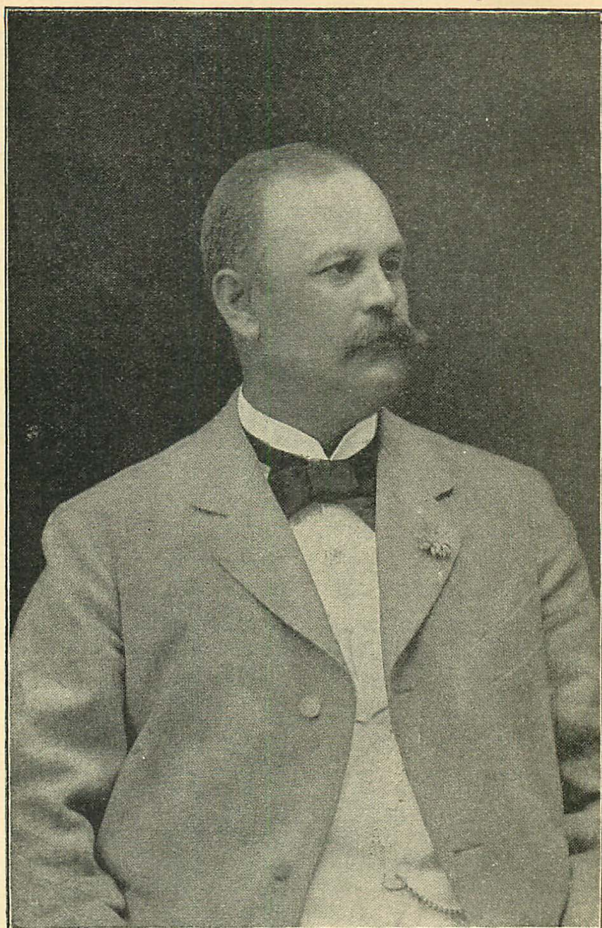

John Cederholm

1910

HUMORESKER, SKISSER
OCH
HISTORIER

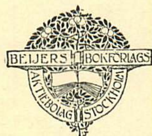
FRÅN BYGDEN

AF

THURE SÄLLBERG

MED ILLUSTRATIONER

FÖRRA SAMLINGEN

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

STOCKHOLM
TRYCKT HOS BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG 1909.

Vägsyn.

När de säga att allting går så hiskligt fort framåt nu för tiden, så säga de inte precis hela sanningen.

Ty i åtskilligt gå vi allt baklänges ändå.

Det påstås, att Johannes Uppenbarelsebok ska' vara den värsta bok, som finnes att tolka, och jag har hört karlar, hvilka varit vådliga i lärdom, förklara, att detta beror därpå, att hon skrefs för så ofantligt längese'n, då det inte var så värst väl beställdt med lärdomen, och då man inte hade så stora pretentioner på tydlighet i uttryck och klarhet i tankar, som man nu har det inom den bildade världen.

Men uppenbarelseboken är klar såsom springkällovatten, emot de författningar och lagar, hvilka nu för tiden skrifvas här i landet.

Om de »sjuttio uttolkare» kunde väckas upp från de döda, och om man förelade dem att förklara, t. ex. den nya väglagen eller »lagen om krigshärens ställande på krigsfot», så skulle de sjuttio, trots deras snillens skärpa, bli galna, innan de hunnit läsa igenom dessa dunkla skrifter.

Och det underligaste och obegripligaste är, att hvarje ny lag och hvarenda ny författning bara ställer till oreda, bråk, krångel, kostnad och ledsamhet, där de egentligen skulle bringa lättnad och reda.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hur bra hade vi det icke fordom t. ex. med vårt vägunderhåll, och huru trefliga voro inte då vägsynerna för såväl underhållningsskyldige som läns- och nämndemän!

Åh, det minnas vi nog!

På den tiden höllos vägsynerna i de vackraste vårdagarne, åtminstone här i orten, och jag, som var nämndeman på den tiden, minnes grant, hur det gick till.

Folk hade kantänka i vårtiden inte tid att se till sina vägstycken, men det gick ändå, gualof, galant.

Länsman svor, förstås, ämbetsplikten likmätigt, när kärran höll på att stjälpa eller gå i kras.

Och vi nämndemän sekunderade honom, så godt vi kunde samt lofvade, att det skulle bli andra bullar af för den väghållningsskyldige.

Men när vi kommo fram till hans vägmärke och under en liten rishög vid detsamma funno en ost och en flaska brännvin, så stod det ju inte till att vara arg längre eller att skrifva upp den beskedlige karlen, som så väl visste, hvad en synenämnd behöfde och åtrådde.

På det viset gick det hela vägen utefter. Vid hvarje vägmärke bereddes oss alltid någon öfverraskning.

Var det klent med grus på vägen, så fanns det så mycket mera gudsgåfvor vid vägmärkena, så att vi behöfde gualof, inte vara nyktra en minut, så länge vägsynen pågick.

Ju längre vi kommo, dess mildare blef länsman i själ och hjärta, fast han röt och svor som en stolle, midt ute på vägbitarna.

Och vi nämndemän gungade hit och dit i vårt vagnssäte, och voro fulla af godhet, fast vi sågo myndiga och djädriga ut, när vi mötte någon.

Och när vi återvände om kvällarne, hade vi häckarne fulla af limpor, fläskskinkor, ostar, brännvin och fåralår.

Länsman tog naturligtvis det mesta, efter han var herre och ordförande. Roligt och godt var det i alla fall.

Men skam tog den, som inte hade gjort i ordning med förning vid sitt vägmärke.

Om han rätt hade sin sträcka aldrig så väl i ordning, tog länsman upp sin bok och sa':

— Vi syna väl på 145 lass grus?

— Visst i attan göra vi dä'! Och han kan va' gla', att han slipper ifrån för så godt pris! svarade vi.

— Visserligen, men vi ska' inte vara några flåbusar! sa' länsman och skref:

»Dikena rensas, hjulspåren igenkrattas och 145 lass groft, godt grus påköres genast.»

Jojo, det var en rolig tid det där. Men hon är förgången. Nya författningar, konstiga och obegripliga, hvilka skulle göra vägarna bättre och underhållet lindrigare, ha' förstört och fördärfvat alltsammans, både vägar och länsmän och nämndemän. De gamle sucka nu och säga:

— Di vill förbättra allting, men tacka vill ja' den tiden, då en kunde broa sin väg med en liten ost och ett halfstop brännvin — eller om han var rätt led — med en fläskskinka!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu på sistone ha' de gjort en författning, som föreskrifver att vägsynerna ska' hållas på efterhösten.

Det visste icke hundan om, att länsmannen skulle kånka omkring härute i de dagarne, och för den sakens skull kommo jag och ett par andra gubbar i elände en oktoberafton.

Vi hade varit inne i sta'n med skållingar samt voro inte så värst absoluta på hemvägen, och vid Hallabo vägskäl skulle vi skiljas åt och ta afskedssupen.

Det var jag och Sven i Gölen, Måns i Stigåsen, Manuel i Sölje och Per i Nessabo.

Serratre, där ställde vi åkdonen på vägen och öppnade matsäckarna samt spände till att äta sådan där välsignadt go' kryddsill från Karlshamn, som vi köpte oss i kaggavis, Adel Söderlunds sill, vet jag, som fått guldmedalj i Stockholm och Norge. Smalt gjorde hon i munnen på oss som smör, men simma ville hon ändå. Och så drucko vi och åto samt oppsalverade inte, att solen höll på att gå ner. Men man har ju inte mer roligt och godt än man gör sig, hvilket inte kommer så ofta på nu för tiden.

Det var inte utan att vi också trallade och hojtade ett grand vid vägskälet och voro stormodiga och vidlyftiga, så att vi märkte inte, att där kom en skjuts i skymningen, förr än en karl ropade:

— Kör ur vägen, drumlar!

— Kör du åt helseke, för här ä' ingen, som tänker stiga på sne för dej, rätt hvem du är, fast du är vider i truten. Vi ä' nämndemän och körkevärdar allihop! genmälde Manuel i Sölje!

— Kör ur vägen, fyllebultar, ropades det än en gång.

— Reta oss inte, för då går dä' dej illa! Hade du kommit som en mänska, skulle du fått bå' brännvin och Söderlundssill,

men nu får du tacka Gu' och slicka tummarna, om du får krafla dig förbi oss som en hund på vägkanten! röt Måns.

Den resande blef väl stött, kan jag tro, ty han hoppade ur sin schäs, sprang bort till oss samt började hölja på oss med sin smällpiska, rätt så storgubbar vi voro.

Då blefvo vi alldeles förbaskade samt togo också slutligen till piskorna. Men Per, som alltid varit en utstuderad karl, dängde, så godt han i skummet kunde, en hel näfve snus i ögonen på fienden, så karlen såg inte hur han slog, utan dräpte till Svens fölunge i gölen, så att denne satte af som en raket.

Till all lycka satt Sven i häcken, och när vagnen skulle förbi den ilskne resanden, ville Sven, gubevars, grabba håll i karlen och gifva honom ett nyp. Och det måtte han ha gjort, ty i detsamma skrek främlingen:

— Vell du ge' mig igen min mössa, din bandit!

Men Sven for af som en blixt.

Då tänkte jag, att vi väl borde ha reda på, hvem det var, som kvalde oss i vägafriden, och ref fördenskull upp en tändsticka.

— Godt folk, det var länsman, som vi skällt och kastat snus i ögonen på. Han stod där utan mössa och peruk och rööjd och ilsk som ett bi.

— Han kom från vägsyn, sa' han, och nu skulle hin onde anamma oss, påstod han.

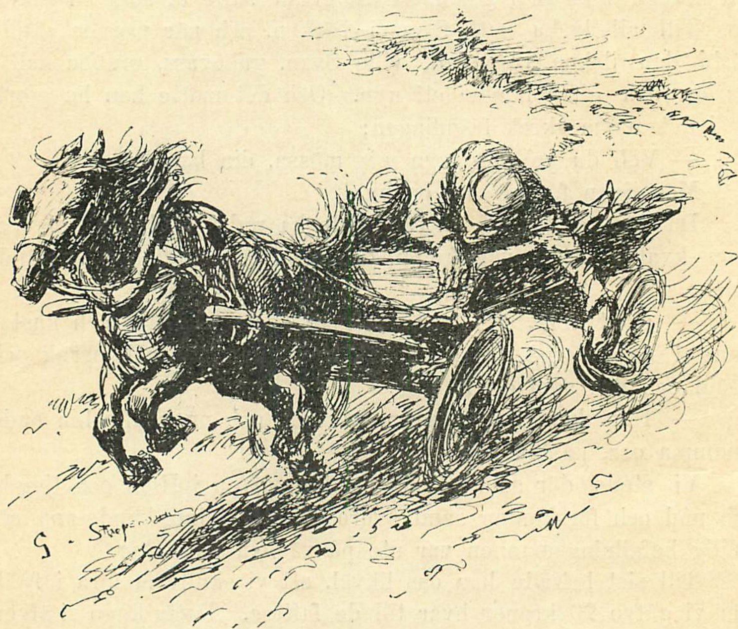
Vi stodo där som katoliker inför påfven i Rom och tiggde om nåd och förskoning samt svuro på att vi inte kunde ana, att nådig befallningsmannen var ute på vägsyn i oktober.

Till sist lofvade han oss likväl, att vi skulle få fara i fred, om vi gåfvo 20 kronor hvar till de fattige. Detta fingo vi äfven gå in på, ty det gafs ej annat råd, och Per fick därtill lof att låna länsman sin skinnhätta.

Allt det här äro de förhärdade nya författningarna skuld till, ty hade vägsynerna fått hållas som förr i världen, hade detta elände naturligtvis aldrig händt.

Jojomän, sådana grannlåter och trefligheter ställa de till nu för tiden.

Men det värsta af allt var ändå, att när Sven kom hemskenande till Gölen och hustru hans kom ut och fick se honom

ligga full i häcken med länsmans mössa och peruk i näfven, så fick hon, Gu' förlåte mina synder och skam till sägandes, inte mer och inte mindre än missfall.

Så vägsynerna äro då i denna regeringens tid inte mycket att hurra för, — det är då säkert och fulleligen bevisadt genom denna redogörelse.

Källarmästaren i Skrikebo.

På de branter, hvilka leda upp till samfundslifvets höjder, ser man dagligdags stora människohopar sprattla och klättra och klänga sig fast och svettas och illfänas.

Alla vilja dit upp, ty där tro de all härlighet vara tillfinnandes. Större delen når dock aldrig dit, utan ramlar tillbaka under de fruktlösa klättringsförsöken. De hade inte nog kraftiga och hvassa klor att hålla sig fast med, och därför falla de åter antingen krossade eller svårt skamfilade till den enkla, men lugna dalen därnedanför.

Men de oupphörliga olycksfallen förmå inte ändå att varna och afhålla andra från att störta dit upp och utbyta det fridfulla lugnet i de obemärkta dälderna mot stormarne och farorna på lifvets höjder.

Att det emellertid inte är så godt däruppe som mången tror, det har Isak Petterson i Skrikebo, minsann, fått erfara och röna, sedan han krånglat sig upp till fjärdingsman här i socknen.

Så länge han nöjde sig med att vandra fram utan äretitel framför sitt namn, så länge han fann behag i sin låga och anspråkslösa ställning som brukare i Skrikebo, hade han ro och frid. Men sedan stormodigheten och högfärdsanden drifvit honom att uppsöka höjderna kring länsmannen och i närheten af kronofogden, har han fått känna på annat, stackars karl.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I denna tid, då synden öfverflödar, finnes det för de exekutiva myndigheterna, bland hvilka fjärdingsmannen ingalunda är den obetydligaste, ingenting, som är förenadt med större vedermöda än att indrifva prästlönerna.

Folk bli galna, när man kommer och kräfver dem på sådana medel.

F. Henrlin

— Si, min käre, sedan vi byggde missionshuset, har jag, tack och lof, inte satt min fot i kyrkan; intet dödsfall har jag haft, och broder Jonsson döper mina barn! Hvarför skall jag då betala prästlöna? säger den på restlängden uppförde »kristlige» personen.

— Ska' ja' betala 12 kronor te' prästen? Åh hut i helsefyr, fjärdingsman! Jag var bara i julottan en enda liten vändning! Det är den enda gång jag varit i kyrkan i år. Dra' in hakan, fjärdingsman! För tolf kronor får jag flera stycken konsert- eller cirkusbiljetter och flera halfvor punsch! Gå hem och lägg sig och hölj nå't varmt på sej, fjärdingsman. Nå'n valuta ska' en väl ha för sina pengar. Tolf kronor för trefjärdedels predikan ä' för styft! håna världens barn.

På sådant sätt blir fjärdingsmannen mottagen, när han kommer ut i socknen med restlängden. Ovett men inga pengar vankas i stugorna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag kom Isak Pettersson bort till Fästampen med sin restlängd. Maffig trädde han in i stugan, satte ut truten och sa':

— Hva' ä' Petter? Han ska' ut mä' prästskatten i dag, annars tar skam honom.

Men Petter och hans käring hade naturligtvis sett Isak på långt håll, och så hade de i hast gjort upp en syndaplan.

På Fästampen är det nu ställdt på det viset, att Petter har en liten slöjdstuga, hvilken han fört upp vid gafveln. Och under golfvet i den stugan ha' de sin potatiskällare, i hvilken man kryper ner genom en lucka innanför dörren.

Så fort Petter fick se Isak komma, kilade han ut och tog bort källarluckan samt bredde en mattstump öfver hålet.

— Säj honom att jag är därute, Lisa! sa' Petter till hustru sin.

— Jaha, ja' begriper nock schäsen! Men när han kommer upp igen! Hva' ska' ja' då ta' mej till?

— Åh dä' går inte så kvickt för honom heller. Ja' har lagt undan källarstegen! Men säj se'n, att ja' har gått bort te' Johannes i Poarp! grinade Petter och undstack sej på loftet.

Nå, allt gick efter uträkning.

När Isak, som sagdt, kom in och frågade efter mannen och

förkunnade sitt fruktansvärda ärende, nöp Lisa på mun och pep med sorglig ton:

— Jo, han ä' la vesst ute i slöjdstuga' och täljer räfsepinnar.

— Då går ja' ut te' honom! lät Isak och masade dit så gravitetiskt som hans myndighet fordrade.

Men när fjärdingsmannen kom inom dörren och började titta åt vrårna efter sin man, trampade han snart på mattan och rakade ner i källaren så fort som en blixt. Och det värsta var, att han i fallet slog hakan mot gluggkanten och fick tungspetsen så illa handterad, att han inte var människa att skrika på en lång stund.

Men rätt hvad det var, fingo Petter och Lisa höra ett gruffligt väsen ifrån slöjdstugan. Fjärdingsmannen vrålade och bölade och slog i källartaket med käppen samt hotade och frambesvor tillika flera milliarder onda andar till anammande af icke blott källaren utan hela Fästampen i gemen. Och när Lisa lyssnat en stund och tråkat undan grinet, som ville kväfva henne, gick hon dit ut och ropade i dörren:

— Hva' i Guss' namn gör ni i källaren karlar? slöss ni?

— Vi? Här ä' ingen mer än jag! tjöt fjärdingsmannen.

— Jo, visst ä' väl Petter med, för hva' i alla tider har fjärdingsmannen ensam där nere att göra?

— Ja' dråsade ju ner igenom hålet som en torsk och har fördärfvat bå' tänder och tunga. Gack efter en stege käringehäxa.

— Åh, han göcklar bara!

— Ja' ska' min själ ge dej för göckla jag, din gamla benget, om du inte ror hit med en stege i rappet! röt Isak.

Men Lisa var måntro inte så bangen af sig utan stod och trätte med fjärdingsmannen och »skymferade» honom en lång stund, så att karlen blef allt argare och argare därnere.

— Hm, hm, — nu förstår jag! Han ska' kräfva källarråttorna på prästaskatt också! Jaha, de ha min själ, bättre rå' att betala än vi, för di ha' stulet hälften af våra potater i vinter! hånade Lisa.

— Håller du inte din synda- och tandlösa trut, så häktar ja' dej för förgripelse på i ämbetsutöfning stadd tjänsteman, vet du dä'! gnisslade Isak.

— Har ja' rört dej kanske därnere i din ämbetslokal? Ha

ja' förgrepet mej på dej så möcke' som mä' min lillefinger en gång? Nähä du, Isak lelle, ja' vell knappast ta' i dej mä' en tång, rätt så hög ämbetsman du ä'!

På det viset bjäbbade käringen och till sist blef Isak så pass, att han rent af höll på att krevera af ilska, hvilket ingen kan undra på.

När då Lisa tyckte, att han lidit nog, slängde hon ner en byktafla och en såstång i källaren och menade att Isak, som vore en sådan karl och matador och fjärdingsman, nog skulle taga sig opp i ljuset medelst de sakerna.

Det gjorde han också. Men när han, blodig om munnen, kom ut på gården, var han så anfäktad af ilska och förargelse, att han bestämdt inte visste hvad han gjorde, utan högg käringen i kalufven och började ramla på henne utefter ryggtaflan med käppen, det värsta han förmådde.

Och det var ju inte mer än rättvist och bra och väl förtjänt.

Men olyckan var den, att grannkvinnan och hennes piga stodo i sin kålgård och åskådade dansen. Och fastän de tyckte, att det var roligt och godt nog åt Lisa, så voro de i alla fall ett par goda vittnen.

Det var emellertid inte det värsta för Isak, att han, när Petter kom med stämning för hemgång, nödgades muta ner saken med femton kronor. Ej heller var det något att så särdeles fästa sig vid, att han i tre veckors tid hade ondt i tungan och gick och suddade på målet.

Allt det var ju rena bagateller. Men det värsta var, att folket i hela socknen efter det där äfventyret i Fästampen tagit sig till att kalla Isak Petterson i Skrikebo för — »*Källarmästaren*» Och i vår tid och i vår ort har det ordet, gualof, en förskräcklig klang.

Jojo, farligheterna och stormarna stryka fram på samhällets höjder.

— Ja' vell hellre va' simpel bonne och kallas rackare än va' fjärdingsman och skällas »källarmästare»! sa' också Per i Nyby.

Löftesbrytarens straff.

I vårdagarne, just när det var som allra brådast med såningen, låg Greta i Runseryd och drogs med döden.

Mannen hann icke mycket med att se efter henne om dagarne, ty han nödgades ju gno med vårarbetet det värsta han kunde och passa sig väl mellan regnskurarna, om han skulle hinna få ut allt i rätter och vederbörlig tid.

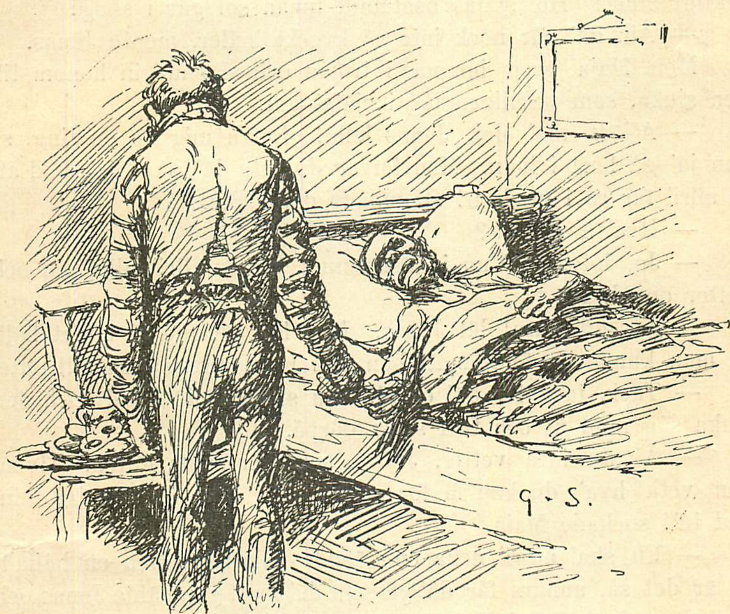
Pigan måste hjälpa till ute på åkrarna, och så hade karlen, den stackarn, tvingats att lega gamla Maja på Hörnet att se om den sjuka och styra till med maten och andra affärer inomhus. Mannen kunde sålunda icke vara annat än vid dåligt och okristeligt humör. Ty Maja brydde sig just inte om att hushålla med smulorna, utan for fram som en barbarisk och hednisk kvinna med både sofvel och bröd och kaffe och hvetemjöl. Medicinen kostade också slantar, så det var då inte underligt om Jonas, när han gick och trälade, mumlade och brummade allt ibland:

— Vräka sej sjuka medt i våren, dä' ha di håg te'. Kunna di inte göra't på venterti'en, när en inte har så brådt? Men fruntemmer ä' fruntemmer och dä' bli' di te' dess vär'a går om styr! Tvi den dåli'e! Här går ja' te' förlust för hvareviga da', och dä' står ingen annan hjälp te' buds än att ja' får lof söka repa opp mina affärder mä' ett förmånligt gefte, äss Herren i sin nåd skulle låta lifvet renna ur Greta!

På så sätt gick den syndabocken och grunnade öfver antingen han skulle fria till den eller den samt gjorde öfverslag öfver de fruntimmers ägodelar, hvilka möjligen kunde passa honom, medan Greta ännu lefde och låg och våndades inne i stugan.

Ibland kunde Maja komma ut och hojta:

— Gack in en vändning, Jonas! Ho' jämrar sig efter er och påstår att det lindrar henne, när I setter på sängakanten!

— Dä' ä' bara fruntemmersgriller! Ja' ä' väl ingen helbrägdagörare eller doktor eller apetekare heller. Och inte har ja' ti' å setta fånöttig, när potaterna ska i jor'a — utan in mä' dej du, Maja, å logna henne och häf i henne meklament, så bättrar hon se nock attan, äss dä' ä' Guss velje! svarade Jonas.

Men en afton, strax före solakvällen, kom Maja utrusande på kornåkern till Jonas och skrek och stammade:

— Nu får I lof in lell, för nu ä' dä' på utspel mä' henne rektigt ändå! Ho' själas bestämdt innan sol går i skog!

— Åh, dä' går nock inte så kveckt heller, mente Jonas.

Men Maja grep honom i tröjan och släpade in honom till den sjuka, som verkligen låg i själatåget.

— A'jöss mä' dej, Jonas lelle! Lofva mig nu en ting, så kan ja' gå bort i logn. Men lofvar du inte dä', så ä' ja' rädd att ja allri' får ro i grafven! stammade den sjuka.

— Hva' ä' dä' då?

— Jo, lofva me' nu i dödsstunna, att du allri', allri' går och gefter om dej!

— Ja, gubevars! lät Jonas. Men han tittade åt annat håll, så man kunde då förstå, att han inte hade allvar med sitt löfte.

— Tack, tack för dä' ordet. Nu ska' ja' dö i ro! Och den sjuka såg nöjd ut och tröt strax därpå.

— Ä' du inte vettig, Jonas, som ger så'na löften. Hvem kan veta hva' du kan få för griller eller hva' du kan bli tvingad te'! suckade Maja.

— En ska' aldri' neka en döende nå'nting. Kan en hålla't, så är det så, annars får dä' gå som dä' kan! genmälde Jonas och började rådgöra med Maja om tillrustningen till begrafningen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det dröjde inte så värst länge efter det Greta var kommen i jorden, förrän Jonas började titta sig omkring efter en annan gemål.

— Den, som har ett hemmansbruk, kan inte undvara fruntemmer! mente han.

— Men du kan väl reda dej mä' en piga, så slipper du göra den aflidna emot i hennes yttersta vilja! Tvi dej skönliga, som löper efter kvinna, när Greta knappt ä' kallnad! förmanade Maja, som hade stannat kvar på gården en tid efter jordölet.

— Piger stjäla och runera husa. Ska' en kunna lita på och ha' redi't gagn utå fruntemmer, får en lof gefta sej mä' dom! förklarade Jonas och fortsatte efter vårarbetets afslutande att drifva omkring på frieri i trakten.

Men det gick jämt och ständigt olyckligt för honom. Än drefvo fruntimren skoj med honom och gåfvo honom korgen, än fingo pojkarne i byarne fatt i Jonas och gjorde honom allehanda hyss och förfång, när han var ute och vandrade om kvällarne. Han kom alltid långnäst och ofta sönderrifven och illa handterad från sina giljarefärder.

— Dä' kan inte gå på annat vis för honom, när han ljög och bedrog Greta i självfva dödsminuten! mumlade Maja.

Efter många om och men lyckades emellertid Jonas få Lena i Sjöbo så pass på trafven, att hon stämde möte med honom här och där i markerna, där de ostördt kunde få tala om sin blifvande sällhet uppe i Runseryd. Men hur inpiskade och försiktiga de voro, lurade dock de sabla pojkarne i Sjöbo ut att kärleksmötena höllos i skuggan af ängsladan, som låg i madkanten.

Och så drogo de dit neråt en lördagskväll för att föra nojs med Jonas och Lena. Ty pojkar ä' ett illtyg, som knappt ha' försyn för något heligt. Hur det var fick dock det förälskade paret i god tid se pojkaskocken, och så gömde de sig och sin kärlek inne i den tomma ladan.

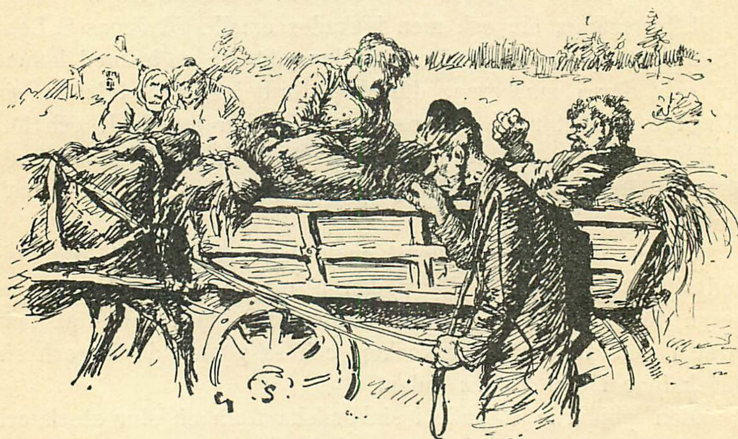
Men pojkarne släpade i sin ondska fram en stor stock och stöttade inne Jonas och Lena.

Lördagsnatten gick, söndagen likaså. I Sjöbo saknade man Lena och i Runseryd fördes väsen efter Jonas. När dessa heller inte under natten till måndagen återkommo, blef det oro i bygden och på måndagseftermiddagen anordnades skallgång efter dem.

Man inringade alla ägorna, hojtade, vrålade och skrek, som om domen kommit öfver bå' Sjöbo och Runseryd, och till sist slöt sig ringen kring ängsladan, där man fann de tu, snopna och skamsna och så uthungrade, att det var totalt förbi med kärleken i dem.

Lena var topp tunnor rasande och fräste som en katta.

— Dä' ska' en hund och inte ja' gefta mej mä' en karl, som ä' alle mans gäck! sa' hon och gick hem, medan Jonas, öf-

vergifven och förskjuten, stapplade af åt sitt håll under allt dreffolkets flin och homeriska grin.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men tror ni att Jonas gaf sig efter den betan, så bedrar ni er. Fjorton dagar efteråt hade han verkligen tjusat den tjocka Mina i Brogård.

— En ska' få si, att dä' löckas för honom te' sist. Ja' trodde, att dä' hvilade en förbannelse öfver hans friande efter han ljög för Greta, men dä' töcks ge mä' sej! lät Maja, när hon erfor huru väl det vurnade sig med Jonas och Mina.

Så en söndag var han hos henne igen. Dagen var stekande het. Jonas och Mina gingo upp på gafvelrummet för att språka i ro och skymundan, medan gubben i Brogård tog en tidning och satte sig på »gongebrä'et» vid gafveln för att läsa lite grand. Dagen var, som sagdt, het och tjocka Mina började svettas på kammaren, så att hon satte sig i det öppna fönstret för att svalka sig.

Jonas kunde förstås inte längre styra sig, utan satte sig bredvid henne och försökte hålla henne om lifvet.

Så sutto de en vändning och mådde bra i tvärdraget.

Men så fick Jonas olyckligtvis i sitt hufvud att han skulle kyssa sin tilltänkta ett spadtag.

— Styr de', stolle! Far setter ju här nere och kan få si'et, log Mina och böjde sig undan.

Men Jonas var envis i det som i allt annat och ville inte försaka det goda. De glömde nog också båda två, att de sutto i fönstret. Mina böjde sig bakåt och Jonas följde efter med spetsad mun. Och hur de konstrade, oviga och klunsiga som de voro, dråsade de bägge två baklänges ut genom fönstret och kommo öfver gubben, som satt i sin oskuld och läste sitt blad.

Han trodde, att en bomb eller granat var öfver honom och började vråla och gallskrika, så att det hördes öfver halfva socknen.

Och i hans skrän intonerade snart bå' Mina och Jonas.

Det var en härlig och osedvanlig syn, som tedde sig sabbatsaftonen å marken vid Brogårds gafvel.

Tre förskrämda människor lågo där bleka, förfärade och skrikande, så att de kunnat skrämma en fiendehär på flykten.

Gubben tittade på de båda älskande och vrålade och dessa bligade på hvarandra och bölade.

Omsider kom en hel hop folk till, och då befanns det, att olyckan var större än man trodde. —

Jonas hade slagit af sitt vänstra lår mot gungbrädan. Mina hade brutit sin högra arm strax ofvan handleden och gubben hade fått axeln ur led, när de älskande ramlade öfver honom af höjden. Och allt folket förfasade sig öfver detta tredubbla olycksfall.

Det var emellertid ingenting annat att göra än sätta för oxarna och köra dem alla tre ner till lasarettet.

Och den foran såg sorglig och märkvärdig ut. Aldrig har väl ett kostligare lass blifvit framkördt på den vägen. Tre lemmalytta i samma häck, och så vidt plågorna det tilläto skällde de tre på hvarandra hela vägen.

Sen lågo de i samma rum å sjukstugan och grälade.

Mina gaf sig katten på att hon inte skulle äkta en man, som vred af henne armarna före vigseln, och Jonas påstod sig vara lika nöjd om en hustru, som ville lära honom flyga.

Jonas blef på grund af den där manövern halt och illavuren, hvarigenom hans giftermålsutsikter än ytterligare förminskades.

Men det kunde ju icke gå honom på annat sätt, när han lögnade för Greta i hennes dödsstund. Vi se alltså, att vi böra vakta oss för att bedraga våra hustrur, när de hålla på att dö.

Annars är det just inte så noga.

»I vettnes närvaro.»

På den tiden, då jag var en liten pojk, som rann upp till vedermödor i en syndig värld, och var snäll samt kanske i någon föga mån mera oskyldig än hvad jag nu kan vara, si då gick äfven jag och förde skoj i en skola.

Ifrån dessa af inga hustrur eller växlar eller andra rackartyg skymda och förmörkade dagar erinrar jag mig framför mångt och mycket Kalle i Hagenborg.

Och han är mig ett ljufveligt och gladt minne, ty Kalle var skolans driftkucku och syndabock, åt hvilken vi hade ogement roligt.

Där växte förstås i den där byskolan vid min och Kalles sida många frön till blifvande kyrkovärdar och nämndemän jämte moror till dem, om hvilka det med föga fog kunde sägas, att de voro födda snillen.

Men Kalle var i alla fall den dummaste i hela skolan, hvilket icke vill säga så värst litet, när man tar i betänkande, att jag var med.

Det skulle dock varit lättare, tusen gånger lättare för den gamle skolmästaren, hvilken vi uti vår nedärfda synd kallade än »Tassen» än »Vargen», att raka sig med ett gammalt stekpanneskaft än att få lärdom och annan katekes till att bita ett dugg på den gode och trogne Kalle i Hagenborg.

Jag vågar än i dag slå mig i backen på, att denne under hela skoltiden icke gaf ifrån sig ett enda acceptabelt svar på en lärdomsfråga.

För att nu göra denna inledning kort och med ens visa hurudan Kalle var, vill jag bara anföra denna lilla katederblomma från nu åsyftade småskola.

Det hände nämligen en gång, att »Vargen» ställde sig framför Kalle och sporde:

— Hvaraf är katekesen tagen? Det blef dock löx, att den tillfrågade fick sig af att gå in i något svaromål, utan han satt där och glodde rummet rundt och ref sig i luggen.

Först efter det »Vargen» stampat i golfvet åtskilliga resor och slutligen drabbat på Kalle med käppen öfver ryggen, lät denne beveka sig till att öppna sin mun och tjuta:

— Jo dä' va' så sant! Snus-Jösse har, min själ, köpt henne åt me' inne i Växjö!

— Är du alldeles galen och totalt vettlöser, pojke? skriade skolmästaren.

— Dä' må va', men sanning talar ja', för dä' har mor allti' bedt me' göra! genmälde Kalle och såg så belåten ut, som om han gjort en välgärning.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, sådan var Kalle i Hagenborg. Men om han inte hade sådana anlag, att han kunnat stiga till kommunalordförande eller biskop här i världen, så vardt han i alla fall en obegripligt bra arbetare, som verkat så troget och sträfsamt i sitt kall, att jag hoppas vår Herre en gång ska' se öfver med hans stapplande i katekesen.

Kalle dängde och svängde alltså till den grad på åker och äng, att han omsider snodde sig till en åtting. Och han betalade honom också.

Han var, kantänka, alldeles för enfaldig att använda hvad han förtjänade på annat sätt än till att göra rätt för sig.

Någon riktig nutidsmänniska var han alltså inte, ty dessa nyttja sällan sina pengar till någon rättgörelse, förrän lagkarlarne i förmåga af sin myndighet börja lirka med dem.

Men om det var något i denna värld, som föreföll Kalle fasaväckande, så var det lagen och dess nattväktare.

För de senare gick han ur vägen och den förra trodde han sig följa.

Men hans förstånd var ju inte så väldigt, och därför hände det honom en gång ett sådant djädrans spektakel, att han bestämdt mistat sitt vett för'et, om han hade haft något sådant att mista.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Sven Månssons kor och stutar hade en sommardag brutit

T. H.

sig in i Kalles hafregärde och åstadkommit en ganska bra ödeläggelse därstädes.

— Du får lof betala mej skadan, för du har ovana kreatur och gärdsgår'n var redig! sa' Kalle.

— Aldrig får du en styfver förrän du visat bå' dä' ena och andra. Syn och domstol få lägga emella' oss, för ja' betalar inte utan att ja' blir dömder te't! svarade Sven.

Men domstolen ville Kalle inte till. Hellre hade han väl anropat hin håken om hjälp än den, och därför gick han och grubblade i sorg och själskval en långlig tid.

Slutligen fick då äfven han en dag en idé, och med den gick han till Manne i Lunden, som anses för en klyftig jösse i församlingen.

Men en skälm ä' han ju i bå' själ och hjärta.

— Undras om dä' skulle va' farligt, om ja' klådde upp Sven Månsson rejält, för ja' får ingen frid inom mej, hvarken natt eller da', så länge han inte fått sota nå't för dä' där våldbetandet i min hafreåker! frågade Kalle.

— Farligt! Nä' gubevars! Men du får lof göra't ärligt, och så är dä' tvång att du gör'et i vettnes närvaro! rådde Manne.

Öfver det rådet blef Kalle så glad, att han gick hem mycket bå' tröstad och vederkvickt.

Serradö, två dar efter tog Kalle med sig ett par bra karlar och masade ner till Måns, som just gick och redde sin träda.

Kalle gick rätt på'n, och när han kom fram, klippte han till Måns med sin staf, så att karlen blef både flat och förargad.

— Vet du inte hut? Ska' du slöss? röt Måns.

Men han fick intet annat svar än stryk immer badd tills han nästan var fördärfvad.

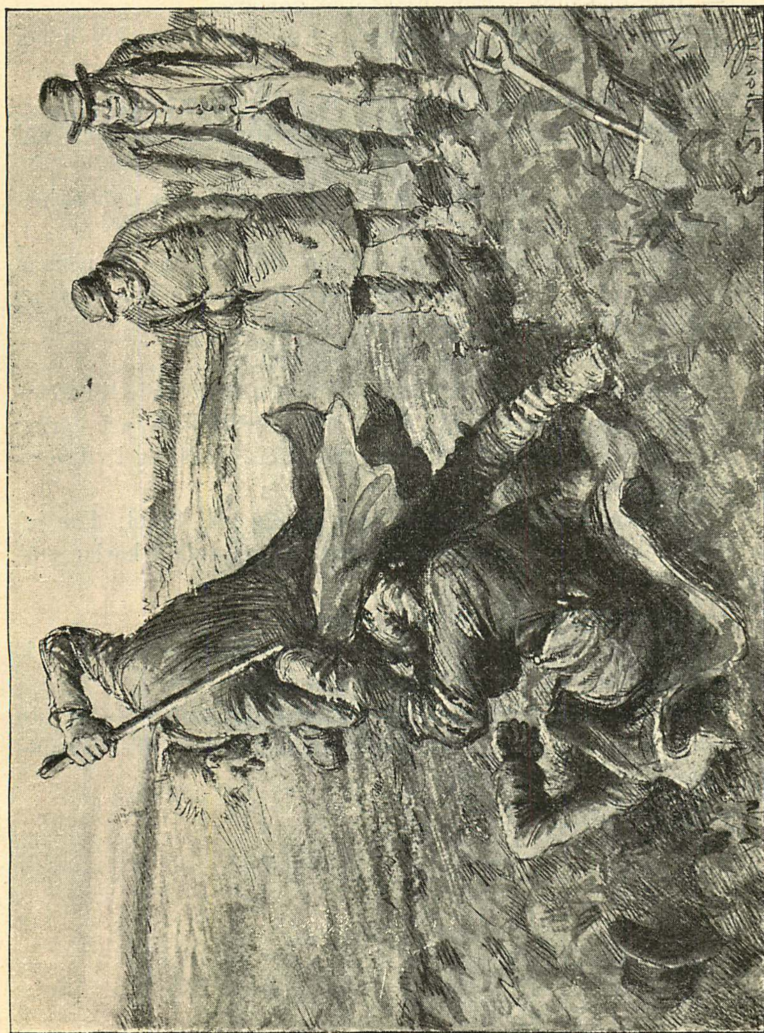
Då sa' emellertid vittnena:

— Nu kan dä' va' nok, Kalle.

— Ä' I säkra på att dä' är lagligt gjordt, så är dä' er ensak! flämtade Kalle.

— Vesst ä' dä' lagligt, sa' vittnena samt menade på, att den utdelade stryken varit fullkomligt giltig. Och så gingo de dädan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, tinget därpå stod Kalle midt emot Måns inför dombordet, men han såg just inte så ledsen ut. Det var lätt att se, att han förmenade sig hafva rätten på sin sida.

— Har ni slagit käranden! sporde domaren.

— Ja, men lagligt och giltigt, så dä' kan ingen lag döma mig för!

— Kan ingen lag döma er, när ni själf tillstår våldet.

— Nähä, för jag slog honom i två vettnes närvaro och dä' måtte väl räcka!

— Får man slåss i vittnens närvaro? Nej, min gubbe, hos oss tillåtas inga dueller! sa' domaren.

— Men ja' har allti' hört, att en inte ska' ge ut pengar utan i vettnens närvaro, och då ska' en väl inte heller ge ut stryk utan i vederhäftigt folks åsyn! lät Kalle.

Domaren tittade på'n bå' länge och väl.

— Antingen är du en dumbom eller söker du öfva dig till advokat! Nu tror jag snarast, att du är det förstnämnda, och därför vill jag säga dig, att man icke alls må slåss, vare sig i vittnens närvaro eller ej.

— Dä' va' Manne i Lunden, som lūrade mej till'et. Får ja' då inte heller klå honom, om ja' tar ett par rejäla karlar mä' mej?

— Du låter allt bli det! log domaren.

Så blef det utslag i slagsmålet mellan Måns och Kalle och det blef djädrans så höga böter för den sistnämnde.

Kalle höll, som sagdt, på att bli galen, inte minst därför att han inte visste, om han skulle våga lämna böterna till länsmannen, utan i »vettnes närvaro».

Amerikanska björnen.

En efterhöst gick Anna-Greta i Fällan omkring uti hela grannhället och visade ett bref, som hon fått från Kalle, sonen hennes, hvilken för åtta år sedan »satte öfver pölen» och slog sig ner i Norra Amerika.

Det var lite konstigt, det där brefvet, hvadan gumman väl behöfde hjälp för att tyda det, och dels tyckte den stackars änkan det var så behagligt att få gå omkring och tala om sin ende pojk samt kunna nämna, att han nu skulle hem och hälsa på till julen.

Ty sådant stod det i brefvet. Måntro, en större nyhet kunde hon visst inte tänka sig, stackars goda själ, och därför ansåg hon, att äfven andra skulle sätta värde på att få spörja den.

Hon hade därför ingen ro i kroppen, sedan hon fått brefvet, utan trippade omkring hit och dit i roten med detsamma och med sin nyhet.

Och det får ingen förundra sig öfver. Hvem som helst af oss, som bodde ensam i en liten stuga, fjärran i en skogskant, skulle nog af vida mindre skäl finna anledning att komma ut för att få språka med människor.

— Jaha, nu kommer Johan hem emot helgen! sa' Anna-Greta i stugorna.

— Åh färkelen! Dä' ska' bli roligt å se om en känner igen honom. Har han skrifvet? lät folket.

— Ja, si här ska' I få läsa brefvet!

Och så räckte den stackars stolta och hjärteglada gumman fram den skrifvelse, i hvilken »mister John Swansson» skref, att han, som nu hade månny, tänkte »go» hem till Sveden på en »little trip», emedan han tyckte det skulle bli »bjuteful» å »spika» med gamla »fränds».

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vid sjutiden en söndags afton rådde mycken frid hos gamle Karl Bengtsson i Granåsen.

En väldig brasa flammade och sprakade å den stora hvalfspisen, så att Kalle måste sätta sig midt på golfvet för att inte bli helstekt. Här satt han och vaggade på stolen och mådde väl i värmen, medan han gnabbades med käringen, som satt på soffan och predikade om hvad Kalle skulle köpa hem från stan, dit han följande dag i ottan skulle fara för juluppköp.

Dottern höll sig på soffan vid bakfönstret, i hvilket hon tittade och tittade ett par tre gånger i minuten. Hon bidade kantänka, A'gust i Bjälkabo, och hoppades hvar stund få se honom skymta nere vid la'gårdsknuten.

Och hon tycktes inte hafva bedragit sig på A'gust, ty rätt som hon satt där och skrufvade och vred sig på soffan i älskogsfeber, for hon upp liksom hade någon stuckit henne i benet med en syl, slätade till håret, ordnade kjolarne, tog hufvudklädet och slank ut genom dörren som en ål.

När de gamle sålunda blifvit ensamma, hämtade gumman fram psalmboken och började läsa igenom »vangelet» högt och rent Och ju längre hon kom in i'et ju värre jäspade Kalle, där han satt och duttade och nickade på stolen. Men gumman fortfor att stafva, sucka och läsa, och det var blott en tidsfråga, när Kalle skulle somna in på allvar och dråsa omkull med stolen.

Då, just som det var allra högtidligast, skramlade det till i förstun, dörren slogs upp och in stormade Anna-Greta i Fällan, blek, utan hufvudkläde samt med den förskräckligaste ångest och bäfvan målade i hvarenda ansiktsskrynkla.

Mor i Granåsen hann knappast tappa psalmbok och glasögon, eller Kalle vagga sig i jämnvikt på stolen, förrän Anna-Greta störtade i famnen på gubben.

— Fräls mej, hjälp mej för himmelens skull ifrån lejonet eller björnen! — stammade hon.

Och Kalle och Anna-Greta och stolen tumlade om på golfvet i en röra.

— Hva', hva', hva', i Guss nam' står på! Ä' skam ella' länsman ella' bägge två efter dej! mumlade Kalle, och satte sig upp på golfvet, under det Greta fortfarande höll sig fast vid halsen på'n och darrade som ett asplöf.

Mor på stället bara gapade. Hon visste inte hvad hon skulle säga eller taga sig till i en sådan stund.

Och hvad skulle hon väl tänka heller. Måntro att sitta i sin andakt och få se ett annat fruntimmer komma in såsom ett yrväder och knyta sig om halsen på ens egen och endaste karl!

Hvilken hustru som helst skulle bli bå' förvånad och perplex vid en sådan syn.

Kalle var emellertid inte människa att stiga upp. Så argt höll sig Anna-Greta fast om halsen på'n och stammade:

— Kalle, Kalle, käre välsignade Kalle lelle!

Men när Inga i Granåsen hade sett på tillställningen en vändning och hunnit sansa sig ett grand, blef hon het och ilsk, fast det inte gått fem minuter se'n hon läst »vangelet» och varit from.

— Släpp karlen, släpp honom på eviga momangen, för min ä' han! Annars ska' ja' fresta, om inte mortlastöten kan hjälpa karlagalenskapen ur kroppastollen på dej, ditt gamla laja och evinnerli'a skrälle! fräste Inga.

För det är minsann skinn på den gummans näsa.

Men hon hade knappt fått det sista ordet ur sin mun, förrän hon gaf till ett illvrålande, så att fönsterrutorna skallrade. Och i detsamma föll hon framstupa på golfvet och började krypa på händer och fötter bort under sängen. Samtidigt började också Anna-Greta att hoa och illgrömma sig och suga sig fast som en blodigel vid Kallestackaren.

— Si, nu ä' han i dörra! tjöt hon.

Och när Kalle tittade ditåt, fick han syn på en luden varelse, luden från ofvan till nedan.

— Dä' ä' en björn, som går på bakbena! Och ingen bössa har ja'! flämtade han, när han synat vidundret en vändning.

Och så började äfven han att krypa under den andra sängen och stönade och pustade och stretade förskräckligt, ty han fick lof att släpa Anna-Greta med sig. Hon släppte honom inte, kan'veta.

Och där lågo de nu allesammans under sängarne och skälfde samt hörde hur vilddjuret tassade fram på golfvet under ett murrande, hvilket lät som ett människogrin.

De tordes inte röra en lem eller ge ett ljud ifrån sig.

Rätt som de så lågo där och höllo på att förgås af skrämsel, fingo de höra liksom en karlaröst.

— Well, well, kom ni fram! Va' inte blyga för me'. Ja' ä' John Swansson from Fällan and är inte mer än en mänska, fast ja' är from Nortamerika!

— Ä' du där, Joan lilla? Ja' töcker ja' känner igen dett mål! Har du kört ut lejonet eller björnen! hviskade Anna-Greta.

— Yes! Kom I fram bara!

Och så kröpo de fram. Men om inte mister John Swansson kastat af sig pälsen på en stol i detsamma de tittade fram under sängbottnarne, hade där nog blifvit ett elände till.

Nu kommo de emellertid utkraflandes, dammiga och grymma samt snopna och skamflata.

— Ä' dä' mänskligt att klä' ut sej på dä' viset, när en ska' hälsa på mor sin! Sannerligen trodde ja' inte dä' var ett vilddjur, som kom in genom stugudörra! Och så satte jag å som en pil genom köket och hit för att söka hjälp och freda lifvet! snyftade Anna-Greta, fastän dä' nu egentligen var glädjetårar hon fällde.

— Ja' trodde, att dä' va' en björn! lät Kalle och borstade af sig damm och spindelväf.

— Åja' trodde att dä' va' hin onde, som gett sig ut efter vanligheta emot jul! mente Inga.

— Oh not! men vi ha' dä' ludna ut på de fine pälsarne i Union States, och dä' begriper ni inte i Sweden! kraxade mister John, satte sig på framsoffan och kastade upp fötterna på chiffoniersklaffen, som var nerfälld.

»Han slog» sig fram.

Aldrig i lifvet har jag blifvit så förbluffad, som när jag en dag i tidningen såg, att Kalle Brokvist hade blifvit kallad till fjärde profpredikant vid återbesättande af kyrkoherdebeställningen i Ringåsa pastorat, som är af andra klassen och ger fyratusen.

Och det var nära på att jag svimmat, då jag en tid efteråt las i telegramafdelningen, att Kalle vid valet fått tre fjärdedelar af alla rösterna.

Nog vet jag, förstås, att prästval är någonting underbart och oberäkneligt, att till och med den störste profet inte kan ställa horoskopet för ett sådant, men jag skulle då mycket förr trott, att jag själf en vacker dag kunde utses till biskop öfver det halfva Hernösands stift, ifall det delas, än att Kalle Brokvist skulle bli vald till kyrkoherde och detta i en tid och uti ett land, där det andliga lifvet är så pass högt uppdrifvet, som det gualof är i vårt.

Ty Kalle har hundingen så mycket mer skärpa i armar, rygg och ben än i hufvudet.

När han gick i skolan, förstod han sig väldigt bra på gymnastik, men inte ett dugg på vetenskapen.

Kalle Brokvist kunde på den tiden ge en hel klass den allra yppersta smörj på mindre än tio minuter, men han skulle icke på en vecka kunnat lära sig förstå det ontologiska beviset för Guds existens eller skrifva en sida latinsk stil på folkavis.

Det hände en gång, att Kalle en kväll vardt öfverfallen af åtta stycken gjutare. Inom fem minuter hade han hemburit den härligaste seger.

Fyra af dem slog han ner och de öfriga fyra slängde han hufvudstupa i hamnen samt gick därpå sin väg lugn och majestätisk som en imperator.

Men blef det fråga om att sätta ihop en kria, så vardt han bet,

grufligen bet och stukad, såvida det icke gällde kalabaliken i Bender eller den Viborgska smällen eller Bråvalla slag.

Men Kalle slog sig ändå igenom skolan och maturiteten, och det gjorde han formligen med armstyrka och med sina näfvar.

Vi fingo hviska hvart eviga ord till honom och desslikes skrifva hvarenda prick, som han skulle skrifvit, annars fingo vi den hiskligaste smörj.

Och så fruktansvärda voro hans rapp, att vi af bäfvan och räddhåga för desamma öfvade upp oss till ett sådant mästerskap i hviskningskonst och annat »smitande», att de skarpsyntaste lärare i världen sällan kommo underfund med underslefven.

I studentskrifningarna fingo vi löfte att bjuda Kalle på bakelser. Det kunde ju icke förmenas.

Men i bakelset låg en kladd, och Kalle skref sig igenom.

Se'n hviskade vi till honom i den muntliga examen och själfva censorerna märkte ingenting, så fint bedrefvo vi det. Och på så sätt blef Kalle student.

Hur han vände sig vid akademien, det vete Herren, för jag lagade mig utom örfilahåll för honom. Men efter tolf års sträfvan blef han präst och allt sedan dess har han flackat omkring såsom en skjutshäst i stiftet och predikat så att han kunnat spräcka kyrkorna, ty han hade ett mål såsom en domsbasun. Och koncept har han nog skrämt sig till af kamrater.

Men hvem i attan kunde tro, att han skulle få ett pastorat!

— En ska' få si, att han slagit sig till det med armkraft och eröfrat det med knytnäfvarna, tänkte jag, då jag las notisen. Och så började jag höra mig för uppåt Ringåsa, för att spörja hur undret tillgått.

Jo, bevars, min tankegång hade inte varit så galen i detta stycke, såsom den beklagligen är i många andra fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Transjö by af Ringåsa församling hade ungdomen jämt och samt gjort sig känd för råhet och oordentlighet.

Transjöpojkarna hade alltid varit en skräck för den stillsammare befolkningen, ty om lördagskvällarne drogo de kring i socknen som vilda djur, skränade och slogs och förgrepo sig på hvad de kunde komma öfver.

Lekstugor och lottdragningar voro deras element och slagsmål deras njutning.

Att nattetid fylla brunnar, spika igen stugudörrar och släppa ut kreatur, bryta sönder fruktträd, bära bort grindar och rifva ner stengärdesgårdar hade alltid utgjort obeskrifliga nöjen för dessa Transjögossar. Hvarken kyrkorådet eller kommunalnämnden eller länsman rådde på dem, utan de blefvo tvärt om allt djädrigare efter hvarje varning och förmaning, som bestods dem. Guds ord bet inte ett dugg på dessa vilda sällar, hvilka tvärtom drefvo såsom en sport att störa andliga sammankomster, hvadan de voro på vippen att både andligen och lekamligen fördärfva hela socknen. Ty inga talare eller predikanter vågade sig åt det hållet, emedan de aldrig voro säkra för stryk.

Så dog emellertid den gamle kyrkoherden i Ringåsa samt vardt begrafven, och Kalle Brokvist skjutsades dit såsom vice pastor samt började dundra fram sina gamla koncept.

Nu hade Kalle alla dar haft för princip att företaga långa promenader om aftnarna. Hans herkuliska lemmar behöfde verksamhet och det var en pina för honom att sitta stilla.

Fördenskull kom han ofta om kvällarne att vanka förbi Transjö, och pojkarne fingo därför i sina hufvuden, att han gick ut för att spionera på dem.

— Vi ska' nog vänja honom af med dä' och hålla honom från knutarne! mente de samt kommo öfverens om att ge' honom smörj, om de råkade på honom, när det var mörkt och vette till.

De hade, förstås, ingen aning om hvad pastorn dugde till utan trodde att de lätteligen skulle reda upp honom.

Så hände det sent en lördagsafton, att Kalle Brokvist, som gjort en lång tur, på hemvägen fick höra ett grufligt stim utanför Packebo, där hans kyrkovärd bodde. Och när han kom fram, fick han se en hel skock Transjöpojkar göra sig redo att binda kyrkovärdens dräng och piga vid hvar sin pelare i verandan.

Det öfriga husfolket hade de tydligen bommat inne i byggningen.

Pastorn gick sakteliga fram till våldsverkarna. —

— Hvad ha'n I för er? sporde han.

— Dä' veta vi bäst själfva, genmälde en synddrypande Transjöson.

— Gå'n nu hem med er! befallde pastorn.

— När vi bli tillreds! svarade pojkarna och började skocka sig kring Kalle Brokvist. Det såg ganska hotande ut. Men pastorn var lugn som en filbunke och tycktes mera i sitt esse än när han stod i predikstolen.

Pojkarna trängde sig allt närmare in på'n.

De tycktes ha för afsikt att tråka honom bort mot verandan.

— Om vi rätt skulle ta' och surra fast honom också vid en pelare, så kunde han ju uppbygga Packebo med ett litet tal! lät en.

— Likast vore väl å hifva upp honom på taket och surra fast honom ve' pipa', så kunne han höras öfver hela sockna. Höga herra ska stå höjt! inföll grinande en annan.

— Gå'n hem genast, dumnöt! röt pastorn, som började ilskna till.

— Ja, kom så få vi sällskap! hånade den värste bjässen i högen och skulle lägga sin arm om lifvet på pastorn för att draga honom åt verandan till.

Men det tempot skulle han aldrig hafva gjort.

Ty i detsamma vardt han gripen af Kalle, lyftad i höjden och slungad såsom utur en kanon öfver de andras hufvuden långt bort åt en krusbärsbuske, där han blef liggande.

Och sen kom turen till de andra.

Smack, smack, smack! lät det på Packebo gård. Kalle Brokvist kände sig grufligen lifvad och inspirerad af sitt ämne, och det dröjde inte många minuter förrän allesamman syndaträlarna från Transjö lågo där såsom strö på gården.

Men det var inte nog med det, utan Kalle Brokvist tog dessutom upp sin käpp från marken och bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem tills de knappt kunde röra en lem och till dess hvars och ens lekamen var på det härligaste marmorerad.

Där lågo de nu tillintetgjorda och stukade och slagna sönder och samman.

Pastorn öppnade dörren åt kyrkvärden, som kom ut på gården och lofvade himlen med allt sitt husfolk, när han såg huru fridstörarne vältrade sig stönande och vanmäktiga på hans gård.

— Pastorn är såsom Simson. Filisteerna äro till spillo gifna! jublade kyrkovärden.

Därefter bäddades en höhäck med halm, Transjöpojkarna lades upp däri och kördes dädan efter oxar i natten samt levererades hvar i sitt hem.

Men när ryktet om denna prästerliga smörj och tuktan kom ut i pastoratet, så stod det inte till att hejda folket.

De höllo Kalle Brokvist för en halfgud med förmåga att göra underverk.

— Dä' ä' präst hela da'n, han kan föra en vettvillig ungdom på rätta vägar. Honom ska' vi ha i evig tid! läto de.

Och så kallade de honom till »fjärde» och valde honom med storm och förtjusning till sin »körkeherre».

Transjöpojkarna gå nu där och hänga sina hufvuden såsom sjuka hönor samt våga ej lyfta händerna till slagsmål och illtyg eller öppna munnen till vrål. De äro omvända och vordna som annat folk.

Och Kalle Brokvist har alltså i sanning »slagit» sig fram här i lifvet.

Gack du, min vän, och sök göra sammaledes.

Fårakullsdramat.

Man kan inte tänka sig ett gårdanamn, som låter mera fromt och beskedligt än Fårakull. Det klingar blygt och förskrämdt, menlöst och dumt för alla, som höra det och inte känna till stället och folket, som bor där.

Men för oss, som ha' gården med alla dess mångfaldiga röfvar- och kärlekshistorier midt i socknen, för oss har det en helt annan klang.

Manuel i Fårakull var i sin tid en högfärdsande, hvadan man jämt och samt spådde honom ofärd. Ty det kan man ju veta, att när högfärden är inne i stugan, så står olyckan redan och lurar ute i förstun.

Manuel var högmodig och stursk på det sättet, att han ovillkorligen skulle ha' finare och grannare doningar än vi andra bönder. Han tålte inte, att någon hade spanskare stutar, yrskare hästar eller vackrare åkdon och grejor än han. Allting skulle han ha' utaf prima, som man säger.

Och när hans hustru dog, så att han fick gifta om sig, tog han minsann och letade ut åt sig den mest rödlätta och granna och trindlagda tös, som fanns på långa vägar omkring.

När då vi andra sporde honom, hvad han, gamle karlen, skulle med den flickslängan, grinade han, den högmodsanden, och sa':

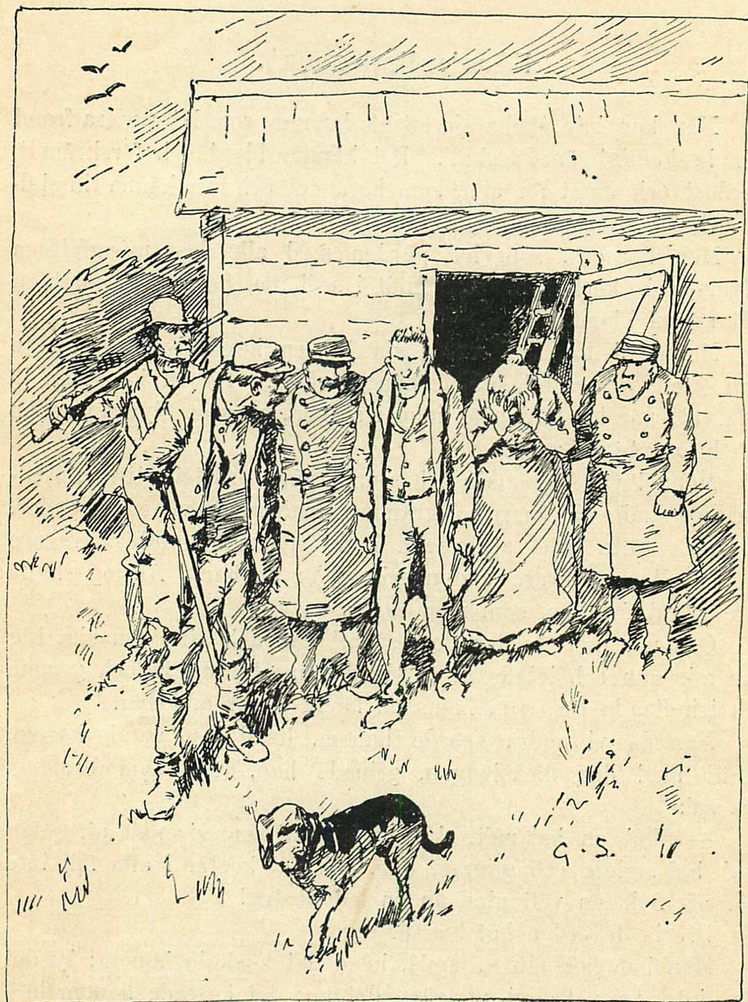
— Ska' en ha' nå't, ska' en ha' dä' som sir nå't ut. Man ska' ha' smidig och granner don, och det kostar i alla fall inte mer att föda en välfuntad än en led hustru!

Precis de orden hof han ur sig.

Men han fick allt se ändå, hvad det kostade honom; ty det kan inte vara farligt att säga det nu: det kostade honom inte mer och inte mindre än lifvet.

— —

Kristin, flickan, som han tog till äkta, var just ingenting

att skräppa med. Det var det fina skinnet, förstås, som gaf henne något värde, men ett skinn skrumpnar gunås snart. Annars var hon full af dårskaper och en riktig hamsa och slampahej både med pojkar och i sina gärningar. Men att förvrida hufvudet på manfolk, det var hon inte oduglig till, och det hade hon sin lust uti, det hjärtlösa stycket.

Alla pojkar i trakten sprungo såsom tosingar efter henne, och grenadier Nords son, volontären, sköt sig tvärt igenom bröstet med geväret, när det blef kunnigt, att hon skulle flytta till Manuel i Fårakull.

Det hette visserligen, att det olyckat sig för pojkstackarn på en älgjakt. Men de, som hittade honom i skogsbrynet, och sågo hur han låg och allt det där, de begrepo, att han krånglat med det själf, stackars barn. Men för föräldrarnes skull och för att den arme volontären skulle komma som en kristen åt jorden, rördes det icke i den saken.

Alla voro vi dock öfvertygade om huru det gått till, och öfverallt växte oviljan mot Kristin.

— Hon får nog betala't och det med ränta ändå! hette det.

Och det har hon också fått.

Nå, Manuel och Kristin blefvo gifta med stor gamman. Men bröllopet var i alla fall kusligt, ty alla hennes gamle friare sköto om kvällen så ilsket och vårdslöst utanför knutarne i Fårakull, att de flesta fönsterrutorna i huset sprungo sönder.

Så gick det en liten tid, och allt var godt och väl, fast Manuel började åldras och se orolig ut.

Rätt hvad det var spordes det, att han slagit sig till att dricka och de, som vankade dit, påstodo, att Kristin lockade honom till det.

— Man ska' få se, att hon vill ha' honom att supa ihjäl sig! hviskades det.

Och det var nog inte så orätt det. Jämt och samt ställde hon flaskan till honom.

— Ta' dig en knaber till, så lättar det lifvet! mente hon. Och till sist gick det så långt, att hon satte kruset bredvid sängen om nätterna och lurade Manuel att supa, så ofta han vaknade. Drängen hjälpte och understödde henne i uselheten, ty han och matmodern hade blifvit alldeles galna i hvarandra.

Det dröjde heller icke länge, förrän hon fick Manuel så slö, att hon kunde purra af honom testamente på fastigheten, och sen rent af hällde hon brännvin uti honom.

Det var klart, att karlen inte skulle stå emot ett sådant ständigt fruktansvärdt drickande. Också dog han knall och fall en dag.

— Där har hon en själ till på sitt samvete! sa' folket och insinuerade, att hon nog på sista tiden inte skytt att till och med i förbund med drängen krångla »lite hvitt» (arsenik) i hans brännvinsglas.

Ifrån den tiden tyckte vi rent, att det var hemskt därnere i Fårakull, och ogärna ville man vanka förbi där, sen det blifvit mörkt.

Men ändå skulle det bli värre därborta.

Kristin hade nätt och noga gått ut änkeåret, när hon gifte sig med drängen.

Det sades tvärt, att denne strax efter giftermålet tog tömmarna i sina händer, och att Kristin fick dansa efter karbas ibland.

Hon hade varit så toseter efter honom — mente man — att han väl omsider började bli ked och äcklas vid henne och därtill hängde nog det, som de gemensamt utfört med Manuel, såsom något naggande och kyligt dem emellan.

Lika medgörlig, som Erik varit, när han var hennes dräng, lika katig och svår blef han som husbonde. Och det går ju så till ibland.

Så kom Mina Fyr, husarens flicka, dit upp i tjänst en vår, och det dröjde inte länge förrän denna fick mera att säga i huset än matmodern.

Tidt och tätt hörde man talas om det ena spektaklet värre än det andra från Fårakull.

— Kristin har börjat skörda nu, och det är då inte för tidigt, efter allt hvad hon sått ut i sin dag! yttrade grannarne, och de hade rätt däruti.

Kristin hade bedragit sin förste man i kompani med drängen. Nu höllo denne, sedan han blifvit herre på täppan, och pigan ihop emot henne.

På det viset lefde de i Fårakull värre än de laglösaste tattare. Slagsmål och gräl voro hvardagsmat på det stället.

Kristins skönhet gick med ens all världens väg. Fräsande som en katta och vårdslös sprang hon omkring och vakade natt och dag på Erik och Mina. Men ju värre hon blef mot dem, dess hårdare snörades syndabanden åt om de två.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så dunstade det en morgon ut, att Kristin dött efter endast en dags sjukdom.

I Fårakull förklarade man, att hon dött utaf kramp, som kommit åt henne, och Erik tjöt och grät och låddes att han aldrig skulle få en glad dag mer, bara för att det gått så kvickt med Kristin, att han inte hunnit hämta läkare.

Det var på en torsdagsmorgon hon dog, och redan på söndagen ställde han till grafölet och fick henne ganska hederligt åt jorden.

— Det var märkligt, hvad han är bråd med det, yttrade pastorn, när Erik bjöd till begrafningen. Ty på landet brukar man annars taga tid på sig för att rusta till kalas.

— Ja, det är så'n väderlek, så en kan inte förvara ett lik länge, suckade mannen.

Men på måndagen efteråt var det Måns i Grönelund, närmaste grannen till Fårakull, som klef in till länsman och bedyrade, att det inte stode rätt till med det dödsfallet.

— Visst fick hon sig tillmätt med samma skäppa, som hon nyttjat, så det skedde henne bara rätt. Men lagen ska' väl hållas i helgd ändå! lät Måns.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, go vänner, se'n blef det den gamla historien, liköppning och arsenik i mängd.

Men samma dag obduktionen verkställdes, dunstade Mina Fyr och Erik af.

Och länsman for efteråt som ett jehu omkring i socknen och letade och snokade i alla krokar. Ty han hade bestämdt för sig, att de inte voro långt borta, utan att de gömde sig i närheten, tills de kunde smita af litet tryggare, då pratet lagt sig, och ordningsmakten börjat tröttna.

Nå, just som vi gingo ut på jakt vid tvåtiden en morgon, mötte vi länsman och fjärdingsmannen i skogen.

— Det var bra, sa' han, följ med ett grand ner till Fyrens torp.

Ja, vi följde med och ställde upp oss i en kedja utom synhåll från stugan, medan länsman smög sig fram och lurade kring ladugården.

Bäst hvad det var, sågo vi honom stå en lång vändning med örat mot väggen, och strax därpå vinkade han oss fram. Vi gingo som om det gällt att smyga på en tjäderkull.

— Det snarkar däruppe på höskullen, här har jag fåglarna! hviskade han.

Aldrig skall jag glömma den blekhet, som bredde sig öfver ansiktena på Erik och Mina, när de fingo se oss komma uppkrypande genom foderhålet.

Det var det hemskaste jag sett! Men länsman log och sa':

— Det är så godt som en bekännelse!

Aldrig sa' de ett ord, utan följde honom skälfvande på gångstigen genom skogen.

Men i den morgonväkten darrade vi för häftigt på manschetterna för att kunna skjuta någon tjäder, fastän det eljest inte, gualof, var ondt efter dem neråt mossalaggorna bortom Fyrens husartorp.

Ett öfverdådigt valgille.

Hjälten i den här berättelsen, som nu gripes direkt ur verkligheten, är hvarken mer eller mindre än en riksdagsman uti den första kammaren.

Därför ska' jag ödmjukast anhålla att få slippa utsätta det namn han har i mantalsförteckningen och möjligen också i lifsens bok. Ty en riksdagsman är en matador med makt och väldighet, och det duger inte för skribenter att ställa sig illa med en sådan. Han skulle ju lätteligen kunna hämnas förmedelst munkorgslag.

Och komme en sådan till stånd, skulle jag minsann snart svälta ihjäl.

Jag ska' sålunda be att få kalla den förhandenvarande hjälten för Jösse Svensson, så går jag klar, ty det finns så många, många Jössar och Svenssöner bå' i lifvet och i riksdagen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Den Jösse, som nu helt kort och flyktigt skall varda föremål för vår betraktelse, var äfvenledes märklig och framstående därutinnan, att han, före riksdagsmannaskapet, var nämndeman och desslikes ledamot uti det välvisa och i allo djupsinniga och hedervärda landstinget, hvars hufvudsakliga synd består i ett jämt och stadigt höjande af landstingsskatten.

Men det är ju i alla fall för öfvandet af sådant, som de utkoras och få lyfta sina reseersättningar och traktamenten.

Så begaf det sig vid ett tillfälle att Jösse Svensson, rik och väldig som han var, helt oförhappandes slank med vid ett förstakammarval.

Sir man på bara!

Jösse Svensson vardt själf högeligen förbluffad och glad öfver denna utgång af saken, så glad, att han icke höll för rof att bjuda halfva landstinget på tuting densamma aftonen.

Och det kan jag då till den nyutkorade riksdagsmannen Jösse Svenssons heder och beröm säga, att ett storståtligare toddydrickande hvarken förr eller senare blifvit spordt i den goda residensstaden. Ty detta är säkert, och jag befarar intet beriktigande med anledning af detta mitt påstående.

Landstingsmännen drucko alltså tuting å stadskällaren.

Låtom oss hålla fast vid detta faktum. Tuting efter tuting.

— Spä' på, spä' på, mina herrar! Här hvilar hvarken knussel eller ledsamheter! skrek den nyutkorade riksdagsmannen, som skinande af glans och ära och toddy gick omkring och dundrade på de stackars kyparne, hvilka i sitt anletes svett framburo floder af skållhett vatten och konjak.

Men Jösse unnade dem ingen ro, utan jagade nästan andan ur halsen på dem med stränga kommandorop.

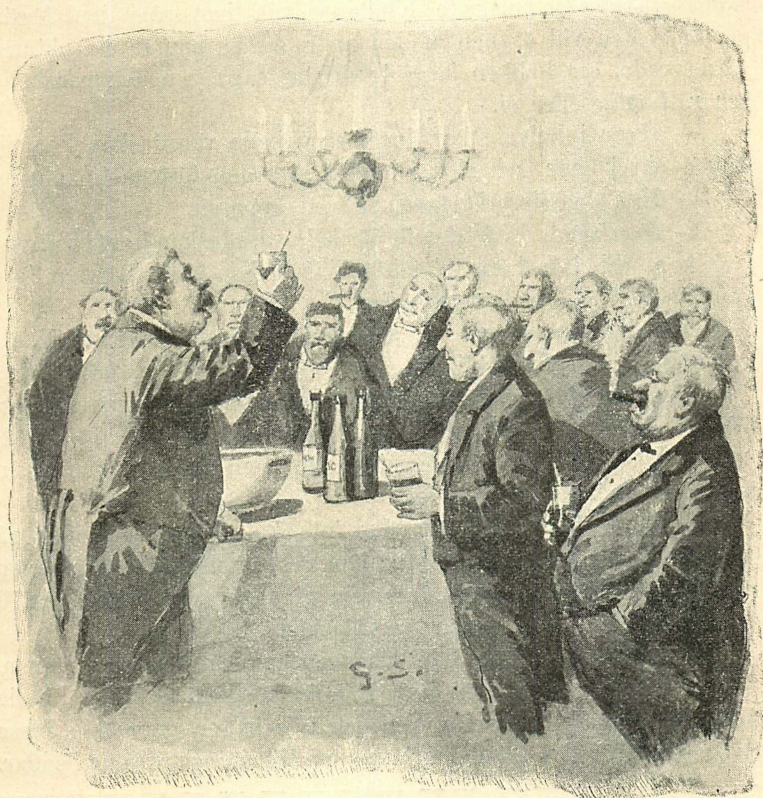
— Fly di där herrarne sockerskåla! Ta' in mer konjak och rör på dö'köttet, kypare!

— Si så, nu hof den vårdslöse drummeln ut kokhett vatten öfver näfvarna på Johan Andersson i Marås! Smörj skulle han ha! Skållade du dej, Johan Andersson? Kypare, gack på öjenblinken ut efter rårifna potater å lägg på Johan Anderssons näfvar, så får han inga brännblåser! Skål i alla fall, mina herrar, och tack för hedern och förtroendet, som ja' ska' söka uppfölla te landets fromma och skyddets båtnad och jor'brukets upphjälpande, som är tröckt och åsidosatt! Var go' och föll på lite mer konjak, häradsdomarn, annars får han mask i magen utå vattenslabbet. »Ehuru» står det till med vår or'förare i tredje utskottet! Ja' tror han dricker inte! Ja, skål mina herrar för hans majestät kong Oscar, Sverges, Norges, Vä ... Vänerns och Vättrens konung!

En sådan omtänksam värd och celeber talare var Jösse Svensson den kvällen. Men det är då, förstås, ingen konst att vara glad och gifrund och snillrik, när man drabbas af lyckan att bli vald till riksdagsman.

Framåt elfvatiden på kvällen hade landstinget fått hvad det behöfde, och endast Jösse och tvenne af hans häradsbor, hvilka tillsammans med honom delade rum på stadshuset, voro kvar på valplatsen.

Då hof Jösse upp sin röst:

G.-S.

— Kypare! skrek han.

— Hva' befalls, herr riksdagsman?

— Ehuru mycket är ja' nu sköldig?

Det dröjde inte länge förrän räkningen kom fram och hon pekade på 270 toddar samt 1 (säger en) flaska vatten.

Den nyvalde riksdagsmannen tog fram glasögonen och granskade räkningen, nickade bifallande, då han såg den första posten. Men vid åsynen af den andra greps han af en fruktansvärd vrede, om hvilken jag inte dristar säga, om den var helig och rättmätig eller ej.

— Hvar i helvete har den förbanskade vassflaskan kommit ifrån? skrek han och slog i bordet som den förnämste talman.

— Hva' befaller riksdagsman? lät kyparen.

— Jag frågar hvar den förhärdade vassflaskan kommit ifrån! Ho' kan väl inte höra te' mitt kalas heller? För här har inte vankats nå't så usselt som vatten.

Och riksdagsmannen var så arg för »vassflaskans» skull, att det höll på att aldrig bli väl.

Då bekände i sista stund den ene af häradsborna, att han fått in henne för att tvätta af sitt ena rockskört med vattnet.

— Dä' va' en i fjärde utskottet, som råkade hvälfva sin toddy på mej, förklarade han.

— Hm! Jaså! Ja, har du inte haft henne te' annat, så ska' ja' gärna betala för vassflaskan också! slöt riksdagsmannen och tog med högtidlig min fram sin plånbok och betalde de 270 toddarna och den ensamma »vassflaskan».

— Dä' kostar fläsk å bli riksdagsman! sa' den ene vännen.

— Dä' gör dä', dä' ä' sant. Men dä' här kalaset står sej i alla fall i nie runda år, äss Gu' vell och ty'a håller, genmälde Jösse Svensson. Och så stretade karlarne upp till sitt och till sina bäddar.

— —

Vi få inte undra öfver, att den gode och väldige Jösse Svensson framåt natten vardt het och varm samt att han fann luften i rummet så kvaf och tung, att han längtade efter friska fläktar.

Han stod alltså upp af sitt läger för att öppna fönstret och släppa in en smula af septembernattens svalka. Men hur han stabblade omkring i mörkret, dråsade han emot rutan och krossade henne med sin politiska axel.

— Ah! sa' han och drog in, såsom han tyckte, nytt och friskt lif och väder. Ah, ah, ah, så skönt dä' ä'!

I detsamma vaknade kamraterna.

Har du öppnat fönstret? Dä' va' då djädran så godt! mente de med en mun.

Och så blundade de ånyo.

Jösse stod emellertid båd' länge och väl kvar på sin plats och drog luft, och rätt hvad det var vaknade de andra åter.

— Nä', stäng nu fönstret och lägg dig. Hu, nu drar här, så att en kan få lunginflabbation i magen! huttrade de och riktigt hackade tänder.

Det var naturligtvis inte godt att stänga ett utslaget fönster. Men Jösse var ju politiker och smidigheten hade redan födts i hans hjärna. Alltså tog han tyst och stilla sin hufvudkudde och körde in honom i hålet efter rutan.

— Nu tror jag, du haft igen fönstret, för nu kännes här varmt och lugnt igen! lät den ene af landstingsbröderna.

Jösse lade sig, och så somnade det höga triumviratet ånyo.

Men när de vaknade på morgonen och tittade sig omkring, kunde ingen af dem begripa, hvadan dynan satt i — bokskåpsfönstret.

De refvo sig i hufvudena och grunnade och funderade, och den nyvordne riksdagsmannen allra värst.

— Och jag, som trodde att det var fönsterrutan jag knäckte och att jag släppte in frisk luft! Jag kände ju »ehuru» det drog, mumlade han.

— Dä' va' visst ett styft skålande i går kväll, kan ja' töcka på't? sa' han slutligen till vännerna.

— Dä' sir nästan så ut! suckade desse. Och alla tre glodde med en viss bäfvande undran på dynan i bokskåpsfönstret.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu får herrskapet själf dra ut moralen ur den här berättelsen.

———

Massage.

Jag säger: djädrans stodenter! Men de äro i alla fall min lust och förtjusning.

Ty hvar helst man träffar på en student af den rätta kalibern, blir det alltid något roligt af, undantagandes när den spelevinkern kommer och vill vigga pengar af en.

Vid sådana tillfällen är det nämligen icke mycket lif i honom, utan då är han högtidlig, lägger ansiktet i asketiska veck samt suckar och ljuger äfven något föga.

Är han en sådan student, som har för afsikt att bli en pelare i statskyrkan, talar han städse i det högtidliga viggningsögonblicket om huru afgjord hans kallelse är samt utbreder sig så grufligen öfver huru han känner sig skickad att skrapa synder af folk, att man blir rörd såsom af en predikan samt skäms för att icke skrifva på hans lånepapper.

Kors, man gör ju hela landet och folket och religionen och kyrkan och den högre moralen en dundertjänst därmed.

Men emellan dessa viggningsperioder är den sabla studenten en glädjebringare och en solstråle ute i socknarne under sommarmånaderna, fastän han, gu'bevars, härjar och ställer till ödeläggelser och elände bland våra döttrar.

Dessa senare vilja emellertid ju själfva så ha' det, stackars töser, annars ginge de väl ur vägen och passade sig för hvitmössorna, något, som man dock aldrig sett exempel på. Tvärtom, tvärtom, godt folk.

För egen del har jag då aldrig haft annat än glädje af studenter och särdeles i somras var en sådan genom det spratt han spelade min granne, Peter Israelsson, mig till mycken välsignelse och vederkvickelse.

— —

Allt sedan Sven Perssons son, kandidaten, som skall bli lektor och professor, kom hem från akademien i maj, hade det varit ett förbanskadt väsen inne hos Israelssons, för dottrens skull, kan tänka. Gubben Peter, som ville gifta bort sin Jenny med häradsdomarns son och redan gifvit skriftligt på'et, hade varit som ett åskmoln hela sommaren, ty kandidaten hade inte väl kommit hem, förrän Peter begrep, att det var något slags maskopi mellan honom och Jenny.

Därför hade de aldrig haft en glad dag inne hos Israelssons, utan där hade varit ofrid och gräl och gråt och skällande och bråk, hvilket allt naturligtvis fröjdade mig i min egenskap af granne.

Om kvällarna regerade Peter och gormade därinne som ett vilddjur, och mer än en gång satt jag under min björk på gårdsplanen och lyssnade med hjärtats förtjusning till ofriden i min grannes hus.

Jag hörde Peter ryta:

— Siså, ska' du nu ut igen, di' förhärdade slyna å nattblacka! Passar dä' sej för dej, som snart ska' bli häradsdomarns sonkvinna? Vill du lägga mej i grafven mä' grå hår.

— Jag är väl ingen fästningsfånge heller, å inte ä' ja' gefi ännu mä' nå'n häradsdomareson, gualof, och inte blir jag dä' väl heller i denne kongens ti'. Å hva' grafläggandet beträffar, så kommer ni nok inte dit mä' nåra grå hår, för di testarne ni har, hinna nok ramla af, innan eran nådati' ä' ute, bjäbbade Jenny, som är talför och kvick, som en liten vessla.

Och hade hon inte varit en sådan liten skälmunge och etterbyting, skulle hon nog inte kunnat dåra den blifvande professorn och lägga honom vid sina fötter.

Men när Peter och Jenny trätt och orerat så länge flickan tyckte, att hon hade tid därtill, sprang hon alltid ifrån gubben och fnittrade och jodlade som en liten fågel.

Och Peter stabbade efter ut på förstugubron och glodde efter henne neråt ängen.

Där kunde han stå halftimmetals på bron och svära och spotta, rifva sig i håret och känna sig förtviflad, hvilket allt gjorde mig såsom granne godt att iakttaga.

Efter ett par veckor nöjde han sig emellertid icke med att

stanna på bron, utan han tog sig före att smyga efter tösen neråt ängen med en väldig påk i näfven.

Men det var alltid stopp för Peter Israelsson att träffa på de unga. Han visste, att han skulle ha' dem i ängen, ty där låg en mad på ena sidan och sjön på de två andra.

Hur Peter dock snokade och letade timtals, som om han velat leta upp en nål, råkade han dem likväl aldrig.

Och det var i alla fall ingenting att undra öfver, ty kandidaten och Jenny höllo till högt uppe i kronan på en lind, som var så lummig att det fordrats en stjärnkikare för att skönja dem, som sutto bland grenarna.

Men jag visste nog hundingen hvar de hade sitt gömställe.

Och den tosete kandidaten, som visste, hur det stod till mellan Peter och mej i fråga om grannsämjan, frågade mej en dag, om ja' inte ville vara med om att göra Peter ett litet spratt, så att han blefve led vid att springa och spöka och spionera om nätterna.

Det var jag, förstås, bums med om.

Så en kväll, när Peter ånyo skulle stöfla af och vakta på de unga, frågade jag gubben, om han inte ville vara med om att dricka en kaffegök inne hos mitt.

— Hva' går åt dej, har du fått ett krestligare sinne nu? sporde Peter, när han hörde mej tala höfligt och om kaffegök.

— Dä' har jag också fått, och för resten är ja' så gla' för vår dråpliga grässkörd i år, att jag inte vet till mig! lät jag.

— Tack då, men dä' ska' gå kveckt, för ja' ska' ut och skrämma undan en räf, som går här och vill stjäla höns om nätterna! genmälde Peter.

Jag begrep nog hvad han mente med räfven.

Så knäckte vi till med gökarne.

Peter hade dålig ro och tittade gång på gång ut genom fönstret.

Men så tidt han glodde ut, spädde jag på i hans kopp, så att gubben blef inte så illa litet yr i skallen. Ja, till sist blef han så pass, att han talade om hela affären mellan kandidaten och Jenny och svor på, att han slutligen skulle spåra upp dem och klå dem båda två, om de så rätt stämde sina möten in i häcklefjäll, röt han.

— Dä' håller ja' mä' om! Och äss ni vill, ska' ja' gå med i kväll, så vore det väl besatt, om inte ett par så'na som vi bägge skulle kunna ringa in dem, föreslog jag.

Det förslaget blef han glad åt, och så togo vi en reel gök till samt drogo neråt ängen.

— Nu sätta vi oss under den här linden. Titta ni åt öster, ska' jag kika åt väster, mente jag, när vi kommo till trädet. i hvars krona kandidaten satt och vänslades med Jenny.

Peter lade sig på marken och tittade som en tjur åt öster och brummade. Och det kändes så godt att veta att den sabla stodenten kysste dottren hans rakt öfver näsan på'n.

Aldrig har jag erfarit en sådan själafrid, och underligt var det, att jag och fästfolket bara kunde hålla oss för grin.

Om en halftimme somnade Peter som en stock. Gökarne hade varit för styfva, kanveta.

Då kom kandidaten neder ur trädet och så bundo vi hop benen på gubben och girade fast armarne på'n vid trädet. Jenny hade inget emot'et, fast hon låddes, att vi gjorde synd. Och så gingo vi dädan och satte oss hemma på gårdsplanen.

Men, du milde, ett sådant larm och skrik vi fingo höra nerifrån ängen vid tolftiden på natten! Mycket vrål och mycken solosång har jag hört i min dag, bå' på konserter och i sångföreningar här hemma, men aldrig har jag hört någon drämma till som Peter. Han fyllde nästan hela världen med sitt skrål.

Vi rusade dit och frågade hvad det gällde.

— Lefver ja'? skrek Peter.

— Dä' hörs nästan så, men nog ä' det på utspel med er, fader Peter, svarade studenten.

— Ja, jag kan inte röra en lem! Ben och armar ä' förlamade på mej. Ja, har fått slaget. Aj, oj, oj! Skecka efter barnmorskan och prästen, så att ja' får skrefta mej och bli åderlåten.

— Dä' hjälper inte! Men jag kan bestämdt bota er med massage, käre, gamle hederlige fader Peter, sa' kandidaten och lät så trovärdig som en studerad doktor.

— Ja, om du gör dä', så att ja' kommer mej, så får du fleckan för ti' och evighet och jag rifver upp kontraktet mä' häradsdomarn, lofvade Peter.

Och kandidaten till att massera honom, hvilket han gjorde så fint och behändigt, att han skar bort repen och skyfflade undan dem, så att Peter i fyllan och förskräckelsen inte märkte, att han bara varit bunden.

— Känner ni ingen lindring?

— Jo, tack och lof. Nu börjar lifvet komma te'baks bå' i armar och ben. Du va' mej en välsignad massagerare! grät Peter.

— Ja, hade jag bara lite mer pengar, så att ja' kunde ta' mina examina i rappet, skulle jag allt bli redig med tiden! lät kandidaten och masserade Peter och strök honom och rullade honom, så att det stod härliga till.

Efter 10 minuter reste sig gubben, och när han då kände, att han mådde bra och var helfärdig i hela kroppen, erfor han en sådan glädje och tacksamhet, att han tog den förbluffade kandidaten i famn och sa':

— Du ska' få pengar utå mej te ett halft tjog examina, för du blir ett ljus i lannet och en helbrägdagörare och en heder för mej och sockna. Men ja' skrifver opp'et som förtida arf!

— Dä' är inte mer än rätt, genmälte kandidaten, som blef så glad, att han tog till att dansa polska på vägen med Jenny.

Så fick den ynglingen det bra förspändt här i världen. Men han har nog mej att tacka för åtskilligt härvidlag.

Djädrans stodenter!

Otur.

På jorden finnes inte och har inte funnits en älskare med sådan otur, som skomakare-Joans gesäll Adolf, och inte heller någon flickefader, som varit lyckosammare i sin riddarvakt öfver sin dotters ära, än rusthållaren i Mogård.

När det började dunsta ut i socknen, att Adolf slog sina slag för Mina i Mogård, så tyckte vi alla att det var synd om rusthållarn, ty det tager sig ju alltid illa ut, när en rik bondflicka af aktningsvärda föräldrar tyar sig till en lös person, som inte har mer än sina tomma händer och inte så stor jordbit, som han kan lägga sin tröja på. Åtminstone visar det, att föräldrarne inte hållit henne i ordentlig tukt och spatsergång. Men talet om Adel och Mina blef minsann snart afbrutet och det på ett lifvadt och bra sätt ändå.

Rusthållaren visste förstås inte ett ord om, att tösen gått och förgapat sig i den granne skomakaren.

Men så gick gubben en dag på sitt loft och letade och svor, spejade och regerade efter sin vänstra långstöfvel, som han inte var människa att hitta. Hur han då ref och trefvade uti bråten däruppe, fick han händelsevis fatt på ett färskt bref, som han inte kände igen. Men han såg, att det stod »Adolf» under det, och då anade han bums oråd, stoppade det på sig, stängde in sig i nattstugan och läste och läste samt blef grön i synen utat ilska och förtret. Och så underligt var inte det, ty brefvet var till på köpet skrifvet på rim, adresseradt till Mina och lydde så här:

Evigt ällskade vän och ungdomsflecka!

En liten strof jag dekta vell
Tell lella vännen min.
När far din låser dörren till
Hvar gång som jag vill in,
Så må jag sjonga med min röst
En stump, som tränger tell dett bröst.

Om far din hafver fä och gull,
Och kvarn och såg också,
Så kan dä' bli en dag te' mull,
Och du kan fattig stå.
Af högfärd ä' han styf å stor,
Men kärlek i mitt hjärta bor.

Du vet nok hvar jag väntar dej
Igen om lördag natt!
När gubben somnat, smyg te' mej,
— Det är ett ljufligt spratt —
Vår kärlekskalk förutan drägg
Den töms vid Linstads badstuvägg.

När göken gal i soluppgång,
Å munter sädesknarr
I daggigt gräs gör sina språng,
Ä' gubbaskam vår narr.
Han snarkar då å anar ej
Att du i badstun ä' med mej.

Ja, kom igen om lörda' kväll,
När gubben gått te' ro,
Så ä' du söt å rar å snäll,
Å natta ska' bli go'.
Så vaksam som en and på ägg
Är jag vid Linstads badstuvägg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jess, hvad rusthållaren blef arg och förbanskad. Men han låtsade inte om någonting.

När så lörda'n kom, skickade han hustru sin och flickan bort till släktingar i en annan socken. Mina ville inte gärna följa med, kantänka, men det hjälpte inte. Och rusthållaren var så knepig, att han inte ställde till resan förr än det var så in på tiden, att hon inte kunde skicka återbud till Adolfalufvern om mötet.

Så fort fruntimren emellertid hade gifvit sig i väg, kallade rusthållaren in sina drängar och tog fram brännvin och kaffe samt talade om för dem, hvilka anslag »skomakare-Adel» hade emot Mina och om mötet vid Lindstad.

— Vell i hjälpa mej, pojka', å spela den pleggande pojeten ett spratt i kväll? sa' rusthållarn och lät flaskan gå omkring.

G. S.

— Ja serratrecken! grinade drängarne, för sådant tyckte de om.

Nå, när kvällen kom, hade en af drängarne klädt ut sig i Minas kjolar och hällt utaf hennes osevatten på sig, så att han liknade Mina såsom ett bär och osade såsom Mina på långt håll. Sen togo de med sig så mycken ungdom där fanns i byn och ringade så badstu'an och Adel, som om de skolat ringa björn. Och rusthållaren och hans spanska rör voro med. Men tyst gick det. Rätt som nu Adolf låg och väntade vid badstuguknuten, fick han se tösa komma i skummet.

— Gu' välsigne dej, som kom, Mina lella! Gubbastöten märkte väl inget? sporde han.

— Inte! pep den föregifna Mina.

— Nå, då kan vi gualof ha' oss en roli' stund! jubilerade skomakaren och kösste tösen, så att det skrall i hela den tysta naturen.

— Kors, ja' tror du supit brändevin? Har du en tår mä' dej, välsignade Mina, sa' Adolf.

Han hade knappt sagt de orden förrän drängen högg honom i kalufven och hojtade till, hvarvid hela högen kom framrusande. Men främst kom rusthållaren själf med lyftad käpp.

— Jo, vesst ha' vi dröckjom te' dej! Du ska' nok tusingen få tömma din »kärlekskalk förutan drägg», din drummel! röt rusthållaren och började dalja den arma skomakarn, så att det var en stor lust och verklig glädje däråt. Men Adolf skrek.

— Böla på vers, äss du kan, så låter de rarare! sa' gubben. Och alla de andra grinade och tände på lyktor och hade så besattandes roligt åt spektaklet, att Lindstads badstuga väl aldrig i lifvet varit omgifven af ett sådant jubel.

— Ja' tror att du spelar »gubbaskams rull» i natt, för dä' sir ut som om du vore narren! fortfor rusthållaren, allt under det att han och pojkarne klente ner den arme skomakaren med tjära och rullade omkring honom i skäktefallet, som hopats i badstuförstugan.

Se'n roade de sig med honom så länge, att Adolf ovillkorligen måste möta kyrkfolket, när han linkade hem i sitt jämmerliga tillstånd.

Detta förskräckliga spektakel grep emellertid Adolf så pass, att han hufvudstupa lämnade socknen och for i väg till Amerika. Se'n hördes det ingenting af honom. Men skolläraren, som har posten om hand, lät ibland förstå, att det då och då gick bref emellan honom och Mina i Mogården.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi hade emellertid nära på glömt bort bå' Adel-Skomakare och äfventyret vid Lindstads badstuga. Men så, serra dö, kom Adolf minsann åter dagarna före pingst ett år.

Ni kan aldrig tro hur fin han var med guldkedja och rock som en svalstjärt. Stöflar hade han alldeles som ett par drögåsar och så vassa voro de i tårna som spetsarne på en hötjuga. När rusthållarn fick syn på'n vid kyrkan pingstdagen, tänkte han som så, att han väl kunde bjuda honom hem till middagen.

— Sådan fågelskrämma som han nu är, kan han inte vara farlig för Mina, mente gubben och gick bort och sporde m:r Adolf Swansson, om han inte ville svänga med upp till Mogård efter tjänsten.

— Yes, döbbelju, well! sa' Adolf.

Men innan de satte sig till bords hos rusthållarns, ångrade gubben på att han dragit dit amerikanen.

Ty han såg allt på Minas later och braskande, att hon fortfarande var glad vid pojken.

— Flecka ä' blind, ho' måtte inte si hur den skrangelhanen vetter i ben och hasor! murrade gubben och blef allt mer och mer bedröfvad i sin anda.

Obegripligt fin var Adel emellertid och i allting vände han sig precis som den värste herre. När han skulle äta dängde han i öfverdåd från sig knifven, och gaf sig på köttet efter Mogårds gamla skälleko med bara gaffeln. Men det var då dumdristigt gjordt, och kunde inte aflöpa annat än illa. Ty just när gubben vid ett tillfälle såg hur Minas ögon, alldeles vidöppna af kärlek och beundran, hängde fast vid Adel, fick denne en köttkluns fast i halsen. Han tråkade och sväljde och tråkade flere hvarf, men det halp inte. Han blånade tvärt i synen och höll på att dråsa af stolen.

— Slå'n i röggen, slå'n i röggen, far, ella' dör han! skrek Mina. Och rusthållarn steg upp och klämde till amerikanen mel-

lan skulderbladen så att det ekade efter'et. Men köttbiten satt där han satt, och inom en kvart var mister Swansson en död man.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, ni ha nog sett händelsen omtalad i tidningarna.

Vi blefvo förbluffade och bestörta i hela socknen. Mina i Mogård höll rent på att bli toseter. Rusthållarn tog dock saken lugnt och på karlavis.

Men är det inte sant som jag sa', att Adolf hade en grufvelig otur i sina kärleksföretag, samt att man inte kan tänka sig en lyckosammare flickefar än rusthållarn. Nu ska' man få se, att han ändå drifver flickan att ta' gårdbons vindögde och linhårige Anners Johan!

En skinande nämnd.

Grötlösa häradsrätt sammanträdde till lagtima vinterting den 9 januari, som var en kall och bra dag, sammanträdde med föreskrifven, öflig och sedvanlig pomp och ståt, med tingspredikan och Gu' vete allt.

Komministern i Fårabo predikade om kärlek till nästan samt om försonligheten samt röt och dundrade med knytnäfven i dombordet, så att om t. ex. jag hade gått fram på det viset och sagt sådana ord med en sådan röst, hade jag fått plikta minst 500 riksdaler för störande af tings- och kvinnofrid.

Men komministern talade likväl — gu'nåde en gång den svenska juridiken — för ett ohörsamt och obotfärdigt auditorium. Hans ord beto inte ett dugg på hvarken nämnd, åklagare, »abekater» eller menighet.

Ogudaktigast och syndfullast på den stunden voro naturligtvis åklagarne och nämnden, hvilka bara sutto och tänkte på den middag, som skulle gifvas för dem af en ny nämndeman.

Hur ska' det väl gå med dessa en gång? Åt häcklefjäll förstås.

Emot slutet af predikan slängde pastorn fram några tröstefulla ord därom, att den, som på grund af det ofullkomliga i mänskligheten icke vunne rättvisa här, han skulle dock för visso komma till sin rätt en gång vid den stora öfverdomstolen.

När prästen yttrat de orden, inföll Hans i Backen, som satt nere vid dörren med en hop smutsiga utslag i näfven:

— Nu skarfvar han så dä' brakar efter'et! Ja' har vräkt in alla mina mål i Jönsepings hofrätt, som ju ä' en öfverdomstol, men allri' fått rätt en enda gång, utan måst plekta eller krypa i häktelse på köpet! Och detta skrek den gamle processmakarn så högt, att det hördes öfver hela tingssalen.

Pastorn blef konfyser och hade nog kommit af sig, om han inte varit en kvicktänkter och resoluter karl.

Så fort Hans emellertid sagt sin replik och tingspredikanten såg, att »abekater» och notarier redde sig till att grina, knäppte han ihop händerna och röt »amen», så att nämnden vaknade därvid och gnuggade sig i ögonen.

Se'n »satte sig» rätten — som det heter — reelt och ordentligt och i ärevördighet, och när den satt sig, skulle »Nickodemus» i Rumskulla, som blifvit vald till nämndeman, fram och svärja domareed.

Det begrips, att karlen inte heter »Nickodemus»; men han kallas så, emedan han har spasmer, så att han tidt och tätt *nickar* till med hufvudet. Och på karlar som ha' det lytet, är Nickodemus ett djädrans så bra vedernamn, tycker jag.

När Nickodemus kom fram för domaren, nickade och svor han alldeles välsignadt rent och bra, ty fast han inte är någon öfverdängare i arbete eller andra affärer, så är han minsann ingen dufunge, när det kommer an på att svärja och bravera med stora ord och åthäfvor.

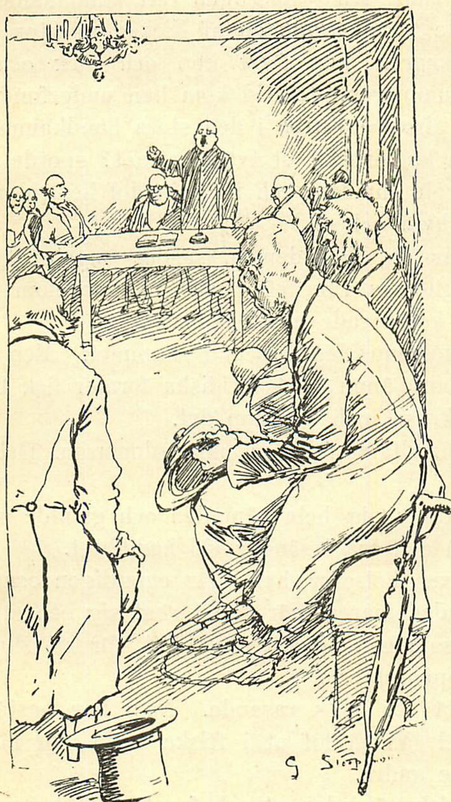
Se'n förekom där just ingenting vidare viktigt vid tinget å denna första rättegångsdag, förrän precis kl. 3 e. m., då Nickodemi första »mål», hans nämndemansmiddag, företogs till behandling, och detta mål blef både vidlyftigt, hedersamt och långvarigt samt synnerligen grundligt och väl utredt.

Ty när Nickodemus beställde middagen på gästgifvaregården, och värden frågade, om det skulle vara det och det och vin och champanj, så nickade förstås den nyvalde nämndemannen. Och krögarn, som inte kände till Nickodemi spasmodiga egenheter, vräkte fram med så mycken mat och så många flaskor, att en annan korporation än en häradsrätt och en skock åklagare, hvilka ju samtlige äro vana vid stora och intrasslade mål och kompetente att knäcka kasus, skulle bäfvat tillbaka för så många kraftiga argument.

Nickodemus blef lifvad och humoristisk samt var en dråplig värd.

— Äten och dricken, gubba — nickade han åt sina medbröder i trona och nämnden — äten bara och gån på, så att magarne stå i treangel på er som rackarehattar! Dä' kostar lika möcke ändå.

Och nämnden dömde bå' mat och vin till undergång, så att

gubbarne blefvo riktigt mätta och påstrukna framåt kvällen samt rökte och bolmade och talade juridik och politik, så att gästgifvaregården kunnat sjunka därvid.

Gu'vet, huru de bara kommo upp på nämndemanskammarn i tingshuset den kvällen. Men dit kommo de i alla fall, ty de vaknade där allesammans vid sjutiden i den kalla vintermorgonen, och voro då samt och synnerligen rätt »illamåannes» efter den genomgripande handläggningen af Nickodemi stora middagsmål.

Häradsdomaren steg först upp och gick och skrabbade i mörkret på kammaren. Därvid kom han underfund med att det inte fanns en droppe vatten i den stora handkannan.

— Hvem ha' druckit ut tvättevattnet? sporde han.

— Dä' vete hundan, och för min del bestrider ja' påståannet! svarade hvar och en.

— Då får du, Nickodemus, såsom yngste nämndeman, gå ner åt menighetens rum efter vattenkanna, som står te höger inom dörren! komderade häradsdomarn.

Och Nickodemus laggade af i skummet. Men som han var ny och obekant ännu med juridiska former fick han fatt i det stora fotogenkruset och bar upp det.

— Häll handfatet fullt! sa' häradsdomaren. Och Nickodemus gjorde så.

Se'n tvättade sig hela nämnden och gnodde sig det värsta de kunde, två och två i sänder vid handfatet.

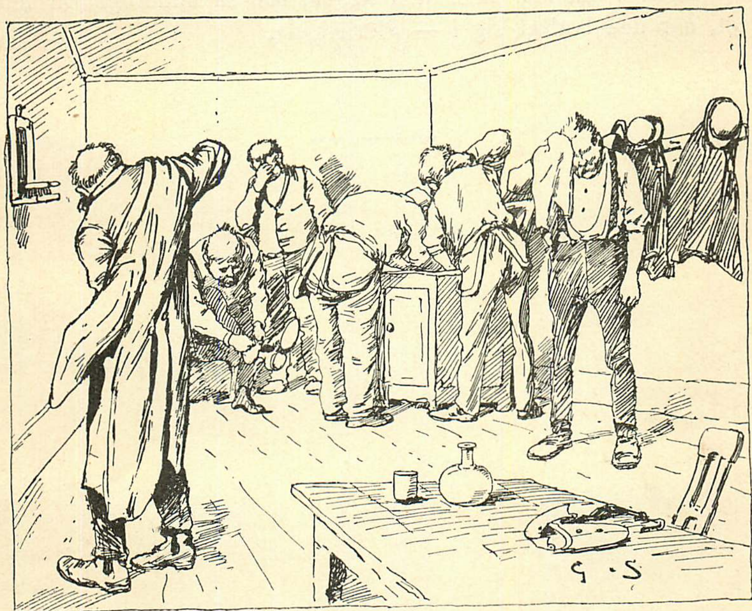
— Dä' va' helsefyr hva' här egentligen osar »fortisken», utlät sig häradsdomaren, när han torkat sig och stod och redde ut sitt hår, som han äfven genomblött, för att skrämma undan och afkyla kopparslagarna.

— Ja, dä' va' ryss rasande. Nå'n har bestämt vält ikull lampa' i natt! Vi få lof ut i friska lufta', för här kväljer dä' en! yttrade de andra.

Och så gick nämnden ut och fnyste i vintermorgonen. Men det kvalmiga oset förföljde dem likväl.

— Tvi attan! Hela skapelsa ä' bestämdt förtiskendränkt! suckade nämndemännen och illgrömmade sig. Ty hvart de kommo luktade det lika besatt.

Och när de efter ringningen »satt sig» och domarn kom in, fnyste denne också och tyckte, att domstolen luktade fotogen.

Han förvånades, men än mer förbluffad blef han, när han tittade på sina nämndemän och fick se dem så skinande och blanka af olja i ansiktena, att man lätteligen kunnat spegla sig i synen på dem. Allra blankast var Nickodemus, ty han såg ut som en nyförtent kastrull.

Domarn tittade på dem och undrade, hvi de voro så skinande icke blott i ansiktet utan äfven om händer och i hår. De voro såsom nyfernissade kyrkänglar.

Ja, granna voro de, men de luktade inte så värst ljufveligt.

Dock nämnden sken den dagen, och så unnerligt var inte det, när den tvättat sig i — »förtisken».

Måla-Svens omvändelse.

Sven i Målen och jag hade varit ena vådliga bussar i långliga tider.

Men nu är det slut med vänskapen och vi komma nog i slagsmål och process också kanhända, hvad det lider.

När vi voro unga i världen, Sven och jag, och växte upp tillsammans här i socknen, hade vi, gunås, mycket gemensamt.

Vi träffades alltid om lördagskvällarna och hade våra hyss ihop i gårdarna.

Det var vi, som agerade spöken nere i Söndra och höllo på att förskräcka samtlige fruntimmer i hela byalaget samt ställde till ett sådant spektakel, att skolmästarn till och med skref om det i tidningarna, och när det sedan blef upptäckt, fingo Sven och jag gemensamt stryk för dessa bravader.

Men vi hade mycket annat gemensamt.

När Sven friade till Mina i Hult, så följde jag med honom och stod på vakt utanför, medan Sven var inne och uppenbarade sitt hjärtas tankar för Mina.

Och kom under tiden Justus i Ågård dit i samma ärende till henne, ty Minas föräldrar ville, att hon skulle ha' denne senare, så var det jag som tog en gapstång och höll Justus från väggarna tills Sven kom ut och hjälpte till att döpa honom i floddiket nedanför ladugården.

Och jag minns speciellt huru vi buro oss åt en pingstaftonnatt. Sven var inne i Hult och jag stod utanför och skulle vakta på Justus. Rätt hvad det var kom han också, och det bar ihop med oss förstås. Den kvällen hade jag ingen gapstång, utan vi barkade tillsammans och togo liftag, så att vi lågo och rullade om med hvarandra på gräsplanen, när Sven kom ut.

-- Håll honom en vändning, sa' Sven och sprang ner åt ladugården.

Dädan kom han tvärt med ett par nya oxtömmar, med hvilka vi snörade den arme Justus, så att han vardt maktlös såsom en hösäck.

Sedan buro vi upp och lade honom på taket. Och där fick han ligga natten igenom. Han vågade inte skrika eller röra på sig, ty då hade han dumpit till mark och blifvit fördärfvad. Utan där låg han och pinades och var nära halfdöd, när kyrkofolk, som gick förbi framåt morgonen, varsnade honom.

Och när jag, min syndare, gick och slog mina slag för nämndemannens Justitiana, så var det Sven, som låg bakom en hasselbuske nere vid vägskälet och sprutade bläck och andra otäckheter på länsmannens skrifvare, hvilken äfven gick och hoppades få hemföra Justitiana såsom segerbyte.

Så vi hade mycket tillsammans Sven i Målen och jag. Denna vänskap förband oss äfven sedan vi blefvo äldre och reela karlar. När länsman var ute på vägsyn, passade Sven på vid mitt vägmärke och begynte tala med befallningsmannen om en process, som han tänkte anlägga mot svärfar sin, och lofvade länsman en stor summa, om han ville föra saken.

Nå, befallningsmannen log och gladdes, lyddes och snusade, så att han inte fick tid att kasta en blick på min eländiga vägbit.

Men när Svens stycke tog vid, stod jag och tog emot den väldige med talet om en boutredning och ett par auktioner efter döda släktingar på min hustrus sida, hvilket allt jag sade mig vilja anförtro åt länsmannens visdom och redbarhet.

Aldrig kastade denne då en blick på Svens vägbit, utan den blef sådan den var, gropig och eländig, ty Sven hade aldrig gjort ett grand vid honom.

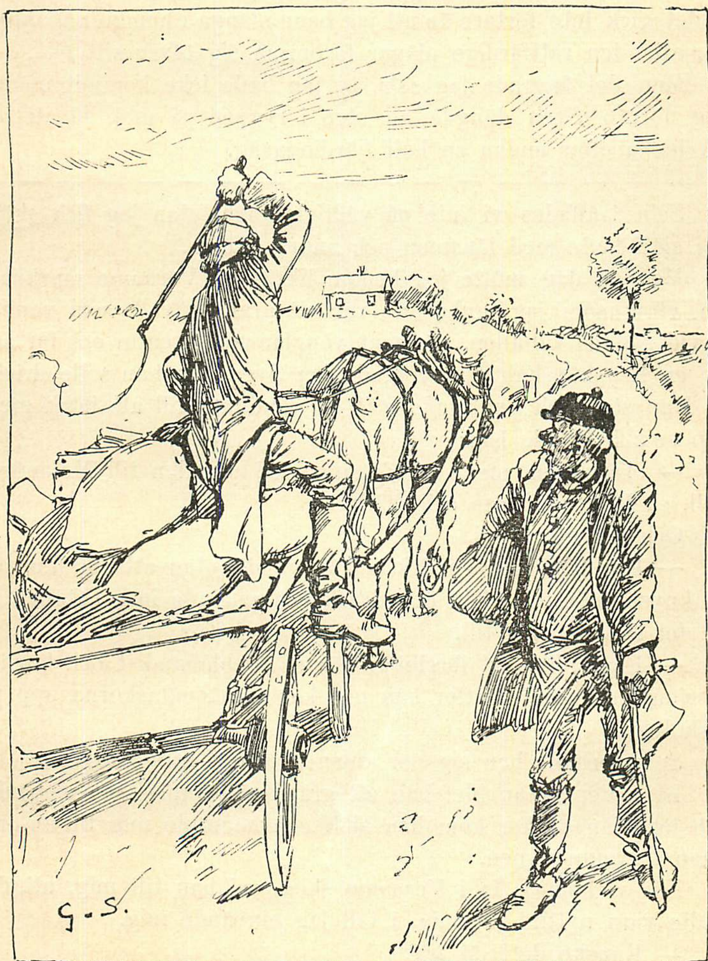
Jo-jo men, Sven och jag hade inte så litet ihop.

Men så, serradö, blef Sven väckt och omvänd i ett enda tempo, och det gick så kvickt, att vi inte visste ordet af förrän det var gjordt.

Ifrån den stunden gaf han mig på båten och vårdade sig knappt om att hälsa på mig.

— Är du arger på mej, eller hva' i hundingen går det åt dej, Svänte? sporde jag honom en gång, när vi möttes på kvarnvägen.

— Nä', men nu kan ja' inte dra' i ok mä' dej längre; du

G. S.

ä' inget sällskap för mej! lät han och dräpte i detsamma till sin häst med piskskaftet tre resor utefter refbenen, på det att han snarast möjligt skulle komma ifrån min syndiga närhet.

Men hans lass var tungt, vägen djup och hästen utmagrad, så det gick inte fortare än att jag hann slänga i honom någonting om, att »den rättfärdige plägar förbarma sig öfver sitt ök».

Men det ångrade jag se'n, ty jag hade icke kommit många steg förrän Sven dängde en sten i ryggen på mej, så att jag fick hicka efter andan en half fjärdingsväg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Se'n träffades vi inte på vådligt länge, utan jag fick sköta mej själf både med länsman och andra affärer.

Men en dag mötte jag honom likväl på Vernamo marknad, och efter som jag, gubevars, var ett grand lifvad, som vanligt är vid sådana tillfällen, när man vånglar med kreatur och får och ger en hop köpskålar, så frågade jag Sven, om han ville dricka öl. Han stod och funderade på't en vändning till att börja med. Men se'n hviskade han:

— Tack du, men ta' då med dej putellen till Molanders stall, så låsa vi in oss och dricka!

Och det gjorde vi.

— Här inne kan en dricka välsignadt, utan att folk får veta ett knyst om'et! lät han och drack och pustade inne i stallet, så att det stod härliga till.

— En får lof va' försiktig, när en ä' blåbandist och hör till missionsförbundet! fortfor han och kastade tomflaskorna upp på höskullen.

Se'n torkade han sig om munnen och vi gingo dädan.

Ifrån den betan blef han ett grand sällskapligare emot mig. Och icke långt efter kom han själf och hämtade mig till en predikan i grannsocknen.

När vi kommo in i Vernamo skog, sa' han till mig, att det skulle vara nyttigt för mig, i fall jag omvände mig.

— Kanske det! lät jag.

— Själf har jag förkofrat mig betydligt se'n jag fick mitt nya sinne. Ty se'n det blifvit bekant att jag slagit upp med världen, behöfver jag inte lägga upp veden jag säljer, behöfver inte väga mina smörtrillingar, utan folk tror på mig ändå. Och

det kan du allt tänka dej, hvad det gör under året för den. som säljer litet i hvar vecka! förklarade Sven.

— Och tror du, — fortfor han, att jag i min lifstid hade kunnat sälja min istadiga märr, äss jag lefvat i mitt gamla tillstånd. Men nu trodde de mej, när jag sa', att hon hade alla dygder och inte ett enda fel. Och tror du, att August i Bolet stigit i borgen för mitt riksbankslån, om ja' fortsatt att lefva i köttet. Men nu gick det som en dans att få dit honom.

På det viset predikade han för mig hela vägen, så att jag var inte långt ifrån väckt, när vi kommo fram till missionshuset.

Och jag styrktes ännu mer under självfva mötet.

När det var slut och jag kom ut, tittade jag efter Sven och då jag koxat en stund fick jag se, hur han gick afsides med Johannes på Höjden, som är ledamot i bevillningsberedningen.

Nå, jag gick efter och lyddes på deras prat, och då fick jag höra hur Sven tiggde och bad, att de skulle sänka skatten åt honom.

Men den andre påstod, att det vore den största orättvisa i världen och att det inte kunde gå för sig.

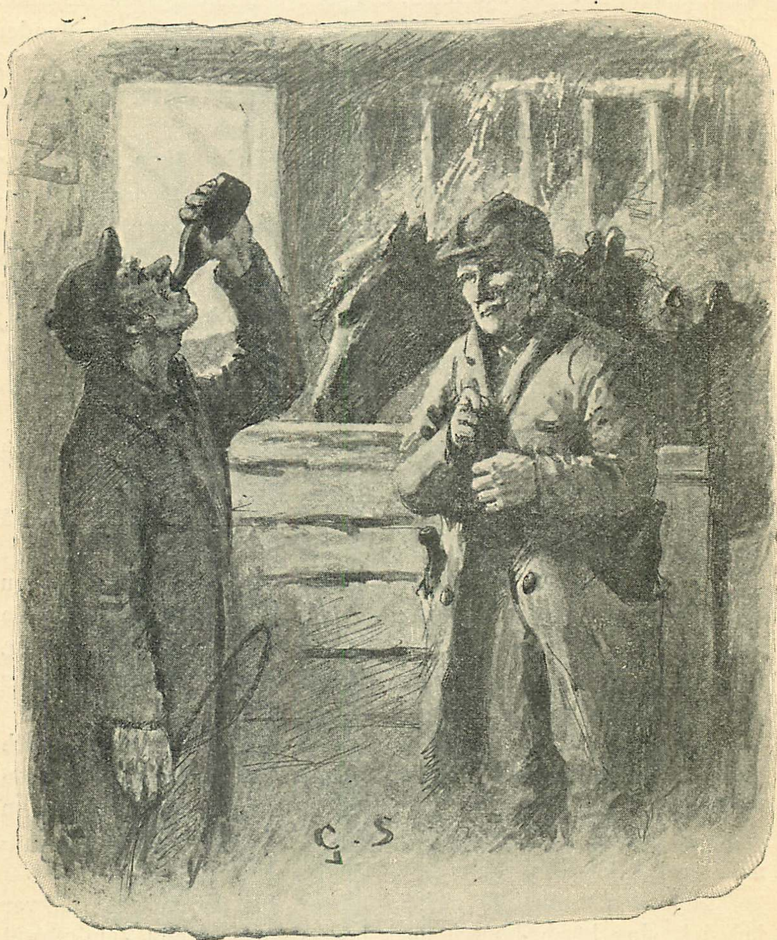
Då knäckte Sven till att gråta och jämra och snyta sig, så det var rent ynkligt.

— Hörde du inte hvad pastorn sa' om mammon och annan afgudadyrkan, och nu står du här och gråter för ett par snöda kronor, som du med all rätt får betala till stat och kommun. Hurdan kresten ä' du? mente Johannes, som i alla fall räknas för en syndare.

— Kresten? Ja' ska' ge dej för kresten, jag, lät Sven och började skälla ut den stackars gubben och fördöma honom, så att jag rent hissnade, och till slut sparkade han honom på benen och gaf honom till och med en örfil. Så ilsk blef den gudsmannen för två kronors skull.

Men den, som inte gick i sällskap med Sven hem, det var jag det. Jag hörde honom dock hela vägen, ty han kom efteråt och sjöng Sankey så att det rungade i skogen. Men hade det inte varit för skams skull och för att han hade en skock folk i sällskap, så hade hans helighet fått smaka en orättfärdig mans kyrkekäpp den aftonstunden.

Men han har det till godo.

Fördärfvad andakt.

Man har framhållit lifförsäkringsagenterna såsom de mest rysansvärda och efterhängsna människor på denna jordens klot. Men jag ska' säga er, att symaskinsagenterna äro inte ett enda dugg bättre, utan jag vill snarare hålla dem ännu mera farliga och ödesdigra för människor.

Ty deras verksamhet vänder sig hufvudsakligast mot fruntimren, hvilka de rent af förkränga och förvrida, och då kvinnorna börja krångla, är det förbi med hela vårt maskineri härute.

När en symaskinsagent hållit till i en socken under vid pass en fjorton dagars tid, är tillståndet inom den församlingen inte stort bättre än om skam varit framme där och huserat under en lika lång tidrymd.

Pigorna vilja inte mjölka korna eller sköta sina sysslor längre, utan knycka på nacken, säga upp sina platser och vilja burdus flytta bort från de lugna odalhemmen.

Och spörjer man dem då hvad de skola taga sig till, bjäbba de:

— Jo, ja' har fått en maskin nu, så ja' vell inte slita längre åt an'ra utan bli sömmerska.

Ja, den sabla symaskinskarlen är så pass, att han till och med kan inbilla dem, att de förvandlas till fröknar precis i samma ögonblick de underteckna ett köpekontrakt om en »Singer».

Vanligen står den rysliga människan äfven i förbund med en hattaffär, hvadan han också för det mesta samtidigt med maskinen levererar de oskyldiga varelserna ett förskräckligt hattskrälle, hvarigenom de, som förut voro så söta i sina små schaletter, få ett så hiskeligt utseende, att de skrämma oxar och fölungar i sken samt blifva så vidunderliga och hemska, att man kan stämma blod med dem.

Och i stället för att de fordom, när de träffades, talade om sina »ungdomspojkar», om Manne, A'gust och Jö'an och Kalle, rör sig nu deras prat hufvudsakligen om maskinerna.

— Du kan inte tro så grann min maskin ä' och hur lätt han går se'n!

— Åh, han kan väl inte va' likare än min, för han ä' då rent herradon!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och det är då säkert, att ju fattigare folk är, ju vildare ä' de att skaffa sig maskiner.

Nere hos Svens på Dalen är det så usselt, att det knappt brinner i spisen för dem. Men tösa hans kom inte från den af herranom fördömde agenten, förrän hon köpt sig en symaskin medelst ett sådant där galgkontrakt, som satte Sven än mera på kneken.

Härom sistens skulle vi gå ner till Svens med några täcken och annan bråte, eftersom Jöns i Målen, som hade lösöreköp med Sven, hämtat dädan allt hans bohag, den snålvargen, när Sven för afbetalningarna å symaskinen inte kunde förmå betala Jöns ränta längre.

Då vi kommit dit, sutto de allesammans på hvar sin huggkubb kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen, det enda »nöbel», som numera fanns i huset.

— Va' dä' inte en Guds nåd, att vi lade oss te' mä' den här välsignade maskinen, annars hade vi inget matbord haft. För maskinen tordes han inte på, den fähunnen! Och nu äta vi vid dyrbarare bord än självfa Jöns, fast han ä' mäktiger! grinade Sven och såg belåten ut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men pojkarne i grannhället voro samt och synnerligen alldeles besatta på både agenten och maskinerna.

Och så underligt var inte det, ty flickorna kunde inte hafva både en symaskin och en pojk i hjärtat på en och samma gång, och när de nu skulle gå och fundera och grunna på afbetalningarna och hatten och frökenskapet jämt och samt, så fingo de ju ingen tid öfver att tänka på sina ungdomspojkar.

Thy gick agenten aldrig säker för smörj en enda dag, utan det hände honom rätt ofta, att han fick sig ett dängande, när han knallade mellan byarne, särdeles om han vågade sig ut i mörkret.

En lördagskväll hade vi kommit tillsammans en hel skock

— ja, väl ett hundra personer — nere i Funtabo, där det skulle blifva ett bra bönemöte. En talare från själfva Stockholm, som under en åtta dars tid varit nere och hvilat sig hos sina släktingar i Grönlid, hade lofvat gå fram till Funtabo vid sjutiden på kvällen och göra ett tal, hvilket vi väl kunde behöfva, eftersom ingen predikant varit på trakten under fjorton dars tid. Kalle i Funtabo hade burit cirka fem tolfter bräder in i stugan och lagt upp dem på stolar, så att där var bänk intill bänk, såsom i det religiösaste missionshus. Han hade stöttat under det stora slagbordet och satt upp en stol på detsamma för predikanten, så att allt var rejält och passande ordnadt. Och sömmerskorna i Skyafall sutto rundt omkring på slagbordskanten med sina gitarrer öfver knäna.

Där var stor andakt, och vi visste inte, att pojkarne samma kväll voro ute för att bota symaskinsagenten.

Och om vi det rätt vetat, hade vi nog inte lagt oss i det, för agenten var ju egentligen en stor rackare.

Medan vi alltså sutto i Funtabo i andakt och gudlighet, lågo pojkarne i dikena nedanför Grönlids brinkar och lurade på agenten, om hvilken de fått veta, att han skulle fram där densamma kvällen.

Mörkt och ledt är det ju alltid därnere i skogsdungen, men detta skedde i adventet och då är skummet därstädes, förstås, tjockare än hafregröt.

Där lågo, som sagdt, pojkarne på ömse sidor om vägen med ett rep mellan sig, och så hade de med sig Pelle skomakares gamle maskin, den de hade för afsikt att binda på ryggen på agenten, på det att han måtte få känna på, hur tungt maskinväsendet tryckte dem själfva.

Nå, framåt half åtta-tiden fingo de skönja agenten komma traskande med en cigarr i mun. Han trodde tvifvelsutan, att alla människor voro på bönemötet och att han kunde gå trygg. Men när han kommit midt emellan de svartsjuka pojkarne, snarade de omkull honom med tömmen, så att det sa' smack efter'et, och innan han i förbluffelsen hann krafla sig upp och löpa sin kos, hade de fått fatt i honom och krängt skomakare-Pellens tunga symaskin öfver skallen på'n', så att han hade själfva bordet och mekanismen på ryggen, medan benen pekade ut rätt framför bröstet på'n.

— I kväfver mej och bryter å nycklabenen på mej! jämrade han sig.

— Dä' ge vi hunsingen! svarade pojkarne och snörde fast maskinen på stackarn, så det ville till ett halft dagsverke att få honom bort.

— Detta är inte mänskligt! grät agenten och knäade sig, ty Pelles maskin var så tung som ett litet hästlass.

— Känn på, känn på, hur det smakar, när dom tvingar en symaskin på en, grinade pojkarne.

Till sist knöto de på hans hufvud en gammal fruntimmershatt, som de fått låna af Josefa-Britta i Sjöhagen och den de försett med så många konstgjorda pappersblommor de kunnat skrapa ihop i hela roten.

— Gif dej nu i väg! ropade de och kittlade honom i hasorna med sina käppar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Funtabo höll vår talare just som bäst på att uttyda våra rödglödgade synder för oss, när vi fingo höra ett fasligt stönande och skramlande uti förstun. Det dunkade och dunkade och fräste och fräste, så att talaren tystnade och vi alla bäfvade. Det var ingen, som kunde utgrunda, hvad det var för ett dån, och till sist lät det, som om man påtat mot dörren med fyra järnspett.

— Antingen det är skam eller hans sändningabud, så öppnar ja'! sa' Kalle och började skjuta upp dörren.

I början sågo vi bara fyra järnhorn, och man kan tänka sig, hur fruntimren togo till att svimma och hoa vid den synen. Men färdigt blef det först riktigt, när vi fingo se en illröd hatt och det förskräckligaste vidunder, man kan skapa sig i tanken, indråsa i stugan och tumla omkull på golfvet med en vådlig skräll. Agenten hade i sin olycka inte haft annat råd än att gå fram till Funtabo och söka frälsning från sin börda, hvilken höll på att döda honom.

Predikanten hoppade ut genom fönstret, och ett sådant ropande och bedjande, som där nu blef i Funtabo under en halftimmes tid, det har ingen hvarken förr eller senare varit med om.

Ty vi trodde alla fullt och fast, att det var den onde själf, som kom på visit, och hvar och en misstänkte, att det just var honom själf skam ville åt.

G. S.

Men när vidundret inte högg efter någon särskild person, blefvo vi omsider litet djärfvare, och till sist kände vi igen både skomakare-Pelles symaskin och den olycklige agenten.

Men vårt möte blef fördärfvadt för den kvällen. Andakten flydde tvärt. Men så fort Kalle snörat maskinen af agenten, flydde denne hufvudstupa och syntes inte se'n dess i vår ort.

Hvilket var välsignadt.

I potatisgraf.

Landtborna ha' en felaktig uppfattning af lifvet inne i städerna. Men stadsbofolket har inte heller redigt begrepp om, huru vi lefva och röras härute.

Vi tro nämligen, att alla, som inte hafva »något utaf jorden», och det hafva ju stadsbor icke i allmänhet, sällan hafva något reelt att äta, och stadens barn gå och inbilla sig, att vi hafva det enformigt och tråkigt och dystert härute, synnerligast när sommaren är slut.

Men se, det är alldeles på tok och uppåt väggarne, ty om jag ska' säga som det är, så ha' vi allra trefligast just under senhösten. Sommaren är, minsann, arbetsam och ansträngande. Men när hösten kommer, och vi fått in grödan och slaktat lite smått, så ha' vi det så godt och lugnt och trefligt, som en människa kan önska sig. Vi ha' mat och välsignelse och långa nätter samt få ha' humöret i fred ända tills fram på nyåret, då den förhärdade skatten ska' ut.

Och så rasande enformigt ha' vi inte heller, ty alltid händer här något stollastycke, som vi ha' att språka om under kvällarne. Vi ha gualof våra sensationssaker, vi också, och det är sådana som duga ändå. Åtminstone är det fallet i den här trakten.

Men vi nöja oss inte med att blott höra på eller berätta paschasorna, utan vi begrunda och utlägga dem och hämta mycken lärdom af dem. Vi behandla dem såsom en präst behandlar en predikotext, och fördenskull räcker en liten paschasa eller skandal rätt länge för oss.

Sålunda fingo vi t. ex. af efterföljande händelse ett nytt bevis på försynens underbara skickelse härute. Det, som inträffade, var så undervisande och lärorikt, att Sven Nilsson i Bagghemmet använde det såsom omvändelsemedel på sin son, hvilken varit i Stockholm ett par års tid och där fått sitt andliga lif platt fördärfvadt.

Paschasan är också verkligen sådan, att den till och med

kan gagnas såsom tillämpning i en predikan, och då bör den väl i all världens namn äfven in i en sådan här gudlig bok.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under en långlig tid hade det gång efter annan kommit ut dystra rykten om familjelifvet uppe i Käringanäs.

Rusthållaren Måns Jönsson därstädes hade förstås alla tider varit en dumbom öfver alla dumbomar. Det var nu allom bekant. Men det hade han då allra värst af själf, så för den skull bör man ju inte häda honom. Dock ju längre han lefde ju elakare och grymmare blef han mot de sina, emot bå' hustru och barn. Det var det, som rörde upp oss, och för den skull tager nog skam honom en vacker dag eller natt, om inte alla gamla märken visa fel.

Måns ville, att allt skulle gå efter hans dumma och envisa hufvud och precis efter hans order. Därför gick det också vanligen så besattandes illa och åt häcklefjäll för Måns Jönsson, alldeles som det gick den där kaptenen, hvilken skulle sköta sitt jordbruk på militäriskt vis.

Kaptenen var en vådlig exerciskarl, och hans rättare fick inte företaga ett dugg utan order. När kvällen kom, skulle rättarn aflägga en ordentlig dagrapport.

Så hände det en dag, när kaptenen var borta på mötet, att ett härligt bärgningsväder uppstod, och då tänkte rättaren, såsom riktigt var, att han borde passa på tillfället och köra in grödan, fast ordern därom inte hunnit fram.

Men när kaptenen förnam detta, blef han ryss evigt rosenrasande och befallde, att grödan bums skulle köras ut på åkrarne igen, och rättaren fick åtta dagars arrest i drängstugan för orderbrott. Sedan blef det emellertid regn, evigt regn, och kaptenen fick inte in sin säd det året.

Nänämen, det är inte värdt att samtidigt vara dum och hålla på order här i världen. Det fick Måns Jönsson syndigt erfara.

Hur gick det inte med sonen hans?

— Gack bort och gift dej med Stina i Svinanäs! kommenderade Måns en dag.

— Ho' ä' för gammal, och så har hon fel på ögonen! invände pojken.

— Dä' ger jag attan! Ho' må va' så felaktig som helst

och hvar som helst, så gifter du dej mä' henne, begriper du det! röt Månsgubben.

— Nä' si så aldrig i evighet, om I rätt blir aldrig så himlarasande! lät sonen.

— Tösst pojk! Du hör väl, att du *ska'* ha' henne!

— Ja vesst, när dä' blir sju torsdagar i en vecka!

— Skäms du inte! Ho' ska' bli din, det är afgjordt och så säkert som domen.

— Ja, om I kan trolla med knäna! bjäbbade pojken, och det var stopp för gubben att få honom till att lyda order härvidlag. Men då körde gubben bort honom, och sonen drog af till järnvägsbygge långt hundan i våld uppe i Norrland, ofvanför Lule, där världen håller på att tryta.

Se'n hördes det aldrig ett knyst efter honom, förrän flera år efteråt. Då fick Måns en dag bref ifrån länsman, att pojken, som gått åstad och gift sig med nå'n finnflicka däruppe, råkat i sådan fattigdom och så'nt elände, att han på fadrens bekostnad nu skickades hem tillika med hustru och barn.

Måntro det var allt en hård nöt att knäcka för Måns. Men vi grannar tyckte, att det inte var mer än rätt åt den bråkstaken. Ty han hade inte varit för god att hushålla väl med pojken, när han var hemma, och låta honom gifta sig efter sitt eget hufve' här på orten, ty vi ha' gualof inte sådan missväxt på töser, att man behöfver dråsa upp till nordpolen efter dylika.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu komma vi till det värsta. Måns fick i sin syndiga skalle, att han skulle reparera upp sina affärer och taga igen, hvad han fått sätta till för sonens skull genom att gifta bort sin enda dotter med Isak i Grythult, som var den klumpigaste och dummaste pojk vi hade i länet, fast han hade ett grand pengar. Men Måns hade alla dar tyckt om Isak, ty en dummer tyar sig till en dummer, det ser man jämt, när folk stiftar vänskapsförbund och bilda kotterier.

Tösen var däremot bå' rar och snäll och grann och inte ett tecken lik sin far.

Måntro, hon hade inte torra ögon en enda dag, sen Måns kungjort henne, att det skulle hållas bröllop för henne och Grythultarn till hösten.

Stackars barn, hvarken tårar eller böner beto emellertid på far hennes. Han låddes inte om hvad hon sa', utan styrde och ställde med giftermålsaffären alldeles som om hon inte hade haft något ord med i laget.

Själfva Isak yttrade också en gång, rätt så dum han var:

— Dä' ä' kanske inte lönt, att vi dra' te' med geftet, för ja' sir bestämdt, att ho' inte vill vid mej!

— Vill! Hon ä' bara blyger, dä' tar sig nog, sa' pojken om skrikannet. Ho' blir allt så gla' ve' dej som ve' smör, när saka' blir klar! lät gubben.

Så en gång, just midt i själfva potatisplockningen, var Isak nere i Käringanäs en kväll, och då kommo Måns och han öfverens om hela tillställningen och satte ut dagen för lysning och bröllop och hela kodiljen samt sutto i stugan och drucko kaffegökar och voro rysliga bussar. Och Isak hade lofvat Måns ett pengalån. Tösen gick i köket och grät, som om döden stått för dörren, och tog inte tröst.

— Ge' dej inte så vådligt öfver! Törhända kan Gu' hjälpa dej, fast det ser mörkt ut! mente mor hennes, ty i henne fanns då lite reson.

— Ja, dä' finns ingen annan än Han, som kan hjälpa, bara han ville! jämrade flickan.

Nå, sent omsider skulle då Isak ge sig i väg.

— Kors, så sent dä' ä'! Dä' ä' bäst ja' lägger bena på röggen och barkar rätt öfver gärdena, så ginar det en halftimme. Annars tro de nock att ja' rymt därhemma! sa' Isak, tog hatten, handslog med Måns och gaf sig ut i mörkret.

Hur han nu rakade i väg öfver åkrarne, kom han emellertid att drumla ner i en ny potatisgraf, som Måns kastat upp för att lägga ner sin skörd uti. Hade nu Isak inte varit en dumbom, skulle han ha' begripit schäsen och förstått hvar han var. Fast det i alla fall inte är så trefligt att rätt som man går falla ner i underjorden.

Men Isaks tankegång blef alldeles omtöcknad i fallet. Säkert trodde han, att han i hast blifvit tagen af skam, och han vardt så förfärad, att han inte vågade röra en lem. Utan där låg han, och hvad som försiggick i hans skalle, det får nog ingen veta.

När Måns kom dit följande morgon och fann Isak på botten

af sin potatisgraf, trodde han att det var kaffegökarne som bragt honom i det läget. Men när de hade hissat upp honom och började språka med honom, funno de, att han var alldeles rubbad till sina sinnen. Måns försökte trösta sig med, att han bara var lite gastakramad eller riden af maran, och att det skulle gå öfver. Men det slog bom. Isak hade af den lilla tilldragelsen blifvit så toseter, som en människa kan bli, och det finns än i dag ingen i socknen som kan få ur honom, att han inte är både död och begrafven.

Men på det viset blef Klara i Käringanäs räddad, när det såg som mörkast ut för henne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Af denna märkliga händelse hämtade vi lärdom under långa kvällar, och Sven Nilsson i Bagghemmet begagnade densamma, som sagdt, till ett omvändelsemedel mot sin son.

— Om du inte vore så djupt sjunken som du är, din hädare, så begrepe du väl härutaf, att det i alla fall finns en försyn! predikade Sven.

Och det var sanningsord han kom med den gången.

Trolofningen i Ormeshult.

Gamle Sven Månsson i Ormeshult hade klena ögon. Ja, man kan nästan säga att han var mer än halfblind, ty han såg hvarken på långt eller nära håll, och det hade varit tvärt omöjligt för honom att få några brillor, som passade för hans syn.

En del påstodo, att en tattarkäring, mot hvilken han vittnat i ungdomen, hade förgjort ögonen på honom och »satt ner» hans syn. Andra åter ville minnas, att han såsom barn haft »skerfvan (= engelska sjukan) i hufvudet och att den försvagat synen på'n. Illa hade han alltid sett, men nu på gamledar var det nästan rakt förbi med honom.

Om det var aldrig så stor stil i boken och hur han än höll henne, så blef hela läsningen likväl som en gröt för Sven. Och det var inte nog med det, utan hvad han skymtade såg han ibland dubbelt, så alltid fick han en galen föreställning om'et.

Gick han fram emellan ett par grindstolpar, hände det nästan jämt, att han tog dem för folk, så att han lyftade på hättan och hälsade:

— Gu's fre' karlar!

En gång då han gick ur kyrkan, kom han att gå bredvid prästfrun och tog henne för hustru sin, som han är kavat och sträng emot, emedan han tror, att hon lurar honom och säljer och krånglar bakom ryggen på'n.

— Du kunde gärna lagat dej ur körka så fort den gamle dö'dansaren snörflat amen, så hade du haft maten i ordning tills ja' kommit hem, ditt latskrälle, för du har då inte med kungörelserna att göra! Eller har du dä', din skvallerbötta? sa' Sven till prästfrun.

Denna blef förstås, rasande och knäckte till att predika för Sven, som å sin sida inte blef mindre förargad och snopen, när han fick reda på sitt misstag. Men folket på kyrkogården fick sej en rolig stund för omaket.

Sådan är Sven Månsson, hvad synen anbelangar. I sinnet är han hård och snål, så att han unnar hvarken sig själf eller andra något godt. Därför har han också blifvit en rik knase, fast han lefvat uselt och knappt haft något roligt i sin dag.

Enda barnet, en dotter, hade också fått gå i alla tider hemma och släpa fast hon gång på gång velat ut. Vid ett par tillfällen hade det också varit frågsmål efter henne i giftermålsväg, men det hade inte varit karlar, som passat för far hennes, det blindstyret. Och därför gick hon där hemma och våndades.

— Ska' du gifta dej, ska' dä' bli med Pelles son i Granåsen, för det kan bli fason på gifte. Han har lika möcke som du, så ni kan passa ihop! Ja' har talt med Pelle om'et, och pojken vänder sig nog efter oss med tiden! plägade Sven predika, när dottern jämrade sig och pratade om, att det såg ut, som om hon skulle bli öfver.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En vacker dag kom Sven ut på sin förstubro och hojtade efter sina fruntimmer, som gingo och räfsade nere på maden.

— Kom in med er i rappet, för här har kommit ett bref ifrå' Granåsen! skrek han och viftade med ett papper i luften. Kvinnorna kilade in, och Sven flydde dottern brefvet:

— Läs opp'et högt och rent, så få vi höra, hva' dä' kan innehålla! sa' han.

Och flickan stafvade och läste:

»Hedes Sven Månsson.

Jag fatar nu pennan i min hand för att säga dig att min son Joan fått sitt vett igen, sen han fick si länsmans skrifvare kössa Anna i Vråen, som förvillat hans förnuft. Herren har hört våra böner te' sist, som vi uppsändt, så att nu säger Joan, att han ger Anna hundingen, för han ä' nok så pass folk och så välbärgad, att han inte behöfver slita fruntimmer ihop med nåra herraslankar, säger han. Tänk tocken nådi Gu' vi ha' i alla fall, och nu kan vi slå ihop barna och egendomen, som är oss beskärd, och nu kommer vi i nästa vecka på fredag ner till er och trolofva dem, för en ska' smi' mens järnet ä' varmt. Ta' då dit prästen, så står trolofninga sig likare, äss de skulle vella krångla,

för ungdomen ä' vrensk och ostyrig i denna usla tid, tecknat af en vän i hast.

P. Israelsson.

— Sir du dä' att du inte blir öfver du, fast du har gått här och gnällt! Nu kan du tacka Gu' och slicka tummarna, om du har så pass vett, för nu får du en pojke, som har lite att va' med! utbrast gubben och var så glad, som om han hade hittat en pengapung.

— Ja, inte ä' dä' just nå'n vackerlek på'n, men han ä' väl bättre än ingen, så ja' får väl ta'n då! lät flickan och smackade med läpparne samt såg lycklig ut.

Se'n lades där råd, hur Granåsborna skulle tagas emot. Reelt och hederligt skulle det bli och bå' prästen och hans fru och fröknarna och sonen skulle bjudas.

— Nå'n gång får en väl slö sej lös! mente Sven.

Och ett förskräckligt rabaskande blef det hos Månssons.

Flickan och käringen sprungo, hvilken som värst var, kring i bygden och lånade knifvar och gafflar, tallrikar och teskedar, och de voro till och med hos nämndemannens och lånade deras granna kaffekanna utaf porslin med målning på. Ty det var stopp, att de fingo Sven att köpa en sådan.

Omsider kom trolofningsdagen och Pelle med sin son, en linhårig och snusig drasut. Strax efteråt kom prästens hela familj och undrade hvad som skulle stå på i Ormeshult, dit de aldrig förr blifvit bjudna.

— Gack ut i köket och köss flecka ett spadtag, så får du si, hva' du töcker, innan vi knäcka åstad mä trolofninga, för en ska' inte köpa grisen i säcken, du Johan! hviskade Sven åt den blifvande mågen, medan man satt och väntade på välkomstkaffet.

Johan gick och kom igen efter en vändning.

— Nå, hur smakade dä'? sporde begge fäderna på en gång, när han kom in.

— Åhjo, dä' vore synn' å klaga. Sämre har ja' vatt ute för och för bättre mä'! svarade pojken och drog ett stråk med tröjärmen öfver munnen.

— Dä' ä' som så, herr pastor, sa' därefter Sven, men vände sej i följd af sin dåliga syn till prästsonen, bugade och krumbuktade sig för denne — dä' ä' som så, herr pastor, att Pelle

och ja' tänkt gefta ihop våra barn och så velle vi, att pastorn skulle trolofva dem åt oss, så att dä' blir reelt och bergsäkert. Men vi ska' ha' oss en kopp kaffe först innan vi dra' te'!

— Jaså, ja' lycka till då! genmälde prästen från ett annat hörn.

— Körs, setter pastorn där! Ja, ä'ke dä' ferkelen hva' mina öjon grepera! Och Sven satte sig skamsen på den bortre soffan. I detsamma bar gumman in småbrödskorgen och satte den på bordet samt trugade gästerna att sätta sig ned kring detsamma.

— Sitten nu ner, så kommer kaffet bums! bad hon, och allesammans tråkade ihop sig kring bordet.

— Nå värden själf då, ska' inte han vara med! inföll pastorn, när han såg Sven förblifva på soffan.

— Han drecker sin sleck, där han är. Han sir så dåligt, att han skäms äta ihop med folk, för han vänder sej så illa! inföll hustrun.

I detsamma hade fästmön satt nämndemannens rara kaffekanna på bordet.

Men innan någon kom sig för att börja, fingo de se Sven stiga upp och kisa med ögonen åt bordet och bita på tänderna.

— Ut din usling! skrek han.

Och ingen kunde begripa hvad han menade, utan de bara glodde på honom.

Men Sven gick efter sin körkekäpp, tågade se'n rakt på bordet och klippte till kaffepannan, så att hon gick i hundratusen bitar, och så att det skållheta kaffet for i synen på hela sällskapet, men mest på prästfrun och fästmannen. Ett farligt skrål och skrik och jämrande blef där.

— Hva' i Herrans namn va' dä'? pustade Sven.

— Dä' va' ju kaffekanna, ditt blindstyre! svarade hustrun.

— Åh, åh, du min store skapare! Och ja', som töckte, att det var den store hvitbrokete lagårdskatten, som fluget opp på bordet! halfgrät Sven.

Aldrig har väl sådant någonsin händt vid en trolofning förut, och hela affären hade bestämdt gått åt putten, ty Johan blef nästan toseter, om inte pastorn jämkat ihop dem. Men säkerli-

gen hade inte ens han kunnat få affärerna till stånd, om inte Sven i yttersta minuten hade ökat hemgiften med 500 kronor.

Det var ett dyrt rapp för honom.

Men att pastorn lade sig ut för Sven, det var då mer än vackert, ty frun hans blef så illa skållad, att hon fick ligga under doktorn i tre veckors tid, innan hon kunde visa sej, och den ena fröken fick sin klädning förstörd för bå' tid och evighet.

Tidens tand.

Tiden är en öfverdängare att kunna skapa om mångahanda af det, som finns här i världen, och han håller i med det där omskapandet dag ut och dag in, år ut och år in.

Han hvilar inte en endaste liten sekund för att dra' andan till sig, utan han knogar och går på i ullstrumporna jämt och beständigt såväl natt som dag och blir aldrig trött. Han är alltså en trogen och bra dagsverkare.

Sådana, som vilja störta sig i elände och giftermål, skälla ut honom och påstå, att han skrider fram mycke' för sakta, att han rör sig som ett kryp på en tjärsticka. Men hvad mig beträffar, håller jag före, att han är allt för häftig i sina rörelser. Jag skulle allra helst vilja ta' honom i vingen och hålla honom tillbaka ett grand, ty efter som jag har så kallade ackommodationsväxlar i banken, tycker jag, att han rusar på som ett vilddjur och sätter i väg såsom en af gref Rosens kapplöpningshästar.

Och så grymt han far fram med saker och ting se'n.

Man vet knappast ordet af förrän han ruskat håret af hjässan på en, utan att man känt det eller begriper, hur det gått till. Och rätt som man går här och trallar och slår för flickor och tycker, att man är såsom ett ungt lejon och såsom en pojk, finner man en morgon, när man tittar i spegeln, att man helt hastigt och lustigt börjat »gubba» till.

Anagga den tiden! Han har ju inte försyn för någonting. Öfverallt ränner han in sin tand och gnager, den filfrasen. Han låter ej ens de vackra flickorna vara i fred och behålla sin skönhet och tjusningsförmåga. Nä' gubevars. Han behandlar dem till och med sämre än oss karlslokar, hvilka han stundom liksom i ett anfall af godt lynne roar sig med att försköna, såsom fallet lär vara med kungen och mig, som varda allt stiligare ju äldre och gråare vi bli, så att vi äro till en svår hjärtepina samt åstad-

komma gruflig ödeläggelse bland landsens kvinnor af alla klasser, stånd och åldrar.

Men mot de unga och särdeles mot de allra vackraste flickorna är tiden, med förlof sagdt, en stor drummel.

När han behandlat dem efter sin järnhårda metod ett par decennier, tussar han dem på oss såsom de blågråaste och hemskaste käringar eller svärmödrar, tandlösa samt fulla af galla och etter och egoism.

Det är just för den skull, som vi karlar också med tiden bli knarriga och djädriga i ord och åthäfvor.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag kom att tänka på dessa sanningar och tidens framfart med människor och pantalonger och klädningar, när vi härom aftonen voro ute på en liten morkulljakt bortåt Fästampahållet, Pett'son och jag.

Vi sto' där i det gamla »draget» och lyssnade och glodde samt tummade bösshanarne i längtan och förbidan, när vi plötsligt fingo höra ett förskräckligt svärjande och illvrålande från Fästampen. Det var en karl, som svor, och ett fruntimmer, som vrålade och skällde. Det hörde vi tydligt.

— Det är bestämdt nå'n, som håller på att mörda en stackars kvinna! sa' jag.

— Nä' gubevars! Dä' ä' bara Pelle, som daljar upp hustru sin därinne. Och dä' ä' inte mer än hans rätt! sa' Pett'son.

— För resten kan vi gärna gå dit och syna dom efter bataljen, när vi nedlagt morkullera! Dä' kan va' lärorikt nog, fortsatte han.

Men det såg ut, som om det där väsendet i Fästampen skrämt fåglarna och förmått dem att söka sig en annan plats för sitt kärleksmöte den kvällen, ty vi fingo inte höra så mycket som ett vingslag en gång. Ekorrar och igelkottar voro det enda villebråd vi skönjde, och för den skull blefvo vi arga och svängde ner öfver Fästampen på hemhållet.

Där stod Pelle och doppade ansiktet i vattenhon vid brunnen. Det rann blod ur näsan på'n och kinderna voro svullna och strimmiga och upprispade, som om man hade kastat en ilsken katt i synen på karlstackarn.

— Har du varit fuller och ramlat omkull, Pelle? sporde Pett'son.

— Nä' för all del! Här har inte vart en droppe i huset se'n jul. Men jag råkade lägga te' Stafva mä' spadskaftet i röggen, och det tåldes inte kantänka, utan hon flög på mej å började rifvas och slöss, så ja' blef tvungen å ge henne ett par dängare till utå skaftet, innan jag kunde få henne ifrå' kröppen på mej.

— Hvarför skulle du smeka henne mä' spadskaftet? lät jag.

— Åh, hon gick härute och tjåtade och skällde och sa' som vanligt, att ja' ä' en lathunn!

Och Pelle frustade blod samt såg ut som om en granat kreverat i skallen på'n.

Så gingo vi in för att se, hur det stod till med Stafva.

Hon hade allt fått några bra nyp, för hon gick krokig och ömmade ryggen alldeles förskräckligt. Men arg var hon, och när hon fick syn på oss och Pelle, knäckte hon till att skälla ut allt manligt kött i en sådan tonart och med sådana ord, att de inte af mig kunna utsägas. Och då kan man nog veta, att de inte voro just så vackra.

— Skrömtare, lögnhalsar, svin och kreatur och äktenskapsdjäflar ä' ni. I gör ingenting i världen annat än plåga stackars osköldi'a fruntemmer och bedra dem och proppa dem fulla mä' lögner och fördärfva dem! Här ska' I få si hurudana I ä'! fräste hon och rusade efter ett papper, som låg i bibeln.

— Här ä' ett kärleksbref ifrå' Pelle, när han friade te' mej. Nu ska' I få si hva' han lofvade då, och titta se'n på min rögg, så få I si, hur han hållet dä'! Och vi läste brefvet.

Där stod bland annat:

»Evigt älskade hvän och kärleksblomba! Dej ska ja bära på mina bare arma igönom hela lifvet änna te' evighetens port, för du ä' snällare än en ängel i himmolan och miljoner gånger grannare än drottningen af Saba. Om du refve ut mett höjra öja, så kunne dä' inte göra annat än godt, och ja' skulle kössa näfven, som du gjorde't mä, så pass ällskar ja dej nu och in till min sista pust. När ja' tänker på hur löcklia vi bli, så går det omkring i skallen på mej, så att ja' vell ramla ikull, för du

smakar bättre än sötost, och di andedräkt osar skönare än korfvakrydder.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ge attan och läs längre i dä' där brefvet, som ho tar fram och slår mej mä' hvar gång ho' ä' ilsk och besatt af den onde. Ja' skrefve't når ja' va' ong och dum! Men efter som ho' inte vell ge mä' sej, markatta, så ska' I få läsa hva' ho', dä' förhärdade falska etterboet, skref te' mej på den ti'en, afbröt Pelle och tog fram ett papper ur sin chiffonier. Och vi läste:

»— — — lelle välsignade Pelle tror du inte, att ja' töcker tusen gånger mer om dej än du om mej. Ja' får inte en blunn i mina ögon en endaste natt, utan legger bara och tänker på hur rolit och godt dä' ska' bli, när vi kommer ihop. Då ska' ja' kössa dej da'n igönom och tvätta dej på halsen om söndagsmornarna och smörja dina stöflar, och hvareviga kväll ska' ja' baka pannekaka åt dej i stället för å koka gröt, så länge du lefver. Och om du rätt skulle komma fuller ifrå sta'n, så allri ett ondt ord ur min mun, bara klappning och kössning, hör du dä. Och inte ska' du behöfva slita, utan ja' ska' hjälpa dig i utegärningera och stå dej bi bå ute och inne natt och da' mä' hela min store tjärlek änna tells ja' läggs i grafva för du ä' min — —»

Här ryckte Stafva brefvet ifrån Pett'son och slängde det på elden.

När Pelle såg detta, ville han slita sitt bref från henne, och innan Pett'son och jag visste ordet af, voro de åter i hals och hår på hvarandra. Pelle frustade som en flodhäst, och hon klämde i som en ånghvissla. Pett'son och jag blefvo förskrämda och flydde ut ifrån Fästampen.

När vi så kommo till gårdsgrinden, fingo vi höra ett förfärligt brak och klingande af glas, och då vi därför tittade oss tillbaka, fingo vi se de såta makarna dråsa ut genom fönstret. Pelle skulle kantänka häfva ut Stafva, men denna höll så ilsket fast i skägget och kalufven på'n, att han måste göra resan ut med henne han också.

Se'n fortsatte de att skrika, skälla, svärja och slåss nere på marken mellan ett par krusbärsbuskar, som växte där.

Pett'son och jag flydde fortfarande.

— Men ä' dä' inte unnerligt, att folk, som hållit af hvar-

andra så pass som Pelle och Stafva, till sist ska' kunna regera med hvarandra på dä' viset! suckade jag.

— Dä' är den förhärdade ti'en, som gör'et. Hon förändrar bå' sinnet och kroppen på mänskan, förklarade Pett'son, som är en filosof.

En filur.

Per Kristoffersson i Ragnarök var en fasligt dålig människa, och hustru hans var inte ett tecken bättre, fast hon gu'bevars gjorde sig till och gick på bönemöten och ville hetas vara gudelig, det leda lifvet.

Men hade det varit något bevändt med hennes »religionsfyllesofi», som skolmästaren säger, så skulle hon väl inte hjälpt Per med hans hyss och spektakel och orättfärdigheter, utan i stället förmanat och förehållit honom, att bättra sig och vandra ärliga såsom om dagen samt inte lura sin nästa eller drifva skoj med länsman och fjärdingskarlar, utan i stället uppföra sig som en annan respektabel och välaktad och betrodd man i socknen.

Men det gjorde hon inte. Tvärtom höll hon med honom samt hjälpte och understödde honom i hans elakheter och grinade och skräppte med honom, när han kunde göra nå't riktigt spratt för sin nästa, fastän hon, när folket hörde på, suckade och stönade och beskärmade sig öfver Per samt bedyrade, att hon låg och bad för hans förbättring minst två eller tre timmar hvareviga natt.

Jo, jo, fruntimmer de kunna svänga sej, så att det vetter till.

De knep Per i Ragnarök utfört, och de spratt han spelat oss socknebor äro legio, ty de äro verkligen många, och jag håller nu icke längre för rof att basuna ut ett par af hans bravater, ty han må gärna bli utryktad en smula, så att folk i andra orter må få reda på, hvilken drummel han är, på det de må kunna taga sig till vara för honom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Per i Ragnarök hade en son, som reste till Amerika för flere år se'n och han slog sig visst bra ut därborta, ty när han var hemma en vinter, såg han ut som en herrekarl och skräppte med Amerika, så att det var bå' synd och skam åt'et.

Här hemma var allt bara usselhet och elände, mente han, och för att bestyrka detta, tog han fram och visade ett läkarerecept, hvilket såg ut alldeles precis som en utländsk papperssedel. Ja, receptet liknade för resten en pappersdollars så besattandes bra, som ett bär liknar ett annat.

Vi tyckte, att det var ett högtidligt »receft», och Per för sin del plirade med ögona och sa':

— Låt mej få det där reseftet, Johan, dä' kan va' löjeligt å ha' ett så'nt i blann!

Per fick naturligtvis grannlåten, som han låste ner ganska noggrant i sin chiffonier.

Nu vet ni och all världen för resten, att här i hela länet inte finnes en snålare och girigare karl än Abram i Sonakull. Han är så pass, att han inte låtit göra sig ett par pjäxor på 32 år, utan vankar i träskostöflar såväl heligt som söckent, både till kyrka och marknad, fast han har tusentals riksdaler utlånta i bygden.

Per var skyldig Abram fem riksdaler, och så fort sonen rest tillbaka till Amerika, masade Abram ner till Ragnarök för att kräfva ut sina pengar.

— Pojken har nok skjutsingen lämnat Per en hop medel! tänkte girigbuken.

Och så kom han till Ragnarök en afton samt knäckte till att kräfva Per det argaste han kunde. Han hotade till och med med stämning, om han inte nu finge sin fordran på eviga momangen.

— Ja' har inte en styfver! lät Per.

— Åh prat, Johan gaf dej nok inte så lite! menade Abram.

När de så hade gått på och dividerat en lång vändning, erkände Per i tysthet för Abram, att han hade en tiodollars i sin byrå.

— När ja' växlat honom, ska' I få era pengar, Abram! lofvade Per.

— Växla! Dä' ä' ja' karl te'! Ta' du hit sedelen på tie dollars, så ska' du få tretti kronor te'bak's på'n utå mej, och så ä' vi kvett! sa' Abram.

Per låtsade, att han inte ville gå in på't, men till sist lät han öfvertala sig och tog fram det granna doktorsreceptet samt gaf det åt Abram och suckade.

Och antingen ni tror mej eller inte, så är det dock dagsens sanning, att Abram räknade upp trettio kronor och gaf Per hans revers åter samt gick hem och grinade och trallade på vägen och sa' för sig själf:

— Anagga mej, har ja' inte gjort i dag dä' ingen annan skulle gått i land med, för här finns ingen, som kan säja, att han fått ut nå'n fordran utå den filuren i Ragnarök!. Och Abram hoppade och kände sig så lycklig och säll som en brudgum vid midsommartiden.

Men när han ett par dar efteråt kom ner till banken i sta'n och bad att få växla den amerikanska pengen, och kassören grinade och sa', att dä' inte var något annat än ett doktorsrecept, då trallade Abram i Sonakull så lagom. Ja, föga fattades, att han hoppat i kanalen.

En så'n djädrans fullvaggad filur är Per i Ragnarök.

Men han är ock en grömsing i humöret, hämndgirig, ilsken och hjärtlös, hvadan han, gunås, i många hänseenden är en vådlig människa.

Strax efter det folk ett år hade fått in sin råg, skulle Per slagtröska tillsammans med Erik i Intagan hos Måns i Backen. De bägge tröskkarlarne hade bytt klockor förr i världen, och Per hade för sig, att Erik lurat honom.

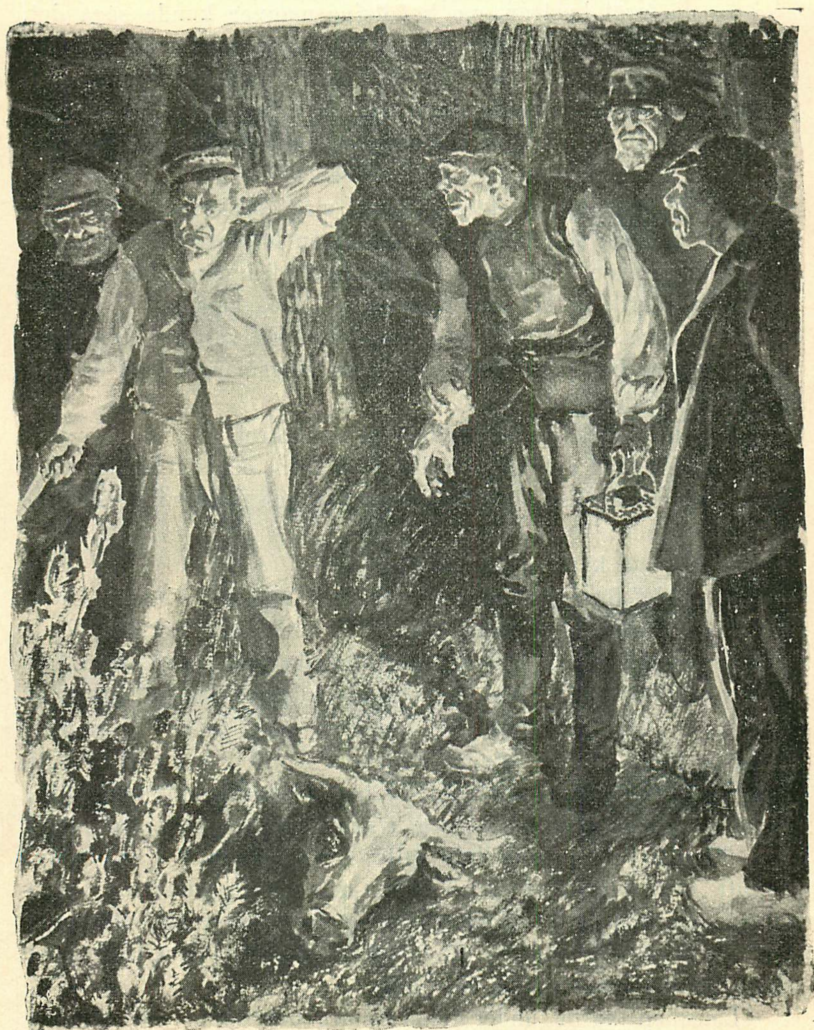
När de nu stodo och tröskade, tänkte Per i sitt leda sinne på det där bytet och ilsknade till så besatt, att han inte kunde bärga sig, utan klippte till Erik med slagan i skallen, så att denne stöp som en torsk. Man såg inte lif i honom på länge, och det blef ingen annan råd än att skjutsa in karlen till läkaren.

— Ja' rådde inte; slagan slant i näfven på mej! jämrade Per.

Men eftersom slaget var utaf den beskaffenhet, att doktorn inte kunde ansvara för lifvet på Erik, skulle Per naturligtvis häktas.

Men hur illfundig och rysansvärd vår länsman än är, så lyckades han likväl icke få fatt i Per. Och Erik sväfvade fortfarande mellan lif och död.

En kväll skulle då länsman göra ett reelt försök att knipa Per. Just som mörkret föll på, kommo han och fjärdingsmannen framsmygande som ett par kattor till Ragnarök. Ingen hade sett dem gå dit, så att Per kunde inte blifva varnad. Men när de såsom ett par blixtar slogo ner i stugan, har Per ändå hun-

nit gömma sig i ugnen. Hustrun satt och spann och sjöng en sång ur »Sabbatsklockan».

— Hvar har du din man? röt länsman.

— Ja, grät hustrun, om befallningsmannen kunde säga det, skulle ja' bli så löckelig, för ja' har ingen ro, förrän han fått sitt världsliga straff. Dä' kanske kunde böja hans sinne och drifva honom te' sinnesändring och bättring. Han går väl nu omkring som ett vilddjur i skogen och blir än mera förhärdad!

Och den leda käringen grät och suckade.

— Vi ska' titta på höskullen ett slag! lät kommissarien och gick ut med sin fjärdingsman. Käringen följde med.

Just som de kommo på förstugubron, fick den sabla kvinnan se deras svarta ko stå under en gran i skogskanten.

— Jesses, där sir ja' nå't svart röra sig ve' den stora granen. Dä' ä' bestämdt Per! Sir befallningsmannen, att dä' rör sej därnere? hviskade hon.

Länsman kisade med ögonen ut i mörkret.

— Jaha, vid Jupiter, där ha' vi honom, och nu ä' han min! Kom Johannes! skrek befallningsmannen och satte af neråt skogen, skrikande:

— Stanna karl, annars skjuter jag!

Kon blef förstås rädd och barkade i väg inåt skogen. Länsman och fjärdingskarl lupo efter. De hörde, hur det brakade i grenar framför dem, och vägledda af detta ljud rusade de efter, säkra om sitt rof. Och till yttermera visso sköt länsman af ett revolverskott i luften. Allt vildare gick jakten. Länsman slängde först af sig kappan och kort därefter kavajen, för att han skulle bli ledig i språnget, ty han är grufligen tjänstenitisk. Med uniformsmössan på nacken, i skjortärmarne och med revolver uti näfven brusade han efter Pers i Ragnarök svarta ko, så att det rungade i skogshagen, och fjärdingsmannen följde efter. Äfven han hade slängt af sig rock och väst. Därjämte hojtade de och skreko, så att folket i det närbelägna Rasmusbo skulle kunna komma dem till hjälp.

Länsman vardt under tiden så arg och upphetsad, att han sprang såsom en råbock. Och af brakandet och stampandet framför förstod han till sist, att han vann på den jagade.

Och det var väl inte så underligt, för kon var tung på foten.

Så serradö, när de kommo framåt Rasmusbovägen, skymtade länsmannen ett svart föremål bakom ett par furubuskar.

— Det må gå som det kan, men jag är i min fulla rätt och nu skjuter jag! tänkte han och sålade af ett par kulor så lågt att de möjligen skulle kunnat råka en medelmåttig karl i benen. Så fort skotten gått, tystnade stampandet därframme.

— Gudskelof, nu gjorde jag göken oförmögen att springa! lät befallningsmannen och drog andan till sig.

I detsamma kommo Rasmusbokarlarne ner med en lykta och sporde hvad det var fråga om.

Men de blefvo inte litet förvånade, när de fingo se sin egen länsman i skjortärmarne, med mordvapen i handen och nästan halfdöd af andfåddhet.

— Titta efter bakom buskarne därborta, hur dä' är med Per i Ragnarök. Jag sköt i benen på'n, för han var på flyende fot! pustade befallningsmannen.

Så gingo karlarne till det utpekade stället.

Men ni skulle sett länsmans min, när han kom dit. Den synen var värd tie kronor, sa' Sven i Rasmusbo.

Där låg nämligen Pers svarta ko i dödsryckning, ty det hade händt så olyckligt, att den ena kulan träffat henne precis i det vänstra ögat.

— Tvy hundan! sa' länsman.

— Har kon gjort nå't olagligt, efter ho' skulle häktas. I så fall har ho' nu försonat sitt brott! lät Sven, som är en spjufver.

— Tvy fan! spottade länsman.

Sen måste hela karlaskocken in i skogen för att söka upp länsmans kläder, hvilket icke var något lätt göra.

Men hela denna paschasa skänkte oss mycken fröjd och fromma i socknen.

Ett par da'r efter denna katastrof gick Pers hustru med en stämning och två karlar till länsman, och sen dess har det icke varit något frågsmål efter Per i Ragnarök.

Han får nog vara i fred, men nå'n ersättning för kon får han troligen icke. Och då har han i alla fall fått sota för smällen, han gaf Erik i Intagan.

Så det se vi, att dåliga gärningar draga straffet med sig.

Indiansommarfröjd.

De tala visserligen och skrifva ännu mer om den grufliga folkupplysningen här i landet. Men den är i alla fall inte så stor som den borde vara. Ty det säger jag, att just på grund af bristande folkupplysning höllo jag och ett par andra ärevördiga och vördnadsbjudande personer på att en dag blifva fördärfvade.

Och en stor nåd är det, att vi inte i detta nuet ligga antingen lemlästade eller uti lunginflammation och andra svårartade magkrämpor eller kanske i grafven.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Saken var den, att vi en söndag på efterhösten fingo för oss att göra en liten utflykt till landet för att njuta af den flyende sommarens sista solsken och vänhet.

Ty hur det är, fröjdas man med åren nästan mera åt höstens än åt vårens behag. Det är bara poeter, pojkar och dårar, som dikta vårvisor och besjunga knopp och kart. Det reela förståndet tycker bättre om frukten, det är säkert det. Jag skulle alltså inte vilja byta min mognande flicka mot v. pastorns fästmö, hvilken bara är sjutton år, om jag rätt finge femtio kronor i mellangift. Nej, indiansommaren är härlig, och om jag hade makt, sinne och förmåga att skrifva vers, skulle det gå tusen gånger lättare för mig att dikta en sång om Peter Svenssons slaktestut, när han går i bet på det återväxande klöfverfältet, än om en gänglig och oduglig sippa på en mager tufva vid bäcken.

En sådan skald är jag, gualof.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, vi skulle alltså ut att njuta af indiansommarens behag. Det var jag och patron Snuselin med fru samt tvenne bastanta handlande med sina käringar. Vi skulle, gu'bevars, åka i en vurst och hoppades på en glad och angenäm dag. Matsäckarne

T. H. 94.

staplades och bundos vid kuskbocken. Flaskor hade vi inga, ty fruarna voro nykterhetsvänner.

Men Snuselin, som desslikes är en blåbandist inför Herranom, log och sa' strax innan vi satte oss upp:

— Var inte ledsna, pojkar, jag har en »liter» i kappfickan.

Och det anade jag nästan, ty han såg grufveligen uppstoppad ut.

Så klefvo vi upp och stufvade oss samman i vagnen, och sist skulle då Snuselin streta dit, hvilket mödade honom så, att han vardt svartblå i synen.

Hur det var krånglade hästarne, så att den gode och ärlige Snuselin ramlade af och slog bröstet något föga mot fotsteget i bakändan på vursten.

— Kratsch! sa' det i kappan på'en.

— Hva' var det nu, som gick sönder? sporde frun hans och tittade till som med ett par synålar.

— Åh, det var väl bara klockeglaset! mente jag och drog med ett ryck upp Snuselin i vagnen.

— Kör! sa' fru Snuselin.

Men gubben hennes såg bedröfvad och anfäktad ut. Han vred och vände sig samt ryste då och då till. Och rätt hvad det var, begynte fruntimren att fnysa och skrika, att det osade konjak i vagnen, så att inga människor kunde åka i honom.

Se'n började de äfven fördubbla sig på, att det blaskade om fötterna på dem, och innan vi visste ordet af hade Snuselins skarpsynta, aningsfulla gemål stannat åkdonet och fläckt upp kappan på sin man.

Klock, klock, klock! ljöd det ur hans innerficka, och en ljusgul konjaksström flödade ner utefter den store blåbandistens lekamen.

Han hade, gunås, knäckt sönder buteljen mot fotsteget, när han skulle upp i vagnen, och det kunde ju icke gå på annat sätt, ty »den illa gör han illa far», heter det.

Om jag nu sökte referera det tal, fru Snuselin höll till sin man på sabbatsmorgonen uti vagnen midt på vägen, skulle ni bäfva. Och inte försämrades detta tal af den omständigheten, att hon skar sönder trenne af sina rosendefingrar, då hon skulle plocka upp buteljresterna ur fickan på gubben sin, hvilken stod

som ett saktmodigt offerlamm. Men slutligen tröttnade ändå hennes tunga och hon slöt sin ljufliga framställning med dessa ord:

— Åhja, Snuselin, mej slipper du nog snart. Mina dar ä' kvickt räknade. Ja' känner allt, att du snart inte ska' ha' mig att plåga. Ja' står inte ut många dar till, — dä' tär och tär — och se'n får du väl ha't, som du vell: en butell i hvar ficka.

Och så grät hon och de andra fruarna också.

Men under det de tjöto och vagnen rullade fram i raskt tempo, fick Snuselin tillfälle att hviska till oss:

— Varen inte ledsna, gubbar, utan vid godt mod; ja' har gualof en till i böxefickan!

Och detta tal lättade våra sinnen.

Efter en sådan angenäm färd kommo vi ut till gästgifvaregården i Bohr, där vi skulle äta och roa oss i naturens sköt.

Medan så fruarna med lust och gamman kokade kaffe och dukade, gjorde vi gubbar en sväng utomkring och hade bakom en klippa en treflig stund med den där flaskan, som Snuselin i sin vishet undanstuckit i pantalongerna. När vi återvände, voro vi alltså inte så blyga af oss eller rädda för fruntimren.

— Men ja' har tio halfvor öl i vagnslådan! Hur i hundingen ska' vi få i oss dem? lät den ene patronen.

I detta ögonblick uppenbarade Snuselin vidden af sitt snille.

— Vi smyga in dem i förstukammaren, och så instruera vi gästgifvaren, att han, när vi börjat äta, kommer in och ber oss gå ut och bevittna en handling! log han.

Och på det viset gick det.

När vi ätit några bitar och började trängta efter ölet, klef gästgifvaren in.

— Ja' får väl inte be herra' va' go'a å bevettna ett par namn härute! sa' han.

— Jo, vars! mente vi och gingo ut och bevittnade, tills det inte fanns en tår kvar i ölhalfvorna. Och fruarna anade gudskelof intet ondt.

På det viset blefvo vi muntra och hade ogement roligt därute. Och när fruntimren fått i sig fem koppar kaffe jämte ett grufligt beröm för sin mat, var det ingen fara med dem heller.

Färden skulle alltså blifvit utmärkt bra på slutet, om inte den ene patronen tagit med sig en hop bengaliska eldar.

Just som vi emellertid strax efter skymningen fått fram hästarne och skulle stiga upp i vagnen, tog den sabla karlen till att föreslå en hurrning för Bohrs by, och i detsamma tände han på en bengalisk eld på gästgifvaregårdens förstugubro.

Vi hurrade och hojtade och därpå tände han eld efter eld, så att det sken öfver hela världen därute.

Men när den sista var utbrunnen och vi väl i vagnen, fingo vi höra ett förfärligt väsen.

Alla Bohrboarna kommo springande och flåsande med pyts- och assuransssprutor, ämbar och båtshakar och skriade och flämtade:

— Hva' ä' elden lös?

De hade kantänka tyckt, att hela gästgifvaregården stått i eld och flamma.

Vi sa' dem, hur det hängde ihop, hur vi tändt bengalisk eld och hurrat till deras glorifierande, samt att vi inte kunnat tro, det de voro så litet upplysta, att de inte förmått skilja på ett sådant ljus och en brinnande byggning.

Men de ställde sig med sina sprutor och doningar rundt om vursten, och när vi slutat tala till dem, ropade alla med en mun:

— Antingen dä' va' bäjersk eller bengalisk eld, så har I ställt till honom och omakat oss, och därför bör I ha lite' för besväret!

När de det sagt, begynte de spruta på oss, så att det pep efter'et, och de dängde oss om ansiktena med blöta svabbar samt skällde och grinade och slängde till och med hela ämbar kallt brunnsvatten öfver oss upp i vursten, så att snart hela vagnens innandöme vardt fylldt jäms med sitsarne.

Ett obehagligare äfventyr har åtminstone jag aldrig varit med om. Och när de fått oss riktigt genomvåta, påtade de till hästarna med båtshakarna, så att dessa foro af som en blixt nedåt vägen, medan vattnet yrde och Bohrboarna i sin tur hurrade.

På det viset gjorde vi vårt intåg vid hemkomsten, förkylda, rådbråkade och eländа, emedan det lärda och mogna svenska folket inte kunnat skilja mellan en bengalisk eld och en brinnande gästgifvaregård.

En oskuld.

I världen och bland människor bedrager skenet så ofta och fördenskull varna vi härute folk från att »skåda hunden efter håralaget».

Men det är icke alltid så lätt att skilja mellan hvad som är godt och ondt, mellan sken och verklighet, och på den grund uppstå ganska svåra konflikter i lifvet.

Det skulle nästan fordrats en öfvermänsklig skarpsynthet för att inte ta' vilse om Brittas i Hjälmaryd rätta halt och beskaffenhet.

Sannerligen hon såg ut som en liten ängel. Så oskyldig, så ren och så skär föreföll hon.

Det låg en sådan barnslig och oskuldsfull glans öfver hennes ögon, att man alldeles bestämdt tvingades att både tänka och tala försiktigt, rent och oskyldigt, när man kom i deras närhet. Det var som om små osynliga skyddsänglar lagt händer på ens skuldror och sakta hviskat: »grumla icke flickans hjärta».

Därför gick det alltid mera städadt och poleradt till vid midsommardansen och på lekgillena, när hon var med.

Ty hurudana pojkarne än voro, ville de inte gärna visa sig som tölpar för henne. Hennes skönhet och oskuld kufvade dem. De grabbade inte tag i henne utan spörsmål och löfte, såsom de eljest gjorde det med andra flickor, när de ville dansa, utan de lyftade på hättorna, skrapade ett grand med fötterna och bådo henne ödmjukt om en dans. Till och med själfva herrarne nere vid bruket, i hvars omedelbara närhet Hjälmaryd låg, och bland hvars ungdom hon oftast därför rördes, bemötte henne mera som om hon varit brukspatronens än en åttingbondes dotter.

Hon var som ett mönster för flickor. Det tyckte alla un-

dantagandes bror hennes, hvilken ibland, när han hörde henne beprisas och lofordas, grinande plägade yttra:

— Dä' hörs, att I känner henne inte riktigt! Hon sir så'n ut, som I säjer, men »en ska' inte skåda hunnen efter håralaget».

Det var emellertid ingen, som fäste sig vid broderns tal. Tvärtom blef han i stället ansedd för en drummel och stygging.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det hördes aldrig af att Britta befattade sig med några karlar eller med någon slags kärleksaffär. Tjogtals ynglingar brunno halfvägs till döds för henne, men så fort någon med rädda och darrande läppar försökte tala ett ord om älskog med henne, blef hon alltid röd som en pion och sprang sin väg från den stackarn.

Den ende man någon gång om aftnarne kunde se, att hon spatserade med ensam, var kassören vid bruket. Men det gjorde hon, mente man, därför att han lånade henne böcker, stämde hennes guitarr och skickade kryddad punsch till far hennes, när han hade för ondt af sin andtäppa. Och kassören var för öfrigt en karl, som man inte ansåg vidare farlig för flickor, lång och skranglig och svartskäggig som han var med stora glasögon, ben som ett par styltor och fötter som plantland. Tyst och tråkig och inbunden var han äfven, så det fanns då ingen, som ansåg något skäl förefinnas till svartsjuka på honom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett, tu, tre spordes det, att den unge maskinförarn Kalle Hjälm hade friat till Britta i Hjälmaryd och fått ja.

Han var nykomling till bruket, och han knep henne, ty allt nymodigt är, som man vet, begärligt.

De andra gossarna blefvo alldeles öfver sig gifna, och hade inte Hjälm varit den karl, som han var, hade han nog fått rivalerna i hals och hår på sig.

Men nu tordes ingen på'n, ty liksom där inte fanns någon vid bruket, som var så ståtlig och grannlagd, så hurtig, glad och manhaftig som han, så gafs där heller ingen, som kunde mäta sig med honom i styrka och mannamod heller.

Där hölls ett ordentligt förlofningskalas i Hjälmaryd, alldeles på herrskapsmaner, och det var riktigt bå' vackert och rörande att se den blyga och rodnande Britta luta sig till den

breda barmen på Kalle Hjälm, alldeles som en ranka klänger sig fast vid ett bröstvärn.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ni kan tro, att Kalle Hjälm var glad efter den betan. Han bara trallade om dagarne och var som en kung.

En kväll hade några ynglingar i brännvin sökt dränka sin förtviflan öfver att för alltid ha' mistat hoppet om att få äga Britta, och så hade de i yrseln samlats att öfverfalla Kalle Hjälm, då han skulle kila ner till Hjälmaryd.

— Dä' är inte mer än rätt, att han får svi'a lite för allt hva' vi få li'a! mente de och lade sig i försåt för den lycklige.

Men det var dumt gjordt. Kalle Hjälm redde upp dem allesammans och nystade ner dem, den ene efter den andre, i ån som rinner där utmed vägen. När han så tyckte, att de svalkat sig tillräckligt, hjälpte han upp dem och var så vänlig mot dem, att de skämdes.

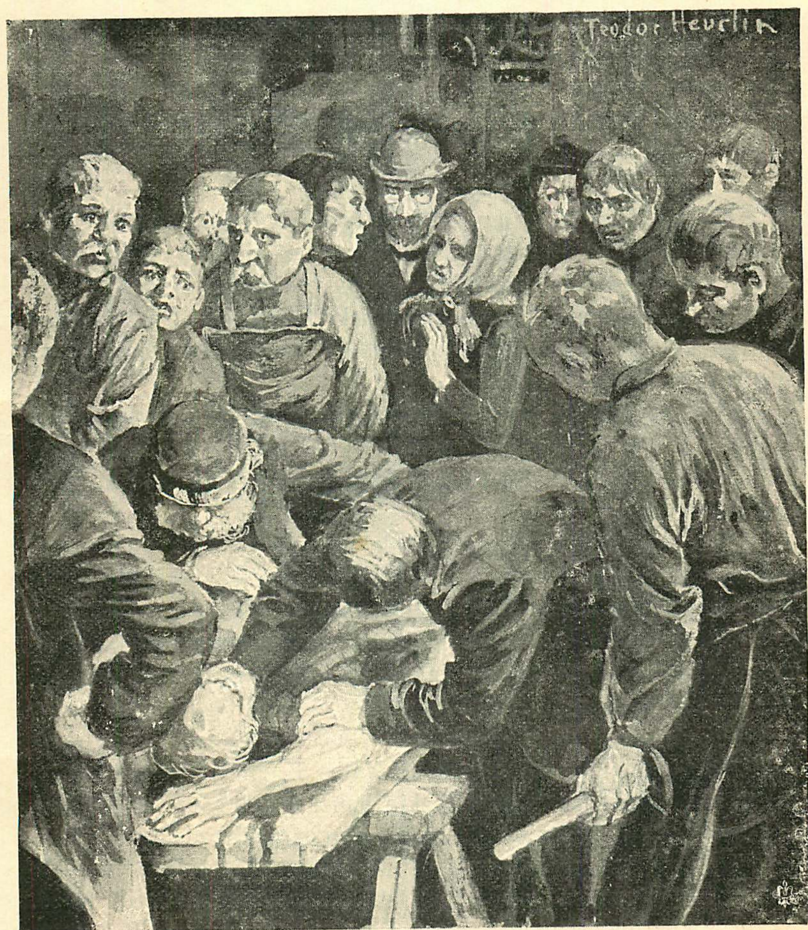
— Ja' ä' alldeles för löcklig att kunna va' arg på er, log han. Men efter den dagen var det ingen, som hvarken ville eller vågade anfalla honom. Tvärtom alla började unna honom hans lycka.

— Han är värd henne, för likare och rappare och trefligare karl finns inte i nejden, sa' hans brukskamrater.

Så gick en hel sommar och till hösten skulle bröllopet stå.

Men när septemberkvällarne började längas och mörkna, var det som om Kalle Hjälms glädje också tagit till att skumma.

Kärleken är, sägs det, så ytterst känslig, så aningsfull och skarpsynt. Han tyckte att det började liksom lägga sig något hemlighetsfullt kvalm mellan honom och Britta. Hvar gång han tog henne om lifvet eller gaf henne en kyss, kom det en oförklarlig känsla öfver honom, att någon, sedan han sist träffade Britta, gjort samma manöver med henne. Han kunde inte förklara, hvarifrån han fick den tron eller huru den kom öfver honom. Men han kunde inte frigöra sig från de tankarna. Och hvar gång de kommo öfver honom, skälfde hela hans inre, och han betogs af en ängslande oro, som nästan ville jaga honom bort från maskinerna och arbetet, så att han kunde springa hän och se hvar hans älskling var och hvad hon gjorde.

Teodor Heurlin

Men hvarje gång han blottade sina aningar för henne, blef hon missnöjd och berättade med den oskyldigaste och trovärdigaste min om allt hvad hon tänkt och allt hvad hon gjort och med hvem hon talat, sedan de sist råkades.

Och sedan började hon gråta och påstå, att hon vore så olycklig, så fasligt olycklig, emedan han ej hade lit till henne. Då trodde han henne, så länge han hade henne i sin famn, och förbannade sin dårskap och dumhet.

Men så fort han blef ensam, kommo de ohyggliga aningarne öfver honom igen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En kväll strax efter det han kommit åt fabriken för nattarbetet, och då han sålunda icke kunde gå ner till Britta, stormade de mörka tankarne häftigare än vanligt på honom.

Han hade ingen ro och kunde icke bärga sig. Slutligen bad han en kamrat passa på hans maskiner, medan han sprunge ut några minuter.

Och så rusade han i skummet af neråt Hjälmaryd. Han sprang och tänkte, att nu skulle det väl bli ett slut med oron. Han skulle finna Britta hemma sorgsen öfver att det var hans nattarbetsvecka.

Men rätt som han sprang, fick han syn på ett par personer, hvilka smögo sig in bak' några lummiga hasselbuskar vid stranden. Han tyckte sig känna dem bägge, och som en orm var han efter — och där, där stod Britta, den där rodnande, oskyldiga, eftersträfvansvärda Britta, sluten i kassörens famn, stod där och lät sig kyssas af den utmärglade rouéens läppar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Några minuter efteråt kom Kalle Hjälm tillbaka till sina maskiner. Men kamraterna tyckte han såg ut, som om han blifvit blind och drucken på en gång. Han bara stirrade och raglade.

En rem höll på att glida af sin skifva. Kalle Hjälm stirrade på det precis som om han ej fattat, hvad som hvar på färde.

— För på remmen! skriker en af kamraterna till honom. Först då vaknade han liksom om han fått en elektrisk stöt och rusade på remmen.

I samma ögonblick sågo kamraterna, hur den kraftige unge mannen greps af densamma och kastades upp mot taket med

en knastrande och ohygglig duns, och så följde han remmen än ett hvarf, och slogs ånyo i taket, innan maskineriet kunde stanna.

Få minuter efteråt trängde hela brukspersonalen in i maskinsalen för att se hvad som var å färde.

De närvarande hade tagit ner den lemlästade kroppen och lagt den på golfvet.

Där rådde dödstystnad i salen och om en stund kommo kassörn och Britta också ungefär samtidigt dit in.

Och hvad tror ni att den »veka, oskyldiga ängeln» tog sig till, när hon fick se, hvad som var å färde?

Hon svimmade inte, hon skrek inte heller. Hon bara bleknade och ryste till ett litet grand, raglade mot den gänglige kassören och hviskade upp mot honom.

— Usch, så otäckt! Hjälp mej ut!

Och han halp henne ur fabriken.

Inför afgrundsfursten.

Jag vill tala om för herrskapet, att jag en gång gått igenom någonting fruktansvärdt, någonting, som skakat min själ i dess innersta rot, någonting, som för en kort tid öppnade mina ögon, så att jag såg hvilken stor syndare jag är uti lära och lefverne.

Ja, mina vänner, stöten som jag erhöll var af den allvarliga art och beskaffenhet, att jag i en blink beslöt att hädanefter aldrig sysselsätta mig med någonting så lättfärdigt, som sådant här skrifveri, hvilket under den tid min bättring pågick, syntes mig utgöra min mest rödglödgade synd.

Ack, det var en svår stund jag hade och jag vill knappast önska min värste ovän en dylik pröfning. Men jag är glad, att det är öfver nu och att min sinnesändring inte blef så absolut, att jag ännu finner det syndigt att skrifva annat än predikningar, ty i så fall hade jag och barn fått svälta ihjäl i följd af min bättring.

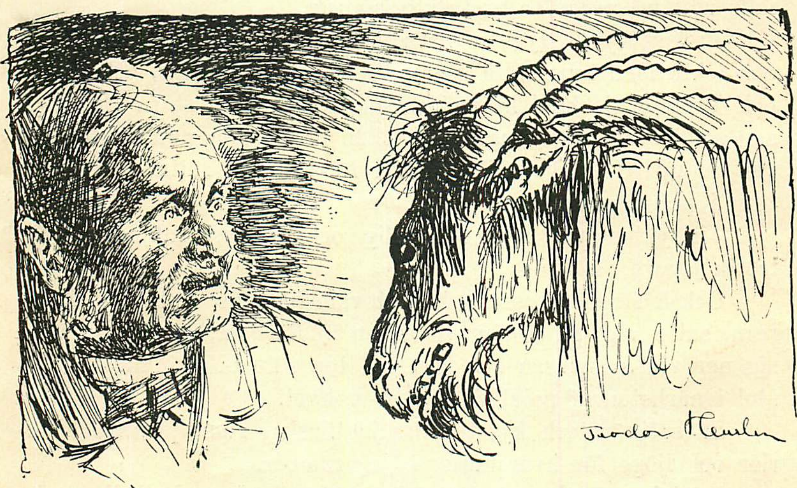
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade gått och fört ut, att det skulle finnas en ofantlig mängd tjädrar borta i Skrefbergaskogen, och det lät inte otroligt, ty den skogen ligger då så långt från all ära och redlighet, att till och med jägare sällan vanka där.

På den grund tänkte jag och min vän Johansson och kamrern i vår sockensparbank, att vi rätt så gärna kunde slå oss lösa ett dygn och knäppa en hop tjädrar däruppe i vildmarken. Ty hemma omkring knutarna ha' de plockat bort nästan så mycket fågel som funnits.

Och eftersom nu också Skrefbergaskogen ligger så afsides och i skymundan, ansågo vi oss utan att mista äran kunna ställa till med en liten skjutning vid bloss en kväll.

Sagdt och gjordt. Vi åkte dit upp så långt det var väg, och på aftonen vore vi inne i illmarken och lyddes upp fågeln,

som också förekom i ganska stor myckenhet. Allt lyckades oss nästan öfver förväntan och i skymningen, då vi voro färdiga och visste hur vi hade det, sträfvade vi oss fram till ett litet enstaka torp, som ligger däruppe i en uthuggning.

Vi skulle hvila där ett par timmar och värma oss, innan skjutandet skulle begynna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Här i detta torp var det pröfningen kom öfver såväl mig som de andra.

När vi kommo dit, hade mannen och hustrun nyss gått bort med en säck säd till kvarnen, hvilken ligger på en dryg half mils afstånd nedanför backsluttningarne.

Endast fyra stycken barn lågo i sängen och kastade sig och lekte med hvarandra såsom en skock kattungar, och en stor och dråplig stockeld brann och flammade i den stora vinkelspisen samt lyste upp stugan och sken på en hög potatis, hvilken var inlagd på golfvet till torkning för att icke ruttna under vintern i potatisgrafven.

Tillflykten var mycket treflig och mycket inbjudande för trötta jägare.

Också slogo vi oss med stort välbehag ner i stugan. Kamrern satte sig på soffan vid sidan af fönstret, Johansson vrok sig ner vid spismuren och jag själf tog säte och stämma uti en stol i närheten af potatishögen på golfvet.

Så sutto vi och kysste våra jaktflaskor samt pratade historier och ljögo för hvarandra på jägarmanér.

Särdeles var kamrern alldeles förbanskad med sitt ljugande. Och jag gaf honom, förstås, inte mycket efter, min syndare. Men nu är det slut med den saken. Ty om jag inte blef helt och hållet omvänd af det, som nu hände och som jag strax ska' berätta, så hade det åtminstone så pass inverkan på mig, att jag aldrig hädanefter, såvidt i min makt står, ska' låta något ljugande komma mig till last.

Midt under det vi alltså sutto där i allsköns trefnad och lugn, ty barnen hade omsider somnat i sängen, brakade fönstret sönder och in genom detsamma flög ett vidunder, som liknade en stor svart bock.

Kreaturet susade in såsom en rem med den beställning,

som en prima kapplöpningshäst använder, då han tar ett svårt hinder. Men hufvudet höll det bakåtlutadt, så att de alnslånga svarta hornen lågo utefter ryggen på'n!

Sådant kom vilddjuret in, under det glasskärfvor yrade såsom ett hagelväder rundt om öronen på oss.

Detta ögonblick var det högtidligaste i mitt lif och det skall aldrig gå ur mitt minne eller sinne.

I första förskräckelsen tänkte vi nog på ingenting. Men när vi efter ett par sekunder fingo se det svarta djuret stå midt på golfvet och med vidöppna ögon glo än på den ene än på den andre af oss, insågo vi genast, att det var den gamle pocker, som i ett vilddjurs skepnad kommit i och för vårt snara anammande. Och vi kunde väl inte tro annat.

— Välsignade skam, flämtade jag, låt dig nöja med kamrern och med Johansson. De äro mera mogna än jag, som är gift och har sex barn i äktenskapet. Kamrern djäklas alltid vid ränteuträkningar samt lämnar handlingar till indrifning och kväljer folk. Han är din man. Och Johansson nyper hustru sin och kösser sin svägerska. Tag dem, tag dem och låt mig gå i fred! ropade jag ur djupet i min själ och gjorde bättring.

Men när jag höll upp för att draga andan, fick jag höra, hur kamrern och Johansson gräto och tiggde och skällde ut mig under påstående, att jag vore den störste rackare i hela landet.

— Ta'n, ta'n, så får du en fet stek. Han gör inte annat än drifver skoj med folk och lurar sin nästa. Ta'n, ta'n! Han passar bra till muntrationsråd i helseket! lät kamrern.

Och Johansson instämde och sökte ställa sig in genom att kalla den svarte behornade skam »högvälborne herr baron och vasariddare» samt »högvördige herr ärkebiskop och ordensledamot» med mera dylikt, hvilket syntes lugna och stilla afgrundsfursten.

Men åtminstone min räddhåga och bättring fortforo, så att jag tiggde och bad och framlade de andras synder i så förfärande dager jag kunde. På samma sätt gjorde de samt sökte bevisa, att de voro änglar mot mig.

— Och det säger jag, — skrek Johansson vid ett tillfälle, — att hela trakten undrar öfver, hvarför inte ers excellens och serafimerriddare för länge sen' har tagit honom! Det var, förstås, mig Johansson menade.

På det viset fortforo vi uti vår åkallan timma efter timma, och aldrig har åtminstone jag varit så uppskakad i all min tid. Den lede gick omkring med klamrande klöfvar och bara långpinade oss. Då och då tog han en potatis ur högen på golfvet och svalde den med stort välbehag. Men så fort vi började bedja hårdt och skrika, gick han till en vrå och glodde på oss.

När vi nästan voro uttröttade, kom torparen åter, och då han fick se, hur det stod till i stugan, blef han i början alldeles förbluffad.

Så snart han emellertid undersökt fönstret, blef han arg, grep den svarte i hornen och vrok honom ut genom dörren samt gaf honom en spark i sidan, så att det sang i refbenen på'n.

— Har du en sådan makt med Hin? sporde kamrern.

— Mä' Hin? Nä'! Men bockarackarn har fördärfvat fönstret för mig. Han har naturligtvis stått utanför och sett potatishögen härinne i ljusskenet. Då har han inte kunnat stå emot lockelsen att få sig ett räfvamål, och så skuttade han in. Det är inte första gången. Bockar ä' djädrans illtyg! förklarade han.

— Var det en riktig bock? sporde jag.

— Visst, dä' såg ni väl. Ja' har sju stöcken häruppe! Hva' trodde ni att dä' var? sa' torparen.

— Vi ha' legat här två timmar och trott att det var skam! genmälde kamrern.

Jöss', så torparen grinade.

Men jag tog tvärt till att svära på, att jag genast begripit, att det inte varit den riktige skam, ty då hade han nog, — lät jag, — ätit kamrern till potatisen.

Det var rätt så nära att vi kommit i gräl, vi jaktherrar. Men vi hade gått igenom för mycket. Våra sinnen blefvo snart ödmjuka och det fortfar än hvad mig beträffar.

Om männens grymhet och synd.

När en hop karlar, särdeles om de äro något äldre och mycket gifta, komma tillsammans och börja anförtro hvarandra sina erfarenheter samt yttra sig i moral och i filosofi, så kan man få höra rysansvärda saker. Om man inte visste, att de merendels ljuga och färglägga, behöfde en ung man icke gärna vara i ett sådant sällskap mera än under vid pass en half stund för att varda en pessimist af första klassen och en kvinnohatare.

Det ohyggligaste är, att dessa erfarna och filosoferande gubbstutar vanligen, när de komma ihop, inlägga all sin kraft och förmåga, all sin vältalighet och bevisningskonst uti att svärta ner fruntimmer och upphöja sig själfva och sitt honetta väsende.

För den skull skyr jag männens sällskap och håller mig förnämligast till kvinnfolken, om hvilka jag slutligen funnit att de äro mycket, ofantligt mycket bättre än de skräflande och stortaliga männen. Och då jag här dristar uttala denna sanning öppet och offentligt, hoppas jag, att denna berättelse skall blifva väl upptagen af läsarinnorna. Men jag får nog smörj af grobianerna.

Det är riktigt ohyggligt att höra männen tala om sina »huskors», sina »harpor», »fotblock» och Gu' vet icke namn på alla de pinoredskap, vid hvilka de förlikna sina hustrur, dem de inpiskade krubbebitarna dock en gång i sin ungdomstid sprungit toseta efter och svurit och förbanskat sig på att älska och klappa och pussa

»i nöd och lust
intill lifvets sista pust.»

Men de ändra åsikter, de lufvarne, alldeles som vore de riksdagsmän allesamman och icke vanliga dödliga. Thy känner

jag mig lycklig och glad på denna stunden, att jag icke är såsom en af dem.

De gå till och med så långt i ondska och elände att de till och med stämpla sina ömma och trofasta hustrurs förnämsta kärlekshandlingar såsom yttringar af inneboende grymhet och elakhet.

En kväll efter skymmet kunde t. ex. folk, som vandrade på gatan i vår by, tydligen ända dit ut höra, hur handelsman Snuselin regerade med sin stackars förtviflade husära inne på kontoret.

— Käre, söte, rare, beskedlige och välsignade gubbe, gack inte ut i kväll! snyftade frun.

— Tösst käring! Ja' menar du ä' ryss evigt hospitalsmässig! Ska' ja' nu inte få gå bort till »Gästis» för te' å bevittna en handling åt en vän! hördes Snuselin ryta.

— Bevittna! Jo, jag känner till ditt bevittnande. Du går ju ut hvarenda kväll och bevittnar, så att pigorna få dra dej uppför trapporna, när du kommer hemraglande. Du tål inte vid det där bevittnandet, för om du går och bevittnar en tid till, så får du slaget, så möcke du vet det, du toddytunna, och då ligger du död, och hvar din själ då hamnar, det får du si dej om, din punschtratt, för dä' är du, så möcke du vet det, Snuselin, och hade jag vetat, att du skulle bli ett så'nt pimplande kreatur och nattblacka och bevittnare, så hade jag inte tatt dej, för det hade jag inte gjort, så möcke du vet det, din — — — — — —

— Håll truten! Du begriper inte, hvad det vill säja att sköta en affär. Då duger det inte att ligga inne som en stugegris! Vet du inte, att den flygande fågeln får något, men den sittande inget, ditt förhärdade etterbo. Och nu tar jag på mig rocken samt går ut och bevittnar midt för näsan på dig! förklarade Snuselin och drämde näfven i »skriftulpeten».

— Ja, gack du och skäm ut dej, om du tycker det är roligt! fräste frun och sprang sin väg i vredesmod.

Tio minuter efteråt trädde mannen in på Gästis med den ena ärmen bortsprättad från rocken. Snuselin hade inte observerat det i sin ifver.

— Hur sir du ut? grinade vi.

— Hur ja' sir ut? Som en karl hoppas jag! genmälde han.

Men när han strax därpå i ljushafvet därinne fick iakttaga, att han blott hade en enda rockärm, blef han så besatt, att det är ogörligt att beskrifva't, och det är likaledes omöjligt att tälja, hur både han och de andra svärtade ner och förtalade fru Snuselin, som af pur kärlek och omtanke, kantänka, sprättat bort rockärmen, för att få sin herre och mästare att lefva familjelif en kväll och spara sin hälsa.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jojo, så går det till. Karlarne, som inte ha' förstånd nog att sätta värde på sina kvinnors ömhet, tala jämt och samt endast om deras fel och svagheter, men tiga så vackert med hurudana de själfva äro.

Salomon i Hägnen har nästan den likaste hustrun i hela socknen. Det enda felet med henne är det, att hon, efter hvad hon själf säger, har försläpat sig och däraf fått en så fördärfvad mage, att hon inte tål nå'n mat, utan är tvungen att till det mesta lefva af kaffe.

Det där är emellertid Salomon rasande på.

— Dä' ä' kostsamt och förargligt att behöfva lägga ut så många kaffepengar, när en har all möjlig reel föda oköpannes! påstod han, och ville liksom låta påskina, att hustru hans var mera full af »djäklastreck och kaffemani än af matleda och magondska».

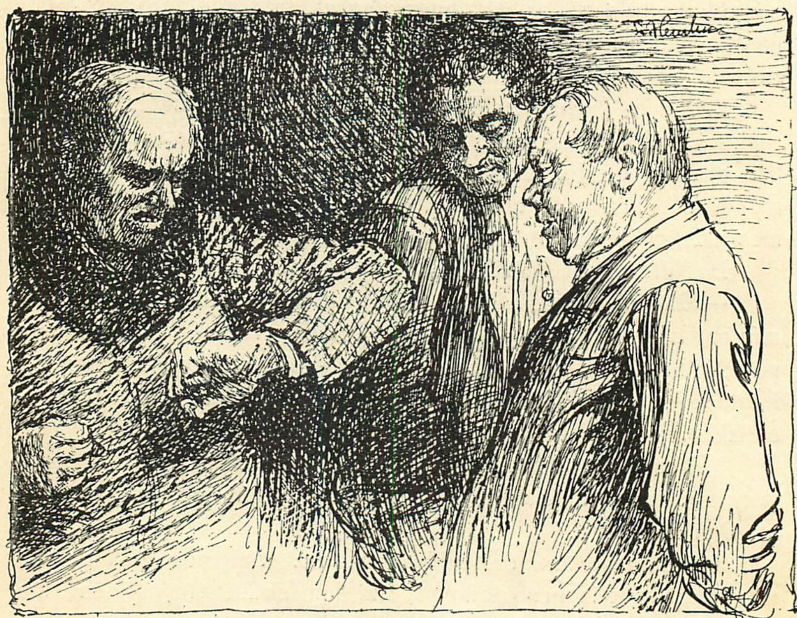
Det sade han flerfaldiga gånger, den grömsingen och snålvargen, som i sin elakhet inte unnade den stackars kvinnan hennes kaffefröjd.

Jo, sådana äro de sabla karlarne. Salomon gick dag ut och dag in och grubblade på, hur han skulle vänja hustru sin af med kaffedrickandet.

Nå, en gång när hon var på ett bönmöte, gjorde han sig till och kokade själf kaffe åt henne tills hon skulle komma hem. Men i stället för bönor vrok han ett par näfvar peppar och snus i kokaren, den syndabocken.

När nu hustrun återvände, stod han emellertid så rar och smilefiner på förstugustenen och sa':

— Välkommen igen, Sanna lilla! Ja' har kokt en go' tår åt dej härinne. Dä' kan du behöfva nu!

— Gu' välsigne dej för dä', Salomon. Jo, dä' ska' smaka, för ja' ä' så matter, så ja' nästan kan schvemla!

— Si här, lät gubben och hällde upp en kopp. — Dä' ä' minsann rejält och starkt som järnbindsle.

— Färgen har dä'! Gu' välsigne dej än en gång! myste Sanna och sväljde några klunkar.

Men så sjuk som hon blef och ett så'nt lefverne, som där uppstod i Hägnen den aftonstunden för mannens uselhets skull, det trotsar all beskrifning.

Det var rätt så när, att Sanna strukit med på kuppen.

Men ifrån den dagen kan hon inte förtära kaffe vidare och har sålunda ingen egentlig glädje längre här på jorden.

O, hvilka rysansvärda vilddjur äro icke männen! Prygel och spö skulle de ha' samt och synnerligen.

— —

Lena på Rydet fick en dag se hur hennes odjur till man stod bakom en höstack och vänslades med änkan efter grannen, som nyligen dött.

Må man gå hvar och en till sig själf och tänka efter hvad Lena skulle känna. Dä' ska' nog ingen undra på, att hon placerade grytkroken i hufvudet på sin Sven, när han kom in på kvällen. Ty det gjorde hon i kärleken och gjorde rätt däruti. Men han tog det icke såsom en nödvändig och hälsosam aga eller såsom en tuktan till bättring, utan han förhärdades än mer i sitt sinne och tänkte på hämnd. Ty sådana äro de eländiga karlarne.

Fördenskull låddes han ånger samt gick och smekte Lena och smilade och hade räfvastycken för sig.

Så en söndag yttrade han:

— Kom med ut, Lena lilla, så ska' vi äta kössebär en vändning!

Hon följde med och var förskräckligt glad åt Svente, hvilken tog och böjde ner hela det mellanstora körsbärsträdet.

— Lägg dig här öfver toppen en stund och håll säkert, så skall jag skutta efter en korg, lät han. Ja bevars, hon vrok sig öfver trädtoppen, och när hon det väl gjort, släppte Sven sitt tag med det resultat, att trädet for upp och bar Lena med sig åt höjden.

Där låg nu den stackarn i grenarne bland körsbär mellan himmel och jord och tjöt och bölade och kunde ej komma ur fläcken. Så fort hon rörde en lem, riskerade hon nämligen att dråsa ner. Det förstod hon.

— Hjälp mig, hjälp mig för Guds skull, hojtade hon. Men Sven rörde sig ej ur fläcken, utan log försmädligt och sa':

— Dä' brådskar inte. Ät nu bär och moja dej, mens jag går åt hinstuan en vändning och språkar med änkan.

Vid det talet blef Lena så ledsen och förargad, att hon damp ner och bröt benet af sig. Och se'n fick hon ligga på sjukhuset och lida, medan hennes afgrundsande till man gick i Rydets kohage och stollades med änkan.

Tvy attan hvad karlarne i alla fall äro ena odjur! Ve, sjufaldt ve öfver dem!

Nutid och forntid.

Det var midsommarsgille hos Erik på Tången och det var inte sämre gille än det alltid brukade vara, ska' jag säga. Det enda felet med detta årets gille var kanske, att anständigheten på detsamma inte var fullt så stor, som eljest, och det berodde på, att pastorn inte kunde vara med, emedan han skulle på ett barnsöl den dagen. Och hela socknen beklagade det både för gillets skull och för kommisterns skull också. Ty hur det är, så är prästen i alla fall rasande rolig att ha! Visst finns här, gunås, i landet en hel hop människor, som inte göra stort annat än förfördela och skälla ut det stackars prästadömet, det finns gunås de, som stå nedanför Zions murar och gläfsa uppåt på dem, hvilka sitta på svår vakt däruppe. Men sådant är syndigt och orättfärdigt. Ty prästen är, som sagdt, bå' bra och rolig att ha' och nyttig också.

Man behöfver bara se på, hur det går till på våra gästabud och gillen härute i gårdarne, när prästen inte är med och lägger band på vår syndanatur.

Usch, så vi härja och regera framåt kvällarna, så att både tak och väggar kunna ramla ner.

Men är pastorn med, så sitta vi lugnt på bänkarne och lyssna på, hur hans visdom flödar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, vi voro på midsommargille nere hos Erik på Tången, och nu har jag ro af att på en liten stund språka om, hur

det kan låta och taga sig ut, när vi bönder ge oss till att tala i vetenskapliga ämnen. Ty efter det vi redt ut kreaturspriserna och landsens vedermöda i allmänhet samt haft de »store ämbetsmännen» på tapeten och vid spöpålen en stund, kommo vi verkligen in på vetenskaperna vid slutet af kalaset.

Rätt som vi sålunda sutto där, yttrade nämligen Sven Svensson i Hof, som är hvad vi säga »utstoderad» efter som han gått igenom folkhögskolan:

— De' ä' märkvärdigt hvad vetenskapen ä' högt uppdrifven i vår tid!

— Dä' ä' lögn! brummade gamle Andreas i Furulund, hvilken är en sådan där inpiskad och envis gammal gök, som för sitt lif inte tål något nymodigt, rätt om det är aldrig så bra.

— Ä' dä' lögn! skrek Sven och såg ut som om han fått en slef hvitegröt i vrångstrupen.

— Dä' ä' lögn och skräfvel, lät den andre.

— Ja, men tänk på våra krigsmaskiner! Tänk sådana förfärliga kulor om flere, flere skeppund, som di nu kunna slunga milsvis och ändå råka precken.

— Dom va' värre förr!

— Hur kan I säja sånt? Det vet en ju, att det är osanning.

— Har du inte sett jättestenarne där borta vid Bråten? Dom ä' stora som små berg. Jättar ha' kastat dit dem från Rumskulla! Hva' ha' I för maskiner nu för tiden, som kunna kasta sådana stenar en så'n väg? Nähä du, min gosse lille, där bli allt bå' du och den där Kruppen bet!

Och vi till att hojta och grina, så att fruntimren trodde skam farit i oss. En del höll med Sven och en del med Andreas.

Men Sven, som ju gått i folkhögskolan, ville inte, förstås, ge tappt i en diskussion. Och så underligt var inte det.

— Nå, men järnvägen då och telefonen? Hade dom sådana med i forntiden? sa' han och såg segerviss ut.

— Nähä, gualof, men dom hade det som bättre var! Dom hade Lonkentus och inte ett dugg till skatter.

Jestanes, hvad vi grinade och skrålade:

— Bravo!

— Anagga den Andreas. Han har, minsann, skallemejan på rätta stället.

— Där tror ja' du blef bet, Sven!

Denne senare vred och vände sig och krängde med kroppen som en ål på en ref.

— Dä' omöjligt att disputera med en så'n, som bara sätter sagor emot verkligheten! lät han till sist.

— Sagor? Åh hut! Jag har sett jättestenarna tusentals gånger. Såg dom på hitvägen. Och det andra har jag läst i böcker, i tröckta böcker, du spoling! röt Andreas.

— Ja, det håller streck! inföllo vi andre, som inte riktigt visste hvem af dem vi skulle hålla med.

När vi så inbördes en stund hade öfverlagt om det här och just som bäst voro i färd med aftonvarden, ljusnade Sven, gick bort till Andreas och sa':

— I har väl läst om Andrée, som vågade sig att söka upp Nordpolen i en ballong. Tror I att dom hade så djärfva karlar i en forntid?

— Ja, gubevars! Vi hade tusentals, som va' möcke djädrigare och ja' skulle allt kunna räkna upp dem, om jag gitte!

— Men luftballonger hade ni inte!

— Luftballonger! Nä, det förstås, ty på den tiden fanns sådana, som kunde flyga i luften utan sådana instrument. Jag har läst om stora andar och troll, som i en blink kunde dråsa från Lappland till Skåne. Hur stor trollkarl Andrée än må va' efter denna ussla tidens mått, så fanns det värre i forntiden. Dä' har ja' läst, så möcke du vet dä!

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade och visste rakt inte hur vi skulle tänka eller tro eller hur det här till sist skulle redas upp.

— Besitta det, att inte pastorn ändå är här, så att vi

kunde få de här sakerna klarerade! mente vår värd och ref sig i hufvudet med en bekymrad min.

— Ja, det må du allt säga. Hade han varit här, så hade han redt det åt oss på eviga fläcken, inföllo vi.

— Asch, hva' behöfs det! I ä' väl inte dummare än att I förstå, att ja' har rätt! sa' Sven och log.

— Dä' ä' lögn! röt Andreas.

— Nå, men läkarkonsten då? inföll Sven. Det får ni väl erkänna, att den är förskräckligt mycket större nu än under forntiden!

— Hahaha! grinade Andreas. Ja, det har du rätt i. Men nu var du dum och högg i sten, så det förslog. I forntiden funnos inga läkare, utan då fanns bara hälsa, berghälsa, godt folk och inte en enda sjukdom. Det ordet ingick inte ens i deras språk. Dom blef flere hundra år gamla. Men nu görs här läkare på läkare och för hvar och en, som blir färdig, uppstår en ny sjukdom. Tvi för den dålie, så rutten å ussel din ti' ä', du Sven! röt gubben och spottade i golfvet.

— Jaja, jaja! Hundan vete ändå, om inte, när det kommer till kritan, Andreas har rätt! mumlade vi och beto af ändarne på rökcegarerna, som Erik bjöd omkring.

Klangens Malena.

En sommarafton skred ett allvarligt tåg fram öfver gångstigen, som ledde ner till Klangs husartorp under Rasmusbo. Det var inte mer och inte mindre än trefjärdedelar af socknens kyrkoråd, förstärkt med en fjärdingsman och den tillförordnade länsmannen, som var på väg ner till Klangens.

Saken var nämligen den, att ett rykte spridt sig därom, att husar Klang skulle fört ett hissnesamt lif i sitt hus allt sedan han kom hem från mötet, och det hade till och med sagts, att han böstat mer än hälften af lifhanken utur hustru sin, Malena.

Föregående söndag hade de blifvit kallade till varning inför kyrkorådet, men ingen Klang hördes af och ingen Klangesa heller, utan rådet hade fått sitta där och koxa en hel timme förgäfves i sockenstugan.

Till sist hade man då kommit öfverens om, att »Klangarackarn» säkert tyckt bättre om att gå ut på jakt än att förfoga sig till varningen och att Malena nog varit så sönderböstad, att hon icke orkade gå fram.

För den skull hade man skilts åt och beslutat att istället en dag under veckan gå ner till torpet och öfverraska Klangen på bar gärning.

Detta var nu anledningen till det ärevördiga tåget ner mot Klangens.

Rätt som de gingo där och hoppade mellan stenarne på skogsstigen, harklade sig den ene kyrkovärden och sa':

— Det ä' i alla fall inte så värst underligt, att det gått åt helsefyr för Malena, ty ho' har allt sått ut en hel hop dåligheter i sin dag och såsom man sår får man skörda, det är då, besitta mej, tvärsäkert det!

— Riktigt, kyrkovärd, riktigt! Men hvad har hon då i alla fall gjort? sporde pastorn.

— Ja, språka om paschasorna, du körkevärd, som har talegåfva och känner till'et! mente sexmannen.

Just i detsamma kommo de fram till en gärdesgård och på den satte sig alla de allvarliga männen, medan de lyssnade till kyrkovärdens tal om Klanga-Malenas ungdomsbedrifter.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det hade, måntro, varit ett godt gry i Malena, när hon var flicka, och grann och rödlett och sprittande glader var hon då, så att det förslog. Alla pojkar i hela grannhället sprungo toseta efter henne och friade till henne och slogos om henne.

— Friade inte du också te Malena på den ti'en, körkevärd? sporde sexmannen.

— Jo, gubevars, och för den skull haltar jag än i dag!

— För den skull? undrade prästen.

— Jo visst, kronejägarn sparkade ju af mig benet för att jag köpte en ylleväst åt henne nere på marknaden. Han var så stollig efter henne, att han förlorade vettet till sist.

— Äh, di sa' att han fångade dej i en vargsax, när du sprang efter henne och att det var saxa, som knäckt benet på dej. Aldrig har jag hört, att han sparkades. Och Kalle på Moen hittade ju dej halfdöer i vargsaxa en söndagsmorn, inföll sexmannen, som var en stor filur och aldrig stack under stol med något eller skydde storgubbar.

Själfva pastorn drog härvid ett grand på smilbandet.

— Om det inte vore för pastorns skull, hade du min körkekäpp i din skalle på eviga fläcken! dundrade kyrkovärden, som kände sig stött för vargsaxens skull, kantänka.

Men hur det var, lugnade han sig och fortsatte beskrifningen öfver Malena.

— Hon drog åt sig så mycket manligt kött som fanns, men själf bara stollades och gycklade hon samt var djädrig emot alla och brydde sig egentligen inte om nå'n.

Kunde hon skrapa till sig en annans fästman, så tyckte hon, att hon gjorde det besattandes bra och grinade, så att hon kunde förgås åt den andras bekymmer. En faslig röra och ett stort elände ställde hon förresten till här i orten bland ungdo-

men på sin tid, och det såg nästan ut, som om hon inte hade nå't hjärta, ända till hennes tid kom.

Just när hon var i sina yppersta klangdagar, kom det en landtmätare åt socknen och blef alldeles pin galen i Malena, som då tjänade hos komministerns.

En lördagskväll lofvade hon möta honom utanför ringmuren. Och det gjorde hon.

Landtmätarn, som var långt ifrån »oppslutist», ty sådana funnos gunås inte på den tiden, allra minst ibland landtmätare, kom och var glad och lycklig samt hade två punschbuteljer med sig.

— Här springer så många och vakta på mej, vi gå rätt in i sakristian! lät Malena, som hade smusslat till sig den heliga nyckeln.

Det var landtmätarn genast med om.

Därinne lurade hon den stackars »stubbabytarn» att dricka ur all punschen, så att han somnade, och sen smet hon ut samt låste honom inne i kyrkan.

Man kan tro, att klockarn och stöten blefvo ett grand förfärade, när de på söndagsmorgonen kommo in i sakristian och fingo syn på den snarkande landtmätarn och de tomma buteljerna och allt det elände, han i öfrigt ställt till därinne.

— Hon måtte varit besatt! utropade pastorn.

— Jo, jo men, och det riktigt ändå! lät kyrkovärden.

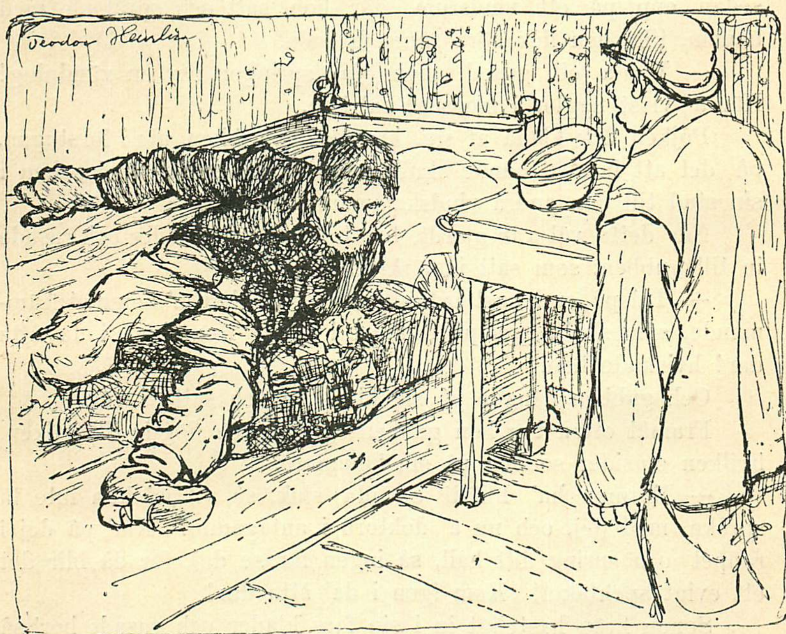
Året därpå tjänade hon i en bondgård hos ett gammalt barnlöst folk, ty där det fanns söner i huset, vågade man aldrig ha' henne. Hon rent förvildade pojkarne.

Denne hennes husbonde hade en bror i grannsocknen, en stadig och reel karl, som var änkeman och hade en son hemma till hjälp vid jordbruket.

På julkalaset fingo far och son se henne, och minsann for icke skam i dem bägge två på en gång. Och tösastollen, som tyckte att det var roligt, smilade med båd far och son.

Sen gingo karlarne hela vintern och voro kära som klockarkattor i samma tös, fast ingen, förstås, visste om den andres tankar.

På vårsidan hade den sabla tösen lofvat dem hvar för sig att få hälsa på henne en och samma lördagskväll.

— Hvart ska' I ta' väga far, efter I gör Er så granner? sa' pojken, när han såg gubben piffa upp sig just den där lördagsaftonen.

— Åh, ja' ska' gå bort och tala vid domarn om en inteckning! lät gubben och satte af utåt vägen.

Ett par timmar efteråt lommade, förstås, sonen äfven å stad på giljarfärd.

Nå, gubben kom fram i skymningen, och Malena lurade honom till att taga af sig stöflar, rock och hatt samt förde honom sedan opp på ett vindsrum, där hon satt och språkade med honom, tills hon fick höra sonen hvissla.

— Vänta ett grand, mens ja' springer ner en vändning! Här ä' visst ugglor i mossen! sa' hon.

Pojken fick kläda af sig, han liksom gubben, ute i förstugan, på det att intet dånande skulle uppstå, och sedan fördes han i sin stad till den andra vindskammaren.

När detta väl var gjordt, tog hon pojkens kläder och rusade in till gubben, som satt i mörkret.

— Ta' på er i hast och skynda er ut, här ä' kommet främmande, som ska' legga på rummet i natt! Kom igen i da' åtta dar! hviskade hon.

Och gubben flängde på sig kläderna och satte i väg.

Framåt ottan tog hon gubbens grejor och flög in till pojken, hvilken omsider somnat på sin kammare.

— Matmor ha' blifvit så illa sjuk, så att ja' kan inte få språka med dej, och nu ä' doktorn i antågande! Klä' på dej i rappet och spring ditt håll, så ingen får se dej, för då blir det ett evigt spektakel! Kom igen i da' åtta dar!

Sonen kröp hasteligt in i sin fars kläder och rusade bort så yrvaken och perplex, att han inte kände det hatten gick långt ned mot ögonen på'n.

Just som solen rann upp, kom han hem och fick se sin far ligga i sängen klädd uti hans egen rock och stöflar. Och hatten stod på bordet. Gubben hade varit trött och kastat sig sådan han kom in. Pojken stod och bara glodde och gapade.

Så vaknade gubben. Och när han fick se, hur pojken var klädd, där han stod, tittade han som en fåne än på sig själf än

på sonen, som var så förbluffad, att han knappt visste om han lefde eller ej.

När de så tittat på hvarandra en stund och funderat och rifvit sig i hufvudena, begrepo de nog schäsen.

Men ifrån den stunden glodde de illa på hvarandra i alla tider.

— Jo, jag skulle kunna hålla på en hel söndag med att dra' fram sådana här bevis på Malenas syndighet, slöt kyrkovärden.

— Nå, när hon vändt sig på det viset, är det inte underligt och inte mer än rätt heller, om hon får lite smörj på gamladar! Ja' töcker, att Klangen gärna kan tukta henne denna veckan ut, så få vi gå hem igen och köra in hafre, för solen börjar skina! utlät sig den andre kyrkovärden.

— Dä' sekonderas! Och ingen vet rätt heller, om det just är värdt att drabba på Klingasvinet i hans eget hus! lät sexmannen.

— Ske Eder såsom I viljen! sa' pastorn. Och efter det beslutet vände kyrkorådet om samt brydde sig inte om något varnande den gången.

Höst.

Sven Isakssons A'gust hade alla dar varit en konstig pojk och städse i vettet framom sina år, så att gummorna i grannhället hade beständigt hållit honom för ett vidunder och ett underverk.

Han var inte mer än vid pass fyra månader gammal, då han fick sina första tänder, och när modern höll undan läpparne på den lille parfveln och visade rännaregummorna, som kommo och sneko kaffe, de små korta pärlorna i bytingens nedre gom, så slogo de ihop händerna, snörpte på sina egna tandfattiga gap och skreko:

— Kors i alla dar! Den pojken ä' då så långt före sin tid, att han blir då aldrig gammal!

Men han lefde ändå, trots gummornas förutsägelser. Han kunde gå, när han var 11, talade rätt bra när han var 14 månader, och när han var 4 år, svor han så rent som den argaste länsman.

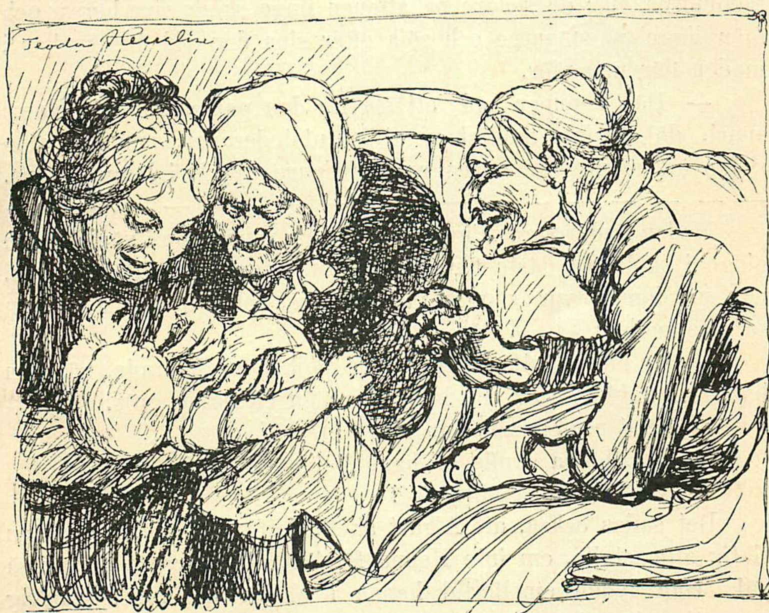
När han var så där fyra och ett halft år, höllo de ett litet midsommargille hos Sven Isaksson, och Magnis i Skripen var där, förstås, med hustru och ett barn, en liten flicktossa kringsvid fyra år. Hanna hette hon.

A'gust och flickan rullade om med hvarandra och hade fasligt roligt i gräset, så att det äldre gästabudsfolket inte kunde annat än grina åt de små.

— Töcker du om flecka, A'gust lelle? flinade Magnis.

— Ho' ska bli mi lella fättemö! sa' pojkavasken och rände in en stor polkagris i munnen på den lilla.

— Ajiame, så'nt vett och förstånn' han har, den pojken, mer än mången sjuttonåring. Jaja, ingen vet, hur dä' kan hampa sig, ty före spå, ätter gå, plär man säga. Äss han bara får lefva,

förståss. Men kloka barn bli aldrig gamla, det vet en ju! suckade Kajsa i Hult.

När se'n gästabudsfolket skulle äta sin aftonvard och hade annat att göra än titta efter de små, buro A'gust och Hanna ut alla gubbarnes hattar och käppar och roade sig med att låta dem glida utför vattenfallet, som fräste och dånade ett stenkast ifrån Sven Isakssons bostad.

Hi, hvad de grinade, när hattar och käppar skuttade upp och ner i skummet och bränningen, och inte mindre roligt hade gummorna, när de senare på aftonen fingo skåda sina herrar och män ligga på magarne och söja efter sina don vid åns krokar i maden där nedanför.

— Dä' kommer nok att slå in: den pojken tar vår Herre snart, dä' ä' inte möjligt annat, så utstoderader, som han allaredan är! mente gummorna, nu ytterligare styrkta i denna sin tro.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Medan sedermera A'gust och Hanna runno upp i världen och gingo i skola och läste för prästen, såg man dem alltid tillhopa, när ungdomen var samlad någonstädes, och gummorna i orten sa' beständigt:

— Sir en dä' att det gick som pojken profeterade, när han bara var halffemte år och inte större än en näfve gröt!

— Hva' profeterade han då?

— Att Hanna skulle bli hans fästemö!

— Kors, tänk så unnerligt!

Det sades också, att A'gust skulle blifva ett vilddjur och en riktig stopastolle, om inte Hanna förstått att exercera honom så väl. Han lydde emellertid henne i allting och tog sig aldrig någonting för utan att rådgöra med henne om'et.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under tidens lopp hade där kommit opp en stor ångsåg borta vid Sven Isakssons.

Samma vågor, som en gång lekt med gubbarnes hattar och hättor och kyrkokäppar, arbetade nu natt och dag med att sätta åstad käkarne på denne fruktansvärde Moloch, som stod där och åt upp den ena skogsparken efter den andra, utan att någonsin bli mätt.

Där arbetade nu A'gust och förtjänade en rätt vacker dagspenning.

Ofta i våren sågo vi i skymningsstunden en ljus hufvudduk fladdra mellan de gröna träden på kullen öster om sågen. Och gaf man en stund akt på den företeelsen, fick man alltid rätt snart se en smidig, af sågspån liksom pudrad gestalt ila upp för backen åt det håll, där schaletten skymtade. Och stod man på utkik än en stund, såg man snart, huru ett ungt par slagit sig ned på någon klipphäll däruppe, och huru den ljusa schaletten snart hvilade lugnt emot en manlig axel.

— Dä' ä' A'gust och Hanna, som sitta där och talas vid om, huru de ska' ha' det, när de bli gifta te' hösten! sa' folket.

Man log så gärna då ett vänligt löje och önskade inom sig all möjlig lycka och välsignelse åt de friska och förhoppningsfulla två, som sutto däruppe med armarne om hvarandras lif i vårkvällen och drömde ljusa drömmar om framtiden. Forsen fräste och sågbladen raspade och raspade djupt under deras fötter, plankor smällde och kubbar rullade, men de hörde endast hvarandras smekande hviskningar.

Liljekonvaljer doftade från löfjorden under asparne rundt omkring, men de unga kände endast hvarandras friska och varma andedräkt; smultronblomman log åt dem, där hon stod mellan stenarne, skinande hvit och fager, aftonstjärnan glindrade öfver dem ett stycke ofvanför horisonten, men de sågo endast hvarandras leende ögon.

Det var vår, frisk, aningsfull, glädjedrucken och kärleksjublande vår.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom hösten. Smultronblomman hade burit frukt och lagt sig till hvila mellan stenarne efter den vedermödan. Konvaljen hade doftat sig till döds och sof under de fallna asplöfvens gula täcke, och svarta, trasiga moln hängde som liksvepningar framför aftonstjärnan. Det var höst, och regnfylld vind drog fram öfver de ungas mötesplats på kullen. Sågen raspade och fallet dånade med ökadt raseri.

Men uppe på kullen sågs ändå en dag strax innan arbetstiden slutade Hannas smärta gestalt. När månen stundtals silade ner ett knippe af sin matta glans mellan sargade och brustna skyar, kunde man skönja henne däruppe, gladt väntande slutsignalen från sågen. Vinden ryckte i hennes kläder, schal

och kjolar, och regnet piskade ursinnigt hennes varma, rosiga kinder, liksom vore alla höstens andar i raseri öfver, att de icke kunde rå på denna friska vårblomma, som ensam stod där och brann och glödde och liksom log åt och hånade och trotsade deras ursinnes fåfänga kamp.

I kväll skulle hon få veta så mycket, så mycket och viktigt. Under dagens lopp skulle A'gust hafva fått besked, om han finge Per Jönssons stuga, där de hoppades få plocka in det bo, de redan sträfvat ihop. Lyckades icke detta, skulle de få vänta till våren med giftet, ty det var så ondt om bostadslägenheter i närheten af sågen.

Det var icke underligt alltså, om Hanna, när så viktiga underrättelser väntade henne, skyndat till mötesplatsen i mer än vanligt god tid.

Där stod hon, som sagdt, i skum, kall och regnig kväll och väntade glad på honom, som hon hållit af allt sedan hon var barn och älskat allt ifrån den stund hon begrep hvad kärlek var.

Plötsligt stannade sågverket där nere en liten stund innan timmen ännu var full, och Hanna förnam ett underligt sorl och skrik från sågbacken.

— Något har gått sönder! tänkte hon och väntade att snart få se A'gust vigt klättra upp för sluttningen.

Men det dröjde och dröjde. Ingen A'gust kom och till sist kunde hon icke bärga sig, utan ilade ner till sågverket och trippade fram mellan de stora brädstaplarne därnere.

Där stodo dystra grupper här och hvar.

— Gack inte in du! ropade en gammal man åt henne och sökte hålla henne tillbaka.

Men det var någonting som mäktigt dref henne in i stora såghuset. På dess tröskel sökte man ånyo hindra henne från att gå ditin, men hon gled förbi väktaren, och om en sekund stod hon i den dystra krets som slutit sig kring det af en kanttrissa rysligt stympade liket af en ung man.

— Stackars, stackars barn! mumlade arbetarne.

Men själf sa' hon aldrig ett ord. Folket menade, att de aldrig skådat någonting så blekt, som hennes ansikte blef, när hon fick se den rysliga synen. Skrika kunde hon inte, gråta inte heller. Hon bara såg en stund på de kära dragen.

Se'n gick hon.

— Hon fick hjärtkramp! sa arbetarne.

Men sedan dörrarne blifvit låsta om dessa sargade kvarlefvor af ett för kort stund sedan så friskt, så vackert, modigt och hoppfullt människobarn och långt efter det alla arbetarne aflägsnat sig från den hemska skådeplatsen för denna olyckshändelse, satt Hanna kvar på den vanliga platsen däruppe.

Och allt efter som minuterna skredo, saktade stormen af, regnet upphörde och hösthimlen fick liksom ett blidare utseende.

Gladdes han måhända, den grymme sköflaren, öfver att den fagra människoblomman, som satt där på stenen, allt mer och mer förbleknade i hans dystra kväll?

Men när den stackars A'gust jordats följande söndag, sade gummorna, som voro med i likbegängelsen, och hvilka ju alltid ska' ha' sista ordet:

— Var dä' inte dä' vi allti' sagt. Han var för kvicker, han *kunde* inte bli gammal!

En rasande man.

Det gifs många sätt, på hvilka ilska och annat ursinne yttra och visa sig här i världen. En del hoppa och stampa samt svära äfven något föga, en del ryta och skria som vilda djur, andra åter blekna och tiga.

Hvad mig beträffar, så vill jag gärna skälla och slåss, om jag någon gång, som dock så sällan händer, gripes af vredenes anda.

På hurudant sätt kvinnorna lägga i dagen, att deras små sinnen i en eller annan mån blifvit bragta ur jämvikten, därom behöfver man inte yttra sig, ty den saken är så vanlig, att alla människor veta det. De gifta karlarne dock bäst. Men I, som älsken, I veten det ock.

Ja, det finns alltså mångahanda afloppskanaler för inneboende ilska.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett sådant vredesmod som det, af hvilket fjärdingsmannen Johan Månsson uti Intagan häromsistens var gripen, det har jag aldrig tillförne skådat. Och aldrig vill jag heller se något dylikt.

Ty karlen saknade allt aflopp för sin vrede, så att vi i hvarje ögonblick trodde, att han skulle spricka, hvadan vi allvarligt tänkte på att för säkerhetens skull gira honom med rep.

Hans vrede var dock innerligen befogad, ty det hade händt honom någonting, som visserligen var förfärligt, men hvilket ändå kom oss att grina, hvarigenom fjärdingsmannens förskräckliga vrede än ytterligare stegrades.

Och detta efterföljande hade händt Johan Månsson under tjänsteutöfning.

Karl Bengtsson på Skogen är, som man vet, en underlig prisse.

Många tro, att han är en ganska framstående dumbom,

medan andra påstå, att han af ett eller annat skäl gör sig dummare än han är, och denna senaste är nog den rättaste uppfattningen af honom, ty tidt och tätt ställer han till något litet ganska fint knep, som inte bevisar dumhet. Han har t. ex. inte så sällan sysslat med lönkrögeri, utan att länsman kommit åt honom för'et.

Men omsider blef han fast i alla fall, oaktadt han var djädrig inför rätten.

— Ja har inte *sålt* en droppe — lät Karl — för inte kan jag rå för, om en person kommer in te' mig och lägger en krona i fönstret och sen, när jag vänner ryggen te', stoppar på sig en betäll, som stått på spishällen!

Men ingen illfundighet halp honom. Kalle blef svårligen dömd till bra böter, och i tidens fullbordan skulle Johan Månsson, i sin egenskap af fjärdingsman, införpassa honom till kronohäktet, där Kalle skulle sitta af böterna.

De drogo åstad på vanligt sätt. Men det gick dag efter dag utan att fjärdingsmannen kom åter. Vi undrade visserligen hvad han tog sig till efter han inte återvände. Men vi fäste oss inte stort därvid, utan tänkte som så, att han utan tvifvel var ute åt länsman med röstlängder och stämningar. Men så, serradö, uppenbarade sig fjärdingsmannen en dag såsom en rasande man midt ibland oss.

Han var blekare i synen än det finaste herrskapslik, och fradgan stod i mungiporna på'n.

Vi rent af förfärades inför vår eljest stillsamme och beskedlige fjärdingsman.

När han sansat sig så pass, att han kunde tala, fingo vi honom slutligen att berätta sitt elände.

— Jag drog af med Kalle — sa' han — på förmiddagen, och vi voro goda bussar under hela tiden. Kalle var mycke ledsen och ångerfull och bedröfvad, som inte underligt var.

Och jag, min stackare, bjöd till att trösta honom så godt jag kunde och påvisade för honom, att han inte skulle sitta inne te' evig tid och att han inte skulle unnergå annat än ett enkelt fängelse, hvilket ju nu för tiden är en enkel sak.

I solnedgången närmade vi oss häktelset, och Kalle blef allt mer bedröfvad i sin ande.

— Hva' var dä' för papper du fick, Jo'an, utå länsman, innan

vi dro' åstad? sa' Kalle, då vi voro så där omkring 300 steg ifrå' häktet.

— Dä' va' fångförpassningen och de andra handlingarna, svarade jag.

— Dä' skulle allt va' roligt att se, hur så'nt sir ut! Låt mig titta ett tag i dem!

Nå, jag trodde honom inte om nå't ondt, utan tog fram papperen och lät honom läsa.

I det samma voro vi just komna till häktet.

— Ge mig te'baks papperen nu! sa' jag.

— Nä', låt mig läsa ett grand till och ring du på porten så länge! suckade bofven.

Och jag mitt dumhufvud gjorde så.

Inom en minut flög dörren upp och Kalle slank in.

— Ja' ä' fjärdingsmannen Johan Månsson i Intagan, som skall aflämna denne Kalle Bengtsson i Skogen till straff för brott, som allt står i denna förpassning! förklarade den uslingen och bockade och hoverade sig.

— Dä' ä' lögn! Dä' ä' jag som är' fjärdingsman och han som är fånge! skrek jag.

— Nu hör ni, sådan bof han ä'! grinade Kalle och bad att de genast skulle ta' hand om mej och ge honom kvitto på mej.

Ni kan tänka er, att det blef ett väsen på häktet! Befäl och knektar höllo med Kalle, eftersom han hade papperen, och jag blef så förbluffad och ilsk och altererad, att de äfven för den skull trodde, att jag var bofven.

Kalle var lugn och sekterlig och anropade dem om att genast häfva mig in i cell.

— Han ä' en vådlig person, den här lönkrögaren. I ett nafs kan han flyga på någon af oss. Jag har, måntro, fått känna mej i lifsfara för honom under hela vägen! yttrade han. Hvilket gjorde mig ännu mera galen, så det var med knapp nöd jag undgick tvångströjan. Och så häfde de in mig, grät fjärdingsmannen.

— Och nu har du suttit af böterna Kalle? ropade vi.

— Vesst fasingen!

Nu kunde vi inte hålla oss för grin längre, ty saken var för bra gjord af Kalle i Skogen.

Det var i det ögonblick, när skrattet skallade, som vi trodde att vår arme fjärdingsman skulle spricka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när man tänker lugnt på saken, är det allt märkvärdigt ändå, att dylika ting kunna hända i vår upplysta tid.

Målskjutning.

— Jaså, tror du verkligen, att jag skulle vilja ha en sådan där till måg? Då har du visserligen en god tro, men den håller inte att bögga på, förstår du!

Det var Niklas i Storegår'n, som satt vid frambordet i sin stora stuga och yttrade dessa ord till en ung karl, som höll sig på en soffa längre bort i rummet.

— Men när Greta vell ha mej och ja' vell ha henne, och vi inte kunna lefva utan hvarandra, så trodde vi inte, att ni skulle sätta er på tvären — — —

— Men dä' gör jag, förstår du! Här ä' inte fråga om, hva' ho' vell eller hva' du töcker, utan här gäller dä', att du inte får mer än en åtting att vända dej på, och den som vill måga sej i Storegår'n, får lof att ha lite mera, begriper du! Lika barn leka bäst, Kalle!

Den unge friaren började blifva het och varm, när han hörde de kaxiga orden och såg den pösige Niklas. Det skar i honom, att en sådan där skulle fördärfva lifvet för honom och henne af bondhögfärd blott. Pojken skalf och fick hårda ord på läpparna.

— Var lagom morsker ni, fader Niklas. Pengar förgår, men kärlek består. Dä' ä' väl bättre, att Greta får en, som hon trifs med, än en som hon inte kan lida. Då blir det trångt till och med på en halfgård. Och ni ska' inte vara så morsker på't, för så stora skepp ha gått i sank förr!

— Tösst du valp och sitt inte och predika dina dum-

heter *i mina* hus! Du har hört, hva' ja' sagt, och nu kan du laga dej i väg och fria till dina gelikar! dundrade Niklas.

— Ja, er ska' ja' inte tränga. Men ni får nog ångra er, för när stormodet är inkommet i stuga, då är fallet i förstugan. Ni stöter allt emot, ska' ni få se! Och Kalle gick ut och slängde igen dörren efter sig.

Men när han kom ut i förstugan, glytte Greta i köksdörren.

— Kila upp på hölidret ofvanför stallet, tills sol gått ner, så ska' ja' söka träffa dej! hviskade hon.

Och Kalle lydde henne förstås.

— — — —

Niklas satt kvar vid bordet och grymtade och spottade utåt golfvet och svor inom sig på, att det nu för tiden inte fanns ett dugg hut i fattiglapparna samt profeterade om landets snara undergång.

— Dä' går åt häcklefjäll, när de fattige vilja klifva upp till dom rike och tro, att de ä' lika goda! fnyste han och dängde näfven i bordet.

I detsamma kom Linus i Backen, som Niklas utsett till sin måg, in i Storgår'n med ett gevär i näfven.

— Hva' ä' dä' för en slags bössa, du har? sporde Niklas, när Linus uträttat sitt ärende.

— Dä' ä' ett sådant där mausergevär, som ja' lånat utå skyttegillet, för ja' vill öfva mej i skjutning ett grand om helgdagarna, sa' Linus.

Så besåg Niklas instrumentet och kasserade det naturligtvis, såsom han förresten gjorde med allt nytt.

— Dä' ä' för litet hål i pipa och en så liten usel kula gör nog ingen skada, lät han.

Se'n talade han om hvilken maffe han själf var i skjutning och hur lätt han skulle »träffa prick», om han hade ett rejält gevär med rund och redig kula.

Niklas bjöd på gök, och när han fått i sig ett par sådana blef han en ännu förskräckligare skytt.

— Skjut en serje med denna bössan, så får ni se, att ho' inte ä' så oäfven, föreslog Linus.

— Nåja, jag kan väl försöka skräpet, lät han, och så gingo karlarne ut på förstubron. Linus sprang och ritade upp några cirklar på stallgafveln, utan att tänka på kreaturen där inne. Och nå'n tänkare var Linus heller inte. Så började Niklas damma på skott efter skott, så att det skrällde i hela Storegår'n.

— Laddningen går kveckt, och dä' ä' förstås en stor fördel, utlät sig Niklas och släppte utaf det fjärde skottet. Men då fingo de höra ett förskräckligt ramlande och lefverne nere i stallet och en karl hojta därnere, som om det gällt lifvet.

— Åh, hästarna ä' bastant bundna och dä' skadar inte, att bå' dom och drängafasen få vänja sej vid smällar, log Niklas och släppte af det femte skottet mot väggen.

Därefter blef det ett lika fördubbladt väsen därnere, blandadt med jämmer.

— Kulorna måtte väl aldrig gått igenom väggen och rispat hästarna, sa' Linus.

— Di måtte väl så hundingen heller, för väggen ä' tre tum tjocker, skrek Niklas. Och så rusade de båda karlarne ner åt stallet. Hade Niklas i Storegår'n aldrig blifvit flat och snopen förr, så blef han det nu, när han dängt upp stalldörren och tittade in. Bägge hans hästar, som han var så storaktig åt, lågo i sina spiltor och sparkade förfärligt med bakbenen. De lågo i dödsryckningarna. Och tvärs öfver hackelsebingen låg Kalle, friaren från Fällebo, blek som ett lik, medan blodet strömmade ur hans ena lår. Pojkstackarn hade kantänka tyat sig ner från rännet, när han fick höra smällarna och ramlandet i stallet, och så hade äfven han där nere träffats af en kula, hvilka alla gått lika lätt genom väggen som genom ett pappersark.

Det blef emellertid ingen tid att fråga efter, hvarför Kalle befann sig i stallet. Greta kom och lät forsla in honom och tog sig an hans sår, som i alla fall endast var ett köttsår.

Men Niklas blef stående som en saltstod framför sina döda djur. Han kom sig hvarken för att tala eller svara på en lång stund. Han stod som träffad af blixten.

Slutligen fick han syn på geväret, som Linus ställt mot väggen, och då blef det lif i gubben. Innan Linus visste ordet af fick Niklas fatt i pipan och klämde geväret med sådan kraft gång på gång öfver en jordfast sten på gatubacken, att kolfven och pipan skildes åt och hela mekanismen blef fördärfvad. Sedan drämde han till Linus öfver ryggen med bösspipan, så att pojken knäade sig.

— Gack din kos, din skrådaling, och visa dej aldrig mer här på gården. Spring så fort bena bära dej, innan ja' gör mej olöcklig på dej. Greta får du aldrig i din ruttna tid, fast far din har mett löfte. Ja' tar'et tebaks. Är du iväg än?

Linus knallade af åt sitt hemhåll.

— — — —

Inne i stugan låg Kalle på en soffa med våta handdukar om benet, och Greta satt bredvid på en stol och grät.

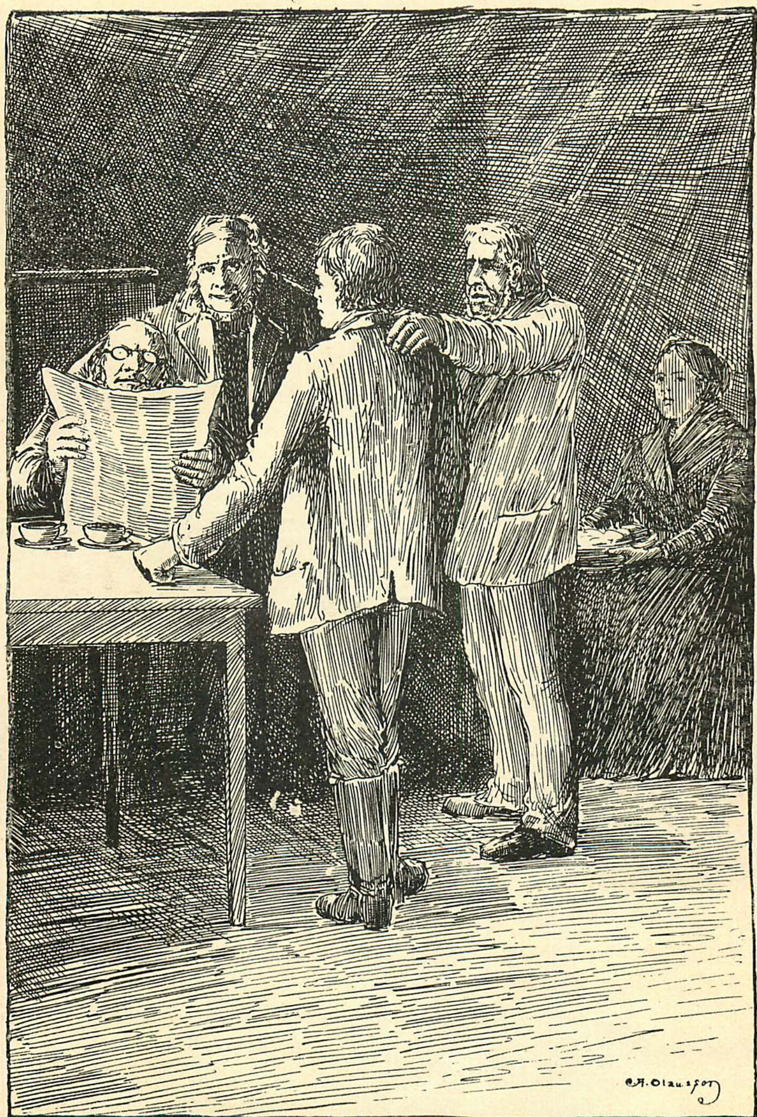
Niklas kom in och ställde sig vid spisen.

— Tror du, att han dör, han som hästarna? frågade han Greta efter en stund.

— Åh, jag blir snart bra igen. Det råkade inga ben, så ja' kan snart gå min väg, tänker jag, genmälde Kalle.

— Nävars, stanna du här för alltid. Dä' ser ut, som om det vore bestämdt inför en högre rätt, svarade Niklas.

Tredje dag jul stod bröllop i Storegår'n. Där talades om mångahanda men inte ett dugg om mausergevär eller målskjutning.

Rekrytering.

För inte så länge sedan hade vi en ganska både brydsam och rolig aftonstund.

Det var nämligen som så, att vår gamle knekt dött och gått till det land, »där gamle Svärd» — för att begagna en viss regementspastors ord — »för evigt skulle undslippa denna syndfulla jordens vapenskrammel, trumhvirflar, skallande horntutning, trängvagnars rasslande ljud, larmslagens sömnstörande dån, vakttjänstgöringens vaksamma och maktpåliggande kall, barackatmosfärens tjocka, förpestade luft, benbrytande klättringar i fästningar och vallgropar, pontonvagnars med därtill hörande materiels framsläpande å backiga och oländiga vägar, ångkokapparaternas matluktande imma samt afståndsbedömningens och målskjutningens ögonfrestande göromål, för att i stället under änglars förgaddringsslag inrycka till ett evigt möte, där inga kaptener ryta och inga arga löjtnanter svära».

Ja, Svärd var döder och regementspastorn hade vid hans graf sagt ofvanstående fridsord.

Nu skulle vi rotehållare alltså skaffa oss en ny karl till numret, hvilket ingalunda är så besattandes lätt som folk kanske tror. Är det något till hufvud på en pojk, så är det nästan omöjligt att få honom att taga ett nummer, ty han fruktar att blifva uttagen till korpral och det vill nu ingen bli. Dessa få nämligen ligga på skolor samt göra långa beväringsmöten och kommenderingar, hvilket just inte inbringar dem något i vår tid, då guld eljest rent af dråsar ner öfver kroppsarbetaren.

— Nej — sägs det — ingen har det bättre nu för tiden än en soldat, som är så dum, att han inte duger te' korpral, för han har ju sitt torp eller sin dryga lega bara för att göra det korta regementsmötet!

Och detta är nog sant i alla fall.

Därför låg det nu makt uppå, att vi rotehållare fingo fatt i någon dumstock, ty vi ville inte ha' någon, som kunde bli korpral och fattig, så att vi framdeles skulle behöfva bistå honom. Nej, man har nog hundingen många onera ändå. Och med en dumbom kunde man ju dessutom ha utsikt att kunna uppgöra ett litet sidokontrakt, så att man finge honom att taga någon tiokrona mindre än lagen bjuder.

Omsider upptäckte vi en, såsom vi tyckte, lagom dum pojk ock skulle kontraktera med honom.

Men den sabla gynnaren var i alla fall inte enfaldigare än att han begrep att preja oss in på märg och ben, och det såg i början mörkt ut för oss att få något sidokontrakt till stånd. Vi prutade och han stretade, så att det blef ett grufligt dundrande och svärjande och ett vådligt kakalorum uppe hos Jonas i Fageräng, där denna viktiga händelse tilldrog sig.

Till sist, när vi länge dividerat och gormat, blef Jonas ryssrasande och stampade till i golfvet, så att träskon sprack midt i tu för honom.

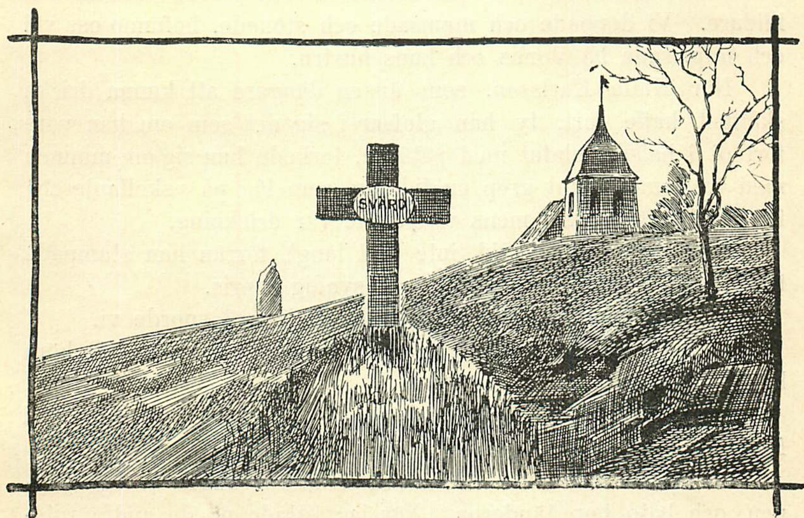
— Vet du då ingen lefvande hut, du pojkavalp? Ska' du vilja flå oss, din stockfiol, och ska' du inte ta' i betraktande, att lärdomen, som du får på slätten, ä' värd tie gånger mer än legan. Ta' du etthunratjugefem, annars få vi se oss om efter en annan! röt Jonas och dängde träskobitarne i spisen.

— Nähä, inte en styfver under hunra banko. Dä må f—n gå på slätten och äta ovett och kanske få stryk på köpet för mindre än hundra banko! sa' pojken.

— Äta ovett! Tänker du då inte ett dugg på att du får äta ärter också, så tjocka att du skulle kunna skyffla dom i dej mä' en hötjuga. Tänker du inte på dä', du utsvultne och backstugufödde spoling? Vattnas dä' inte i munnen på dej nu! Jo du, vi och kongl. maj:t bjuda dej på tre veckors kalas och betalning till. Si så, ta' nu etthunratjugofem. Hit mä' labben!

— Nähä, om ni vell predika allri' så djädrigt, släpper ja inte efter ett runstöcke. Hunra banko ska' ja ha; annars ger ja' numret attan! murrade pojken och grep sin hätta liksom för att gå sin väg.

— Äss vi skulle mjuka opp sinnet på honom mä' något

SVÄRD

föga smörj! hviskade Jonas och skelade bort åt vrån, där hans kyrkokäppar stodo.

Vi tittade på hvarandra, och Gu' vet, om vi inte gått med på förslaget, ty vi tyckte, att pojken var hård och i stort behof af förbättring.

Men just som det började rycka i armarna på oss, och käpparne vinkade, kom minsann käringen in med kaffebrickan. Tösen trippade efter bärande ett fat med bullar så stora som Uppsala högar och skorpor, hvilka mera liknade landgångarne till stora oceanångare än goda Guds gåfvor.

Kaffeaffären lugnade oss emellertid och gjorde våra sinnen blidare. Vi doppade och mumsade och stönade, befunno oss väl och lofprisade bå' Jonas och hans hustru.

När Kalle Karlsson, som är en dängare att kunna dricka skållhet kaffe fort, ty han glufsar i sig det som om han vore förtent i halsen, slutat med påtåren, torkade han sig om munnen med tröjärmen samt grep en tidning, som låg på »skeffanjeren» för att titta i henne, mens vi slutade vår drickning.

Han hade emellertid inte läst långt, förrän han stampade till i golfvet och svor en lång och syndig repris.

— Hva' nu då? Har stutapriset gått ner? sporde vi.

— Nä'! Men tösst ett grand, gubbar, så ska' ni få höra hvad värre är.

Och så harklade Kalle och las om de stora rustningarna i Norge.

Ju längre han kom i texten, dess mer rynkade vi ögonbrynen och beto hop tänderna. När jag tittade på de andra rotehållarne, såg jag hur ögonen gnistrade och näsborrarna vidgades på dem.

De sågo ut precis som karlar se ut, när de tänka att slåss.

Jonas satt stilla som en målad bock på stolen, blek som ett lik och glodde på sin bössa, hvilken hängde på väggen.

Ja, jag observerade att vi voro arga som bålgetingar allesammans och Kalle darrade på målet, så att han knappt kunde läsa.

Men allra underligast var det att se pojken, som vi skulle städja till soldat.

Han hade rest sig upp och stod midt på golfvet och tycktes

svälja hvarteviga ord, som Kalle las. Voro vi bleka så var han däremot röd i synen som en pion, och bröstet hof sig och arbetade på'n, som om han kappsprungit. Han såg inte alls dum ut i det ögonblicket. Hans ögon glänste och tindrade som ett par ljus.

Flickan, som satt med det plundrade kakfatet i skötet, kunde inte vända sina blickar ifrå' honom.

— Håller dä' streck hvad ni läst? flåsade pojken, när Kalle lagt ifrån sig bladet, och vi andra af pur förtrytelse inte kunde komma fram med ett enda ord.

— Visst är det sant! röt Kalle och dängde näfven i bordet. Och nu är ja' galen öfver, att jag inte är tjugo år yngre.

— Då tar jag numret och tjänar för roten för hunra kronor, för nu har ja' fått lust för knektaväsendet! Skrif sidokontraktet tvärt! skrek pojken.

Jag vet inte hvad som tog åt oss i det ögonblicket. Men vi stego upp allesammans på en gång och togo till att krama och klappa och välsigna pojken.

— Nä hä, du! Är dä' sån't gry i dej, så ska' du, min själ, ha' hunrasjuttifem! Eller ska' vi inte ge honom det, gubbar! sa' Kalle.

— Nej, han ska' ta' mej den dålie ha' tvåhunra och sex par strumpor, om ja' rätt ska' lägga skillna'n själf! lät Jonas och torkade bort nå't vått ur ögonnästet.

— Dä' gå vi med på, för om en pojk tittar på det viset, när det gäller, så är han pengar värd, om han annars inte är så förhärdadt kvecker! utbrusto vi öfriga rotehållare.

Och så kladdade vi ihop kontraktet.

När det var gjordt, knäppte Jonas ihop händerna och sa':

— Gu'alof, att dä' än finnes oförfalskade pojkar kvar i dä' gamla Svärget!

Aftonfrid.

Den gamle trädgårdsmästaren på Bergaholm hade många underliga och många hemska saker att förtälja ur sitt herrskaps släkthistoria.

— Det har fordom skett mycke däruppe, många stygga ting, som icke komma i ljuset förrän på yttersta dagen, plägade han säga, i det han pekade uppåt det gamla grefliga herresätets slottslika hufvudbyggnad.

Det var mångt och mycket den gamle åttioårige trotjänaren hade att tälja för oss unga. Mitt minne har väl nu tappat det mesta, men jag kommer dock ihåg hans berättelse om ett par dunkla tilldragelser, hvilka timat däruppe under »vilda grefvarnes» dagar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Gamle gref Hans hade blott en son. Hade fadern varit en vildhjärna och en galenpanna, så hade dessa egenskaper ännu mera utvecklade och markerade gått i arf till sonen. Och intet fanns, som lade sordin på den vilda ynglingens sjudande böjelse, ty modern hade gått bort, medan han ännu var späd.

Unge gref Rolf vistades icke mycket hemma på fädernegodset. Han for omkring öfverallt i världen och förde ett stormigt lif.

Men mot hvarje jul kom han alltid åter och tillbragte några veckor eller månader hos fadern. Bergaholm blef då skådeplatsen för en mängd galna upptåg.

Ty unge grefven var inte som annat folk. Ofta kom han inspängande på en häst i matsalen vid måltiderna. Stormade det på julaftonen, kröp han upp på slottstaket, satte sig grensle öfver takåsen med en champagnebutelj i ena och ett dryckeshorn i den andra handen. Han roade sig med att skjuta till måls på tuppen å kyrktornet, och var han riktigt i tagen, krusade han icke för att till och med slänga in några kulor genom självvaste

T. Heurlin

kyrkfönstren. Ett särskildt nöje fann han äfven uti att rida omkull människor på vägarne. En sådan vettvilling var den unge grefven.

Människorna i trakten bäfvade därför nästan för julen. Den »vilde grefven» skulle ju då komma, och någon skadegörelse och ledsamhet åstadkom han alltid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom han en vinter likväl såsom en förvandlad människa. Han kom en natt i början af december, tyst och utan vanligt buller och bång.

Ingen såg honom, när han anlände. Betjänten, som vaknade och kom ut, körde han in samt tog sin våning i besittning utan någons hjälp. För det mesta höll han sig sedan instängd i sina rum och mottog ingen, icke ens far sin därinne. Sällan infann han sig vid måltiderna, utan lät bära in maten i sitt mottagningsrum. Men när han någon gång visade sig ute, var han så saktmodig och stillsam, att ingen kunde känna igen honom. Folket skakade också på hufvudena och sa':

— Han dör nog snart, det syns!

Ingen var dock mera förvånad öfver förändringen än gamle grefven. Han spände ögonen i sin son som uti ett underverk, frågade och svor, men den unge lämnade honom ingen upplysning om hvad som åstadkommit sinnesförändringen.

Ortsbefolkningen gladdes emellertid högeligen åt densamma.

— I år ser det ut som om vi skulle få den lugnaste jul vi haft på länge, och det tycks som om vi nu skulle slippa att bli nedridna på kyrkovägen, lät folket.

Begripa förändringen kunde dock ingen.

En del höllo före, att gref Rolf blifvit sinnessjuk och led af ett stilla vansinne. Men de, som träffat honom, förklarade, att han talade vettigare än förr.

Till sist blef den allmänna åsikten att han begått något rysligt brott, och att han dolde någon fruktansvärd hemlighet i sina omsorgsfullt låsta rum.

Detsamma tycktes omsider också hafva blifvit gamle grefvens mening, ty han började i smyg gå vakt både natt och dag och lyssna utanför sonens dörrar, särdeles sedan kammartjänaren en

dag hviskat, att han tyckte sig se ett fruntimmersansikte genom fönstret därinne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Just i skymningen på julaftonen fingo domestikerna plötsligt höra ett förfärligt larm i öfre vestibulen. De hörde hur den gamle, gripen af sitt allra värsta ursinne, rasade och svor, hur den unge i början fogligt, men sedermera med allt större hetta förebrådde fadern att ha »brutit sig in» i hans rum. Det lät som ett par titaner drabbat samman, och ingen vågade sig till dem. Men enstaka ord och meningar trängde sig ner, och af dem förstod man, att den unge ville gifta sig genast eller döda sig, under det att den gamle hotade med förbannelse och arflöshet samt nämnde något om en »gömd tatterska», som genast »skulle jagas bort af betjäningen eller skjutas som en galen hynda». Allt häftigare och vildare blef grälet däruppe, allt mera högljudt. De flämtade som om lössläppta onda andar varit nära att kväfva dem.

Men då, när stormen var som hårdast, fingo de förfärade tjänarne höra, huru något började falla tungt och snabbt utför den höga trappan. Det dunkade från trappsteg till trappsteg, tills fallet afslutade med en duns mot golfvet därnere.

Och då de nu icke kunde hålla sig längre, utan sprungo ut för att se hvad som händt, låg den unge grefven därute med afbruten nacke.

— Han snafvade häruppe! Han har väl endast bedöfvats? flämtade den gamle i det han skyndade ner.

Men innan han hunnit midten af trappan, kom ett ungt, blekt, mörkt fruntimmer som ett spökelse och sprang förbi honom.

— Det korpsvarta håret fladdrade efter henne; ögon hade hon mörka som en adventsnatt och vilda som en storm! yttrade den gamle trädgårdsmästaren.

De, som redan fattat i den döde för att bära in honom, släppte sina tag af förfäran öfver denna oväntade uppenbarelse, och kvinnan kastade sig öfver den fallne som en lejoninna öfver sin unge.

Men en blick och en åtbörd af den gamle jagade bort tjänstefolket, och hvad som tilldrog sig därute mellan grefven och den unga kvinnan blef en hemlighet.

Man tyckte sig likväl gång på gång höra den gamle ropa:

— Han snafvade, den olycklige! Men ännu oftare förnams hennes hesa och hotfulla skrik:

— Du skuffade! Du skuffade!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Emellertid försvann kvinnan från Bergaholm lika hemlighetsfullt som hon uppenbarat sig, och nyårsdagen sattes den döde in i familjegrafven.

— Han dog som han lefvat, fort och våldsamt! lät folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ifrån den julaftonen — förklarade den gamle trädgårdsmästaren — blef Bergaholm såsom ett förbannadt ställe. Den gamle tålte hvarken sig själf eller andra. Fick man se honom, gick man helst ur vägen. Inga gäster bjödos eller kommo. Det var som om grefven dömt sig själf till fängelse och späkning.

När andra tände julljus släckte han sina, och slottet stod som ett svart spöke, som en hemsk graf. Själf red han då städse ut, åtföljd af den gamle stallknekten, red och red utan mål som en fördömd mest å aflägsna ensliga vägar och stigar.

— Det ser ut som om han rede för att bli trött och kunna sofva! hviskade den stackars karlen, som var dömd att följa med på dessa julnattsridter.

* * *

Några år, fem eller sex, efter unge grefvens död hemsöktes trakten vid själfva jultiden af ett tattarband, som tiggde, stal och begick våldsgärningar i gårdarne.

Julaftonen hade de härjat i en aflägsen by norrut i socknen och slutligen till den grad retat befolkningen, att dess tålamod tröt. Gripna af ursinne hade en mängd karlar gått ut mot tattarne, och dessa skulle säkerligen blifvit ihjälslagna, därest de icke funnit för godt att hals öfver hufvud fly.

Samma kväll kom grefven under sin ridtur åt det hållet.

Tyst gick ridten på den öde vägen, då grefven plötsligen ryckte till vid ett barns snyftningar från vägkanten.

Den gamle stallknektens förvåning blef gränslös, då han såg grefven stanna sin häst och gifva akt därpå. Sådant hade förut

aldrig händt. Men han icke blott stannade, utan han lyssnade till gråten, som om han tyckte sig förnimma en gammal kär och känd musik. Än mera förbluffad blef tjänaren, då grefven sprang af hästen och skyndade till en halft förfrusen ensam parfvel, som satt vid vägen i skogskanten.

Men inga gränser kände hans förvåning, då han hörde grefven med ett sådant tonfall, som han förut aldrig förnummit från det hållet, fråga den lille:

— Hvarför sitter du här, barn?

— De ha' rymt ifrån mig!

— Hvem?

— Demetr och mormor!

— Hvar är din mor?

— Död är hon! Långt borta.

Din far?

— Mördad innan jag föddes, sa' mor!

— Hvad heter du?

— Ro-olf, heter ja'!

Drängen såg hur grefven skalf, hur han bar gossen ut i månskenet midt på vägen, hur han synade den svarthyade trasiga tattarpojken, synade hans mun, ögon, näsa och panna, såg hur han lät sin hand, len och mild som en moders glida genom barnets lockar, och slutligen såg han, hur grefven lyftade upp pojken och tryckte honom intill sig, samt huru han med denna börda i sin famn gick och satte sig på en sten vid vägen. Och pojken var inte alls rädd, utan smög sig själfmant intill den gamle.

Så sutto de länge och väl. Men stall-Klas, som höll hästarne, nöp i armar och ben för att utröna, om han icke möjligen sof eller drömde, ty han iakttog, att stora tårar tyst och stilla vällde fram ur ögonen på den »vilde grefven» och förrunno i hans gråa skägg, liksom när sol faller på is. Det tycktes som om gossen, hvilken låg vid den gamle ädlingens barm, värmt upp något, som förut legat hårdt och kallt och grymt därinne, så att den gamle nu kände en obeskriflig lättnad. Ty det smärtsamma och hemska draget öfver hans ansikte drog sig allt mer och mer undan.

Stall-Klas kände icke längre igen sin husbonde.

Omsider steg grefven till häst. Med gossen framför sig i sadeln sprängde han af mot hemmet.

Och när han en stund efteråt stod i sin vestibul med gossen i hand, blef den utskyndande lakejen blek af förvåning. Han kände ej igen sin husbonde, han heller.

Men grefven ropade:

— Tänd ljus, ljus öfverallt i kronor och stakar, ljus i hvarenda vrå, och bjud genast in allt gårdsfolket i stora salen!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var en bestört tjänarskara, som en halftimme därefter stod samlad i Bergaholms stora sal, hvilken sam i ljus.

Och när grefven strax därpå inträdde, glad och strålande med en liten gosse vid sin sida, höllo de på att få slaget.

— Kors, det är ju gref Rolf! Precis sådan som han var, då han var liten! hviskade de.

Men grefven steg fram i salen, lyftade upp gossen och yttrade:

— Hvarför glädes allt kristet folk i kväll? Hvarför tända de ljus, hvarför fyllas deras hjärtan af tacksamhet? Jo, emedan ett barn är födt, ett barn, som kommit med förlossning och frid, ett barn, som tände mänsklighetens hopp i dess hemskaste skymningsstund.

Äfven till mig har i kväll på ett underbart sätt kommit ett barn. Jag känner, att Gud, som omsider bevekts, skickat det hit till förlossning och frid för mitt hjärta och för att sprida ljus i detta, hittills det mörkaste af alla hem.

Därför har jag i afton låtit tända juleljus, därför vill jag nu, att I skolen hjälpa till att tacka himmelen för den dubbla välsignelse han i dag skänkt mig, sin son och min son. Från och med denna stund skola vi bjuda gudsfruktan och dess dotter friden att bo ibland oss. Detta barn, som jag håller i min famn, och som af Guds finger förts hit öfver underliga stigar, är mitt. Behandlen det som sådant.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ja, — slöt den gamle trädgårdsmästaren — ifrån den stunden blef här lika ljust på Bergaholm, som det förut varit mörkt. Välsignelse och trefnad kommo hit, kommo hit för det att barnet kom. För sitt eget barns skull har Gud tydligen välsignat alla de små. Och grefven fick frid i sin afton och gick nog in i himmelriket, ty han vardt själf ett barn. Och det är ju sådana, som få fara dit upp!

Ett tidningsbolag.

Anders Karlsson i Snipen gick och såg ledsen ut.

På söndagen satt han i kyrkan och suckade, som om skepppundtals synder tråkat honom öfver bröstet. Tisdagen därefter gick han på auktionen i Kramsäng och såg ut som om hans stutar hade fått den här mjältbranden eller åtminstone som om hustru hans hade blifvit nedlagd i den galopperande lungsoten, och kvällen efteråt satt han i Stulebo kvarnkammare tillsammans med mej och tre eller fyra andra karlar och spottade i spiseln och skrufvade sig på bänken precis som en karl, som befarar och befruktar att få smörj på hemvägen.

— Hva' går åt dig, Anders, ä' du rädd, att ja' ska' tulla för styft, när ja' häller din hafre på kvarna? sa' mjölnaren.

— Ja, hva' hundingen går åt dig, karl! Du har vankat omkring i flera dar och sett ut som en förskrämder höna! inföllo vi andra.

Anders suckade, spottade och såg så misskundlig ut, att det var riktigt rörande.

— Jo, go'vänner, för mig ä' dä' illa ställdt och Gu' vet hur det kan barka i väg te' sist. Ja' ska' inför tinget den 31 i denna månad!

— Nå, det var värre. En går dit i dagningen som en fri och rejäl karl, men på kvällen kanske de köra in en på häktelset, — utlät sig Måns i Gölen.

— Men då får en väl lof att ha gjort nå't så kalladt urbota lell! inföll jag.

— Nä', gubevars! Jag kände Per Israelsson i Hagshult, och han var den bästa och mest te'mötesgåanne mänska en kan tänka sig. Ingen skulle kunnat förevita honom ett dugg annat än det, att han kanske var lite fortfärdig. Han ville, att allt skulle gå i ett huj, och därför gjorde han kanske inte allting så rasande

väl. Inte var det nå't urbota inte. Men tror ni inte, att han fick tre års fästning för'et ändå, när han kom te' tinget?

— Nu ljuger du igen, Måns, menade vi.

— Ljuger ja'! Nänämen! Per Israelsson tog sig en höst för att göra sig lite pengar i sin fattigdom. Han hade inte råd att göra dom utå annat än tenn, stackarn. Men han hade efter vanligheten för brådt och glömde sätta helskägg på kongen. För det fick han tre år, så det fordras inte möcke' för att fälla ikull en karl, när han kommer inför tingsskifvan, suckade Måns i Gölen.

— Men ja' har inte myntat nåra pengar eller förfalskat kungaporträtt! sa' Anders Karlsson.

— Nå, hva' har du då krånglat med, efter du ska' inför Pontius Pilatus? Nå't ondt har du väl gjort! lät mjölnaren.

— Det är inte så väl heller! Ja' ska' dit och vettna.

— Vettna! grinade vi. Vettna ä' väl ingen konst. Inte behöfver du se hängfärdig ut för det.

— Jojomen! En kan ju så lätt försvära sig. Men det är då inte det värsta, utan se'n ska' en i all sin tid gå och vänta på att få stryk utå den, som en vettnar emot. Aldrig en dag går en säker, stönade Anders och ville gråta i kvarnkammarn.

Ni kan inte tänka er, hvad det gjorde oss ondt om karlastackarn. Ty han hade ju verkligen rätt uti det han sade.

Och så bådo vi honom vackert och väl att tala om sin sak från början till slut, på det vi möjligen skulle kunna grunna ut något sätt att råda och hjälpa honom. Och det var verkligen, såsom ni ska' få höra, ett ledt mål han kommit uti.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bengt Nilsson i Fagerhult och Sven Kask i Österäng hade alla da'r varit de bästa bussar i kristenheten. Det var knappt en fjärdingsväg mellan deras hemman, och förty hade de ett beständigt hopahang med hvarandra. De skrefvo på banklån för hvarandra, och när de behöfde pengar dess emellan för något särskildt momang, så svängde de ihop växlar och delade beloppen. De bägge karlarne voro såsom ett. De lånade ärjkrokar och vagnar och järnspett och flåhackor och snus och brännvin af hvarandra, men kommo aldrig i gräl. Och om Kaskens hustru blef kaffelös,

så behöfde hon bara smita ner till Nilssonskan i Fagerhult för att bli hulpen ur trångmålet.

Det rådde med ett ord en obeskriflig vänskap mellan de bägge fjärdingsbönderna. Bengts hustru hade flera hundratals gånger åkt med Kasken till sta'n och sålt smör, eftersom Kasken hade häst, hvilket Bengt inte hade, och många tjog gånger hade de inte kommit hem förr än sent om kvällarne.

Men aldrig hade det fallit hvarken Bengt eller Kasken in att skälla och vara svartsjuka för det. Så gick det i många herrans år, och ingen kunde ana att Bengt i Fagerhult och Kasken i Österäng skulle bli okontanta.

— Men i år ha de blifvit de värsta dödsfiender på jorden, och i detta momang skulle de inte ha' något emot att se hjärteblodet rinna ur hvarandra, suckade Anders och snöt sej.

— Kom den förhärdade svartsjuka' emellan? sporde vi.

— Nej, men saken var den, att Bengt i julas sa' till Kask: »Vi, som ä' så bra bussar och ha' så möcket annat hopahang, vi kan gärna promenera på tidningen te'sammans, och så kan mi' flicka ta' hem henne, när hon går hem ifrå' skolan. Så läser ja' först, och så hämtar du henne här. Det blir ju billigt och bekvämt.»

— Dä' har du djädrans så rätt i, svarade Kasken.

Därvid blef det också.

Kasken och Bengt salade ihop pengar och läste tidningen och Bengts flicka tog hem henne om lördagskvällarne, när hon vankade från fortsättningsskolan.

Men det blef inte galet, förrän de börjat med den ordningen. Kasken, som var vurmer på läsning, kunde förstås inte styra sej tills Bengt hade traggat igenom bladet, utan han kom ibland på tisda'n och aldrig senare än onsda'n upp till Fagerhult för att hämta avisan.

Och då kunde det ofta hända, att det fanns två eller tre spalter i henne, som Bengt inte hunnit se igenom, hvilket förargade honom rysligt. Han tyckte, att han blef lidandes på't, så mycket mer som Kasken ju fick ha' samlingen och när som helst hade tidningen att ögna uti. Bengt tyckte, att Kasken var för bråd på't och trodde, att han inte unnade honom den valuta af tidningen, som han hade rätt till. Och när det gått en tid, blef

sinnet så förändradt hos Bengt, att han aldrig kunde se Kasken komma på vägen åt Fagerhult, utan att det klack till i bröstet på'n.

— Siså, nu kommer det kreaturet igen för att ta' tidningen ifrå' mej. Han unnar mej aldri' läsa henne till slut! mumlade han.

Ibland kunde han i vredesmod säga till Kasken:

— Du får vänta ett par dar. Ja' har inte läst henne än.

Men då blef Kasken alltid rasande och gormade:

— Du har ju haft hele sönda'n på dej te' å läsa.

— Söndan! Tror du, att ögena stå' bi te' å läsa bå' tidningen och »vangelet!» röt Bengt te'baks. Och så blefvo de ordkastandes och bittra emot hvarandra.

Så en kväll, när Anders Karlsson gick förbi Fagerhult en stund efter sedan det skymmat, fick han se, att ett ljus fladdrade och flaxade därinne. Ibland flammade det nere vid golfvet och ibland uppåt taket. Anders tyckte rent att det såg ut, som om elden varit lös i stugan och ansåg sig skyldig att gå in.

— Och det var min olycka, suckade han.

Ty när han kom in, fick han se Bengt med en ljusstump i näfven springa omkring som en tosing och lysa i alla vrår, ilsk som en bålgeting, medan Kasken satt på en soffa och svor och skällde.

— Hva' står på härinne? hade Anders frågat.

— Åh, den evinnerlige drummeln har vräkt bort tidninga och ä' inte människa te' å' hitta henne. Men ja' går, förbaskingen, inte ur fläcken, förrän jag har henne i handom, för innan ja' lägger mej, vill ja' veta, om den usle fransosen har hämtat Drefusen ifrån Djäklaön! skrek Kasken.

Bengt kröp än på händer och fötter under sängar och soffor och dammade och klente ner sej, så att han såg ut som ett kreatur, än klef han upp på stolar och glodde på hyllor och skåp samt var så altererad och ursinnig, att han gång på gång drumlade ner och slog vidöppen i golfvet. Men tidningen hittade han inte.

— Nu ger ja' letandet attan! Du får tåla dig, Kask, och ett tidningsbla' ä' väl inte hela världen heller! sa' han till sist och satte ifrån sig ljuset.

Men då blef Kasken besatt och knäckte till att hojta och stampa i golfvet för tidningens skull, och innan vi visste ordet af blef han så desperat, att han nappade en stol och slängde den emot spiseln, så att benen foro åt ett och styret åt ett annat håll.

— Jaså, du gör hemgång på köpet! Då åker du ut och det i ett enda tempo ändå, rasade Bengt. Och så flögo de ihop såsom ett par racetuppar.

— Gu'vet hvem som var värst eller hvem som gaf eller fick den mesta stryken. Men ledt såg det ut. Ibland stodo de på benen, ibland rullade de på golfvet, ibland voro de vid dörren och ibland framme vid skeffanjeren. Men till sist fick jag höra Kasken gifva till ett illvrålande, och när ja' då titta efter, såg ja', att Bengts käring böstade honom i synen med grytslefven, som var full med het gröt. Karlen blef precis som en stolle och skenade ut som ett jehu ända bort till brunnen, där han rände ner hela skallen i vattenhon. Bengt hade näsblo' och tedde sig som ett vilddjur. Bord och stolar lågo i en hög på golfvet, och käringen fräste därinne som ett katta.

— Och nu ha de stämt mig te' vettne bägge två. Kasken påstår, att ja' ska' vettna om, hur han blef fördärfvad af gröt, med hvilken käringen ville förgöra ögona på'n, och Bengt säjer, att i fall ja' inte vill försvärja mej, så måste ja' vettna, att Kasken gjorde hemgång. Hur i alla tider ska' ja' nu vända mej, för denna sak är så inveckladt, att ja' nok inte kommer ifrån'et med mindre än att ja' svär bort mej. Kan ni inte ge mej ett råd, karlar? slöt Anders och torkade tårar ur sina ögon.

Men vi kunde ingenting säga, utan sutto och grunnade och glodde in i elden, som brann i kvarnkammarspiseln.

När vi så suttit en god stund, sa' slutligen Måns i Gölen:

— Gu' hjälpe dej, Anders! Jag åtminstone sir inget ljus i den saken och förstår inte, hvem du ska' vittna med eller emot. Du får lof att slingra dej och göra dej dummer och låtsas, att du är glömsker och döfver och andesvager.

— Ja, dä' ä' nok inte annat att göra, äss ja' ska' kunna rädda min själ, suckade Anders Karlsson.

Ryttarbragder.

Så snart några kavalleri- och artilleriofficerare ridit en del mil i ett sträck och lyckats fördärfva åtskilliga smalbenta jakthundslika hästar med galla i bakhasorna, så skrifves det under veckor en oerhörd massa granna saker om dessa bragder, och tidningarna ställa till och med ut referenter här och där vid de vägar och stigar, öfver hvilka kappridten företages.

Men i alla fall är det ju, när man tänker rätt på saken, inte så fasligt mycket att göra väsen af. Ty att officerarne kunna rida och sporra och ta' knäcken på hästar, det är ju något, som hör till deras yrke, och därtill ha' de ju blifvit födda och uppfostrade ifrån begynnelsen.

Men när karlar, hvilka blifvit fostrade för stilla och saktmodiga yrken, för andliga strapatser, när män, hvilka tränats icke i ridhus och gymnastiksalar utan i studerkamrar och sakristior samt utan föregående öfning och utan den ringaste afsikt att vinna människopris och lagrar, likväl åstadkomma underbara ting i ryttarväg, då är detta verkligen någonting, som i mitt tycke förtjänar att granneligen beskrifvas.

Sportlitteraturen har förevigat minnet af mångfaldiga gentlemänryttare och jockejer, hvilka dock icke ridit besattare och vådligare än kyrkovärden i Rasmusbo och komministern i Sutaryd.

Därför anser jag det vara på sin plats och i sin fulla ordning, att jag icke låter en större allmänhet sväfva i okunnighet och mörker rörande dessa personens ryttarbragder, ty de äro oöfverträffade och märkliga.

Om berättelsen om dem möjligen kunde mana andra kyrkans män till att efterfölja dessas exempel, anser jag mig rikligen belönad för min möda.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var som så, att kyrkovärden och jag en dag vid midsommartiden kommo gåendes fram åt vägen mot Rasmusbo kyrka.

Kyrkovärden hade varit ute och kräft folk räntor, ty han hade inteckningar till höger och vänster. Men eftersom man just inte haft några penningar till honom, hade man i stället spenderat tappert med kaffegök och konjak och frukostsupar på'n, så kyrkovärden var lifvad och upplagd samt i den stämning, att han skröt och skräflade öfver sitt hiskliga mod och sin rysansvärda styrka och vighet.

— Vi få allt akta oss för prostens tjur, som lär gå här i hagen! Han ska' inte va' att leka med, och dä' är unnerligt, att han bara får gå lös vid en allmän väg, sa' jag rätt som vi gingo.

— Prostens tjur! Tvy sjutsingen! Dä' vore väl, om han bara komme och åbäkade sej, så skulle jag min själ snart lära honom veta hut, inföll kyrkovärden och tog på sig en myndig och skräckinjagande min.

Rätt hvad det var uppenbarade sig också tjuren och glodde och vrålade och ristade med ena hornet i marken samt skrapade med framfoten, så jag lagade mig i ordning att likt en annan Zakéus krångla upp i en ek vid vägen.

Men den sabla kyrkovärden gick minsann i sitt brännvinsmod emot vilddjuret, och hur han slängde sig, fick han fast i svansen på'n och snodde densamma omkring en liten björk.

Tjuren blef häröfver både snopen, ledsen och förargad och slutligen ilsk. Men han kunde naturligtvis icke komma ur fläcken, ty han var en stor kavaljer och rädd om sitt utseende, hvadan han inte ville rycka af sig svansen för att komma åt kyrkovärden.

— Håll här ett grand, mens jag klifver upp och rider på'n, så ska' du få se, hur grundstukad och beskedlig och flat han blir! sa' kyrkovärden.

Och jag hade inte bättre vett, än att jag grep fast och höll i det yttersta af den kring björken snodda svansen. Under tiden krånglade sig kyrkovärden stönande upp på tjuren och satte sig såsom en ryttmästare på'n. En ståtlig och osedvanlig syn var det.

— Håll bara fast, så ska' vi kujonera honom och ta' illvetet ur honom! förmanade kyrkovärden och sporrade tjuren i sidorna med stöfvelklackarna och böstade honom i ljumskarne med kyrkokäppen såsom den värsta jockej.

Härunder blef tjuren så pass arg och altererad, att fradgan yrde om munnen på'n och jag trodde att han skulle dö.

Då blef jag rädd och släppte svansen, som i ett ögonblick ringlade sig af björken.

Och nu startade kyrkovärden.

Aldrig har en människa sett så ridas.

— Bu-u-uh! röt den ädle tjuren och flög af som en orkan åt prästgår'n till, medan den ärevördige kyrkovärden flaxade upp och ner på ryggen på'n, föga olik en hösäck.

— Bu-uh! tonade det öfver hela nejden, och knappast lägre tjöt kyrkovärden efter hjälp.

Jag själf bäfvade.

Men tjuren rusade hem, och då han icke kunde komma in i ladugården, sprang han hit och dit samt barkade till sist in i trädgården.

Rabatter ramponerades, blomstergrupper ödelades, och när prosten kom ut och fick se, hur hans egen tjur, riden af hans egen kyrkovärd, huserade, kände hans bestörtning, förvåning och förbluffelse inga gränser.

En sådan syn får väl en präst också sällan se.

Omsider fick tjuren ögonen på en berså, tät och lummig, och utan tvifvel menade han, att han genom att rusa in uti den möjligen skulle kunna sopa af sig ryttaren. Dit for han äfven af. Och där var målet, där var gränsen. Kyrkovärden förlorade balansen i bersåns öppning, hyfvades från sin plats af några grenar samt dängdes midt upp på det där dukade kaffebordet, hvilket krossades och tillintetgjordes, medan tjuren glad och lättad stack i väg genom den motsatta öppningen.

Hvilka ord, som därpå växlades mellan prosten och den i grädde, socker och sönderslagna kaffekoppar drunknande kyrkovärden, har jag aldrig fått veta.

Men jag trotsar hvilken kyrkovärd som helst i universum att göra denna manöver efter.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hvad komministern i Sutaryd beträffar, så hade han en dag köpt sig en gammal kasserad husarhäst samt öfvade sig då och då i ridt. För motions och vederbörlig späknings skull.

Så fick han en dag för sig, att han skulle rida ned till Skumpaslätt och hålla sig i skogskanten för att åskåda husarer-

nas exercis och ridning för att dymedelst söka inhämta något. Och det gjorde han.

Men när ryttmästaren vid ett tillfälle lät truppen hvila, då den stod uppställd på linje, fick han oförhappandes syn på pastorn samt kände bums igen den gamle nummerhästen.

Ty ryttmästaren hade reda på hvarenda häst lika väl som på hvartenda fruntimmer i hela orten.

Ögonblickligen för skam i den sabla ryttmästarn och så lät han blåsa en piffig signal.

Nu vet man, att när en gammal nummerhäst får höra en sådan signal, är det som om hin onde själf finge makt med honom.

Innan pastorn alltså fick tid att blinka, rusade hans häst af som en raket och ställde upp sig på skvadronens högra flygel. Det hjälpte inte, hur den arme prästen stretade och drog i tyglarna.

Men så fort den syndfulle ryttmästaren väl fått se den nye husaren och flygelmannen på rättan plats, kommenderade han svängning åt vänster.

Ni kan nu tänka er, hur de fingo rida på den högra flygeln, särskildt prästen, som var allra ytterst, ty den gamle hästen stod inte att hejda. Han höll rättningen och låg som en rem utefter heden med prästen på sin rygg, och rundt gick det som en svirra.

Husarerna blefvo förfärade och bleknade, när de helt plötsligt på flygeln fingo se en präst rida såsom en ond ande, utan att de kunde begripa hvarifrån han kommit. Hela skvadronen höll på att få dåndimpen.

Men prästen grep sin häst om halsen och hängde med ända tills det gjordes halt. Men då lomade han af och syntes ej mer.

Han bedyrade sedan vid änglar och härskaror och profeter och kyrkofäder, att han icke vidare ville deltaga i någon skvadronsexercis.

Gjorde han i alla fall icke sin sak så bra, att jag vill se den präst i synen, som gör det efter?

Ja, här finnas många, som fått stora och indräktiga pastorat för mindre och lättare bravader.

Västragårds guldbröllop.

En oktoberdag vordo bå' jag och ett par andra karlar bjudna till Salomon och Inga i Västragård på kaffe. Vi blefvo snopna lite till mans, ty vi kunde inte bepripa hvad som tog vid Salomon, som slog sig lös midt i söckneveckan och ställde till kalas vid den tiden på året, innan man ju har slaktat och då sofvelbaljorna bruka vara tomma.

Och för resten har man därtill de förhärdade tjänstehjonslönerna att lägga ut just i de dagarne, så man har minsann allt annat att tänka på än kalas.

Salomon och Inga pläga heller inte bravera med bjudningar annat än någon gång i juldagarna, så vi undrade och undrade hvad som egentligen kunde vara på färde i Västragård.

Men belåtna va' vi i alla fall, ty dels tyckte vi, att det kunde vara roligt att komma ut ett grand, och därtill visste vi, att det skulle komma att gå hedersamt till hos Salomon, ty ska' han bära sig vid och göra ett gästabud, så gör han det på folkavis, och en hustru har han som är en riktig dunderkäring och herradon, rätt så gammal hon är. Jaha, Salomon själf är heller ingen spädgris, fast han inte egentligen ser ut som en Metusalem och än i dag inte drar sig för hvilket arbete som helst.

Nå, vid sagder tid kommo vi upp till Västragård, där det såg hundingen så pyntadt och reputerligt ut, som det dock alltid gjort och gör för resten.

Men nu var det riktigt helgdagsgrant. Hvarken vagnar eller potatishäckar eller annan bråte syntes på gatubacken och midt framför förstugubron låg en stor granrisvase, hvaruti vi, förstås, skulle ansa af oss om fötterna.

— Hit måtte komma bå' klockare och präst! lät Danjel i Fageräng, när vi stodo och stampade i granriset och gnedo fram och tillbaks med stöflarne långt sedan dessa voro så rena som

ett fruntimmershjärta, såsom man ju alltid förresten gnider och skrapar för att visa sig kruserlig och kalasvan.

— Ja, dä' sir, min själ, inte bättre ut! suckade Magnis i Stenåsen.

Därpå gingo vi in och hälsade: Gu'ssfre!

Mycket folk var där inte och egentligen inte heller några gamla hjonelag, utan fastmer unga och medelålders mänskor. Salomon var finklädd, nyrakad och blank i synen som en apostel, och Inga stultade omkring i svarter klädning och ett hvitt förkläde utaf sockerduk.

Rart var där. Allting var ställdt precis som efter vattenpass, för ett större ordningsfolk än Salomons i Västragård finns inte.

Ja, där är till och med så rasande nogställdt i stugan, att en inte en gång vet hvar en ska' spotta, hvilket är svårt för dem, som nyttja snus eller tobak.

— Välkomna! Å tack för ni velle gå hit! hälsade Salomon.

Så satte vi oss på stolar och soffor samt undrade hvad här skulle bli för slags bjudning. Fruntimren knäppte ihop händerna i sina sköten, hällde på hufvudena och krängde med ögonen. De visste synbarligen inte antingen de skulle lägga an begrafnings- eller barnsölsminen, utan de sutto och sjåpade sej och hviskade, snöto sej och myste med munnarna samt försökte att se heliga och rena ut, hvilket gick dåligt för dem. Vi kände dem för väl.

Så, serradö, kom kaffet in med åtta olika slags dopp till, så en visste knappast, hur en skulle reda sig med kakhögen, För fruntimren går sådant lätt, de ha' ju sina sköten att lägga uti. Men för en karl, som sitter på en stol fjärran från ett bord, har det sig ett grand svårare att reglera kakorna.

Rätt hvad det är ramlar ju en bulle och rullar hän öfver golfvet. Hur i hundan ska' man komma efter honom när man sitter med koppen i näfvarne och en stor kakhög på hvart knä?

Nå, efter mycket slit och mumsande fingo vi i oss kakorna, och när vi satt ifrån oss kopparne samt bänkat oss igen i väntan på påtåren, började Salomon harkla och svälja precis som folk göra, när de tänka till att hålla tal.

— Kom hit Inga! sa' han. Och gumman gick och satte sig bredvid sin gamle Salomon framme vid chiffonieren.

— Här är nok fråga om inbördes testamente! hviskade Danjel.

— Eller om hemmanshandel mä' unnantags förmåner! genmälte Johannes i Galtås.

Fruntimren hade tydligen för sig, att där skulle göras bön, ty de ruskade kaksmulorna från sina kjolar, knäppte tillsammans händerna kring sina näsdukar samt knepo ihop munnarna, så att dessa sågo ut som skrynkliga strutar, såsom fruntimmer ska' göra på bönemöten.

Allesammans väntade vi på hvad som komma skulle, ty det syntes på Salomon att något var å färde.

Då lät han upp sin mun och höll tal:

— I dag, sa' han, är det skam te' sägandes jämt på dan inte mer och inte mindre än femti hela och runda år se'n Inga och jag sto' på den heta stenen och gifte oss!

Fruntimren började så småningom lipa, men vi karlar hviskade emellan oss:

— Kors, där sir en hur länge en man ändå kan stå ut. Tänk så underligt.

— Och så — fortsatte Salomon — har ja' bedt er hit för att på denna da'n tala om för er, hur Inga och jag började vårt hjonelag. I vår tid, när folket fördärfvar sig och sin framtid med att ha' så stora fordringar på lifvet, kan det kanske lära er, som inte gått så värst långt på vägen, ett och annat.

— Dä' kan, gunås, behöfvas, Salomon! inföllo vi och vordo än mer nyfikna.

— Jo, när Inga och jag i da' för femti år sen gifte oss, hade vi hyrt förstukammar'n nere i Snufvebo. Men vi ägde inte ett dugg att möblera'n mä'! Vi hade inte mer än Ingas gamla kista, som hon fått utå moster sin.

— Dä' va' allt bra klent! inföll Danjel.

— Vesst var dä' klent. När vi kommo ifrån prästen och va' vigda, satte vi oss på kistan och åto lite fläsk och brö', som Inga fått utå sitt förra husbondefolk. Dä' var vår bröllopsmåltid. Men den smakade godt likaväl, bättre än risgrynsgröt tyckte vi då. Så sutto vi och åto och grunnade och sa' inte ett ord. Men när vi slutat och tackat Gu' för maten, dängde Inga te' mej i röggen och sa': »gack nu ut i böjden, Salomon, och försök

å få låna en gammal säng eller en soffeskrump! Minns du dä', Inga?

— Jojomen! lät denna. Och så tittade de gamla så godt på hvarandra, så det liksom sken efter'et i stugan.

— Herren hjälpte mig och folk var beskedligt. Jag fick låna en soffa i Gölsebo, två träpallar i Skåperyd och ett litet bord i Mjöhult.

När jag se'n kom hemknekandes med det där efter Mjöhulta enbetsstut, hade Inga varit på sitt håll och fått en hel del hon också. På ett ställe hade de stuckit till henne en stekpanna, på ett annat en gryta och en gnista fläsk. Hos klockarns hade hon fått låna ett täcke och två råghalmsbukor så vi fingo oss den raraste brudsäng, som man kan drömma sej. Ja, när sola i da' för femti år se'n gick i skog, hade Inga och jag alltså lite utaf hvarje. Vi tyckte rent af, att vi va' rika och hade det fint, för intet på jorden kan måla upp och förgylla saker och ting så, som kärleken i ungdomstid. Och så glada voro vi den kvällen, Inga och ja', att vi bestämdt gått en polska i Snufvebo förstukammare, om den inte varit så förskräckligt liten.

Men da'n därpå började vårt gemensamma dagsverke. Jag laggade af åt mitt håll och Inga åt sitt. Hvad vi knogade ihop, om dagen, det drogo vi till det gemensamma boet på kvällen. Vi voro som ett par fåglar.

Året efteråt kunde vi tagas med ett torp och sätta upp med ko. Några år efteråt var jag karl att arrendera ett fanjunkareboställe. Och när vi varit ihop i fem och tjugu år, hade vi dragit te'sammans så pass, att jag vågade mej på att köpa det här hemmanet. Jaha, dä' är tjugufem år se'n dess — och i da' har jag med Guds hjälp löst den sista inteckningen. Därför vill ja' att ni skulle titta hit och hjälpa mej tacka Gu', hvilken i femti års ti' var't så nådig emot oss stackars skråar, som inte ens hade en egen pinnsoffa att lägga oss i, när vi gifte oss! slöt Salomon och drog högra tröjärmen öfver ögonen. Inga snöt sig i det hvita förklä't, hvilket väl var oriktigt. Men hon kunde synbarligen inte hjälpa't.

Vi gäster blefvo också allvarsamma. Salomons ord gåfvo oss mycket att tänka på. Vi visste inte hvad vi skulle säga,

och därför sutto vi länge tysta och tittade i golfvet. Men till sist klef Danjel fram och tog de gamle i händerna.

— Dä' är inte så värst underligt, att det gått er väl i världen. Ni började i ödmjukhet och i rätter ända. Nerifrån och uppåt går den säkraste leden! sa' Danjel.

— Och när två troget gå densamma sida vid sida och stötta och stödja hvarandra och inte ta' ginvägar eller bukta, så nå de målet! inföll Magnis i Stenåsen.

— Amen! inföllo vi andra, för vi hade ingenting att lägga till. Och »amen» är ett bra ord i så fall. Sen handslogo vi allesammans med de gamla och klappade dem på axlarne. Därpå undfingo vi två påtårar samt drogo omsider dädan. Men det voro vi öfverens om, att vi aldrig varit med om bättre gille än guldbröllopet hos Salomon i Västragård.

— Där vankades inte brännvin, dä' förstås, men vi fick allt visdom utå Salomons tal, lät Magnis, när vi gingo åt våra hemhåll.

— Och ja' sörjer inte öfver det bytet, för di får säga hvad di vill, så är visdom hundingen så mycket för mer än bå' brännvin och schwensker rom! genmälde Danjel och lade in en viss skärpa i rösten.

Lockout.

Just nu har jag för afsikt att tala om något lärorikt och någonting som kan gifva sparsamhetsvännerna inom riksdagen ett utomordentligt bra uppslag. Jag skall gifva dem idéer till motioner, som ska' låta tala om sig i hela den civiliserade världen, till motioner, hvilka, därest de med allvar och kraft drifvas igenom, skola lösa en hel del af den sociala frågan och med ens krossa all byråkrati i hela landet.

Detta låter ju någonting, sa' han, som trampa i klaveret. Det förundrar mig blott på denna stunden, att ingen af riksdagens andra snillen, att ingen af de politiska stjärnorna af första eller andra ordningen, att inte ens något af de högt skinande ljusen på Stockholmsbänken någonsin under tidernas lopp kommit på dessa tankar, utan att de först skulle födas hos det enkla men öfver all höfva kristliga folket uti Fånö socken.

Dock det är ju så, att en tanke föds till lif, när tiden behöfver den. Och sedan kvittar det ju lika, om den födes under en hundskinnshätta i Fånö eller under en sexton-kronors »stukis» i Stockholm.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja saken var den, att under hela eftersommaren rådt stor sorg och stort bekymmer i Fånö.

Hela skördeanden igenom gingo gubbarna i socknen omkring på sina åkrar och sågo slokörade ut. De hängde ner skallarne och runkade på dem och grunnade och grunnade så att de kunde sig fördärfva.

De sörjde likväl icke och voro ledsna i följd af några ogynnsamma skördeförhållanden. Ty de hade fått stor välsignelse af både korn och kärna.

Nä' gubevars. De hade fått fullgod skörd, och när nu för öfrigt alla landtmannaprodukter, undantagandes kaffe, stiga så

besattandes i pris, borde ju Fånöboarna egentligen gått och trallat på sina tegar eller dansat polska och varit som folk.

Men det gjorde de inte. Utan de bara suckade och stönade och menade på, att landets författningar voro sådana, att de rent af fördärfvade riket i längden.

Hvad var det då, som på det viset tryckte Fånöboarnas sinnen och jagade dem till förtviflans branter?

Joho, godt folk, det var inte mer och inte mindre än det, att de omsider kommit underfund med, att deras småskollärarinna tjänat församlingen uti fem år, och att hon nu hade rätt till — femtio kronors ökning å lönen.

Det var detta, som pressade de stackars Fånöboarna till marken. Hvar de gingo och hvar de lågo, sutto eller stodo, på fält, i loge, i bönehus eller hos sina kvinnor, jämt och samt red dem lärarinnan och de femti kronorna såsom en mara.

— Allri' ä' dä' annat än te' å kasta ut penga te' onötta! suckade de och brydde sina hjärnor, huru de skulle kunna komma ifrån saken.

De skickade deputationer till lärarinnan och sporde, om hon inte ville vara tålig och låta sig nöja med det gamla arfvodet.

Men det ville hon inte.

— Allting ä' dyrare nu och jag behöfver mitt! svarade hon.

Då blefvo Fånöboarna rasande i sina sinnen och öfverlade, om de inte kunde komma på henne med något fel i lära och lefverne. Men inte heller det gick för dem.

Rätt så kristliga de voro, legde de till och med pojkar att söka kyssa henne för att få något att sprida ut om hennes vandel. Men hon slog omkring sig med parasollen och värjde sig kvinnligen mot Fånöpojkarna. Inga upptänkliga knep hjälpte alltså, och det såg djädringen så mörkt ut att kunna rädda de femti kronorna.

Gubbarna voro förtviflade. Men när då nöden var som störst, fick skolrådsledamoten och friförsamlingsmedlemmen Kalle Bengtson ett, tu, tre en lysande idé.

— Vi säga upp henne; församlingen ä' ju inte vigd vid henne te' evig ti', tänkte han en kväll, när han gjort sin aftonbön. Och när han fått den tanken, blef han så skrofglad, att han höll på att krevera samt gaf sig ingen ro förrän han del-

gifvit de andra ledamöterna, undantagandes prästen, detta enkla, men verksamma knep.

-- Den ingifvelsen har du af höjden, Kalle! Vesst går dä' för sig! Vi säga opp henne och annonsera platsen ledig med den gamla lönen. Så få vi en ny och reda oss med henne i fem år tills ho' ska' ha' förhöjning. Gu' välsigne dig, Kalle. Vi byta om lärarinna hvart femte år och behöfva aldrig på det viset öka nå'n lön. Hej, dä' var knepet! Utå' höjden ä' dä' kommet!

Och skolrådet, undantagandes prästen, var såsom pånyttfödt.

Jaha, mina vänner, när tiden var inne, drefvo de igenom, att lärarinnan, den arma, som i fem år släpat med deras illbattiga och föga snillrika afföda, blef uppsagd från platsen.

De öfverröstade prästen, annonserade tjänsten ledig, och jublet var stort uti Fånö socken.

Kan man tänka sig mera knifviga gubbar?

Men ett litet spektakel hände dem ändå härutinnan.

När tidningen, i hvilken deras annons infördes, sände sin räkning, hade de misstagit sig inne på tidningsexpeditionen om annonsens rubrik. De hade väl tittat på fel rad i annonsboken, kan jag tro, ty i räkningen stod sannerligen:

Dbt.

»Skolrådet i Fånö.

An. Annonsering efter en racetjur .... 6:50»

Hvilket gjorde att Fånöborna trodde, att redaktören efter vanligheten blifvit besatt af en ond ande. Men prästen log i sitt apostoliska skägg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, hvad finnes det då för lärorikt i denna historia, och hvad gagn kunna riksdagens sparsamhetsvänner hafva af densamma? frågar ni.

Jojomen, det finnes minsann mycket att stanna för i den här texten.

Inom vårt arma betungade land härjar, gunås, en hejdundrande skock tjänstemän, hvilka efter vissa snabbt flyende års förlopp ska' ha' ålderstillägg, di kallar't.

Skulle man då inte kunna göra med dem såsom de kristliga Fånöboarna gjorde med sin småskolelärarinna, när hennes år voro fullkomnade?

Landet är väl inte vigdt vid tjänstemännen heller.

Vore det inte ett bra knep och skulle det inte bli en välsignad besparing, om man knäckte till att säga upp hvar eviga en, så fort han kommer stickande och vill ha' ålderstillägg?

Vore det inte rättfärdigt! säger ni.

Ja, inte kan jag egentligen afgöra den saken, ty någon så värst framstående lärofader eller teolog eller moralfilosof är jag inte. Men det vet jag, att intet folk på jorden håller sig för att vara så rättfärdigt som Fånöfolket, hvilket ju handterat sin småskolelärarinna på det viset.

Och för öfrigt tycks någon vidare rättfärdighet inte ingå såsom en nödvändig ingrediens i politik och ekonomi. Snarare tvärtom.

Ty allt sedan parlamentarismen kom till och prygelstraffet kom ur världen, har rättfärdigheten flytt och träffas numera sällan i detta land.

Men en öfversvinnelig lust och gamman skulle det i alla fall bereda oss skattetyngda och dignande landtgubbar bara genom att skåda, huru långnästa tjänstemännen skulle bli, om vi, när de begärde ålderstillägg, grinade och svarade:

— Stopp gubbar! Härmed säga vi upp er ifrå' tjänsten och det i vettnes närvaro.

Hur helsefyrs rytande lejon de än annars äro, skulle de allt mjukna, om de träffades af sådana karlaord.

Och inte vore det farligt att säga det heller. Tjänstemännen kunna ej skrämma oss med en strejk, ty här finnes tusende sinom hundrade att taga i deras ställe. Det synes bara en länsmanssyssla blir ledig. Jesses, till och med juridiska doktorer eller andra djädriga lärdomskarlar, som tro sig gå utanpå hela gudomen, kan man få till länsmän.

Det vore alltså inte ett tecken riskabelt, om vi rätt ställde till med en sådan där lockout, hvad tjänstemännen beträffar.

I dessa viktiga och maktpåliggande frågor rådgjorde jag häromdagen med ett par karlar, hvilka rätt så när hade blifvit riksdagsmän i höstas.

Johannes i Sölje sa', att han tänkt något i den vägen och beklagade blott att han inte tog fram det vid valmötet.

— Anagga, att jag inte talade om den här saken. Men en blir så konfyser, när en ska' ge sina löften, lät han.

Och Sven i Skräflinge utlät sig på följande sätt:

— Vesst hundingen ska' tjänstemännen sägas opp, när di vell ha ålderstillägg eller annat tillskott till sina löner. Dä' vore inte mer än rätt åt dem för deras djädrighet. Åt helsefyr mä' dem! Eller ä' dä' rimligt, att ju äldre och stummare och dummare och fulare och odugligare de bli, ju större löner ska di ha? Dä' ä' ju emot naturen! Att inte riksda'n har tänkt på dä'! Tvi den dålige en så'n riksdag! Och Sven spottade och glodde så skarpt som en general samt svor och fördubblade sig på, att han skulle köra vår riksdagsman att väcka motion om uppsägning af alla tjänstemän, som ville suga landet på ålderstillägg.

— Gör han inte dä' — slöt Sven — så är han evigt olöckelier och såld under synden.

Det ser därför ut, som skulle det stunda svåra dagar för byråkratien. Psalmsångarens profetia »förminskas skall ditt välde, du grömme Antikrist», tyckes vara på väg att gå i fullbordan.

Aftonsol.

Sven Petersson i Långasjö var en öfver höfvan hård man, hård och nästan hjärtlös mot alla, men allra hårdast mot sina barn. Huset var förmöget, det förstås, men icke ens torparbarnen i socknen gingo så simpelt och dåligt klädda som Sven Peterssons söner och döttrar i Långasjö.

Och dock var det egentligen icke snålhet och girighet, som dref Sven att hushålla på det viset med sin raska afkomma — ty rappa och duktiga voro de alla — utan det var ett hos mannen ingrodt hat till allt hvad han, mången gång orättvist nog, kallade denna världens fåfänglighet, som dikterade detta hans förhållande till barnen.

— Di ska' hållas till reelt arbete ifrå' det di kunna lyfta en yxa eller grep, och nå'ra modeapor ska' di heller inte bli, så länge mitt hufvu' vetter opp! plägade han säga.

Och knoga och arbeta fingo de också nästan mera än hvad mänskligt var, så att dagsverkarne framme på herregården, där det dock alla dagar gått tämligen hett till, säkerligen aldrig behöfde lägga sig så trötta någon kväll, som »rike-Svens» barnungar i Långasjö.

De som riktigt i grund och botten kände Sven, det vill säga de, som voro uppväxta tillsammans med honom, påstodo likväl, att han i botten af hjärtat inte var så hård, som han fastmer satte en stor ära uti att synas vara.

Han hade, sa' de, fått den falska föreställningen, att det skulle vara så obegripligt karlaktigt att visa sig utan känslor och medlidande.

Och fördenskull fick han nog många gånger lida mer än någon kunde ana, fast han bevars aldrig lät förstå något sådant, menade de.

— Han båtar minsann inte af sin grymhet! lät det tidt och ofta.

Och det gjorde han inte heller.

Ty så fort en son eller dotter blef arbetsför och kom till myndig ålder, bar det af till Amerika med den ena efter den andra af dem.

Men tror ni, att han ens i afskedets stund, när de för alltid drogo bort, visade en skymt af smärta eller ömhet, så att någon märkte det? Nej bevars!

Då näst den yngsta flickan skulle i väg, observerade Sven ett par dagar förut, att hon bland sitt resgods stufvat in en liten fjäderdyna, som hon tänkte få nytta af på båten.

Sven tog ifrån henne den.

— Du kan skaffa dig en halmsudd i Göteborg och stoppa den i varet; mot dä' sofver ditt flärdfulla hufvud lika bra! lät han och läste in och gömde hvarenda fjäderkudde i hela huset, så att inte modern skulle kunna hjälpa henne til! att smussla undan någon.

Man skulle kunnat tro, att en ungdom, som blifvit van vid så mycket arbete och sådan försakelse och stränghet, skulle slå sig dråpligt ut i det nya landet.

Men det är kanske icke allt för klokt att knappa in för mycket på friheten för de unga, och i alla händelser gick det då rakt icke bra i Amerika för Svens afkomma.

De hade ju under sin uppväxttid knappast som stöld fått smaka det bittersta nöje, och därför begrepo de icke att måttligt eller förståndigt begagna den frihet, som sedan i ett slag blef dem beskärd.

Tidt och ofta kom det också genom bref från andra utvandrade sockenbor underrättelse om, hur än det ena, än det andra af Svens barn kommit på fallrepet.

Men Sven låtsade emellertid som om det icke rörde honom, och om någon stack till honom ett ord om barnen, plägade han alltid svara:

— Jag har inget på mitt samvete, för jag vet, att jag hållit dom te' tukt, så länge jag hade dom i mitt våld!

Han gaf sig således icke, och folket i socknen tyckte, att han blef allt grymmare och hårdare för hvart år, som gick, och

man spådde, att han nog skulle få för gammal ost, om inte förr, så åtminstone när han en gång blefve kastad på dödsbädden.

* * *

Till sist hade han inte mer än Hedda, den yngsta dottern, kvar i hemmet. Det såg ut, som om han tyckte mer om henne än allt annat på jorden. Inte för det att han visade det så särdeles, men drängen hans talade ofta om, att det såg ut rakt som solsken i ögonen på Sven, när Hedda var i närheten.

Aldrig talade hon heller om Amerika eller att hon ville dit, och det likade honom också godt, kantänka.

Allt gick således sin gilla gång i Långasjö, ända till dess Hedda en söndagsafton kom in till gubben och omtalade, att Per i Hjortlöpen ville tala ett par ord med honom.

— Låt honom komma in!

Per kom in och stod och skrufvade sig vid dörren

— Hvad kan du vilja? frågade slutligen Sven.

— Jo, det är som så, att Hedda och jag kommit öfverens att gifta oss, och ni behöfver allt nå'n, som hjälper er på gamla dar med gården här! sade Per.

Jesses, hvad gubben blef ursinnig.

— Tror du, att sonen till en gäldbunden och usel åttingsbonde ska' få lägga sig till det endaste barn jag har? röt han. Och helt visst hade han slängt stöfvelknekten i skallen på friaren, därest denne ej varit så flink att ge sig i väg.

Per visste, och Hedda också, att det inte vidare var värdt att försöka gubben med godo, ty sedan han en gång sagt en sak, så stod han fast som berg vid sin utsago.

Men ifrån den stunden blef där trist och dystert, värre än vanligt uppe i Långasjö, och på sensommaren försvann Hedda en natt.

I början trodde Sven, att hon gifvit sig af till Amerika, men det begaf sig snart, att hon endast flyttat till Per, som tagit sig an ett torp i andra ändan af församlingen.

Det blef naturligtvis ett stort spektakel af den paschasan, och Sven måste för undvikande af skandal till sist medgifva

äktenskapet. Men ingen af dem fick visa sig för honom, det sa' han bestämdt ifrån.

Så gick det ett par år. Sven blef liksom litet besynnerlig i sin ensamhet, och hustrun hans omtalade en och annan gång, att hon stundom om nätterna väcktes af att gubben låg och suckade.

Så tycktes det en julafton som om någonting varit på tok med gubben.

Han hade ingen ro utan gick ut och in hela dagen, tittade gång på gång neråt vägen, som om han väntat någon.

När han trodde att ingen såg honom, smög han fram och strök med handen öfver Heddas byrå, som ännu stod vid sidofönstret i stugan, liksom för att smeka det gamla träbelätet. Och i skymningen tog han sin mössa och gick ut.

— Jag vankar ut en vändning! Kanske luften hjälper undan hufvudvärken jag har! sa' han till gumman.

Men sanningen var, att han inte kunde bärga sig den heliga aftonen.

Han ville prompt, om äfven osedd och på afstånd, se hur hans Hedda hade det, och därför hände det också, att den gamle mannen mellan kl. 8 och 9 på aftonen stod utanför det lilla torpets fönster och tittade in genom rutan.

Därinne var, trots det påtagliga armodet, så ljust och hemtrefligt.

Det unga paret hade nyss slutat sin aftonmåltid, och grenljuset brann ännu på bordet.

Per satt där med en liten knubbig flicka i knä't.

Där funnos inga innanfönster, så att gubben kunde höra hvart ord som sades. Den lilla höll just på att sluta sin aftonbön och modern stod bredvid med knäppta händer.

— Dud välsigna far å mor, mo'fa' å mo'mo', alla människor å mej själf lilla fattiga barn! Do' natt! slöt den lilla.

Men hon hade inte väl hunnit sluta, förrän dörren for upp och i öppningen stod gamle »Styfve-Sven» och grät och skakade som ett barn.

Och måntro den, som inte kanske på bortåt sextio år fällt en tår, den har en stor flod att ösa ur.

Där blef en vacker julafton firad i den torparstugan, en gläd-

jens, ångerns och försoningens fest, som ej kan beskrifvas. Och det dröjde ej många dar efteråt, förrän det gick pengabref till Amerika med hjälp till de två af Svens barn, som ännu troddes vara vid lif därborta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dagen före julafton i fjol mötte jag Sven icke långt från Långasjö.

Gubben kom och släpade på en stor julgran och såg så genomlycklig och förtjust ut, att han var nästan oigenkännlig.

— Den ska' lilla-Hedda ha! Nu gualof har jag alla hemma. Per har gården och jag behöfver inte göra annat än gå omkring och ha roligt med lilla-Hedda! Herren har sändt mig en liten ängel på gamledar. Underligt går det till. Förr ville jag kommendera och va' tyrann öfver stora, långa, fullvuxna pojkar. Nu är här en liten flickbyting på tre och ett halft år, som gör precis hvad hon vill med mig. Men dä' ä' roligare nu! log gubben.

Ja, jul, du välsignade jul, hur många hjärtan ha' icke veknat i ditt ljus!

Per Israelssons skinnväska.

Det skall verkligen bli en lisa för själen att få sitta här en stund och våga säga hvad man vill om Per Israelsson.

Så länge han fanns bland oss, var det minsann bäst att hålla tyst och ta' af sig mössan och bocka sig och vara kruserlig inför honom. Men nu, när både han själf och hans förhärdade skinnväska, som innehöll våra skuldebref och auktionslappar, gualof äro ur vägen, så ska' det verkligen göra godt ända in i hjärteroten att få tala om, hvilken ärans rackare och blodsugare Per var här i tiden.

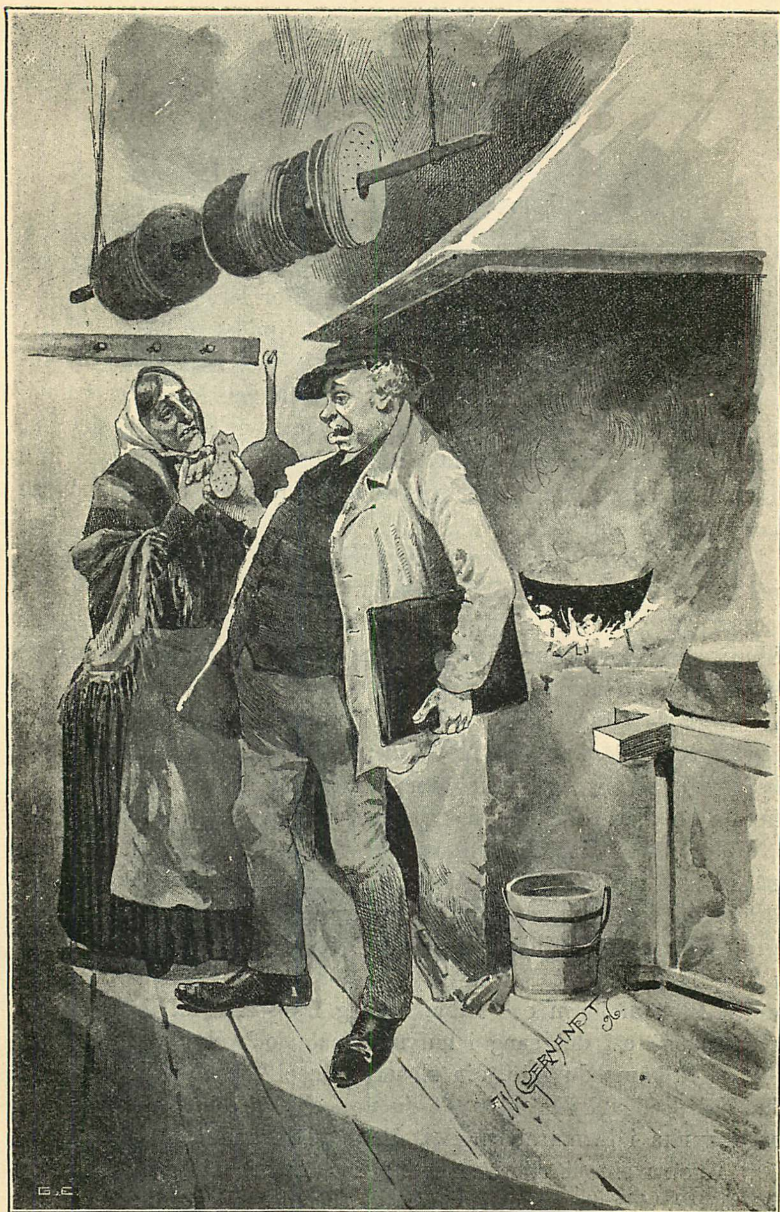
Folk tala om dem, som äro snåla. Men om ni vill ha' exempel på en snålvarg af extra prima kvalité, som landthandlarn säger, så ska' vi ta' fram förre kyrkovärden Per Israelsson i Skinnarbo. Hans make i den vägen har inte funnits i åtminstone sju kyrkosocknar häromkring.

Det gick tusentals historier i bygden om hans snålhet, men jag satte på länge icke tro till dem. Dock en dag, när jag kom bort till Skinnarbo strax efter flyttningstiden på hösten för att betala en auktionsskuld, fick jag se, hurudan han var.

Just som jag var inkommen i stugan, satte moran fram några små potater och en otvättad sillbit till frukost åt den nye drängen, som de fått dit. Drängen läste andäktigt till maten, grep därpå en potatis och knäckte till att skala den med tummen. Men så fort Per fick syn på den manövern, blef han alldeles blek af harm och ilska, sprang fram och gaf drängsjätern en örfil, så att det sang i hufvudet på'n, och skrek:

— Skäms du inte, din slösare, för att skala potatera! Dä' har ja' själf aldri' gjort! Ät du upp skalera med; de fylla nok nå'n rynka i tarmarne på dej, din högfärdsande!

Hustru sin pinade och svälte han då ordentligt ihjäl, hvilket ju så till vida är en märkvärdighet, att det eljest i dagliga lifvet

G.E.

brukar vara hustrurna, som pina ihjäl sina män. Åtminstone påstå gubbarne, att det är så.

Bara häraf kan man se, hvilken förfärlig människa Per i Skinnarbo var.

Sedan han började hålla alla auktioner i trakten, hade han fullt upp att göra med att gå omkring och kräfva pengar, och därunder fick han själf alltid mat i gårdarna. Fördenskull arrenderade han bort sitt hemman, sålde alla naturaprestationer, som han fick af arrendatorn, hvadan det sällan fanns en matbit i huset till hustrun, utan där fick hon sitta och svälta och fara sämre än ett fattighjon, ända tills döden omsider förlossade henne från världen och Per Israelsson.

Själf gick denne emellertid omkring i orten med sin skinnväska under armen och fick kalas särdeles på de ställen, där man icke hade pengar till hands åt honom, när han kom. Hela hans väska svällde nämligen af auktionsprotokoll och lappar och sammandrag, och i hvarenda stuga hade han alltid något att fordra.

Ni vill kanske höra historien om, hur han doppade i grytan hos Jösses i Lappebol? Jo, han kom dit ner en middagsstund och skulle kräfva ut likvid för ett mindre auktionsinrop.

Jösse själf var ute i skogen och skrädde bjälkar, och Johanna hade smitit bort till grannkvinnan för att prata och slamra en vändning. Men öfver elden i spisen stod en gryta och puttrade, och det såg ut som om det legat något sofvelaktigt i henne. Per i Skinnarbo var hungrig efter vanligheten, och då han märkte ett brödspett i taket, bröt han ur en kaka och gaf sig till att doppa i grytan det värsta han kunde. Men så värst godt fann han det i alla fall inte.

När han höll på som allra bäst, kom emellertid Johanna åter.

— Ursäkta, sade Per, att ja' doppar ett grand! Jag har gått lång väg och är bra svulten, men dä' va' ett magert fläsk du kokar! Dä' smörjer just inte brödbiten så särdeles!

— Tvi sjutsingen, inte kan I doppa där! Dä' ä' inte sofvel i den grytan, hojtade Johanna och blef alldeles perplex.

— Hva' attan ä' dä' då? frågade Per och började blekna

— Dä' ä' Jösses böxer, som ja' får lof att koka och byka'

Han handterade dem så uselt i går, när han hjälpte landtmätaren kränga en räf, som han skjutit!

Per slängde brödbiten och lofvade Johanna och Jösse 14 dagars anstånd med betalningen af deras auktionsskuld, om de bara ville hålla tyst med hans festmåltid. Men det kom ut i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man kan tänka sig hvilken mammonsträl Per var, när man spörjer, att han inte kunde styra sig ens vid själfva nattvardsbordet. Ä'ke det rysansvärdt och nästan syndigt att bara tala om ett sådant elände? Men sant är det i alla fall.

En sommar skulle han, bevars, en gång gå till skrift. Hur det då bar till, kom han att ligga bredvid Måns i Gölen, som han inte sett på länge. Så fort nu pastorn hade gått förbi dem, påtade Per till Måns med armbågen i sidan och sa':

— Di femton kronorna, som du är skyldig för Skrikebo auktion, vill ja' ha' nu efter tjänsten; annars får du stämning i veckan!

Hisklig är en länsman, det är visst och sant, men aldrig ha vi ändå sport att en sådan kräft och hotat folk vid själfva Herrans bord.

Men det är kanske för det, att de aldrig bruka gå dit.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu är det emellertid slut med Per i Skinnarbo. Och hans väska med auktionsprotokoll, reverser, inlagor och annan uselhet har fått en snöplig, men särdeles passande ändalykt.

Patron på Broholm sålde sin gård vid midsommartiden, och en tid efteråt vände han af allt sitt lösöre på auktion och flyttade till Stockholm. Per höll auktionen, förstås, mot 20 procents provision, men då skulle han också betala hela summan, så fort auktionen var slut. Densamma varade i två dar och den sista dagen var det brådt med summering och pengaräkning. Det blef fördenskull ingen tid att äta, ty patron skulle i väg med tåget på kvällen, utan Per fick styrka sig då och då med konjak, som stod i en flaska på bordet. Och det gjorde han.

Auktionen gick till öfver fyra tusen kronor, och dem fick patron, med afdrag af provisionen, reelt af Per mot kvitto på protokollet.

— Tack, Per, tag han konjaken, som är öfver! Nu måste jag i väg! sa' patronen och for åt sitt håll.

Per i Skinnarbo stoppade ner auktionsprotokollet i sin väska, drack i sin snålhet ur det sista i konjaksbuteljen och gaf sig af på hemvägen.

Men när han kom in i Klockebo bokhult, var det skumt, och Per var inte riktig i skallen heller. Hufvudbryet och konjaken och brist på mat under dagen, allt detta pröfvade den gamle girigbuken, så att han kände sig knäsvag och i stort behof af hvila.

Kvällen var vacker, och månen silade ner sitt silfversken mellan de stora bokarnes kronor.

— Det är så godt att jag lägger mig och hvilar en vändning! tänkte Per och kastade sig under ett bokträd samt lade den digra skinnportföljen, som innehöll en god del af hans jordiska håfvor, under sitt tunga hufvud.

Han somnade snart, somnade djupt och dvallikt samt vaknade inte förrän framåt ottan, då han väcktes däraf, att ett af Klockebo stora svin, hvilka släppts ut åt hultet för att äta boknötter, stod och rotade honom i ansiktet med nosen.

Per blef förfärad och rusade upp som en raket.

Men då han grep efter sin väska, den kära skinnväskan, hans lif, hans Gud, hans allt, så var hon borta. Håren reste sig på hans hufvud, och han hof upp ett rysansvärdt vrål.

— Mi' skinnväska, hva' i himlens namn ä' mi' väska? skrålade han gång på gång.

Men han fick bara ett »uff» till svar, och då han tittade sig omkring, fick han se hur en stor sugga stod en bit därifrån och mumsade på själfva klaffen till väskan, det enda, som återstod af henne, medan de andra svinkreaturen här och där i buskarna höllo på att förtära auktionsprotokoll, reverser, räkningar och allt annat, som väskan innehållit.

Per for omkring som en galning, men ingenting kunde han rädda. Allt var uppsvulget eller förtrampadt, och af de två sista dagarnes auktionsprotokoll kunde han inte finna det bittersta spår.

Den arme Per i Skinnarbo blef såsom en besatt och ville i sin hiskliga vrede och förtviflan döda svinen, sprang på än det ena och än det andra, sparkade dem och skrek.

När Klockebofolket på grund af oväsendet kommo dit ner, funno de Per så spritt galen att de måste binda honom. Af papperslapparne, som lågo här och där i hultet, begrepo de hvad som timat, men af Per fingo de inga vettiga svar. Han blef allt värre och värre, och de nödgades samma dag köra honom till dårstugan, där läkaren förklarade, att det inte fanns någon bot för honom.

Men det blef inte så värst stor sockensorg för den saken, och särdeles alla de, som satt sig i skuld på Broholms auktion, gingo här och grinade och jubilerade invärtes.

— Hvem skall nu kräfva oss, när Per ä' ifrå' vettet och protokollet uppätet utå' svin? myste de.

Inte var nu detta folkets jubel öfver den olycka, som drabbat den arme auktionisten, bevis på någon så värst bra moral eller rättskänsla. Men om man slängde fram ett ord i det hänseendet, fick man alltid till svar:

— Dä' ä' ingenting annat än Herrens straffdom, på det att det ordet ska' gå i uppfyllelse, som säger, att snål spar och skam tar!

Manne på Mosastånnan.

— Att han är så farliga ful, våran Manne, dä' kan då inte göra så särdeles, men att han ska' ha' ett så klent hufvu', dä' kväljer mej! sa' Jöns i Klynnan en dag till hustru sin.

— Jaså, det gör ingenting, att han är ful, säjer du. Gör dä' ingenting, att näsan vetter opp på'n, så att dä' rägnar ner i henne, och att bena ä' kroketa och ögena sne'a på'n som på en riktig kines? Gör dä' ingenting, menar du? Jo, jo, det hörs nog, hur det är beställdt med ditt eget hufvu', din evinnerli'e snösock! gaf hustrun till svar.

Och så började hon orera och predika om, att en karl egentligen inte är i behof af något hufvu' alls, bara han har en rejäl kropp och annars ser ut på folkavis, så att flickorna kunde vända sina ögon till honom.

— Ä' du då rent »spettalsmässig» igen, Mari? Säjer du att en karl inte behöfver hufvu'! Det ä' väl karlarne ändå som styra och ställa och regera lannet? svarade Jöns.

— Styra och regera! Ja' undrar hva' hundan du styrt och regerat, se'n vi ble' gifta, eller hur? Nä', har en pojk bara så pass utseanne, att han kan bli gift, så behöfver han inte ha nå't hufvu' alls. Se'n får han minsann nog den, som tänker och handlar för sig, precis som ja' fått göra för dig. Så pojkens dåliga hufvu' sörjer ja' inte tusendelen så möcke för som för hans grömma näsa och hans skrangeliga lekamen!

— Men skolmästar'n säjer, att han inte ä' kropp te' å lära honom läsa. Hva' ska' dä' väl bli utå en tocken, som på samma gång ä' så dum, att han inte kan lära sig tie Guds bu' och så illavuren, att alla flickor en gång ska' slå i sken och springa åt helsefyr, när de få syn på'n! suckade Jöns.

— En ska' inte skåda hunnen efter håralaget. Hvem vet hva' Herren har utsett åt honom? Gack du ut och gör nå'n

nötta och stå inte här och illgrömma dej öfver ditt eget kött och blo', för du ä' själf far åt honom, och han kan väl inte rätt gärna va' dummare än hva' du är! fräste Mari och körde ut sin Jöns.

På det viset plägade Jöns och hans gemål tidt och tätt gnabbas och kasta ord, när det blef fråga om deras gemensamme Manne.

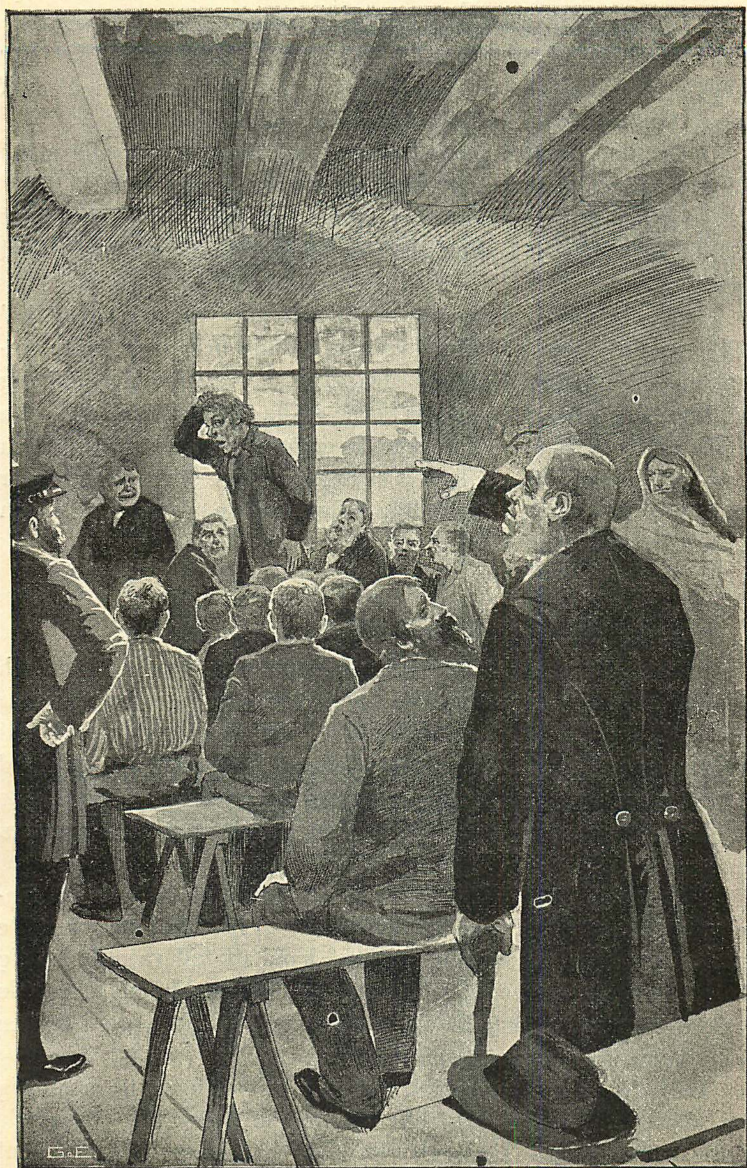
Denne var också en »bortbyting» på alla sätt och vis, så att där fanns nog många fler än far hans, som undrade, hvad i all världens da'r det skulle bli af den fule och dumme pojken. Skolmästaren höll på att bli gråhårig och från vettet för den pojkens skull; ty det var egentligen inte nog med, att han var så klent utrustad, utan han var så förhärdadt grym i sinnet tillika. Stryk fick visserligen Manne till att börja med, så att det var lust och fröjd däråt, men inte ens det hjälpte på'n, utan han blef liksom värre efter hvarje särskild afbasning.

De andra barnen ville heller inte gärna ha något hopahang med honom, som man säger, ty han var så vådligt osmaklig och ovettig. Men på samma gång fruktade de honom; ty trots sin dumhet var han grufligt lömsk, och han beredde sig en ogemen njutning uti att ligga dold bakom ringmuren vid kyrkan och kasta sten i skallarne på dem, som vankade förbi på vägen utanför. Ju äldre Manne blef, dess vådligare blef han för mänskligheten, och hvar och en i hela grannhället undrade hvad sjutsingen det skulle bli af »det dumma krokbenta och stögga spektaklet i Klynnan».

Nå'n utexamen ur skolan kunde han aldrig läsa sig till, och dåliga vitsord fick han jämt och samt i seder och uppförande.

Fördenskull hatade han allt hvad lärare hette och svor på, att skolor voro de dummaste och onyttigaste tillställningar i världen. Två år å rad fick han läsa för prästen, utan att han ändå kunde få »gå fram». Men då slog han sig till friförsamlingen i socknen och gick omkring och bedyrade, att kyrka och präst måste bort, såsom varande djäfvulens tillställningar.

Så kom han i skomakarelära och gick omkring med gamle »Plutläggen», som di kallade sockenskomakaren, under vid pass 20 månader.

Men så kommo de på honom med, att han inte var *riktigt* snäll i fingrarna, utan stal litet till husbehof, så »Plutläggen» fick knappt ta' honom med i gårdarne. Rätt hvad det var knyckte han en klocka från pigan i Skytthemmet, och då blef Manne lagförd och dömd till böter för snatteri.

Ifrån den stunden påstod Manne, att domare och alla slags tjänstemän skulle motas åt helsefyr och det bums ändå.

— Nu har då, gualof, den förhärdade Klynnepojken »spelt ut sin rull» här i trakta! mente folket, när Manne blef dömd som tjuf.

Och det hade man väl också rätt i, ty ute på landet ha' folk, som inte kan nå'nting hvarken i Guds ord eller andra ämnen, ingen framtid för sig. Och hysa de därtill ingen aktning för lag och rätt, utan stjäla och ställa till krångel och vilja vända upp och ned på det, som är gammalt och vederhäftigt och reelt och säkert, ja, då bruka vi anse sådana för banditer eller åtminstone för stollar, ty endera delen äro de, det kan väl ingen klok människa neka till.

* * *

Men det går mycket underligt till här i världen.

Hade Manne i Klynnan kunnat hålla sina syndiga klor och vandrat någorlunda ärligt, så hade han kanske ännu gått här och bytt sig till stryk i gårdarne för sin elaka tungas och sitt stygga sinnes skull. Men just det, att han lade sig till med Skyttehemspigans gamla klocka i ilska öfver, att pigan själf inte ville vid honom, just det blef orsaken till att den ledingen kom sig upp i världen.

Han måste kantänka till sta'n och tjäna af böterna på fängelset. Nå, när han kom ut, gick han omkring därinne och sökte arbete, ty han höll sig för god, sa' han, att vidare slita ut sig ute på det dumma bondlandet, där det inte bodde annat än usla slafvar, som underkastade sig katekes och ärlighet, gudsfruktan och allmän lag, utan att spjärna emot.

Och det där Mannes tal, det slog minsann an på en fäslig hop därinne. Manne fick lite arbete, så pass att han kunde nödtorftligen bärga sig, och det låter som osanning, men sant är det, att han inom ett år vardt ordförande i en fackförening,

rätt så ung han var, och efter ytterligare två år var han hela sta'ns argaste socialisttalare.

Ä'ke det bemärkeligt?

Häraf synes det, hvad man kan bli, om man skaffar sig kunskap och vänder sig väl i ungdomen!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu voro vi benådade med en hackelseverksfabrik i den ena kanten af socknen, och där hade de ibland litet kolifej för sig i politik, för smederna hade lefvat litet öfver sina tillgångar och satt sig i skuld till höger och vänster, så de voro ofta inte vid godt humör, utan ville ha det ställdt på annat vis, se'n krediten var slut för dem.

Så kom det en dag ut ett rykte, att dit skulle komma en herre från sta'n och hålla föredrag om »nutidens slafhandel, eller hur penningarne och åkerlapparne och inte människorna rösta.»

Ämnet lät så rasande lustigt, att vi gingo dit bort en söndagsafton en vådlig hop båd' ungt och gammalt folk.

De, som hade ställt till talet, sutto där och småmyste, liksom om de hade velat säga:

— Nu ska' I då få höra på självfvaste attan, bondkaniner!

Och rätt hvad det var ramlade en slinkfotad grömsing upp på en gammal mosastånna, som de pyntat ut med ett rödt täcke och skulle ha till predikstol.

— Nä', si ta mej den dåli'e, ä' dä' inte Manne i Klynnan? Nu ä' pi'an geft, som du stal klocka' ifrå'! skrek Per i Skyttehemmet, och vi andra togo till att grina, så vi kunde oss fördärfva.

Gång på gång försökte Manne säga ett ord, men det var inte möjligt för honom. Än frågade en, om han lärt sig att läsa än, än ville de förhöra honom i katekesen, och än sporde de hurudant »klockepriset» var i sta'n. Vi trodde bestämdt, att talaren skulle spricka af ilska.

Till sist steg Johannes i Storänga upp och sa':

— När du aldrig kunde lära dig att lappa våra skor, så ä' dä' väl inte lönt, att du försöker dej på att halfsula våra lagar å författningar. Det bär nok inte till för dej, utan skutta du ner utå tunna och ränn ditt håll, det gör du säkrast uti!

Och Manne slank verkligen ner och haltade bort, och bön-

derna och drängarna togo till att grina och stampa och klappa händer.

Men hackelseverksmakarne blefvo rasande, så att tillställningen afslutades med ett rätt bra slagsmål, hvadan vi fingo oss en särdeles lifvad aftonsång på den sabbaten.

Men när Manne i Klynnan kom tillbaka till staden och hans anhängare fingo veta, hur det gått för honom och att hela deras riktning genom hans förvållande blifvit till spott och spe uti vår stora socken, blef han platt förkastad af sitt parti och döptes för eviga tider med vedernamnet »Manne på Mosastånnan», med anledning af den estrad, från hvilken han tänkte förvåna folket i sin hemsocken med sin muns vådliga tal.

Förlorade »bataljer».

Sven Månsson i Rasmusbo var den trägnaste och mest energiske processmakare vi haft på långa vägar.

Det hölls icke ett ting hvarken i detta eller i grannhäradet, utan att Sven Månsson fanns där ifrån första dagen allt intill den sista, och hade han inte egna mål att föra, så uppträdde han som »abekat» åt andra, i sådana ärenden, som läns- eller nämndemännen inte för skams skull ville åtaga sig. Och då kan man lätt tänka sig hurudana processer han förde.

Annars var det rätt underligt, att folk brydde sig om att använda Sven, ty vanligen tappade han i häradsrätten, och när han sedan skulle »vräka in hela bibban i hofrätten», så förlorade han vanligen fatalierna eller, som han själf uttryckte sig, »bataljerna».

Det hände då inte så sällan, att klienten blef ursinnig och gaf Sven smörj i stället för annan ersättning för det omak han haft.

Sådant hade alltid en ny rättegång till följd, uti hvilken Sven Månsson uppträdde mot sin förre klient och yrkade ansvar å honom för ärekränkning och öfvervåld samt ersättning för sveda och värk.

Omsider gafs det ingenting, som Sven var så glad åt som stryk. Han log knappast hälften så belåtet, om någon bjöd honom en sup, som om han fick en bra örfil.

Och gick det därvid så lyckligt till, att hans näsa sprang upp, så blef den gamle processmakaren rent af strålande, ty då fick han ju litet blodvite att ståta med, kan tänka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och dock hade Sven Månsson en gång, sades det, varit en hygglig och fridsam karl, han som andra, ända till dess han

förlorade de fatalier, vid hvilka han fäst sina största och bästa förhoppningar.

När han var mellan tjugo och trettio år, hängde hans hela själ fast vid rusthållarens Mari i Stampen, och det troddes allmänt, att han skulle få henne, fast han aldrig kom sig för att med ens göra slag i saken medelst ett ärligt giftermål.

Så kom den nye orgelnisten och skolläraren och stack emellan, passade sin tid och knep henne.

— Men ja' hade ju ditt löfte i förväg? snyftade Sven, då han träffade Mari efter hennes förlofning.

— Jaha, men du fullföljde ju inte, utan nu har du förlorat dina fatalier! sade flickan.

— Jaså, har ja' förlorat mina »bataljer»? mumlade Svenstackarn och gick sin väg.

Ifrån den stunden greps han af illvilja och hat mot alla människor och hade inte tanke på annat än att göra folk ledsamheter och ohägn.

Orgelnisten, som anammade hans Mari, skaffade han rysansvärdt mycket omak på halsen samt förföljde honom i hvarenda vrå han kunde komma åt.

Där hölls aldrig en stämma i socknen, vid hvilken någon fördel tillerkändes orgelnisten, utan att Sven sökte öfverklaga och vräka beslutet, och om han rätt inte kom någon väg med sitt krånglande, så förorsakade han likväl med det samma tidsutdräkt, förargelse och till och med chikan.

En dag, när orgelnisten mötte Sven ensam ute på vägen, tyckte han, att tillfället var särdeles gynnsamt att ge honom betaldt för gammal ost.

Och så drabbade orgelnisten på honom med käppen och kringböstade honom så argt han kunde i sitt vredesmod.

— Jag ska' ge' dej för ditt eviga krångel, jag! skrek orgelnisten och hamrade och sparkade, som om han gifvit sig på ett gammalt styfspelt orgelverk.

— Tackar så möcke! Vi ska' göra opp lekviden för omaket vid tingsskifvan! svarade Sven i ödmjuk ton och lommade i väg.

Nå, dä' blef naturligtvis en rättegång efter denna bastonad. Det var en hygglig domare, som satt den gången, och han pro-

ponerade, att parterna skulle ingå förlikning och lägga ned målet.

— Ja, ja, dä' är jag visst fallen för! Jag är beredd att räcka honom handen här framför dombordet! lät Sven ödmjukt och undfallande samt gick öfver och gaf sig till att klappa sin vederdeloman på kinden.

— Visst vell ja' förlikas! smilade han.

Men i detsamma rände han, midt för domarens näsa, in sina klor i ansiktet på orgelnisten, som intet ondt anade, och släppte inte sitt tag, förrän häradstjänaren kom och skilde dem åt.

Där blef minsann ett riktigt spektakel inför rätten.

Orgelnisten hoppade och sprattlade och vrålade af smärta, ty Sven hade klor som en örn, och blodet rann i strömmar ur kinden och neråt halsen på'n.

Domaren rasade, och till och med nämnden vaknade därinne, och då kan man veta, hvilket väsen där måtte varit.

Men Sven lät sig ingenting bekomma utan log och sa':

— Si, så jag älskar honom!

Detta blef emellertid ett dyrt och ledsamt kalas för Sven Månsson.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Se'n lät han emellertid orgelnisten vara i fred några år och sökte till och med att ställa sig in hos honom och visa ånger och ruelse öfver sin forna elakhet.

En dag gick orgelnisten förbi Rasmusbo, när han, hungrig och utsläpad, återvände från en jakt.

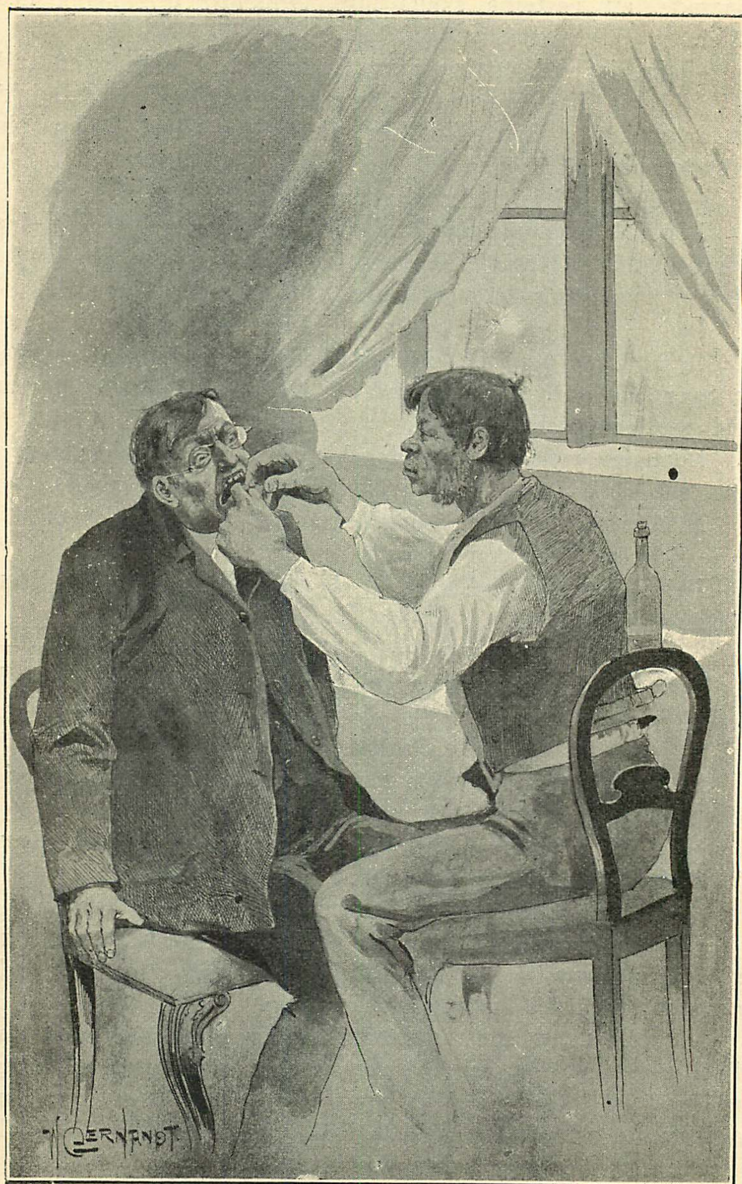
— Ack, ja' får väl inte bju' på en kopp kaffe! kom Sven ut och bad, bockade sig och såg så gudsnådig ut.

— Jo, ja' tackar! lät orgelnisten och gick in i stugan.

Hur nu Sven hade burit sig åt, det vet ingen, men säkert är, att han smusslat in ett litet ilsket gäddedrag i en bulle och orgelnisten fick det fast i munnen på sig.

— Jesses, ett sån't spektakel! Men vänta så ska' ja' ta' ut'et! hojtade Sven och låtsade att han ville gråta samt tog ihop med att lossa draget ur läpparne på orgelnisten. Men han bara ryckte och rände fast det ännu värre, så munnen blef alldeles ihopnitad på den arme mannen.

Och sådan fick han återvända hem och forslas in till lasa-

rettet i sta'n. Han hade fått en krok genom öfver- och en genom underläppen.

Orgelnisten har svåra ärr än i dag både efter Svens klor och efter gäddedraget.

Om nu någon tviflar på det här, behöfver han blott fara bort och se på karlen för att komma underfund med, hvilket utmärkt sanningsvittne jag är, och hvilken stor rackare Sven Månsson varit.

Varit ja, ty nu gör han nog inte flera skälmstycken, den skråen.

Nu har han nämligen förlorat sina »bataljer» reelt och för all tid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

På hösten flyttade orgelnisten åt en annan socken, och strax före jul satte vi till en ny ung man i hans ställe.

Men innan valet var fullt lagståndet, gick denne och förlofvade sig med en flicka från ett annat pastorat. Och det förtröt högeligen en del af sockneborna.

— Han hade inte var't för go' te' å fria här i sockna, den fähunnen! Hade vi trott dä', så skulle han inte fått rösterna! läto flera stycken af de argaste gubbarna, som hade döttrar att afstå.

När Sven fick höra sådant tal, menade han på, att man lätt kunde öfverklaga valet på den grund, att det hölls på själfva frågodagen.

— Du säger nå't, du Sven! Tror du att dä' kan gå?

— Vesst i helgotte, vi ska' vräka valet i ett nysande! bedyrade Sven, som aldrig kunde lida orgelnister och skollärare.

Så gjordes det upp, att Sven skulle lägga i väg till länsmannen och anropa honom att skrifva klagoskriften på uppgifna grunder.

Men efter vanligheten blef Sven inte färdig förrän näst sista dagen.

Då masade han emellertid i väg och för att komma fortare gick han öfver gölen nedanför Svinanäs.

Där råkade han ner i en vak.

Genom öfvermänskligt arbete kraflade han sig likväl upp

på iskanten. men väskan, som innehöll hans papper och protokollsutdrag m. m., försvann i djupet.

Själf blef han liggande maktlös på isen, och där funno honom Svinanäskarlarne framåt aftonen och buro in honom i en af gårdarne.

När han kom sig för så pass att han kunde tala, var han dock inte många sillar värd, och det var med nöd han kunde stamma:

— Nu har ja' förlorat mina sista bataljer! Gack efter prästen, ä' ni snälla, godt folk!

Följande söndag stoppades den gamle processmakarn ner i jorden.

Han fick ett annat sinne, innan han dog, så det är kanske att hoppas att han inte ändå till sist förlorade sina »bataljer» hos vår Herre. Och då vann han ju ändå den bästa processen.

Förlikningsdomstol.

— Lagligt, säjer du! Jag bryr mej den dålige om, antingen det är lagligt eller inte. Här finns mycke' i landet som är lagligt, men som i alla fall inte ä' annat än af ondo. Bränna brännvin är lagligt, sälja öl är lagligt och fördärfva sin nästa är lagligt, bara en kan göra det så, att det inte strider mot en eller annan paragraf. Bara man är ett snille eller en rackare eller en politikus och har reda på lagens krumelurer, så är min själ allting i laga form. Stämma sin nästa till tings är lagligt, svärja sej åt helsefyr är lagligt — äss det sker finurligt — lämna flicka och barn på landsvägen är lagligt, äss inga vittnen finns. Jag blir galen, när du talar om laglighet. Är det inte lagligt att vi själfva ta' hand om lagligheten, när samhället hjälper till att uppfostra hundratusentals pojkar att förkränga lagen?

Och Johan i Jonsbo svor och spottade och var som ett bi. Han hade gått och pratat och skräflat om förlikningsdomstolen, som dom hade inrättat i hans socken och ordat om den stora välsignelse, de haft utaf den inrättningen.

Då hade jag händelsevis slängt in en förfrågan om huru den domstolen väljes.

— Den väljes på kommunalstämma i december månad! svarade Johan och tittade på mej med den medömkan, som hvarje människa får lof att hysa för den karl, som inte känner till, när val ska' ske i kommunerna.

Nu är jag just ingen trollkarl i sådana saker, utan jag dristade mig till att spörja Johan, huruvida val af förlik-

ningsdomstol hörde till de hushållningsangelägenheter, som kommun och stämma ha rättighet att befatta sig med.

Det var då han blef så förbaskad och knäckte till att skälla på det sätt, som här ofvan sagts.

— Lagligt och författningsenligt, skrek han. Är det inte lag och författning, när folk lefva i ro och frid och kämpa ut sina strider och slita sina tvister här hemma utan att behöfva dra' i väg te' tinget och klara det med dyra stämplar och djädriga notarier, unga och granna och farliga? Lagligt — dra' du in i — med din laglighet. Är det inte svenska folket, som stiftar lag?

Det tjänade ingenting till att krångla med Johan. Och hade jag disputerat en stund till med honom, hade jag naturligtvis kommit i slagsmål med honom på vägen och kanske fått stryk.

— Och för resten kan du komma ner åt vår sockenstuga på onsdag. Då ha vi ett mål före. Kom, ska du få si, hur vi reda ut'et utan kostnader, utan nämndemänner, abekater och stämplar och paragrafer och notarier och skam och hans mor! sa Johan, när vi skildes åt.

Jag grunnade på't. Och på kvällen las jag i en tidning, att staten lämnat pengar åt en karl, som ville resa till Berlin och studera processrätt. Då tyckte jag, att jag inte heller vore för god att gå ner till Longemosa och studera praktisk juredik.

Sagder dag klockan 5 på aftonen trädde jag alltså in i deras sockenstuga. Där var mycket folk samladt och ett fasligt prat och mummel var där. På ömse sidor om bordet satte sig fyra karlar. Men nämndemannen, som var ordförande i förlikningsdomstolen, stod vid dörren och redde upp en auktionsskuld med en torpare. Rätt hvad det var gick han fram och skulle sätta sig i stolen midt för bordet och börja dagens förhandlingar. Men han vände tvärt, ställde sig ånyo vid dörren en vändning. Och så skred han efter en kort stund åter fram för att sätta sig. Men det blef ingenting af den gången heller. Han vände åter mot dörren.

— Hvarför sätter du dej inte? undrade en medlem af förlikningsnämnden, det vill säga en af de fyra, som sutto kring bordet, två på hvarje sida.

— Ni ska väl stiga opp och bocka er, när jag kommer, era drumlar. Lagens bokstaf och gammal sedvänja ska' väl iakttagas! dundrade nämndemannen.

Därpå drog han fram. De fyra rätade på sig och bockade sig. Nämndemannen nickade liksom ett kungligt bifall åt dem. Han kunde den nicken, den rackarn — han hade lärt sig den af notarien. Det är en konstig nick, den där — han kan tolkas antingen som spelad artighet eller såsom ett pojkaktigt öfversitteri.

Men det kvittar. Ordning och skick och högtidliga fasoner ska det vara i allt.

— Träd fram, Maja i Bråten och Jödde i Rasmusbo! sa' nämndemannen.

En blek käring och en sorgesam karl gingo fram och ställde sig på hvar sin sida om nämndemannens och förlikningsdomstolens dombord.

— Är du förbanskad, Maja! Du är ju svarande part. Vet hut, harpa! Ställ dej te' vänster.

— Dä' kan jag göra. Men inte för att jag krusar dej, lät käringen.

— Nå, hvad har du, Jödde, att andraga emot henne? sporde nämndemannen och vände sig mot käranden.

— Jo, i lördags afton klockan fyra eller kanske tre minuter — — —

— Klockan två var det för —, afbröt Maja.

— Håll käften, käring! Fortsätt kärande, lät nämndemannen.

— Öfver fyra kom jag gående förbi hennes. Hon sto' på förstustenen, och jag hälsade på henne. »Vell du inte titta inom och smaka på mitt småbrö', för jag bakar», sa' ho'. »Tack», sa' jag. Och så gick jag in och satte mig på soffan. Och hon gaf mej en bulle. Guler och granner var han, och jag åt och tänkte på ingenting. Maja pra-

tade med mej om min käring, om mina kalfvar och barn och sto' framför mej med händerna under förklä't. Rätt hvad det var, krasmade det till i min mun. Det är en degklump, tänkte jag.

Men i detsamma sprang Maja på mej och skrek:

— Bevars, dä' har kommit ett hår i degen. Ursäkta mej, dä' sitter i mungipan på dej! Så drog hon till i en tråd, som hon ringlade ut ur min mun.

Och när hon ryckt till, begrep jag, att det var ett litet utå di där förbaskade gäddedragen, som mannen hennes köper ifrå' Stockholm. Draget hade hon kört in i bullen och lurat i mej, den häxan. Den ene hullingen gick igenom öfverläppen, den andra genom underläppen. Stina i Bråtabäck fick se'n skära ut dom. Sveda och värk har det varit, och jag har sitt ut i synen som en kinesisk gris. — Ja, domstolen känner väl till di där grisarna med uppåtvända trynen, som hushållsgillet har införskrifvit. Som ett sådant svin har ja sitt ut i fem veckors tid, för det hon lurade gäddedraget i käften på mej.

— Men han talar inte om att . . .

— — — —

— Töst käring! Hvad yrkar nu käranden?

— Jag yrkar betalning för sveda och värk, och jag yrkar halshoggning på Maja för lifsfarligt vapen, sa' Jödde.

— Hvad säjer du om detta, Maja? Töst, vänta ett grand. Har du antecknat, hvad han sagt, sekreterare? Gå på nu Maja.

— Jo, det var — låt mej se — jo det var på hösten eller kanske det var på våren — nittonhundra — som karlen min låg i dödssjukan, så att jag själf fick lof köra te' kvarn. Jag kom dit och satt där i kvarnkammaren, och den där skrubbelinen var där förut. »Jag ska' bära in och hälla på din mäld», sa' han. Och han gjorde't. Och han var så smilefiner och friade te' mej i kvarnkammaren — ifall karlen min händelsevis skulle dö förstås — och klappade mej och kösste mej — och bar ut mina mäldsäckar,

när det var färdigt — och satte för mina stutar och hjälpte mej upp på lasset — och knöt åt halsklä'et och ba' Gu' vara me' mej. Men när jag kom hem, var karlen på bättringsvägen, och när jag skulle baka, gjorde sej degen inte. Jag försökte alla upptänkliga medel. Men det var löx. En tid efteråt fick jag höra, att Jöddes säd varit frostskadad. Nu tror jag, att han bytte säd med mej vid kvarnen, det har Lina i Slabbabo sagt, att hon kan svärja på't också. Ja, min karl kom sej, mjölet var oäkta. Jödde stal min go'a säd och lämnade mej sin usla smörja igen. Nu yrkar jag inför förlikningsdomstolen skadeersättning för mjölet, yrkar häktelse på fähunnen för stöld och ansvar på honom för han kösste en gift kvinna. Och får jag inte min rätt här, så är det en ussel domstol, som inte ä' värd två styfver — och — — —

— Töst! röt nämndemannen.

— — — —

Ja, en kan knappt tala om, hur det gick. Käranden, som fått gäddedraget i käften, hade hela sin släkt med sig till domstolen, käringen hela sitt parti. Innan nämndemannen och bisittarne hunnit bilda sig en mening om processen, var hela församlingen i slagsmål och gräl. Det var, som om en orkan farit kring väggarna, inom hvilka förlikningsdomstolen satt.

Nämndemannen sökte åstadkomma tystnad medelst klubbslag. Men klubban gick sönder. Och när han stod där med bara klubbskaftet i sin hand, kom orgelnistfaen och tittade i dörren.

— Ge' mej något att äska ljud med! vrålade nämndemannen.

Frun sprang efter sin sockertång och gaf honom.

Men när nämndemannen dräpte tången i bordet, fick han fingrarna emellan fjädrarna.

— Aj, aj! vrålade han och viftade med sin blodiga näfve mot taket. Tången hängde vid. Det såg ut, som om

öfverdomarn haft en stor fluga från helseket i nyporna, och han grinade som en solvarg.

Det blef inte för bättre än att domstolsledamöterna fingo stiga upp och drifva ut de stridande parterna, så att de fingo slåss på skolans lekplan utanför.

Hur det slutade vete vår Herre.

Men det vet jag, att här i socknen ska' ingen förlikningsdomstol komma till stånd.

Den rejäle lagen ska' ha sin rejäle gång.

Lätta bröllopskläder.

Hurudana böjelser stadsfolket har, det känner jag gu'alof inte till, men med oss landtbor förhåller det sig nog så, att vi gärna vilja gifta oss. Och väl är det, ty man blir i alla fall icke en reel människa, förr än man kommer in i den klämman. Då först blir det folk af vildbattingarna och yrskallarne, och därför gifva alltid våra gamlingar dem, som ha illvettiga barn att dragas med, detta råd:

— Gift dem bara, så hoppa de inte längre!

På höstsidan är det i allmänhet som vi helst vilja styra in i den äktenskapliga hamnen. — Jag vet egentligen inte hvarför det är så, men faktiskt är det i alla fall.

Visst är det sant, att det icke gifves någon dag eller stund under hela året, då våra beskedliga fruntimmer inte äro lifvade för äktenskapet. Men på höstsidan, då kvällarne bli mörka, nätterna långa och då det blir ruskigt och kusligt utomhus, då far giftermålsandan äfven in i det eljest mera kallsinniga, förståndiga och praktiska manfolket.

Det är riktigt både komiskt och lärorikt att se, hur folk slita och plita och härja och illfänas för att komma ihop framåt höstsidan, och om man noga betraktar saken, så finner man snart, att ju äldre delinkventerna hunnit bli, dess ifrigare äro de. Jag har en paschasa att tälja om den saken också.

* * *

Det finnes alltid i hvarje bygd några personer, som äro hvad man kallar klassiska, och här på orten ha' vi, måntro, flera stycken sådana.

Men för momangen tänker jag hufvudsakligast på Fia Mård och gamle landtbrefbäraren Johannes Isaksson.

Fia Mård hade allt sin lilla historia och sina stora minnen, hon som andra.

Ifrån sin barndom och långt efter det hon redan börjat, såsom man säger, lägga på gummefläsket, tjänade hon hos baronens borta på Svanaholm. Men när den gamle baronen dog och den unge friherren kom till väldet däruppe och ville ha yngre och smärtare och grannare fruntimmer omkring sig, fick Fia för sin lifstid stugan, som hon nu bor uti borta på utgården, jämte ett reelt kofoder, ty hon hade varit en duktig trotjänarinna.

Hon hade det alltså mycket bra och lugnt på gamledar. Det hölls inte ett bröllop, barnsöl eller en begrafning på långa vägar i orten, utan att »jungfru Fia» skulle dit och laga maten och styra och ställa, ty hon visste, hur det skulle gå till.

Och när man nu vet, att det här ute är så, att alla gästerna vid kalasen lämna en viss part af sin »förning» till kokerskan, så kan man allt tänka sig, att det ofta fanns många godbitar i Fias skåp.

Men grann var hon inte att se på. Skam till sägandes hade hon rätt försvarliga mustascher, som mången af socknens lejon afundades henne, och i öfrigt liknade hon allt mera ett bykekar än en sylfid, samt såg inte så litet rolig ut, när hon kom och rultade på vägen, den goda Fia.

Sitt utseende rår då människan i alla fall inte för, utan det är nog skaparens ensak. Men saken var den, att Fia var så vådligt moralisk, att hon aldrig fick nys om, att en pojk och en flicka tyckte om hvarandra ett grand, utan att hon styrde till ett socknaspektakel. Och därför var hon just inte vidare omtyckt af ungdomen, utan de förde kolifej med henne och diktade till och med visor om henne, och dem sjöngo de om lördagskvällarna, så att det skallade, när de gingo förbi hennes stuga.

Så, serradö, kom det ut i socknen, att hon själf blifvit betagen i vår gamle landtbrefbärare, Johannes Isaksson, och däraf blef det ett rysansvärdt rumor. Ty det kan man tänka sig, att när kärleken flyttar in uti en så stor kropp som Fias, så får den ett vådligt svängrum och lefver förfärligt.

Johannes Isaksson hade förut varit rättare och umgåtts med inspektorer, så han kunde omkring fem stycken utländska ord, dem han också flitigt använde, och det var det, som knäckte Fia.

En dag kom han sålunda ner till henne på Sjöhemmet, bockade sig och sa':

— Får ja' lof obstruera jungfrun mä' denna postförsändelse?

Det talesättet gjorde hennes gamla hjärta godt. Hon tyckte, att det lät liksom ett eko från Svanaholmstiden, så att allt det finaste och bästa, som fanns i hennes skåp, kom fram, och det vardt kalas för Johannes.

Ifrån den stunden skaffade han sig ofta ärende till Sjöhemmet, där han städse mådde såsom en prins.

— Dä' ä' så angenämt att gå hit, ty när en har varit ibland bildadt folk, är det alltid liksom upplyftande att träffa ett ekevågt och cyniskt fruntimmer. Annars råkar en ju inte annat än rått bondfolk härute! tyckte Johannes.

Fia myste med mun, kände sig smickrad, kokade kaffe, bakade våfflor och proppade landtbrefbäraren så full däraf, att han knappt kunde gå hem. Naturligtvis skulle Johannes varit en stock eller en sten, om han icke låtit sig sådant behaga, och det dröjde heller inte så värst länge, förrän Fia och Johannes hade saken klar sinsemellan och kommo öfverens att lägga i väg efter lysningssedel.

Men det visste de då bägge två, att om folk finge se dem tillsammans på väg till prästen, så skulle de blifva utsatta för spektakel och drift i gårdarna, särdeles från ungdomens sida.

Fördenskull funno de upp ett besattandes godt knep, hvarigenom de ansågo sig kunna lura sockneboarne alldeles dråpligt.

De skulle nämligen ge sig åstad i sina hvardagskostymer, hvar och en särskildt, och taga med sig helgdagskläderna i hvar sitt knyte.

På det viset skulle då ingen kunna misstänka dem för att vara på väg till prästgården, tänkte de.

Men på visst klockslag skulle de mötas i Boarps äng en bit från vägen. Där skulle de ömsa kläder och se'n gå en liten skogsväg fram till prästbostället.

— Hi hi hi, hvad vi ska lura de uslingarna, och så snopna di ska bli! grinade de gamla tosingarna och pussades i glädjen öfver det väl funna påhittet.

Nå, på öfverenskommen dag i början af hösten gaf Johannes sig af med knytet under armen.

— Hvart ska' postmästarn lägga i väg så tidigt på da'n? sporde de honom, när han drog igenom Stoarps by.

— Åh, ja' ska' göra en liten schväng! svarade Johannes och såg vördig ut.

Men pojkrackarne hade sett en flik af hans helgdagsrock i knytet och anade genast argan list. — Och så fick han spioner efter sig, stackarn.

Det dröjde inte så värst länge efteråt, förr än jungfru Fia kom, också hon med ett stort knyte i handen, och rultade, knyckte på nacken och pustade i brinkarna.

Byafolket hade knappt fått syn på henne, förrän de begrepo något så när, hvad som var på färde, och inom kort var hälften af folket oförmärkt i hälarne efter henne.

Ty där bor, gunås, ett vrångt och ledt folk uppe i Stoarp. Det ha de alla da'r haft rykte för.

Men Johannes och Fia anade intet ondt, utan träffades gladeligt på den utsatta mötesplatsen.

— Nu ska' vi byta om kläder i rappet! myste Fia, och det gick som ett huj för dem bägge två att ta' af sig hvardagskläderna.

Johannes skulle just hoppa i sina söndagspantalonger och Fia stod i underkjolen och dammade af samt rätade till bakvåden på sin svarta klädning, när alla Stoarpaborna rusade fram och skreko och tjöto värre än om de varit hedniska indianer.

— Skynna på och hjälp oss ringa in vargen! larmade de.

— Ä' här en varg? bäfvade fästfolket.

— Vesst i hundan ä' här dä'! Han kommer häråt allt hva' han kan! hojtade folket.

Fia dängde sin klädning och började rulta af sådan hon var det fortaste hon kunde åt prästgårdshållet, och Johannes lämnade sina byxor i sticket, och sprang — skam att säga det — i kalsongerna efter så argt han orkade.

— Nu komma gråbena! Tre ä' di! bölade Stoarpaborna, och dess värre sprungo Fia och Johannes i förskräckelsen.

* * *

Pastorn hade just slutat att döpa Kristins flicka i Åboliden, när dörren till ämbetsrummet slogs upp och Fia rullade in i sin

underkjol och utan hufvudduk. Tätt efter henne kom Johannes hättelös och utan pantalonger.

Bå' präst och faddrar blefvo alldeles förfärade.

— Mina vänner, mina vänner, huruledes och hvadan kommen I? Hafven I varit fallna i röfvarehänder eller har den onde anden farit in i edra kroppar? frågade pastorn, medan fadder-gumman, drifven af räddhåga och förskräckelse, vände barnungen upp och ner tre gånger för att dymedelst motverka trollskottet.

— Nä', nå'n annan ande har inte farit i oss än den, att vi skulle be' om lysningssedel, men så kom di och sa', att där ä' tre vargar i Boarps hage! pustade Fia, medan Johannes kröp in i ett hörn för att skyla sin nakenhet ett grand.

Pastorn blef allt mer och mer förbluffad, men när de talat om en del af äfventyret, så var han inte dummare, än att han begrep hela schäsen.

Han skref ut lysningssedeln, och se'n ställde han dem framför sig sådana de voro, och talade till dem om kärlekens sötma och äktenskapets helgd.

När pastorn se'n kom in till sitt middagsbord, grinade han som en vanlig syndare och sa', att väl aldrig någon präst haft ett fästepar i sådan skrud framför sig förut vid en helig förrättning.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett sådant tjut och hurrande det hölls utmed vägen för Fia och Johannes, när de sedan gingo hem, det kan inte omtalas, och Johannes påstår själf, att det var det värsta han varit ute för. Ty de synddrypande Stoarpsborna hade naturligtvis burit undan och fördolt deras kläder.

— Ja' har aldrig varit så erkebuserad i hela mitt lif. Ja' trodde i hvar stund, att ja' skulle få slag eller obstruktion! sa' han.

Men gifta blefvo de se'n, fast det inte töfvade så länge, förrän »postmästarn» ångrade på't.

En upplyftad kommunalnämnd.

Kråkebo socken var ett helt år sönderslitén af de mest rysansvärda kommunala tvister och stridigheter, som man kan tänka sig, och dess kyrkoråds- och dess kommunalnämndsledamöter hade sådana ärenden att handlägga och så grufliga vedervärdigheter att genomvandra, att det egentligen är underligt, att de bara kunde lefva öfver det.

Redan strax efter julen ramlade den ena armen å kyrkotornskorset sin väg, så att man började inse, att kostnad för reparation och dylikt stod för dörren och hotade med nya utgifter, ty en någorlunda bastant socken vill ju inte gärna, för folks muns skull, ha' ett ramponeradt och bristfälligt kors på sitt kyrktorn.

På kyrkostämman i maj kom också korset på tapeten. Men till något beslut kom man icke. Ty där fanns en hel hop röstägande, som tyckte att kyrkan nog »stode bi», rätt om korset inte vore så riktigt.

Där höllos sedan nio stämmor och sexton sammanträden, men fortfarande stod det ramponerade korset på spetsen af Kråkebo kyrktorn och skriade uppåt himla om socknemännens split och gudlöshet.

Vid den nionde trätostämman framträdde Anders i Gladebo och bad att få inlämna en motion.

— Till förekommande af den långvariga stridens biläggande angåennes dä' fördärfvade korset, har ja' klarerat frågan i en skreftlig motion, som ja' ska' be å få inge, äss or'föraren vell framställa en preposisjon på'n! sa' Anders.

Ordföranden förklarade, att sådant inte lagligen kunde förvägras Anders, och fördenskull mottog han papperet och läste upp följande motion i ämnet:

»Alldenstund, förty och emedan Kråkebo kommun enligt

erfarenhet och statik är fattig och svårt behäftad med många ringare omständigheter, så måste man fästa tankens uppmärksamhet vid afsikten, så att man icke tager miste om sakens rätta förhållande, utan hafver framtidens menliga följder för ögonen; och då träkors på körketorn, iföljd af kajors förorenande, blåst och tidens skarpa, uddhvassa tänder äfvensom maskars förekomst i trä och guldförgöllningens obestånd, efter några år är ett ogjordt arbete, som af efterkommande måste omgöras, och förty aldrig blifver färdigt, hvadan träkors på körketorn alltid måste blifva tvisteämne bland församlingsboar, som till och med äro gjorda af ek, bok eller tjurig gran eller trävirke, så vell jag föreslå, att församlingen beslutar uppsätta åt sig ett järnkors, hvilket kan äga bestånd i lång tid och ett stöcke in i evigheten för en visserligen dyrare kostnad, på hvilken ingen bör se, ty om en församling kan bära hunden, så kan den bära svansen också, enligt hvad statiken och erfarenheten, som sagdt, alltid lagt i öppen dag.»

Denna präktiga motion i församlingens brännande fråga blef naturligtvis föremål för en vidlyftig debatt, som varade i flera timmars tid, och till sist var han på vippen att gå igenom.

Det skulle han också hafva gjort, därest inte ordföranden i kommunalnämnden kort före diskussionens afslutande uppträdt och lagt de närvarande på hjärtat att icke ge sig in i äfventyrligheter.

— Skolhustaket behöfver späckas nu bums! Ska' vi så dräpa te' mä' ett järnkors på körka i samma vefva, så få vi många utgifter på en gång. Mej kan dä' kvitta, men jag vill bara säga ifrå', så här inte blir för stort messnöje, när debetsedla komma.

I följd af detta inpass föll Anders' motion, och frågan om korset uppsköts till ett annat år.

— En får inte vräka för stort lass på en kommun på en gång, då kan han slå af sej oket! menade en del af gubbarna.

Men Anders och hans meningsfränder förde sedan ett hiskligt väsen i Herrans församling.

* * *

Bättre gick det likväl med späckningen af skolhustaket.

Det arbetet lämnades bort till muraren i Stensabo och gick bra för sig ända tills afsyningen skulle ske.

Då ville emellertid kommunalnämndsledamöterna dels visa, hvilka förståsigpåare de voro, dels lägga i dagen, hur samvetsgrant de handskades med kommunens medel.

Till den ändan sa' ordföranden, när både han och hela nämnden stodo nedanför skolhuset och koxade uppåt taket med kritiska blickar:

— Dä' ä' inte riktigt gjordt ve' den norra pipan! — Vi dra' af två kroner på arbetslönen!

— Dä' håller streck! Två kroner gå utaf! biträdde ledamöterna.

Men då blef muraren ilsken och började svärja:

— Bättre hade ni inte fått späckadt, om I rätt hade vändt er te' en murare ifrå' helseket, era snåljoppar och dumsnutar! väsnades han, som egentligen var en ogudaktig karl och inte frågade efter hvad han sade, fast han var en duktig och skicklig murare.

— Du ska' veta hut och lägga dina ord på ett annat sätt, när du ä' te'sammans med kommunalnämnden, din fattiglapp! röt ordföranden och hötte med sin kyrkekäpp.

Men muraren släppte inte efter, utan hotade med process och chikan och fordrade, att hela nämnden skulle gå upp på taket och syna arbetet riktigt.

— Annars begär ja' gode män och det kostar fläsk! skrek han.

Nå, hur han vändes med dem, så beslöt nämnden att bestiga taket, fast en af dem tyckte, att det var hissnesamt och vådligt, ty det är, som man vet, ett tvåvåningshus.

Men de kröpo upp ändå, kraflade sig fram till pipan och lade sig däromkring på magarne öfver takåsen och beskådade arbetet.

— Jag ska' kila ner efter en hammare, så få ni bösta på späckningen och se, att han är rejäl, lät muraren efter en stund och sprang ner på marken.

Men han var, som sagdt, en rätt gudlös karl, och när han kom ner, vräkte han omkull stegen utan den ringaste hänsyn till högheten hos de personer, som lågo på sina magar å takåsen.

— Är du ryss rasanne, häfver du ner stegen! Hur vill

du då att vi ska' komma te' mark igen? tjöt hela kommunalnämnden.

— Dä' ger ja' attan. I kan stanna där och begrunda afdraget! Så ajöss mä' er, gubbar! lät muraren och gick sitt håll.

Ni kan tro, att det blef ett vackert lif på Kråkebo skolhustak i den aftonstunden.

De arma ledamöterna kraflade sig upp och ställde sig tre vid hvarje skorsten samt höllo sig däri med darrande händer och skriade alla på en gång efter muraren, så att de voro nära att spränga sig.

— Det är din vektighet, som ledt oss i fördärfvet nu och alltid, röto ledamöterna åt ordföranden. Och på så sätt råkade de i gräl mellan pauserna, när de inte orkade hojta efter hjälp och förlossning.

Fattigstugugummorna kommo ut vid skränet och när de fingo se hela socknestyrelsen stå på taket och tjuta, flydde gummorna hals öfver hufvud in och låste sina dörrar, ty de hade fullt och fast klart för sig, att orena andar farit in i kommunalnämnden, alldeles såsom uti en svinahjord.

Till och med vägfarande flydde, när de fingo se sex karlar stående på takåsen och hållande sig i piporna samt hörde dem uppgifva de hemskaste klagoljud, som någonsin tonat inom kommunen, se'n danskarne gingo där och härjade och sköto mot kyrkdörrarne.

Så länge kommunalnämndsledamöterna hotade och förbannade muraren, som drifvit dem till en dylik spets, hörde de inte af honom.

Men när de länge stått där och kvällen började falla på, bytte de om tonart och togo till att gråta och vända sig till Herranom.

Då tyckte till och med muraren, att det var synd om dem och nalkades åter.

— Äss I kasten ner en tvåkrona hvar, ska' ja' resa upp stegen! ropade han.

— Låt oss i Gu's namn göra det; vi debitera sockna' för'et på omkostnadskontot, dä' ge vi attan! sa' ordföranden.

Och muraren fick sex tvåkronor till sina fötter, satte upp stegen, och den skälfvande och förfärade kommunalnämnden kom till jorden igen.

Men när man sedan skulle å extra kommunalstämma granska räkningen å takreparationen, uppstod där förstås ett grant lif, ty där fanns naturligtvis en del, som höllo med nämnden och ansågo det rättfärdigt, att kommunen betalade de tolf kronorna, eftersom det var i socknens ärende ledamöterna voro stadda, då de tvingades till utgiften.

Men lika många andra socknemän förmenade, att om männen ville göra några himmelsfärder, så finge de göra det på egen bekostnad.

I voteringen segrade emellertid kommunalnämndspartiet, men det påstås, att de tolf kronorna komma att göra ondt i socknen under många Herrans år och utgöra fröet till osämja mellan hedervärda släkter i Kråkebo uti långliga tider.

Hvart någon af de där ledamöterna kom på gille eller färdaväg, fanns alltid någon, som frågade:

— Hurudan är utsikten i alla fall ifrå' skolhustaket?

Och så blef det genast gräl och elände samt en och annan gång också stryk utaf.

Ett famntag.

— Stackars Anna Stina! Hon hade aldrig haft något pojkatycke.

Det vill säga, att pojkarna hade aldrig tyckt om henne. Men själf hade hon tyckt om pojkar i alla da'r, så att det rent knakat uti henne.

När hon var så där krings vid tjugu år, blef hon för en tid liksom fjantig för en kärlekshandels skull, och jag tror knappt att hon repade sig fullständigt sedan dess, ty så fort det blef fråga om giftermålsaffärer eller något, som stod i samband med dylikt, gick det rundt för henne.

Hon var allt till naturen i ungdomen litet inbilsk af sig och tyckte, såsom flickor i allmänhet bruka göra, att hon var grann, och därför inbillade hon sig också, att ingen karl kunde se henne utan att bums bli kär i henne.

Nu var Karl i Flahult, som var socknens raskaste och grannaste pojk, tillika en stor stopastolle och han plågades heller inte af något allt för godt hjärta, hvadan den vildbattingen och syndaren hade en vådlig ro af att gyckla och stollas med töserna och allra mest med den lilla Anna Stina i Fållen.

Det höll han på med en hel sommar och gick och intalade henne, att fast största delen af de andra flickorna i socknen hängde efter honom som ärtrefvor, så var det dock endast till henne allena, som hans håg stod.

Och Anna Stina i sin enfald trodde honom.

Far hennes förmanade henne visserligen och försökte öfvertyga henne, att Kalle inte hade någon mening med hvad han pratade, — men det halp inte. Tvärtom blef hon allt mera etter befängd.

— Men du kan väl begripa, att han, som kan få hvilken helgårdsflicka som helst, inte tar dej, som ingenting har. Och

inte har du någon vidare vackerlek att bögga på! predikade gubben.

— Dä' hjälper inte hva' I säjer, far! Han har sagt öfver hundra gånger, att vi ska' gefta oss! mente Anna Stina och knyckte på nacken och var så säker på Kalle som på domen. Men framåt hösten begaf det sig, att Kalle likväl tog ut lysningssedel med en annan tös i socknen, såsom ju också hvar och en kunde tänka, att han skulle göra.

Då blef Anna Stina, som vid den där momangen var omkring tjugo år, liksom en smula »vurmer» en liten tid.

Inte på det viset, att hon tog till att magra och tackla af och önska sig döden eller dylikt, som är fint och modernt, utan hon gick för sig själf och bet på tänderna och grunnade på, hur hon skulle kunna göra Kalle ett reelt spratt.

Hon ville visst inte slänga svafvelsyra i ögonen på'n, ty så långt äro vi inte komna ännu ute på landsbygden. Hon törstade blott efter ett tillfälle att få chikanera och, som det heter, skälla ut honom på folkavis midt ibland mycket människor.

Och på den saken funderade hon så skarpt, att folk trodde att hon gick och var halftoseter.

Nå, omsider fick hon en plan färdig.

Söndagen före bröllopet gick hon till kyrkan och lagade, att hon träffade på den trolöse, när han befann sig midt inne i en stor folkskock på kyrkogården,

— Nä' si gu'da, menedare! sa' hon och gjorde sig till och neg för Kalle samt var så ilsk, att underkäken darrade och skalf på henne.

— Menedare? Hva' i hundingen menar du med dä'? sporde Kalle. Och folket till att gapa och grina.

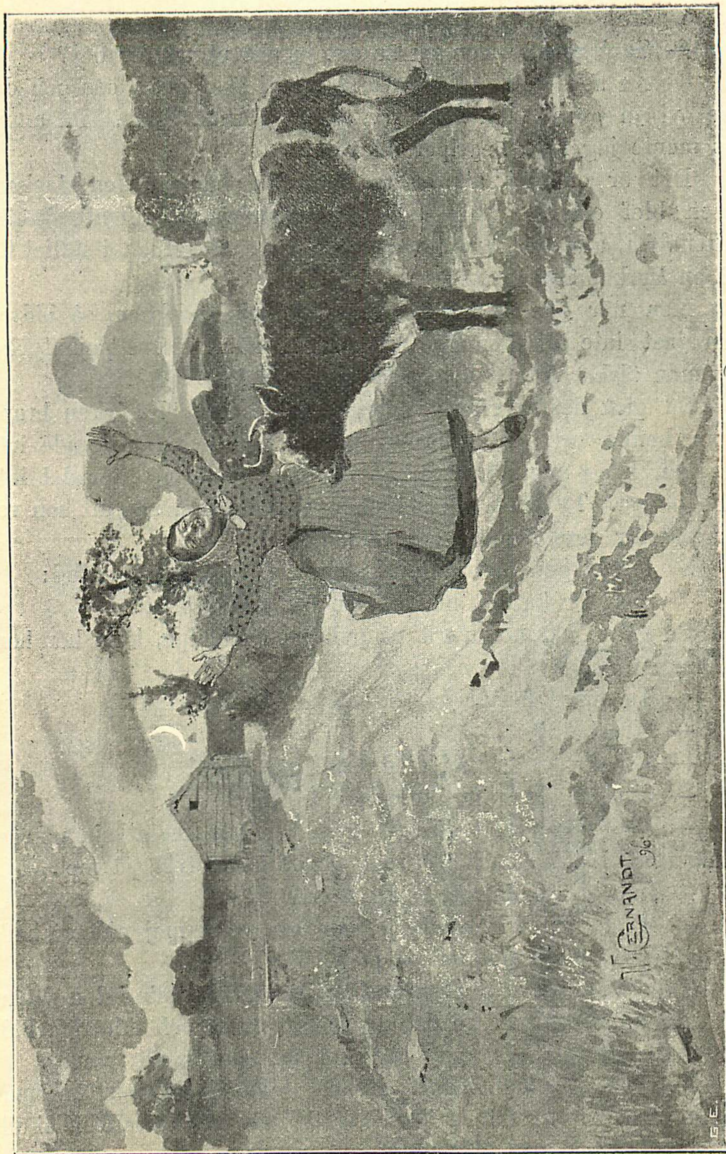
— Jo, dä' ä' just hva' du ä', och dä' ä' en ovanlig syn att si en sådan här i sockna. Till och med di gamla ha inte sett en så'n förr här på orten, så du kan visa dej för pengar, äss du behöfde det! bjäbbade Anna Stina.

Kalle blef för en stund alldeles perplex och visste just inte antingen han skulle bli ilsk eller grina.

Men till sist gjorde han det senare och frågade:

— Hva' i all sin da' har ja' då svurjet falskt på?

— Jo, du svor inte en utan tio gånger på, att vi skulle gefta oss,

— Ja, gubevars, hvad ja' det gjorde och dä' ska' vi väl också göra!

— Ska' göra? Men nu är det ju allt utlyst för dej?

— Än se'n då? Ja' sa' vesst att vi ska' gefta oss och det ska' vi ju göra, men *hvar för sig lell,* Anna Stina. På annat vis mente jag inte, begriper du väl!

Det är onödigt att omtala, hur illa skamsen den stackars tösen blef och hur vådligt de kringstående togo till att skratta och flabba, alldeles som om de varit på en lekstuga i stället för på en kyrkogård.

Men när den här paschasan kom ut i socknen, så bidrog hon just inte att förskaffa Anna Stina något större pojkatycke. Ty man älskar inte den, som folk grinar åt.

Så gick det år efter år, tiotal efter tiotal. Kärleken brann inom henne och på giftermål tänkte hon, och hon kunde inte begripa, hvad manfolket var af för slags materia, efter det inte ville nappa. Ty jämt och ständigt inbillade hon sig, att hon var föremål för dess längtan och tillbedjan.

Så fort någon bara tittade åt henne, tänkte hon alltid:

— Sisä för katten, nu vill den ha' mej också!

En gång, när hon varit på potatisplockhjälpe, kom hon hem till far sin om kvällen och sa':

— Te våren flöttar ja', så möcke kan ja' säga!

— Hvart då?

— Ja' ska' gefta mej med Kalle på Moen!

— Gualof! Har han sagt nå't te' dej?

— Nä', inte precis direkto, men han har kastat sju potäter i min rögg i da', så att dä' rent sjongt i skrofvet på me'.

— Inte ä' väl dä' ett rejält frieri?

— Ä' dä' inte? Men hade han inte velat mej nå't, så hade han väl inte dängt potäter på me' heller!

Kalle ville henne dock ingenting, åtminstone inte i den vägen, och Anna Stina fick gå där år ut och år in och lida och bida och jäktas af sitt hjärta, ty kärleken är, som sagdt, vådlig.

Men en vår blef hennes granne, Johan i Hägnen, änkeman och det började verkligen likna sig till, att gubbskrabben skulle blifva vid Anna Stina till slutet.

På eftersommaren avancerade det verkligen så långt, att

de mer än en gång satte möte i Hägnens kohage, när sol hade gått ner.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en fredagskväll. Bra skumt var det, så det var rätt passeligt väder, och Anna Stina och Johan skulle mötas på vanligt ställe. Men hon kunde förstås inte styra sig till utsatt tid, utan skumpade i väg en kvart förut och smet fram på fästigen nere i hagen.

Rätt som hon gick fick hon höra, att någon kom fnaskandes henne till mötes, och hon kunde naturligtvis inte tänka sig, att det var någon annan än hennes gubbe.

Svårt har hon att se i mörker också, sjåtan, gammal som hon blifvit under tiden.

— Jaså, du kommer allaredan, min lelle kelegris! lät hon, bredde ut armarna och ilade att ta' Johan i famn.

Men det var så långt ifrån Johan, att det tvärtom var hans enbetsstut, som Anna Stina rände på. Stuten kom i stilla fred fästigen fram för att lägga sig öfver natten under den stora eken vid stättan, — och han anade intet ondt, förrän gumman flög på'n och ville kyssa'n.

Stuten kunde ju inte bli annat än både snopen och förargad. Han slängde till med hufvudet, så att han rände hornet i det vänstra ögat på Anna Stina och bölade. Denna tog också till att tjuta i sin stad, ty ögat är en ömtålig lem. Så där blef ett fasligt väsen i kohagen.

Anna Stina måste in på sjukhuset, och alla människor ömkade sig öfver henne och tyckte, att det var stor synd om det arma kräket, så att till och med komministern, som annars inte brukar lägga sig i kärlekssaker, under tiden kallade till sig Johan, förmanade honom och sa':

— När nu Anna Stina blir utskrifven från sjukhuset, så är du väl snäll och gifter dig med henne, ty du var i alla fall skuld till hennes olycka!

— Får si! Men blir hon enögd, så ger ja' henne attan! genmälde Johan.

Stackars Anna Stina! Hon blef enögd.

Kalas.

Kalas var det ja. Och folk må säga hvad som helst, så går åtminstone aldrig jag ifrån den stora och bärande grundprincipen, att kalas är någonting trefligt och nyttigt, ja, man kan nästan säga, att kalas är den förnämsta ljuspunkten under vinterns långa natt.

Men det beror naturligtvis på huru man bedrifver saken. Allting kan vanskötas och snedvridas, och sålunda kan man äfven kalasa på ett bakvändt och galet sätt.

Det sägs, att här finns många människor, som fördärfvat sin ekonomi, sin framtid, sitt anseende och större delen af sin magsaft förmedelst sitt kalasande. Och det talet håller nog streck, ty, mina vänner, här finnes sannerligen många dumbommar uti denna värld.

Men det säger jag då, och det står jag till, att om någon undergräfver sin ställning eller sin mages hälsa genom kalasande, så är det ingen reel hemmansägare eller hårdvallsgubbe utan stackars högfärdigt och enfaldigt herrskapsfolk, som ingenting begriper, hvadan man äfven härutinnan kan finna, att de mindre jordbrukarna äro landets must och märg. De bedöma allt riktigt och sansadt, och på dem kan landets framtid fördenskull hängas.

Hvarje gång en s. k. herreman härute »ramlar af skaft», det vill säga slår vantarna i bordet och gör konkurs, så heter det visserligen rörande orsaken till oberståndet uti godemänsberättelsen, att »han lidit stora förluster på borgen».

Men alla godemänsberättelser äro lögnhistorier. Vi säga i samma ämne:

— Han har kalasat på stollavis, den drummeln, så det kunde inte hålla i längden, om han rätt haft en sjö att ösa ur! Och vi komma alltid sanningen bra mycket närmare än de s. k. godemännen, som i allmänhet inte äro några sanningsvittnen eller helgon.

Men har ni nån'sin hört talas om en rejäl bonde, som kalasat upp sitt välstånd? Sällan!

Och dock är det ingen osanning att vi, som grina åt och håna och bespotta alla dem, som kalasa sig till fördärf, måhända äro de djädrigaste karlar i världen till att hålla kalas, stora, hejdundrande hedersamma kalas. Vi äro de dråpligaste storätare i universum, och gäller det att ödelägga korf eller gifva bruna bönor eller pannkaka till spillo eller hugga in på risgrynsgröt, så finns det inte vådligare dundergubbar i hela Skandinavien än vi. Sannerligen, vi äro landets must och märg, och vi hålla att bygga en stat uppå.

Men si saken är den, att vi vräka till med våra gillen på ett helt annat sätt än herrskapsfolket, som i allmänhet inte undfått förståndets gåfva i något särdeles afundsvärdt mått. När herrskap ställa till kalas, så kostar det dem en faslig hop pengar, och när gillet är öfverstökadt, får herrskapet sitta en lång tid och gnaga på benen och suga på ramarna.

Vi däremot förtjäna på de kalas, som vi göra hemma i våra hus, och ju flera vi bjuda, dess mera få vi öfver, och dess fetare bli vi. Sådana karlar äro vi.

Ni, som bo uti stora hus och syndiga städer med all deras ondska och myckna styggelse, begripa nog icke detta underliga tal utan hålla det säkerligen för en vrängd och fåkunnig framställning. Men jag talar nu såsom alltid sanning hvartendaste ord. Eller tror ni, att jag skulle vilja låta trycka en s. k. lögnhistoria och söka vrida i er stollastycken uti ett enkronasbibliotek. Ingalunda, ingalunda. Hörom därför nu i denna kalasernas tidsålder, huru jag och

käringen min en nyårsdag dräpte till med det värsta gästabud en män'ska kan önska sig, utan att det kostade oss mer än 2 kilo bönor, en liten sockertopp och ett halfstop sirup. Så ska' kalas göras. Då kan man komma sig före med mat och välsignelse i huset. — — —

Fjärdedag jul gick Lisa och illgrömmade sig och grät då och då en liten skvätt.

— Hva' går åt dej, Lisa lella? Har du fått igen nå'n utå dina många sjukdomar? sporde jag.

— Nä dä' ä' allt värre än så. Bli inte nu onder, men saken är den, att ja' glömde låsa igen boddörren i går kväll, och antingen har dåliga män'skor eller hundar gått in där i natt, för nu finns här inte en sofvelsmula i huset mer än blötfisken, som står i baljan under köksbordet! Och så grät hon och bölade, så att det gjorde mig ondt om henne.

— Ta' fram mina helgdagskläder och sätt på rakvatten, kommenderade jag.

— Hva' i all världen! Tänker du rymma ifrå mej? pep Lisa.

— Rymma! Nä gubevars, men när vi blifvit sofvellösa, ska' vi förstås drämma till och göra storkalas nyårsda'n, så att vi kan få föda i huset för en längre tid. Ett bastant kalas ska' det bli, och allt rikt, rejält och gifrundt folk i hela trakten ska hit. Gack du och borga hem bönor och socker och sirup och kryddor, så masar jag själf ut och bjuder. Se'n styr nog försynen om det öfriga! resolverade jag.

— Ja, här ä nok' ingenting annat att göra! lät Lisa.

Och så backade jag ut i socknen och bjöd till höger och vänster, brant och djupt, som man säger, kyrkovärdar och nämndemän och kommunalkarlarna och alla de likaste hushåll, jag kunde tänka ut. Jag försummade inte att invitera alla sådana, om hvilka jag visste, att de hade spädkalfvar oslaktade och godt om mjölk. Dem, som hafva ondt om mjölk, ska' man aldrig bjuda på kalas. Si jag känner

mina Pappenheimare, kanveta, som kapten sa', när jag exercerade.

Så fort jag gått min bjudningsrund, blef det förstås ett obegripligt rabaskande i socknen. Ty hur fattig en än är eller hur ettersnål man än kan vara, så har man ändå den huten i sig att inte vilja komma med den sämsta förningen, när man blifvit bjuden på ett kalas, som hålles i jultiden och allra helst en nyårsdag. Hederlig ska' man visa sig.

Gubbarna stucko ihjäl kalfvar och får öfverallt i gårdarna. Slaktarn i sta'n kom åkandes ut och ville köpa småslakt. Men det slog illa ut. Hvar han kom, sa folket:

— Här ska bli kalas nyårsda'n i socknen, och vi ä' bjudna, så vi behöfva't själfva till förning.

Käringarna rustade sig till att baka kakor så stora, som de möjligtvis kunde få in genom ugnshålet, och de lagade till ostkakor och sötostar af hvarenda mjölkdroppe, de kunde samla. Ty det ska jag säga, att de rysligaste modedockor i världen inte äflas värre att öfverglänsa hvarandra i anseende till grann och dyrbar toalett på en kunglig bal, än våra gummor sträfva efter att komma med den hiskligaste och väldigaste ostkakan till ett kalas. Och gualof för det. Hustrurna få väl lof att ha sin stolthet också.

Det blef alltså, såsom jag hade tänkt mig, ett slaktande och ett kokande och ett bakande i alla hus, som jag hugnat med min bjudning, och jag gladdes i andanom åt hvad som komma skulle.

Den värsta sorgen en har, när man ska' göra kalas, är att man får en hop bräder fördärfvade. Ty man har ju inte stolar, så att det räcker till för alla att sitta på. Utan man får borra hål i en hop bräder och sätta ben under dem och göra bänkar för folket att sitta på kring bordet. Hvilket skämmer ut bräderna. Men något omak får man underkasta sig. Och man griper, förstås, inte till de likaste bräderna till kalasbänkar utan plockar ut dem, som äro vankantiga, vinda och illavurna. De äro nog af att sitta på.

Nyårsafton stod jag ute på backen och smäckte ihop bänk efter bänk, så att svetten lackade af mig. Då började förningarna komma.

Ack, hvad det är dråpligt med kalas, gubbar!

Där kommo drängar och söner knallande med halfva kalfvar och får och stutabringor. De hälsade så godt från sina respektive hem och bådo, att vi skulle hålla till godo. »Dä' ä' lite men välment», sa' de.

— Gack in te' Lisa, för jag har så brådt och Gu' vet, äss ja' hinner få alla bänkarna i ordning, sa' jag och borrade och böstade.

Och pigor och döttrar kommo trippande med smörtrillingar, mjölkstånkor och brödknyten, så att de kunde bära sig fördärfvade, de små änglarna.

— Gack in te' mor, ja' kommer inte ifrån mitt myckna bänkagörande, upprepade jag. Hvilket var en illmarighet af mig. Jag visste nog, att allesammans vid återkomsten till sina respektive hem skulle säga:

— Dä' måtte allt bli ett rysligt stort kalas, för han hölls med att göra en oräknelig hop bänkar ute på gatubacken! Och när mororna fingo höra sådant, så skulle detta hafva en god inverkan på storleken af den förning, som de själfva skulle transportera med sig, när de kommo kalasdagen. Alla ville vara värst kantänka.

Och jag hade inte räknat fel. Vi fingo hela bakstugan full af föda utaf alla upptänkliga slag, så Lisastackarn visste rakt inte, hvar hon skulle hysa allt. Och jag själf kunde inte nog tacka försynen, för det jag fått ingifvelsen att ställa till kalas i vårt sofvelbetryck.

När gästerna samlats nyårsda'n, hade vi, så sant jag lefver, utom allt det myckna och välsignade förningssoflet, inte mindre än trettiofyra ostpannkakor stående på sängar och soffor och under sängar och soffor i nattkammaren. Gu' välsigne den, som fann upp våra kalas.

— Nu ger vi dom ostkaka allra först, sa' jag till Lisa

— Dä' passar inte. Kött och fläsk och korf och bruna bönor ska di' ha i början. Dä ä' den vanliga kalasgången! invände Lisa.

Men hon fick lof att foga sig, och så satte vi oss kring bordet och sjöngo först, såsom anständigt är, två bra psalmversar. Därpå klämde vi till med pannkakorna. Den, som ätit ostkaka någon gång, vet nog, hur godt det är. Men han har då också reda på hur helgottes tvärmätt en blir utaf sådan pannkaka. När en hållit på en halftimme, blir man, som om man vore stoppad invärtes. Och jag lät mina gäster äta pannkaka, så svetten lackade af dem. Jag visste, hvad jag gjorde.

När den andra maten kom in, var det stopp, att de kunde få ner en enda bit, så mätta voro de. De försökte på alla upptänkliga vis, de lossade sina bukgjordar och väst- och byxslejfer, de gingo ut och stampade på förstubron och tråkade och vredo sig på bänkarna, så att ett och annat bräde brast och själfva kyrkovärden drog i golfvet som en skålling och fick fiskasåsen öfver sig. Men äta gick inte för dem. De voro för stinna af pannkakorna. Och dock hade de inte tärt mer än sjutton.

— Ät, godt folk, och håll till godo med det lilla huset förmår! ropade jag. De försökte, men — — —

Så togo vi till sötosten. Några bitar tråkade de för skam skull i sig. Men däraf blefvo de än mättare, så att de inte ens kunde doppa i kaffet efter maten, hvarken karlar eller fruntimmer, utan de drucko bara slätt kaffe, ända tills de reste hem. Så stinna och mätta voro de, att de inte ens kunde sjunga psalmen efter maten.

På det viset fingo vi allt det välsignade soflet öfver. Det räckte till Vårfrudagen och ändå hade Lisa och jag det styfvaste kalas hvarenda dag. Vi åto kalasmat till hvarje mål, för annars skulle det bara stått och möglat och skämts och surnat.

På det viset ska' män'skor hålla kalas. Då är det någon idé med det, och då ruinerar kalaset ingen, utan man

blir tvärtom rikare. Inte ha' vi, förstås, några finare rätter. Men det kvittar. Man kan ju i alla fall inte äta sig stort mer än mätt.

Men om man vill spara på soflet, när man gör kalas, så är ostpannkaka en välsignad rätt att börja med. Kom ihåg det!

Klockstapelsmålning i Gnidarum.

En dag, då jag kom upp till kyrkovärden i Skyaklämma af Gnidarums församling, fann jag honom liggande på sitt yttersta och hängifvande sig åt betraktelser.

— Hvad står på, kyrkovärd? sporde jag.

— Jo, jag närmar mig förgängelsen med stora steg!

— Åh, hundingen heller! Kyrkovärden ser just inte så värst döalik ut!

— Men ja' ä' förgeftad i alla fall, blo'förgeftad och fördärfvad för evig ti' och dä' har jag att tacka den förhärdade utlänningen för. Dä' ska' verkligen bli roligt att se, hur länge den rackarn kan få hålla på med att suga must och märg och hälsa och matsmältning ur vårt gamla reela land! stammade kyrkovärden.

Då detta egentligen för mig var ett dunkelt tal, som jag inte kunde fatta, utan bara satt och gapade, anförtrodde mig kyrkovärdamoran, att hennes herre och mästare ett par da'r förut nere hos landthandlaren hängifvit sig åt ett allt för ymnigt förtärande af utländskt vin, hvilket rent fördärfvat honom.

På grund häraf var han nu alldeles ursinnig på alla främmande nationer och låg där och smutskastade dem alla, men synnerligen den, som släppt till det vin, hvaraf han blifvit platt förstörd, och hvilket han förmenade skulle lägga honom i grafven.

Och käringen hjälpte honom förresten härutinnan efter måttet af sina krafter, ty rätt som hon gick där, sa' hon med djup öfvertygelse:

— Tar inte skam rätt snart hvarenda utlänning, så sköter han inte sin tjänst som en karl. Här locka de ifrån oss våra grannaste krösen för 3 öre litern och göra vin utå dem och lägga geft och andra läktyrer på't, så att en rätt snart — Gu' förlåte oss våra synder — inte kan gå te' skreft utan att

få den farliga maggitarren, äss mässevinet är derekt inpeteradt, som handlarn säjer!

— Men man behöfver ju inte pumpa i sig deras vin, om man inte vill! sa' jag.

— Nä', nä', *köpa* smörjan kan en ju låta bli. Men hvem kan låta bli och *drecka't*, när en blir *bjuden!* inföll kyrkovärden. Och så började han på nytt förfördela ryssen och tysken och dansken och fransosen, så de till sist voro inte ens vatten värda.

Det enda som tröstar mej nu på mitt yttersta, det är, att de allesammans fått smörj af oss i forntiden! tillade han emellertid och såg litet belåtnare ut.

Men rätt hvad det var, tog han också till att på ett hetsigt och om föga bättring vittnande sätt fara ut emot amerikanarne.

— De äro lögnandar! sa' han.

— Hur så?

— Jo, det har stått i en tidning att Chicagoboarna funnit upp att måla hus med maskiner eller genom att spruta färg på dem. Men det är en evinnerlig osanning, att Chicagoboarna funnit upp det. Färgöfversprutningssystemet har sitt ursprung härifrån Gnidarum, och det lönar sig inte för amerikanarne att komma fram med något skräfvel härvidlag. Ty om de kunna ljuga hela den öfriga världen full, så ska' de dock inte kunna lura oss i Gnidarum! orerade gubben och slog till och med i förtrytelsen näfven i väggen.

I detsamma undfick han af sin hustru en bastant brännvinsgök, och när han fått i sig den, kryade han till sig och behagade omtala, huruledes de en gång målade sin klockstapel i socknen.

* * *

Se, saken var den, att den gamle klockstapeln hade börjat bli bra grådaskig.

— Han är bestämdt inte målad sedan kristna läran kom till stånd i församlingen! påstod skolmästarn.

Och många andra herremän drefvo också gäck med kyrkorådet för klockstapelns skull.

Och grym var stapeln, det förstås, och illa for han också i

W. GERNANDT

regnväder. Han ruttnade märkbart och tydligt var, att han en dag skulle komma att dråsa ner med klockor och hela konkarången, om ingenting gjordes vid honom.

Detta begrep omsider till och med kyrkorådet, och då kan man nog förstå, hur uselt det var ställdt med stapeln. Ja, de betänkte saken så allvarligt och så djupt, att de till sist i sin högvördighet beslöto att rödfärga hela klockstapeln på alla sidor uppifrån och ner.

Och det gjorde de rätt uti, efter som de ju lyckligtvis hade Nesse Prick, den förnämste och likaste rödfärgare i hela lutherska läran, boendes inom kommunen.

Nå, när saken efter många om och men var uppgjord och Nesse Prick skriftligen förbundit sig att blanda så och så mycket rågmjöl och så och så mycket kimrök i rödfärgen, på det den skulle bita sig fast redigt samt inte heller bli allt för ljusröd, så skaffade sig Nesse två medhjälpare och med dem lommade han in till sta'n för att köpa ingredienserna.

Dit hörde också omkring 6 liter brännvin, det beprips, ty Nesse Prick hade, han som andra framstående målare, en djädrans konstnärsnatur i sig, som gjorde att han ville lefva högt, medan han producerade.

Serradö, när de kommo tillbaka, lånade Pricken en 30-kannorsgryta utaf Inga på Hörnet och så spände de till att koka färgen i en sandhåla strax vid Gnidarums ringmur.

Medan de där kokade och rörde i färgen, hälsade de förstås rätt flitigt på literbuteljerna, så att de till sist började tralla och sjunga visor och dansa polska i sandhålan.

Sådant är naturligtvis en sedvänja bland konstnärer, men frågan är, om det kan anstå folk, som hålla på att koka rödfärg, afsedd för en kyrkoklockstapel.

Orgelnisten gick också flera gånger ut på sin förstugutrappa och runkade på hufvudet och såg bedröfvad ut, när han förnam Prickens och hans kollegers sång och öfriga syndiga väsende.

Men det gick duktigt för dem likaväl. Färgen blef bra, och hur de stretade och vände sig, fingo de omsider upp ett par stegar mot stapeln och skulle knäcka till med målningen.

— Ja, nu ta' vi oss en halare, och se'n dra' vi i Gu's namn te'! sa' Prick.

Men de där sista halarne, som de togo, knäckte dem allt bra hårdt.

Pricken kom inte mer än cirka tolf steg upp på stegen, förrän han dråsade ner och fick hela färgpytsen öfver sig, så att en rödare karl har då aldrig funnits här i landet än mäster Nesse Prick var, där han låg och vältrade sig och svor och regerade på kyrkogården. Ja, han till och med spottade rödt.

Inte en bit bättre gick det för de andra herrarne heller, när de försökte sig på att äntra stapeln.

Gång på gång jordslogo de, och än i dag förvånar det storligen hela Gnidarum, att de icke knäckte sina nackar och ryggrader vid det tillfället.

Men Pricken var inte den, som gaf sig så lätt. Han kom omsider på fötter och började ragla omkring och fundera på't.

Härunder ramlade han mot vapenhusdörren, så att denna fick sig en stor röd flados på framsidan, lika stor som Pricken själf. Men dörren gick opp vid stöten, och artisten föll baklänges in och blef liggandes i vapenhuset.

Man kan inte säga annat, än att det var ynkeligt, men därinne fick Pricken syn på ett par pytssprutor och de gåfvo honom då i alla fall en idé midt i eländet.

Han anammade nämligen en af sprutorna, sög henne full med färg och satte så till att spruta det värsta han kunde mot tinnarne af templets klockstapel.

Det gick bra. Pricken sprutade och grinade illa, ty styft var det. Svetten lackade från hufvudet på honom, men röd och dråplig vardt stapeln, och gick gjorde det.

— Gack efter sprutor, I också, så ska' detta kveckt va' gjordt. Vesst frestar dä' bröstet, men en riskerar då inte att bryta halsen å sej! komderade Prick.

De andra lydde mästarn och det dröjde icke mer än vid pass halfannan timme, förrän hela stapeln var alldeles öfversprutad, till och med klockorna, ty det inträffade ibland, att sprutmästarne raglade till ett grand, och då hände det, att strålarne i misstag träffade de oskyldiga klockorna.

— Ge' storklockekläppen en öfversköljning; han sir så svarter och ledsen ut, så han stör all simmeltrien! befallde chefen,

när han med sprutan på axeln raglade omkring stapeln och justerade verket.

— Sir I nåra bara fläckar, så ge dom ett dop, så att synemännen inte få nå't å gaffla om! Men ett välsignadt sätt var detta te' att måla klockstaplar på, och jag har funnit en ny metod, som vi kan ta' oss en halare på! lallade Pricken.

Just i detsamma kommo bägge kyrkovärdarne och dödgräfvaren för att se till arbetet.

— Hva' i hundingen är detta för ett målande? I har ju klent ner halfva kyrkogården! röt den ene kyrkovärden, när han fick se, hur de handterat omkring sig.

Och så började han skälla ut Pricken.

Men han hade inte hållit på länge med denna sin predikan, förr än en af Prickens män smög sig bakom den högvärdige och spolade honom med en rödfärgsstråle på det rysligaste. Och se'n dröjde det minsann inte många minuter, förrän äfven den andre kyrkovärden och dödgräfvaren fingo hvar sitt rejäla dop, så att de inom kort sågo ut som om de legat i blod.

— Kommunen ska' sleppa betala kyrkovärdsmålningen! Den blir på köpet! grinade Pricken.

Se'n blef där, förstås, ordentlig batalj på stakar och sprutor, så att hela södra kyrkväggen och en hel hop grafkors blefvo nerklenta och fördärfvade.

Detta hände kantänka året innan den sjuke i Skyaklämma blef kyrkovärd, hvadan han erfor en stor förnöjelse i sin själ och en afseärd lindring i sina kroppsliga lidanden, när han nu låg i sin säng och betänkte dessa rödfärgares dråpliga gärningar.

När så folket följande söndag kommo fram till Herrans hus, såg det visserligen ut som om där förevarit ett ohyggligt blodbad på kyrkogården, men klockstapeln kunde ingen kassera.

— Antingen är det nu Chicagofolket eller Prick, som funnit upp öfversprutningssystemet? sporde kyrkovärden, när han slutat berättelsen och anförtrott hustru sin, att »göken», som han fått, »längtade efter en make».

— Pricken! svarade jag.

— Jo jo men, och här ha' vi fått ett nytt bevis på, att de flesta uppfinningar göras af en slump. Hade inte Pricken drå-

sat in genom vapenhusdörren, så hade han kanske inte fått idén! utlät sig kyrkovärden och tillade, att han, tack vare den rena svenska »göken», började tro, att hans lif denna gång skulle räddas undan den förhärdade och samvetslöse utlänningens stämplingar.

Nämndemannens herdestund.

Gu' tröste den socken, där det finns en mängd ohöfvisk ungdom, som inte har försyn ens för nämndemän eller andra heliga ting!

Det ser nästan ut som om gamlingarna ändå inte hafva så orätt, när de påstå, att ju längre världen står, dess illbattigare bli människorna.

Folk gaffla och skrodera visserligen om, hur vådligt bildningen stiger och hur besattandes mycket godt ungdomen får lära sig i skolorna nu för tiden.

Men jag undrar ändå, om inte vi, när det kommer riktigt till kritan, som man säger, drefvos till styfvare lärdom, då vi runno upp i världen.

Kanske togo vi inte till oss så mycken geografi och regula di tre eller hvad attan det nu heter, men en rysansvärd massa hut och aktning för riksens herrar och andra styresmän fingo vi uti oss.

Nu är det i stället modernt att föra skoj och gyckel och öfva tosingsforer med dylika, det har vår stackars nämndeman fått erfara, och sådant kan väl inte ådagalägga någon bildning eller lärdom, åtminstone inte enligt vanligt och reelt bondförstånd.

* * *

Si, det var som så, att Per Jönsson, nämndemannen eller »Fårakull», som han för det mesta kallas efter sin gård, hade ett jämmerligt och bekymmersamt lif, så länge hustru hans lefde och regerade.

Hon var redan bra gammal, då han anammade henne för pengarnes skull, och för hvart år, som gick, blef hon allt äldre förstås, och grymmare och svartsjukare, och Fårakull allt mera flintskallig, fast han var unga karlen.

Men flintskalligheten kunde han då egentligen tacka Gu' för, ty den gjorde att han fick ett vist och salomoniskt utseende, hvilket var orsaken till, att han vardt nämndeman, hvarigenom han ju kom i tillfälle att få ligga borta på ting och syner, och detta var en sabbatshvila för den stackars karlen.

I tuårse'n på våren dagades det ändtligen för honom. Hustrun fick nämligen en så förträfflig influensa, att nämndemannen kunde då inte önska henne en bättre.

Men hon repade sig efter en tid, så att det började ånyo se mörkt ut för honom, och hade han inte funnit på ett knep i rätter tid, så hade nog det ståtliga jor'ölet i Fårakull krupit i skrinet.

Men Per Jönsson var ingen vanlig dumbom, ska' jag säga, och han hade inte för ro skull och utan att lära sig något godt suttit sex år i en häradsrätt.

Just som gumman höll på att krya till sig som bäst, lockade han drängen att en kväll, när det blåste isande kyligt och regnade, ljuga för henne och inbilla henne, att nämndemannen »visst sto' nere vid badstugan och pratade och smilade med Magnussons efterlefverska i Stampen.»

Husch, det behöfdes inte mer för att få ut nämndemansmoran i ovädret.

Men den turen knäckte henne, så hon fick, som beräknadt var, en sådan där »svit» di kallar't, och den stod hon inte ut med.

Se'n blef där en begrafning i Fårakull, så att det var lust och gamman däråt.

I början gick det nog litet allvarsamt till väga, men fram på natten mynnade kalaset ut i fyrmannapolska, killespel och ett hurrande såsom på det bästa slåttagille.

Och länsman, som var med och fyllnade till, sa' också, när han på ottan skulle krafla sig upp i sin gamla schäs:

— Så har jag då — hick — aldrig — bevistat trefligare graföl i detta distrikt! Jag har klått dem på femton krisch — hick — i kille under denna välsignade natt — hick!

En del nymodigt folk runkade nog på skallarne och yttrade ett och annat graverande ord om det där kalaset.

Men det gjorde de nog i oförstånd, ty inte får man lägga

G.E.

samma måttstock på en nämndeman eller en jurist som på vanligt folk.

* * *

Och nu komma vi till det stora fördärfvet hos sockenungdomen.

Kransarne på den dödas grafkulle voro knappt vissnade, förrän »Fårakull» började slå sina lofvar kring Malin i Björkefall, den grannaste och raskaste tös, som vi ha' i hela pastoratet, näst min Greta förstås.

Och hvilken sann kristen kunde väl tycka på det!

Nämndemannen hade nog sjutsingen länge dragits med det, som var ledt i fruntimmersväg, så han kunde väl tränga till litet grannlåt, han också så väl som en annan.

Men pojkarne i grannhället blefvo alldeles toseta.

— Det ska' bli en evinnerlig osanning, att en flintskallig änkeman ska' få dä' fina köttet! mente de i sin afundsjuka och ställde till allt det värsta ofog man kan tänka sig för »Fårakull» på hans giljarefärder.

Ännu mera besatta blefvo de, när det spordes, att Malin lät sig nämndemannens afgudadyrkan väl behaga.

Aldrig kunde han fara bort till Björkefall, utan att de samlade sig vid något vägskäl och skrämde hästen i sken för honom.

Så han gick då såsom mot döden hvar gång han lade i väg till Malin.

En dag hade de smugit sig fram till Björkefall och tagit sprintarne ur vagnsskacklorna för honom. När han så skulle sätta iväg hem och klatschade till hästen for denne af med endast skacklorna och drog friaren med tömmen framstupa ur åkdonet och släpade honom på magen öfver hela gårdsplanen midt för näsan på Malin.

Häraf blef den arme »Fårakull» så skamfilad och sönderskrapad, att han inte kunde visa sig för folk på en långlig tid samt nödgades begära permission från ett helt tingssammanträde. Ty det bär sig ingalunda, att en bisittare i rätten förekommer med plåsterlappar och dylikt öfver hela synen. Sådant skulle inte ingifva vederbörlig respekt för domstolen.

Till sist hade nämndemannen ingen annan råd än att stämma möte med Malin vid Ransbergs torkria.

Vid dess ena vägg var ett skjul med snedtak, och skjulets golf utgjorde tak öfver en stor morotskällare.

Här i detta aflägsna skjul hade nämndemannen och Malin länge ro och frid, och där kuttrade de som ett par turturdufvor.

Är det nu inte fasligt, att en nämndeman ska' behöfva springa och gömma sin kärlek, som om den vore tjufgods?

Men pojkarne lurade snart ut gömstället och ställde till den största skandal, som händt i vår trakt på långlig tid.

Kan man tänka sig att de förvillade bytingarne gingo dit och ställde så till med golfvet i skjulet, att det blef en fallucka till den djupa källaren!

En onsdag fram på sommartalet skulle där bli bouppteckning i »Fårakull» och nämndemannen hade talat vid själfve domaren att komma och göra densamma, ty han ville, förstås, ha' det reelt och högtidligt.

Men på tisdagskvällen ville han ha ett litet samtal med Malin om ett och annat, och så kommo de bort till torkrian och gingo i sin oskuld in i skjulet.

De hade emellertid knappt gått ett par steg öfver tröskeln med armarna om lifvet på hvarandra, förrän golfvet gaf vika, och den mörka och djupa källaren uppslukade dem båda två.

— Kunde jag inte tro, att fan skulle ta' mej för det jag lurade »sviten» på Johanna! grät Fårakull, när han damp ner i mörkret.

— Och jag får göra sällskap för att jag dras med en karl, hvars första kvinna knappt är kallnad! snyftade Malin.

* * *

När domaren och hans notarie da'n därpå kommo till Fårakull, träffade de ingen nämndeman hemma, och där blef ett fördubbladt rabaskande och letande.

Hvar och en trodde, att han råkat ut för en olycka, som han ju ock hade, — och vi måste ut hela roten för att under domarens ledning snoka efter vår borttagne nämndeman.

Vi synade det stora floddiket och petade med humlestänger

i brunnar och gödselpölar, men utan resultat. Slutligen förde en af pojkarne oss bort till torkrian.

— Han brukar hållas här ibland! sa' den syndaträlen.

Och där funno vi till en evinnerlig sockneskam vår nämndeman i källaren, tjutande och gråtande tillsammans med sin tös.

— Det här kastar en skugga på hela rätten! röt domaren och glodde som en tjur på nämndemannen.

Men då klef rusthållaren i Ransberg fram och sa' som sanningen var:

— Det här är nämndemannen oskyldig till. Han har rättighet att fria och stämma möte bäst i hundingen han gitter, men om häradshöfdingen ville döma pojkarne, som fördärfvat hans kärleksstund och mitt källartak, till ett par månaders fängelse och ärans förlust i evighet, så vore det välsignadt väl!

— Nåja, åtala dem, så få vi se, hur vi kunna vränga till det för dem! log domaren och såg litet nådigare ut.

Hvad nämndemannen beträffar, så liksom svalnade hans kärlek i källaren, och somliga påstå, att han blef »väckt» under natten.

Det var som om han sedan velat draga sig för Malin, men hon släppte minsann inte taget, utan påstod, att när hon ramlat i olycka med honom och delat hans fasansfulla natt, så var han heller inte för god att låta henne få dela den goda dagen uppe i det feta Fårakull.

Och därvid blef det äfven, så pojkarne fingo inte, såsom ock rättvist var, någon välsignelse af sin illbragd.

Ett interview med Johannes i Snufvebo.

Människan är afundsjuk, egoistisk, kitslig och högfärdig, och jag, som skrifver det här, är inte ett spår bättre än andra medelmåttiga syndare.

I långliga tider gick jag och grämde mig öfver att många ynglingar, som skrifva i böcker, tidningar och tidskrifter, skaffade sig heder och namn, berömmelse och evinnerlig ära genom att tidt och tätt uppbygga mänskligheten med någonting, som de kalla interviewer.

Hur detta ord uttalas, hör då i alla fall skam till att veta, ty det är mycket för krokigt för talorganerna hos en oskuldsfull landsortsbo.

Då jag därtill såg, att de värsta interviewarna förskrefvo sig från de stora städerna, där det finns godt om både vetenskapsmän och teologer, politikussar och rackare, så tänkte jag, att det kanhända skulle blifva en sådan där epok, di kallar't, om det en gång kom ett interview från rama bondlandet.

— Äss jag bara visste, hvad det krokiga ordet betyder på reel svenska, så att jag inte dummar mig och tar miste om sakens rätta förhållande, så vore det kanske inte omöjligt för mig att en dag dräpa till med ett sådant där interview, tänkte jag.

Och ju mer jag funderade på't, dess ifrigare förmenade jag i mitt syndiga högmod, att jag därigenom skulle kunna bli ett slags matador, synnerligast härute, där det ju inte vill så särdeles mycket till för att bli hållen för ett ljus och ett snille och en kapabel människa.

Det synes allt vid våra val till offentliga värf, menar jag.

— När Sven Månsson i Grymtås inte behöfde göra mera än sy på sig ett blått band och taga upp två sånger vid skördefesten i Hult samt sucka och runka på hufvudet och se försmädlig ut, så fort det blef tal om pastorn eller andra herrar

eller om världslig kunskap; när han inte behöfde göra mera än detta för att bli invald till direktör i sparbanken, så vore det väl sjutsingen, om inte jag genom att skrifva ett duktigt interview skulle kunna dänga ännu värre puder i folkets ögon! tänkte jag.

Något har man väl också icke blott rättighet utan skyldighet att göra för sin framgång, och då alla mina grannar, med Sven Månssons glans för ögonen, genom sjungande och predikande och andra små illstreck i dessa dagar speciminera för direktörsskap i sparbanken, så fick jag för mig att medelst interviewande komma mig före i världen.

Ty sanningen att säga, vill jag bra gärna krångla mig fram till nämndeman.

En sådan syssla slår nog bättre i spann än det här skrifvandet, särdeles om man tager i beräkning alla middagsbjudningar, gratisfyllen och andra naturaprestationer, hvilka likt ett himmelskt manna regna neder öfver en inte allt för omutlig bisittare och sofvare.

Det står nu visserligen i skriften, att sofvare skola rifna kläder bära, men det gäller naturligtvis inte om nämndemän, ty här finnas, Gu' bättre oss, inga personer, som ha så granna reskappor och ytterstöflar som de i hela bygden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, en dag var det husförhörskalas hos Pelle i Månsabygget, och när jag där såg, att prosten var lagom mätt och god, så att hans ansikte riktigt sken af välbefinnande, fårstek och pannkaka, medan han med hvita fingrar liksom tapplade en polka på sin mage, så klef jag fram till'en.

— Kan prosten säga mig, hva' i attan som menas med en interview? sa' jag.

— Jo, min kärälsklige, det är detsamma som att utfråga en märklig person om något! log prosten och tog emot långpipan, som Pelle räckte honom.

— Hm — då kan man ju säga, att ett så'nt här husförhör egentligen inte är annat än ett storståtligt interview, och att prosten är en riktig kung bland intervieware! inföll Fredrik i Bråten, som ju är en försmädare och inte så särdeles rättrogen.

Men då blef prosten liksom stött och började dundera, rätt

så mätt han var, och förklara, att interview är ett tidningsord, delvis syndigt, emedan det allra oftast användes i den liberala, af honom föraktade pressen.

— Si, en kristlig och samhällsbevarande tidning interviewar just inte! sa' han.

— Ursäkta, men hva' ä' liberalism egentligen för slags religion eller lära? Håller den te' å dö på? frågade Fredrik, den stopastollen.

Då blef prosten högtidlig, blåste ut en stor sky af rök och förkunnade:

— Jag är tacksam, att detta tillfälle gifves mig att kunna säga eder i få ord, hvad liberalism är!

— Mine käre, liberalism, det är antikrist! röt han och blef röd i synen såsom en pion.

Och vi räddes allihop.

— Åh, kors, då ä' väl liberala valmansföreningen nå'nting rysansvärdt! ropade rusthållaren i Åhs.

— Ack ja, gu'nås, man kan tryggt säga, att hon är antikrists kungliga lifgarde här på jorden! sade prosten.

— Och jag, arme fader, som har min son i Stockholm uti henne. Ve mig! Hva' ska det bli af det stackars barnet? jämrade sig rusthållaren och ville inte taga någon tröst.

Och man kan säga, att ingen af oss andra heller lugnade sig, förrän orgelnisten reste sig och tog upp psalmen:

»Förminskas skall ditt välde,
Du grömme antikrist!»

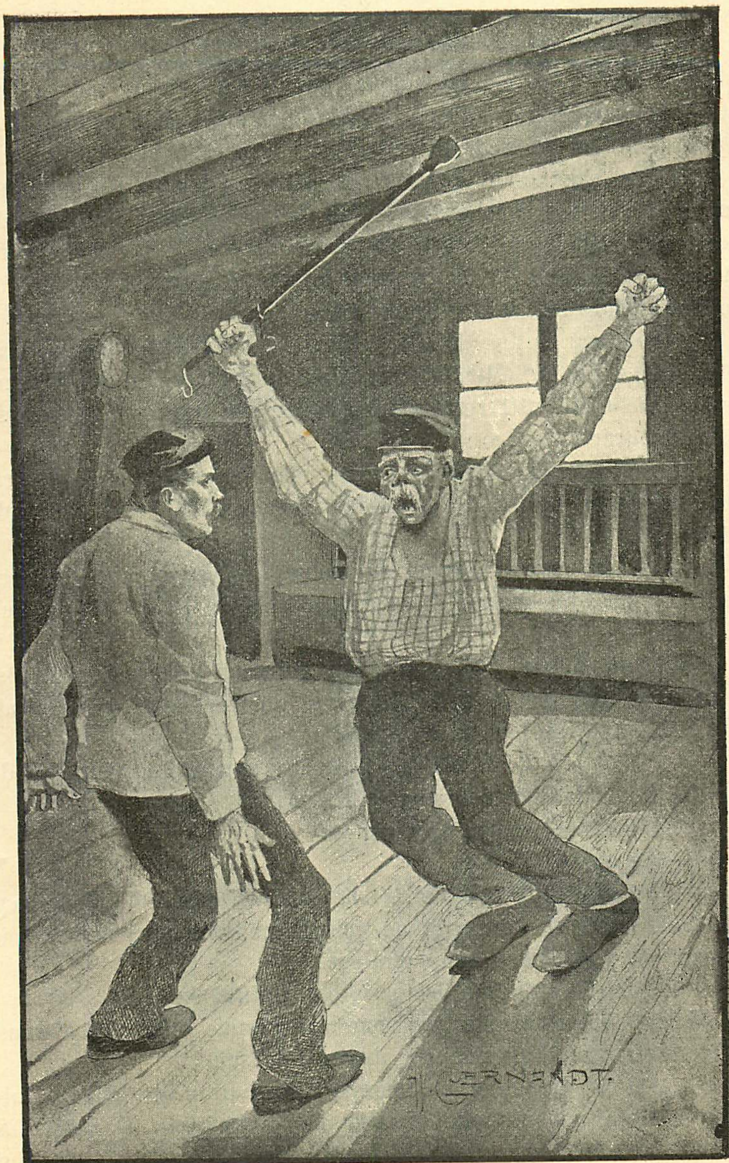
Men när vi sjungit den, så att det gungade i hela Månsabygget, kände vi oss dock en smula stålsatta mot tidens anfäktelser, och prosten log och var belåten med oss.

* * *

Men när vi gingo dädan om kvällen, sa' jag till mig själf:

— Det må bära eller brista, det må vara hur syndigt och liberalt och antikristiskt som helst, och prosten må säga hvad han vill, så går jag i alla fall bums bort och interviewar Johannes i Snufvebo.

Vi ha nämligen ingen märkvärdigare person i trakten än Johannes, ty han är näslös, skam till sägandes, och så mycket

begriper jag då, att något konstigt måste det vara med en person, om han ska' duga till att interviewas.

Jag gick alltså mot Snufvebo och tänkte hela vägen på, hvilken vådlig maffe jag skulle kunna bli, om jag nu lyckligt och väl kunde interviewa Johannes och få reda på, hur han egentligen blef af med sin näsa.

Några säga nämligen, att en häst bet henne af honom på en marknad, när Johannes var full och oregerlig. Andra påstå bestämdt, att ingen mindre än Karl Jönsson i Bolet med egna tänder gjorde det, då de en kväll kommo i slagsmål för det att Johannes slog sig ut för Kalles käring.

Saken var alltså hittills outredd och Johannes ville aldrig höra talas om'et. Men ett otrefligt spratt var det för honom, ty en näsa är rätt rolig att ha, äfven om hon inte är just så särdeles grann.

Precis som jag slank in i Snufvebo förstuga, fick jag höra, hur föremålet för mitt blifvande interview röt och snörflade därinne.

— Ä' du ryss rasanne, din mara? Ä' kaffet allt slut, och ändå ä' dä' ju knappt tre veckor se'n ja' köpte dej en half fjärndel!

Och så hörde jag vidare, hur gumman med gråtosad röst förklarade, att de ju haft hjälpe vid potatisplockningen, så att det gått åt mycket mera än vanligt.

— Dä' ä' så godt, att jag låter dej smaka karbasen, så du lär dej hushålla! röt Johannes till svar.

Och med detsamma klef jag in.

— Guss fre' härinne!

— Dä'samma tebaks, så ä' dä' betaldt! genmälde Johannes.

Se'n sutto vi där en stund och under tiden interviewade jag honom om väderleken och potatisen.

— Vä'rakten fortfar och potatera ruttna! sa han.

Därpå interviewade jag honom angående de långa distansridter, som våra hästmilitärer ibland företaga.

— Dä' ä' dumheter, di komma fortare fram och behöfva inte slita hälften så ondt, om di reste med järnvägen, di vettvillingarne! röt Johannes och gaf hustru sin ett ögonkast, som betydde: du låter bli att krångla med kaffekokarn, fast han är här!

Hittills gick det, som synes, alldeles dråpligt med interviewen.

Men så drog jag då till med mitt stora nummer och frågade:

— Hur i hundan blef du i alla fall af med näsan, Johannes?

Då skulle ni emellertid ha sett hurudan han blef. Han vardt som en adventsnatt i synen, och ögonen togo till att glöda på honom som ett par öfvermogna krikon.

— Hva' vell du, skrubber, egentligen? skrek han och for upp på golfvet.

— Kära hjärtans, tåla dej du lite! Jag vill bara interviewa dej ett grand! sa' jag helt beskedligt.

— Ska' du! Nej, du ska' väl så i helgotte heller, för här ä' ja' hemma och i mina egna hus interviewar ja' själf! Dä' ska' ja' nu också göra på folkavis! hojtade han och fick fatt i en gammal besman, med hvilken han, som han sa', interviewade mig rätt duktigt i ryggen en vändning.

— Tål du vid mer interview? sporde han och böstade på det värsta han kunde.

Men då blef jag toseter förstås och ryckte besmanen ifrån Johannes och interviewade honom tillbaka så godt jag kunde, ända till dess han skrek:

— Jaså, du begår hemfridsbrott!

— Nä', jag bara interviewar! svarade jag.

Men i detsamma nappade han grötgrytan, som stod och kokade på spiseln, och då tog jag bums till schappen!

Och hade jag inte varit så kvick, som jag var i dörren, hade han nog interviewat hela min rygg med det skållheta vattnet, så ifrig hade han blifvit af vårt ämne.

Men den här affären med Johannes i Snufvebo har i alla fall gjort mig godt, ty först nu inser jag fulleligen, hur svårt det måtte vara att göra ett reelt interview.

Handelsman Pepparstedt.

— Hva' ä' det för en karl, som kommer helgdagsklädder där borta i svängen, sa' Salomon i Skreberga.

— Vi få väl se'et, när vi komma honom lite närmare, genmälde jag.

Och så drefvo vi undan lite fortare för att så snart som möjligt få veta, hvad det var för en gök vi mötte.

Salomon och jag hade var't nere i Krängsberg och bevittnat ett testamente och voro nu på hemvägen.

När karlen, som vi råkade möta på Vrålebo skog, kom närmare, kände vi igen honom. Det var Klas i Horsanäs, som kom där finklädd och prudentlig. Men han såg vresig ut och slog med doppskon i tistlarna, som växte på dikeskanten, och knep ihop läpparna. Det syntes på'n, att han gick och rufvade på något, som retade och kvalde honom.

— Guss fre'! hälsade vi.

— Guss fre' igen, så ä' dä' betaldt! murrade Klas och ville gå med detsamma.

— Hva' nu då, Klas? Har du tannavärk, eller har du förlorat pängar, eftersom du glor som en tjur och murrar som en bandhund? Eller har hustru din fått igen sin gamla sjukdom, så du sir meklamentsutlägg skömta framför dej? sporde Salomon.

Klas slog och dängde i vägen med sin käpp och grymtade:

— Dä' ginge väl an, om jag bara hade tandvärk, för sån't går öfver och kan botas eller läsas bort. Men nu kommer ja' ifrå' bouppteckningen efter min gamle far och

har kommit i delo med svåger min, handlare Pepparstedt, ni vet. Och det här kommer nog att gro i mej till döada'r. Dä' var ett sablarnes spektakel och en olycklig stund, då den usle Pepparstedt fick falka till sej min gamla söster.

— Hm, låter dä' så nu! När han hölls med frieriet till henne, var det ett annat ljud i skällan. Då talade ni bara om hur rejäler och gudaktig Pepparstedt var! grinade Salomon.

— Vi kände inte hans knep då. Vi bara tänkte på, hur from han var och hur olyckan förföljde honom på så vis, att han mistade hustru efter hustru och blef tvungen att gifta om sej gång på gång. Vi hade inte reda på den så kallade handelskrestendomen då.

— Jaha, dä' ä' så rätt. Han har var't geft flerfaldiga gånger. Hur många hustrur har han — som di säjer — sletet upp i sin dag? frågade Salomon.

— Söster min, som lefver, är hans femte. Hva' vi i alla fall voro dumma, som trodde att han var förföljd utå världslig otur, när han gång på gång fick bära hustru efter hustru åt kyrkogår'n. Dä' va' långt ifrå' otur. Dä' var tvärtom hans skroftur och räddning hvar gång sådant hände.

— Nu ä' du ilsk och pratar en hop smörja, som nära nog ä' ren hädelse! afbröt jag.

— Du får kalla't smörja eller hädelse eller hva' du vell. Dä' kvettar. Men sanning ä' dä'! När en fått titta in i hans affärder, så begriper en grant, hocken tur han har haft och hocken rackare han har var't! gormade Klas.

Hans tal retade emellertid upp vår nyfikenhet, och vi lockade honom att sätta sig ner jämte oss på vägkanten och tala om Pepparstedts förhållanden.

— Hur kan du egentligen påstå, att dä' var turligt för karlen att så tidt mista hustrur. Jordöl och sån't går ju te' pängar! mente Salomon.

— Vesst i hundan hade han tur. Han lagade ju alltid, att han fick pängar med hvarenda käring. När han drog omkring om söndagarna och predikade i bygden, hvem kunde då tro, att han i sin gudsnådelighet bara var ute för att

spåra upp fruntimmer, som va' bra nog till åren, som va' sjukliga och hade pängar och böjelse för gefte? Men detta var i alla fall hufvudämnet för hans betraktelse. Dä' var inte annat än handlarekristendomen uti honom. Allaredan när hans första hustru lefde, kom han på obestånd genom storaktighet och ett högfärdigt lefverne. Så dog hustrun, och hon var knappt kallnad, förrän han i doldom underrättade sina fordringsägare, att om de bara tålade sig ett par månader till, så skulle han klara sig med ett rikt gifte.

— Sicken rackare!

— Och dä' gjorde han. Han hade sett ut en, gifte sej och klarerade. Men se'n dröjde dä' inte länge, förrän han kom på balans igen. Det barkade mer och mer utför med honom. Men när det såg som värst ut för honom, så serradö, föll den andra hustrun helt oförhappandes ifrån, hon också. Och se'n klarerade Pepparstedt sina ruttna affärder på samma sätt som efter den första hustruns död.

Så gick det undan för undan, och sista gången regelerade han sej med söster min, den gamla sjåtans pängar, fnös Klas, och sparkade med stöfvelklacken i ljungen, där han satt.

— Jaha, underligt har dä' gått. Men du får säja, hva' du vill, Klas, så kan du då inte neka te', att Peppärstedt slingrat sej bra ifrån konkursmakarne, dä' vill säga gode män och köpmannaombud. Han har var't dom för seg. De ha inte kunnat fjälla honom eller sko sej på honom. Han borde, min själ, ha medalj bara för dä'! lät jag.

— Medalj! Jaha, dä' skulle han ha. Men den skulle nitas fast där bak på'n mä' en enepåk. Den skälmen. Nu efteråt och se'n jag lärt känna honom, begriper jag te' fullo, att han bara spelade spektakel på bröllopet därhemma, fast vi trodde, att dä' var fromhet, som regerade i den filuren, fräste Klas.

— Hur vände han sej då?

— Jo, ni vet, att söster min, som han gifte sej mä', är ful och illavuren och skam te' sägandes ettrig och illbattig också. Men hon ä' sådan som vår Herre gjort henne, och

vi hade inte lockat Pepparstedt till henne eller tvingat honom te gefte.

— Utan dä' va' väl, som ni kan förstå, hans ställning och hans fordringsägare, som tvingade honom att köra nacken under oket.

— Nå, när prästen vigt dom, och Pepparstedt och Mari vände sej om, och vi skulle barka fram te gratulering, så tog han opp och sjöng den där pinopsalmen:

»Skåder, skåder nu här alle.»

— Och den skrek han så fradgan yrde ur truten på'n medt i synen på oss släktingar och hela bru'stassen.

— Var dä' krestligt handladt emot oss och emot den gamla sjåtan, som han nyss lofvat älska i nöd och lust?

— Hm! Nä' dä' var ledt! Men när de nu vilja ändra så möcke i bå' psalm- och handbok och i prästalöften och andra symboliska böcker, så borde de ändra ett grand i vigselformuläret också! utbrast Salomon.

— Hva' är där för oriktigheter i vigselformuläret, undrade jag.

— Jo, det där om älskandet skulle ta's bort, när bru'a ä' gammal eller grym. Hvem i hundan kan åtaga sej eller förbinda sej till att älska en grömsing eller ett käringas i lust och möcke mindre då i nöd! gormade Salomon.

— Dä' har du förhärdadt rätt i. Dä' ska' vi stöta på beskop Billing eller Heüman i Stockholm om, så att svenska folket kan komma ifrå' ett älskande, som egentligen är emot naturen! instämde vi andra.

— Och nu på bouppteckningen, fortfor Klas, predikade den förhärdade Pepparstedten hela förmiddagen och omvände oss hela tutten, innan vi gjorde arfskeftet, och sjöng och grät och välsignade oss, innan vi skrefvo under och godkände papperet. Men se'n jag nu grunnat öfver'et på hemvägen, har jag kommit underfund mä', att han ensam rifvit till sig all lösegendomen.

— Sicken helsefyr! gapade vi.

— Nu undrar ja', hur ja' ska' bära mej åt. Kan en inte vräka hela förrättninga? sporde Klas.

I detsamma kom Pepparstedt åkande som en patron. När han fick se oss, satte han hästen i traf och klämde till med en Sankey.

— Hva' ska' en göra mä' en sådan? sa' Klas och spottade tre resor efter honom.

— Ja' vet inte annat än att ställa honom under framtiden, då saken kan uppenbar varda! lät Salomon.

— Ja, måntro dä'! suckade Klas och gick åt sitt håll.

Stina på Gården.

Man brukar säga, att kvinnan är ett svagt och bräckligt käril, men det håller då rakt inte streck. Åtminstone inte alltid. Och den store författare, som helt kategoriskt förklarat, att kvinnan inte är så uthållig och energisk som mannen, den författaren har bestämdt aldrig sett eller hört talas om Stina på Gården.

Då jag nu emellertid drager fram Stina och hennes dråpliga gärningar, så gör jag det ingalunda för att råda andra kvinnor i riket till att taga henne till ett föredöme.

Vare detta långt ifrån mig!

Utan jag gör det bara för att ådagalägga den segrande kraft och den aldrig mattade ihärdighet, som kunna bo bakom en kvinnas liljekullar.

Stina, som, när hon blef något till åren, gick och gällde under det klingande namnet »Posthornet», föddes i ett torp, växte upp och vardt slutligen rödhårig och grym att se uppå.

Detta kunde hon väl inte rå för, ty det är ju skaparens verk och ensak. Men se, hon var grym och led till själen också, och det var ett grand värre det.

Hennes hemsockens pojkar, hvilka eljest icke plägade vara just så särdeles kräsmagade, förde skoj med Stina samt kunde aldrig förmås att älska henne.

Kom hon med på en lekstuga, så var det ingen, som »extimerade» att föra henne i dansen, utan hon fick sitta där och gapa och höra skällsord.

— Jesses, jag tror att dä' har tatt eld i håret på dej, Stina! var den enda artighet, som stundom kunde bestås henne af de unga männen.

Ibland kunde de få fatt uti och »skena» med henne, hvilket

var och är en mycket alldaglig sport om lördags- och söndagskvällarne där i trakten.

Måntro, det tog sig icke illa ut, när ett par skarpsprungna pojkar fått fatt en i hvar arm på Stina och satte i väg med henne framåt landsvägen, så att det snarkade i kjolarna och så att det röda håret flammade som en vådeld efter henne.

Hon stretade emot och rasade och fradgade af ilska. Men det hjälpte henne inte. De skenade med henne likväl tills hon var såsom halfdöd.

Allt det här födde hat och bitterhet i Stinas själ. Hela mänskligheten blef hennes fiende, och hon föresatte sig dag efter dag att ägna sitt lif åt att utkräfva hämnd på alla dem, som sågo henne öfver axeln för hennes vederstyggelighets skull.

Hon spann ihop historier om grannarne och ställde folk i slagsmål, beljög sin nästa och blef allt mer och mer vidunderlig.

En dag fick hon fatt uti en enfaldig ung man och satte sig i sinnet, att hon skulle gifta sig med honom.

Ty utom enfalden hade han en annan egenskap, som hon ansåg lämplig för sig. Danjel var nämligen stark som en björn och kunde arbeta och släpa som ett djur.

Men hur enfaldig han var, så sa' han ändå bestämdt stopp, när hon föreställde honom, att de borde gå till prästen och taga ut lysningssedel.

Men hon gaf inte tappt för den sakens skull.

Så fick hon en gång en liten bit »hvitt» af en lumpsamlare, som gick omkring i bygden.

Strax efteråt lurade hon Danjel till sig och bjöd honom på kaffe, som de skulle dricka tillsammans.

Och de voro att börja med inte så dåliga bussar vid det tillfället.

Stina hällde upp kaffe i båda kopparne, men smusslade därunder oförmärkt arsenikbiten i sin egen samt gick därpå och satte ut kokarn i köksspisen.

När hon se'n kom in och de skulle börja drickandet, låtsade hon, att hon läppjade på sitt kaffe, men i detsamma skrek hon till, som om man satt en knif i henne.

— Hva', hva' i all da'r står på! Skållade du dej i halsen, Stina? sa' Danjel.

— Nä'hej du! Men tror du inte, att ja' känner, att du har lagt geft i min kopp, Danjel? Nu har du gjort vackert ifrån dej!

— Har ja' lagt geft i ditt kaffe? Ä' du viller, människa? gapade Danjel och blef alldeles bestört.

Men Stina ropade in mor sin, och så slogo de ut kaffet i en djup tallrik, och däruti hittade de naturligtvis arsenikbiten.

— Kan du neka än, du kvinnomördare?

— Ja, dä' kan ja' visst! Ja' har aldrig i mitt lif haft arsenik i näfvarne! sa Danjel.

— Men ja' har väl inte kunnat lägga dit'et själf. Ingen annan än *du* har va'tt här inne och *du* har kastat dit'et, när ja' satte ut kokarn i köket, dä' ä' tydligt — och nu ska' vi följas åt te' länsman! väsnades Stina.

Danjel fann i sin enfald, att det här artade sig till att se fult ut för honom och visste inte, hur han skulle ådagalägga sin oskuld.

— Ja' törs gå min sali'hetsed på, att ja' inte lagt dit'et! bedyrade han.

— Det kan jag väl tro att du vell svärja dej ifrån'et, men vi få höra hva' länsman säjer. En får inte svärja på så'nt, utan du ä' allt fast ändå! genmälde Stina och började kläda sig för färden till länsmannen.

Danjel blef alldeles ifrån sig.

Han insåg nog, hur mycket som talade mot honom, och han började till sist falla till bönboken.

Men det hjälpte inte.

— Hvad i Herrans namn vill du då, att ja' ska' ta' mej till för att du inte ska' styra till spektakel och fösa mej på häktet?

— Gift dej mä' mej, så ska' allt va' glömdt! lät Stina.

Och Danjel var så perplex och förfärad, att han underkastade sig.

På det viset blef Stina gift och fick sig en man.

Det är nog inte många, som kunna räkna ut det så fint och finurligt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Danjel hade emellertid inte varit hennes egen många veckor, förrän han fann hur vådligt hemskt och trist lifvet låg framför honom.

— Blir du inte beskedlig, Stina, så går jag mitt håll ifrån allt ihop! kunde han säga ibland.

— Gack du, giftblan'nare! svarade Stina.

Slutligen stod han inte ut längre, utan en dag knallade han sig i väg till Amerika, utan att säga farväl till Stina.

Men hur hon vändes och vånnades, fick hon till sist reda på hans vistelseort i det nya landet, och bäst han gick där och knogade i Colorados grufvor och log och var glad att ha' undsluppit sin förskräckliga hälft, fick han minsann ett bref från Stina.

»Om du flydde ytterst i hafvet, så kan du inte undgå mig. Det finns lag och rätt och polis i Amerika också och om du inte genast skickar hem pengar eller kommer själf, så är ja' hos dej om en månad», skref hon.

Danjel hade intet annat att göra än att skicka hem sina besparingar.

Stina tog emot dem och satte dem i banken samt lät Danjel få ett par månaders ro.

Men därpå skref hon ånyo och förkunnade, att pengarna tagit slut, och att hon bums skulle resa till honom.

Danjel skickade på nytt allt hvad han under tiden förtjänat och fick lugn en tid.

Men så skref hon igen på samma vis och det höll hon på med, tills Danjel slitit ihop och skickat hem så mycket penningar, att hon därmed kunde inköpa just det hemman, under hvilket hon var född.

Det lät hon dock aldrig Danjel få nys om.

Ä'ke det här bevis på kvinnlig energi, som heter duga?

Nu satt hon på sin gård och mojade sig och mådde såsom en pärla i guld.

Men tidt och ofta vrok hon sig likväl ner och skref till Danjel, att nöd och elände närmade sig henne, och att hon inte kunde bärga sig utan att hon nödgades resa till honom för att bli försörjd.

Och då skickade den arme, enfaldige mannen henne å nyo i sin förfäran en laddning af sina sparade och hårdt förvärfvade styfrar.

Se'n gick hon omkring i hemsocknen och lefde i lättja och

kräslighet af mannens svett och släp och försakelser i de mörka och djupa schakten i Colorado.

Stundom hände det henne, att hon gjorde sig smila-fin och sökte inleda någon intimare bekantskap med en ung man, men hon hade förstås ingen framgång i den saken.

Alla människor voro liksom rädda för »posthornet» och både man och kvinna fruktade för den energi, som fanns hos »Stina på Gården», såsom hon kallades allt från den dag hon köpte hemmanet.

Men fast hon hade fullt upp af allting, var det dock icke en fattigstugugumma med tre kronor om året till sofvelpengar, som ville byta med henne.

— Hon får en usel ändalykt! sa' de. Och det är nog också troligt att hon får.

Men än lefver hon gu'nås och regerar därborta på Gården.

Mor Inga Lisa och Fyllerydsgubbarne.

Fylleryds by borta i Sötåsa socken har egentligen ingenting att berömma sig af inför Gudi, om det inte möjligen skall vara för krogen, som de gu'bevars ha' där, och hvilken, efter hvad de gamle påstå, funnits på det stället och i den byn allt sedan den hedniska tiden.

Men säkert är, att hon inte har gjort Fyllerydsboarna till några särdeles stora helgon i lefvernet, och inte heller ha de blifvit rika på grund af hennes tillvaro midt ibland dem.

Den enda grannlåt hon åstadkommit i synlig måtto, det är, att alla gubbarne i Fylleryd ha så ovanligt röda och granna näsor.

De äro rent af purpurfärgade såsom en kungamantel.

Också krumbukta och stoltsera gubbarne vådligt med sina granna trynen, om jag får säga så groft.

Om morgnarna, när de »beskat» en stund, sätta de dem i vädret såsom de värsta underlöjtnanter, men om kvällarna händer det, att de påta i landsvägen med dem.

Det borde de egentligen hålla dem för kostbara till, ty pastorn sa' en gång att det inte finns nå'n färg i hela kristenheten, som är så dyr som purpurfärgen på Fyllerydsboarnes nästippar, samt att han för sin ringa del inte finge råd att skaffa sig någon sådan, förrän Herren möjligen förhjälpte honom till ett domprosteri.

Och pastorn talade sanning.

För 25 år sedan hade Fyllerydsboarna de största och präktigaste skogarna i hela detta härad. Dessa äro borta nu, och otäcka stubbafällor gråna, där skogarna fordom stodo i ständig grönska.

Men gubbarne i Fylleryd söpo samvetsgrant upp sina skogspengar, de som andra, hvilka härja riket och skämma ut landet medelst baggböleri.

Af detta supande vordo de rödmosiga, hvadan man kan säga, att de bytte sig till denna purpurfärg för sin skog, och det är också det enda de ha' igen af sina granna skiften. Dyr är alltså den färgen.

En af de maffigaste männen i Fylleryd var Peter Isaksson. Det kvittade om man kom kväll eller morgon och åkte där förbi, så satt alltid Peter på krogens förstugukvist och hofverade sig och sken och skrek samt svängde med sin näsa, alldeles som en stationsinspektor dänger med den röda lyktan, när han vill stoppa ett tåg.

Men när Peter var hemma i sitt hus, var han minsann lagom nosastyf.

Nere på krogen kunde han sitta kvällarna igenom och hålla långa tal om, hur stark och djärf och oförfärad han var, och hur han aldrig krusade eller bäfvade hvarken för skam eller människor.

Men smög man sig efter honom, när han se'n gick hem, fick man snart höra, hur kvastskaftet skrällde och sang emot hans skinnväst och byxor, när Inga Lisa, hustru hans, välkomnade honom.

Det hände också mångtaliga gånger, att den bålde Peter inte alls vågade sig hem om nätterna, när han blifvit mer än vanligt »jämn», utan stannade öfver natten nere i »droppastugan», såsom de äfven kalla gästgifvaregården.

Ibland inträffade det, att Inga Lisa kom dit ner i skymningen, just som Peter var i sina bästa tag med att utveckla talet om sitt hissnesamma mod. Då grep hon honom alltid i kalufven och släpade den väldige med sig, midt för näsan på bönderna.

Och Peter följde med, mildt och tåligt såsom ett slaktoffer.

En efterhöst blef Inga Lisa andeligen väckt och se'n fick Peter lite mera lugn för henne. Ty hon hade, kantänka, fått sitt att sköta medelst spring om kvällarna på alla »samlingar» i trakten, så nu hände det inte så sällan, att Peter hann hem och kunde krypa till kojs samt sofva af sig halfva ruset, innan hon anlände.

* * *

Men en höstnatt inträffade det ett stort spektakel i deras hus.

Inga Lisa var borta på »samling» i Svinarum, och innan hon gick, hade hon platt förglömt att sätta fram mat till Peter. De lefva nämligen ensamma och ha' hvarken tjänare eller barn.

Nå, Peter kom hemstöflandes vid elfvatiden och fann huset öde och tomt och skafferiet låst.

Då ilsknade han till.

— Ho' har så många gånger låtit mig ligga vall, så det kan rätt inte va' för tidigt, att ja' betalar henne för gammal ost! murrade han samt låste till och bommade bägge dörrarna.

Sen kröp han till kojs.

Där låg han se'n och snusade och sof så djupt och tungt, att det gick nog åt omkring en half timme, innan Inga Lisa, som kom hem bortåt tolftiden, lyckades få lif i honom, och ändå förde hon ett hiskligt regemente och väsen emot dörrar och fönster och hojtade och gormade värre än en hel sockenstämma.

Omsider vaknade dock Peter ur sin syndasömn och brännvinsdvala, och när han började befara, att hon rent skulle rifva ner hela stugan, om hon finge hållas lite till, så glänte han slutligen på fönstret, förmanade hustrun och sa':

— Gack du dit du ä' kommen ifrå'! Där du ä' om kvälla', där kan du va' om nättera, din rännarekäring, för här slipper du inte in!

— Hva' ä' dä' för prat? Öppna du tvärt, annars...

— Ja, så har du sagt åt mig hvarannan natt i femton års ti'! Nu ä' dä' min tur. Gack du och låna hus hos »dina bröder och söstrar»!

Men då tog det eld i Inga Lisa på rena allvaret.

— Dä' ä' skellnad på mäj å däj, din föllestöfvel! Ja' går ut å lofvar lammet, men du går ut och super, du rödtrynade och bölande oxe i Basan. Vet du dä', du, att du supit opp mitt möderne och hela skogen och två ängsskiften, du sure lajinge, du stinkande sugga där, och öppnar du inte bums, så ska' fan ta däj, ditt grömma åbäke — ja' skulle inte så syndigt svärja i mitt nya nådastånd, din fördömda brännvinstratt, för dä' ä' du, vet du dä'!

— Dä' va' hundan hva' du öfvat opp dina predikogåfvor på den korta tid du varit väckt! Gå på du, gå på hela natten äss du vell — men in slepper du inte! flinade Peter.

Käringen blef naturligtvis allt ilsknare och ilsknare, det kan tänkas, men när hon grälat sig trött och andfådd, tog hon till lipen och började anropa Peters barmhärtighet.

— Öppna dörra, Peter lelle, du vet allt att ja' håller å däj ändå, fast ja' vart stränger ibland! Öppna, så ska' ja' förbanningen inte säga ett ord mer om dett supande, utan be' Gu' hjälpa däj!

— Har du lurat nå'n förr? hånade Peter.

— Jasså, ä' dä' ditt sista ord, att du inte släpper mäj in?

— Vesst i helgotte ä' dä' så! Du hör väl hva' ja' säjer, käring?

— Då hoppar ja' ner i brunnen, och så kommer mett blo' öfver dett hufve!

— Hoppa du, ja' ska' inte förhindra däj, för dä' vore synn att förhålla skam en så fet stek! grinade Peter.

Inga Lisa lommade af neråt brunnen, men Peter brydde sig inte om'et.

— Hon skyr nog sjutsingen det kalla vattnet! tänkte han.

Men när gumman kom ner mot brunnsöppningen, fick hon fatt i en stor sten, fast Peter i mörkret inte kunde skönja hvarken henne eller stenen.

— Ajö' mä' däj, Peter, nu skuttar ja' ner och dä' har du på ditt samvete!

— Skutta du! skrek han till svar.

— Hjälpe mäj då, Gu'! ropade Inga Lisa och dängde med detsamma stenen så att han med ett högljudt plumsande for ned i brunnen.

Peter trodde säkert, att det var hans hustru, som brakat ner, och det hade han då inte väntat sig.

Halfnaken, som han var, rusade han ut och ner till brunnen samt började vinda ner ämbaret.

— Håll däj fast, Inga Lisa, så ska' ja' kveckt vinna opp däj, håll däj fast hjärtans gumma! Du kan väl begripa att ja' bara gycklade! bad Peter med ömklig och bruten stämma.

Men efter stenkastningen hade Inga Lisa smugit sig bakom knuten, och när Peter lopp ner till brunnen, smög hon sig in i stugan och bommade i sin tur till dörren.

Hur mannen alltså tiggde, bad och anropade nere vid brun-

nen, fick han därför ingen Inga Lisa att klänga sig fast vid ämbaret.

— Herre förbarma däj! skrek han slutligen och tog till att stortjutande springa omkring och väcka upp allt folket i hela Fylleryd.

Det dröjde heller inte länge, förrän samtliga de rödnäsiga gubbarne voro församlade kring brunnen med lyktor och båtshakar i händerna. Peter gick omkring dem i bara lintyget och slet sitt hår och vred sina händer.

— Det har ja' för mitt supannes skull! tjöt han.

Så sänkte de ner en lykta i brunnen. Sedan lade alla gubbarne sig neder på sina magar rundt öppningen samt koxade neråt. Och lykta och näsor glödde i brunnshålet.

Det säges att detta skulle hafva varit en af de skönaste syner på jorden.

Men medan de lågo där under ett par timmar och påtade med stänger och ropade och skreko efter henne i natten, stod Inga Lisa innanför sitt fönster och grinade.

Och hon kunde väl inte annat, rätt så nyfrälst hon var.

När de omsider funno letandet fruktlöst, mente de, att Peter inte vore för god att bjuda på en morgonsnaps öfver lag för allt det omak de haft. Och Peter tyckte också att det talet hade fog för sig.

Men det var dem inte möjligt att kunna tränga sig in i stugan. Hur de satte axlarna emot och tråkade och bände och stönade, så halp det dem inte in till stopaflaskan i vråskåpet.

Här har skam fört ett reelt spel i natt! utbrast Peter och ställde sig gråtande mot väggen.

I detsamma fick Danjel i Mellangården syn på Inga Lisa genom fönstret och blef så förskräckt att han inte kom sig för ett tecken, utan bara stod och gapade som en saltstod.

— Hva' kommer åt de', Danjel? läto de andra, när de observerade hans förskräckelse, som gjorde hela hans ansikte, undantagandes näsan förstås, blek som ett lärft.

— Titta! hviskade han och pekade åt fönstret, bakom hvilket de då samtliga fingo se Inga Lisas af skadeglädje förvridna ansikte.

— Tvi för den dåli'e! ropade alla i korus och satte af i

vildaste språng genom morgongryningen neråt »droppastugan» och allra efterst hoppade Peter själf och skalf i lintyget likt en annan dimfigur.

Men den här manövern gjorde Inga Lisa till en riktig hjältinna inte bara inom Fylleryd, utan ock inom hela socknen, och särdeles alla de gifta gummorna kunde inte nog prisa henne för knepet.

— Det var det likaste tempo utå' en hustru, som vi nånsin ha' hört omtalas! säga de än i dag.

Skälleboiternas tjufvajakt.

Skällebo by låg och ligger än i dag, förstås, i en afkrok af socknen bakom skogen, som sträcker sig norr om kyrkan.

Där lefde Skälleboiterna ett isoleradt lif och voro, som man säger, ett folk för sig själfva.

De hade just aldrig haft så stort umgänge med de andra sockenborna och ännu mindre blef det, sedan Skällebofolket blef väckt och öfvergaf att gå åt kyrkan.

De hade egentligen aldrig haft namn om sig att vara några kvickhufvuden, utan det var snarare tvärtom med den saken.

De öfriga sockenmännen gjorde dem därför både med rätt och orätt till föremål för sin blodiga drift, och när någon yttrade eller gjorde något dumt eller bakvändt, så fick han städse höra att »han var dum och kokt som en Skälleboe».

Den omständigheten, att de senare bodde aflägset i skogen, långt från järnväg och annan »drafik», gjorde förstås, att de aldrig fått lära sig reela folkforor, de stackarne.

Fördenskull blefvo de ett ljufveligt byte för allehanda vinkelpredikanter. Skälleboiterna voro inte mäktiga af något slags kritik utan de föllo till den de sist hörde, bara han lofvade dem himla och förlät dem deras små missgärningar.

Så voro de då en tid »syndfria» och tittade med förakt ner på folket i kyrkobyn, när de voro ute och höggo vidjor i sin skogskant.

Och de pekade med vämjelse ner på kyrkan och sa':

— Si, där ligger den skökan.

Sen blefvo de baptister ett ryck och läto döpa sig samt och synnerligen i den lilla gölen invid Skärfvebo mosse. Men så fingo tre af deras bästa flickor lunginflammation genom förkylning under dopet.

Då blefvo de rasande och vordo affällingar hela skocken och

syndade alldeles dråpligt samt lefde i kött och uppenbart elände ända tills Sakarias Persson flyttade till dem och fick sätta upp en stuga på deras allmänning.

Man hade inte klart för sig hvad Sakarias var för en gök. Men han kom dit en gång, drifvandes, man visste inte hvarifrån och »höll samling» om kvällarna. Och Skällebofolket blef så betaget i hans predikosätt, att de nödgade honom stanna samt hjälpte honom timra upp kåken på allmänningen.

Gu' vet, hur Sakarias bar sig åt.

Men han talade ideligen i stugorna och det dröjde inte tre veckor, förrän folket var omvändt och gudeligt igen och hvart Sakarias och hans stora maruffel till hund kommo i gårdarna, så anammades de såsom välgörare och profeter.

Värst var det med fruntimren.

De rent af tillbådo Sakarias.

— Jesses, han har ögon att köpa smör för! suckade de.

Ja, till och med det stora hundkreaturet var föremål för deras dyrkan. Ty så fort den ledingen kom viftandes med svansen och snokandes mellan husen i byn, sprungo kvinnfolken ut och slängde feta köttben åt honom, hvem som värst var.

* * *

Men rätt hvad det var, började det komma bort än det ena och än det andra i byn.

Än kom Stina i Norrgården och tjöt, att hennes största ankbonde var all världens väg; än sprang Kajsa i Västergård omkring och grät och bölade öfver, att det fattades fyra höns för henne, och Anders i Mellanhyttan blef vid ett tillfälle af med fyra lamm på mindre än en veckas tid. —

Hela Skällebo blef allt mer och mer upprördt och till sist frågade man Sakarias hvad han trodde om saken.

— Det är så med alla trogna. De få lof att pröfvas och hemsökas ibland. Tänk på Job! Det är långt till ni förlorat så mycket som han, så ni ska' bara sjunga och jubla, när det kommer bort en höna eller ett lamm! log Sakarias och såg så saktmodig och smilfiner ut, att folket trodde.

Alltjämt miste de ägodelar, men de sa' ingenting på länge, fast det kom bort än det ena och än det andra.

Men så en dag blef Johannes i Östragård af med sin »plånebok», som han lagt ofvanpå sin »cheffanjer».

Där voro hundra banko i stutapengar uti henne.

Och när så hans granne natten efterråt pröfvades genom förlusten af tre kalfskinn, så blef där liksom uppror i byn, och folket gaf sig den på, att där fanns ett tjufband i skogen bredvid.

— Hur stor Job man än vill va', så kan icke hundan tåla att stutapengarna fara åt helsike! skränade Johannes.

— Dä' får lof bli en gräns för pröfningarna, för kalfskinnen stiga i pris! lät grannen och föreslog, att byamännen skulle leta igenom skogen.

Serradö, ett par dagar efteråt kom en af Skälleboiternas pigor och sa' att en besynnerlig figur synts i skogskanten, och när ryktet härom spred sig, beslöt man att gå man ur huse och knäcka honom.

— Dä' är tjufven, och det kan väl inte vara Herren emot, att fähunna får sitt straff, mente folket och beväpnade sig med högafflar, mortelstötar, gapstänger och andra anfallsvapen samt gåfvo sig in åt skogen.

* * *

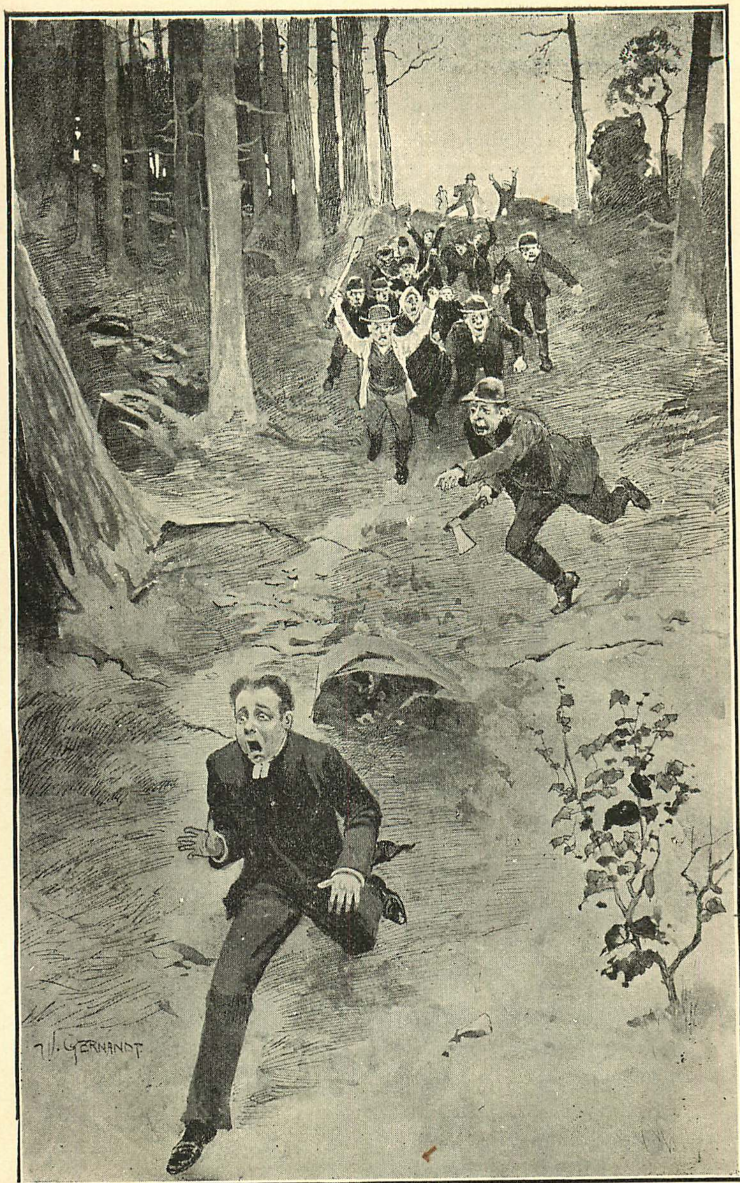
Vi, som bodde nere i kyrkobyn, visste inte ordet af, förrän vi den aftonen fingo höra ett rysansvärdt illvrålande uppifrån Skällebo skogspark. Vi blefvo rent liksom litet förbryllade och tänkte, att det utbrutit vådeld.

Men hur vi gapade, syntes ingen rök, och då skrålet blef allt värre och kom allt närmare, blefvo våra hustrur så perplexa, att de fingo fram psalmböckerna och bådo oss hjälpa till att sjunga.

— Här är krig och pestilantia i antågande! skreko de och sjöngo och gräto det värsta de kunde, så det lät snart inte stort bättre nere hos oss än uppe i skogen.

Självfe gamle prosten kom ut på sin trappa och undrade hvad det var för ett väsen, och vi tyade oss naturligtvis bort till honom för att ha något skydd, ifall skam händelsevis blifvit lössläppt på allvar.

Ty hvad skulle man tro?

Rätt som vi så stodo där och darrade i alla lemmar med postillor och psalmböcker i händerna framför prosten, fingo vi se den nye adjunkten komma och springa såsom för sitt lif, sönderrifven och hättelös med andan i halsen, i hack och häl förföljd af nästan hela Skällebo by, med stafvar och stakar i näfvarna.

— Ta' fast den helsikes oxen! tjöto de, så att det skallade i byn.

I begynnelsen tänkte vi, att adjunkten varit uppe och haft något fyr för sig med Skälleboflickorna, ty han var alldeles nyss utkommen från Uppsala, så man fick inte undra på, om han rätt hade haft en bit kvar af den gamla människan i kroppen på sig. — Så vi började liksom le inom oss och tänkte, att vi i rappet skulle få höra en vacker och rolig paschasa.

Och på samma sätt tänkte visst prosten också, ty han blef bra mörk i synen, när han fick se honom komma löpande på detta föga ärevördiga sätt.

Den stackars adjunkten var nära döden, när han kom fram.

— Det är en skock vansinniga, som togo sig till att jaga mig, när jag letade svamp i skogen däruppe! stammade han och föll ner på verandan.

Men ni skulle ha sett, hur snopna Skälleboiterna ble', när de kommo under fund med, att de jagat sin egen själasörjare på det viset.

De bara gapade och stodo såsom förstenade.

— Hå kors! Och vi som trodde, att han var en tjufvarackare, för vi ha mist möen egendom på en tid. Kära, ursäkta oss! bönföllo de.

Men prosten han drabbade minsann på dem, och hva' han sade kan icke den dålige minnas. Men ord och inga visor var det.

Våra fruntimmer stucko psalmböckerna innanför sina lifstycken och ha säkert aldrig haft så roligt eller så godt i hela sitt lif, som när de nu stodo där och hörde på hur prosten läxade upp och gnodde till de skenheliga byamännen från Skällebo. — Om man rätt hade hällt sur lut öfver dessa, kunde de inte sett snopnare ut, när de till sist lagade sig i väg på hemhållet.

* * *

Men det återstod dem en pröfning.

Just när de stucko in på allmänningen, fingo de se Sakarie hund komma smygande från byn med Anna Britas förnämsta värpehöna mellan tänderna. De följde efter till den gudsmannens bostad, och hvad de fingo se där fördärfvade för lång tid det andliga lifvet i byn.

Först fingo de nämligen i ett hörn sikte på de bortkomna kalfskinnen och ju mer de letade, dess klarare kommo de underfund med, att Sakarias lärt sin hund att apportera hvad husbonden pekat på.

— Gömmen er i vrårna, ja' ska' hålla utkik, och så ska' vi passa på och klå skrömtaren, när han kommer! sa' Johannes i Östergård och kisade ut genom rutan i bakfönstret.

Men han hade inte stått många sekunder, förrän han hoppade till och svor rätt så väckt han var, så hiskligt att hela huset kunnat sjunka.

När de andra tittade ut, fingo de se, hur Sakarias och Johannes' egen hustru sutto och klappade hvarandra bakom en buske i skogskanten, och bredvid Sakarias lågo tre stora hvetelefvar, ty de hade bakat hos Johannes på morgonen samma dag.

Låt mig nu slippa tala om hvilket förhärdadt lefverne där blef uppe i Skällebo!

En del med Johannes i spetsen gaf sig efter Sakarias, medan andra stannade kvar och började slå sönder fönster och bord och stolar i stugan.

Sakarias kom emellertid undan.

Han lurade ut hela skocken i Skärfvebo mosse, som i följd af regn var såsom ett gungfly, och där satte de sig fast hela tutten, så att man hade ett faseligt göra med stänger och plankor, innan man fick dem loss och på fast mark igen.

Men aldrig har det kanske i hela socknen på hundra års tid svurits så förfärligt som det svors i mossen den aftonstunden af de förut syndfria Skälleboiterna som satt sig fast där.

— Tänk så långmodig skaparn ändå är, som inte låter dem sjonka hundra mil ner i dyn, när de schvärja och turnera på dä' viset! jämrade sig gummorna, som stodo på mosskanten och sågo hur deras män kraflade och regerade i den sega smörjan, som stod dem till brösthålan, samt hörde deras förfärliga rytande i vredesmodet.

Man kan inte heller så särdeles undra på, att gubbarne blefvo ifrån vett och sinnen.

Först hade de ju sina förluster att tänka på, sen hade de ju nästan jagat lifvet ur sin präst och så till sist satt sig fast i mossen, utan att få hämnd på Sakarias, den amalekiten.

Människor kunna bli rasande öfver mindre motigheter.

Men från den dagen lefde de också illa med sina hustrur, på hvilka de kastade skulden för allt eländet, så det var då en olycksdag på många sätt.

Fjärdingsmannens serenad.

— När nu hela sockna ä' nökter å skicklig, så borde inte baronen, som är förnämst, ställa te' så väldiga supkalas med hippning å hurrning, så att det hörs långa vägar och väcker förargelse!

Det var Johannes i Granåsen, som dristade sig till att säga så där till baronen midt ibland allt folk på kyrkebacken en söndagsmorgon.

Johannes ville förstås göra sig till och vinna människopris genom de här orden, och när han sagt dem, tittade han omkring sig bland folket och tyckte naturligtvis, att han var en riktig maffe.

Men baronen svarade ingenting angående hippandet och hurrandet utan bad Johannes, att han skulle titta upp vid till fälle, så finge de talas vid.

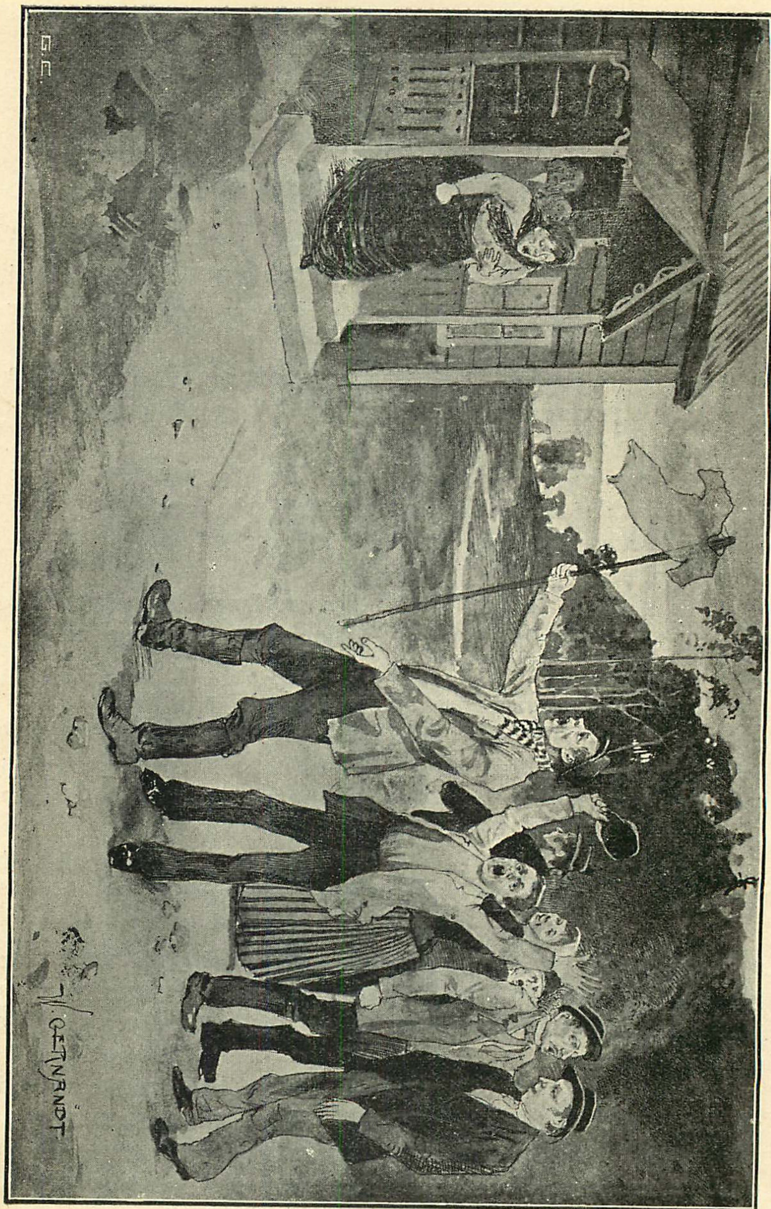
Baronen är annars en duktig karl. Han vill det, som är rätt och bra, går både till kyrka och skrift, och hvad kalasandet och hurrandet beträffar, så är det för det mesta på hennes nåds födelsedagar, som de härja och muntra sig lite grand i parken där uppe.

Men en smula het är han till humöret, det får man lof att tillstå, och inte glömmer han lätt en förolämpning.

Nå, ett par dagar efter den där söndagen stod baronen och såg på, när gamle Anners Danjel Knall rödfärgade hans trädgårdsstaket, och rätt hvad det var kom Johannes, bredbent och viktig fram till stället och hälsade och spottade och var vidlyftig efter vanligheten.

Så fort baronen fick syn på'n, blef han liksom lite mörk i synen.

— Här ska' du få för det du ger dig till att prata smörja och genera folk på kyrkbacken, din hycklare! röt baronen och

gaf Johannes en sinkadus, så att han for vidöppen med hufvudet före ner i rödfärgsbaljan och klente ner sig alldeles förskräckligt.

Man kan tänka sig att han spottade och fräste, och färgen rann ifrån skallen på'n ner åt bålen, så Johannes liknade mera en mosastånna än en vanlig kristen människa.

— Ja' ska min själ inte tvätta å mej, utan låta folk si, hur baronen handterar en socknebo, som kommer! lät Johannes, när han fått rödfärgen ur halsen på sig så pass, att han kunde tala.

— Gör du det, skrattade baronen. Och gamle Anners Danjel grinade äfven, så att han kunde sej fördärfva.

Johannes lommade i väg och visade sin rödbrokighet i gårdarna.

— Si så ja' sir ut! skrek han hvart han kom.

Och folket bäfvade för honom i början. Men så snart de fingo höra sammanhanget, visste de inte antingen de skulle grina eller gråta åt honom.

Det är ifrån den betan och i följd af det vederdopet, som Johannes nu allmänneligen kallas »Broken».

* * *

Men Johannes funderade på hämnd.

I flera månaders tid tänkte han inte på annat, och hur han vrängde och krängde och lockade och tubbade och till och med delade ut brännvin i gårdarna, så lyckades han till sist drifva det därhän, att baronen på en marsstämma blef vald till fjärdingsman.

Säkert är ändå, att om Johannes då vetat så mycket som han nu vet, så hade han inte brytt sig med det där, ty hur det är, så hör hämnden i alla fall till en, som är litet för mer än »Broken i Granåsen», rätt så nosastyf han ville vara.

Johannes tänkte, förstås, att han skulle chikanera baronen med det valet, och att denne skulle krevera af ilska och raseri midt under kommunalstämman och få slaganfall eller åtminstone tvingas att ödmjuka sig och tigga församlingsborna om nåd och förskoning ifrån den där fjärdingsmannakalken.

Men det slog bom för Johannes. Baronen bara steg upp,

bockade sig och tackade för sysslan och förtroendet, alldeles som om han satt stort värde på fjärdingsmannaskapet.

Och Broken gick dyster hem från stämman, ty det begrep han grant, att friherren hade något spratt i kikarn, och att han själf inte måhända hade något för all sin vedermöda.

När baronen sedan kom ridande och hann Johannes på vägen från stämman, sprang denne åt skogen det fortaste han kunde.

— Hvarför löper du så rasande, Johannes? Här finns ju inte nå'n rödfärgsbalja!

— Nä', dä' förstås, men *herr fjärdingsmannen* har näfven mä' sej i alla fall, å då töcker ja' att dä' ä' bätter te å fly än — undvika stryk! flämtade Broken och visste inte hvarken hvad han sa' eller hur han sprang, förrän han dråsade ner i ett gungfly i skogskanten.

Ett par andra karlar, som strax därpå vankade vägen fram från stämman och fingo höra Brokens skrik och syndabekännelse, hjälpte honom upp ur hålet, eljest vete Gud, hur det gått med honom i den aftonstunden.

— Baronen ä' visst satan själf; aldri' kan ja' träffa på'n utan att ja' råkar falla i olöcka eller elände! pustade Broken, där han se'n gick på vägen, medan dy och vatten strömmade ner af hans lekamen.

* * *

Men baronen fick lätt kronofogdens löfte att skaffa karl i sitt ställe såsom fjärdingsman och han visste nog hvem han skulle få.

Vi ha i socknen knappt en dummare karl än »Brokens» egen måg, Nils på Galgen eller »Nesse med galepennen», som vi kalla honom, efter som han har en vådlig sångröst och, gubevars, försökt sig på att bli klockare i ungdomen, fast det misslyckades för honom.

Men eftersom han gått i sångskola, eller hvad det kallas, så ville han vara liksom lite för mer än andra, fast det bar illa till för den sjäten, fattig och lat och eländig, som han är. »Nesse med galepennen» är för den skull ett rätt bra spek-

takel inom socknen, och honom fick baronen lätt att bli fjärdingsman i sitt ställe.

Ifrån den dagen fick högmodsandan än värre makt med Nesse.

Stugan i Galgen tog han och delade itu med ett par täcken, så att han skulle få sig ett eget expeditionsrum, kan tänka.

En dag kom länsman dit och ville tala vid honom.

— Hvar håller Nils hus? frågade befallningsman.

— Jo, fjärdingsmannen är på sitt rum! svarade hustrun, som inte ger mannen efter i högmod.

I detsamma delade sig förlåten och Nisse kom fram mellan täckena,

— Ursäkta, befallningsman, ja' höll på mä' min supé och dä' tar tid, för ja' äter fågel i kväll, bröstade sig Nisse.

— Ja, jag kan se det! Där sitter en bit kvar utaf vingen på västen! myste länsman och pekade på en stor grötkluns, som fastnat i skinnvästen på fjärdingsmannen.

Men det är omöjligt att uppräkna eller omtala allt galet och alla paschasor, som blefvo en följd af det där fjärdingsmannavalet.

»Nesse med galepennen» ställde till det ena eländet efter det andra och lät lura sig till att begå alla möjliga stollastycken, och hela socknen kastade naturligtvis skulden på svärfar hans, ty hade inte »Broken» varit, så hade ju vi som andra haft en rejäl fjärdingsman och inte en sjåter.

På vårsidan hade baronen lurat ut, när mor i Granåsen, »Brokens» hustru, hade sin födelsedag, och så kallade han till sig fjärdingsmannen.

— Du, Nils, som är en bildad karl, tjänsteman och stor sångare, borde gå bort och hålla serenad för svärmor din i kväll! sa' baronen.

— Ja, måntro det! mente Nisse och kråmade sig.

— Gör det! Här har du lite trallarevatten! — Bjud ett par af dina vänner, och när ni smort struparna, så gå bort och sjung och hurra lite grand för gumman! fortfor baronen och lämnade ut några buteljer åt Nisse.

Nå, på kvällen kom »Nesse med galepennen», bra skrefbent

med fjärdingsmannamössan på nacken och åtföljd af några ungdomar, ner till Granåsen för att ära svärmor sin.

Gumman hade bykt da'n förut, och gärdesgården rundt om Granåsen var garnerad och prydd med tvättkläder.

Då fick Nisse en syperb och härlig idé.

Han tog fast i en sädeskrake vid ladugårdsknuten och band, skam till sägandes, ett af gummans lintyg såsom flagga vid krakens ena ända.

Så utrustad satte han sig i spetsen för ynglingarne och tågade fram mot huset, medan lintyget fladdrade och fylldes af aftonvinden.

Där var, förstås, kaffegille i Granåsen, och när värdfolket och gästerna fingo se det underliga tåget, sprungo de ut på förstubron.

— Ta' linty'et utå kraken, din uslinge! skrek käringen.

Men »Nesse med galepennen», som kom och skrålade Björneborgsmarschen, svarade, förstås, inte ett ord, utan stannade bara, satte fram ena foten, höll flaggan högt och klämde i med sin allra starkaste röst:

»Lys högt du segersälla fana...»

— Tösst Nesse och häda inte! röt käringen.

Men Nesse fortsatte och sjöng viftande med fanan:

— »Sliten af strider se'n en grånad forntids da'r»

— Slitet, säjer du dä' om mitt sping spångande nya linty', så är du evigt olöckli'! Klå stollen, Johannes, och täpp igen halsen på'n! gormade gumman i det yttersta raseri.

Och Johannes blef tvungen att ge sig på mågen, och stryk blef där af. »Broken» dängde och slog med sädeskraken, Nesse skrek, käringen hoade och ynglingarne hurrade, så att maken till lif har väl aldrig hörts i Granåsen.

Dagen därpå stämde Nisse svärfar sin för öfvervåld med lifsfarligt vapen, och följande söndag fick baronen fatt i Johannes midt på kyrkobacken.

— När nu hela socknen är nykter och skicklig, så borde inte du, som är svärfar åt fjärdingsmannen, ställa till slagsmål och skrik och hurrande i ditt hus vid läggedags! sa' baronen och runkade på hufvudet och suckade och såg så innerligt bedröfvad ut.

— Tugga på det du, Johannes! lät det andra kyrkofolket och grinade.

Det är inte troligt, att Johannes efter detta törs sätta sig till doms öfver andra, för nu är han nästan grundstukad, det syns nog på honom.

Gästgifvarns fula knep.

Nöden är ändå alltid en dråplig läromästarinna, ja, så dråplig, att en hjälpepräst i ett högtidligt föredrag betygade att nöden egentligen lärt människan allt hvad hon kan.

Där öfverdref och ljög han, förstås, inte så illa litet ända, ty länsmannen, som vi ha' fått hit, har lärt sig att kränga och vränga lagen, så att man kan hissna däråt, men det är inte nöden, som lärt honom det.

Skam är måntro också en bra läromästare.

Sven Månsson, som ägde ett halft mantal Lurakullen i västra kanten af den här gudomliga socknen, har lärt sig att förkunna ordet så förskräckligt och så kraftigt, att jag hört många förståsigpåare slå sig i backen på, att statskyrkan inte har en värre predikare, och att själfva biskopen skulle bli bet och stukad, om han gåfve sig i dispyt med Månsson.

Men inte är det heller nöden, som lärt upp Sven Månsson till en sådan färdighet. Nej bevars, högfärden och självförtroendet och till och med oförskämdheten kunna, skam till sägandes, lära folk en hel hop.

Men nöden lär oss i alla fall rätt många bra saker.

Här ha' vi nu Inga Matilda i Knipan, som, då hon var försänkt i stor nöd och vånda, gjorde en icke så oäfven uppfinning, hvilken kan vara till stor båtnad för kvinnokönet, fast gubbarna, gunås, inte ha' rätt stor anledning att prisa densamma.

Inga Matilda hade i alla tider haft en rysansvärd passion för kaffe. När Johannes tog henne till hustru och förde henne till sig i Knipan, hade han just inga skulder på gården, åtminstone ingenting att tala om. Men nu är han blott och bar. Nästan allt hvad han ägt har smält bort i kaffekokaren, så det är inte underligt, att han är rasande på Inga Matilda och sticker henne med ord för hennes hemska kaffemani.

En gång tittade vi in till honom, när vi gingo till kyrkan. Johannes stod redo att följa med oss.

Men just som vi skulle gå, vände han sig om i dörren och försmädade hustru sin i allas vår närvaro, sägande:

— Du låter väl i Guds namn inte kaffekokarn stå och frysa fötterna af sig, Inga!

Hon blef, förstås, ilsken och bjäbbade:

— Dra du åt helsefyr, så möter du inget körkefolk!

Måntro, där man och hustru lefva så, där kan ju ingen välsignelse finnas.

Och det gjorde det inte heller i Knipan.

Till sist blef det så usselt, att de ingenting hade att köpa klarskinn för, och det tog måntro ett djupt tag uti Inga Matilda. Ty en sannskyldig kaffekäring försakar hellre nådamedlen än klarskinn till kaffet.

Det var i denna stora vedermöda, som hon gjorde sin stora upptäckt.

Kaffe och socker det skaffade hon sig nog, den harpan, genom byte med smör och hafremjöl, som hon stal från Johannes. Men klarskinn hade inte landthandlaren särskildt, utan för att komma åt sådant, måste Inga köpa hela lutfiskar, och dithän sträckte sig numera icke hennes väldighet.

Det var i denna djupa klarskinnsnöd, som hon fann på att klippa en bit ur gubbens gamla skinnbyxor och lägga i pannan hvar gång hon kokade sin älsklingsdryck.

Var inte det ett knepigt och bra påhitt?

Men en dag, då Johannes skulle ut till skogs och förty ville anlägga sina gamla skinnpantalonger, fann han dem grufligen spolierade. Hela bakdelen var borta och där blef ett fasligt väsen i Knipan.

— Dä' ha' råttorna gjort! lät Inga Matilda.

— Nu ljuger du! Jag sir nok, att dä' ä' kleppt mä' sax! dundrade Johannes, och slutet blef att käringen måste krypa fram med rena sanningen.

— Dä' ä' ett syndastraff öfver dej, för att du inte unnar mej lite klarskinn! pep hon.

Men se'n gick Johannes omkring i gårdarna och jämrade sig dag in och dag ut.

— Dä' tjänar ingenting till att sträfva och våndas. Nu har hon druckit upp gård och grund, ja, hon har inte ens skonat skinnbyxorna! snyftade han.

* * *

För en liten stund sedan nämnde vi ett ord om skam, och hur han kan hjälpa folk, särdeles länsmän, att göra uppfinningar. Det är nog inte mycket passande att så här i bättre sällskap nämna de där bägge kompanjonerna, ty det kunde möjligen bli en ful vana, men jag kan i alla fall inte låta bli att omtala, hvad »gamlefar» lärde gästgifvaren i Blankebo att göra en gång före jul.

Det är rent af en ynkelig historia, som mer än någonting annat visar, hur den ledingen går omkring än i dag som ett rytande lejon för att locka människor på fall och ifrån den rätta vägen.

Gästgifvaren har suttit mycket trångt i flera år, gudskelof. Hälften af oss här i trakten äro väckta och större delen af de andra äro blåbandister eller goodtemplare, hvadan det, gubevars, inte har varit så vackert att vara gästgifvare i Blankebo. Hade här inte kommit en och annan profryttare, som lefvat såsom den förlorade sonen, och ödelagt sin firmas penningar därnere, så hade gästgifvaren i Blankebo varit så lagom fet vid det här laget.

I hvardagslag och då ingen profryttare varit där, gick han därnere såsom en pelikan i öknen och slokade med hufvudet och såg hängfärdig ut.

Men så före jul räckte honom skam ett reelt handtag. Kan man tänka sig att han fann upp att låta trycka en mängd etiketter, på hvilka med stora bokstäfver stod präntadt

Sundhets-
och
Hälso-Konjak
För Sjuka och Svaga.

De där etiketterna klistrade han på en del buteljer, som innehöllo hans ilsknaste rom och satte ut dem i fönstret, så att de förbivandrande skulle kunna läsa det.

BLANKEBO
GÄSTGIFVAREGÅRD
SUNDHET
för
Sjuka
GERNANDT

Nå, några dagar efteråt hade vi bön i Blankebo missionshus, och när vi gingo förbi gästgifvaregården, så föllo våra fromma blickar helt oförhappandes på de där etiketterna.

Vi stannade och stafvade oss igenom gästgifvarens skrift.

— Hvad som kan vara nyttigt för en svag kropp är ingen synd att taga. Herren har beskärt oss vissa läkemedel! sa' skolmästaren och tillade, att han, som länge lidit af andtäppa, ville pröfva på medlet.

Då voro vi genast flera stycken, som kände på oss, att vi heller inte voro så värst starka till hälsan, hvarför vi gingo in en hel skock och frågade oss för angående »Sundhets- och hälsokonjaken».

Gästgifvaren hade anlagt en from, ödmjuk och botfärdig min, den banditen, och han till och med suckade flera gånger.

— Dä' är en predikant i Stockholm, som har funnit opp det här medlet! lät han.

— Har en predikant funnit opp'et, då kan en kresten med godt samvete tära't! sa' vi och köpte oss en och två buteljer till mans samt gingo se'n åt hemhållet.

När vi kommo en bit uppåt backarna, smakade vi medicinen och kände oss strax efteråt förunderligen styrkta. Flera af oss betogos af en rent af öfversvallande glädje, så jag tror att vi till sist mera lofvade gästgifvaren än herranom.

Ifrån den stunden fick gästgifvarens »Sundhets- och hälsokonjak för sjuka och svaga» en vådlig åtgång, och gästgifvaren blef för hvarje dag allt fetare och mera skinande. En sådan jul som den hade han inte haft på länge. Men det andliga lifvet i socknen höll på att rent af gå under, och från den betan har det inte varit någon riktig fart i nykterhetsarbetet här i orten.

Godsherrns festmåltid och torparns kalas.

Den rike godsherrn hade inbjudit samtliga sina underhafvande till det vanliga festsamkvämet i herrgårdens stora kök på nyåret.

De voro allesammans, undantagandes barnen, befallda fram till kl. 4 e. m., och hvart man kom på godset, hade folket den dagen tvättat sig i såpa, så att deras ansikten skeno så blanka och härliga som nyskurade kaffekokare, samt putsat och rakat sig det värsta de kunde.

Det var inte värdt för dem att komma fram smutsiga eller i orena paltor.

— Dä' ä' den besvärligaste dagsverksda' vi ha' under året. Hela kalaset ä' inte värdt så mycke' bråk, som man får kosta på sig! plägade folket säga.

Kom man in i något af de längst bort från hufvudgården belägna torpen vid middagstiden den stora kalasdagen, kunde man få se man och hustru i färd med att riktigt skrofäta som man säger.

Och om man då råkade anmärka, att de åto som om de inte sett mat på eviga tider, så svarade de alltid grinande:

— Ja, måntro det, vi ha' lång herregårdsväg och få ingen matsäck ta' mä' oss i da'!

— Men ni ska' ju på kalas därframme!

— Lite te och en predikan, som frun läser upp, dä' står en sig inte på tills en kommer hem, äss en inte broar unner duktigt i förväg!

På den bestämda dagen och klockslaget sutto alla godsarne med sina hustrur på de insatta bänkarna i det ståtliga köket. Kopparkärl skeno på hyllor kring väggarna, och från spiseln spred sig ett starkt doft ur den ångande tekitteln.

— Herre Gu', om dä' ändå vore en rejäl fläskgryta! vågade Erik på Snabben hviska till sin granne.

— Tösst, tösst, herrskapet kan komma hvilken menut som helst!

Det var litet tryckt därinne.

Patron höll ett strängt regemente och ville gärna att den ene godsaren skulle springa till honom med skvaller om den andre.

Han hade dem på sina fem fingrar, förföljde den, som inte ville »bära till honom dålighet» om sin granne eller som försummade gå och höra den präst, som han och frun gillade, eller gick och hörde den, som herrskapet icke tyckte om.

Så det var inte något roligt ställe just.

Längst bort bakom ryggarna på de andra satt Johan i Gummebo och skylde sitt ansikte.

Han var den, som patronen höll sämst af allesammans, fast han var den likaste dagsverkaren och en hjälpsam och god människa.

Hade han två rockar, kunde han ge bort den ena, om nöden stod på, och likadant var det med hustru hans.

Men patron var rasande på honom. Han fick honom hvarken att skvallra eller att gå in i »helnykterhetsföreningen», som han stiftat på gården.

Och det värsta af allt var, att Johan gifvit tak öfver hufvudet åt kammarpigan, enär patron dref ut henne i ur och skur en höstkväll för sin systersons skull.

Johan visste, att han inte var någon gärna sedd gäst och därför satte han sig så, att patron inte skulle få ondt i sitt hjärta af att skåda honom.

Han höll denna gång också knappt på att kunna sitta, ty i två föregående nätter hade han vakat öfver Ivar i Strängen, som låg tvärt för döden i lunginflammation.

Rätt hvad det var kom herrskapet emellertid ner i köket.

Patron höll ett litet tal och tackade dem för det flydda året. Han var nöjd med dem allesammans, yttrade han, undantagandes Johan i Gummebo, som fortfarande hölle sig fjärran från den rätta vägen och följde sitt eget kött. Men kanske kunde också han räddas.

W. GERNANDT

Så läste då frun det vanliga måttet ur en andaktsbok, medan gubbarne sutto och längtade efter att få masa hem igen, och gummorna önskade sig ett par af de blanka kastrullerna på väggarna.

Det var, förstås, deras andakt.

Men under läsningen somnade Johan in, genomvakad som han var, och sof och drömde om de glada nyårskalas, till hvilka han, när han var barn, fick vandra i sällskap med far sin, för många år sedan, under den förre ägarens, baronens tid. Han sof och log i drömmen så lugnt och godt, att han knappast vaknade, när hustrun stötte honom i sidan, då den välsignade tebrickan slutligen kom bort till den ändan.

Långt ifrån halfvaken och med drömmen ännu gycklande framför sig, for han upp och började sjunga:

»Den signade dag» — — —

— Tyst, mina vänner! Hör Johan sjunger! Kanske han fått ett annat sinne, hviskade patron.

Och Johan sjöng i sitt drömmande tillstånd den gamla visan från hans barndomstid:

Den signade dag,
Då Olle och jag
Bodde på Stigabergs kulle.
Bränvinn hade jag,
Bränvinn hade han,
Vi söpo oss båda så fu'ulle.

Ni kan tro, att där blef en patron och en fru, som voro lagom milda, när de hörde denna rysliga hädelse. Det hjälpte inte att Johan, när han blef vaken, bedyrade, att han inte vetat om sin sång, att det skett i yrsel, förorsakad af vakandet öfver grannen. Patron förkunnade, att det allt för väl hördes, hvaraf hans synddrypande hjärta var fullt.

Och en botpredikan blef där, som hette duga, i en hel timme, innan folket fick gå. Det var inte långt ifrån, att Johan blifvit uppsagd från torpet.

Kantänka, sjunga en sådan sång vid en tefest!

Men veckan därpå stod där i länstidningen, under rubrik: »Storståtligt gästabud för underhafvande» en vacker skildring

om, hvilket kalas patronen bestått sina godsare, och hvilken öm och omtyckt husbonde han var.

* * *

När Johan och hans hustru kommo på kvällen hem till Gummabo, sprungo barnen emot dem ute på gården.

— Far, mor, vi ha varit öfver spången på andra sidan mossen, borta hos Danjel i Risbygget. Danjel har inte varit hemma se'n nyårsafton. Då gick han sin väg, och barnen och mor deras och gamla mormor ha ingen mat, di ä' så hungriga, så hungriga. Där finns inte en brödbit i huset! skreko barnen.

— Kors att vi inte ha tänkt på dem på så länge. Gack in, Greta, sätt på och koka det bästa du har, så ska vi göra ett litet fattigkalas i kväll, vi som patronens. Ja' tar kälken och drar efter mormoran, di andra orka nog gå, förklarade Johan.

— Tänk så roligt! ropade barnen, och fast Johan var så trött förut, satte han i väg som en pil med kälken öfver mossalaggen den långa obanade vägen bort till Risbygget, hvilket låg inom den andra sockengränsen.

Vid kvällsmatsdags kom han åter, dragande en utgammal, försvulten gumma på kälken, och efter den stapplade en yngre kvinna med ett litet barn på armen, följd af fem andra små, som höllo henne i klädningsfållen, bleka, magra och hungriga, så att det skrek i dem, och frysande, så att deras små tänder skallrade.

Men inne hos Greta var ljus och värme och kaffe och en välkomsthälsning, som var hjärtligt menad ändå.

— Hej, nu allesammans, skrek Johan och såg inte alls sömnig ut längre! Värm er nu, godt folk, så ska' vi ha' oss ett litet kalas se'n!

Det var väl inte mycket fint eller omväxlande, det som bjöds, men det var rikligt och på samma gång det enda och det bästa som fanns.

Johan satt och såg på, hur de stackars små Risbyggebarnen åto, nej, slukade allt hvad de fingo, och ju mera de förtärde, dess belåtnare såg han ut.

Aldrig har en värd varit mera mån om sina gäster än Johan den kvällen, och ingen har känt sig lyckligare öfver sitt värdskap

än han, då de små slutligen voro mätta och hade återfått sin barnaglädje.

När deras magar voro fyllda, glömde de sitt elände och sin fattigdom.

— Nu blir I här i natt! Dä' ä' för mörkt för er att gå hem i kväll, småbytingar. I fån krypa tillsammans med våra pysslingar, och åt de gamla ska' vi nog reda plats. Så få vi se, om vi ha nå't att ge er till frukost i morgon! log Greta.

* * *

Snart sofvo både värdfolk och gäster i det af patronen föraktade torparhemmet, sofvo sött och lugnt.

Framåt morgonen stötte Johan sin hustru i sidan.

— Hur många limpor har du kvar utå' julabaket?

— Åtta stöcken!

— Ge de fyra åt de stackars människorna, när de gå hem fram på da'n!

— Nej du, ja' har allt tänkt att ge dem de sex; vi få nog baka före dem!

— Gu' välsigne dej för dä' or'et, Greta! Du ä' möcke' bätter än ja'! sa' Johan, i det han steg upp och tände i spiseln. — —

Men om det kalaset i Gummebo skrefs det, förstås, inte ett ord af skolmästarn till länstidningen.

En kärlekssaga.

Unge Johan i Höljeryd hade det bra förspändt. Johan kunde se hela sin framtid liggande framför sig såsom en hvit väf, den där bredts ut till blekning på en grönskande gårdsplan. Han behöfde inte, såsom så många andra stackars unga män, grubbla öfver hvad han skulle bli här i världen, hur han på bästa och säkraste sätt skulle kunna förtjäna sitt bröd och få sin bärgning till döadar. Han behöfde inte skuldsätta sig för att få medel att fara bort och lära sig något för att bli kompetent till ett visst kall. Han hade inga mödosamma läroår framför sig, utan för honom låg allt klart och utstakadt såsom en oomtvistlig rågång. Hans säkra bärgning grodde, grönskade och mognade på fälten kring Höljeryd och råmade af välmåga nere i far hans ladugård. Han skulle en gång inte få annat att göra än att så och skörda i rätter tid efter almanacka och solstånd. Allt hvad han önskade och behöfde, hade han fixt och färdigt omkring sig, ända intill hustru. Han skulle inte ens behöfva möda sig att flaxa omkring i bygden och fria. Till och med den saken hade far hans redt ut åt honom.

Det duger, ska jag säja, att vara ende sonen till en klok och förtänksam och egenrådandes bonde i det här landet. Och Johan i Höljeryd hade en far, som funderade ut och reglerade alla sina saker på ett okasserligt och i allo dråpligt sätt.

Ägor om ägor med Höljeryd låg ett halft mantal säteri Rumperyd. Och nu var det så väl beställdt, att Karl Peter

därsammastädes hade bara en endaste dotter. Länkades nu Johan och Klara i Rumperyd tillsammans, kunde man ju inte tänka sig en bättre vurning. Då kommo ju bägge gårdarna i en hand, och ägaren till bägge blefve en riktig dunderpatron och ett förträffligt riksdagsmannaämne.

På det viset hade också gubbarna spänt för åt sina barn. Det var förståndigt uträknadt, och Johan och Klara tyckte själfva, att det var så, som det skulle vara.

Någon sådan där brinnande och sprakande kärlek kände de visserligen inte för hvarandra. Men det kvittar ju. Det är bäst att slippa ifrån den där kärleken, som bara släpar en hop oro och elände med sig.

Ingen mänska på jorden kunde alltså ha det lugnare och bättre än unge Johannes i Höljeryd.

Men det är många gånger så här i världen, att när vi gå och känna oss som allra lugnast, kan det komma en väderil, som rycker hättan af oss och vänder upp och ner på mångt och mycket, som vi höllo för att vara solidt och bergfast — — —

I Rumperyds utmark bodde grenadier Klang på ett litet stenigt torp. Klangen var en dundergubbe, och han såg ut som en karl, när han kom till kyrkan med sina två medaljer. Den ena hade han fått för skjutskicklighet och den andra för odlingsflit. Och flitig hade han varit i sin dag, och odlat hade han som en hel karl, annars skulle han väl inte kunnat föda upp tio stycken barn på den lilla stenfällan i utmarken.

En dag föll mor i Höljeryd uti en svår sjukdom, så att det blef nödvändigt att skaffa ett fruntimmershjälpe i huset. Och på det viset gick det till, att Klangens äldsta dotter kom upp till Höljeryd. Det var en obegripligt vacker flicka, men ingen mänska tänkte på, att hon kunde bli till någon fara för det uppgjorda äktenskapet mellan Höljeryds- och Rumperydskarlarna. Mina Klang var ju med all sin vackerlek inte annat än en fattig knektadotter. En kung kan ju gifta sej med en sådan. Det har man hört, och det säger historien. Men att en bondson, som har stränga föräldrar

och får ärfva en halfgård, tar en knektatös till äkta, det är mera sällsynt. Man var fördenskull inte alls rädd för Mina Klang. Hon kunde naturligtvis inte bli farlig för Johan, änskönt hon såg tiotusen gånger bättre ut än Klara i Rumperyd.

Men Mina hade inte var't många dar uppe i Höljeryd, förrän Johan började följa efter henne med ögonen, hvart hon gick. Han tyckte, att det var en helt annan ställning på henne än på Klara. Knektatösen var så mjuk och så rapp, så kvickögd och så smidiger. Hvar hon ställde sig eller satte sig i Höljeryd, tyckte Johan, att hon passade så innerligt väl. Det var en sådan bedårande vaggning på hennes höfter, när hon gick, att det rent af stockade sig i bröstet på Johan. Han började snart önska bå' Klara och hennes gård och sin gård hundan i våld. Det fanns intet hemman i kristenheten, som ginge upp mot ett litet torp, om blott Mina vore där, tyckte han.

Hon hade inte trippat fjorton dar i Höljeryd, förrän Johan var kär i Mina och hon i honom. Och kärleken dem emellan blef så stark, att de rakt inte kunde dölja sitt tillstånd. Till och med gubben i Höljeryd begrep schäsen. Men han grinade bara.

— Dä' ä' herratag i pojken och godt gry. Måntro jag var en jäkel jag ock i min ungdom te' å härja mä' töser härs och tvärs, innan jag blef gift! log han. Gubben var liksom stolt öfver pojkens framgång. Det blef emellertid snart anat ljud i skällan. En dag sa' Johan till far sin:

— Vi får lof rifva opp med Rumperydsboarna, för jag gifter mig aldrig med Klara!

Faern gapade bara.

— Vet du inte hut! Dä', som ä' sagdt, ska' ske. Och här krypa inga knektatöser mellan barken och trädet, förstår du.

Men det blef allt värre och värre. Ty kärlek växer så förskräkligt som man vet. När han är af rätta sorten, förstås. Annars vissnar han snart och dör.

Här var emellertid prima kärlek å färde, ty en dag för-

klarade Johan, att han ovillkorligen skulle resa till Amerika ifrån bå gård och grund och föräldrar och andra årets beväringsexercis, om han inte på annat sätt kunde få slippa Klara i Rumperyd och få Mina Klang.

Då blef gubben i Höljeryd allvarsam och började grunna öfver saken och hur han skulle kunna klarera härfvan och kurera Johans kärlekssjukdom.

Att det ville allvarsamma medel till, det begrep han.

Mina måste ur huset.

Men gubben visste emellertid nog, att utdrifvandet af tösen inte skulle vara tillfyllestgörande i detta fall.

Ty passade han kvällen före hennes afflyttning på att utföra ett bastant knep. Medan Mina och Johan sutto någonstädes bland buskarna i Höljeryds hagmark och kramade hvarandra, gjorde gubben en liten öppning i skoningen på hennes helgdagsklänning och stoppade in en femtiolapp mellan skoningen och ylletyget samt sydde sedan fint och vackert till öppningen.

— — — —

Mina hade varit borta ett par dar. Gubben i Höljeryd och Karl Peter i Rumperyd sutto vid Gumarps vägkäl, där de stämt möte, och talades vid.

— Nu knäcka vi nog kärleken. Eller är dä' inte bra utluradt? Vi gå nu och ta fjärdingsmannen med os, och så masa vi ner till Klangens, visitera hennes grejer, och så hitta vi femtilappen insydder i hennes klänning. Fast blir hon, och sen vore det väl underligt, om Johan vill vå henne, förklarade Höljerydsgubben.

— Men det är i alla fall synd att skämma ut tösen för alltid. Vi få kanske bara ondt af'et i våra samveten, invände den andre, som i alla fall var en ganska rättänkande man.

— Ondt! Tror du inte, att det ska' kännas värre, om vi inte få para ihop våra barn och lägga våra gårdr under en plog. Dä' målet ä' väl viktigare än en hel plutoknektaflecker.

— Men jag är i alla fall rädder, att skam tar oss. Bra utluradt ä' dä' förstås, men tänk i alla fall på, att dä' ä' en gärning, som ä' i den store mandråparens smak!

Karl Peter hade knappt fått fram de orden, förrän det började pusta och skramla borta på landsvägen på ett besynnerligt sätt.

Gubbarna foro upp och tittade och fingo då se ett stort, rödt åbäke komma framrusande på hjul. Men där var inga hästar för åkdonet. Det gick ändå precis som en blixt, och i framsätet satt en karl med stora, förskräckliga glas för ögonen. När afgrundsekipaget kom midt framför gubbarna, vände skepnaden, som hade de stora kupiga ögonen, blicken emot dem. Gubbarna tyckte, att det glödde bakom glasen. Benen ville icke bära dem vid denna syn, utan de föllo ner på knä.

— Dä' ä' f-n! stönade de på en gång.

— Dä' var första kallelsen! förklarade Karl Peter, som hade minst på sitt samvete och fördenskull först kom till sans.

I detsamma försvann vidundret långt, långt borta i en sky af damm.

Hur länge gubbarna sedan sutto där vid vägskälet, vet ingen. Men inte blef det vidare tal om att gå till Klangens och utföra det planerade bofstrecket.

I solakvällen kom Johans far hemtumlandes blek och allvarlig och befallde fram en psalmbok, i hvilken han fördjupade sig. När han inte såg att läsa längre, satt han tyst och grunnade en stund. Därpå ropade han till sig Johan:

— Sätt för en häst och kör te' Klangens och hämta hit Mina så fort ske kan, sa' han.

— Hvad nu då! Ni vell väl inte göra henne nå't illa, far?

— Nä', ja' vell trolofva henne mä' dej! Dä' tjänar ingenting te' att spjärna emot försynen! menade gubben och darrade på målet och skalf i kroppen.

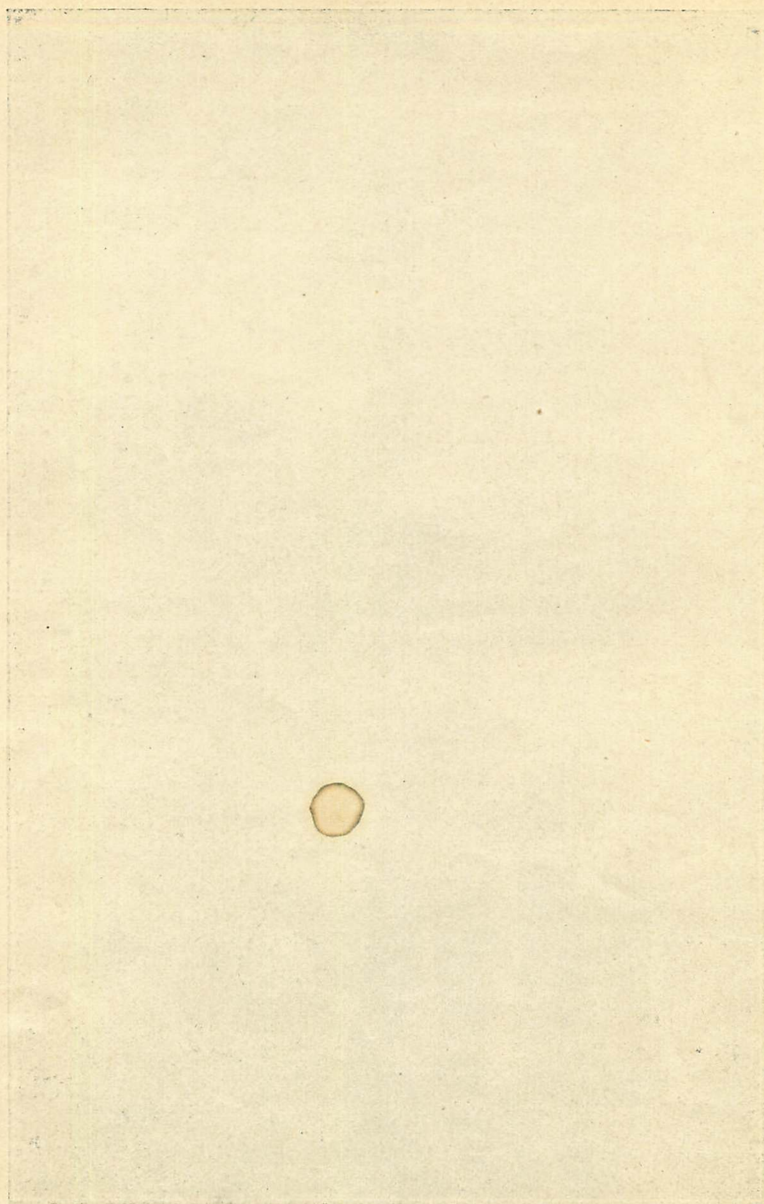
Pojken grubblade inte öfver huru denna gubbens sinnesändring uppstått. Han körde af i galopp.

— — — —

Sen dess har här gått fram flera stycken automobiler genom socknen, så att nu känna vi till de pjäserna. Det lystes emellertid i kyrkan för Johan och Mina. Men gubben i Höljeryd och Karl Peter i Rumperyd låtsade som om det regnade.

De läto saken ha sin gilla gång, ty de voro kantänka för höga i själen att låta veta, att det inte var annat än en automobil, som ref upp deras planer.

GERNANDT
G.E.

Hvad orätt fås med sorg förgås.

— Johannes i Hökensås är allt en konstig kropp och en karl för sig själf. Gu' vet hvar han kom ifrån eller hur han vändt sig förr i världen. Men nå't konstigt är det i alla fall med honom! plägade det sägas om ägaren till det aflägset i socknen belägna men bördiga Hökensås.

För många år se'n hade Johannes kommit ditflyttande, sedan han ropat in stället å exekutiv auktion inne på kansliet.

Han slog sig inte just mycket i slang med folk, och ingen sökte egentligen honom heller, ty Johannes var karg och morsk och fåordig och liksom flydde alla människor.

Men var han någon gång tvungen att vara tillsammans med folk, så hade han inte svårt för att snäsa och bita omkring sig, så man sa' då inte mer än man väl behöfde till honom.

När han bott i Hökensås ett par år, gifte han sig med en stackars beskedlig änka, som hade en dotter från förra giftet.

Hur de lefde tillsammans, visste man just inte, men det troddes allmänt, att både hustrun och flickan inte hade det för trefligt.

Det gick dock år efter år, och sent omsider fick man reda på, att det inte stod så rätt till med åtkomsten af de penningar, för hvilka Johannes köpt sitt hemman.

Det kom nämligen en dag en knalle ut i socknen och sålde sitt kram i stugorna, och när han varit uppe i Hökensås, svor han se'n och bedyrade på hvart enda ställe han kom, att Johannes bestämdt vore samma person, som varit tillsammans med Magnusson i Fritsla, då denne blef af med åtta tusen riksdaler på en marknad, utan att han se'n ens fick se röken efter penningarna.

— Jaja — sa' folket — dä' kan en allt hålla troligt, för nå'n riktig välsignelse hvilar då inte öfver Hökensås nu för tiden!

Och efter den betan flydde man Johannes än mer.

Han hade svårt för att få tjänstefolk, och skulle han ha »hjälpe», fick han betala mer än någon annan, så det tärde och gnagde dagligen på hans medel på alla sätt och vis.

Hade inte hans styfdotter varit en så snäll och rar flicka, som hon var, hade han säkert aldrig kunnat, för sitt dåliga ryktes och sitt vilda illvetts skull, ha någon dräng.

Men nu var det så lyckligt för honom, att Anders Bom tjänade kvar där år efter år, bara för det han tyckte om tösen.

Och denna å sin sida bedyrade, när Anders menade på, att han ville flytta, att hon skulle gå på hufvudet i gölen samma dag, han droge sin kos.

Emellertid började det gå allt mer och mer bakut för Johannes.

Det var som förgjordt för honom. Jämt och samt miste han kreatur, och ständigt fick han dålig äring. Var det torrt på våren och försommaren, så att jorden rent af liksom skrek efter regn tills det kom ett åskväder, så var det nästan säkert, att åskbyn rusade öfver ägorna på Hökensås utan att släppa ner en droppe vatten, förrän den kom en half fjärdingsväg bortom Johannes' åkrar, för så vidt den inte hade hagel med sig, ty i så fall hände det mångfaldiga gånger, att de svarta molnen stannade en vändning öfver Hökensås och laddade ur sig sitt fruktansvärda innehåll och förhärjade hans säd.

Det hvilade, som folket sa', ingen välsignelse öfver Hökensås.

Johannes fick lof att inteckna gång på gång, men pengarna gingo som de kommo, Gu' vet hvart.

— Jag tror, sa' Anders ibland, att om husbonden rätt nitade fast sedlarna med fyrtumsspik vid väggarna, så gingo de ändå sin kos.

Omsider började Anders förstå, att det inte gärna kunde hålla ihop länge till för Johannes, och han hörde sig därför om efter ett torp eller ett litet arrende samt sa' en dag till Johannes, att han tänkt flytta den följande 24 april, och att han hade för afsikt att gifta sig.

— Hvem ska' du gifta dej mä'?

— Med Kristin, eran styfdotter. Vi ä' öfverens om det! svarade Anders frimodigt.

Men då blef det lif i Johannes på Hökensås. Det var rätt så när, att han nappat ner bössan och skjutit på drängstackarn, ty Johannes hade naturligtvis Kristins fädernearf inne med sig, och han ville, förstås, inte ut med pengarna.

— Kommer du fram med så'nt en gång till, så klipper ja' bå' flickan och dej, om det rätt ska' ske, när I sofva! hotade han och såg så hemsk ut, att Anders blef nästan rädd, fast han annars inte är så buskablyg.

— Vi få hålla ut en tid till. Herren hjälper oss allt till sist! sa' Kristin efteråt till Anders.

* * *

Nå, påföljande pingstafton hade Kristin och Anders på kvällen gått ut och satt sig bakom den stora eken, som står i bolet vid Hökensås, en bit från ladugården.

De öfverlade, huru de skulle vända sig, och huru de skulle reglera sin framtid, ty de förstodo grant, att det snart skulle vara slut både med Johannes och hennes fädernearf.

Rätt som de sutto i sina funderingar, tyckte de, att det var, som om någon gått i ladugårdsdörren, och när de lyddes och tittade, fingo de se Johannes smyga fram på gatan mellan fähuset och byggningen.

— Han ä' ute och spionerar efter oss. Vi ska' gå en bit längre bort! sa' Anders och gick med Kristin i skuggan af några hasselbuskar, som stodo ett stycke därifrån.

De hade emellertid icke suttit länge, förrän de fingo höra liksom ett smattrande regn, och när de sågo upp, brann det i ladugårdens alla fyra hörn.

Det var ingenting att göra åt den saken, utan hela längan lades i aska, och det var med knapp nöd man kunde rädda boningshuset.

Det kom, förstås, en hop nyfiket folk om pingstdagen upp till Hökensås, och när man började undra öfver hur elden kommit ut, kände Johannes, att Anders såg så konstigt på honom.

Han tyckte precis, att det stod att läsa i drängens ögon:

— Dä' har husbonden själf tändt på!

När de nyfikna sedan gått sin väg och Hökensåsfolket satt

där i sorg och bedröfvelse inne i stugan, tog Johannes på sig en gudsnådlig min och till och med grät.

— Du har tjänt mig troget, Anders, sa' han, du ska' få halfåttingen i Möcklamo, för efter detta kan ja' inte bruka honom tesammans med gården. Du kan reparera upp huset ett grand och flytta dit med Kristin, så snart du vill och ta det, uppsådt som det är.

— Vi kan rätt skrifva't tvärt, så får du fasta på't nu vid sommartinget! tillade han.

Så skedde också, och vid midsommartiden flyttade Kristin och Anders in i det lilla stället.

De visste nog, hur elden kommit ut i ladugården, men inte ville de bli några angifvare eller ställa till elände, och intet vidare förhör blef där heller om saken.

Strax efter eldsvådan tog emellertid Johannes till att dricka omåttligt. Han kunde aldrig sofva en blund om nätterna, utom då han var full, och för hvar vecka som gick, blef han allt värre och värre och allt mer virrig i hufvudet.

Det uppdagades snart, att han försäkrat sin ladugård i två bolag, och i stället för att han hoppats få en dubbel ersättning att reglera sina affärer med, blef där process utaf och slutet blef det, att han enligt reglementena icke fick ut ett öre i brandskadeersättning. Och det knäckte honom alldeles.

Den 14 Mars följande år fick han gå från gård och grund och söka en fristad för hustrun och sig i Möcklamo hos Anders och Kristin.

För dem blef han hela våren en vådlig tynga och med deras nattro vardt det klent beställdt.

Det myckna supandet under det sista året och ångesten och samvetskvalen hade nämligen alldeles förvridit hufvudet på den gamle syndaren.

Allra värst var han om nätterna, då han låg och våndades och skrek som en riktig galning, så att man kunde bli mörkrädd för mindre.

— Rör inte mina åtta tusen, ja' har gömt dem i stengärdsgår'n, så knallen hittar dom aldrig, och ja' visar ingen stället, om I bösten mina lemmar så små som gryn! Tjugofem famnar från östra renen — fjärde stenen nerifrån — ligg I tills jag för-

lossar er en mörk adventsnatt, när det passar — — Fotogen och halm det brinner bra; säj ingenting, Anners lille, men brinner gör det och pengar blir dä'! Usch, röken kväfver me'! — ja' kan inte andas! Ta' hit brännvinskruset!

På det viset låg han och fantiserade och skrek och slog omkring sig i sängen hela våren igenom, och Anders undrade jämt och samt, hur det skulle sluta.

Veckan före pingst blef han liksom litet vettigare och lugnare, så att han kunde gå ut och till och med biträda lite grand vid arbetet.

Men han sa' aldrig ett ord till någon människa.

Själfva pingstaftonen hjälpte han Anders att svedja vidjor till en gärdesgård, som de satte upp borta i hagmarken, och hela förmiddagen höllo de på med den saken.

— Nu gå vi rätt hem och få oss lite middag, så få vi göra't färdigt i afton! sa' Anders och torkade svetten af pannan.

— Gack du, ja' ä' inte hungrig, utan stannar och ser efter elden! svarade Johannes.

— Ja, som I vill! Ja' ska' ta' hit lite mat till er! mente Anders och gaf sig i väg.

När han om en timme återvände till arbetsstället, kände han redan på afstånd en svår lukt af brändt kläde, och när han kom fram, låg Johannes där halfbränd och död.

Gubben hade fallit framstupa i den eld, vid hvilken han svedde vidjorna.

— Han tänkte komma sig upp genom eld, men i stället blef han själf förhärjad af den. Ja, ja, det står ju också, att de ogudaktiga skola af eld förtärda varda, mumlade Anders i förfäran, under det han rullade bort den döde ur den heta askan.

Stolla-Greta.

Precis som de klämde i med sammanringningen en söndag på eftersommaren tröt Stolla-Greta borta i fattighuset, och när budskapet härom, redan innan ringningen hunnit sluta, spred sig bland kyrkfolket, togo gummorna till att snyta sig, så att det lät som om en sotig fotogenmotor arbetat inne i vapenhuset, och de suckade:

— Gu' gifve, att hon bara slutat i en lycklig stund, den skråen!

Men gubbarne och socknens styresmän och fäder logo ett bredt löje och sa':

— Nå, det var just ingen dålig nyhet på söndagsmoron, för hon har ju ibland varit te' stor tunga för kommunalkassan. Om nu länsman bara finge tillstånd att jorda gesällen, som de hittade död i Mogårds hage häromsistens, så kunde vi ju slå ihop bägge två begrafningarna och sparade ett par ringedagsverken!

* * *

Det var nu många herrans år, som Stolla-Greta gått omkring småtoseter på vägarna och skrämt kvinnor och barn med sitt vilda tal och sina brinnande ögon.

Hon gjorde väl aldrig hvarken sig själf eller andra något ondt, och vissa tider kunde hon tala rätt förståndigt, särdeles om vintrarna, men så fort det blef sommar och varmt, satte det liksom värre åt henne i hufvudet, och då masade hon ut åt vägarna med ett rep i näfven och påstod, att hon skulle ut och hänga upp — »ormen, som bedrog henne». Vid sådana tillfällen såg hon allt lite hemsk ut.

Oss socknebor, som kände till hennes tosingaforor, skrämde hon förstås inte. Men det hände tidt som oftast, att hon rusade

i väg långt utomsocknes i våld, och då blef hon vanligen upptagen och hemforslad på vår bekostnad.

Många pengar ha vi fått lägga ut för sådana skjutsar, så det var då inte så underligt, om gubbarne fällde ett ord om, att hon varit en tunga för kommunen.

När hon var ute för att »hänga upp ormen», såg hon hvarken åt bönder eller herrskap. Men det underliga var, att hon liksom fick frossan i hela kroppen, så fort hon fick syn på någon luffare. Mötte hon en sådan, sprang hon fram med sitt rep och glodde in i ansiktet på'n så hemskt, att otaliga luffare under årens lopp blifvit nästan vettskrämda och sprungit halfmiltals för henne.

Så det får man då tillstå, att Stolla-Greta varit vida verksammare än både fjärdingsmän och sexmän att hålla sådana från våra dörrar här i gället.

Hur Greta blifvit så där toseter och stundtalsgalen, hade man egentligen inte reda på.

Man visste blott, att hon för 20 år se'n tjänat på herregården och varit riktig och reel i alla stycken, och att hon plötsligt en morgon befunnits vriden.

Inbunden och förfärligt häftig hade hon dock alltid varit. Herrskapet sökte läkarehjälp för henne, men då det inte hjälpte, fick kommunen öfvertaga henne. Det var då hon kom på fattighuset och kristnades till Stolla-Greta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Jaha, då ha' vi ock två fattiglik ofvan jord i socknen! sa' folket och gick in i kyrkan, där sammanringningen var slut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det här inträffade, som sagdt, på eftersommaren eller just vid den tid, då lingonen voro mogna.

Då hålles det, som man vet, ett grymt lif ute i hagmarkerna, dit käringarna barka i väg med sina korgar för att komma i förväg för hvarandra och kunna rifva till sig det mesta de förmå af de kostbara bären, innan andra hinna dit.

Så hade ock en dag under föregående vecka Inga i Snufvebo, Karl Peters huskors, fått för sig, att hon skulle göra ett rännande till Mogårds kohage för att repa bär, innan hennes grannkvinna, som hon visste ha sitt lingonställe där, hunne göra rent hus.

Inga dängde i väg, så fort hon satt fram middagsmaten och hojtat in karlarne.

— I får ta' er aftonvard i skåpet, för ja' blir nog te' kvällen! sa' Inga i dörren.

— Ja vars, men du är väl hemma till grötadags? skrek Karl Peter efter henne, när hon skalade i väg, så att det snarkade i kjolarna.

Nå, Kalle och drängen satte sig till att äta, och när nu Inga var undan, togo de tid på sig och gjorde sig inte alls brådtom, utan tyckte som så, att de för ovanlighetens skull gärna kunde bestå sig lite mataro.

De hade väl setat där och tuggat vid pass en knapp halftimme, då Inga helt oförmodadt tumlade in i stugan och sjönk ner på soffan vid dörren, hvit i synen som det raraste bru'alakan.

Såväl Karl Peter som drängen tappade sina träskedar af förvåning, när de fingo se den eljes barska kvinnan i sådant skick och stirrade på henne en lång vändning.

— Vell nu den förhärdade maran ri'a dej igen, Inga lella? utlät sig ändtligen Karl Peter.

Men Inga bara ristade på hufvudet.

— Eller har du var't i gräl och slagsmål med Stina i Mogård, så att ilskan stockat sej i bröstet och vell kväfva dej?

Gumman svarade inte, utan fortfor att runka på skalmejan och sucka.

— Jesses bevare mej! — skrek då Karl Peter och for upp — då har väl skam själf uppenbarat sej för dej i krösenamarka och kanske han till och med friat te' dej!

De orden tycktes liksom stöta Inga, så att hon fick sitt målföre åter.

— Gack efter folk och skicka bu' på länsman! Där ligger en dö'er gesäll bakom en lita tall en bit från vägen i hagen! flämtade hon slutligen.

Och så var det gunås också.

Drängen fick löpa efter länsman, och när han kom, gingo Snufvebokarlarne och Mogårdsfolket dit ner och funno liket.

Ingen kände igen den döde, och inte blef man klar på huruledes han dött heller.

Men riktigt kallnad och liflös var han i alla fall, och man

kan tänka sig hvilket prat och rabaskande det blef i socknen i följd af denna händelse.

Inga i Snufvebo blef efteråt ett riktigt vidunder af märklighet, och Karl Peter hade på länge inte ett dyft till nytta af henne, ty dagligen trafvade hon omkring i gårdarna och förtäljde, hur det bar till, när hon upptäckte den döde, och hur han då låg med hufvud och ben och tillbehör.

* * *

— Vi få inte begrafva honom, förrän jag fått besked från Kungl. Maj:ts befallningshafvande. Jag får lof att skrifva en rapport om saken! förklarade länsman.

— Men det är svårt att ha' en dö' människa liggande ofvan jord i rötmånaden, så det vore väl, om konungens befallningshafvande ville raska på! sa' Måns i Mogård.

— Jag ska' skrifva utanpå brefvet hvad det handlar om, så ta' de bums ihop med det! lät befallningsman och tecknade nederst på kuvertet: *Tjänstebref, innehållande en funnen död mansperson*».

— Dä' blir duktigt. Nu legger di nok inte på dä' inne på kansliet! förklarade Måns.

* * *

Det var denna händelse som åstadkom, att vi den berörda söndagen efter det Stolla-Gretas död blifvit spord kunde tala om, att vi hade två fattiglik ofvan jord.

När nu gudstjänsten var slut och vi kommo ut ur kyrkan, stod mor i Höganäs därute på backen och såg besynnerlig ut i synen.

Vi visste att hon alla dagar mer än andra omhuldat och sett till Stolla-Greta, och då pratet sade, att Greta natten förut inte ville styra sej, förrän man skickat efter Märta i Höganäs, så skockade vi oss omkring henne och sporde, hur den stackars tosingen haft det i det sista.

— Åh, det är så underligt, så underligt, go'vänner! Aldrig trodde jag, att ja' skulle få upplefva en sådan romal, för en romal är det, värre än i nå'n följetong! suckade Märta.

— Kära hjärtandes, är dä' en romal, så tala om'et, om det inte är nå't, som hänger ihop mä' bektens insegel! läto vi och blefvo så upptända af nyfikenhet, att vi knappt visste till oss.

— Käre Gu', ja' vet knappt, om ja' drömmer eller ä' vaken! Men när ja' kom till fattighuset i ottan, låg Greta och drogs med dö'en. Det var som om någonting hade sprungit sönder i bröstet på henne. Men vettet hade hon åter i det närmaste!

— Åh, bevars!

— Jo, hon talte om hvad ingen förr vetat!

— Gjorde hon! sa' vi och sträckte fram halsarna och spände öronen.

— Ja, gjorde hon så. Men kanske ja' inte bör yppa't, förrän ja' talt med länsman! fortfor Märta.

— Bah, nu ä' hon ju döer, och med den, som ä' i dödsriket, kan väl ingen länsman ha' nå'n makt, rätt så'n maffe han vill va'! inföllo vi.

— Nå, det var då ett vist och sant ord! Jo, Greta berättade, att när hon tjänade på herregårn, så var där en gång en målare från sta'n och gjorde en hel hop grannlåter i taken. Och det minns ja' nu grant själf. Hon blef då bekant med den eländiga människan och tog till att tycka om honom, så att hon kunnat dö, och så att hon rent af syndade med det! mente hon. När målaren rest sin kos, fick hon emellertid spörja, att han var en vådligt dålig människa, som inne i sta'n hade ett par tre stycken fästemör, och att han därinne gått och gjort narr af henne. Då hon på det viset kom underfund med, att hon kastat bort sina likaste och bästa känslor på en usling och en bedragare och en drinkare, så liksom brast det sönder någonting i hufvudet på henne, när hon låg och sörjde och funderade en natt. Efter den natten mindes hon knappast annat, än att det var någonting, som jämt och samt hviskade inom henne, ibland högre, ibland saktare, att hon skulle »hänga eller strypa ormen, som bedrog henne». Den rösten talade till henne äfven nattetid!

— Aha, då var det den, som dref henne omkring med repet på vägar och stigar för att leta efter »ormen». Dä' förstå vi nu!

— Jaha, och i tisdags kväll hade hon förnummit rösten starkare och tydligare än eljes, och just då hade hon mött en stackars aftynad vandrande gesäll ute på Mogårdsvägen.

— Åhåå!

— Jo, och när hon tittade i ansiktet på'n, så kände hon igen, att det just var ingen mer och ingen mindre än den där målarn, som hon älskat så starkt och som bedrog henne.

— Kors i Herrans namn!

— Hon mindes, sa' hon, att hon lockat honom en bit från vägen, att hon lydt rösten och kväft honom med repet samt att hon tyckt, att det kändes så godt, när hon hållit till strupen på'n, och att det låtit så skönt, när han rosslade!

— Herren bevare oss! Då är det Stolla-Greta, som mördat Mogårdsgesällen! Tänk så underligt, så rysligt underligt det kan gå till!

— Men ångrade hon inte gärningen, när vettet tycktes ha' återvändt till henne? ropade vi.

— När hon talt om alltsammans, yttrade hon ingenting, förrän strax innan hon slutade, utan bara låg och plockade med fingrarna i täcket.

— Men plötsligt tittade hon upp ett ögonblick och frågade:

— Herren förlåter ju sådana, som inte veta hvad de göra?

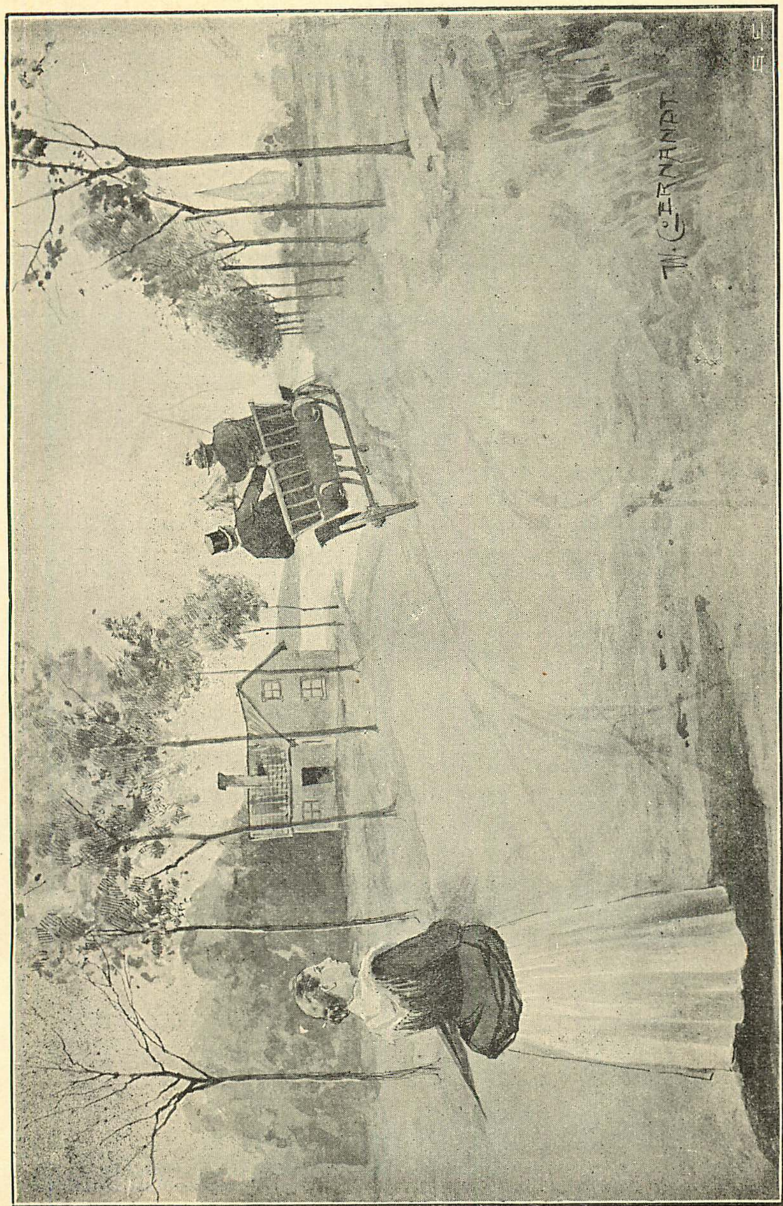
— Ja, lofvadt vare hans namn, nog gör han så! svarade jag.

— Och när hon fick höra det, såg hon riktigt både vettig och glad ut. Men inom några minuter efteråt dog hon! slutade mor Märta och torkade sig i ögonen med förklädessnibben.

Vi stodo där emellertid länge och väl på kyrkobacken och förvånade oss den ene med den andre öfver denna här underliga paschasan, hvilken lät, såsom Märta sanningsenligt sagt, likt den värsta »romal» i en följetong.

— Tänk ändå så konstigt det kan bära till och hampa sig här i världen! Nu får Stolla-Greta likväl till sist och ända intill uppståndelsens morgon sofva i samma graf som den, som bedrog henne och som hon blef toseter för! sa' slutligen Jonas i Åker.

— Ja, underliga äro försynens vägar och besynnerliga! slutade vi och tyade oss till sist åt våra hemhåll.

Teologi och kärlek.

Det var alldeles vådligt hvad Sven Månsson i Nabben var katig åt sin pojk, som låg i Uppsala och funderade på prästexamen se'n ett halftjög år tillbaka.

Och så underligt var det väl inte heller, ty hvilken far skräpper väl inte och beundrar en son, som är lärd och har herrfasoner.

Men måtta ska' det dock vara äfven i det fallet, och Gud vet, om det inte ändå hade varit klokare och blifvit bättre åt alla håll, om Sven uppfostrat sin Per Johan till att hacka och plöja och grafva och dika i madodlingarna på Nabben än till att rota i teologien, uti hvilken han, efter hvad det sades, bestämdt inte var människa att komma till något reelt djup, fastän han, gu'bevars, såg rysligt grundrik ut.

Fort gick det emellertid icke med studierna för Per Johan. Men om man fick tro Sven Månssons uppgift, så berodde det därpå, att det gick så förbaskadt väl.

— Ingenting kan gå bå' fort och väl på en gång! sa' han och påstod, att Per Johan, när han en gång blefve färdig, fick räkna ett tjänsteår för hvarje termin, som han låg i Uppsala.

Komministerns son antydde däremot, att Per Johan inte hade något läshufvud alls, och att han därjämte förspillde största delen af sin tid med att vara kär i flickor och fria och dikta vers.

Härute hade vi icke på fasligt länge någon aning om det där, ty när man såg på Per Johan, så kunde då ingen tro, hvarken att han brydde sig om kvinnfolk eller att de kunde vilja befatta sig med honom. Inte för det att han var någon öfverdrifven fuling eller grömsinge, ty han var ju som folket är mest. Men han såg i alla fall ut som en möglig filbunke utan socker och ingefära på, tjock och lugn och liknöjd som han var, alldeles som om ingenting i hela vida världen rörde honom.

Vi minnas nog lite till mans, hur det bar till för tre år se'n, när han skulle predika här i kyrkan.

Sven Månsson skulle bevars själf köra den blifvande prelaten till templet, och långt i förväg hade han beredt sig för den färden medelst inköp af den yppersta smällepiska, som någon ska' kunna önska sig, på det att äfven han måtte kunna i sin mån imponera på kyrkfolket.

Men hästen, som inte var alls van vid så väldiga smällar och klatschar, blef redan vid själfva starten från Nabben orolig i skinnet.

Och så, serradö, när de svängde in på landsvägen, stötte de på ett fruntimmer, som dragit upp klädningen för dammets skull, så att hon såg ut som ett nysvept lik i den krithvita underkjolen.

Smällpiskan och underkjolen voro mer än hvad hästen kunde smälta i sabbatsmorgonen, och han satte därför af i det vildaste sken, så att vagnen och gubben och prelaten foro och slängde som ett jehu från den ena vägkanten till den andra.

Gubben höll och slet i tömmarna, så att han var nära att spricka.

— Kör I alltid så fort till kyrkan, far? frågade Per Johan.

— Jesses, ser du inte att hästen skenar, din dumstock! skrek gubben i sin förfäran.

— Inga förolämpningar utan håll still, så att jag, som ska' predika, får stiga ur schäsen, innan någon olycka händer! förklarade Per Johan med mycket allvar och lugn.

Men det blef intet stannande af, förrän gubben slutligen lyckades att få hästen att ränna emot kyrkostallet, så att det brakade i väggen, och Per Johan dängdes i backen, så att det sang efter'et. Visst fick han det mesta skinnet bortskrapadt från den prelatensiska näsan, men Gu' predikade han ändå, som om ingenting hade händt.

Dock, ju längre och längre han kom i texten, dess större och svullnare blef näsan på'n.

* * *

Skulle nu någon kunna tro, att en till ytan så lugn och liknöjd karl kunde vara så toseter efter kvinnfolk?

Men så lär det allt vara ändå med Per Johan, ty vi fingo efteråt spörja, att han aldrig under tio års tid varit informator på ett enda ställe, utan att han blifvit vriden i skallen af kärlek till något fruntimmer i det hus, där han vistats.

Och se'n förnötte han hela höstterminen med att skrifva friarebref och käleksvers till sommarflamman.

Under vårterminen däremot svärmade han endast för Uppsalaflickor och friade och krabbade det värsta han kunde, till stor skada för vår arma kyrka och den rena läran.

Det sägs att han förlofvat sig nio gånger!

Allra sist var han en vinter förlofvad med en handtverkaredotter i »Supis», men det tog slut med förskräckelse dagen innan han for hem till ferierna.

— Du är då den lyckligaste och mest afundsvärda prisse, som traskar på denna sublunariska mark, Per Johan, sa' en af nationskamraterna till honom vid den lilla afskedszvycken, som hölls innan han for.

— Hur så?

— O, jag har aldrig i lifvet råkat en flicka, som pussas så gudomligt som din fästmö! sa' den djädrans medikofilaren.

Per Johan ändrade inte en min, men han gick lugnt bort och slängde in ringen genom dörren till den förbluffade fästmön.

Se'n vände han tvärt åter till det glada laget och söp såsom en teolog och som ingenting inträffat.

Om jag ville, skulle jag kunna skrifva en bok, så tjock som Arndts postilla, full med sannfärdiga berättelser om de lidanden och kostnader, Per Johan åsamkade sig och de sina för sin vådliga kärleks skull.

Men det värsta hände väl honom ändå pingstdagen i tu år se'n.

Per Johan skulle, kantänka, ånyo visa framfötterna, som det heter, och predika högmässan i vår moderförsamling och pingstafton kom han alltså bort till prostens, där han skulle stanna öfver natten.

Han hade emellertid inte varit där i huset i fulla fem kvart, förrän han var alleles öfvermåttan kär i guvernanten och klämde till att sucka och deklamera inför henne, så att prostens son,

som läste på juristen och själf skulle ha' ett godt öga till guvernanten, blef alldeles ursinnig på'n.

— Ska' du inte gå upp och titta igenom din predikan ett slag till, din gamle hudik! sa' juristen efter supén.

— Dä' behöfs inte! Den ligger färdig och väl genomläst i min bok däruppe! mente Per Johan och vek inte en sekund från guvernantens sida.

Allt mera rasande blef den andre naturligtvis, och så beslöt han att spela den kärleksfulle predikaren ett spratt, som skulle göra honom löjlig och omöjlig.

I det lofvärda syftet gick han upp på gästrummet och tittade på Per Johans evangeliibok med kyrkobönerna och den däri inlagda predikan samt fann därvid, att han själf hade en räknebok af Zweigbergk och ett kollegium i straffrätt, som förunderligt liknade Per Johans grejor till det yttre.

Och så hade han sin plan tvärt färdig.

* * *

Morgonen därpå var den ärevördige predikanten lika elegisk och kärleksfull som kvällen förut, hvadan han skred fram liksom i en dröm, när de tågade till kyrkan.

Prosten trodde, att han gick och tänkte på det, som ofvantill är, och ville inte störa honom med något tal.

Men Per Johan funderade minsann inte på annat än guvernanten, den spjufvern.

Så här ser man då, att i det lugnaste vattnet gå de djädrigaste fiskarna.

Juristen gick med åt sakristian, och när de omsider begynte spela på predikstolspsalmen, sa' den filuren, i det han gläntade på dörren utåt kyrkan:

— Kors hvad Signe ser trånfullt häråt! Det är bestämdt efter dej!

— Hm! log Per Johan och barkade fram till dörren. Och där stod han och glodde samt skulle bestämdt glömt att klifva upp i predikstolen, om inte den andre i sista stund stuckit böckerna i hand på'n och föst honom i väg.

Men då hade det syndiga juristfröet bytt ut predikan och

evangeliiboken mot kollegiet i straffrätt och Zweigbergks räknelära.

Nå, sången tystnade; Per Johan såg andäktigt ut öfver församlingen, tog fram boken och drog ut kollegiet, hostade två resor och redde sig att klämma i med ingångsorden.

Men ni skulle ha' sett minen på'n, när han böjde ner hufvudet och skulle läsa i konceptet!

Jag för min del har då aldrig skådat en människa med en så förbluffad och af räddhåga stämplad uppsyn.

Filbunkslugn är Per Johan, men den gången gapade han som om han fått se draken i Babel.

Församlingen undrade hvad som gick åt karlen, och vi började skämmas och bli ängsliga lite hvar. Så grep han till evangeliiboken och började bläddra i henne, men där fann han ju ingen tröst eller något Guds ord, utan bara »sorter», »reguladitri», »bråk» och »kedjeräkning» och mera sådant, som ingen har något gagn af på predikstolen. Det började bli allt mer och mer kusligt och liksom mörkt i kyrkan.

Men rätt hvad det var tog han till att läsa »Min gärning nådigt skåda» — under det han gjorde vådliga miner åt kyrkostöten.

Denne begrep dock ingenting, så Per Johan fick lof att gå öfver till »Den signade dag» och »Som fåglar små» och många andra verser, som han kunde utantill, innan stöten, på juristens uppmaning, gick upp till honom och frågade hvad han ville.

Vi trodde, förstås, att Per Johan blifvit galen och det tänkte prosten också.

Men juristen och guvernanten grinade, så att de kunde spricka.

Hur det var fick stöten dock med juristens hjälp håll uti den rätta boken till sist samt slamrade upp till Per Johan med henne. Och se'n redde han sig tämligen, fast långt ifrån bra.

Ty juristen hade desslikes slätat ut de veck, som Per Johan gjort vid de böner, han skulle läsa, och i stället vikit allt hvad galet var åt honom, så med kyrkobönerna gick det alldeles på tok.

Men ifrån den dagen spordes det, att Per Johan gick hemma på Nabben och gjorde mycken bättring, och den, som fick ha' guvernanten i fred för honom, det var allt prostens son det.

Häraf ser man, att det gifves intet ondt, som inte har något godt med sig.

Ett klockbyte.

— Gud vet hvad Sven och Petter i Kilabo ha' att dras om, men hissnesamt är det, att två annars så kloka och bastanta karlar ska' nu i fyrtio års tid ha' gått och glott illa på hvarandra, rätt så grannar dom ä'!

Jag minns nu inte för momangen, hvem det var utaf oss, som yttrade ofvanstående tänkvärda ord en söndagskväll.

Men sanningsord voro de i alla fall.

Saken var den, att vi samma söndagsafton hade kommit tillsamman på slaktgille i Fläskåsen hos Petter Magnus, och där pratades och domderades, gubevars, en hel hop, såsom man ju alltid gör, när man är mätt och god och belåten. Det heter ju därför också, att en mätt mage gör ett lätt humör.

Nå, rätt som vi sutto där, slängde en af oss fram de där orden om Kilabomännens ömsesidiga och grufliga ovänskap, hvilken ovänskap varit en visa i grannhället i bortåt fyrtio års tid.

Nu kom väl talet att falla på gubbarne närmast af den anledning, att Sven låg på sin dödsbädd och väl aldrig skulle komma att få höra gök mer, som man säger.

Han hade så långt man mindes tillbaka haft ett dåligt bröst samt hostat och regerat. När nu höstdimman kommit och lagt sig på't, blef han riktigt knäckt och låg där, som sagdt, väntande på förlossningen.

— Undras ändå, om di inte ska' försonas, innan han tryter! sa' en utaf oss.

— Borde väl dä', ty dä' står ju skrifvet, att man inte ska' låta sola gå ner öfver sin vrede, och då bör man väl så möcke mindre låta själfva lefnadssola sjunka hän öfver sitt hat! lät Per Måns i Intägt.

Det där tyckte vi alla vara så vådligt bra och kristligt sagdt, att ingen af oss hade något att svara på't, utan där blef lugnt och tyst i stugan en lång vändning.

— Men hva' ha' di i alla fall hatat hvarandra för under en så välsignadt lång tid? frågade någon efter en stund.

— Herren vet'et, för nå'n människa har då aldrig fått spaning på't! svarade Per Måns. Och så gåfvo vi oss till att repetera upp alla möjliga rackarstreck, som de spelat hvarandra under tidernas lopp, de bägge illvettiga snålvargarna, ty snåla ha' de då var't till gagn såväl Sven som Petter, det må Gu' veta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En gång när Petter hade knäckt sitt ben och låg till sängs, gick Sven en natt fram till hans fönster och vrålade:

— Skynna er ut, godt folk, dä' brinner i alla fyra knutarna på eran la'gård!

Han förställde sitt målföre, den ledingen, så att Petter anade ingen argan list, utan rusade upp ur sängen och kom i förskräckelsen inte ihåg, att han hade ett knäckt ben att ryckas med. Han hade heller inte tagit mer än ett flängande utåt golfvet, förrän han dråsade omkull och bröt benet riktigt och reelt på två ställen. Men så fort det andra husfolket bara tittat ett enda tittande ut genom fönstret, begrepo de bums, att det var lurilej och djäklastreck af Sven.

— Tänk ändå, att han kunde lura ut'et så knepigt och illslugt, att han kunde få Petter att bryta benet! lät Per Måns.

— Åh, den som vill göra ondt och fördärfva sin nästa, har skam te' läromästare, och han ä' inte stort sämre än en professor eller en häradshöfding! inföll en annan.

Och det höllo vi med om.

Nå, se'n hade Petter stämt Sven för sveda och värk och mera sådant. Men han fick aldrig fulla bevis, utan bara »bindande liknelser, di kallar't. Processen varade ett par år och höll på att rent af fördärfva dem bägge två.

Sålunda hade de hushållat med hvarandra i bortåt fyrtio år och bara tänkt på att förgöra den ene den andre.

Emellertid låg det där benbrottet och grodde i Petter samt manade honom dag efter dag till hämnd. Han kunde aldrig se Sven utan att han genast efteråt tittade ner på sitt sneda och krokiga ben och vardt full af vredesmod och ursinne. Och så underligt var det väl inte heller, ty han hade verkligen genom

spektaklet blifvit bra illavuren i underredan, som man säger, och det var verkligen med nöd han efter den betan var i stånd att göra ett reelt dagsverke.

Han kom emellertid icke på länge åt Sven. Denne aktade sig och var på sin vakt. Men då tänkte Petter till sist som så, att eftersom ju Sven och hans hustru egentligen och enligt skriften voro *ett* kött, så kunde han gärna drabba uppå henne med sin hämnd. Det skulle svida lika rasande i skinnet på hennes man, mente han.

Så gick han då en mörk kväll på eftersommarn ett år eller två efteråt och lade sig på lur i Svens björkdunge. Han visste att Kajsa ovillkorligen den kvällen skulle fram där, då hon återvände från ystekalas hos skolmästarns.

Och Kajsa kom också omsider traskande i mörkret och nunnande på en sångvers, såsom man ju ofta brukar, när man är ensam ute och går i mörker. Ty om nå't skamstyg eller dylikt samtidigt är ute och färdas, så kan det ju inte göra en nå't ohägn, när man sjunger sånger.

Men Petter lät, minsann, inte dupera sig af nå'n sång.

Rätt som Kajsa trippade fram i sin oskuld, mätt och lycklig af kaffe och dopp, snarade Petter henne med en oxtöm och hissade upp gumstackaren i en björk. Och det gick så kvickt, att hon knappt visste ordet af, förrän hon dinglade mellan himmel och jord med repet om veka lifvet. Ja där hängde hon och gallskrek så förfärligt att hon nästan totalt mistat andan, när folk till slut kommo till och skuro ner henne.

Om denna »Kajsas himlafärd», såsom tilldragelsen sedan nämndes i orten, processade gubbarne ett par år och åsamkade hvarandra förluster och tidspillan.

Usch, man skulle kunna skrifva en hel bok om allt det elände, som Sven och Petter i Kilabo gjorde hvarandra i sin ilska och sitt hat.

Deras mellanvarande och uppträdande mot hvarandra visar emellertid hur uselt och vrångt människohjärtat kan vara till och med hos landbofolk, som eljest för det mesta, gu'alof, låter gudsfruktan och sedlighetskänsla något så när bestämma öfver sina tankar och gärningar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Serradö, rätt som vi sutto där i Fläskåsen och språkade i detta ämne, kom Nils i Bögget in och satte sig vid dörren.

Han såg visst liksom litet snopen ut, när han förnam, att han kommit midt in i ett korfvagille, men inte kunde han springa för det. Petter Magnus spenderade på'n, så Nils behöfde då egentligen inte ångra, att han gått inom dörren.

När så Nils hade ätit och druckit en vändning, sa' han:

— Ja, nu go' vänner, kan ja' hälsa så möcke ifrå' Sven i Kilabo! Han tröt för pass en timme se'n!

— Åhå, bevars! Gjorde han så? läto vi alla med en mun.

— Joho, pastorn skulle dit, och när han gick förbi mitt, ba' han mej följa med och visa genvägen! fortfor Nils.

— Nå, gaf han med sej nå't mot slutet? sporde Per Måns.

— Pastorn höll det grannaste tal man kan tänka sej, så att bå' ja' och alla de andra inte kunde hålla oss för gråt, och Sven syntes gråtosad, han också!

— Jojo, det var nog hans bästa råd! läto vi och bådo Nils tala om helt och hållet, hur det gått till i Kilabo.

Och det gjorde han.

När pastorn uppmanade Sven att förlåta och göra upp med Petter, så teg han bara, och det gick inte att få ett ord ur honom.

Då gick pastorn tvärt ut, och vi trodde alla, att han blifvit ilsk, lät Nils.

Men rätt hvad det var, kom han tillbaka i sällskap med ingen mer och ingen mindre än Petter själf.

Se'n blef där en ny predikan, som riktigt skar genom märg och ben. Ingen människa kan tänka sig, huru pastorn skriftade de bägge gubbarne för deras långliga och vådliga hat.

Men det bet just inte stort på dem, efter hvad vi kunde tycka.

Till sist sporde pastorn allvarligt och bestämdt, hur hatet egentligen uppstått från början och hvad som var dess rot och upphof.

Då blef där tyst i stugan, och vi sutto med andan i halsen, ty vi tänkte få höra någon stor hemlighet uppdagad.

Man kunde väl aldrig tänka annat än att de kränkt hvarandra i kärleksväg nå'n gång i ungdomen, och att den ene röfvat bort all lifvets lycka för den andre.

Till sist sa' Petter:

— Dä' tjänar ingenting till att rota upp en gammal dålighet!

Pastorn blef förvånad, men då han funderat en liten vändning, gaf han sig ånyo på gubbarne med en predikan, och när han hållit på en kvart, mjuknade verkligen Sven, där han låg i sin säng, vinkade med handen och hviskade:

— Jo, för 40 år sedan eller så bytte jag klocka med Petter, och det fattades inte mindre än tre hjul i den jag fick!

Så fort Sven sagt det där, blef det lif i Petter, och det rent skälfde i honom, när han utfor:

— Och du lurade på mej en mä' nysilfverboett, fast du svor på, att dä' var gammalt sölfver, din bedragare!

Vi rent förfasade oss allesammans och pastorn själf ropade bestört:

— Och för den saken hafven I hatat och förföljt hvarandra i fyrtio år!

— Ja, dä' var själfva upprinnelsen, men ja' förlåter honom alltihop nu, bå' klockebyte, processerna och att han hissade upp Kajsa, hviskade Sven med döende stämma.

— Räck du också honom handen till försoning! lät pastorn till Petter.

Och denne var just på väg fram till sängen för att ge näfven åt den döende trätobrodern, när han kom att erinra sig skavanken i sitt ben. Då vände han om.

— Klockebyte och allt det andra kan ja' väl glömma, om så är, men titta på mitt ben, pastorn! Ska' ja' förlåta det också?

— Visst! Och framför allt just det!

Petter stod midt på golfvet och såg ömsom på Sven, ömsom på sitt krokiga ben och visste inte hvad han skulle göra. När han tittade åt Sven, tycktes det som han höll på att bli medgörlig, men så fort han ögnade ner åt benet, fick han ett hårdt och omedgörligt utseende.

Rätt som han så stod, började Sven att rossla och fäkta med den ena armen, och vi sågo, att det led med honom. Då kunde inte Petter hålla sig längre, utan han gick bort och tog honom i näfven.

— Nå, må gå! Det får va' slut med ovänskapen! lät han. Och fast Sven just då höll på att glida bort ur lifvet, syntes det

tydligt, att han fattade orden, ty han fick en belåten min samt famlade fatt i den räckta näfven. Och med den i sin dog han.

När vi hört denna skildring af den sena försoningen mellan Kilabomännen, sutto vi länge tysta och allvarsamma därborta i Fläskåsen.

Hvad vi tänkte på är inte så lätt att säga, men troligt är, att vi funderade öfver, hur förunderligt och konstigt människosinnet i själfva verket är och hur underligt det går till i denna världen.

Handelspatronens pröfningsstund.

Att handlande ä' ena vådliga filurer, fulla af knep och allehanda syndalater, det är någonting, som är uppläst och vidkändt. Men vi, som de ha' att ryckas med, och hvars mer och mindre välfångna egendom handlarne med sina falska varor och svek ska' draga till sig, vi ä' just inte heller några helgon, Gu' nåde oss så visst, utan vi hafva nog en hel hop illfundighet uti oss, vi också, så att det gifves visserligen tillfällen i handelsmannens lif, då hans tålamod blir satt på rätt svåra prof. Men detta tager handlarn icke så, som han skulle göra det, nämligen såsom en god pröfning och en nyttig och nödig öfning uti långmodighet och eftergifvenhet, utan han förstockar sig och låter vår djädrighet blifva för sig en eggelse till utfunderandet af än värre ocker och skinneri. Likväl får man inte neka, att hans mänskliga natur en och annan gång kan pröfvas öfvermåttan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag var en dag inne i en butik, när Erik Månsson i Fläskelund kom därin.

Den första bravaden Erik gjorde, när han hängt sig öfver disken och börjat titta uppåt hyllorna, var, att han råkade spotta i en hvetemjölssäck, som stod där.

— Vet du då ingen hut! sa' bokhållarn.

— Jo, ja' vet möen och bra hut, men ja' ä' frusen om läppa', så dä' går snedt för mej mä' spottannet, och dä' får han ursäkta! sa' Erik.

— Jag ska' ursäkta dej, jag! återtog bokhållarn och sprätte en stor ölandsnöt mot nästippen på Erik.

Men det var dumt gjordt, ty Erik blef rädd och ryckte till så argt och brådt, att han med armbågen stötte till ett litermått, fullt med fotogen, som stod invid honom, så att måttet for pladask midt i en kaffesäck och göt sitt innehåll öfver bönorna.

Herre min skapare, sådana böner handlarn läste i sin bod! Ty han kom själf ut i detsamma.

— Ja, inte var dä' mitt fel, sa' Erik, för bokhållarn sprätte mej på näsan, och dä' vill ja' åtminstone ha' en fira eller fem cigarrer för!

Handlarn sa' visserligen till, att de skulle kasta bort kaffebönorna, och säcken bars ut. Men icke förty spordes det efteråt, att folket i orten klagade öfver, att deras kaffe smakade fotogen. Och hos Inga på hörnet slog det eld i kaffebrännaren en afton, så att brännaren exploderade och ref ner halfva spishvalfvet och vred själfva pipen från kaffekokarn, som hon hade satt på för att koka af sumpen mens hon brände bönorna.

Gack och fråga henne själfva, så ska' ni få höra, om inte hvarteviga ord jag säger är sanning. Äss hon vill tala, förstås, ty hon blef omvänd af skrämseln och söker bättra sig samt gitter inte gärna språka uti världsliga ting numera. Men inte för det att någon kan få i min skalle, att handlarn kastade ut fotogenkaffet.

Nå, när Erik i Fläskelund väl hade gjort ifrån sig med spottandet i hvetemjölet och med fotogenen, gick han med piskan under armen bakom disken och sa', att han ville titta på en slump af korngryn, som stod där. Men hur han svängde, kom han att med piskskaftet sopa ner en hop kaffekoppar och lampglas ur en hylla.

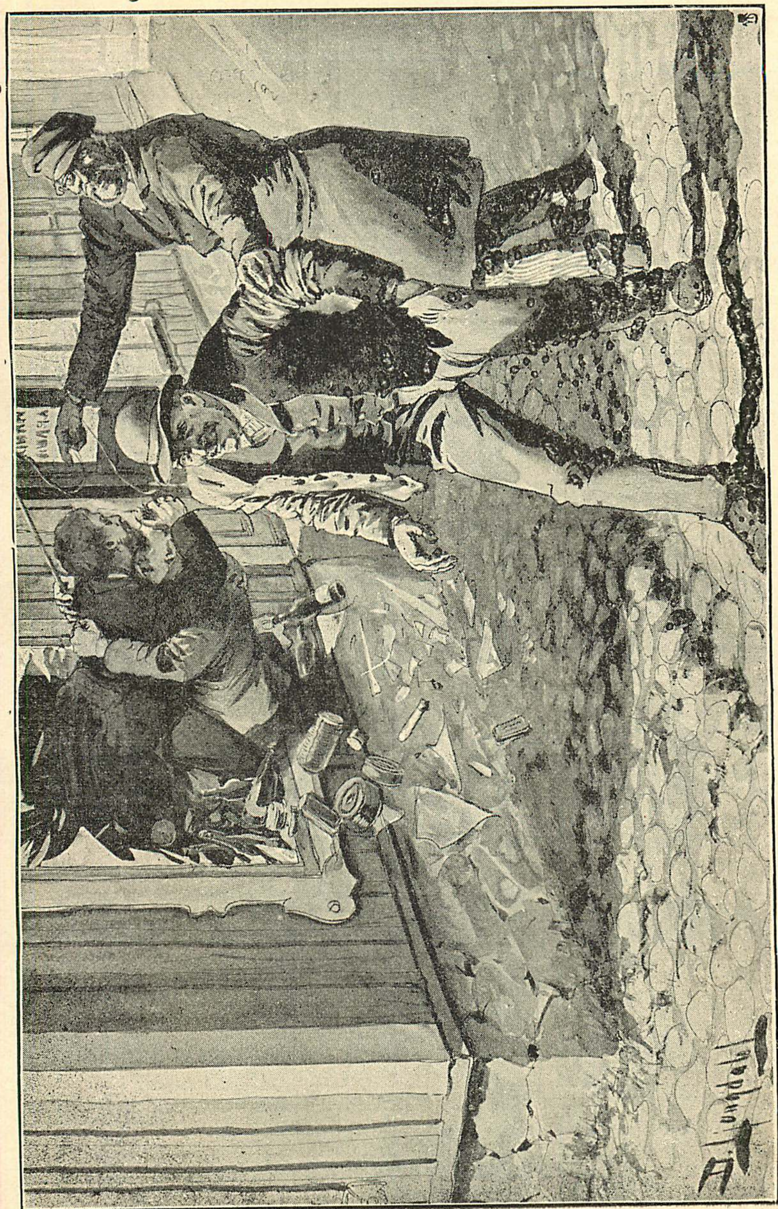
— Dä' får du betala! röt handlarn, som började bli bå' rasande och nervös.

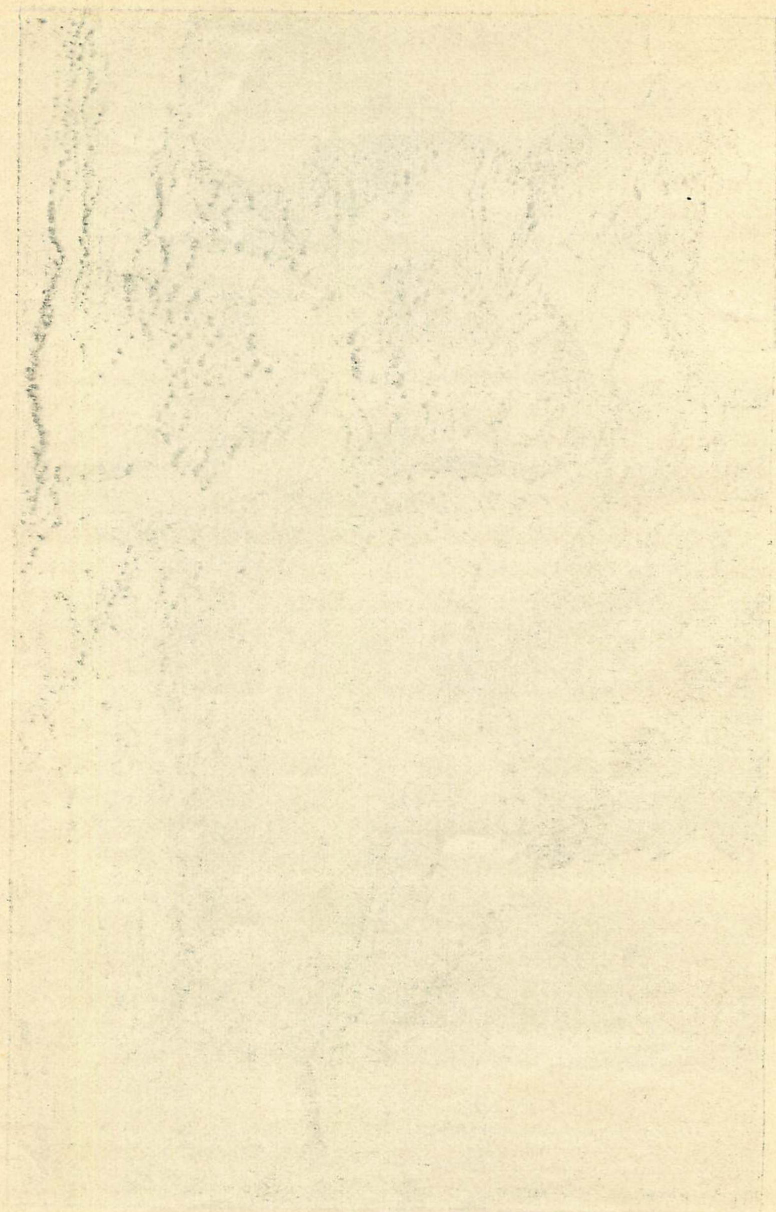
— Ska' ja' betala? Rår ja' för, att I sätter era glasvaror så nära ut på kantera? Och för resten har ja' inte rört höllan mä' mina händer, dä' såg allt I, go vänner! sa' Erik till oss, som stodo utanför.

Men då blef handlarn ryss befängd och påtade till Erik Månsson i Fläskelund, så att denne drog vidöppen i golfvet bredvid disken.

— Ligg där, så gör du inte ondt åtminstone! sa' handlarn och började växla pengar med oss andra.

Serradö, Erik låg där en god stund och stönade och gjorde inte min af att stiga upp, ända tills handlarn fick håll i kappkragen på'n och reste honom upp.

Men då såg Erik lite' grann ut, mån I tro. Hela synen var röd på'n, precis som om han haft ansiktet i en blodbytta.

— Slog du dig så? skrek handlarn och blef blek som ett lik.

— Åh, inte så värst! lät Erik och torkade sig med kappärmen öfver synen.

Rätt hvad det var började det emellertid blaska omkring fötterna på handlarn, där han gick innanför disken, och när han tittat en stund på golfvet tog han till att svärja, så att vi trodde, att bå' vi och han och hela handelsboden skulle sjunka.

Kan man tänka sig ett sådant spektakel!

När Erik dråsade omkull, hade han nämligen råkat med axeln slå af träsvickan i piccardonskärlet, som låg under disken, så att vinet börjat rinna, och då passade Erik, kantänka, på att gapa om svickstumpen och låta piccardonen strömma in i sin lekamen, ända tills han rycktes därifrån. Det var därför han låg och stönade så länge, den lycklige själen.

Inte var det heller så underligt att handlarn svor en flänga, ty när han ryckt ut kärlet och undersökt det, var där minsann inte mycket att hurra för uti'et.

Men själf vadade han i vin till ofvan fotknölarna, ty boden är liten. Och han stampade i vinpölen och rasade som ett vilddjur.

— Nu ska' du då ha' smörj, om du aldrig fått'et förr! Gack ut, I andre, så att han inte får nå'ra vittnen emot mej! skrek patronen.

Och vi gingo ut på gatan.

Men vi kunde inte inte låta bli att allt ibland slänga ett öga in genom den stora rutan, det begrips.

Och då sågo vi, hur Erik retirerade än hit och än dit. När handlarn hoppade öfver disken och ut åt boden för att få håll i Erik, skuttade denne åt motsatt håll. Men rätt i rappet fingo de fatt i hvarandra midt för kassalådan.

— Nu ska' vi gå bakom knuten, ty nu är det som smörjen börjar vanka! sa' jag.

Men vi hade inte gått mer än ett par steg, förrän vi fingo höra det värsta klingande i världen och i samma stund kommo Erik och handlarn med armarna slingrade om hvarandra ut till oss på gatan genom det stora butikfönstret. Efter dem kommo

anjovis- och kakaoburkar och kaffeprofver i glaskolfvar, med mycket mera, som till skyltning i fönstret å en väl fournerad speceri- och diversehandel hörer.

Ett värre och roligare spektakel har ingen människa skådat, och jag vill inte söka att beskrifva handlarns min, när han vände ögonen åt sitt krossade fönster och åt all den förödelsens styggelse, som tedde sig för honom.

— Nu sir I hur han hushållar med sina kunder! sa' Erik, i det han krånglade sig upp och plockade bort en hop glasbitar från sin hundskinnshätta och från kappskörten.

Vi kunde inte på villkor hålla oss för grin.

Handlarn, som bor midt emot, kom ut på sin trappa och slog sig på knäna och skrattade och hoppade och vinnlade sig om ett jubilerande, som torde sakna sitt motstycke i hela denna konkurrensens värld.

När han skrattat så länge han orkade, vinkade han åt oss att komma in i hans butik.

— Dä' drar inte så hårdt här! lät han och var så genomglad, att vi fingo dricka vin och röka sexöres cigarrer så mycket vi förmådde.

Under tiden stod han i sitt fönster och försmädade med sitt strålande och jublande anlete sin arme konkurrent, som var i färd med att plocka upp sina delikatesser och pretiosa från gatan samt höll på att spricka och förgås af det våldsammaste ursinne, som någonsin dvalts i en handelsmannakropp. Och inte minskades hans förargelse och vredesmod däraf, att Erik i Fläskelund, roten och upphofvet till allt den dagens elände, gick omkring honom, vinfylld och utrustad med cigarr af konkurrenten och hotade med stämning för mordförsök.

— Ge' mej femti kronor, så ska' dä' få vara tyst se'n! lät Erik.

Hade inte handlarns hustru i detsamma kommit ut och anammat sin man i kalufven, så hade nog denne och Erik i Fläskelund ånyo barkat ihop midt på gatan.

Denna fullständigt sannfärdiga historia torde i någon mån visa, att handelsmannayrket, om hvilket alla anse att det är så ljufligt och rikt på fröjder, äfven har sina skuggsidor och besvärligheter.

Galen medoksin.

Den så kallade vetenskapen, som folk skryter så besatt med och som många till och med sätta framför själfva bibeln, är i alla fall inte så ofelbar som det sägs.

Vår högvise skolmästare, hvilken är den vådligaste vetenskapsman, som ska' kunna uppletas på långa håll, har år efter år lärt våra barn och oss med för resten, att människan har precis likadan mage som grisarna, och att människorna för den skull ha ungefär samma natur som svinen.

— Detta syns, — plägade han säga i sina nykterhetsföredrag, — hufvudsakligen när människan förtärt brännvin, ty då så sörplar och ryter hon som ett svin och rotar med trynet i vägen!

Jag trodde honom aldrig, utan disputerade och härjade med honom tusentals gånger i detta ämne. Ty om det vore sant, att svinen hade samma mage som vi, så skulle de väl, för skam i våld, också ha likadan magkatarr som vi ha. Men fastän jag födt opp tusentals grisar i min dag, har jag då aldrig förstått, att en endaste en af dem haft så mycket som den minsta lilla släng af magkatarr. Detta sökte jag tratta i skolmästarn, och jag bevisade med statistiska siffror, att i hela Skåne, grisarnes stamort på jorden, sedan vår tideräknings början, aldrig en nasse, vare sig gammal eller ung, manlig eller kvinnlig, haft »maggitarr», utan att de ätit hvad attan som helst och mått bra därutaf, under det att nästan hvarenda piga och hvarannan dräng i universum anser sig böra hålla diet och endast tåla den mat de tycka om nu för tiden.

Skolmästaren ryckte emellertid blott på axlarna åt mina bevis och min statistik samt sa', att jag vore en dumbom, som inte visste, hvad anatomi ville säga.

Men så inträffade det, gualof, någonting, som bevisade, att

jag i alla fall haft rätt. Och skolmästarens vetenskaplighet har fått sig en djädrans knäck för alla tider.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Svens hustru i Ragnarök hade legat illa sjuk en långlig tid. Gu' vet egentligen hvad som gick åt henne, ty för ålders skull borde hon ha' kunnat sträfva minst ett tjog år till.

Men det var stopp, att hon ville bättra sig, fast Sven hade Lena i Rydet där en hel dag till att koka ihop alla slags mixturer och meklamenter, som en ska' kunna tänka sig. Hon kokade flera grytor, och hustrun drack och slök halfstopaflaska efter halfstopaflaska och fick därtill sätta i sig Hoffmans och Tillemans droppar så möcke hon orkade. Men det bet ändå inte på sjukdomen.

En gång var min käring och sjutton andra af de klokaste hustrurna däruppe i Ragnarök en hel dag och gnodde in hela Britta med brännvin och salt ifrån hufvudet och till fotabjället för att locka sjukdomen ur henne. Men det var stopp. Britta blef snarare sämre än bättre.

Till sist visste då Sven ingen annan råd än att gå ner till kyrkoherden.

— Dä' är så godt att vi låta bönerna gå för hustrun min om sönda', för det sir ut som om ja' skulle mista henne! bad Sven.

— Har Sven haft läkare hos henne? sporde pastorn.

— Jojomen, hva' ja' dä' har. Lena i Rydet har varit och kokt ihop för flera riksdaler, och Pelle Sjö har öppnat åder på henne och Justus i Bommen har lagt tjärduk på röggen på henne, och fruntimmerna ha gnott henne med tiodubbelrenadt och ho' har fått minst ett stop Hoffmans- och andra droppar, så här ä' gjordt hva' göras kan, och nu får böner och vår Herre lof te' å göra resten! mente Sven.

— Men det är oförsvarligt att inte rådfråga en ordentlig läkare! förmanade prästen.

— Läkaren kostar pengar och han kan väl inte göra mer än ordinera droppar och dä' är väl, för hundringen i våld, meklament som meklament, och meklament har hon fått, så möcke som i henne gått! lät Sven.

Nå, det blef inte bättre än att pastorn måste lofva att

taga upp henne i bönelängden till nästa söndag och så gick Sven hem.

När han så nalkades detta, kom pigan emot honom på gården och slog ihop händerna och hojtade och skrek:

— Husbonne, husbonne, nu är det rent rasande ställdt för oss!

— Har Britta slutat?

— Nä, men suggan ligger och räcker hufve och fötter ifrån sej och vill dö, ho' med!

Då blef det lif i Sven, ska' jag säga.

Och undra inte på det, ty suggan var dyrbar. Hon härstammade ifrån självva hushållningssällskapets förvaltningsutskott, så det var fint herreras i henne, och sexti riksdaler hade hon kostat Sven.

Han for in som en stolle i stian, och när han sett, hur illa det stod till, dröjde det minsann inte många minuter, förrän han hade hästen selad och i skacklorna.

— Ja' måste te djurläkaren och det bums! grät han och satte i väg ner åt sta'n så att häststackarn låg som en rem utefter marken.

Under det han så körde och ryckte i tömmarne och grät och böstade öket i sidorna med piskskaftet, kom han att tänka på, att han kanske också, efter han i alla fall gjorde resan, kunde fråga folkaläkaren för hustrun. Det vore, mente han, i alla fall en god gärning, som kanske medförde suggans tillfrisknande såsom belöning.

På det viset begaf det sig, att han efter några timmar kom hemkörande med en »meklamentsflaska» i hvardera ytterfickan.

Så fort han stannat på gården, började han hojta på folket.

— Lefver ho'?

— Hvecka ho'?

— Sogga förstås!

Och när han hörde, att hon så gjorde, barkade han in till henne och hade folket att bryta upp käkarne på suggan samt hällde i henne den ena flaskans hela innehåll i ett tempo.

— Gu' tröste den, som ska' ha' ett sådant sjukhus, som

ja'! Nu få vi lof se om hästen, och sen in och ge Britta en dosis! suckade han.

Och Britta fick också i sinom tid sin del ur den andra flaskan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Just som han slutat den ingifningen kommo patron Hansson och jag upp till Ragnarök i ett ärende.

— Hur står det till? sporde vi.

— Så illa det kan! Men nu har jag, gualof, fått medoksin te bå' den ena och den andra! Det skadar väl inte, om ja' ger Britta en dosis te' utaf dä här, patron? lät Sven och flydde Hansson flaskan.

— Bevare honom Gud för sådant! Det här är ju för djur! svarade patronen, när han läst lappen på flaskan.

Ni skulle ha' sett Sven i det momanget. Håret började resa sig på hans hufvud och munnen blef precis trekantig på'n.

— Då har jag förbanningen gett sogga hustru mins och hustru min soggans meklament! Hva' ska' dä nu bli å'? jämrade han.

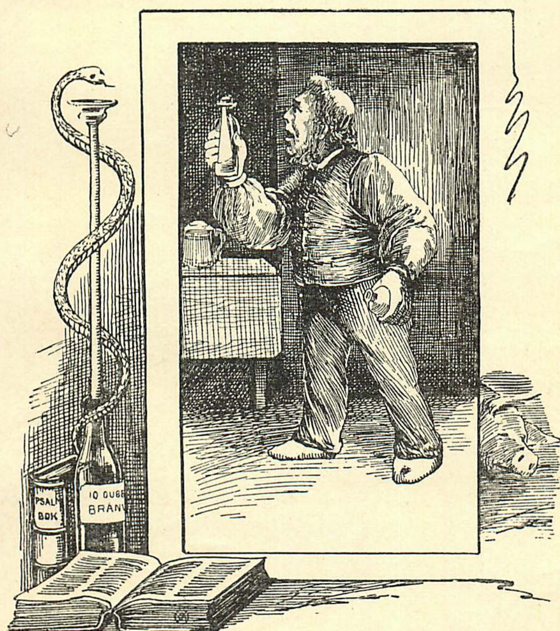
— Åh, trösta dej du, sa' jag, för efter skolmästarens vetenskap har människa och svin likadana inälfvor, och då ska' väl det, som är bra för den ena, vara gagneligt för den andra också.

Patronen, som är en inbunden allvarskarl, runkade på hufvudet och sa', att vi inte vore stort likare än kreatur bå' Sven och jag. Och så gick han sin väg, som om han blifvit bränd.

Men Sven lugnade sig vid mina ord och mente, att eftersom båda delarne kostat grofva pengar, så måste de väl göra någon verkan dit de kommit.

Och verkan gjorde »meklamenterna». Ty framåt nästa otta slocknade bägge två de sjuka i Ragnarök. Ja, det vill säga, att suggan stucko de ner för att rädda fläsket. Men det blef i alla fall odugligt, eftersom det var mysk, som Sven hällt i henne.

Stackars Sven! det var ett hårdt slag för honom, att mista båda två på en gång, just när priset börjat stiga på fläsket.

PSAL
BOK
BRANV

Och hvem vet när hushållningssällskapet härnäst säljer ut af sina präktiga raser.

Men på begrafningen söndagen efteråt höll jag minsann skolmästaren varm, ty här kunde jag då komma åt att visa honom, att det är en vådlig skillnad på inredningen i en människa och ett svin. Annars skulle väl inte Britta i Ragnarök gifvit med sig så kvickt utaf grisemulsionen.

Det slår klunk i mitt bröst, när ja' tänker på dej

Svag patrull.

— Ett kreatur ä' du, ett kreatur blir du och ett kreatur har du varit ifrå' begynnelsen! Vet du dä' din snusässja! Ska' du spotta medt i vällingagryta', ditt svin?

— Töst käring, för här ä' skamtyg på färde och ja' ä' så ilsk, så ja' vet inte hvad ja' gör!

Det var gamle afskedade soldat Träff, som strax före regementsmötet ett år kom in i sitt kök midt under måltiden och hade detta lilla meningsutbyte med hustru sin.

— Skamtyg! hvad har då händt? utlät sig käringen och föll till föga, sedan hon skummat ett grand i vällinggrytan, uti hvilken Träffen i hastigheten råkat spotta, när han kom in.

— Har du inte sett, hur vår Kalle slappnar af och ger sig öfver och hänger ner skallen och sir förgjord ut ju mer det närmar sig mötestiden, då han ska' ut. Hade jag vetat, att han var en sådan förbanskad harkrank, skulle han då aldrig fått ta' knektnumret efter mej. Han skämmer ju ut mej, den mjäkern. Aldrig trodde ja', att ja' skulle få ett så'nt får te' son! röt Träffen och spottade åt spisen igen, så att det yrde öfver vällingen.

— Håller du på med att fördärfva vällingen, så lägger ja' slefva i hösen på dej, rätt så krigsman du va't! Pojken är ingen fara med. Han ä' bara så etter snål, så han går här och sörjer för sina stöflabottnar, som han fördärfvar på slätten, för slitningsersättningen räcker inte till, säjer han!

— Äh prat! Snål och vajen om sig är han, det förstås, men så nitsk ä' han väl inte!

— Jo gubevars! Minns du inte, att han lånte Strids pjäxor i våras, när han gick te' sta'n, och inbillade Striden, att han hade sina hos skomakaren.

— Jo! Men det var ju knepigt!

— Ja vars, men har du inte hört hvad som sen hände på vägen?

— Nähej!

— Jo, rusthållarn hann upp pojken och sa' helt beskedligt:

— Sätt dej opp, Klang, så får du åka!

Men pojken gick ändå, så att dammet rök, och sa':

— Nä' tack, dä' kvettar, för ja' har lånt stöflarna jag går i!

— Anagga den gynnarn! Men nu sir han så blåsur ut i synen, så ja' tror, att här ä' fruntimmer med i spelet. I natt satt han och låddes att han las i soldatinstruksjonen, men ja' hörde hur han pretade och skref och ömsom sockade och ömsom svor, så att stuga kunde sjonka! pustade gubben.

— Ja, skref han och sockade, då ä' dä' illa mä' honom! lät käringen.

— Gack in efter hans innstruksjon, så få vi si, om där inte finns nå't papper i henne, som liknar ett kärleksbref! komderade gubben.

Gumman lät inte säga sig två gånger, utan dök ner i sonens kista med nyfikenhetens hela energi, och rätt i rappet kom hon åter med ett långt papper och med Träffens glasögon.

Denne satte sig till att läsa och spotta. Men allt efter som han las ljusnade han.

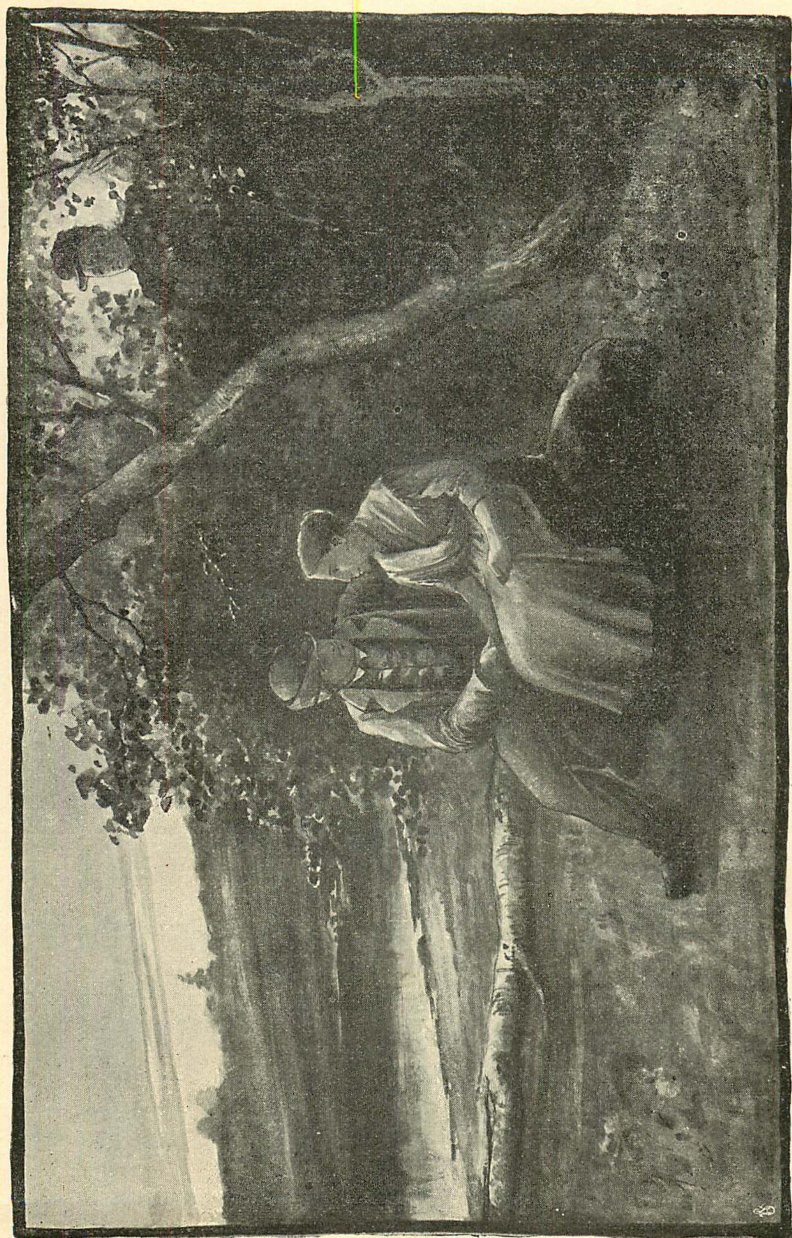
— Dä' ä' som ja' trodde. Ett kvinns ä' mä' i spelet. Lisa i Bo har förvillat honom. Men nu ä' ja' gla', för pojken ä' rasande barbarisk såsom en knekt ska' va', och en helsekes »pojet» är han; han skrifver på vers som en präst.

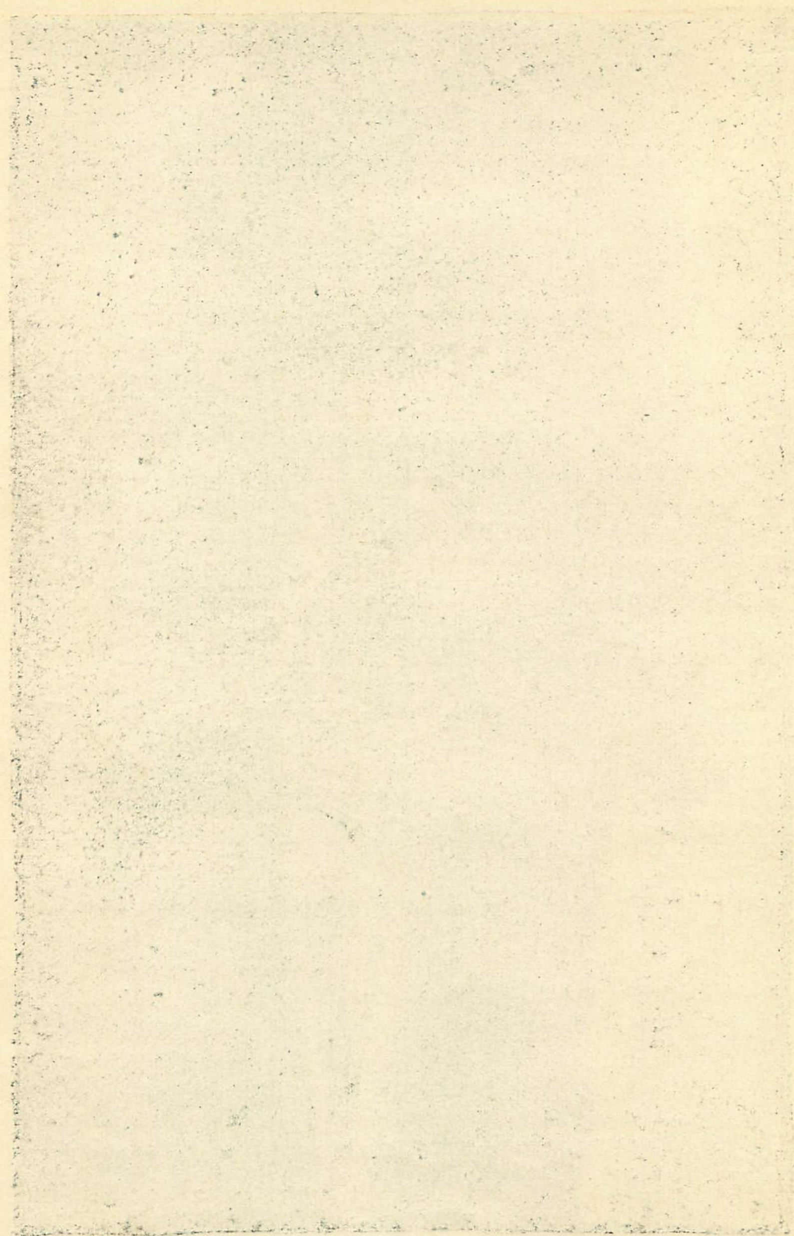
— Nå, så tack och lof för dä'! Läs opp'et högt och reelt! bad gumman.

Och Träffen ansade af sina glasögon, hostade och läste, så att det dånade i torpet. Dikten löd:

»Krigsmans kärlek.

Det slår klonk i mitt bröst, när ja' tänker på dej,
Du försmäktande pepparkaksdeg!
Och det är, som det bure till himla med mej
När ja' vänder åt Bo mina steg.
O, ja' töcker ja' blir nära nog relisjös,
När ja' tänker på Lisa, mi' tös,
Ja, mi' tös.

För ja vell inte härja och vell inte slåss,
Och vid brännevin blir ja' så led,
Och jag är som en ängel mot alla, förstås
Om ja' bara får ha'na i fred.
Men ja' fräser precis som en frustande älf,
Om ja' inte får kössa'na själf.
Kössa själf.

Om på slätten ja' ståndar på vakt eller går
Där och stampar i styf exercis,
Och i hast börjar tro: kanske Joan han slår
I kväll sina slag för mi' Lis',
Blir jag stollig på stund och formerar min trut
Till att illvråla: Korperal ut!
Genast ut!

Du förbaskade Joan därnere i byn
Gör en sväng, när du går förbi Bo!
För annars så hackar jag ner dej te' gryn,
Te' en kvällsmat åt farsgubbens so!
Här ä' krigsmannatag och krigsmannagry!
Lämna Lisa, din oxe, och fly!
Bara fly!

Ja' ska' slå, ja' ska' slå — och jag slår inte hom —
Tills du somnar på eviga stund,
Ja' ska' ge dej ett klipp, så din skjorta blir tom,
Du civile, förhärdade hund!
Om du söker att fingra mi' Lisa i Bo,
Ska' det kosta ditt lif och kosta ditt blo!
Du di' ko!»

— Herren vare tack och lof! Det hörs att det finns krigsmannablo' och hjältetag i'en! sa' Träff, när han slutat läsningen.

— Men aldrig trodde jag, att han var så blo'törstig och inte heller att han kunne dekta så vackert på rim. Men kärleken gör unnerverk, fast du alla da'r varit så råvalkad, att han inte bitet på dej! lät gumman.

— Bitet på mej! Slog ja' kanske inte af näsbenet på Sven i Hägnen för din skull, när ja' började dras mä dej, ditt skrälle! röt Träffen.

— Jojo, det som är sant, det får en inte gå ifrån! svarade gumman och såg liksom lite stolt ut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När sen Klangen kommit in vid middagstiden, hade hans far ett långt och djupsinnigt samtal med honom, och slutet på öfverläggningen blef den, att Klangen skulle tala vid Isak på Mon att gå patrull och ha utkik på Lisa samt spionera på Johan i byn under mötestiden.

— På det viset får du sinneslugn och kan sträcka på dig under mötet! mente Träff.

— Men Isak vill nock ha' ersättning! suckade Klangen.

I skymningen gick han emellertid ner till Isak och underhandlade med honom.

— Du ska' få en ankstock och en stång tobak för dina besvär, Isak! sa' Klang.

— Dä' ä' för klent! Men ger du mej ett par hvitpreckiga mollskinnsböxer på köpet, så ansvarar ja' för att Johan inte ska' få flank i henne, så länge du legger på slätten! invände Isak.

— Nå, så köss te' i Guss namn då! Far hennes ska' få ge mej så möcke mer mä' henne en gång! sa' Klangen och handslog med Isak. Men inte gjorde han det med gladt sinne, ty han var, som mor hans rent ut sa', alldeles vådligt ettersnål, fast han var knekt.

Nå, Klang drog af till slätten, och Isak gick och vaktade Lisa om kvällarne det bästa han kunde. Och det hade han gärna gjort för noll och intet, ty han hade själf ett godt öga till henne, fast det inte kunde bli fråga om gifte dem emellan, efter han hade en nästan bestämd fästmö i en annan socken. Men efter hon dvaldes långt borta, hade han ingenting emot att drifva omkring med Lisa, och denna å sin sida tyckte också, att det smakade fågel att ibland få känna en karlaarm om lifvet, när Klangen inte mera var tillstädes.

Sådan är ungdomen, gunås, ty med troheten är det klent beställdt här i landet. Och om jag själf varit i Isaks kläder, hade jag gjort på samma sätt, Gu' nåde mig syndare.

Hur det nu var, hade emellertid både Lisa och Isak tagit miste om dagen för Klangens återkomst, så att de sutto under den stora eken på gärdet i Bo och svärmade i sin oskuld som vanligt samma kväll poeten-krigaren återvändt.

Och nu bar det så illa till, att Klangen kom ditsmygande och fick se, hur Isak satt där och höll henne om lifvet.

— Jaså, är det på det viset du patrullerar, så ska' ja' ge dej en spark, så du flyger så högt, att korparne kunna bögga bo i nacken på dej och kläcka ut ungar, innan du hinner ned! röt han och förvandlade sin hy.

— Jesses, ja bara skrapade af henne en hop ettermyror! lät Isak.

— Dä' kvittar, för du rörde ve' henne och det ska' kosta blo'! skrek Klang.

— Tåla dej du, Klang! För om du styrer dej, ska' du slippa ge mej tobaksstången! afbröt Isak.

Detta löfte lugnade krigsmannen en smula, så att han ställde sig att fundera en stund.

— Nå, om du släpper efter mollskinnsböxera också, ska' ja' låta dej »rytterera» mä' lifvet! medgaf han.

— Topp! sa' Isak, och så handslogo de, blefvo sams och Isak fick gå.

Se, sådana där äro vi ibland härute i bygden. Vi låtsa, att vi ä' ena förfärliga och rysansvärda bjässar, men kommer det därpå an, så cedera vi en hel hop af vår ära till och med för ett par mollskinnsbyxor.

Krokiga ord.

Det är obegripligt hvad de där utländska orden, som stjäla sig in i vårt språk, kunna ställa till mycket elände ibland. Ty det är inte allom gifvet att förstå sig på dem, utan mången gång passar man in dem på ställen, där de inte passa och stundom förvränger man dem, så att det barkar rakt åt Häcklefjäll.

I fjol t. ex. kom det en berömd och fin sångerska hit ner till gästgifvargården en dag och ville hålla konsert i socknen, en gudelig och allvarsam konsert för resten, sa' hon, och så skref hon ett bref till gamle prosten och begärde att få sjunga i kyrkan samt skickade skrifvelsen med kyrkväktaren till prästgår'n.

Men prosten ville inte öppna kyrkan för sådant, utan sa' till stöten, att han skulle hälsa den stora sångerskan och säga, att det passade henne bättre att konsertera i skolsalen.

— Säj henne, att den är lämpligare, att där är lika bra, till och med bättre »akustik» än i kyrkan! slöt prosten.

Stöten gick tillbaka med de buden. Men det där elemänskade ordet »akustik» det surrade för honom och krängde sig i halsen på'n, så att han kom att säja så här:

— Prosten vill inte släppa till kyrkan, utan sa', att fröken lika gärna kunde ta' till skolhuset, för i det är det bättre och lämpligare att »a-kuchera» för fröken än i kyrkan!

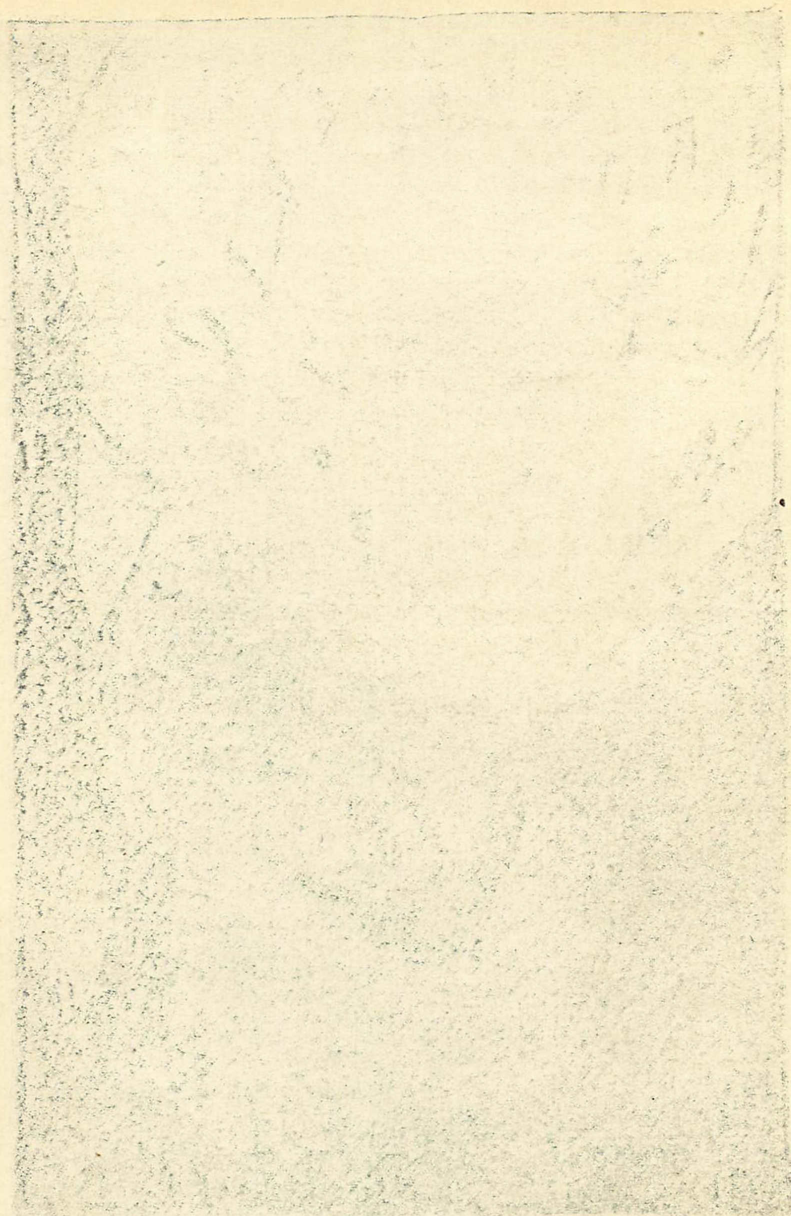
Sångerskan for upp och blef ilsk som ett bi, och så underligt var just inte det.

— Sa' han verkligen så? stammade hon.

— Ja, det gjorde han min själ, och jag kan gärna hålla med honom, för så möcke begriper jag också! lät stöten.

— Ut — ut — ut! skrek sångerskan i det värsta krescendo hennes galepenne kunde åstadkomma. Och stötastackarn måste hufvudstupa hättelös och förskrämd ut ur rummet, där hon bodde på gästgifvargården.

NITROGLYCERIN

Men om det bref, som prosten fick den aftonen från den Stockholmska näktergalen, sa' han ofta, att han aldrig läst något värre i hela sin tid.

Och då kan man veta, att det måtte varit djädrigt, ty prosten har läst ofantligt mycke bå' teologi och filosofi i sin dag, sägs det.

* * *

Jojo, de utländska orden äro inte goda att reda, och det borde egentligen vara förbjudet att nyttja dem, åtminstone inför oss bönder, som aldrig fått »stodera».

Ett sådant där främmande och krokigt ord har en gång ställt till ett så förskräckligt elände hos Masse i Kåragård, att dess like väl aldrig sports här i riket.

Det var nämligen som så, att vårt hushållsgille hade rekvirerat en af de största landtbruksprofeter i kristenheten till att hålla föredrag vid årsmötet.

Och en baddare var han, bå' i kunskaper och trut.

Han talade om en slags klöfverbacill, som två stycken professorer i Tyskland numera kunde odla, och den store profeten bedyrade, att om man köpte sig ett par flaskor af den bacillen och blandade upp honom med 30 grader varmt vatten och spritade ut den vätskan nattetid — ty bacillen tålte intet ljus — så skulle det se'n växa klöfver på fältet utan bå' kalk och gödsel.

— Och detta bacillpreparat heter »nitragin» och fås i Göteborg — slöt profeten.

Så gingo vi dädan, medan gillesherrarne förfogade sig till den sedvanliga middagen, vid hvilken hvarje agrar blir slagen, slankig och knäckt och söndersupen, om han än eljest är aldrig så styf i ryggen.

Men Masse i Kåragård svor under hela hemvägen på, att han bums skulle köpa sig ett par flaskor baciller för sin nyodling borta i skogen.

Och vi styrkte honom i den föresatsen, ty det var inte utan, att vi funderade på det lite till mans, och då vore det ju roligt om Masse ville börja, så finge man ju se, hur det lönade sig, innan man själf gjorde sig besvär och kostnad.

— Men hva' i hundringen var det för ett konstigt namn på't? — undrade Karl Andersson.

— Jo — sa Masse — det hette Nitra — hm, förbanska mej, har ja' inte glömt'et, tror ja', hm — jo nu har ja' dä' — nitroglycerin — var det.

— Jaha, så hette dä! inföllo vi andra.

— Åhja, ja' ä' inte så dum eller glömsk! stoltserade Masse. Inte många da'r efteråt förklarade Masse, att det inte var någon lätt sak att få köpa den där nitroglycerinen, och att det var förbundet med fasligt många omständigheter att få honom. Men landthandlaren hade hjälpt honom, och i veckan efteråt skulle han få varan.

— Bacillen är så etterbefängder, att de få lof att transportera honom på särskilda tåg, som inte gå mer än en gång i veckan! log Masse.

Hur han emellertid vände sig med det, fick han omsider hem den där materien, förmedelst hvilken han skulle bereda sig en dråplig klöfverskörd.

Och en natt drog han ut med ingredienserna och sin järnharf till odlingen i skogen och redde sig att gå tillväga som landtbruksingeniören sagt.

Stutarna spände han för harfven och ställde dem vid renen, och så masade han ut midt på åkern för att blanda ihop bacillen och vattnet och dänka ut det öfver fältet.

Där gick han och stampade och ordnade och skulle just till att häfva det så svåråtkomliga men dråpliga medlet i vattenbaljan, då han i soluppgången fick höra ett dref i skogsbrynet.

— Dä' ä' min själ, baronen, våran gillesordförare, som ä' ute efter harar! lät Sven, satte ifrån sig bacillkrukan och lommade af bort till stutarne, hvilka började konstras och bli oroliga, när de fingo höra hundarna.

Men drefvet gick besattandes fort, och innan Masse hann dit, voro hare och hundar tätt inpå stutarne, hvilka rusade i väg med järnharfven efter sig, midt öfver den lilla odlingen. Och det dröjde inte många sekunder, förrän hela nejden skakades af en skräll så hisklig, att hela marken gungade därvid, och Masse själf damp.

Stutarne hade kantänka sprungit med järnharfven öfver nitroglycerinen, så att den exploderat.

När Masse omsider reste sig, fick han se jaktherren komma springande emot sig i halfdagern, ilsk som en tupp.

— Ligger du på lur och skjuter mina harar, så ska' då skam dig evinnerligen anamma! skrek baronen.

— Skjuter ja', som aldrig haft en bössa i händer se'n ja' exerade! Nä tack! lät Masse.

— Men hva' var det som small då?

— Antingen var det väl domen eller bacillen, som ja' har därute på åkern! mente Masse och gaf sig i väg ut på åkern och baronen efter.

Men därute mötte dem en underlig syn. Af Masses doningar syntes inte ett spår, endast en djup grop i jorden, så stor som en potatisgraf, och vid den stod nu gubbstackarn och ref sig i hufvudet.

— Det var då själfva attan till bacill! sa' han slutligen.

— Hva' pratar du för dumheter om baciller nu igen? sporde baronen.

— Åh, dä' minns han väl, den där, som en skulle odla klöfver med, nitroglycerinen, som landtbruksingeniören höll talet om!

— Nitroglycerin! Har du köpt sådan?

— Vest attan, och han var inte lätt att få heller! Men ha' stutarna blett fördärfvade utå bacillen, så ska' gillet få betala dem.

Baronen begrep snart hur det hängde ihop.

— Har du verkligen köpt nitroglycerin? sa' han.

— Visst har ja' dä'! Hette det inte så kanske?

— Nitragin hette det, du arma anka. Du har köpt ett sprängämne i stället för klöfverbaciller! skrek baronen och visste inte antingen han skulle gråta eller grina.

Men den, som grät, det var Masse det, när han sedan hittade slarfvor af stutarna här och där i buskarna.

Baronen har visserligen efteråt ställt om en insamling, så att Masse-skråen får ett par andra igen.

Men de där utländska och krokiga orden borde väl ändå afhysas, för de ställa då många gånger inte till annat än spektakel.

Anders i Karshult.

»Nu har Anders dråsat åstad på väg till ett ställe, hvarifrån han aldrig återvänder! Han for te' Stockholm mä stutar många gånger och kom igen! Han drog i femti års tid te' Vernamo marknad och söp sig full, men kom igen! Han åkte otaliga gånger till Bölaryds gästgifvaregård efter julabrännvin åt halfva socknen och kom igen, fast det kunde dra' ut på ti'en iblann! Men nu, mina vänner, har han lagt i väg te' en plats, där han får stanna! Dock vi alla i allmänhet, och I, släktingar i synnerhet ska' ta' tröst!

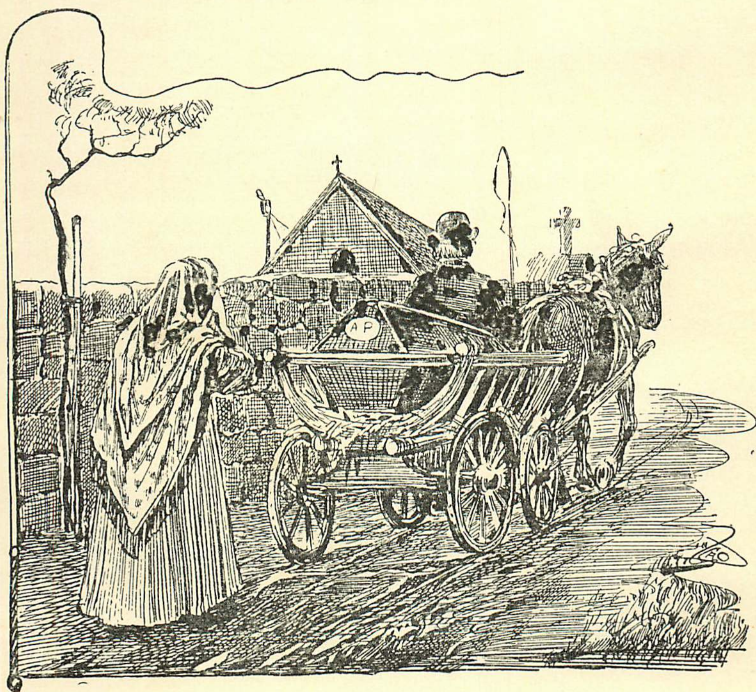
Många tro, att när människan dör, så blir hon dömd på eviga momangen och skeckad te' helseket tvärt. Åhnej, mina vänner, vi ska trösta oss, för dä' går inte så kveckt heller. Amen!»

Så talade Jonas på Mon i söndags, innan vi buro ut Anders i Karshult ur granrishyttan på gårdsplanen, där han låg i sin väl tillspikade kista, och satte honom i spjälhäcken för att transportera honom till kyrkogården.

Vi karlar stodo rundt omkring och beto andäktigt i våra hattbrätten under det kvinnorna gräto och snöto sig i förklädena. Ty Jonas på Mon är en talman, som duger, som både rör och tröstar, och en evig skada är det, att han inte blifvit präst. Men i tretti års tid har han »läst ut» hvartenda något så när hederligt och respektabelt lik här i socknen.

Så snart vi sedan placerat kistan i spjälhäcken, och fruntimren torkat sina tårar och allt var redo till affärd, ropade den döders efterlefverska:

— Töfven nu ett grand, karlar, mens ja' går efter flaska' och nåra sockerbita'! För en färdaknäpp och en reel körkesup ska' I ha', annars kan Anders 'gå igen'. Han sa' allti' själf, Gu' signe honom, att körkesupen är en lagförder sup!

A P

— Ja han gjorde så, och ja' minns allt hvad han sa' te' prästafrun, när ho' gaf honom en sup samt ost och brö' och ba' honom ursäkta att ho' inte hade nå't smör! utlät sig Pelle i Fränsta.

— Hva sa' han då?

— Bry sej inte om smöret, frua lella, sa' han, för brännvinet ä' nok ändå, när allt kommer omkring, människans förnämsta sofvel!

— Jaja, tänk såna rara ord dä var i honom! Antingen han talte med folk eller herrskap, kunde han lägga dom som en präst! suckade efterlefverskan och slank efter flaskan och sockret.

När vi gäster sågo, hur lätt gumman var på foten, och iakttogo, hur spandersam hon var, kunde vi inte låta bli att hviska oss emellan:

— Dä synes allt, att det är en stor lättnad för henne, att Anders gick sin väg!

— Jojo men, hon ska' nog känna det, som om hon fått ner en stor väf och väfstolen utburen ur stugan! genmälde andra.

Och sanningen att säga, hade Anders nog inte varit så god att ryckas med i sina dar.

Det syntes rent af i synen på änkan, ty ett sådant ansikte som hennes finnes det då inte i hela världen.

Men inte var hon född med käkarne på det viset, inte, utan Anders hade själf gått och fördärfvat henne.

Det var som så, att hon fick träla som en slafvinna om dagarna, och sedan dref han henne att sitta uppe och spinna om nätterna.

En natt, när hon sålunda satt och spann, var hon alldeles uttröttad och kom att gäspa så grundligt och vidlyftigt, att käkarne gingo ur led på henne, och det var stört omöjligt, att de ville gå in i sitt esse igen, utan hon måste väcka Anders.

Han steg upp, böstade henne under hakan och bände och vred i hennes käk på alla de vis, men det halp inte. Och det kunde han nog begripit, ty det vill minsann konst till att lägga ihop munnen på en käring. Det veta bå' jag och många andra, som äro något så när gifta.

Men Anders var i alla fall en karl, som inte släppte efter här i världen.

Inte kunde han låta gumman gå och gapa i all evighet på det viset. Sju mil hade han till doktorn, och den ende »kloke», där fanns i trakten, hade de nyss häktat för kvacksalfveri.

Här voro alltså goda råd dyra, och när Anders rifvit sig i hufvudet en stund, fick han, gualof, en lysande och förlösande idé.

— Dä är bättre va' brö'lös än rådlös! sa' han, tog käringen i näfven och ledde henne in i snickarboden.

Där laborerade och krånglade han med kroppen på henne tills han fick hennes hufvud in i hyfvelbänken i en för hans ändamål lämplig ställning.

I början gjorde hon visst motstånd och ville streta emot, men han var en sådan diktator och husbonde, att det icke lönade sig för henne i längden, utan han fick, som sagdt, till sist gummestackarns skalle in i bänken, så att hon hade hakan mot skrufven och hjässan åt mothållet. Se'n skrufvade Anders med mycken framgång, och det dröjde icke länge förr än det sa' »kratsch» i käkarne på henne, och munnen rök ihop så det snarkade efter'et.

— Sir du dä, att jag kunde doktorera dej! lät Anders och skrufvade loss sin nästan medvetslösa hustrus hufvud ur hyfvelbänken.

Men när han synade sitt verk, blef han ändå inte riktigt belåten, ty underkäken hade tagit skada och gått utanför den öfre.

— Nåja, han ger sig nog med tiden! lät Anders.

Men det gjorde han aldrig. När gumman efter månader läkts, sköt underkäken likväl allt fortfarande ett godt stycke utanför, så att kvinnan sedan dess såg ut i muntrakten såsom ett sådant där svinok, som de begagnade förr i tiden.

När hon nu likväl gick omkring med flaskan bland likföljet, tyckte vi ändå, att hon just inte såg så anskrämmelig ut.

Men det var väl kanske flaskan, som i våra ögon klädde upp henne, och därtill voro vi ju vana att se gumman. Men den, som första gång fick ögonen på henne, blef allt förbluffad.

Och så gingo vi högtidligt och anständigt efter likvagnen åt kyrkan till och upphöjde med vårt tal den dödes förtjänster och nämnde om hans bravater.

— Jaha, stränger va' han, men karlafasoner hade han — pep Lotta i Bo. — En gång, när jag va' däruppe, kom han in litet fuller, och hustrun höll på att koka en gryta välling i spisen.

Rätt som han gick på golfvet, blef han arger på Stina för att hon inte tog rätt på hans snusdosa kvickt nog, och så gick han fram till spisen, körde in foten bakom grytefoten och hifvade ut grytan på golfvet, så att vällingen yrde öfver hela stugan och stänkte upp kring bå' bord och bänkar!

— Sådan karl ä' ja' när ja' blir rasande! sa han.

— Jojo men, där va' bå' homör och karlatag i honom! inföll Anna i Liarne.

— Dom får säga hva' som helst om Anders, men herre var han te å kunna ta' bukt på kvinnfolk — lät gamle Sven Månsson i Åtterås.

Och när han tittat efter, att änkan och de andra fruntimren inte kunde höra't, berättade han, att alla beklagade Anders, när denne gifte sig, ty — hviskade han — argare och oregerligare människa har aldrig trampat jorden än Stina där framme, när hon var ung!

— Hon bå' refs och bets och var så oresonlig, att ingen, hvarken flecka eller pojk extimerade att sällskapa med henne! Alla trodde vi därför, att det skulle gå åt dykeriet med Anders, när han anammade henne!

— Men det hördes ingenting stollet om dem, och en vinter va' Anders och jag te'sammans på skogskörslor i närheten af Karshult.

— Gack me in, så ska vi ha' oss en gök i kölden! lät Anders en dag.

— Och jag gick med in. Men snopen blef ja', när vi kommo in och ja' fick se Stina springa och fjäska omkring Anders, som om hon inte vetat, hur väl hon ville göra. Hon till och med värmde piskaskaftet åt'en, innan vi gingo, för att det inte skulle va' kallt att hålla i!

— Hur i all världens dag har du burit dig åt för att få henne sådan? undrade jag.

— Åh, det gick som en dans, bara jag började hålla redig ordning med — stryken. Men släpper ja' efter eller försumma den aldrig så lite', så djäklas hon, grinade den nu i herranom döde! slöt Sven Månsson.

— Ja, ja, i många fall har han gett oss oskattbara lärdomar och varit oss en föresyn! utläto oss vi andre, när vi hörde detta.

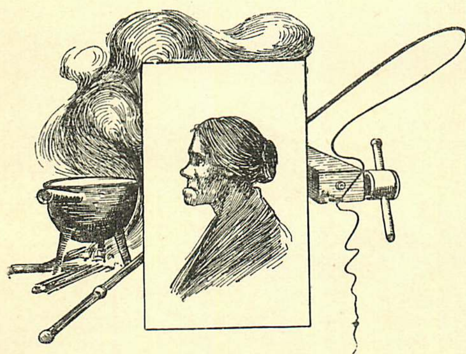
Under dessa och dylika samtal nådde vi kyrkan och begrofvo Anders i Karshult med all möjlig suckan, pust och hedersbevisning.

En karl hade han varit och som en karl kom han åt jorden. Änkan ansträngde sig så med att lipa, att hon var alldeles illröd i synen. Och att hon ännu efter döden ville hedra honom, kunde jag förstå, när hon vid kyrkodörren vinkade till sig Sy-Mina och sa':

— Gack te mej om torsdag och sy ett dussin skjortor te Anders.

— Kors, Anders ä' ju bå' dö' å' nyss begrafven, vet ja'!

— Dä' förstås, men ja' vell ha skjortera ändå, för dä sir så hedersamt ut att kunna ta' fram dom vid bouppteckningen! hviskade Stina och vred sitt förskräckliga ansikte till bedröfvelse, när hon gick in i templet med den öfriga likstaten.

Nämndemannens brylå.

Man ska' inte rätta sig efter köpmannaföreningarnes uppgifter om årsväxten i riket, när man går att bedöma, huruvida ett förgånget år har varit bra eller uselt. Och inte ska' man heller i det fallet sätta tro till statistiska uppgifter rörande bergsbruk, skogsafverkning, penningställning, ut- och införsel m. m., ty det är bara skoj och lurilej med allt sådant där.

Alla, som i första hand lämna uppgifter och materiel till statistik, veta minsann också, att jag har rätt härutinnan.

De få nämligen blanketter att fylla uti och det göra de på en höft och på 5 röda minuter bara för att komma ifrån det. De vräka dit en siffra här och en siffra där på slump samt under grin och gyckel och så är det statistiska materialet färdigt. Så göra köpmannaföreningarnes blodsugande ombud och länsmännen, deras bröder i trona, så göra kommunalordförandena, bankmän och alla andra, som få sådana blanketter att fylla uti, undantagande prästerna, hvilka aldrig, aldrig gyckla och aldrig ljuga.

Den enda siffra i all världens statistik, som därför är riktig och exakt och reel och tillförlitlig, det är den, som angifver antalet födde oäkta barn.

Nej, vill man t. ex. ha' riktigt klart för sig af hurudan beskaffenhet ett år i själfva verket varit, hur årsväxten slagit till, hur näringarne gått och hurudan penningställningen är i landet, så ska man ge sig ut i bygderna strax efter nyår.

Har det gångna året varit dåligt, så att tiden däraf blifvit tryckt, då är det tyst och öde ute i gårdarne, då sitta gubbarne hemma och hänga öfver psalmböckerna, suckande och grymtande, och ungdomen vandrar slokörad omkring och gör ohägn.

Men kommer ni ut i nyårstid och får höra väsen och karlaord och hippning och stampning såsom af dans i stugorna och ser pojkar smyga med armar om kvinnolif kring knutarne, då

kan ni ge er den på, att det förgångna året inte varit dåligt, att grödan slagit bra i spann, att skogen betalat sig och järnet också.

Köpmannaföreningarne, som äro så måna om att utforska det ekonomiska läget, skulle komma sanningen bra mycket närmare, om de bjöde sina ombud att föra ett grand statistik öfver julkalasernas och maginflammationernas antal på landsbygden mellan annandag jul och tjugondedagen, ty däraf skulle de kunna hämta den största lärdom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Från denna synpunkt sedt hade vi i tuårsen afslutat ett godt år, det likaste år vi haft på bra länge. Ty jag kan inte påminna mig att folk allt sedan sjuttiotalet begått så mycke kalas i juletid som då.

Gu' tröste mig, om här fanns en enda by, där det inte låg ett par eller tre förätna gubbar, ty sedan dryckenskapen upphört, har svalget tagit öfverhanden. Och läkaren fick flyga fram och åter som en skottspole inom distriktet efter hvart kalas, som hållits.

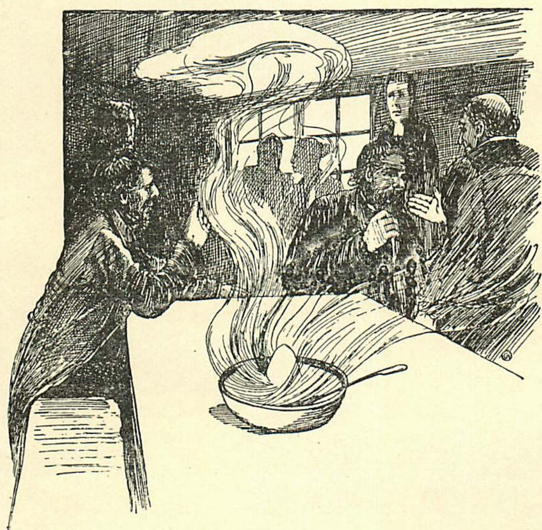
Ett så pass bra år hade vi haft, rätt hvad sedan köpmannaföreningarna och statistiken gafflade och pratade om »en mindre tillfredsställande sädesskörd». Det var inte så farligt med den saken. Vi hade nämligen icke mindre än sju fall tarmvred bara inom denna socknen på åtta dagars tid, så det såg inte så mörkt ut för framtiden just. Och ännu stodo de flesta kalasen åter.

Men hvad som emellertid är säkert, det är, att de här goda åren med ty åtföljande kalasande och svalg åstadkomma ett öfvermod och en fåfänglighet, som försynen stundom nödgas stuka på ett sätt, hvilket åstadkommer vemod och förstämning just när festjublet är som allra störst.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En sådan försynens straffdom gick själfva nyårsdagen ut öfver nämndemannens stora julkalas.

Han hade mera än de flesta haft lycka under fjolåret både med afseende å grödans rikedom och stutahandel och vunna processer, hvadan hans kalas naturligtvis också blef därefter. Där blefvo inte mer och inte mindre än åtta sjukdomsfall efter detsamma, och häri äro ändå inte inberäknade en mängd sjuk-

domar hos en hop fruntimmer, som »inte varit vid sig» sedan den kvällen. Så nämndemannen började året på folkavis.

Nu var nämndemannen också en förträfflig nykterhetsvän, och hos honom hade på flera Herrans år intet starkt synts på bordet. Utan det hade varit bannlyst och förjagadt till innandömet af ett stort klockfodral, hvari det stod fördoldt. Endast vi gubbar hade vetskap om hvad klockfodralet innebar, och vi rände tidt och tätt ner våra händer i detsamma på bjudningar i nämndemansgården.

— Dä' ä' hundan hvad din klocka har stora draglod! plägade vi säga.

— Jaha, men så går hon ackorat! genmälde värden alltid samt ställde sig framför och skylde våra operationer i fodralet.

Vid det nu åsyftade tillfället var trängseln större och lifligare än vanligt kring klockan i förstugukammaren innan vi blefvo bordsatta, så att flera af oss dinglade hit och dit såsom perpendiklar när vi sutto och åto.

Så midt under måltiden sa' nämndemannen, att om man brände bort alkoholen ur de starka dryckerna, vore de inte längre syndiga att hafva eller tära.

— Nä visst dä, för dä' ä' alkoholrackar'n som ställer till väsendet! inföll rusthållaren.

— Ja, så ä' dä'!

— Och nu ska' vi pröfva det praktiskt! lät värden.

I detsamma buro de in ett stort femkannorsfat, nästan fylldt med något rödt, och midt i det stod en half sockertopp såsom en obelisk.

— Här ha vi nu en satans soppa, som kallas konjak. Vi ska' tutta på'et och bränna upp alkoholen, så att han förtäres af eld, den mandråparen, så få vi sen en söt go' dröck te' å' skölja ner maten mä', tillade nämndemannen och satte eld på fatet.

Vi hade aldrig sett sådant förr och blefvo alldeles förfärade. Men nämndemannen, som hade varit med om knepet bland länsoch andra syndamän vid häradsrätten, satt lugn.

— Dä kallas »brenn-å»! upplyste han med viktig min.

En blåblek låga steg upp halfvägs mot taket, och när fruntimren fingo se den, togo de till att skrika och svimma till höger och vänster.

— Dä ä' ju själfvaste helseket, sådant dä' är beskrifvet! Och känn så hett här blir! pepo de och dumpo den ena efter den andra.

Skolmästarens flicka föll på pastorsadjunkten och fick fatt om halsen på'n. Men han lät sig inte bekomma, utan satt och såg ut, som om han tyckt att det smakade godt.

Omsider rusade alla fruntimren ut och vi sutto kring bordet och gapade på elden samt mente på, att det var rätt åt alkoholen, som brann och led och slingrade sig och sprakade.

Under tiden kommo Anders i Skogen och ordföranden i vägstyrelsen, hvilka sutto vid ena långsidan, i starkt gräl om en vägdelning. Men vi aktade inte särdeles på'et fast vi hörde att de bytte rätt mustiga ord.

— Ja' gitter inte höra dej, för du ä' den värste dumstock i hela häradet! skrek slutligen ordföranden.

— Och du ä' den störste fä- och svinpäls i hela länet! röt Anders, och i detsamma hörde vi en smäll och skönjde hur något mörkrödt flaxade fram öfver bordet och föll såsom en kupa ner öfver sockertoppen i konjaksfatet och släckte elden i sockret.

Men rundt omkring i fatet brann det dock fortfarande, och rätt hvad det var, började det smattra och fräsa och osa och ryka på ett osedvanligt och förunderligt sätt, så att både jag och flera bestämdt trodde, att skam kommit med i spelet för att rädda sin älskling, alkoholen, från den totala undergången.

Vi togo till att hojta och ville ut. Fruntimren kommo in samt började skrika och svimma ånyo, och skollärarens flicka var nära att krama själen ur hjälpeprästen borta i chiffoniersvrån.

Hela gästabudet kom i det jämmerligaste upplösningstillstånd, och där var ett lefverne som mera liknade en socialistkongress än ett nämndemanskalas.

Flera af oss kröpa under sängarne, medan andra åter foro ut och sökte upphämta sinnesstyrka ur det ofvanberörda klockfodralet.

Till sist lyckades likväl nämndemannen få så pass bukt med oss, att han kunde göra sig hörd:

— Tåla er, dä' ä' inte annat än ordförarns i vägstyrelsen peruk, som dråsat ner i »brenn-å'en»! Han for väl utå skallen på'n, när Anners gaf honom örfilen!

Detta lugnade oss, och när peruken halfbränd och eländig i detsamma fiskades upp ur brylån och sattes på sin plats, räddes vi inte längre.

Men några svåra ögonblick hade vi dock fått genomgå för nämndemannens vidlyftighets skull, och för att han skulle vräka till med »brenn-å» liksom en herrekarl.

Men »brenn-å'en» drucko vi ändå. Visst smakade han ett grand af brändt hår och andra perukingredienser, men efter som han gubevars icke innehöll nå'n alkohol, drucko vi honom som vatten, bå' fruntimmer och karlar och vordo sjuka, såsom man ju bör bli efter ett hederligt nyårsgille.

Vedergällning.

En söndagsmiddag under den tid, då grekerna och turkarne slogos som värst med hvarandra inför stormakterna, sa' plötsligen Sven Bengtsson, under det vi pratade om det jämna eländet i orienten:

— Dä' ä' hundan hvad greken och den förhärdade Tynturken ha blett förbanskade på hvarandra för den där »Gretas» skull!

Det höllo vi med honom om och gåfvo oss bums till att kassera stormakterna samt svuro på, att om Gustaf den andre Adolf lefvat, hade våra pojkar varit på väg dit ner och försatts i tillfälle att segra och plundra, så att de kunnat komma hem med en hop egendom.

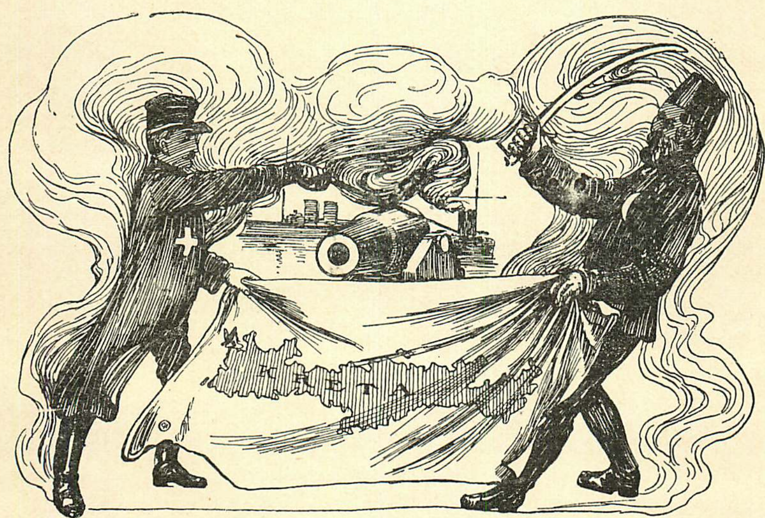
— Stormakter! Tvi tusingen! Det finns inte annat än skräpmakter och vanmakter nu för tiden! utlät sig Magnis i Falla.

— Hvad är dä' i alla fall för en »Greta», som kan oppstrujera hela Uropia på dä' viset? sporde slutligen fader Isak i Holmahall, som hela tiden gått tyst och andäktig på vägkanten.

— Hin vet! dä' står just ingenting om henne, men djädrig måtte hon allt vara, ty så mycke kan man då i alla fall begripa, att hon dra's med bå' turkar och greker på en gång! upplyste Sven.

— Dä' va' ledt! Vi hade i min ungdom här i sockna en Greta, som gjorde på samma sätt, och hon blef ett tvistefrö och orsak te' möcke elände, hon också! Dä' va' Greta i Lund! I ha' väl hört talas om henne!

— Att hon blef tafsig och skild vid sin karl, dä' ha' vi hört, men ingenting mer! Tala om paschasan för oss, fader Isak, så skrider vägen lite lättare och så slippa vi att tänka på den förgrymmade turken och de eländiga stormakterna, bådo vi.

KRETA

Gubben var egentligen inte mycke för det, men vi släppte honom inte.

* * *

Greta i Lund hade sexton tusen daler kalla pengar efter mor sin och ett obeständigt sinne. Det var därför som det drog ut på tiden med hennes gifte. Ty än ville hon ha' den ene och än den andre. Det var löx att hon kunde besluta sig.

Men till sist kom hon dock så långt, att hon egentligen inte slets mer än emellan två, nämligen Olle i Byn och Johannes i Holmahall, min förre gårdman, sa' Isak.

Den ena lördagskvällen lofvade hon sig åt Olle och den andra åt Johannes och på det viset höll det på en länglig tid. Pojkarne hatade hvarandra till döds, det är klart, och hvar de stötte tillsammans, blef det slagsmål och ledsamhet af, så de gamle spådde, att det inte skulle sluta förr än de mördat hvarandra.

Så bröt det en afton framåt hösten ut eld i sockenstugan, och när kyrkklockorna började gå, strömmade vi dit så många, som hörde det från de närmaste byarna. Det brann och sprakade alldeles förskräckligt och att rädda huset stod inte till, utan vi skulle endast söka få ut en hop viktiga papper, som lågo i en kista å det södra gafvelrummet i öfra våningen.

Fördenskull reste vi upp en stege mot gafveln, och jag minns än så väl, hur Johannes förde upp honom och stöttade öfre ändan med en båtshake.

Sedan måste det vara en rask och oförfärad karl, som skulle våga sig upp för stegen och in i rummet. Ingen ville försöka sig på't och ett vågspel var det. Men rätt som det var, fingo vi se, hur Olle i Byn började kila upp för pinnarne som en katt.

— Bravo! Stå på dej och kvicka dej det värsta du kan! skreko vi nedanför.

— Nå, just som Olle kom opp mot toppen af stegen, och just som han virade in sin näfve i hättan för att slå ut fönstret, rakade stegen ner åt höger. Vi sågo hur Ollestackarn beskref en cirkel i luften och hur han skrapade med fingrarne mot väggen liksom han sökte efter ett handtag. Men innan vi visste

ordet af fingo vi höra en duns emot marken och se den raske pojken ligga midt i en hög brinnande bjälkar på östra sidan.

Det var klart, att det inte tarfvade länge, innan vi drogo honom ur eldmörjan.

Lefde gjorde han väl, men inte länge, för han hade brutit af ryggen på två ställen.

Se'n brann sockenstugan kvickt ner och papperen med henne.

Men ingen människa kunde begripa, hur stegen kunnat ramla ner på det viset eller hur han kunnat få en sådan fart redan ifrån början.

* * *

Året därpå vid midsommartiden gifte sig Johannes med Greta. Men de hade inte varit tillsammans mer än en månad vid pass, förr än Greta började ledas vid och bli konstig till humöret. Johannes fick sådana besynnerliga infall ibland, särdeles om kvällarna. Det var som om han inte tålt att se henne, eller som om åsynen af henne hade framkallat en brännande ruelse i honom. Det blef värre för hvarje dag; det såg ut som om han i sitt inre hade anklagat henne för något förskräckligt, och till sist kunde han inte fördraga henne, utan dref henne ut ur huset.

Hvad som försiggått och sagts dem emellan, innan hon gick bort, vet man inte, men något hemskt måtte det i alla fall varit, ty när hon drog därifrån, påstodo de, som mötte henne, att hon tittat så stort och vidöppet och frånvarande som om hon varit stollig. Och fjantig vardt hon sedan. Släktingar togo hand om henne och en formlig skilsmässa åstadkoms.

— Efter den betan bodde Johannes ensam som en enstöring i vår granngård, — fortfor fader Isak.

Jöns i Bolet hade en döfstum pojke och den tog han till sig som dräng. Inga fruntimmer tåltes i huset, utan Johannes stod för matlagningen och den döfstumme mjölkade korna.

Ingen vet, hur de redde sig. Men det sades att med mataffärerna var det klent, ty Johannes subbade ihop födan och kokade som om det varit till svin.

Kvinnfolken spådde, att han skulle fördärfva magarne på sej och pojken och att det skulle bli straffet åt honom för det han drifvit undan hustrun och gjort henne vettlös.

— Han är sämre än en munk, hette det.

— Så en morgon just i dagbräckningen — fortsatte Isak — kom den döfstumme upp till oss och hylade och gnisslade med tänderna och bar sig precis åt som en stolle.

I början trodde vi, att den orene anden farit i honom och blefvo förskrämde. Han höll sig om magen och slängde sig hit och dit, kastade sig i sängen och rullade ner i golfvet, och därpå pekade han hemåt Johannes' stuga och ryckte och slet än i den ene än i den andre af oss liksom en hund, som vill att man skall följa med honom.

Då förstodo vi till sist, att det måtte vara något på tok nere i gårdstugan och så följde vi med.

När vi kommo dit låg Johannes och tumlade på golfvet och skrek, så att det kunnat röra en sten. Han var precis grönblå i ansiktet och det syntes att han led förskräckliga plågor. Han kunde inte hålla sig still en enda sekund och det hemskaste var att se, hur ögonen nästan ville krypa ur hufvudet på'n. Och hans jämmerrop se'n!

Bror min spände för och satte i väg efter doktorn, ty vi kunde ju inte låta karlen självdö heller, och under tiden sökte vi lugna honom så godt vi kunde med varma tallrikar och med brännvin. Men ingenting lindrade hans plågor.

Om ett par timmar kom doktorn, och så fort han fick se Johannes sa' han:

— Karlen har tarmvred!

Och när han undersökt honom, förklarade han, att han inte kunde uträtta någonting med honom.

— Dä' har allt blett inflammation. Ja' kan bara ge honom nå't mot plågorna, sa' han och gaf Johannes ett pulver.

Se'n reste han och runkade på hufvudet.

Men pulvret hade en god verkan, och om en stund blef Johannes så lugn, att han kunde ligga stilla långa vändningar och prata med oss.

Framåt aftonen sa' han att han kände slutet vara nära och

började skaka så att vi blefvo alldeles förfärade. Men allra mest bestörta blefvo vi, då han tog till att tigga:

— I ska' be' Gu' för mej, be' be' be' allihop för min själ, för det var jag, som lade båtshaken om stegbenet nere vid marken och ryckte ner Olle i Byn, när socknastugan brann!

— Åh Herre Gu' hjälp honom! stånkade vi.

— Jag ville ha' Greta, men när jag fått henne, kom samvetet öfver mej, och hvar gång jag såg henne, kändes min missgärning svårare. Och så gjorde jag henne olycklig också. Inte rådde väl hon, inte hade hon bedt mig göra't, stackarn! Be' för mej allihop! Tror I, att jag kan få förlåtelse, så bryr ja' mej inte om plågorna, om di blir aldrig så svåra?

Vi voro så upprörda, att vi inte kunde tänka eller göra nå't, och Johannes började ånyo rulla sig i förtviflan i sängen.

— Ska' ja' då bli fördömd? skrek han, så att vi blefvo än mera mörkrädda.

Men då gick min gamla mor fram till honom och bad honom titta på taflan, hvilken hängde öfver sängen och som föreställde Frälsarens korsfästelse.

— Si på den där röfvaren, som vänder sej åt honom, och kom ihåg hvilket löfte han fick! grät gumman. Det var det enda hon kunde säga. Men det tycktes vara nog, ty Johannes blef tvärt lugn och knäppte ihop sina händer samt låg och tittade på Frälsaren och den botfärdige röfvarn ända tills han fick likasom ett belåtet drag öfver ansiktet, och då brusto ögonen på honom,

— slöt Isak, just som vi hunno vägskälet, där vi skulle skiljas.

— Sorgeligt, sorgeligt! Men vi ska' hoppas och tro, att Johannes fick näpsten här i ti'en och undgick den i den andra världen, hvilket är en nåd, mente vi och skildes åt.

I valtider.

Den gode Gustaf A. Aldén, som till tröst och sinnesstyrka för alla landsens kommunalstyrelser skrifvit »Medborgarens bok», hvilken nu omsider blifvit till en Mimers brunn, ur hvilken vi ligga härute i gårdarna och sörpla i oss visdom utan mått, Gustaf A. Aldén säger på ett ställe i denna sin bok: »Illa nog finnes icke för valen till andra kammaren en nogrannt bestämd vallag, hvarför missuppfattningar af såväl valförrättare som valmän ofta äga rum».

Och det har han förbaskadt rätt uti, ty här hemma i Getaryds socken har icke på trettio års tid ett enda riksdagsmannaval gått af stapeln, utan att det blifvit spektakel af, och gång på gång har domarn, sin plikt likmätigt, måst kassera protokollet öfver dessa de viktigaste af alla våra åtgöranden i världsligt hänseende.

Är det däremot fråga om ett präst- eller nämndemansval, så stå vi oss som karlar, ty den galoppen känna vi till. Men så fort vi skrida till ett riksdagsmannaval, som ju är så vådligt viktigt, att hela landets väl och ve kan hänga därpå, så dabba vi oss vanligen.

Det är verkligen sorgligt att tala om'et, men sant är det i alla fall.

År 1893 blef domaren alldeles öfver sig gifven, när han vid sammanräkningen kom till Getaryds protokoll.

— Jo, det är just en skön ordförande de ha' i den kommunen. Af 150 närvarande röstägande står här, att Bengt i Flåbo fick 175 och Per Måns i Grötåsen 98 och Per Johan Pettersson i Snålberga 49 röster och 25 kasserades. Gu' sig förbarme öfver en sådan dumstock, sa' domaren och ref sig i hufvudet och till och med svor tre resor där han satt på stolen, samt fräste, snusade och skällde det värsta han förmådde, hvilket, gunås, inte är så litet det.

Då vardt emellertid ordföranden liksom förargad och stött och ingen kan undra på det.

Men så fick han då, gualof, efteråt se Aldéns bok i biblioteket på folkhögskolan.

— Den ska' ja' ha' rätt på hvad i helsefyr hon kan, kosta, så att inte domarn kan slå mej på fingrarna och skekanera mej! utlät sig ordföranden och sprang ut efter sin piska och gjorde skåror i skaftet för att utmärka huru lång och bred och tjock boken var, så att han inte skulle få miste, när han kom in på boklådan.

Jag tror, att det var fjorton gånger han fick besöka bokhandeln, innan han fick det rätta verket, ty där fanns ju en gruflig hop böcker, som passade in med hans mått på piskskaftet, och det skulle minsann gå för sig att skrifva en hel hop om detta bokköp. Men det hör ju inte till ämnet för denna korta betraktelse.

Till sist fick han dock förunderligt nog fatt i den bok han önskade, och den kvällen vände han hem mera såsom en segerhjälte än såsom en utskälld kommunalordförande.

— Nu ska' häradshöfdingen, min själ, få veta, hvars andas barn han hundsvotterat, du Lisa! jublade han och lade det visdomsdrypande häftet på slagbordet.

— Nu ska' du ge mej läxor för hvar dag, Lisa, och lofva mej smörj, tills jag kan boka som ett rennande vatten! Vi ska' dråsa igenom henne ifrå' pärm till pärm! lät han.

Hela sommaren 1896 gjorde han knappast annat än gnodde i boken och om kvällarne förhörde käringen honom.

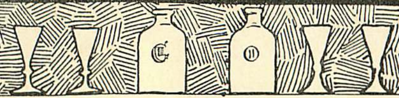
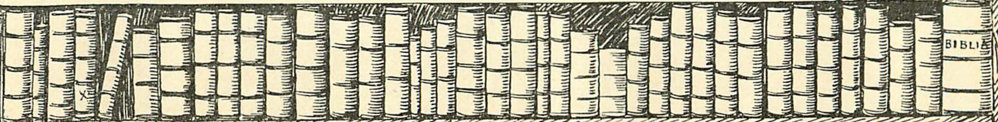
Jag kom just dit bort en solakväll när hon höll på med den saken. Käringen satt där med en kvaststake i näfven, och så fort ordföranden stapplade på ett ord, drämde hon till honom i ryggen med staken så att det brakade i refbenen på honom.

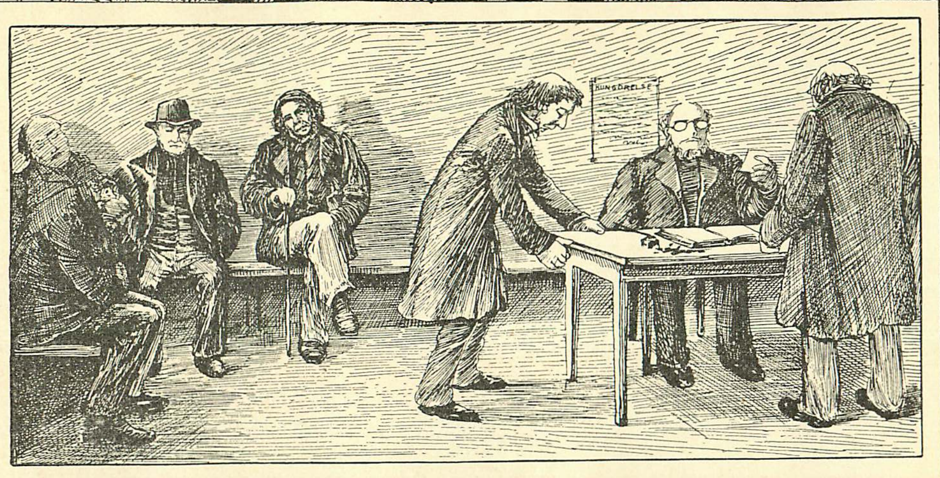
— Slå inte så besatt, Lisa! jämrade han.

— Men du kan ju inte, din dumskalle! fräste hon.

— Nä' det förstås! Men det ginge kanske bättre om du lofvade mej kaffegök i stället för att plagga i röggen på mej! genmälde han.

Det måtte hon också ha' gjort och lyckats, ty när vi skulle

KUNGÖRELSE
QVITTO
BIBLIA

ihop med valet mot hösten, svor ordföranden, att det skulle gå rejält till.

Dock, det såg ut som själfvaste skam regerat våra riksdagsmannaval. Ty äfven nu gick det åt häcklefjäll, fast det icke den gången var den stackars ordförandens fel.

Sven i Hägnen ville nämligen påstå, att vi skulle rösta på hans kusin. Men vi ville inte gå med på honom, efter som han var en vådlig skrubber och väderhane, utan vi stodo emot Sven, oaktadt han svor på, att om kusinen blefve vald, skulle han ställa om, att almanackan blefve ändrad, så att vi fingo fruntimmersveckan före midsommar, då vi behöfde allt det regn, som kan fås, och sluppe ha' den förhärdade veckan midt i skördetiden, då man tarfvar torkväder.

När nu valdagen emellertid kom, stod Sven och hans pojkar nere i socknastallet och vinkade in oss den ene efter den andre. De hade en stor kutting i schäsen och påstodo, att en klämtare väl kunde behöfvas, innan man gaf sig ihop med en så viktig affär som ett riksdagsmannaval.

Och det höllo vi med om samt stodo där kring schäsen och kuttingen tills vi voro röda i synen som nykokt krösenamos och höllo på att glömma hela valet.

— Nu ska' vi börja! kom in och skrif edra lappar i rappet, karlar! skrek slutligen ordföranden från socknastugotrappan.

— Låt oss ta' ett par halare först! Lappar har ja' skrefna te' reds! lät Sven och gaf oss hvar sin hoprullad papperstrilling, medan sönerna hans vände upp och ner på kuttingen och kramade ur hans innehåll åt oss.

Nå, vi voro glada att slippa skrifvandet, samt stucko till oss sedlarna och när det inte stod till att locka nå't vidare utur kuttingen, ramlade vi slutligen in i valsalen.

Där var soligt och gassigt, så vi lurade till och somnade medan ordföranden stafvade och läste upp de obligatoriska paragraferna om riksdagsmannaval.

Omsider började han ropa upp våra namn, och den förste som skulle fram med sin sedel, var så yrvaken, att han föll framstupa på golfvet och skrapade skinnet af näsan.

När han kom upp, påstod han, att det var Johan på Mon,

som satt krokben för honom, och där höll rent af på att bli slagsmål i salen.

Gu' vet hvad för rackartyg, som egentligen blifvit lagdt i kuttingen, men ingen af oss mäktade gå som en människa, när vi skulle fram till urnan, utan vi foro som tosingar emot väggar och bänkar. Johannes i Snufvebo dråsade till och med mot ordförandens bord så hårdt, att bläckhuset vältes ut öfver protokollsboken.

Omsider kom man dock till uppläsningen, och två karlar gingo fram och höllo sig fast i bordet så argt de kunde för att inte ramla, medan de kontrollerade innehållet af valsedlarne.

Men då började emellertid det värsta spektaklet.

När ordföranden rullat upp den första lappen och hostat ett par resor, fick han nämligen till sin förfäran läsa:

»Ett fårskinn — vaxberedes.»

Ordföranden tog sig en funderare.

— Här är misstag. Dä' ä' tydligen ett skinnmärke från garfvaren! Kasseras! dömde han. Men då blef en gubbe rasande och frågade hvad rätt ordföranden hade att kassera garfvarns kontramärken, utan hvilka folk ju inte kunde få sina hudar och skinn åter.

Dock det blef som det var.

På andra lappen stod:

»En oxhud — plattberedes.»

Äfven den kasserade ordföranden till vår stora förtrytelse. Och en hel hop reserverade sig.

Tredje sedeln innehöll:

»Ett baggskinn — fällberedes».

Det kasserades äfven, och Gu' tröste oss om det fanns annat än garfvarlappar i ordförandens hatt. Jo, det var sant, ur densamma uppfångades äfven en orlofssedel och två språngsedlar.

Den förhärdade Sven i Hägnen hade förränt alltsammans för oss med sina lappar och sitt brännvin eller hvad det nu var i hans kutting, för att vi inte ville rösta på hans ussle kusin.

Ordföranden grät och sa', att han inte begrep, hur han skulle kränga till valprotokollet, och han ryste för hvad domaren skulle säga, när han fick se alla de här valsedlarne genomdragna med tråd och förseglade med socknens sigill.

Ja, det var den värsta valskandal, som timat här i orten, och dagen efteråt skämdes vi här i Getaryd, så att vi velat sjunka ner i jorden, om vi kunnat. Ty dummare voro vi inte än att vi begrepo, huru folk skulle grina åt oss i hela landet.

Och grin blef det.

Spökelset i Fästampen.

Håhåjaja, det är allt grufsamt ändå att tänka sig, hvad synden grasserar ibland folket, och hur vrång denna världen är!

Rackarestreck och stollastycken öfverflöda i denna tid, och store bedragare uppstå till och med ute hos oss i bygderna, där man eljest skulle tro, att blott enfald, ärlighet och gudaktighet skulle trifvas, under det att städerna ensamt hade jordmån för fåfänglighet, sedeslöshet, bedrägeri, lärdom och annan ondska.

Men till och med i vår socken, där vi i alla tider varit kyrksamma och väl ansedda af både hög och låg, frodades en gång ett kanaljeri, så att vi länge voro i hvar mans mun och en visa i hela häradet. Och detta bara för en flicktossas skull.

Ack, du förbanskade Johanna i Fästampen! När jag bara tänker på dej, så änna kväljer det mig! — — — — — — —

Saken var den, att det länge gått ett prat vidt och bredt och rundt om i socknarne, att det spökade om kvällarne uppe hos torparns i Fästampen, och att Johanna, flickan hans, såg skamstyg hvarenda afton, så fort det blef mörkt, och att hon fick anfall och profeterade och såg syner.

Vi gubbar i kommunalen grinade i förstningen åt pratet. Men det blef allt värre och värre däruppe, och folk kommo långväga ifrån för att höra på, hur andarne regerade i Fästampen.

Och alla, som varit där, gåfvo sig den på, att det verkligen spökade.

— Det dunkade i väggarne — sa' de — — och skrapade på vinden och klirrade under sofforna. Och rätt som tösen satt där, kunde hon flyga upp och titta vidöppet genom fönstret ut i mörkret och skrika:

— Sir I inte likföljet, som går förbi?

När då de innevarande främlingarne sågo ut, kunde de inte skönja ett endaste grand, men så fort de glodde genom fönstret

i förskräckelsen, tog det alltid till att braka i väggar och tak, så att det var hemskt åt'et.

Många trovärdiga personer, hvilka gått dit upp om kvällarne, svuro på, att där var skamstyg på färde i Fästampen, så att vi till sist måste tro.

Då kom Johannes i Intägt och Kalle i Sölje en afton bort till vårt och sa' som sanningen var:

— Vi få lof upp till Fästampen, för är det sant, som sägs, så ä' vi inte försvarade med mindre än att vi få dit prästen till att reda ut, om det är fan. Och då får han lof att drifva ut honom, innan han får hemortsrätt i sockna!

Nå jag satte mig upp i deras åk, och vi barkade i väg. Men först stoppade hustru min på mej lite stål och lite hvitlök och en psalmbok.

— Nu kan du va' trögg! lät hon.

Rätt i solagången kommo vi upp till torpet, och Johannes band hästen vid grindstolpen, och så gingo vi in och började språka med husfolket.

Jag satt vid den östra väggen utanför sängen, och Kalle i Sölje på en soffa midt emot.

Flickeskam, som inte ser så illa ut, gick omkring och suckade på golfvet, och gubben satt i en vrå och såg menlöser ut.

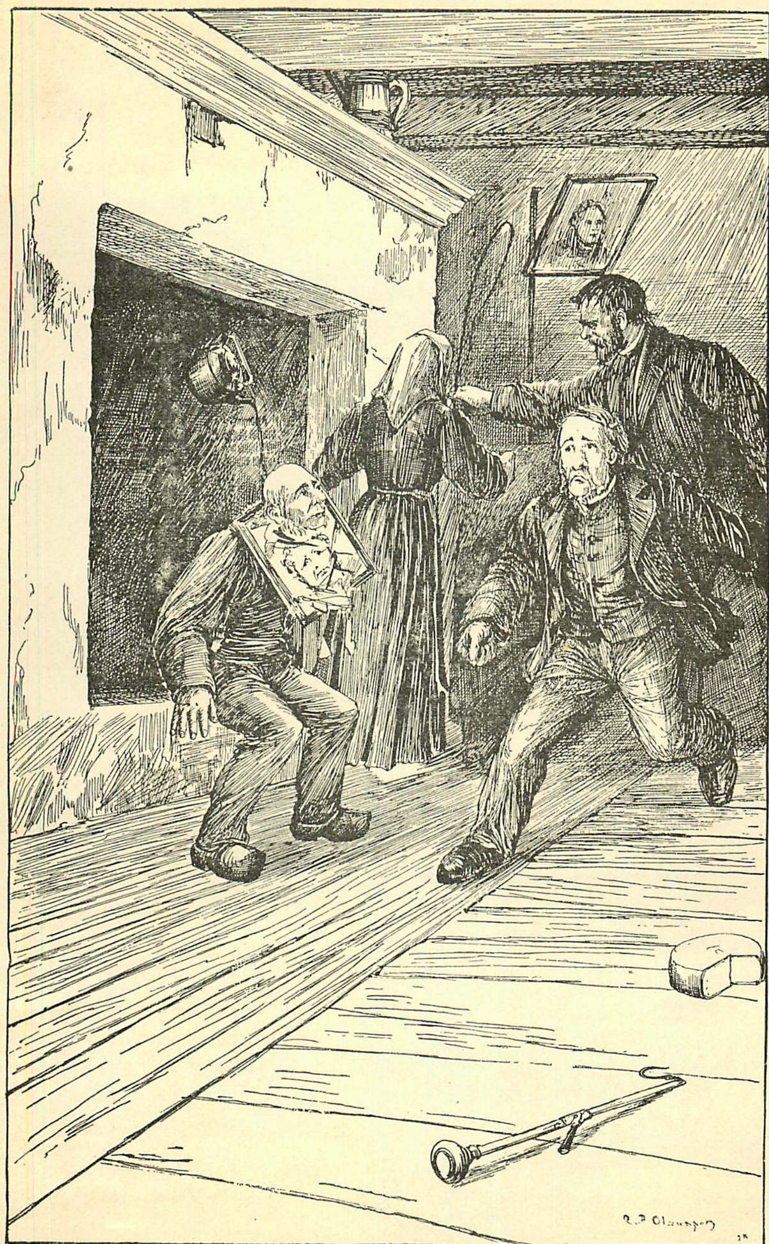
Rätt som vi sutto där och voro just inte mer än lagom djärfva, fick jag se hur Valdenström började svänga och krångla på väggen öfver hufvudet på Kalle.

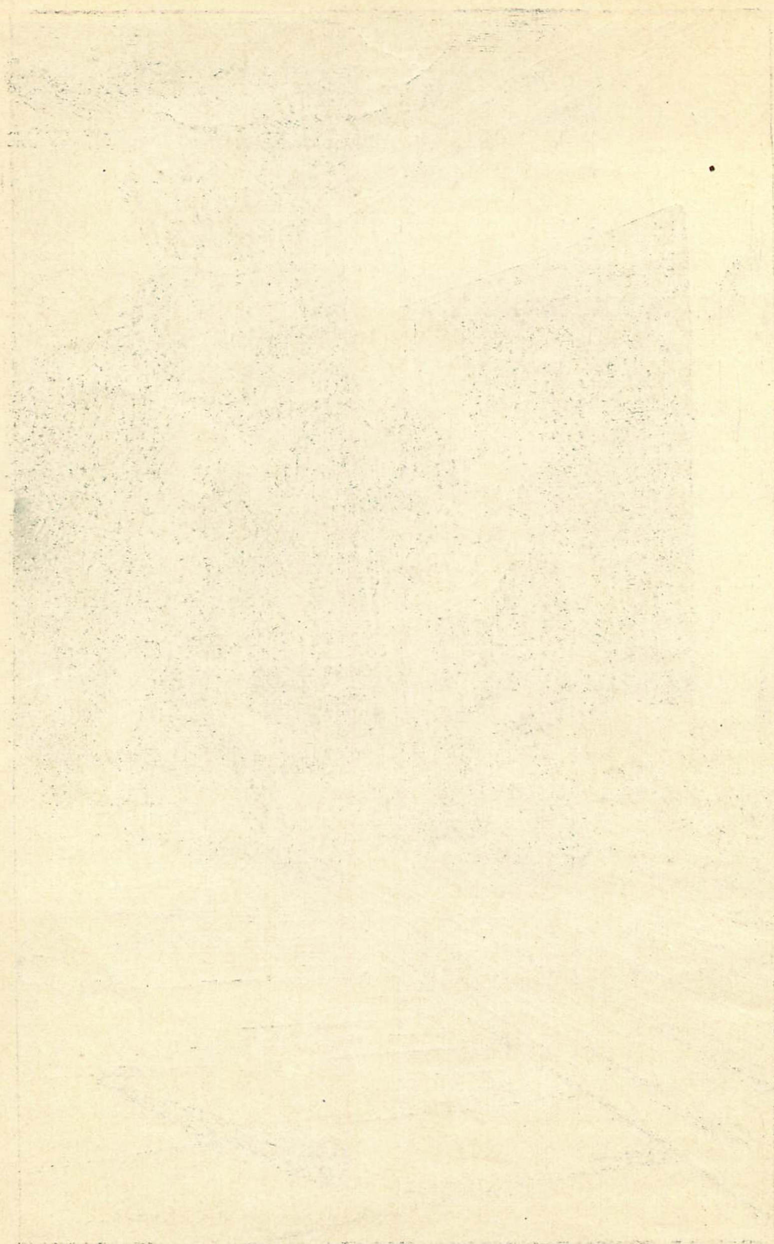
Ja, ni begriper väl, att det var Valdenströms porträtt, som hängde där inom glas och ram. Och innan vi visste ordet af, dråsade Valdenström neder af sitt rum och drabbade midt i skallen på Kalle, så att glasbitarne yrde utåt stugugolfvet.

— Nu ä' dä' här! skrek flickan, och Kalle var nära döden af skräck, och Johannes sa':

— Dä' ä' den onde själf, som regerar här, efter inte Vallenström får hänga i fred en gång!

Jag var måntro inte sen att börja tugga på hvitlöksbiten, som hustru min stoppat på mig, och det styrkte mig så pass, att jag kunde slänga fram några ord om nyttan och behofvet af en prästs eftersändande.

— Hva' ska' vi löna honom för, om inte för det att han ska' hålla församlingen fri ifrån hin håle! lät jag.

Men jag hade knappt fått ordet ur mun, förr än jag fick en skräll öfver hufvudet såsom af den likaste danska skalle, man ska' kunna önska sig, och en skarp glasbit flängde bort en stump af näsetippen på mig. Så jag såg just grann ut en lång tid efteråt. Det var, när allt kom omkring, ingen mer och ingen mindre än själfve Roseniusen, som dök på mig. Han hade hängt på väggen öfver sängen, vid hvilken jag satt, och nu var han i kras, stackars karl. Det var inte mera igen af honom än några papperstrasor och ramen, som hängde om min hals likt en klafve på en stut.

I detsamma började det dunka i väggen och fräsa i spisen. Flickan kastade sig om halsen på Johannes och ropade:

— Fräls mej, Johannes lelle!

Och Gu' vet om hon inte till och med kysste honom, ty det lät nästan så. Men karlen var, han som vi, så fördärfvad af skräck, att han hvarken hörde eller såg, utan lät flickan hållas ända tills Kalle hann sansa sig.

— Släpp honom, flecka, och va' inte så etikätter mä' manfolk i sådana här ögonblick! skrek Kalle.

— Åh, låt henne hållas, det gör ju ingenting, för ja' ä' ju änkeman, lät Johannes.

— Men du kan väl begripa, att om skam tar henne, så tar han dej också, när hon sitter i ditt knä! fortfor Kalle. Och det bet på Johannes, så att han skjutsade af tösen halfvägs utåt golfvet.

I detsamma blef det ett sådant väsen i stugan, att vi i hvart ögonblick trodde, att hon skulle ramla omkull. Stolarne dansade hit och dit, betsmannen trillade ner af dörrposten, osten som låg på slagbordet, damp i golfvet och rullade under sängen, vattenbyttan slogs omkull i spisvrån och kaffekokarn for upp i skorstenen. Svafvelos kände vi också.

Mera tålde vi inte vid, utan redde oss att fly.

Till den ändan rusade Johannes fram att hämta sin smällpiska, som han ställt vid chifonieren, öfver hvilken Luther hängde och tittade ner skarpt och karlavuret. Och just som Johannes sträckte ut näfven för att gripa pisken, tog, min själ, Luther ett

skutt och flög rakt i synen på karlastackarn, så att bå' han och Luther slogo vidöppna i golfvet.

Jag ska' säga, att det efter den betan inte dröjde många sekunder förr än vi sutto i vagnen.

Men att komma i väg, det var löx. Märren tog i och drog, så att ryggen stod som en sprättbåge på henne. Men vi kommo inte ur fläcken, utan stodo där vi stodo.

— Läs en bön eller en vers! bad Johannes.

Men vi voro alla så anfäktade, att det bar sig inte för oss med något läsande, utan vi kommo tvärt af oss.

— Låt oss vränga våra hättor och rockar! menade Kalle. Det gjorde vi och fingo däraf ett vidunderligt utseende. Men det halp inte ändå. Märren mäktade inte flytta vagnen en tum.

— Låt oss gå baklänges rundt omkring häst och åkdon tre gånger! suckade Johannes.

Det gjorde vi ock. Men när vi kommo midt för bakvagnen, tumlade vi omkull alla tre öfver ett rep, som sträckte sig från vagnsaxeln och till en staketstolpe. Detta upptäckte vi, när vi lågo och kraflade på marken.

— Skam har bundit oss, hur ska' vi komma loss? grät Johannes.

I detta rysansvärda ögonblick påminde jag mig stålknifven, som min välsignade käring stoppat på mig, och han bet verkligen på ledingens rep, så att vi omsider vunno förlossning.

Aldrig har jag åkt så, och aldrig vill jag mera åka så, som vi den kvällen körde från Fästampen.

Det gick som en blåst.

Men en ryslig skrämsel åstadkommo vi vid återkomsten i våra vrängda kläder och vår blekhet. Själf såg jag värst ut med min afskurna nästipp, kan tänka.

— Du hade inte behöft lägga henne i blöt, så det är rätt åt dig! fräste hustru min.

* *
*

Ja, mina vänner, det här var ett elände. Det hade likväl gått något så när an, om det ändå varit den reela skam, vi varit ute för. Men det blef snart uppdagadt, att Fästampafolket

hade anordnat alltsammans för att locka till sig folk med förning och brännvin och tocket där. De hade böstat märlor i väggarne vid fotpanelen och där det i öfrigt passade sig, och genom märlorna löpte snören till allt löst i stugan. När gubbkanaljen satt i vrån och ryckte i trådarna, kunde han naturligtvis få än den ena, än den andra saken, som stod i samband med tråden, att ömsa plats eller trilla omkull eller ryckas upp.

Det var med de förhärdade snörenas tillhjälp, som han kom både Valdenström och Luther och Rosenius på fall, och med en sådan inrättning fick han ock upp kaffekokaren i skorsten, den drummeln. Men flickan hade lurat ut alltsammans, sägs det, ty hon är lika knepig, som hon, enligt Kalles utsago, är »etikätter efter karlar».

Ja, jag säger inte mer än det:

— Gu' tröste oss för fruntimmer och deras illfundighet.

Vedernamn.

En tid voro de alldeles topp galna med att lägga öknamn på hvarandra här i socknen. Här fanns knappt en reel karl, som inte hade fått sitt »kläkord», som man säger, och många af dem gå än i dag och bära på de där namnen.

Flerfaldiga af vedernamnen voro inte så rasande illa påhittade, utan djädringen så roliga. Men för den, som fick ett sådant sig tillagdt, voro de förargliga, emedan de vanligen påminde om något visst moment i vederbörandes lif, då han inte burit sig riktigt korrekt åt, då han begått en mer eller mindre redlig handling eller eljest på något sätt gjort sig löjlig eller öfvat »stollastöcken».

* * *

Gamle Lars i Stafsbygget stal en gång bara så lite som en vagnsaxel, och besittingen fick inte karlen sen heta »*Axelsson*» i all sin tid.

Det namnet och den händelsen grodde sen så in sig i folkmedvetandet, att så fort man fick höra någon annan, som hette Axelsson, var man alltid tillreds att säga:

— Jaså, den stackarn har också gjort sig olöckli' på en vagnsaxel! Jojo, Lasse i Stafsbygget har nog många medbröder i världen!

Johan i Fällan fick heta »*Svanselin*» i hela sin tid för att pojkarne kommo öfver honom en gång framme i kyrkostallet, när han hölls med att stjäla tagel till en pisksläng ur svansen på en annans häst.

En vårmorgon gick Gustaf i Påbo ut med bössan för att nedlägga en hare, som han varsnat borta i en aspdunge. Hur i hundingen han vinglade och krängde med geväret, råkade han

554

emellertid att skjuta ihjäl ett får för sin granne, och allt ifrån den stunden kallas han allmänt för »*Skytt i Påbo*».

Amandus i Dalen blef en gång alldeles välsignadt full på en auktion i Lanna. Men så knäckt han än var, hade han så mycket vett i behåll, att han begrep, att han skulle få smörj af hustru sin, om han visade sig för henne i förnedringstillståndet.

Fördenskull undstack han sig vid hemkomsten på fårkätten och somnade där.

Ifrån den betan fick han heta »*Bagge*».

Nils i Kvarnbacken gick vid ett marknadstillfälle omkring och roade folk med sina konster. Ju värre de grinade åt honom, dess besattare blef han, och till sist satte han sig i sitt öfverdåd opp på en oxe och red omkring på den ibland folket. Stackars karl, ifrån den stunden kristnades han till »*Ryttmästaren*» och det får han allt heta till döadar.

Och efter jag är kommen i tagen, kan jag rätt så gärna tala om, hur jag själf fick mitt »kläkord».

Innan vi blefvo blåbandister här i tiden, brukade vi gunås dricka glögg om juldagsmorgnarne, på det att vi inte måtte förkyla oss på vägen till ottan.

En gång hade jag väl fått ett grand för mycket, eller varit svag och medtagen förut, ty jag somnade under predikan, Gu' förlåte mig den synden, och var yrvaken och fumlig i hasorna, när vi skulle ut ur kyrkan, hvadan jag råkade dråsa utför läktartrappan, så att det brakade bå' i mej och i templet.

Det är för den skull de kalla mig »*Läktorn*».

Men det ger jag sjutsingen, för det finns gualof hundratals läktorer jämte mej här i riket.

Kontraktsprosten i grannhäradet skälldes för »lektor», när han bodde i Uppsala, så han har nog drumlat utför läktartrappan i själfva domkyrkan, och det är nog värre än att göra det i ett litet simpelt landtkapell.

Det var väl därför han våndades så grymt för att få komma hit ut och bli omkristnad till prost, kan jag tro.

Ja, det var alldeles för galet med öknamnen.

* * *

Anders i Flobäck hade en gång knipit ett par höns och för den skull fick den arme mannen heta *»Höken»*.

Var han på en marknad, fick han bums höra pojkaspolingarne kackla som hönor och närstående fråga hvarandra om priset på ägg. Både Anders och hans barn fingo utstå obegripliga kval för det där hönssnatteriets skull.

Men till sist fann dock vår gamle kyrkoherde, som var en ärans man, på att rycka udden ur de usla öknamnen.

»Hökens» äldste son, August, lyckades träffa aftal om soldatlega med några rotehållare. Emedan han var frisk och målfyllig och rask, gjorde man sig säker om, att han skulle gå igenom vid rekryteringen, och så gick August en dag bort till kyrkoherden för att hämta sitt prästbetyg, som skulle vara med vid hans antagande af befälet.

— Nå, hvad ska' du kalla dej som soldat? sporde kyrkoherden.

— Ja' vet inte. »Tapper» eller »Sköld» kunna kanske passa!

— Åhja, de äro nog lämpliga. Men ser du, August, du är mitt nattvardsbarn, och jag hoppas du tror, att jag vill ditt väl och att det gläder mig, om det går dig väl i handom. Lyd du mitt råd. Du skall hvarken låta kalla dig Sköld eller Tapper, utan du ska' kalla dig *Hök!*

I början blef August mörk i synen, och hans ögon fingo ett nästan ondskefullt uttryck. Men när han mötte kyrkoherdens blida och förtroendeingifvande blickar, blef det så småningom klart för honom, att han här fick ett råd, som afsåg det bästa för hela hans lif.

— Tro du mig, fortsatte kyrkoherden — att om du kallade dig med hvilket namn som helst, så finge du likaväl i hela lifvet heta Hök, men antager du detta som ditt namn, så bär du icke längre ett öknamn, utan ett namn, som är ditt, och ingen af ditt befäl eller dina kamrater, och icke heller folket här i socknen komma att med underförstådd förolämpning kalla dig Hök.

August öfvertygades snart, grät och tackade, samt bad kyrkoherden föra in det namnet i betyget.

Så kom rekryteringsdagen. När rotehållarne för N:o 120

Knallhult påropades och samtidigt fingo höra, att den rekryt de anmält enligt prästbevis hette August Andersson Hök, tittade de och andra närvarande sockenbor en smula förvånade och skamflata på hvarandra.

Men då de fortfarande fingo höra befälet kalla August med namnet Hök och sågo denne obesväradt och gladt lystra till detsamma, nämnde de honom också på enahanda sätt, men utan det lömska hångrinet.

I socknen spordes det snart, att August antagit namnet Hök, och sedan dess var det som om minnet af Anders' i Flobäck gamla hönsförgripelse alldeles dunstat bort. August Hök är nu en dråplig korpral, och aldrig kommer han i sommartid till kyrkan utan att han pryder den gamle kyrkoherdens grafkulle med de enkla blommor, som han kan leta sig till å våra magra sandhedar.

* * *

Men när vi andre kors- och vedernamnsbärare förnummo, hur bra det gick för Flobäcksfolket att bli af med sin »klick», gingo vi också till kyrkoherden och anropade honom om hjälp. Och det gick galant för en del af oss. Lars i Stafsbygget ändrade sitt namn från Lars Andersson till Lars Axelsson. Johan i Fällan lät offentligen i kyrkoboken kalla sig Svanselin, Gustaf i Påbo och Amandus i Dalen antogo namnen Skytt och Bagge. Det gick förträffligt. Sedan de själfva accepterat namnen och inte blefvo ilskna eller ville slåss, när man kallade dem så, tyckte man inte att det var märkvärdigt längre.

Men Nisse i Kvarnbacken och jag vi kunna inte komma ur vårt elände.

Nisse kunde inte gärna i kyrkoboken låta skrifva sig för »ryttmästare». Det var ju omöjligt, och det sa' kyrkoherden honom uppriktigt och ärligt.

Och när jag kom fram till prästegården och sporde hur jag skulle bli förskonad ifrån mitt »läktorat», så sa' kyrkoherden:

— Det är väl ingenting att sörja öfver, ty i mitt tycke klingar »läktor S.» lika bra som »Thure S.»

Men jag såg i detsamma liksom en tjufpojke glänta fram i

ögonvrån på'n, hvadan jag höll det för säkrast att öfvergifva det ämnet. Och läktoratet får jag väl dragas med så godt jag kan till min död.

Men förargligt är det, ty aldrig kan jag komma till Guds hus eller missionshuset, utan att där står någon syndapalt vid dörren och säger:

— I da' ser dä' ut att bli god plats på — läktarn.

Blåsippa.

Outgrundligt och grannt är himlens blå. Fagert, friskt och stämningsgifvande är ock den första sippans blyga blåa blick, när hon glänser fram bak den nyss urkälade tufvan.

Trolsk och lockande är den sakta smygande flodens blåa våg, som i ljumma aftnar speglar blommande hägg i strandvattnet och den höga himlen därute på djupet.

Men sannerligen för min Gud, om jag sett något härligare blått, än det, som fanns i ögonen på Greta i Nyby. Ty det var underbarare än himlens, blygare än sippans och mera trolskt och mera lockande än vågens blå.

Vi kallade henne »Blåsippan», och vi voro många gossar härute, af hvilka hvar och en drömde om att få fästa henne vid sitt hjärta för tid och evighet.

När hon blomstrade som bäst, ledo vi, hennes jämnårige, af svåra hjärtekval och det blef till ett ordspråk inom socknen:

— Om en ägde Greta i Nyby och bröd därtill, så redde en sig godt till döadar!

Själfva Sven Assarsson diktade en visa om henne, och jag minns än i dag, att en vers lydde så här:

»Om hon sutte på månens yttersta rand
Och vinkade mej med sin snöhvita hand,
Så, — fastän det ser omöjligt ut
Jag skulle nog kneka dit opp te' slut.»

Men det var blott ett poetiskt skryt af den stackars Sven, hvilken, likt skalder i allmänhet, hade så ofantligt lätt att utlofva stora och mäktiga gärningar, men så grufligt svårt att utföra det minsta grand.

Med afseende på »Blåsippan» i Nyby hade det sig emellertid lite svårt att uträtta något i kärleks- och friareväg, såväl för Sven som för oss andra.

Det var konstigt med henne, något outgrundligt på botten, som gäckade våra forskningar.

De logo, de blå ögonen, de dårade och drogo all vår längtan, all vår håg, våra tankar och allt oemotståndligt mot deras underbara djup. Men när vi kommo för nära dem, sköto de blixtar och drefvo oss på flykten.

Så gick det åtminstone för mig, och på samma sätt lärer det gått med hvar och en af de öfriga pojkarne också.

* * *

Det var en dag i början af maj, en söndagsafton, klar och halfljum.

Nedanför ättestupan i Nyby hage, där aspar då stodo mellan klippfoten och ån, plägade de första sipporna i trakten gå i blom, och jag hade lurat ut, att Greta helst höll sig där om söndagsaftnarne, medan far hennes sof på sofflocket inne i stugan och gumman var på bönemötet.

Så gick jag dit och träffade henne i lunden. Och Greta log.

Vi sutto på en tufva midt ibland sippor i rosengård, och jag såg i det blå, i det dunkla skälmska blå i Gretas ögon, tills jag kände det alldeles som i ett rus.

Jag hörde inte, såg inte annat än Greta, och till sist var det, som om jag burits bort med henne på kanten af lätta skyar.

Men plötsligt tyckte jag, att det kändes, som om jag förlorat jämvikten och börjat falla och hissna.

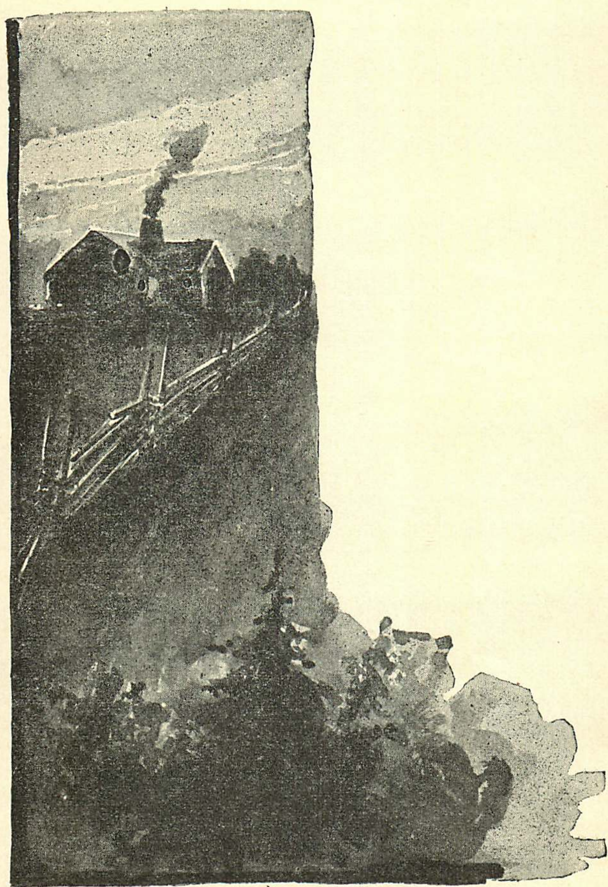
Det var en konstig förnimmelse det där, och så grep jag ett fast tag om Greta och drog henne till mig.

— Håll dig fast i mig, älskling, låt oss falla och lefva eller dö tillsammans! stammade jag.

Men Greta slet sig lös, och jag minns än i dag den konstiga blick hon gaf mig. Gu' vet hvad det låg i honom. Icke ensamt hån eller förakt, icke enbart medömkan. Kanske var det en blandning af allt det där. Men sådan var den blicken, och sådana de ord, som ackompanjerade den, att jag gick skamsen min väg, gick såsom i bakrus och vågade mig sedan icke mera neråt »sippdalen vid Nyby».

Den blef för alla tider mitt Melunapass.

* * *

Men året därpå kunde jag, så fort sipporna började spritta, icke bärga mig längre. Det drog och drog mig bortåt Nybyhållet.

— Kanhända har hon fått bättre vett och redigare tankar, hoppades jag, och förmodade, att hon nu måste gå omkring och sörja och ångra sig, sedan hon motat bort alla sina tillbedjare, den ene efter den andre. Ty det hade hon gjort under årets lopp. Och Sven Assarsson hade diktat en så kallad grafsång öfver sina grusade förhoppningar, hvilken sång vi nunade på litet hvar, särskildt på en vers, hvilken löd:

»Jag är som ett strå på villande haf,
Som längtar att sjunka i djupan graf,
Men för's mot min vilja af brusande sjö
Att slungas i sanden på sorgens ö . . .»

Jag drogs alltså en söndagsafton året efteråt bort till aspdungen vid Nyby. Men denna gång smög jag mig först upp på ättestupan för att spionera ut, om Greta var därnere, nu som förr. Det var inte utan att jag hoppades få se henne därnere i sorg och tårar öfver sin ensamhet, och så tänkte jag, att hon skulle blifva glad åt den, som komme och ville trösta henne.

Snart befann jag mig däruppe bakom tallen, som än i dag står på bergstoppen, och så tittade jag andfådd och nyfiket ner i dälden.

Minsann satt hon där icke på samma tufva, där jag för ett år se'n suttit och drömt med henne.

Men — »gamle baronens» yngste son var nu hos Greta och höll henne i sin famn.

Det var som på ett hår när, att jag ramlat ner öfver dem. Och Greta tittade i ansiktet på'n och lekte med hans mustasch, och när han förde upp hennes hufvud och böjde sig ner och kysste henne, hvilket han gjorde gång på gång, slog hon armarne om halsen på'n och skalf som löfvet på aspen, hvarunder de sutto — och — — — ja — jag kan inte tala om mer.

* * *

Inte så särdeles långt efteråt började vår »Blåsippa» märkbart vissna. Hon hade tittat för högt, alldeles för högt, tills hon

fått smuts i ögonen, smuts, som skafde, och så måste de omsider börja rinna natt och dag.

Och dessa beständiga flöden gjorde dem matta och glanslösa, ja, nästan färglösa. Det blå i dem, som så dårat oss, förbleknade allt mer och mer, och framåt eftersommaren sa' Sven en gång:

— Jag stal mig härom sistens till att få se Gretastackarn. Vet ni, blåsippan håller på att bli en hvitsippa.

* * *

Framåt hösten skulle vi en kväll fram till herregården för att hurra, när unge baronen kom hem med sin rika brud, hvilken han skaffat sig i Göteborg.

Uppåt hela allén brunno marschaller och vid uppkörsvägen var en stor äreport. Där skulle vi stå och hurra, när de unga kommo framsprängande. Och för att vi skulle göra det med kläm och gamman fingo vi dricka punsch så att det stod härliga till.

Gu' vet, huru vi ändå kunde hurra för honom, som för oss brutit det grannaste blomster vi hade en gång i vår enkla dal. Men det var väl punschen, som gjorde't.

Det var väl också den, som åstadkom att vi kunde gå och sjunga på hemvägen, så att det skallade vidt omkring.

Utan att tänka på'et fortforo vi att tralla, när vi gingo förbi grinden öfver vägen upp till Nyby.

Men precis som vi voro midt för vägskälet, stötte vi tillsammans med gamla Märta i Åbo, som kom uppifrån gården med en lykta i handen.

— Sjong inte visor, pojkar, här midtför; det ligger ett lik däroppe! sa' hon.

— Hvem är döder där? sporde vi.

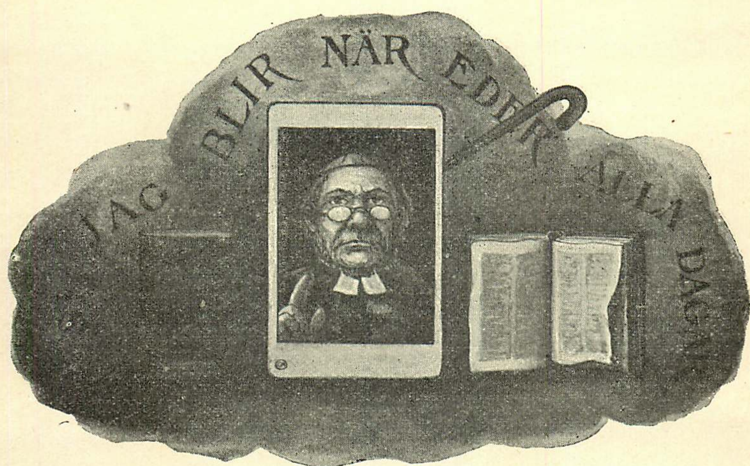
— Greta slocknade för tio minuter se'n!

Vi sjöngo inte mer och sa' ingenting heller på länge.

Men till sist, när vi skulle skiljas åt, yttrade Sven, som var den grundrikaste af oss allesammans:

— När orkanen kommer, bryter han af de späda blomstren!

— Ja, det gör han! Men hva' ä' vi i alla fall för folk, som kunnat gå åstad och hurra för orkanen? inföll Henning i Gölen.

JAG BLIR NÄR EDER ALLA DAGA

En riksdagsmannakandidat.

Jag vill minnas, att det är någon rätt bemärkt person som sagt, att vi svenskar äro ett fasligt opolitiskt folk.

Men det är osanning. Ty det hände en gång, att vi åtta månader före ett riksdagsmannaval och medan riksdagen ännu pågick började gruffa och gräla om hur vi skulle ställa våra påsar vid det blifvande riksdagsmannavalet. En så storpolitisk anda hade vi det året.

När pastorn fick nys om, att vi allaredan börjat syssla med valtankar, greps han af en mycket helig vrede, hof upp sin muns röst och varnade oss väldeligen sägandes, att det vore allt för tidigt samt att vi löpte i fåvitsko och ogjordt väder.

— Det är tids nog att sälja skinnet, när björnen är skjuten, lät han.

-- Men det skadar inte att ackordera om priset, så att man kan afgöra, om det lönar sig att kosta skott på'n! svarade Danjel i Ågård.

Då blef pastorn, förstås, allt rasnare och sa', att Danjels själ vore på rysansvärda villovägar, samt dräpte till med en annan bild, ty han talar visliga och uti bilder.

— En man friar inte till annor kvinna, så länge hans hustru ännu lefver! förmanade han och stillade sig med en pris snus.

— Hvad som kan göras i dag, bör icke uppskjutas till morgondagen. Och fria och se ut riksdagsmän kan man göra när hundingen det faller en in! genmälde Danjel.

När pastorn fick höra de orden, blef han med fog särdeles förgrymmad och mente på, att Danjel var besatt och hade Satanas.

— Då vill du väl, du vredenes usla käril, redan medan jag lefver och verkar och innan jag än fått pastorat se ut min efterträdare! röt den förbluffade och af vrede darrande komministern.

— Nehej, det gör ja' inte, för det vore då alldeles onödigt! lät Danjel.

— Onödigt! Hvarför det?

— Det finns ett språk i bibeln, som passar så grufligt bra in på pastorn och hans förblifvande vid det här annexet.

— Hvilket då?

— Jo, det står: »Si, jag blir när eder alla dagar!» citerade den sabla Danjelen. Och allt argare blef prästen, så han måste till sist gå bort och inte bry sig om våra politiska spekulationer och rackarestreck.

Och inte heller hade det lönat sig stort för honom att allt för energiskt träda upp däremot. Ty Erik Andersson, som genom sina tvenne giftermål och genom sina söners och döttrars giftermål har släkt i hvarenda socken i hela valkretsen, hade längesedan skickat ut sina anhöriga att verka för honom till hösten. Det hade han hållit på med i 15 år vid hvarje omval, men än går han här och tänker nog som så, att trägen ska' väl vinna.

Tre år förut mutade han med brännvin och spenderade dråpligen och med stora kostnader. Men det halp ändå inte.

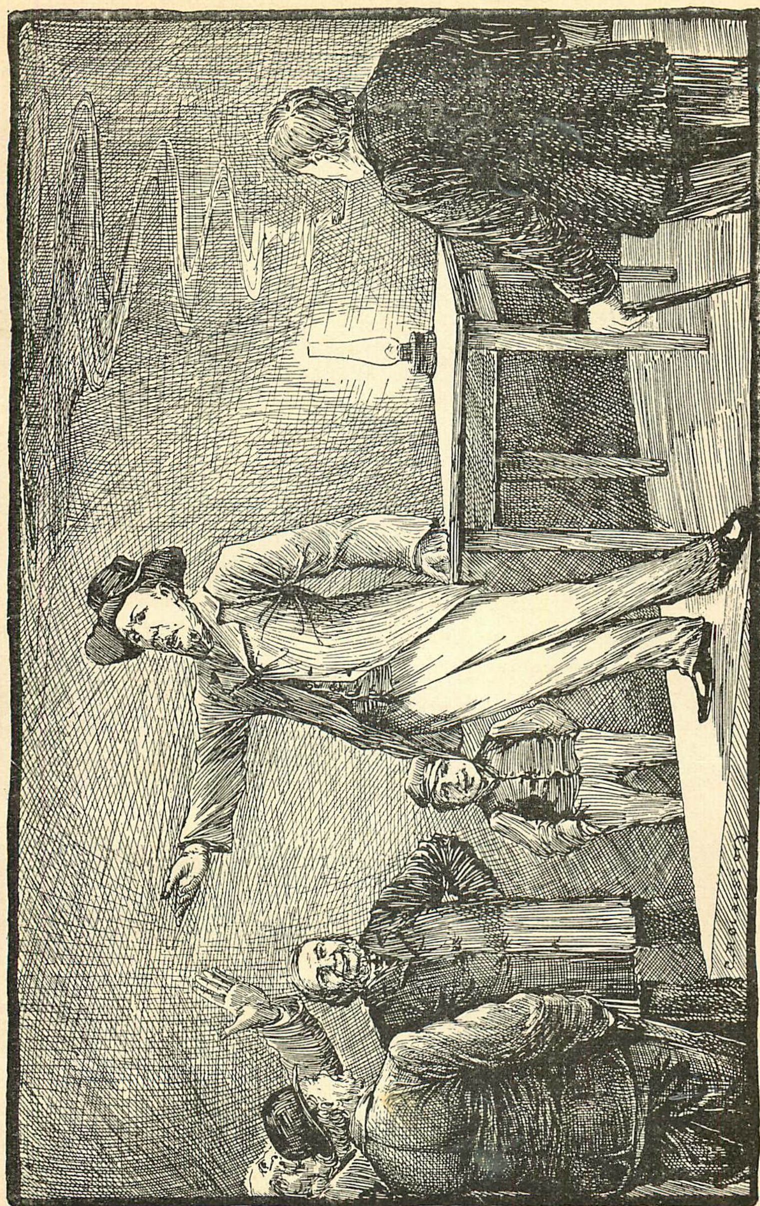
Nu skulle han uppträda som nykterhetsvän för att se om det tog bättre.

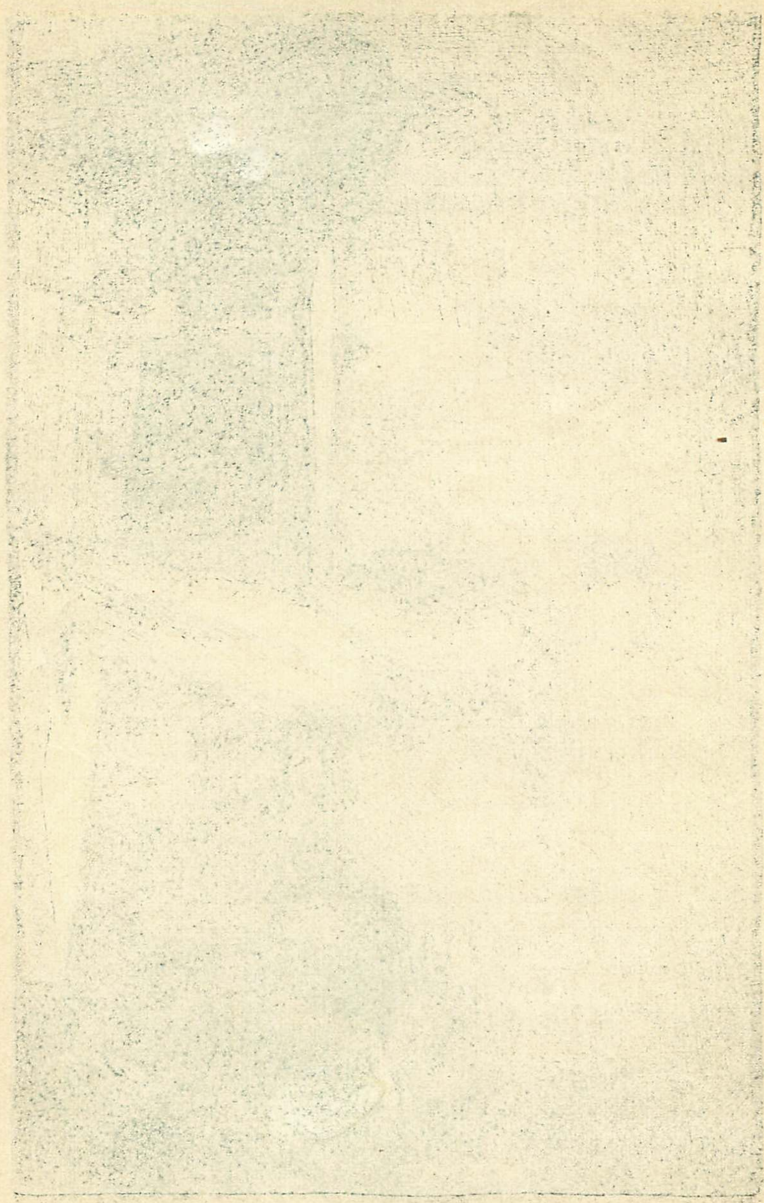
Vidare hade vi en tio, tolf andra, hvilka fikade efter platsen och gingo omkring i socknarna och skällde ut dels hvarandra och framförallt den riksdagsman, som fungerade, hvadan vi börjat få rätt ombytligt och trefligt om dagarne, och nytt prat tröt oss, gualof, inte.

Den stackars riksdagsmansmoran gjorde under tiden inte annat än gråt och grät från kväll till morgon. Och hon kunde väl inte annat efter allt det rysliga onda, som hon jämt och samt fick höra, att hennes man begått och beginge däruppe i riksda'n. Dom hade till och med gått så långt, att de beskyllt honom för kurtis med varietédamer.

Så hände det en dag, att riksdagsmannen skref ett bref och bad oss säga vår mening rent ut om regeringens rösträttsproposition.

Till den ändan kommo vi ihop mangrant uti sockenstugan en afton och där var Johannes Blomqvist närvarande.

Denne hade varit 3 år i Amerika och eftersom han varit så vidt ute, så visste han mer än vi och det sades också, att han skulle ha' god utsikt att få många röster om hösten. Ty han hade, som sagdt, sett mer än en gryta koka och begrep sig på politiken.

Nå, rösträttssaken kommo vi inte in på, utan gåfvo henne attan, ty det var roligare att höra de olika kandidaterna rycka fram med sina åsikter i ett och annat.

Till sist sa' vi till Johannes Blomqvist, att han borde säga sina tankar om landets förhållanden.

— Well, döbbelju! sa' han och gick fram till sockenstugubordet.

När han kom dit, stod han en stund och ref sig i hufvudet och letade tydligen efter något riktigt kraftuttryck att börja sitt tal med. Rätt hvad det var, fann han det, slog näfven i bordet, talade och skrek:

— Hundra par trasor! Dä' duger inte! Där sitter di uppe och ha' två stora kamrar. Hva' ska' dä' tjäna till? Nej, di ska' hyra ut den ena och hålla sig allihop i den andra, ty det blåser en frisk vid genom Sweden och morgonrodnaden går upp i öster!

— Bravo! Anagga den Blomqvisten, det hörs, att han varit ute och fått reda på mer än vi, som suttit hemma. Gå på bara i ullstrumporna! hojtade vi.

Och Johannes Blomqvist vräkte än en gång näfven i bordet och började som förut:

— Hundra par trasor, hva' i helgotte nu då! Där finns ju en hel hop riksdagsmän, som ä' så uschliga och odugliga, att dom andra inte kan ha dom ibland sej, utan måste gallra ut dom och samla ihop dom i åtskilliga utskott, där de bara ligga och sofva och dra sej på motionera och försena voteringen. Nej, rensas bort ska' dom, så att det endast blir prima folk i riksdagen, ty det blåser en frisk vind genom Sweden, och morgonrodnaden går, min själ, upp i öster!

Johannes hade inte väl hunnit med det sista ordet, förr än vi nästan började vråla af den mest intensiva förtjusning, och en gubbe vardt så lefvande glad, att han i hänförelsen viftade med käppen, tills han dräpte ner taklampan, så att fotogen och

glasbitar strömmade ner öfver en hel mängd visa och politiska hjässor.

— Bara gno i väg! Vi vill höra mer, tjöto vi åt talaren, som också själf blef allt mer och mer uppeldad.

Än en gång dängde han sålunda till i bordet, så att det blef tyst i salen, och sedan röt han på nytt:

— Hundra par trasor, en sådan hushållning här ä'! Håller di sej inte med en budget på 100 millioner och därutöfver! Well, det går inte! Nej, di ska' sälja *geten* och gå sina *bud* själfva, ty här blåser en frisk vind genom Sweden och, ta' mej attan, går inte morgonrodnan fram i öster!

Nu kände jublet inga gränser. Vi togo Johannes Blomqvist på våra händer och buro honom kring salen och hurrade så att sockenstugan darrade och skälfde på sina grundvalar. Johannes blef vår kandidat med ens.

Men skolmästarn stod ute i förstugan blek af räddhåga och påstod att vi blifvit galna.

Det voro vi då, gualof, inte, fast ett grand politiska voro vi allt i den stunden.

Pila-Jöddens porträtt.

År efter år får man det, gualof, bekvämare och bättre på alla sätt och vis.

För omkring 10 eller 15 år sedan fingo vi lägga af miltals bara för att få köpa ett skålpund snus eller en fjärndel kaffe. Men nu ha' vi minsann en handelsbod i hvarenda by, så att man inom en handvändning kan få allt hvad man behöfver och lite' till ändå.

Har man lust för det, kan man alltså nu för tiden må väl och inte behöfva sakna någonting äfven ute på det rama s. k. bondlandet.

Det var nog dessa bekvämligheter, som skolläraren åsyftade, då han häromsistens höll ett föredrag för gamle Sven Karlsson i Hulan och sökte visa denne, att den gamla goda tiden inte hade något att säga emot nutiden.

— Äta vi kanske inte bättre nu än förr? sporde han.

— Jo, gudnås! sa' Sven.

— Bo vi inte bättre?

— Åhjo!

— Åka vi inte bättre?

— Nå, dä' medges!

— Ha' vi inte likare arbetsredskap, smidigare plogar och bättre yxor?

— Dä' förstås!

— Ha' vi inte snyggare hem?

— Dä' må så vara, men *sofver* ni bättre då nu för tiden? frågade Sven i sin tur. Det kunde skolläraren inte svara på utan spottade och gick sin väg.

Det må nu vara med sofvandet hur som helst, ty sömnen beror mycket af huru dana nerverna och samvetet äro, men säkert är, att hvad bekvämlighet anbelangar, ha vi ingenting öfrigt att önska oss.

I vår by ha' vi till och med kommit så långt, att vi bestå oss med egen fotograf, som gör oss hur stora eller små vi önska, ja, han är till och med så »utstoderad» att han kan ta' oss i sky om det kniper.

Roligt är det att ha en sådan där konstnär in på dörrarne, men det är inte utan att det kostar fläsk, som man säger. Ty det är icke nog med att korten kosta rätt mycket, utan fruntimren måste ha granna klädningar och löständer, innan de fotografera sig, och det ena med det andra tar hårda tag i den »förtröckte jor'brukaren».

Allt hvad vi kunnat nå och klå går därför bort till handlaren och fotografen och tandisättaren i byn.

Fotografens förekomst midt ibland oss har sålunda inte varit till oblandad välsignelse, fast det gubevars mången gång har varit bekvämt och roligt att ha honom.

Han kom hitdråsandes med sin maskin tidigt en vår och byggde sej en barack på handlarns tomt.

När han fått allting i ordning, skulle han, förstås, rita af sin hyresvärd för att få platsens störste maffe att skylta med.

Nu är handelsmannen eller »Pila-Jödde», som vi kalla honom, en sådan där sprattlejösse, som aldrig kan hålla sig stilla, utan han dinglar och svänger med kroppen och kränger med ögona jämt och samt, så det var minsann inte lätt för fotografen att göra honom rejält och bra.

Hur många gånger Pila-Jödde satt, vet jag inte, men till sist fick fotografen ett helt dussin kabinettskort färdiga utaf'en. Särdeles bra voro de inte, ty det var nästan omöjligt att känna igen karlen.

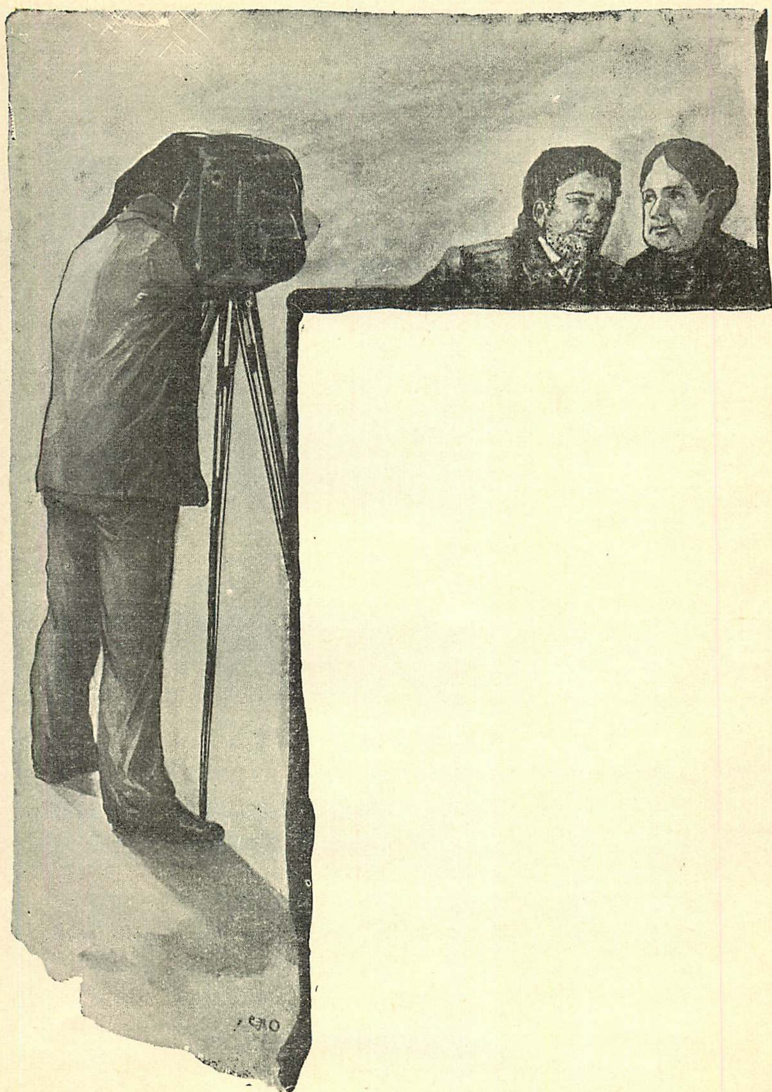
Också kasserade Pila-Jöddens hustru bums alla korten.

— Usch, så du sir ut, precis som en gammal apostel. Släng ut korta, för ja' gitter inte se dem! väsnades hon.

— Släng ut! Tror du inte att dom kostar slant! Nä, då tar ja' förr ut dem åt botiken och säljer dem som »Mårten Luther», lät den krabaten.

Det gjorde han också, och rätt i rappet hade vi en Luther på väggen lite' hvarstans i socknen.

Det där tyckte den sabla fotografen bra om, så han kopie-

rade Pila-Jöddens plåt allt hvad han orkade och denne sålde »Luther» så att det hvisslade efter'et hela våren framåt.

Så en dag kom länsmannen ner till Skrikebo och skulle panta hos Andreas, som inte varit människa att amortera sitt banklån, emedan han fått lägga ut pengar för tre dussin kort med ty åtföljande nya klädningar och tänder åt sina fyra döttrar. Rätt som länsman gick därinne och glodde på bohaget, funderande på hvar han skulle klena fast sina bomärken, fick han se Pila-Jöddens kort på väggen ofvan sängen.

— Hvem är dä'? Ä' dä' en släkting? sporde han.

— Nähä, dä' ska va' Mårten Luther, vår store lärofader! suckade hustrun.

— Luther! Dä' ä' lögn! Dä' ser nästan ut som om dä' vore Pila-Jödden! grinade länsman.

Hur det var kom det ut ibland oss, att länsman inte ansåg våra kort för porträtt af den riktige Luther och vi drabbade på Pila-Jödden. Men han svor och stampade och bedyrade.

— Ta' mej attan ä' dä' inte Luther, dä' måtte ja' väl veta bättre än länsman, som inte begriper Guds ord eller kanske nå'nsin har hört talas om Luther!

Det kunde han då ha' rätt uti, så vi läto korten hänga.

Men så hände det en dag, att Nils Månssons nya hustru i Fällebo kom ned och skulle sitta för fotografen. Hon såg bra ut och Nils tog henne just för hennes vackerleks skull, när han varit änkeman en tid. Rädd var han om henne, som om sitt öga, ty han var kär i henne ännu, gubbakräket, eftersom de inte varit gifta stort mer än tre månader.

Nå, när nu den unga moran slutligen satt sig framför fotografen och visste, att det gällde hålla sig stilla, blef hon röd och darrade, så det ville sig inte alls med aftagandet.

Då sa' fotografen till Pila-Jödden, som gick där inne och hoverade sig i atelieren och verkade störande:

— Gack fram till henne, du som är bekant med henne och förklara, att dä' inte är farligt och att ho' ska' se glad och nyter ut!

— Gärna dä'! svarade Jödde och gick fram till moran, tog henne om lifvet, lutade sig intill henne och sa':

— Titta på mej och se ut som en fästmö!

Hon kunde inte annat än glo på Jödde och dra' på munnen. Men i detsamma ögonblicket passade fotografen, den syndaren, på att ta' dem bägge två utan att de visste det.

* * *

Ett par söndagar efteråt stodo vi som vanligt före gudstjänsten och trängdes och glodde framför fotografens skyltlåda. När vi så' stodo och gapade som allra bäst, började Nils Månsson, hvilken befann sig midt inne i högen, att svärja och regera som en tosing.

— Hva' står på? Har du fått klöfsjukan? sporde vi.

— Klöfsjuka'! Ja' har fått det som värre är! Sir I inte, att ja' fått Pila-Jödden bredvid hustru min? väsnades han.

— Pila-Jödden? Ä' dä' inte Luther? mente vi.

— Jo, dä' ä' just en grann Luther, dä' är ju Pila-Jödden lifs lefvandes! skränade Nisse och satte i väg åt handlarns till. Väl var det, att inte denne var hemma, ty då hade gubben nog gjort sig olycklig på'n i sitt ursinne och svartsjuka. I stället kom han dragandes med Pila-Jöddens käring.

— Är dä' inte eran man, som står där och håller om lifvet på hustru min? vrålade Nisse, när de hunnit ner till skyltlådan.

— Jo, visst är det han! Och si så ho' myser åt honom, det lättfärdiga stöcket! rasade »Pila-Jöddan», som vi kalla henne i hvardagslag.

— Ja, si så ta' mej den fule gör hon inte dä'! inföll Nisse med gråten i halsen och så förtviflad, att han inte visste till sig.

— Jaha nog kan dä' va' trefligt mä' en ung och grann hustru, men det har allt sina vedermödor också! mente vi och kunde inte tycka annat än tillställningen var både ynklig och löjlig.

»Pila-Jöddan» var inte just nådig att skåda, där hon stod med gnistrande ögon framför skylten.

— Handlarn och Nisses hustru få nog ingen treflig sabbat i dag, och det är då rätt åt dem, enär de inte hålla sig bättre! hviskade fruntimren sinsemellan.

Därvidlag spådde de nog sant, ty så fort pastorn kom ur kyrkan efter gudstjänsten, fick handlarfrun fatt honom och hade

FOTOGRAFI
ATELIER

honom först ner till att syna kortet och sedan in att skrifta Pila-Jödden i två timmars tid. Och han hade knappt slutat denna sin straff- och botpredikan förrän Nisses dräng kom körandes för att hämta honom ner till Fällebo i och för samma arbete med moran där.

Det blef ett fasligt rumor i socknen och ett prat utan all ände. Först när det gick så långt, att Jödde och mor Nisse kommo in för kyrkorådet, reddes härfvan ut, och skulden vräktes på fotografen, såsom rättvist var. Men denne, som inte ville stå ensam och skämmas, talade då om Pila-Jöddens manöver med Luthers porträtt, och därigenom blef handlarn den egentliga syndabocken.

Nu är fotografen och han, gualof, de värsta ovänner i världen.

Ett valknep.

Det är obeskrifligt hvad de stora och de mäktiga här i världen kunna drifva igenom saker och ting, och hur djupt de kunna grunna, när det gäller att befrämja sina egna intressen, fördelar och penningpungar.

Anagga mej, har det inte till och med hörts och sports, att kungar och ministrar äro i stånd att drifva igenom anslag till nya »geväder och skepp med pansar på», precis tvärt emot hela folkets önskan, och fastän kungen och folket och ministrarne och hela världen vetat, att det icke fanns pengar te't.

— Nå, hur bära de sig då åt? frågar ni. Muta de riksdagsmännen med champagne och vasatrissor och silfverkäppar?

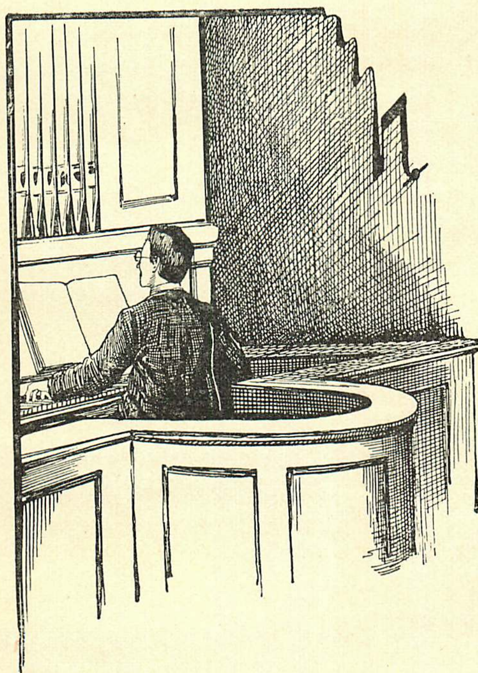
— Nä' gubevars!

Men de sprida i stället ut ett litet rykte om att det är liksom lite oroligt i världen samt lura mig och andra att skrifva i bladen under rubrik: »Krigets åska börjar mullra på afstånd, och svarta ovädersmoln skocka sig vid horisonten». Och då blir det bums nya geväder och skepp med pansar på.

Förbanska mej tror jag inte, att tyske kejsaren själf vånglade ihop hela »krisen i Orienten» bara för att skrämma sig till en rejälare flotta. Fastän det härvidlag kom lite' andra och djädrigare saker med i spelet än han beräknat.

Ja, de store och mäktige i världen, de kunna göra hvad de vilja och uträtta för oss småfolk alldeles otänkbara saker; det är då visst och sant. Och jag vill nu bevisa detta genom att tala om, hvad nämndemannen Johannes Gummesson i Espåsa socken fann på och hur djupt och illfundigt och storgubbavuret han gick till väga för att freda sig för en liten förlust.

* * *

Johannes Gummesson hade i en utaf de norra socknarna i häradet en systerson, som var den styfvaste pojke på bälgaspel i hela världen och den värste illvrålaren i kristenheten till att sjunga.

En gång när nämndemannen var däroppe på gille och knäckt och mosig och knölkvist, som man säger, fick han höra pojken sjunga och spela och blef därvid så gripen af tonernas makt, att han svor och betygade, att pojken ovillkorligen skulle bli »uljenist».

— Han har gåfvor te't! förklarade han.

— Men han har inga medel te't! lät pojkens far.

— Pengar och medel har ja', och ja' ska' bekosta lärdomen, lofvade nämndemannen.

När han blef nykter, ångrade han sig visserligen, men det stod inte att ändra, ty en nämndeman får ju lof att stå vid sina ord, det är ju gifvet.

Men han bedref det så, att pojken, när han verkligen »gått igenom studierna och blett uljanist», fick gifva ifrån sig en revers till morbro' sin på allt det denne lagt ut för lärdomen.

När det sedan blef fråga om plats, ville det sig likväl inte för ynglingen. Han sökte och sökte och profvade öfver halfva världen, men det slog alltid bom för honom, och det såg hundingen så mörkt ut för nämndemannen att få ränta på sina pengar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Espåsa socken, där nämndemannen bodde, hade de inte nå't orgelverk i kyrkan, utan de redde sig med en gammal klockare och blefvo nästan lika saliga för det.

Men en vacker dag började nämndemannen ifra för ett orgelverk, ifra så, att det var alldeles förskräckligt. Han väckte motion om'et och talade för'et på kyrkostämman och skref ut en insamlingslista samt tecknade själf fem kronor för det höga ändamålet. Och efter han var en i allo välaktader och redlig man och en storgubbe i socknen, så dref han besittingen igenom saken, så att orgelverket efter mycket bråk och krångel blef inköpt och uppsatt i kyrkan.

Den gamle klockarn, som i 40 års tid stått där och ansträngt sin galepenne, fick en liten pension; och så skulle där,

gubevars, sättas till orgelnist, ty det begrepo de, att när de fått orgel, behöfde de allt en orgelnist också. Dummare va' de inte.

Då gick nämndemannen i löndom till sin släkting och sa' till honom.

— Nu ska' du söka tjänsta och hålla hemligt, att vi ä' släkt, för eftersom ja' styrt till med orgelen, som i alla fall blir en tunga och ett onus för sockna, så ä' di förbannade på mej. Och få di veta, att vi ä' släkt, så vilja de kanske gina mej vid tillsättninga.

— Jaha! lät släktingen, som va' orgelnist.

— Också ska' du vid profvet inte spela några privilejer eller prejulamenter eller hva' dä' heter hvarken fȫre eller efter psalma, utan när dä' börjar, ska' du dråsa in på henne tvärt mä' dä' samma du sätter dej te' verket, och när psalmen ä' slut, så ska' dä' va' slut med spelannet också!

Detta tyckte orgelnisten förstås inte om, utan gjorde flerfaldiga invändningar emot'et.

Men nämndemannen sa':

— Ly' du bara mitt rå', så får du tjänsta, för ja' vet hur en ska' bekröka sig, och så ska' ja' mä' mitt inflytanne hjälpa däj!

— Ja' får väl dä' då! suckade orgelnisten.

Det blef bara två, som profvade, och släktingen var den förste. Han gjorde som nämndemannen sagt, samt barkade in på psalmerna i ett huj, utan för- eller efterspel.

När sedan den andre kom för att aflägga sitt prof, gick nämndemannen till honom på kyrkobacken och tog honom litet afsides samt talade om, hur den förste spelat. Han rådde nu denne att »spela lite' grannt bå' före och efter verserna, ty sockenboarna tyckte att det vore så ljufveligt och upplyftande att höra lite orgelverksmosik», lät han.

Den andre gjorde så och knäckte till med så långa preludier, att det var rent omänskligt.

Fram i veckan höllo de röstägande byastämma och beslöto sig för att de skulle ta' den siste, eftersom han spelade så drillande fint.

Men nämndemannen satt tyst och yttrade inte ett ord.

— Ska' inte I uttröcka eran åskådning i saka! mente de andra slutligen till honom.

— Rösta ni, som ni vell, jag vell inte lägga mäj i'et eller öfva nå't tröck på er! Men så möcke vell ja säja, att ja' tvår mina hänner, ifall ni tar den siste. För blir här biskopainvantering, så blir församlinga ålagd att skicka honom åt en ny skole, och det kommer att kosta oss fläsk, och ja' tänker, att orglamosiken är oss dyr nog ändå.

— Åt ny skole? Va' han inte utlärder då?

— Nä', så få förbanska mej han var god för att spela som en riktig uljenist! förklarade nämndemannen.

— Hva' i hunsingen säger ni? Och vi som töckte, att han spelade så gudommeligt!

Nämndemannen log ett medlidsamt löje:

— Så möcke har jag då varit ute i vära, så jag förstår att han inte var rejäl i spelninga. Hörde ni inte hur han for bå' till och ifrå' än te' höger och än te' vänster på taplaturen och letade och trefvade och sökte hit och dit, innan han var människa att hitta den rätta melandien, och när han då ändtligen efter sju sorger och åtta bekömmer fått håll på psalmtonen och kom te' slut, så fick han hålla på en farlig ti', innan han dugde te' å' stanna verket och få dä' te' att tiga. Tvy sjuttan! Nä, tacka vell ja' då den förste. Så fort han la näfvarna på urgelen så lät dä' som en psalm ska' låta, och när dä' va' slut, så va' dä' slut. Men gör ni som ni vell! Ja' vet nok, hur ja' röstar! slöt nämndemannen.

De andra refvo sig i hufvudena och började grunna.

— Jaha, nämndemannen har, min själ, rätt när en tänker på saka, och ett helseke skulle dä' bli om vi togo en, som vi finge hålla i ny lära. Det var då skam så löckeligt, att vi hade den här öfverläggninga! — Ja, en trefvare var han på urgelen, den siste, dä' få vi lof erkänna! sa' det andra folket.

När så valdagen kom, fick nämndemannens släkting minsann hvareviga röst, och se'n dröjde det heller inte så värst länge, förrän den förre fick ränta på sina pengar.

* * *

Jojo, de store och de mäktige de kunna lura ut sakerna, så att de själfva förtjäna på'et. Men vi ska' inte va' afundsjuka och missunnsamma på dom för det. Ty det finns en värld efter denna, och där töra de kanske få svida och ha' hett om öronen för alla sina djäklastrecks skull.

10 v5
0
6 1
3
Tor Björnsson
i
Knutstorp

Kyrkostötsval i Halla.

Halla är, som hvar och en vet, patronellt, och baronen på Hallaholm är den, som sätter till präst i pastoratet, hvilket inte just är att stöta sig öfver, efter som baronen i alla fall släpper till boställe åt kyrkoherden och får måla, putsa och bota kyrkan, när några skavanker uppstå.

Men baronen rättar sig inte efter församlingsboarnas mening ett dugg, utan kallar och utväljer själasörjare efter sitt hjärta och sinne. Och eftersom han har varit ryttmästare i sin mannaålder och syndare och rik man för öfrigt i all sin tid, kan man nog tänka sig, att han inte ska' begripa sig på predikan och Guds ord så bra som det fattiga folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, så dog den gamle pastorn en eftersommar samt blef begrafven, och då skickade domkapitlet dit en andans man, som de hade till skjutshäst inom stiftet för att påta in för en tid, när döden kom och gjorde en lucka i de ärevördigas led.

I predikstol och på stämma var denne vikarie nog så klen, som möjligt var, men han var likväl beskedlig och medgörlig och gjorde allt hvad man bad honom.

På den grund tänkte orgelnisten i Halla, hvilken alla dar varit en filur, att han skulle söka tjäna sig litet pengar på den stackars vice pastorn.

Så en söndag, när de voro ensamma i sakristian, sa' orgelnisten till honom:

— Om pastorn vill ge mig 500 kronor, ska' jag lära honom ett knep, hvarigenom han kan få pastoratet.

— Jaha, kunnen I förhjälpa mig därtill, så skolen I visst få femhundrade det första jag blir i tillfälle att betala dem! genmälde pastorn.

Och så lärde orgelnisten honom, att han gärna kunde svärja

en liten flänga, och låtsa som om han vore jägare och att han tyckte om hästar och hundar och fruntimmer också, när han kom till tals med baronen.

Pastorn lyssnade med bäfvan och fasa till dessa ord, samt runkade på hufvudet, men gömde dem i alla fall noga i sitt hjärta.

Några dagar därefter vardt den vikarierande pastorn uppbjuden till baronen på Hallaholm.

— Dricker pastorn ett glas punsch eller måhända hellre en grogg? sporde baronen.

— Tackar ödmjukligt! Visst tusan dricker jag punsch, men grogg är förbanska mej ännu bättre! svarade pastorn, som icke förgätit en bokstaf af det orgelnisten sagt.

Baronen spände ögonen i honom.

— Bravo! så ska' en präst tala. Han skall vara såsom en annan människa och i sina åthäfvor lik annat folk! Skål och välkommen till Halla!

— Skål! — Åh, det var en böfla charmant whisky!

Baronen vardt genomförtjust och klappade vikarien.

— Kanske pastorn är road af jakt också!

— Jakt! Visst i helseke, herr baron!

Allt belåtnare blef den gamle ryttmästaren, ty ju längre det led, ju värre svor och turnerade pastorn, och innan de skildes, hade de gjort upp ett jaktparti till någon dag efteråt.

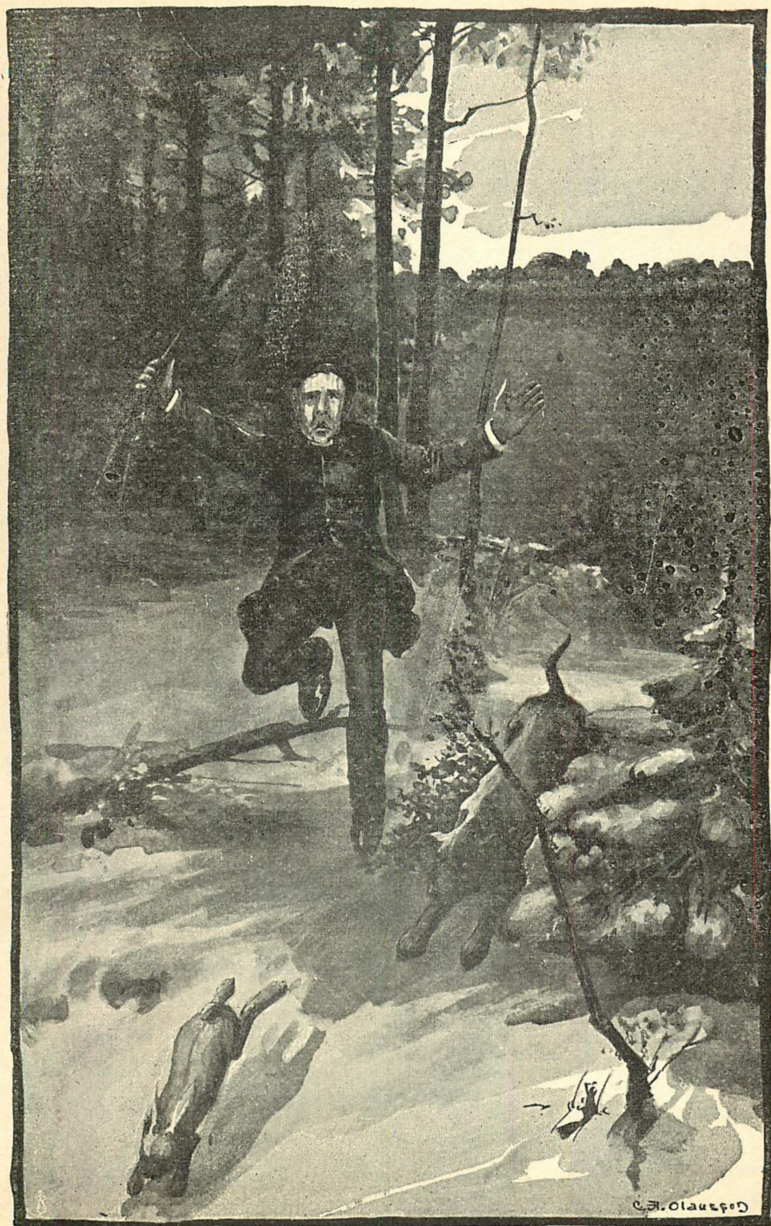
* * *

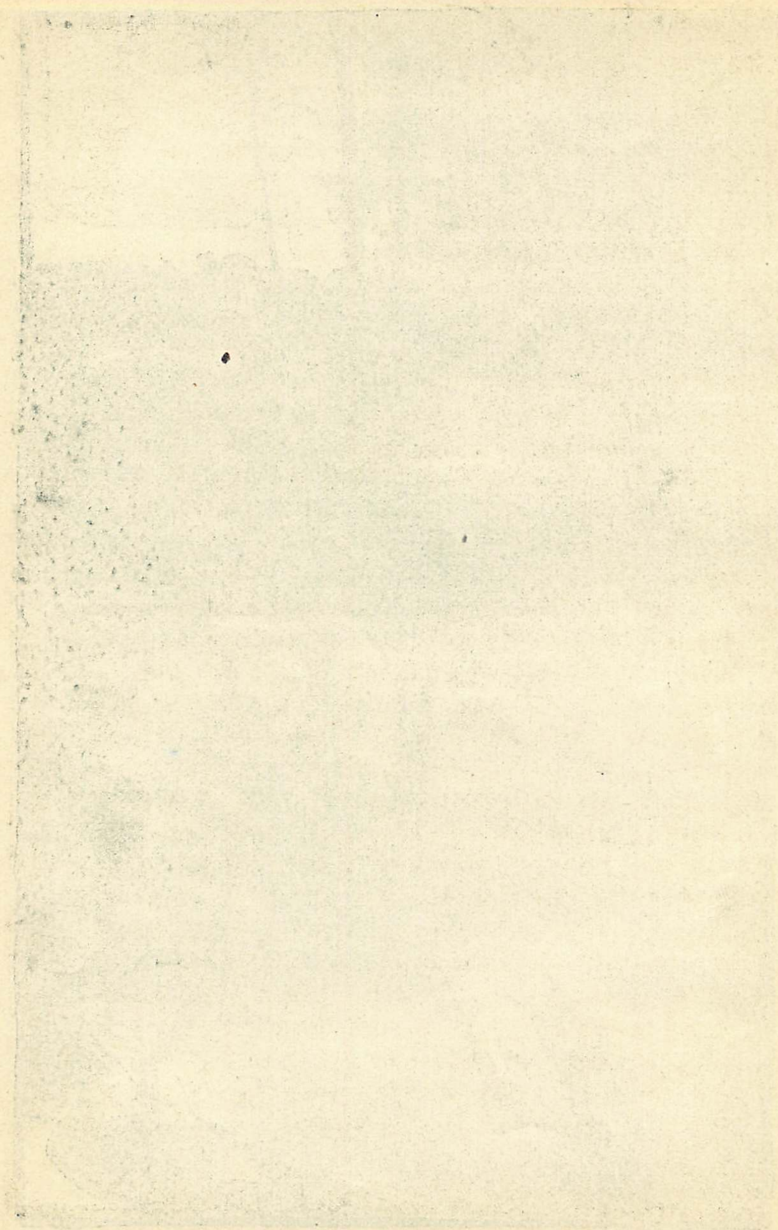
Pastorn var inte glad åt det, ty aldrig hade han varit på jakt förut, men orgelnisten, hvilken han anförtrodde sina bekymmer, skaffade honom en bössa och sa':

— Gör bara som baron säger, och om han frågar, hvarför inte pastorn skjuter, så säg, att pastorn ville låta baronen göra de trefligaste skotten.

Kom så jaktdagen och herrarne möttes på utsatt ställe.

— Tag nu hundarne, herr pastor, och gå upp på bergåsen därborta samt släpp kopplet. Jag går nu och ställer mig vid ett pass. Pastorn kan ju se'n följa drefvet efter! sa' baronen och var glad.

C. A. Olausson

Det var ingenting annat att göra.

Pastorn förde upp hundarne på bergshöjden samt släppte dem lösa. En liten vändning sprungo de omkring och nosade, men rätt i rappet fingo de upp och så bar det af i vildaste fart.

Pastorn tog till att springa efter så som för lefvande lifvet, ty baronen hade ju sagt honom, att han skulle följa drefvet. Öfver stock och sten och vindfällen gick det i svåra bukter. Svetten lackade af pastorn, pantalongerna söndersargades, och själf höll han på att mista andan. Men sprang gjorde han, sprang och tog skutt som en ekorre, sprang såsom ett vilddjur, sprang värre än om det gällt lifvet, hvilket det också gjorde, ty det gällde ju ett pastorat.

Och undan gick det. I têten flög haren, efter honom hundarne och hack i häl efter dem stormade pastorn fram. Det var ett härligt, ett enastående dref. Omsider svängde bukten af mot baronens pass. Haren kom i skotthåll och föll för patronus' skott.

Men innan djuret stannat i sina kullerbyttor, voro hundarne på platsen, och i samma vefva tumlade äfven pastorn halfdöd fram och störtade till marken bredvid haren mellan hundarne.

Baronen blef alldeles förbluffad vid denna syn.

Men omsider begrep han schäsen, begrep hur dåligt det var beställdt med jaktförståndet hos den ärevördige, som låg där flämtande. Och så knäckte denne synddrypande patronus till att skratta så att det ekade i skogen.

— Statt upp, min gode kyrkofader! Ni skall, förbanna mej, få sysslan, ty ett sådant prof, som det ni aflagt i dag, har aldrig förut aflagts för ett pastorat. Ha-ha-ha! Ja, min själ, har ni inte profvat som en karl! Ha-ha-ha! Detta blir min yppersta jakthistoria! grinade baronen, som var nära att förgås af förtjusning.

På det viset fingo Hallaboarna sin präst, och det är inte att undra öfver, om de för den skull tyckte mindre bra om både profvet och valet.

De gingo också jämt och samt och lurade efter ett tillfälle att ställa till något spektakel, som kunde öfvertyga patronus om, att han gått oförståndigt och lättsinnigt tillväga med kallelsen.

* *
*

Så skulle de en tid efteråt välja kyrkstöt å stämma en söndag efter gudstjänsten.

— Ska' inte herr baron öfvervara kyrkostämman? sporde den nye kyrkoherden.

— Nej, de må gärna välja stöt själfva, när jag väljer präst. Men ät middag på Hallaholm, när stämman är öfverstökad! svarade baronen och steg upp i vagnen, som höll vid kyrkoporten.

* * *

Stämman förklarades öppnad och kyrkoherden sporde:

— Hvem vill församlingen välja till kyrkstöt. Inga ansökningar finnas!

— Baronen på Hallaholm! ljöd det i korus.

Den arme ordföranden blef alldeles perplex. Han talade och förmanade och nästan grät. Men det hjälpte inte.

Slutligen yttrade en af menigheten:

— Ja' har en kandidat till: Tor i Knutstorp. Och jag anhåller att vi votera med slutna sedlar mellan baronen och honom.

— Tor i Knutstorp! Honom känner jag inte, suckade pastorn.

— Men vi känna honom! Far hans heter Björn! sa' menigheten.

Nå så blef det inte annat råd än att votera, och genom ödets nyck fingo baronen och Tor Björnsson i Knutstorp lika många röster och i följd af pastors utslagsröst vardt den senare vald till kyrkostöt i Halla.

Belåten och god kom pastorn upp till sin patronus och berättade om böndernas fräckhet att vilja välja själfva baronen till kyrkostöt samt huru detta endast genom hans visa utslag blifvit omintetgjordt.

Baronen rasade och svor.

— Nå, men hvem valde de då? sporde han, när han omsider lugnat sig ett grand.

— Jo, någon som jag ännu inte lärt känna. De valde Tor Björnsson i Knutstorp!

— Tor Björnsson i Knutstorp! — eftersade baronen och såg fundersam ut. Tor Björnsson — åh vid alla underjordens makter! Vet kyrkoherden hvem Tor i Knutstorp är? Ah nu går deras fräckhet öfver alla gränser. Tor är rusthållarens i Knuts-

torp enbetsoxe och är son till min korthornstjur Björn. Ha de valt honom till kyrkstöt, så må Gud förbarma sig öfver de kreaturen!

— Jo, visst ha de det förmedelst min utslagsröst, såsom af det redan färdigskrifna protokollet synes! stammade pastorn och vardt blek som ett lik.

Men patronus gick fram och tillbaka på sitt golf så att det knakade och mumlade:

— Jojo, kanske det är inte så lämpligt att negligera det förbanskade folkets önskningar nu för tiden. De förstå att hämnas de gökarne.

Och nog var detta en riktig tankegång hos ryttmästaren.

Hur Kalle på Nabben friade.

— Det ä' då skröpligt, att Kalle inte på vis eller sätt kan komma sej för att fria och gefta sej och va' som folk. Du ska' få si, att han blir oss ett sorgebarn, Kajsa! sa' Erik på Nabben en kväll till hustru sin, när de voro ensamma inne, medan Kalle var ute och kastade några strå till nattfoder framför fänaden i la'gården.

— Ja, du säger nå't du, Erik! Ä'ke han en syltefot och en fjattelin, som inte törs barka åstad, när här finns så fullt af flecker i sockna, att en rent kan gö' svin med dom, och han inte behöfde göra mer än bara räcka ut labben för att få en på hvart finger, rik och behållen, som han ju ä', utan här ligga nu täcken och bolstrar och allt det linnena, som han skulle ha', och malätes och fördärfvas på vinden. Lofva honom smörj du, om han inte går och friar på eviga fläcken, så att han kan ta hemmanet och vi få komma i ro! Ta' du te' käppen och lär honom tya sej te' fruntimmer. Vi ä' rakt inte försvarade mä', att han går här som en stolle. Dä' ä' ju precis mot bå' skreft och relijon och skeck och ordning! predikade Kajsa och vispade och regerade i grötgrytan, så att det fräste om'et borta i spisen.

* * *

Men under tiden gick Kalle ute i ladugården och stampade och anade rakt intet ondt.

De hade inte mera än den sonen i Nabben, och inte var han just heller mycket att hurra för, så de kunde då inte säga, att de hade »en men ett lejon». Ty det må den evige Guden veta, att nå'n lejonnatur hade Kalle inte, i fall han ens hade nå'n natur alls.

Enligt den gängse landtbosmaken var han just inte så rasande ful, ty han hade i hög grad krithvitt hår och inte det

ringaste hopp om att nå'nsin få något skägg. Näsan var inte precis romersk på honom, utan hon liknade snarare en frusen potatis af den där gamla hvita sorten med djupa ögon uti, och för öfrigt såg han ut i synen som en blåsur mjölk, eller som om han varit vattenlagd en tid. Annars var det ingen fara med honom, så för utseendets skull kunde han då blifvit gift hundra gånger om året, i fall han satt den sidan till.

Men han var rädd för fruntimmer som för skam, och det bevisar då i det hela, att han inte var så dum, som många höllo honom för. Ty det får då både jag och många med mig lof att erkänna, att hade vi inte i ungdomen varit dumma och toseta efter kvinnfolk, så hade vi varit tusen gånger bättre och likare karlar än vi nu ä'.

Men Kalle på Nabben var i alla fall en smula konstig i knoppen, som man säger.

Lisa i Fåfängan har sagt både till mig och tusentals andra, att han inte var född »konfyser», utan att han blef liksom svårmodig och blyg efter en vådlig smörj, som han en gång fick af far sin.

Det skulle ha gått till på det viset, att Kalle en dag skulle köra ett lass bräder till sta'n. Detta gjorde han och sålde dem också, men så kom han i ledt sällskap därinne, ty sådant är det godt om i städerna, som man vet, och det gjorde, att Kalleskråen kom hem på kvällen ösfull och utan bräapengar.

Då lär Erik i vredesmod ha dängt till pojken med en målstake i skallen.

— Och den skrällen rubbade, kantänka, tankeverket på'n! påstod Lisa. Och fastän hon är en rysansvärd rännare- och kaffekäring samt ingalunda något egentligt sanningsvittne, så låter detta inte precis likt lögn.

Nå, när denne Kalle ifrågavarande kväll återvände in i stugan till föräldrarne, hade far hans i följd af det samtal, som vi haft glädjen anföra här i begynnelsen, fått på sig en imperatorisk min. Kalle rent skyggade till, när han fick se hur gubben rynkade ögonbrynen och satte ut munnen.

— Du ä' allt en skrabbelin och en svinpäls du, Kalle, började gubben.

— Jaha så! lät pojken och satte sig på sofflocket.

— Ja, dä' ä' just hva' du ä', och här får lof bli en annan ställning, begriper du.

— Måntro dä'!

— Joho du, och nu ä' dä' du som friar och gefter dej och det burdus och på eviga momangen förstår du!

— Nähej, det ä' just hva' ja' inte duger te'. Allting annat ska' ja' bju' te' att göra, men fria det går ja' aldri' i land mä', lät Kalle.

— Jaså, du vill lägga oss bägge gamla i grafva, din krubbebitare, hellre än att lägga dej till med en hustru. Men jag ska' min själ lära dej fria, jag! skrek Erik och tog till brandstaken och började hyfla öfver ryggtaflan på den stackars pojken.

— Ja, slöss I far, bäst I vell, men friar gör ja' inte ändå! gråt pojken.

Till slut blef gubben honom likväl för öfvermäktig, och inte är det heller så godt att hålla stånd, när en brandstake hviner och hviftar kring armar och ben på en.

Om en stund sprang också Kalle baklänges rundt omkring i stugan och tjöt och hojtade.

— Skona lifvet, skona lifvet!

— Vell du fria då, din rackare! röt gubben.

— Ja, ja, släng bara ifrå' er staken, så ska' ja' fria år ut och år in och aldri' göra annat.

Då kastade Erik sitt tillhygge och tittade segerstolt på Kajsa.

— Sir du det, du, att ja' bankade allt förnuft i honom till slut! sa' han och torkade af sig svetten i ansiktet med skjortärmen.

* * *

Se'n bestämdes det efter en lång öfverläggning, att Kalle dagen efteråt skulle ge sig i väg till änkan i Nyhemmet, hvars dotter ansågs passelig och bra till att blifva mor i Nabben.

— Hon är inte så värst barbent, och när mor hennes dör, får hon mer! lät Erik.

— Och tänk hva' det ska' smaka för oss gamla att sleppa hemmansbruket! jublade Kajsa.

Men Kalle han jublade minsann inte.

* * *

Serradö, dagen efter gjordes Kalle i ordning för giljarefärden och gubben följde med för att se efter att han verkligen gick dit han skulle.

Pojken såg ut som om han skulle masat fram till en stupstock, och Erik hade för säkerhetens skull tagit med sig en karbas, i fall Kalle skulle börja tredskas när det gällde på.

Då de omsider kommo i närheten af Nyhemmet, upphof gubben sin röst och sa', i det han ristade karbasen framför ögonen på sonen:

— Gack nu in och fria, din lufver, och krumbukta inte, för då vet du hvad det gäller. Jag töfvar härute tills du kommer igen. Kvicka på nu! slöt han och gaf den arme friaren ett litet snärtande på bakhasorna med käppen.

En stund efteråt satt alltså Kalle på en stol i Nyhemmet och tummade hättan mellan fingrarna. Änkan var ensam hemma.

— Hva' hör du å' Kalle lelle? sporde hon och makade kaffekokarn intill värmen i spisen.

— Åh, just ingenting. Men far sa' te' mej, att jag skulle gå hit och fria.

Änkestollen, som inte var så illa litet glad åt manfolk, trodde, förstås, att det var till henne han friade, och inte kom pojken sig heller i sin blygsamhet för att rätta henne. Som en pil for hon bort och satte sig i knä't på'n.

— Det var klokt tänkt af far din! Nu får Tilda ta' Sven i Störjamålen och bo här, och så flöttar ja' te' ert! lät hon och klappade pojken på kinderna och kramade honom om halsen, så den stackarn knappt kunde få fram andan. Gu' tröste den som råkar ut för en änka.

Men till sist vande sig Kalle vid det och tyckte inte så fasligt illa om'et heller, fastän att det var lite konstigt för honom i början.

Se'n blef där, gubevars, kaffe och doppning. Tiden gick

och det dröjde om allt längre och längre, så Erik, hvilken hölls bakom fähusen, började bli otålig.

När han stått där ett par timmar blef han ilsk och gick in. Ni kan tro, att han blef litet flat, när han öppnade dörren och fick se änkan sitta i knäet på Kalle och när han skam till sägandes också fick höra liksom smällar af kyssar.

— Ä' du ryss rasande, pojk! Hva' tar du dej te' med din blifvande svärmor?

— Svärmor? Nähej du! Kalle har friat te' mej ärligt och på folkavis, så han har rätti'het! sa' änkan och for upp på golfvet och rodnade.

— Men det var ju Tilda, han skulle fria till. Sa' ja' dej inte dä', Kalle?

— Jo, det kan väl hända, men nu har ja' i alla fall kösst mor hennes, och då ä' dä' väl bäst att ja' tar henne, lät Kalle.

— Nå, så köss te' då i Guss namn, för hufvudknuten ä' i alla fall att du blir geft, din skrådaling! utbrast Erik och gaf dem på det viset sin välsignelse.

En rådmans lif på landet.

De infödda amerikanarne ha' fått för sig, att alla människor i Europa äro dumskallar, emedan det i de flesta fall är det enfaldigaste och olärdaste folket, som emigrerar till dem. Stadsborna i all världen mena, att vi landtbor inte äro några reela snillen, emedan vi gapa och glo och se förvånade ut, när vi komma in på stadsgatorna och få syn på allt eländet där inne. Landtborna å sin sida hålla stadsmänniskorna för att vara synnerligen framstående idioter och nöt, emedan de, när de komma ut till oss på det så kallade bondlandet, inte begripa sig ett dugg på jordbruksarbete eller kreatursskötsel, något som enligt vårt förmenande är det enda dugliga och aktningsvärda på jorden, hvilket ock skriften lär.

— Jesses så kokta di ä'! säga vi mellan oss och grina, så att vi kunna spricka åt deras fåkunnighet i landtbobestyr.

Det var af den anledningen, som vi tyckte, att rådman Gäddelin, sedan han köpt en gård och satt sig ner i socknen, var en grufvelig dumkluns. Men däri syndade vi, ty det borde man väl kunnat veta, att en rådman ingalunda är en dumbom, äfven om han just inte är någon öfverdängare i landthushållningens svåra konst.

Men Gäddelin var en helsefyr i juridiken förstås. Ordningsstadgan för rikets städer kunde han som ett rinnande vatten, och det var just det, i förening med hans envishet, som blef hans fördärf och olycka ute på landet och som till sist åstadkom hans förtidiga död vid 78 års ålder.

Vi hade nog kunnat fördraga hans tosingaforor med afseende på gårdsbruket, ty det hade vi ju egentligen roligt af.

— Man ska' naturligtvis odla det, som man får mest för vid försäljningen! sa' Gäddelin och framkastade därvid några ord om att böndernas fattigdom berodde på; att de inte kunde begripa en så enkel sats.

Och så sådde han malt på kornåkern, hvete på hafreträdorna, satte jordärtskockor i stället för potatis, lök i stället för foderrofvor och planterade hallonbuskar, plommonträd och sparris öfver de fetaste bitarne på gården.

Rådmanskan var af motsatt mening, hvilket åstadkom mycket elände i deras hus. Och det fanns till och med de, som sade sig hört henne yttra:

— Det vore väl om Gäddelin ville dö och fara hundan i våld, innan vi bli ruinerade!

Men det där angick oss ju inte.

Värre var att han och rådmanskan förskrämde fruntimmer, barn och kreatur öfverallt hvar de drogo fram, när de voro ute och åkte.

Si saken var den, att Gäddelin, för att våga åka och själf köra i backarne härute, länge sökt och letat efter den sedigaste och saktmodigaste hästen i länet. Han hade till sist funnit honom. Det var en gammal afskedad artillerihäst, som icke fruktade, bäfvade eller skyggade för någonting i världen. Om den hästen hade kommit in på hotellet i sta'n strax före stängningsdags, då alla ä' fulla och hålla tal till hvarandra på en gång, så skulle till och med det oväsendet inte bekommit honom ett dugg.

Men han hade ändå en ovana, den gamla kampen. Så fort han kom till den minsta backsluttning stannade han och det var stört omöjligt att få honom att gå, förrän någon satte sig upp på ryggen på'n. Han ville icke draga hårdt utan att ridas samtidigt. Det var en vana från hans tjänstetid, hvilken han blef trogen in i döden.

När han för den skull stannade, måste rådmanskan krångla sig fram och bestiga honom, ty hon var något vigare än gubben. Så fort han bara kände rådmanskans tyngd öfver sin rygg, gick den gamle hästen med gravitetiska steg och klippte stolt med öronen.

Men man kan nog tänka sig hur den skjutsen såg ut.

Hvem hundingen som helst skulle naturligtvis bli förskrämd, om han finge se en gammal gumma i ett rysansvärdt hattskrälle komma emot sig, sittande grensle öfver en häst, som tillika drog en rådman efter sig uti en schäs från fjortonhundratalet.

Att flerfaldiga människor i början, och innan man fått reda på sammanhanget, blefvo förskrämda och sjuknade vid åsynen af ett sådant skådespel, må inte förvåna.

Därför voro vi gramse på rådmannen.

* * *

Ute på landet har det vidare allt sedan världens skapelse varit en skön sedvänja, att man går ut och hälsar på flickor om lördagskvällarna, och Gu' tröste den, som söker åstadkomma någon ändring i den världsordningen.

Men rådman Gäddelin, som kom från sta'n, där de ha' en annan ordning, visste inte om våra seder, utan vardt rasande, när han ständigt kort före skymt om lördagsaftnarna fick höra hvisslande och pojande från alla hörn af trädgården. Det var naturligtvis pojkar, som voro ute och lockade på hans jungfrur.

Ty på det viset går det till. Och alla rådmän i världen och alla tjänstehjonsstadgar i universum skulle inte förmå styra en piga på landet en sekund vid sitt arbete eller i sitt kök, sedan hon hört det hvissla bakom knuten eller förnummit en bälgaspelston borta från ängen.

Gäddelin svor, röt och vrålade som en galning. Men hvarenda lördagskväll förlöpte honom de oskyldiga jungfrurna.

Då vardt han omsider rasande och lät i kyrkan uppläsa denna kungörelse:

»Hvar och en, som olofligen kommer när mina hus och tjänstehjon, skjutes utöfver hvad lag stadgar, med salt, i brist på fotanglar.»

* * *

Inte kunde Gäddelin ana, att han skref sin dödsdom, då han författade denna kungörelse.

Men det var nog så illa. Pojkarna i socknen blefvo just inte så rädda för hotet, ty det vet man, att de sky hvarken eld eller vatten om lördagskvällarne. Men töserna blefvo förskrämda och deras hjärtan blödde vid tanken på, att något kunde vederfaras deras »ungdomsgossar».

På det att alltså rådmannen skulle få något att syssla med

i stället för att ladda och skjuta följande lördagsafton, togo de afgrundsandarne och slängde in en bikupa i hans rum just när de skulle smyga sig undan.

Rådmannen satt i salen och fick höra hur det dunkade till i hans rum samt begaf sig dit för att se, hvad som var på färde. Bien blefvo förstås ursinniga, när de i hast funno sig störda i sin kvällsro och förflyttade till en ort, den de icke kände och där det osade tobak.

När gubben för den skull kom dit med den gröna skärmen öfver ögonen, flögo de på'n som ett jehu och bildade en stor stingande kluns rundt det juridiska hufvudet.

Hur rådmanskan betedde sig den kvällen, det vet ingen. Men dagen därpå blef hon änka.

Rådmannen stod inte emot giftet, och det gladde bå' pigorna och rådmanskan, fast den senare, för folks muns skull, gjorde sig till mot hans sista och lipade och skrek inför den tillkallade prästen och husfolket:

— Orkar du allri så litet, Gäddelin lelle, så ge me' en köss, innan du dör!

* * *

Söndagen därefter skedde begrafningen. Den gamle artilleri-hästen drog rådmannen till det sista. Men när de kommo till kyrkobrinken, stannade han. Och intet tal och intet hot imponerade på'n.

Det är hemskt, när sådant händer en likstat, och kyrkofolket vardt också alldeles förfäradt.

Omsider tog rådmanskan mod till sig och lät sätta sig på tvären öfver den trofaste hästen. Se'n gick det. Och sådan kom processionen till kyrkogårdsporten.

— Underligt herrskap från början, underligt i slutet! sa' orgelnisten.

— Landet passar inte till ram åt stadsborna! genmälde skolmästaren.

Hur Jonas i Slankemåla blef väckt.

Jonas var långt ifrån något helgon, och jag tror säkert, att det skulle varit lättare att locka honom till att slå ihjäl hustru sin än att gifva tio öre till missionen. Till den grad närig och girig var han.

Och girigheten är ju en riktig fullblodsmoder till allt ondt.

Ja, Jonas i Slankemåla var så närig, eller såsom det på vårt riktiga språk heter, så »vajen om sig», att han hade likasom en smula svårt att fatta skillnaden emellan mitt och ditt.

Om han under det han var ute på färdaväg fick se en ny och bra järnklinka på en grind eller träffade på en yxa eller en spade, som händelsevis lågo i närheten af vägen, eller om han långt ute på mon stötte på en ensam bagge liggande i filosofiskt lugn idisslande under en gran, ansåg Jonas det för en högt bjudande plikt emot sig och sin familj att stoppa ner de där sakerna under hästatäcket i bakhäcken och låta dem följa med hem till Slankemåla.

— Dä' ä' ingen skam att ta' reda på dä', som en hettar. utan dä' ä' större synn å låta't legga å förfaras! mente han.

Och i det fallet lät han inga synder komma sig till last.

En gång stämde hans granne honom för skogsafverkning. Jonas hade huggit så många stockar, att han fått bräder till en »ny tröja» (brädfodring) åt sin stuga. Men inför rätten sökte Jonas ådagalägga, att han inte gjort annat än en god gärning, som han egentligen borde ha' ersättning för.

— Skogen bara sto' och förväxte. Ja' rensade opp honom ett grand på det värsta stället, för ungskogen rent af kiftade efter luft å skulle »sörnat» (vissnat) ner, äss ja' inte kommit emellan! bedyrade han.

Ungefär sådan där var Jonas, och därför hade han inte just något stort anseende i socknen.

Man brydde sig eljes i allmänhet icke mycket om honom, ty han var inte god att ryckas med, och det var inte så alldeles utan att han icke var en bra slagskämpe också.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men förtappad ansågs han vara.

En senhöst varsnade prästens dräng, att den sönderspräckta granveden, som låg upptrafvad på gatubacken, förminskades fortare än han borde.

Drängen talade om detta för prästen, som tyckte, att det var ledsamt. Inte just för vedens skull, ty sådan finge han nog för husbehof, utan för ogärningens och syndens skull, kantänka.

Men han bad i alla fall drängen, att denne skulle hålla't tyst, så att det inte komme ut och blefve förvrängdt af folk utom socknen.

Detta lofvade drängen. Men han föresatte sig likväl att ta' reda på tjufven.

För den skull lade han sig i försåt en kväll i fårahyttan, som stod i närheten af vedtrafven.

Han hade inte legat där så värst länge, förrän han fick se hur Jonas i Slankemåla kom gåendes bortifrån Aggarpahållet, där han gjort dagsverke. I näfven hade han en repstump så lång som två rejäla grimskaft.

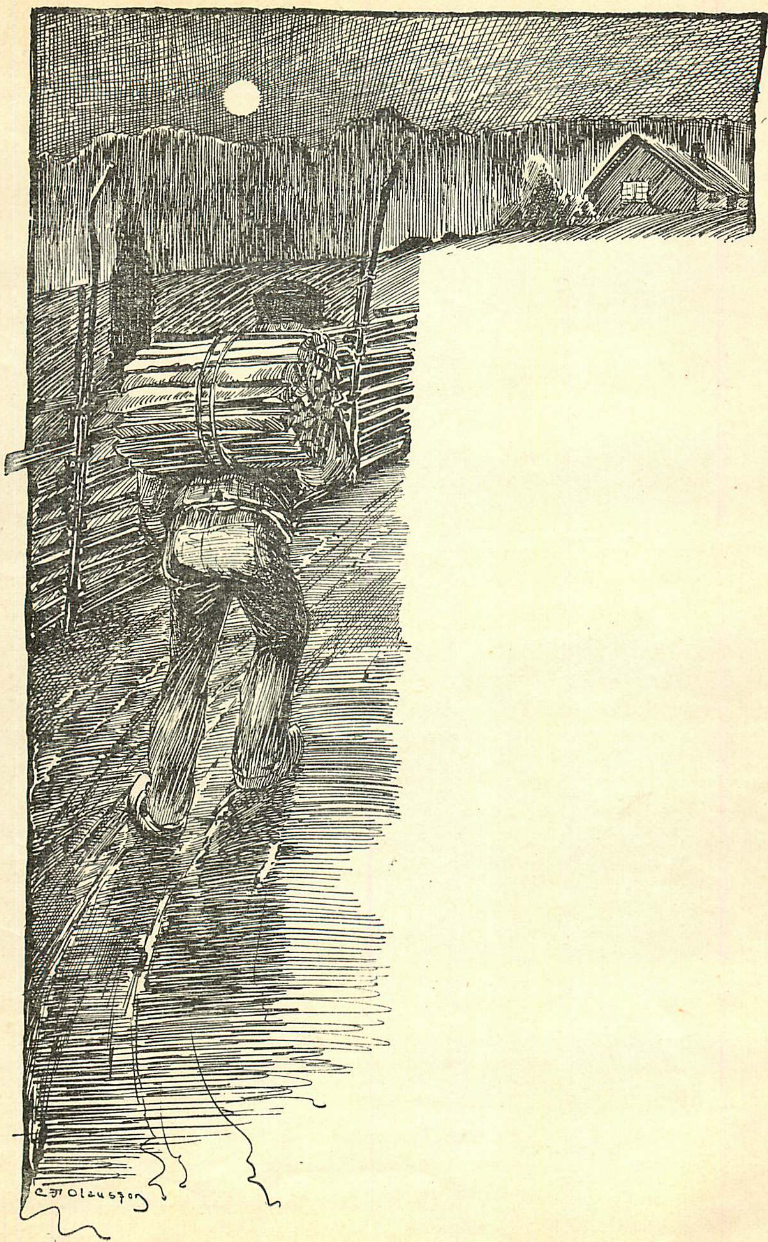
När Jonas kom midt för vedtrafven, plockade han kvickt och tyst till sig så mycket ved, som han kunde sno om med repet, och sen vrok han bördan på ryggen och knekade i väg åt sitt hemhåll.

Kväll efter kväll låg drängen och lurade i fårahyttan och blef viss på, att Jonas gjorde på samma sätt hvareviga gång han vankade hem från Aggarp.

Då blef emellertid drängen förbanskad och tänkte vid sig självfvan:

— Ja' ska' min själ vänja dig ifrå' veastabben, din bränsletjuf!

Till den ändan tog drängen ett spikborr och drillade långa och djupa hål i bägge ändarne på de trän, hvilka lågo närmast till hands för Jonas, och så trattade han, besittningen, ner en hop sprängkrut i hvarje hål. Sen tätade han hålen med räfsepinnar och slätade till ändarne på vedträna, så att ingen, som

C F Olausson

inte visste om'et, kunde se, att det var gjordt skälmstycke med veden.

Dagen därpå var drängen och såg efter i stapeln, och han blef inte litet förnöjder, när han då kom underfund med, att den laddade veden var knipen.

Två dar efteråt sprang det som en löpeld igenom hela socknen, att Jonas i Slankemåla hade blifvit väckter och födder på nytt, och att ingen människa hört talas om en så märkvärdig omvändelse som hans.

Han hade stått upp — sades det — och bekänt hela tilldragelsen i Haga missionshus, och folket hade blifvit alldeles ifrån sig af undran och bestörtning.

Sådana, som förut aldrig knappt fått sig till att hälsa på Jonas, kringklappade honom nu och kallade honom »käre vän» och »dyre broder». Det blef en stor rörelse i socknen. Bönehusen voro proppfulla, och Jonas måste kväll efter kväll stå upp och förtälja sin underbara omvändelse.

En kväll satt han framför spisen — sa' han — och bråddade sina träskostöflar, medan Katarina, hustru hans, hölls med att koka gröt.

Frid låg öfver stugan, ända till dess käringen gick åt skåpet för att taga fram grötadoppet. Då varsnade hon, att halfva mjölkabunken var urdrucken och sa' till Jonas:

— Har du nu druckit ur mjölka igen, din förhärdade slåfve. Du borde evinnerligen skämmas, när du vet, att vi inte har mer än den tåren!

— Tösst, käring, annars dänger ja' hammar och träskor och hela kosidangsen i skallen på dig, röt Jonas.

Då begynte gumman att gråta och jämra sig.

— Allt, allt ska' du häfva i dig. Mej unnar du inte så möcke som en fingerborr mjölk en gång för allt hvad ja' får släpa och slita. Men dä' gör däsamma; min ti' ä' väl snart gången!

Jonas blef allt rasnare och rasnare och började till sist svära och förbanna bå' Gu' och Katrina och hela världen samt lofvade,

att skam skulle få komma och ta' honom lifslefvande, äss han ens hade tittat åt hennes eländiga mjölkabunke.

— Just i detsamma som jag sagt detta, jämrade Jonas med darrande röst, small det till i spisen, och ell'brännera dansade opp i pipa och ut i stuga' och grötagrytan for som en vante ända te' skeffanjer'n, och klockpervendeckelen stannade, och dä' lyste rödt och blått i spisen och efteråt ble' dä' så mörkt och svart och ledt i stuga' som om en blunnat mä' halftannat öga!

Folket, som hörde på Jonas, bå' bäfvade och gladdes på en gång.

— Vi ble' alldeles öfvergifna — fortfor Jonas — och när vi inte kunne hetta svafvelspeterna och tänna opp ljus, hade vi inte annan råd än å lägga oss på knä breve' sänga och läsa och sjonga allt hva' vi kunne utantill. Töstnade vi, så begynte dä' spraka igen i spisen. Men så länge vi sjongde, hörde vi ingenting å.

— På det viset höllo vi på natta igenom, och på morgonen kunne Katrina inte stiga upp. Knäna va' flådda på henne. Ho' hade lagt sig i den rinnande skållhete gröten, utan att ho' känt det för skrämsels skull!

— Jojo, jojo, den ene måste sökas på det sättet, den andre på ett annat, och du Jonas, fick lof hemsökas af den store mandråparen och eldfursten, innan du ville ge dig, lät folket.

Och alla gladdes åt hans omvändelse och förundrades öfver hur det tillgått. Men ingen tviflade på sanningen i hans berättelse, ty hans sinnesändring var så tydlig och så påtaglig och uppenbar.

Endast prästens stalldräng var af en annan tanke. Och då han såg hur gudsnådlig Jonas satt i kyrkan och hur det enfaldiga folket hyllade och upphöjde vedtjufven, tyckte han, att det var synd om dem och talade om hela tillställningen, hur Jonas anammat ved och hur han själf krånglat in sprängkrut i träna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när de »väckte» fingo veta, att det inte var skam själf, som hälsat på i Slankemåla, blefvo de förbittrade och ville inte vidare ha' med Jonas att göra.

Och denne blef alldeles toseter, han också, samt svor på, att om han anat så'nt, skulle han om kvällarne gått och gifvit drängen smörj i stället för att löpa kring som en ynkrygg och bekänna synder.

Allt ifrån den tiden kallas emellertid slankamålamannen för »Vea-Jonas». Och det får han heta i all sin tid.

Två julklappar.

Vi voro ett par löshästar utan egna hem, placerade till tjänstgöring, den ene vid posten, den andre vid järnvägen på en medelstor station utmed stambanan. Och där hade vi det minsann inte alltid så trefligt. Ty sådana där stationer bli alltid kusliga i längden. De äro hvarken reel landsbygd ej heller ordentlig stad, utan de stå och väga mellan båda. Det är ingenting helt med dem. Särdeles när det led mot jul kommo vi alldeles ur humör därute och erforo fruktansvärda böjelser att löpa åstad och gifta oss. Men därifrån afhöllo oss tillsvidare, gualof, de klena inkomsterna.

Gu' vet hurudana julaftnar vi skulle ha tillbringat därute, om inte landstingsmannen, som bodde i närheten, varkunnat sig öfver oss och hämtat oss upp till sig hvareviga sådan helgdagskväll. Och uppe hos Lind i Åbo, såsom landstingsmannen kallades i hvardagslag, var det muntert och gladt, där var gammaldags gästfrihet med skinka och svinahös och julöl och glögg till öfverflöd och där glömde vi för några timmar vår ensamhet i världen. Särdeles då ende sonen, Rulle Lind, som låg i Uppsala och las på juristen, var hemma och satte lif i spelet.

Rulle var gubbens älskling och när det gällde honom, skydde han inga utgifter. Och så underligt var inte det, ty Rulle var i förstningen en sakramentskadt duktig yngling och grann också till att se uppå.

— Han kommer, min själ, att pryda upp en domstol med tiden! plägade gubben hviska till oss vid matbordet, vid hvilket Rulle satt öfverst och skar för och agerade värd samt talade om Uppsalahistorier, så att man kunde gå åt af skratt.

Strax efter det Rulle tagit »prillan» förlofvades han med kronofogdens dotter, som var den raraste och vackraste flicka vi hade därute på tio mils omkrets.

Det ena med det det andra gjorde, att Åbo var ett lyckligt och trefligt hem.

Men så, serradö, spordes det efter en tid, att Rulle uppe vid akademien slagit sej på »dryckjom och spelikom», som man säger, och ryktet talade nog den gången inte så värst osant, ty någon examen tog han inte.

I stället började han bli allt mer och mer däst och rödmosig för hvarje termin, som gick. Skämtet började bli mer och mer rått på hans läppar och det blef allt mindre och mindre sant ungdomsmod i honom.

Vid julame observerade vi, hur han sög sig allt stadigare fast vid brännvins- och toddyborden. Men ju oftare han höjde sitt glas, ju dystrare blef gamle Linden. Rulle sökte förgäfves lifva upp honom genom att nämna honom »gamle galosch», »glada hudik» och »krubbitare» med flera dylika smekord. Och det hände till och med framåt kvällarne, att ung Rulle blef så pass, att han till sist knappt kunde säga »mamma» ordentligt.

På det viset skredo ett par år. Rulle lefde allt vildare däruppe i »Supis», men i samma mån tacklade gubben af därhemma.

Till sist, när den unge mannen syntes stå på redden att bli öfverliggare, skickade fästmön midt under en hösttermin ringen åter till honom i Uppsala.

* *
*

Dagarne före den följande julen kom gamle Linden ner till stationen för att hämta sin son, och på samma gång inbjöd han oss att som vanligt tillbringa julkvällen i Åbo.

— Ni ä' hjärtligt välkomna, men jag får upplysa er om, att det inte vidare vankas något »starkt» hemma hos mig! sa' han.

— Åh, det är oss lika kärt ändå! svarade vi.

Rulle kom med tåget, och vi trodde, att han skulle komma som en annan karl, ty det hade sagts, att brytningen med fästmön skulle hafva gripit honom djupt. Men när han kom, var han, gunås, samme Rulle. Och gubben var inte människa att få honom med, förrän sonen nästan druckit ur så mycket vin de hade på den lilla järnvägsrestaurationen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så inföll julaftonen och vi kommo om kvällen upp till Åbo. Där var på långt när inte så roligt som förr, och vi ångrade nästan, att vi begifvit oss dit. Den gamle såg mer än vanligt bedröfvad ut, och Rulle, som var spik nykter och kinkig, gick omkring och svor, dels öfver »gubbens dumma och osmakliga nykterhetsfantasier» och dels öfver drängen, som aldrig kom från staden med flaskorna, som han sändt honom efter.

— Man kan ju hvarken äta eller sofva eller ha' jul, när man inte har något fludium! grälade han.

Omsider blef där julklappsutdelning som vanligt. Hvar och en undfick sin gåfva, större eller mindre, blott Rulle erhöll ännu ingenting, hvaröfver han syntes både förargad, långnäst och ledsen.

När vi så trodde, att det var slut med utdelningen, öppnades plötsligt dörren, och ett stort — konjaksfat kom inrullande i salen.

»Till kandidat R. Lind» stod det på en lapp midt öfver sprundet.

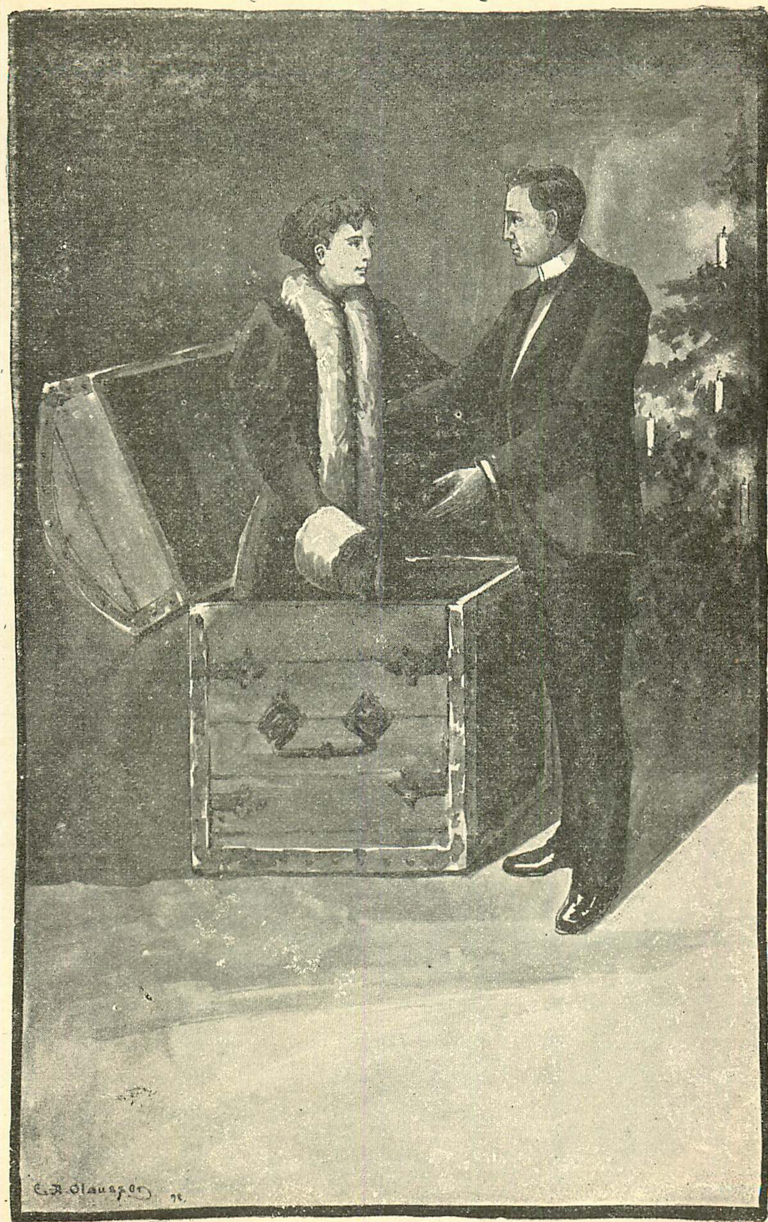
— Min son, sa' gubben med rörd stämma och gick fram till ankaret, min son, jag har alltid, så vidt i min makt stått, sökt uppfylla dina önskningar. Jag vill göra det äfven nu den sista julafton jag troligen lefver. Se här din julklapp, hvilken jag förmodar att du skall sätta värde på!

Det blef tyst som i en graf därinne och det kändes riktigt kvaft i rummet, när gubben och gumman efter talet lutade sina gamla hufvuden emot hvarandra och gräto. Vi kunde knappt återhålla tårarne vi andra heller.

Rulle sa' ingenting. Vi trodde, att han antingen skulle slå af det hela med ett skämt eller bli arg och ursinnig. Men han yttrade inte ett ord. Han bara stod och såg på de gamle, såg och skalf och sväljde liksom om han sökt pressa ner något, som ville stiga upp inom honom. Men det lyckades honom inte länge, omsider trängde sig tårarne fram som ett störtregn ur ögonen på'en. Och så rusade han in i sin kammare.

Det dröjde likväl icke länge förrän han kom åter med ett papper i hand.

— Se här far — snyftade han — är min julklapp till er, gåfvobrefvet på en värdigare son!

Gubben tittade på skriften, ljusnade till i synen och läste för oss alla:

»Härigenom förbinder jag mig att från och med denna dag föra ett annat lif, om Gud förlänar mig kraft och förstånd.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Herren välsigne dig, pojke — ropade gubben. — Jag visste nog, att jag skulle få dig åter! Och nu lofvar jag i allas närvaro, att jag, om du infriar denna din förbindelse, i dag ett år till skall härinne gifva dig en julklapp, som skall göra dig rik och säll för hela ditt lif!

Men Rulle gick bort till köksdörren och ropade till drängarne:

— Bär ut det här ankaret och slå sönder det genast!

Sen blef där en julglädje i huset, som var både vacker och rörande att skåda. Gubben blef med ens liksom tjugo år yngre, och det var som om löftet och föresatsen i ett momang förvandlat Rulle också. Den forne öppne och friske studenten började ånyo nästan tvärt skymta fram hos honom.

* * *

Strax efter helgdagarne drog han åter till akademien, och sedan sporde vi inte till honom förrän vi framemot nästa jul fingo höra att han tagit en öfver höfvan vacker hofrättsexamen.

Strax därefter kom han hem, manlig och duktig, allvarsam och kraftig, så att det var en ren lust att träffa honom.

Till den julen rustades det värre i Åbo, ska' jag säga, och vi beredde oss på en af den gamla tidens dråpliga julkvällar däruppe.

— Nu ska' man få se, att gubben nog hifvar fram med en reel penningsumma åt Rulle i julklapp för all den glädje och heder han beredt honom under detta år! menade vi.

Men när julafton kom och klapparne skulle skiftas, var där minsann liksom året förut, ingenting åt Rulle, och vi undrade och undrade, om ej gubben gått och glömt af sitt högtidliga löfte till sonen för ett år sedan.

Det såg också ut som om Rulle själf känt sig besviken.

Men så, serradö, när vi stodo där som mest undrande, fingo vi höra ett tungt stampande i förstun och in kommo alla drän-

garne släpande på den gamla, stora »rotakistan», i hvilken knekthållet förr plägade förvara alla soldatens munderings- och utredningspersedlar.

Det var ett förskräckligt skrof till kista och drängarne stönade och päste under hennes tyngd.

När de ställt henne midt på golfvet, sågo vi ett plakat på locket, hvarpå stod skrifvet:

»Till Hofrätts e. o. notarien R. Lind, julafton 1889. Aktas för stötar.»

— Det vore väl skam om gubben samlat så besatt med pengar! hviskade min kamrat.

— Åh, det är nog en ljuskrona eller nå't annat ömtåligt och dyrbart, mente jag.

Men gubben skyndade fram till kistan.

— Du har hållit ditt löfte som en karl, Rulle, och infriat din förbindelse fortare än jag trodde. Nu vill jag fylla mitt löfte. Kom hit, ska' du få se, hvad jag kistelagt åt dig under året! log gubben.

Vi tyade oss fram lite till mans och undrade hvad gubben hade i det stora åbäket till kista. Men när han lyfte på locket studsade vi alla, ty min själ, sprang inte kronofogdens flicka lifs lefvande och vacker och leende som en majdag upp ur skrylan, och Rulle var inte sen, ska' jag säga, att lyfta henne öfver kistkanten och knäcka till att valsa med henne rundt julgran och kista så att det knakade i rummet och som om det varit omöjligt för honom att någonsin släppa henne. Och jag säger ingenting om det.

Sedan dess har han heller inte släppt henne, ty hon är hans fru nu och själf har han efterträdt svärfar sin såsom kronofogde.

Ett nytt tabernakel i Vernamo.

Om man skulle kunna nämna något godt, som Vernamoborna fått föga med utaf, så är det, skam till sägandes, religionen. Vett ha' de i öfverflöd, så att de skulle kunna exportera af den varan till kringliggande städer, såsom Jönköping m. fl., där det borde kunna finnas marknad för den varan. På samma sätt förhåller det sig med lefnadslusten, snillet, kärleken, troheten, inbördes hjälpsamhet och förnöjelse. Af allt det där finns det till öfverlopps i köpingen. Men någon reel och allvarsam religion finns där, Gu' bättre oss, inte.

De ha' en vacker och imponerande kyrka, »en bön i sten», midt ibland sig samt raska präster utan vank. Men jag har iakttagit, att folket, på få undantag när, strömmar förbi kyrkan och viker af kyrkovägen midt för Unossons korfhandel samt rusar under brinnande gudstjänster ner till — jag skäms för mina socknemän — bryggeriet, som ligger där bakom backen. Hvad de göra därnere det vet Herren allena.

Men sannerligen har jag inte sett hela likprocessioner om söndagarna i stället för att, såsom folk i ett kristet land eljest brukar, gå in åt kyrkan efter begrafningsakten, sätta i väg förbi kyrkan, så att kjolar och schalar och kapprockar stått efter dem, och när de kommit midt för korfhandeln, ha' de, både män och kvinnor, gjort vänster om marsch, ja språngmarsch uppför den lilla backe, nedanför hvilken bryggeriet* är till finnandes.

Sådant är upprörande, men jag vill inte fördölja det.

---

* Författaren synes, fastän vernamoit, sväfva i okunnighet om, att jämte bryggeriet äfven *missionshuset* ligger bakom den backen.
Sättarens anm.

Det lär alltså inte vara ett dåligt geschäft att innehafva Vernamo ångbryggeri med dess utskänkningsrätt.

En dag var jag vid järnvägsstationen och såg två män från Jönköping, om hvilka jag alltid hört, att de voro framstående nykterhetsmän, så framstående till och med att de proklamerat absolutism och höllo väldiga nykterhetsföredrag. Jag såg de två männen med leende miner stiga ur tåget och mottagas af det, som Vernamo med omnejd hade ypperst af gudsfruktan och nykterhetsvänlighet. Och jag följde efter härskaran, som växte och växte.

Öfverallt på vägen nedåt sällade sig nya skaror till. Flickor, rödkindade och fagra med guitarrer i händerna, och ynglingar med fioler i näfvarne stötte till. Och jag följde efter, hoppandes att få till lifs ett godt och anständigt föredrag och lite värmande sång och lite smältande musik.

Och jag var glad.

Men när vi kommo midt för Unossons korfvabutik i den krigshöfvidsmannen Thenbergs hus, så svängde, förbanska mej, hela sällskapet med Jönköpingsprofeterna i spetsen neråt bryggeriet, lämnande mig allena, ensam och öfvergifven på gatan.

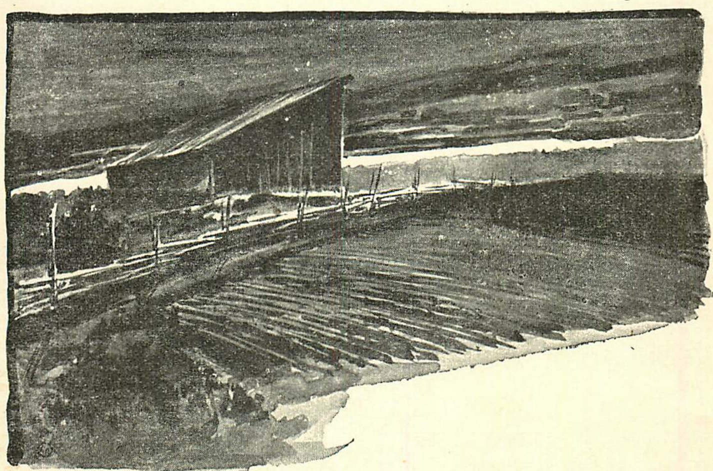
Jag kunde ej följa med nedåt bryggeriet. Hvad skulle jag där att göra midt på blanka söndagsförmiddagen.

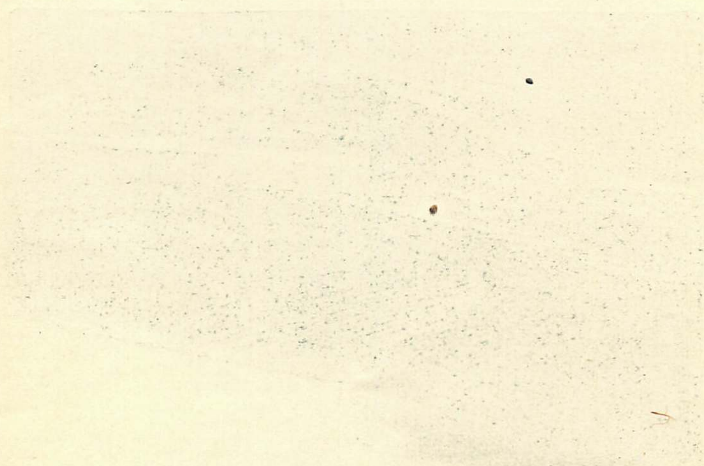
Ack, mina vänner, jag fördömer icke ölet eller något af Herranom skapadt och tillstadt, undantagandes råttor, mygg och väggskäktor. Men öl mellan måltiderna är en djäfvulssoppa.

Jag kunde alltså ej följa med de glada människorna ner åt bryggeriet, fastän de hade flickor och strängaspel med sig.

Landtsockenborna få svara för sig själfva och för sina gärningar. Men lika säkert som det är, att de aldrig gå så nära gästgifvaregården, att de ens få känna drankoset utur dess portgång, lika absolut faktiskt och säkert är det, att de ofta, ack alltför ofta komma ner om söndagsaftnarna, och alltid rusa de då så fort de hinna ner åt bryggeriet.

Och det säger jag och jag står för det också, att jag sett dem i stora flockar skynda där neråt på aftonen och icke varsnat dem komma dädan förr än långt framåt kvällen, då de återvändt på vägen från bryggeriet, röda i synen och grinande med hela ansiktet.

På grund af dessa ideliga pilgrimsfärder åt bryggerihållet måste jag tillstå, att det är klent beställdt med vår religion. Bryggerivägen svartnar af folk, men *kyrkovägen är öde såsom en ökenmark.*

Tänkande med sorg och vemod på dessa sorgliga fakta vandrade jag en afton med böjdt hufvud gatan framåt, då en stor människohop plötsligen stormade mig förbi.

— Ska' ni ner åt bryggeriet till? sporde jag.

— Nä' inte i kväll! Men di säjer, att här har kommit två mormonapostlar hit och att di ha slagit opp ett tabernakel ute vid folkhögskolan?

— Kors för sjutsingen! Men dä' ä' väl lögn ändå! utbrast jag.

— Dagsens sanning är det, och vi ska' dit och pröfva dom, lät folket.

Och jag följde med. Allt större och större blef hopen. Många sade sig med egna ögon ha' sett, hur tabernaklet under dagens lopp liksom växt upp ur marken, och allesammans hade hört, att det var mormoner, som i flygande fläng ramlat upp det.

Hopen växte. Genom mörkret hörde jag, hur man talade om månggifte, och om de yttersta dagarnes helige och hur man till och med om min ringa person spådde, att jag säkerligen skulle bli en förträfflig mormon, om inte i lära så utan tvifvel i lefverne.

Och i allmänhet tyckes stämningen i det hela vara för den nya sekten, ty som sagdt, i religion äro vi inte vidare fasta eller renhåriga.

Hopen växte alltmer, och rätt hvad det var, hörde jag handelsmannen Snuselin komma flåsande.

— Nu syns här öppna sig ett tillfälle att lära våra käringar »kusch» i två tempo, och jag ska' då bli med mormonerna, det är då säkert, grinade han och talade så ljufliga, så att föga fattades, att jag själf redan var mormon, när vi kommo ut till trakten af folkhögskolan och verkligen fingo syn på ett lågt aflångt hus af bräder, hvilket tvenne dagar förut inte funnits på stället.

— Sir I, att dä' inte var nå'n lögn ändå! skreko de, som kommo först fram.

Midt på detta liksom genom ett trollslag uppkomna hus var en stor dubbeldörr med järnbom för.

— Här ska' visst gå hemligt till väga, hviskade fruntimren och skakade af nyfikenhet.

Men i öfrigt stodo vi alla tysta och talade lågmäldt utanför huset i kvällen, ty vi kände granneliga, att vi stodo inför något nytt, hemlighetsfullt och eggande.

Men när vi stått där och hviskat vid pass en half timme, började vi att frysa, och en djärf karl med starka mormonistiska tendenser gick fram och bankade på dörren samt skrek:

— Ska' I inte öppna mötet snart, godt folk! Vi börja på att frysa!

Men där hördes ingen af.

Då började en hel hop andra att bombardera dörren med stenar och öfverösa mormonerna med ovett och hädelser, så att hela trakten skallade däraf.

— Öppna era fähunna, äss I vill ha proselyter! Detta var Snuselins tal, som steg mot himla öfver allt det öfriga vrålet.

Men mormonerna höllo sig innestängda och tysta.

Då ville vi rusa på tabernaklet likt andra rasande bildstormare, och vi hade bestämdt gjort det, om inte en karl i rätter stund kommit ut på förstugubron till ett närbeläget hus och sport oss:

— Hva' ä' dä' frågan om?

— Hvarför öppna inte mormonuslingarne sina dörrar, så att vi kunna få höra hva' di ha' att förkunna?

— Mormoner kan I va' självfva, för nere i köpingen bor inte stort annat än mormoner. Men här ute ä' vi ärbara, gunås! lät karlen.

— Ä' dä' här inte ett mormontabernakel kanske? tjöto vi och pekade på den långa baracken med det snedskurna taket.

— Ä' dä' inte ett mormontabernakel, så hva' i helgotte ska' dä' då vara!

Ni skulle ha sett, hur karlen började grina på sin förstugubro.

— Hi hi hi, ett mormonhus! Jesses, dä' är ju Skåne—Smålandsbanans materialbo'. — Vet I inte att här ska' börja arbetas i veckan på en ny järnväg?

Jag har aldrig sett så många snopna människor eller så många långnästa mormonaspiranter på en gång.

Vi traskade hem den långa vägen öfver mon, men där yttrades inte många ord under tiden. Flere af oss voro så ilskna och förargade, att vi inte sågo att gå vägen, utan stupade omkull i diken och i smuts. Och svors gjorde där i tysthet och på folkavis.

Men det är inte underligt att vi bli utsatta för sådant, ty dylikt måste hända dem, hvilka inte ha' någon egentlig religion att bygga på.

En själfmördare med otur.

Vi, som äro fattiga och inte äga mer af denna världens goda än hvad som går ur hand och i mun, vi låta ibland regera oss utaf afundsjukans stora synd samt gå här och glo snedt på de rika och mäktiga.

Men tänker man rätt på saken, är ett i sådan mätto afundsjukt sinne ett dumt sinne, ty de rika ha' minsann inte alltid sötebrödsdagar.

Hellre skulle jag då vilja vara med om att afundas Sven i Åbo den förnöjsamhet, som den sabla karlen besitter.

Härom söndagen kom han hem från kyrkan, och eftersom han på morgonen haft ett litet meningsutbyte med hustru sin, fick han inte något annat till middag än ett fat kall mjölgröt och en slank mycket blåsur mjölk. Det är möjligt att där inte fanns annat i köket heller. Men Sven var, minsann, lika glad och nyter ändå och åt sin gröt och grinade och såg nöjdare ut än brukspatronen häruppe, när han sitter och smörjer sig med ostron och champanj.

Och när Sven fått gröten och mjölken uti sig, klappade han sig på magen, log och sa':

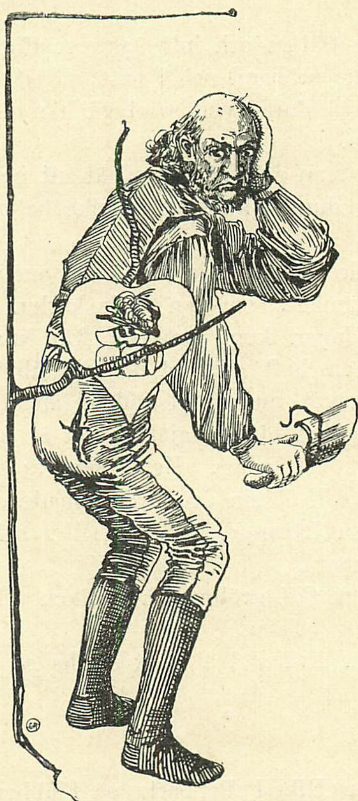
— Herre Gu' hva' det ä' godt att ha så lite och må så väl!

* * *

Nej, då har Rike-Pelle borta på Flabben annat till dystra dagar, fast han kunde få äta fläsk och flott och hvetebröd till hvarteviga mål år ut och år in, om han unnade sig det.

Pengar har han som gräs, inteckningar har han i hvarannan gård här i socknen och åkrar och ängar och häst och fä. Men han har ingen nattaro och ingen fröjd om dagarne heller.

Så här är just ingen som vill byta med honom.

Tvärtom hafva vi, hans grannar, nu långliga tider fått gå vakt öfver honom i tur och ordning för att hindra honom från att begå självmord.

Det är nämligen som så att han blef liksom vriden i vettet en vår, när sonen hans hade gått och skaffat sig nya kläder utaf köpetyg nere i sta'n.

Detta grep Rike-Pelle så besatt, att han under tre veckors tid gick ut på sin gårdsplan om kvällarne och tjöt och grät:

-- Vi få gå ifrå' gård och grund för pojkausslingens skull. Han runerar oss — han runerar oss — bu — uh — uh!

Och till sist blef han så toseter, att han försökte skutta i brunnen.

Men som lycka var för hans själ, fastnade han med skinnbyxbakdelen i en krok i brunnskaret, så att han blef hängandes i självfva öppningen och kunde hvarken komma upp eller ner, förr än käringen kom till hans räddning.

Detta kunde emellertid inte ske utan att skinnpantalongerna i någon ringa mån spolierades.

Och så olyckligt har rikedomen gjort Pelles lynne och sinne, att han tog till att klösa och rifva gummeskråen det värsta han kunde för flängans skull i pantalongerna.

— Allting vill du fördärfva, ditt leda skrälle. Dä' hade var't bättre, om du tråkat ner mej i brunnen än att du fördärfvade böxera. Dä' är skada för minst tolf skilling! rasade han.

Men efter den betan höll han sig tämligen lugn en tid, fast han gick och såg ut som en och annan karl kan göra, när han är snuslös.

Så hände det, att hans dotter, som med sorg och bedröfvelse fick gå med en hemmaväfd hufvudduk, medan alla hennes jämnåriga paraderade i hattar, i ett svagt ögonblick knyckte åtta hela kronor ifrån far sin och köpte en fin hatt i sta'n för pengarne.

När Rike-Pelle fick syn på hattskrället, förlorade han förståndet och greps tvärt af ett sådant raseri, att han sparkade sönder båda träskorna mot husväggen. Det var naturligtvis inte hans mening att krossa dem, ty de voro nästan nya och han hade till och med kostat på dem en tjärstrykning och ett par järnband.

Han blef därför ännu mer vildsint och förtviflad, när han såg dem i grus och spillror.

— Hatten och träskorna! Ja' ä' runerad! Ta' hit rakeknifven, så ja' får skära halsen å mej! tjöt han och förskrämde hela huset, så att de inte visste, hvad de skulle taga sig till, utan skickade i sin nöd och förfäran efter prästen.

— Pelle får lof att lugna sej. Det är ju nästan bibliskt att kvinnor ska' styra ut sitt hufvud med all upptänklig grannlåt! förmanade pastorn, när han förnam, att det var tösatrollets hatt, som förkrossat både vett och träskor för Pelle.

— Står dä' i bibeln, att di ska' bringa sina föräldrar till tiggarstafven och vräka på sej fågelskrämmor, som kosta hela åtta riksdaler? Står dä' så i bibeln, så var det väl helgotte också! grät Pelle.

— Nej inte precis så, men där står, att »den svagaste lemmen gifver hon den största ärona», lät prästen och talade så grant för gubben, att han till sist lofvade att lugna sig.

Men konfys och grubblande blef han.

Hustru hans mente jämt på, att han gick och funderade på något slags dödssätt som inte kostade nå't eller som inte fördärfvade hans kläder eller annan egendom.

Han började allt mer och mer se ut som ett hampaspöke och hvar gång Sven i Åbo såg honom, runkade han på hufvudet och sa':

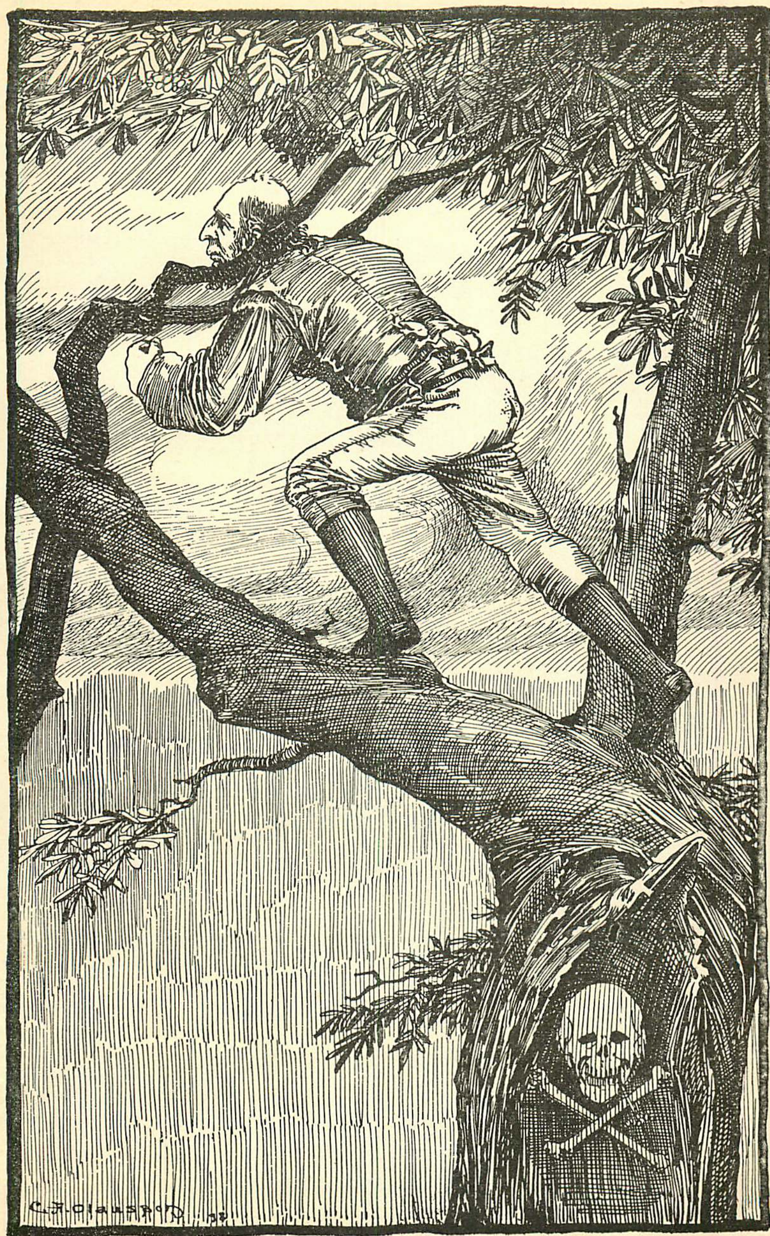
— Gualof för att en inte ha' blefvit riker här på jor'a!

Och allt som dagarne gingo blef det värre och värre för Rike-Pelle. Folk kom och sade upp sina lån hos honom ty de ville inte ge så hög ränta, som han fordrade, och midt i allt detta elände kom där en strykarehund och bet ihjäl en bagge för honom.

Under tiden hade emellertid Pelle uti en gammal rönn å ägorna upptäckt en klynna, som var så beskaffad, att han ansåg, att om han komme upp i trädet och satte in hufvudet i klynnan och se'n släppte sig ned, så skulle han på det sättet kunna beröfva sig lifhanken utan att behöfva kosta på sig krut eller fördärfva rep, eller förstöra vattnet i brunnen. Ty någon sjö att dränka sig i fanns inte på långt håll.

Så, serradö, smög Rike-Pelle samma dag som baggen blef ihjälrifven bort till rönnen. Och hur han vände sig, lyckades han krångla sig upp i henne.

Sven och jag, som hade vakt öfver honom den dagen, gåfvo

oss efter det fortaste vi orkade och fingo slutligen se honom uppe i trädet, där han satt och glodde som en uggla.

Men han hade inte väl fått syn på oss, förr än han skrek:

— Nu ska' I bli bet lell! — Och så rände han in skallen i klynnan och släppte sej handlöst.

Nådatiden var väl emellertid inte utlupen för honom, ty den ena grenen i klynnan var maskstungen och rent förtvinad, så att han rök af, när Pellakräket släppte sej och gubben rakade ner i stenröset, midt uti hvilket rönnen stod.

— Det är så godt att vi ge honom ett reelt kok stryk, ty det är väl det enda som biter på den girigbuken, när till och med Guss' or' visat sig fruktlöst på'n! mente Sven.

— Ja, det är ingen skam att försöka! lät jag, och så fingo vi fatt i hvar sin stake samt närmade oss Pelle.

Men fast vi sågo arga ut och hötte med våra stakar bägge två på en gång samt stampade och svuro och hotade och röto som ett par lössläppta onda andar eller som två länsmän, rörde sig Pelle inte ur fläcken.

Och så underligt var inte det, ty den skråen hade brutit af sig benet i fallet.

Och när vi skulle bära hem honom, kommo vi under fund med, att han desslikes fått axeln ur led.

— Jojo, de rike ha inte alltid sötebrödsdagar, och nog hundingen har ja' bättre och roligare i min fattigdom än Pelle i sin förmögenhet. Visst har han ett par tunnor gull, men så kan ja' tralla och ha nattaro och armar och ben i behåll! jublade Sven, när vi hade forslat hem självmordskandidaten.

Pelle sa' inte så möcke som tack åt oss, när vi gingo.

Men när vi voro i förstugan, hörde vi, hur han skrek åt hustru sin:

— Skicka inte efter nå'n doktor eller nå'ra meklamenter, för ja' har inte ett öre att betala med, och det här läker sej nog på ett par da'r!

Moratorium.

Ordet politik begagnas ofantligt mycket af hög och låg, lärd och olärd, af besutna bönder och framför allt i våra dagar af vandrande gesäller.

Men jag har kommit underfund med, att vi här ute i bygden i allmänhet inte ha riktigt klart för oss, hvad den rätta innebörden af det ordet egentligen blifvit under detta den förhärdade och fördärfliga parlamentarismens tidehvarf.

Politik, godt folk, det är nu mera konsten att agitera för sina egna intressen och sina trosbröders. Följaktligen är en politiker en sådan Jösse, som förstår och äflas att ställa det rasande och illa för andra, under det han ordnar det bra för sig själf. Och en stor och god politiker är därför en person, som i högre grad än andra begriper att låta sig gödas och födas af en annan folkklass än den, till hvilken han hör. Att vara stor politiker är för den skull liktydigt med att vara en framstående och alldeles förträfflig rackare.

Jag sa' att en politiker är en, som mer än folk i allmänhet tillgodoser sina egna intressen. Och då kan man tänka sig, huru rysansvärda våra politici måste vara. Att vara gudeliger och politiker på en gång är alltså lika omöjligt, som att kasta sten på månen. Detta säger ock själfva bibeln. Ty där står ju tydligt: »Sen inte hvar och en på sitt eget partis bästa». Jag har därför aldrig kunnat förstå, att mina goda vänner Waldenström och Jönsson i Mårarp icke skytt för riksdagsmannaskap och därmed sammanhängande syndafördärf. Ty de äro ju, dess värre, inte stort annat än människor och måste ju såsom politiska karlar rakt emot skriften bara verka för sitt egna parti och gnaga och gnaga allt hvad de kunna från andra.

När en bonde får politik i sitt hufvud, börjar han våndas med att kasta det af Herranom från begynnelsen rättvisligen

öfver alla åkermäns nackar lagda skatteoket på dem, som ingen jord hafva. Men bonden är i alla fall den älskligaste politikern. Ty det finnes ett grand metod, saktmod och sans i hans politik. Och han tror på Vår Herre och Kungen.

Far politikens onde ande åter in i bondens dräng eller i fabrikörens arbetare, så få de andra stollastycken för sig. De bli hvad man kallar liberaler, det vill säga, de vilja stöpa om försynens hela ordning, göra sig själfva till husbönder och husbönderna till tjänare. Och man får ju inte undra på det. Politiken tar sig sådana uttryck, när hon far i folk, som ingenting har att våga, som inte ha' relegion eller hut i sig.

En person, som vill vinna gifta fruntimmers pris och älskar att bli uppburen såsom ett sedligt ljus och hållas för att vara vältalare, han slår sig på nykterhetspolitik. Det har han nytta och intresse af.

Men om en dum karl, som inte ens fattar, hvar hans egen fördel är belägen, får rabies politica, då slår sig den mannen på rösträttspolitik.

En riktigt bra karl, en klok, en vis, en finkänslig och rättfärdig karl, han ger politiken attan. Antingen grinar han åt hela tillställningen, eller hatar han den.

Själf log jag åt hela det löjliga spelet på den politiska scenen, log och hade roligt åt'et. Men sedan jag fick betala 25 kronor om året i vägskatt åt bönderna och därtill likväl vräka ut hiskliga belopp för stensättning och underhåll af Vernamo guldgator, på det att desamma bönder, hvars kyrko- och kvarnvägar jag tvingas hålla vid makt, må fröjdas och i sina själar jubla, när de kunna köra upp och fördärfva dessa fina gator med sina raglande bjälklass, sedan dess hatar jag politiken djupt och innerligt, och när allt en gång på den stora dagen efter denna tidens slut skall uppredas och vedergällas, kommer jag att framställa allvarliga anklagelser mot dem, som i sitt politiska förnedringstillstånd skapade väglagen. Ty de sågo förskräckligt på sitt eget, men inte ett dugg på en annans bästa.

Sannerligen de voro stora politici.

* * *

I följd af den lag, som bjuder en politiker att endast hafva sin egen fördel för ögonen, rätt huru det sen må gå med den öfriga mänskligheten, är det naturligt, att riktigt genompiskade politici snurra omkring och ändra signaler, när deras intressen så bjuda och befalla.

På det viset gjorde medlemmarne i vår fredsförening en afton.

Aldrig har på jorden funnits argare fredsvänner än de. Det gick så långt med dem, att de till och med förkastade det gamla testamentet, emedan det här och där lofprisade krigiska bragder, och de gåfvo sig den dålige uppå, att de skulle genomdrifva skiljedomsväsendet innan årets slut. Det orientaliska kriget, som då pågick, gaf dem många trumf på hand, mente de, och det var riktigt rörande att höra dem, när de deklamerade sina vackra, mejslade fraser om huru kanonerna vid Meluna och Velestino med sitt ljungande mål voro de kraftigaste och mest öfverbevisande fredstalare, dem mänskligheten icke längre skulle kunna emotstå.

Föreningen dref med ett ord den värsta fredspolitik man kunde tänka. Ty de trodde, att bevillningen skulle kunna sänkas, om hären slopades och flottan borrades i sank.

Så hade de ett möte en lördagskväll för att elda upp sig och än ytterligare konstatera krigets vanvett genom läsning och utläggning på deras sätt af de senaste krigshändelserna.

Serradö, just när de voro som bäst i tagen, kom en af dem att läsa upp meddelandet om det i Grekland öfverenskomna och påbjudna uppskjutandet med betalning af alla skulder.

— Djädran i dä'! sa' ordföranden och snusade.

Hela föreningen tittade i taket och funderade.

— Blir dä' alltid moratorium i ett land, när det bryter ut krig? sporde slutligen sekreteraren.

— Dä' tycks så! lät skolmästaren. Sen satt man och funderade en stund.

— Det vill säga, att om krig utbröte i Sverige, skulle vi få fred för Smålandsbanken, sparbanken och hypoteket? undrade den som öppnat kvällens möte med det yppersta fredstal, som på länge hållits.

— Joho! Och har man skuld på revers till enskild eller

räkning, så går man äfven klar för lagsökning och stämning! sa' ordföranden.

— Får man alltså vid krig fullständig fred för länsmannen? sa' skattmästaren.

— Jaha! Absolut! skrek sekreteraren.

— Då, mina vänner, låtom oss föredraga kriget! utbrusto en hel mängd fredsvänner, och deras ögon strålade af hänförelsens eld.

— Jaha! efter denna utredning synes fredsarbetet endast gynna bankerna och kapitalisterna! inföll ordföranden.

— Javisst! Åt helsefyr med dem! Lefve kriget och moratoriet i evighet!

— Amen! sa skattmästaren.

— Låtom oss upplösa föreningen och bilda ett krigsparti. Det är det enda sättet att stuka kapitalet! föreslog sekreteraren.

Och föreningen upplöstes under jubel, blandadt med fruktansvärdt krigshot, och när medlemmarne i den fredspolitiska föreningen gingo bort från salen, sjöngo de, så att det skallade vidt omkring:

»Kommen Österns slafvar,
Kom tvedräkt, kasta ut din brand!
Åt eder alla redas grafvar
Af pojkarne vid Lagans strand.»

Till sist gingo de utanför länsmans bostad fram och tillbaka i högtidlig procession och röto.

— Hvad gå'n I här och regeren efter i kvällen, o, I fredskapuner! sporde jag, som kom framdrifvande med en flicka på landsvägen.

— Vi demonstrera! tjöto de.

— För skiljedom?

— Nej, för krig och moratorium! Våra ögon ha' öppnats. Vi gå inte längre bankernas och kapitalisternas ärenden! skreko dessa klassmedvetna män.

Slagsmål och kärlek.

En jätte var Johannes i Flathalla — därborta i Byrums socken. När han spände sina muskler, brakade det i tröjärmarne, fast de voro af det starkaste vadmal, och det han tog uti, det följde med.

Måntro, det var inte ett barnaverk att »dra' fingerkrok» eller »gipsa skank» med honom. De, som kände Johannes, bjödo heller inte till med den saken. Och att slåss med honom, när han var arg, det hörde då själfvaste skam till. Därför fingo också Byrumsborna vara i fred och bjödos aldrig på stryk, om de hade Flathallapojken med sig vid auktioner eller andra trefligheter, där det vankades brännvin utomsocknes.

Annars var Johannes, gubevars, liksom i allmänhet alla starka karlar, en foglig och fridsam man, en jordeträl och en arbetsmyra, han som jag. Men blef han retad någon gång, och det hände ibland, var det nästan mer än riskabelt att befinna sig inom »örfilahåll» från honom.

På den tiden Johannes rann opp i världen, ansågs det inte precis urbota att röra ett grand på bägarna, och Johannes tog sig ock vid högtidliga tillfällen en och annan halare, hvaraf han dock endast blef munter och fallen för små knep och roligheter.

Det hände honom sålunda en gång, när han bevistade en auktion i sin hemtrakt, att han blef en smula uppsluppen och i sitt upprymda tillstånd kom han att stå framför ett stort skrälle till kista, hvilken utropades. Johannes stod där och småmyste samt var allt ett grand bredbent och en smula vidlyftig. Åtminstone tyckte länsmannen, som höll auktionen, att Flathallasonen skymde utsikten för det andra folket, och därför körde han till Johannes med armbågen i maggropen och sa' på sitt vanliga tungomål:

— Tacka dej undan, din förb. drul, så folk få si'. Du skymmer ju bort både sol och kista med din åbäkliga lekamen.

Befallningsmannen hade knappt yttrat dessa tänkvärda ord, förrän folket fick höra ett kort stönande. Samtidigt slogs kistlocket hastigt igen, och i detsamma fingo de se Johannes sätta sig i allsköns lugn på detta samma lock.

Kan man tänka sig: den synddrypande pojken hade vräkt ner själfvaste länsmannen i brädskrylan, och nu satt han på locket som om det varit den naturligaste sak i världen.

— Ropa på nu! Den som fastnar för kistan gör en god affär, för här ligger en juvel i henne! log Johannes åt auktionsropar'n.

Länsmannen sprattlade och stönade och svor och bönföll om frälsning. Men Johannes satt kvar, och folket hade fröjd och sabbatshvila samt sa' till Johannes:

— Låt skam lille pusta ut tills han lofvar i vittnens närvaro att inte lagföra dej för ditt besvär!

Och länsmannen slapp heller icke ut ur fångenskapen förrän han högtidligen svurit på att lämna Johannes i fred. Då först släpptes han ut. Men de, som sågo honom, blåblek och förstörd och mjölig — ty det hade förvarats mjöl i kistan — krypa fram i dagen, bedyra än i dag, att de aldrig skådat en mera skön och upplyftande syn.

Sen spenderades det på Johannes efter noter, ska' ja säga. Framåt kvällen, när auktionen var slut, och länsmannen hade dragit sina färde, beslöt ungdomen att afsluta dagens stora glädje och högtidlighet med lite dans och kortspel, såsom vanligt var på den tiden.

Men efter man i anledning af »länsmannens kistläggning» festat väl starkt under dagen, blef det en rätt bullersam lekstuga, och vid knackbordet, där Johannes satt, blef det snart osämja af.

Jonas i Åhult råkade därvid klämma näfven så hårdt i bordet, att skifvan sprack, och Pelle i Krängshult ville slåss med en butelj. Men i den stunden steg Johannes upp och grep bå' Pelle och Jonas i deras respektive kalufver samt slängde dem med en sådan fart emot väggen till det andra rummet, att densamma, som endast utgjordes af bräder, for ner och dråsade öfver dem som gingo polska därinne.

De dansande trodde, där de lågo i en hög under väggen, att domen var öfver dem midt i deras syndalif och började vråla.

Men Johannes blef öfver utgången af detta kraftprof skamsen och gick opp i öfra våningen.

Däruppe tänkte då Pelle och Jonas i fyllan, att de med förenade krafter skulle ge Johannes smörj och hämnas sitt nederlag. För den skull smögo de sig dit opp och började ett så rysansvärdt gruff, att de till sist fingo Johannes arg. Först anammade han då Pelle och vrok honom ut genom ett fönster, och sist fick han Jonas i öronen och dängde honom handlöst utför trappan.

Men därvid glömde Johannes att släppa sitt tag i ena örat, hvadan detta stannade kvar i hans näfve, och Jonas hamnade i förstugan såsom en enörad man, hvilket han än i dag är, stackars karl.

* * *

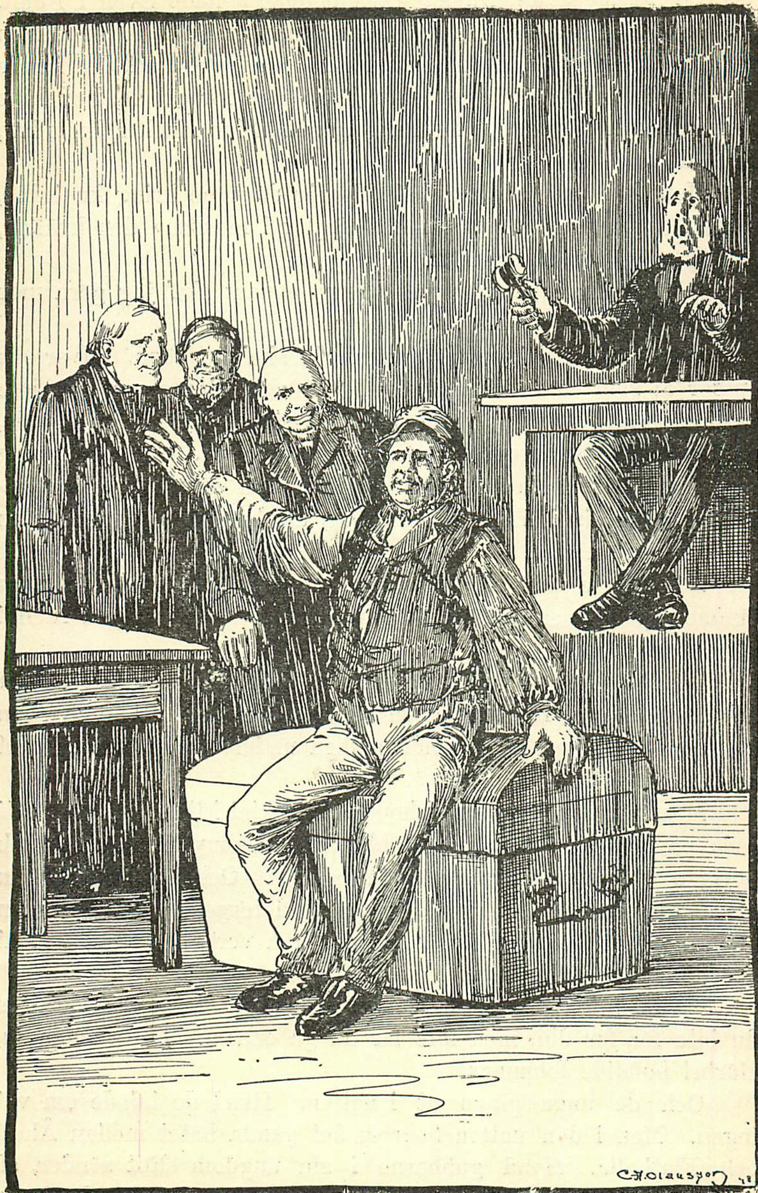
Ifrån den betan hälsade Jonas aldrig på Johannes, gick alltid ur vägen, när han fick se honom, och det sades, att han hos sina barn till och med inplantade hat till Flathallakarlen och allt hans hus. Och mången gång yttrade han, att han funne en stor tröst i den föreställningen, att hans afkomma i framtiden möjligen skulle kunna göra Johannes' barn eller anhöriga något stort ondt.

* * *

Emellertid gick tiden. Johannes och Jonas blefvo karlar i socknen. Den förres ägodelar förkofrades och förökades år efter år, och hans dotter vardt, när hon blef utvuxen, ansedd såsom bästa »giftet» i hela församlingen.

Men Johannes höll friarne från sina dörrar. Han var en barsk karl, och ynglingarne fingo inskränka sig till att om lördagskvällarne smyga sig opp till Flathalla och titta på Märta genom fönsterrutorna.

— Om man inte får mer å henne, så kan man väl åtminstone få titta på henne i smyg! mente de.

C.H. Olausson

En lördagskväll framåt eftersommaren hade Sven i *Åhult*, en son till »Jonas med örat», lockats med dit opp. Nyfikenheten hade fått makt med pojkstackarn och han tyckte, att det kunde vara roligt att följa med sina jämnåriga för att se, hur hans familjs fiende, föremålet för hans och de öfriga Åhultafolkets hat, hade det.

Men hur ynglingarne betedde sig däruppe kring knutarne, märkte Johannes, att »där fanns ugglor i mossen» den kvällen, och så gick han ut och röt:

— Knalla er i väg, ynkryggar, annars ska' jag göra mos af er!

Och då blef det en språngmarsch, ska' jag säga. Hvar och en for af som en raket och som för lifvet. Men Sven, som inte varit på Flathalla förr, visste inte, att stugan låg på en bergås, hvilken på baksidan sköt upp som en ättestupa. Och han sprang naturligtvis åt det hållet, den stackarn, och så ramlade han utför och slog sig i fallet så förfärligt, att han blef liggande utan att kunna röra sig.

När Märta om en stund kom ut på gården, fick hon höra jämmerrop och sa' till far sin, att hon trodde att någon ramlat utför berget.

— Det var rätt åt honom, men jag ska' i alla fall gå ner och titta efter! mente gubben och masade nedför berget. Om en stund kom han in, bärande pojken under armen, som om det varit en hösäck.

Men när han hade synat honom i ansiktet i ljusskenet och fått reda på hvems ynglingen var, blef Johannes mycket allvarlig och började visa honom den största välvilja. Och han hade Märta att fägna honom och gnida honom med terpentin och brännvin på armar och ben, hvilket hade en sådan verkan, att pojken rätt snart blef i stånd att gå.

— Ja, inte vill du väl stanna under mitt tak i natt, det törs du inte för far din, men inte får du gå ensam. Följ honom du, Märta! befallde Johannes.

Och de unga gingo ut i natten. Hvad de talade om vet ingen. Men i den natten begrofs det gamla hatet mellan Åhult och Flathalla. Hvad gubbarne i sin ungdom slitit sönder, så att inte ett par decennier kunnat laga det, det fogade deras

barn hastigt och lustigt tillhopa under en endaste ljum sommarnatt.

Nu är Sven ägare till Flathalla, och Jonas är alldeles öfvertygad om, att han förvärfvat denna stora lycka åt sin son medelst förlusten af sitt öra.

— Jag skulle ha velat ge mitt hjärtblo' för att få se honom lycklig och försörjd, men jag slapp undan med en öronflank. Herren är go', men han styr oss allt fram på underliga vägar! plägar han säga, när talet faller på hvilket godt hemman hans son fick och hur rar hustru han har.

Integer vitæ.

Hvar och en kommun har alltid ett kors att bära på. Den ena har en svår skolmästare och den andra kan för sina synders skull ha en sju eller åtta riksdagsmannakandidater boende inom sig. Vi hade, gualof, hvarken någon svår skolmästare ej heller mer än fyra kandidater till riksdagen, som intrigerade och krånglade och mutade och hotade.

Men vi hade en annan fråga, som i dagligt tal gick under namnet »Brogårds-Jösse». Och den höll oss varma.

Jösse var född så där omkring 1834, af »fattiga men hederliga föräldrar», hvilka visserligen icke kunde lämna Jösse gård och grund efter sig, men som i alla fall skaffade honom hvad bättre var, en god uppfostran.

Gu' vet hur det gick till, men Jösse blef i alla fall redan tidigt boddräng hos en bra patron inne i staden samt kom efter några år hit ut såsom den mest fullfjädrade herre, som kan tänkas.

Och när Jösse då kom vid midsommartid i nya galoscher samt såg ned på socknefolket, så var det inte godt för Sven i Brogård att neka honom att hyra »nattstugan» till handelsbutik.

Och godt och bra var det i alla fall att få en handelsbod i närheten, så att man inte behöfde betala ett drygt kommissionsarvode åt Johannes på Moen och Pelle på Kullen eller Snus-Isak, hvilka annars brukade taga hem varorna åt oss hvarje vecka, antingen från staden eller någon af järnvägsstationerna.

Men när Jösse slagit sig ner i socknen, blef han värre än en kung, och allt, som skulle uträttas, skulle han göra. Annars dugde det inte.

De gamle sade, att han kunde skrifva värre än en kronofogde och tala bättre än en präst. Och det var nog det, som

gjorde, att han valdes in i allt och öfverklagade allt, som vi bönder beslöto.

Vi kunde inte ens komma öfverens om att sätta en ny klinka för skolsalsdörren, utan att Jösse skulle gå igenom alla instanserna med det.

Så en dag sa' pastorn till oss: — Jösse är vorden en krångelmakare och ett gissel. Låtom oss välja honom till ordförande i kommunalnämnden, så får han ansvar och lugnar sig kanske.

Nå, det gjorde vi och det gick och var bra i två och ett halft års tid. Pastorn slog rätt på spiken, ty Jösse blef som en annan människa, saktmodig och lugn och behaglig se'n vi lagt den vådliga och svåra bördan på hans skuldra.

Men så, serradö, befanns det en dag i mars månad, att han betalt en sockerlast med kommunaluppbörden, och då blef det lif i oss.

I första uppbrusningen tänkte vi naturligtvis på att anmäla saken för kronofogden och få Jösse inom lås och bom till evig tid.

Men innan dess menade vi, som voro med i kommunalnämnden, att vi borde pläga honom ett grand ordentligt med ovett och smörj.

Ty det visste vi nog, att sedan kronobetjäningen tagit honom under sina vingar, fingo vi hvarken slå eller skälla på honom.

En häktad person är, gubevars, nu för tiden nästan ett heligt föremål. Man får inte ens peka på en sådan. Han eskorteras, vaktas, födes och gödes, och man passar honom upp i allt med sängkläder, nattlogi, mat, doktor och medikamenter, som om hans hälsa och välbefinnande vore af den största vikt för hela landet.

Ingen grefve eller baron eller landshöfding eller biskop kan blifva mera betjänad eller kringfjäsad än en häktad bandit.

Och det vet, gunås, det dåliga folket i landet väl om.

När de därför blifva söndersupna eller eländiga af sitt lata kringstrykande på landsvägarne eller stadsgatorna, göra de ett litet fuffens, bryta sig in och stjäla hos sin nästa eller öfverfalla och råna henne, på det att de må blifva tagna i häktelse. Ty där få de gratis af staten sådan omvårdnad och skötsel, som tusentals andra laglydiga och rättfärdiga, flitiga och lojala arbetare inte med allt sitt släp kunna förskaffa sig.

Åh, så fort drinkaren—tjufven—luffaren—rånaren kommer i

rättvisans händer, bäres han af dem till bad och läkare och vårdas så ömt, så innerligt ömt, på det att han måtte kunna längta tillbaka och icke behöfva sky fängelset.

Nu visste vi, att Brogårds-Jösse skulle få det lugnt och behagligt, sedan han blifvit häktad. Men vi ville innan dess söka åstadkomma någon bättring hos honom. Ty det var och är, gudskelof, än vår bestämda åsikt, att dåliga människor förbättras aldrig eller åtminstone mycket sällan medelst humanitet och beskedlighet. Men stryk, mycken och god stryk biter alltid på dem och gör dem till folk. Något annat botemedel verkar icke på sådana, ty goda ord och mildhet sentera de icke.

Alltså gingo vi, hela nämnden, en afton bort till Jösse och började förbättra hans själstillstånd med allehanda tillhyggen, bland hvilka våra käppar voro de frommaste.

Vice ordföranden drabbade till och med på honom med slefven, som stod i sirapsbaljan, hvilket var ett tungt och svårt argument.

Jösse grät, bad och bekände, att vi nu gjort honom till en annan människa genom dessa våra gärningar samt att vi medelst käpparne och sirapsslefven öppnat hans ögon.

När vi detta hörde, höllo vi upp och hämtade andan. Men under tiden passade Jösse på att tala till oss med gråten i halsen.

Han visade oss, att om vi anmälde förskingringen och läte häkta honom, skulle det bli konkurs hos honom, och vi, som stodo, en för alla och alla för en, i god för kommunaluppbörden, skulle få betala hela kalaset.

När han kom fram med det påståendet, ville vi gripa till käpparne ånyo, och vice ordföranden höjde allaredan slefven öfver Jösses sirapsdrypande hufvud. —

Men denne bad oss töfva ett grand. Och så redde han ut, att om vi höllo oss stilla, skulle han flytta sin väg och öppna affär i en annan trakt samt inom ett halft år hålla oss skadeslösa.

Detta tyckte vi vara ett vist tal och så försonades vid med Jösse samt gingo dädan framåt niotiden på kvällen med fickorna fulla af kaffe- och russinstrutar, som han skickade med oss till våra hustrur.

* * *

Men Jösse höll sitt ord och flyttade några veckor därefter långt bort till utkanten af grannhäradet.

Se'n hörde vi inte af honom, och det kändes liksom lättare i luften, när han var undan.

Så dog Jösse i slutet af maj ett par år efteråt och när hans testamente öppnades, stod där tydligt och klart, att vår kommun hade blifvit ihågkommen af honom med tjugo tusen kronor.

När den där testamentsafskriften nådde oss, blefvo vi, förstås, inte litet glada. Vi ställde till stämma och höllo ett tal öfver Jösse samt beslöto enhälligt att högtidligen hämta hans lik och på allmän bekostnad begrafva det i vår kyrkogård samt taga trehundra kronor af de tjugo tusendena och resa en grafvård öfver den gamle Jössen.

Och vi satte det i verket också.

Sju af våra likaste och rikaste och bästa hårdvallsgubbar gåfvo sig dagen efter å stad i finaste kläder och höghattar för att hämta Jösses stoft, och när de kommo med det, mötte vi andra vid sockengränsen samt gingo efter i den högtidligaste procession till kyrkan.

Där hade vi också bråkat till och klädt, så att de aldrig sett maken, och det fanns knappt ett torrt öga, när kistan bars in och sattes på katafalken af oss sex kommunalnämndsledamöter.

Orgelnisten har kanske aldrig i sitt lif spelat så, och jag kan inte beskrifva, hur samstämmigt och rent de fingo ihop »Integer vitæ» där uppe på läktaren.

Och om ni hade hört det tal pastorn därefter höll öfver Jösse, kommunens välgörare, så hade ni haft nytta af'et i tre veckors tid.

På aftonen bespisade vi alla fattiga, och det låg en stämning af tacksamhet och fröjd öfver hela orten.

Dagen därpå diskuterades ritningarna till grafvården, och efter några timmar kommo vi verkligen till ett resultat samt beställde ett monument efter den prydligaste och dyrbaraste af de ritningar, vi förskaffat oss, så att ingen kan klifva fram och säga, att vi inte hedrade den aflidnes minne. Och att göra sådant kläder ju i alla fall en kommun.

Men vid pass en månad efter denna likbegängelse, som beprisades och omtalades inom hela länet såsom något enastående

och högtidligt, fingo vi underrättelse om, att det vid bouppteckningen efter Jösse uppdagats, det han icke lämnat annat än betydande skulder efter sig.

Jesses, ett sådant lif det blef i socknen, när den underrättelsen kom.

Söndagen förut hade vi just rest upp hans grafmonument och pastorn hade ånyo hållit en betraktelse öfver Jösses dråpliga gärningar.

Det kan lättare tänkas än beskrifvas, huru långnästa vi blefvo och hur våra grannsocknemän grinade och jubilerade.

En sådan inpiskad rackare!

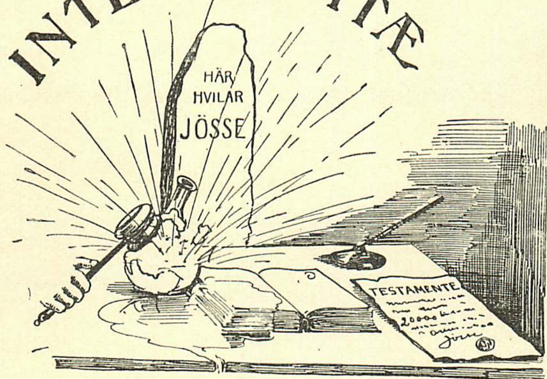
In i självfvaste dödsminuten hade han lurat oss och fått oss att göra den ståtliga begrafningen och sätta upp en vård, som till eviga tider skall stå på kyrkogården och vittna falskt om den döde skälmen och såsom ett vedertecken på vår enfald.

Gud sig förbarme ett sådant väsen det blef på den stämma, där vi skulle afgöra, efter hvad grund vi skulle debitera ut begrafningskostnaderna och allt det andra, som vi kostat på honom.

Ordföranden var så pass altererad, att han drämde klubban midt i vattenkaraffen, som stod på bordet, så att vattnet rann ut öfver hela protokollsboken och fördärfvade henne.

— Det, som kväljer mig allra mest, är att vi legt folk, samt sjöngo »Integer» vid hans graf! suckade prästen.

— Tvy sjutsingen, det gnager oss inte, för sådant är ju så vanligt, men att vi sex buro liket, det blir vår evinnerliga skam! genmälde kommunalnämnden.

INTEGER VITÆ
HÄR
HVILAR
JÖSSE
TESTAMENTE

En politisk debatt i Snufvebo.

Det får jag då till vår stora berömmelse framhålla, att vi landtgubbar äro hundingen så mycket mera bevandrade i den heliga skrift än i den sakramenskade politiken.

Och väl är det, ty om det än må vara så, att politiken för somliga jössar duger till att lefva på, så är det dock visst och sant, att han inte håller att dö på.

Vår skomakare, som, gunås, är den kunnigaste politikussen här i trakten, nedkallar himlens allra rysligaste straffdomar öfver den handtverkeriernas förgörare, som fann upp gummigaloscherna och dymedelst åstadkom ett onödigt skydd åt skor och pjäxor. Men för min ringa del skulle jag då hellre vilja vara med om att petitionera om ett hiskligt straff för det missfoster, som fann upp politiken, ty den har då inte åstadkommit annat än ett evigt elände här på jorden.

Eftersom vi nu emellertid ha' honom midt ibland oss, få vi väl dras med honom så godt vi kunna.

Förr i världen hade vi inte på långt när så ondt af honom som nu för tiden. Då visste vi knappt af någon politik alls, utan fingo sköta oss i ro på våra hemman, lefva i frid, betala skatt, må väl, frukta Gud och gå i kyrkan.

Men nu är det ryss rasande. Politiken har blifvit så modärn, att vi bli tvungna att en och annan gång komma tillsammans och prata dumheter, råka i gräl och slåss och säga upp pengar hos hvarandra för politikens skull, annars komma bums en del Stockholmstidningar och kalla vår hemtrakt för en »dåsig och mörk bygd».

Och det vill man akta sig för.

Alltså togo ock vi ihop med politiken en dag uppe hos Johannes i Snufvebo.

* *
*

Si det var nämligen som så, att Johannes, eller kanske rättare sagdt hans hustru, hade fått en liten rar flickslänga i början af fastan, och som de inte förut haft några barn alls däruppe, beslöt Johannes i sin stolthet och sitt hjärtas stora förtjusning att dräpa till med ett öfverdådigt barnsöl.

De slaktade däruppe och bryggde och kokade barnsölsvin utaf sirap och brännvin, så att det stod härliga till, samt lagade dessutom till allehanda smått och godt.

— Där måtte bli ett hejdundrande kalas! sa' man öfver allt i roten, och alle man hoppades få vara med.

Men Johannes bjöd uteslutande äldre karlar, endast så kallade hårdvallsgubbar, sådana som jag och andra samt våra fruntimmer.

— Ja' ger attan i att ta' dit en hop fåkunnig och vrång ungdom, för när prästen döpt, ätit sej mätter och gått sin väg, så ska' vi rätt tala lite' poletik, och du, som ska' vara pennavan (= skrifkunnig), kan gärna skrifva en stump i tidningen om'et, lät Johannes till mig.

— Tack! men be' skolmästaren skrifva i mitt ställe.

— Nej, det vet du väl att han inte vill skrifva om annat än mesionsauktioner!! svarade Johannes.

Och det hade han, gunås, rätt uti.

Nå, på bestämd dag gick barnsölet af stapeln uppe i Snufvebo, och det var minsann inte få storgubbar, som Johannes dragit tillsammans.

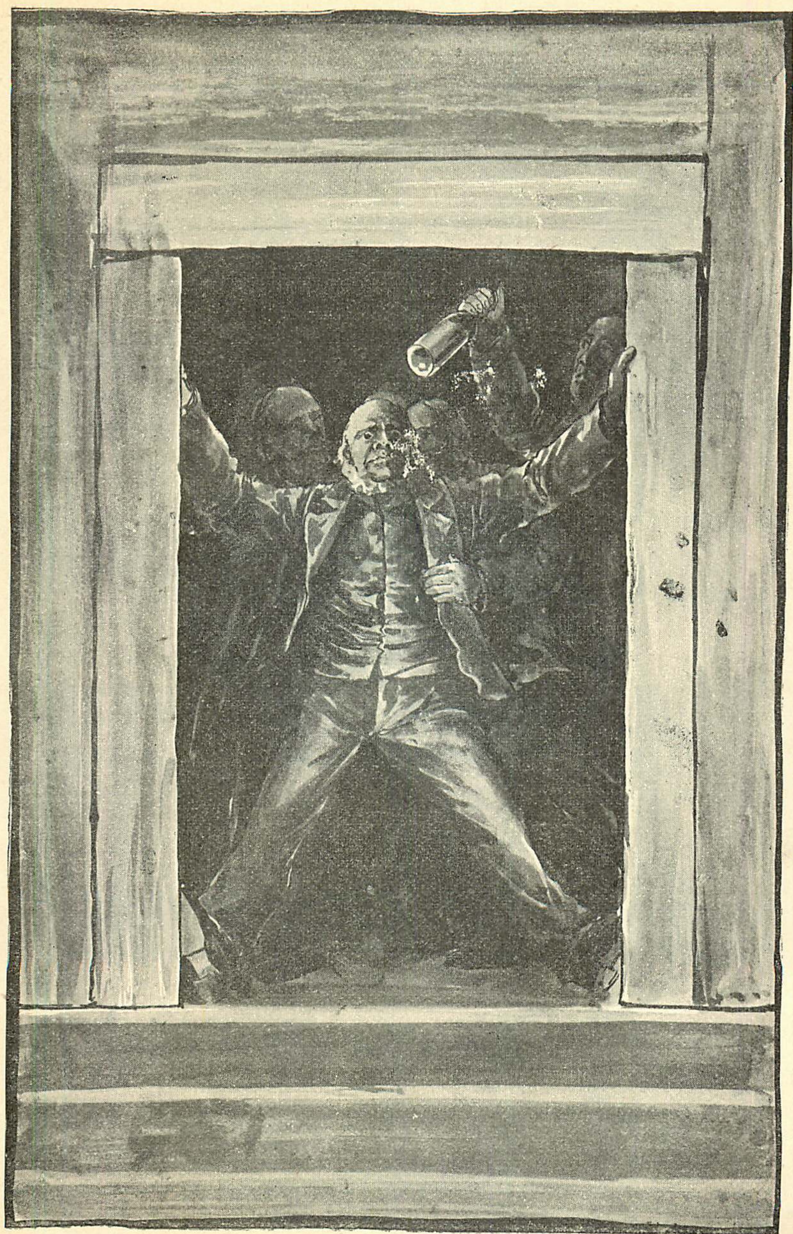
Pastorn var inte riktigt kry den aftonen, utan förkunnade, att han fått det där onda, som vi kalla »magkarakter», så han ville inte på sätt eller vis dricka utaf sirapsvinet, som annars var bå' sött och starkt och fördenskull riktigt nyttigt för bröstet.

Det sa' vi honom också, men han bara grinade illa, stackarn, och skyllade på doktorn.

— Jaja, pröfve hvar och en sig själf! medgåfvo vi och drucko vin, så att det rann och glänste i mungiporna på oss samt ömkade oss öfver pastorn, som inte fick vara med om skålarne.

Men döpte flickan åt Johannes det gjorde han då som en reel karl och på folkavis, rätt så häftig »magkarakter» han än hade, stackars präst.

Strax efter solnedgången gaf han sig i väg, se'n han hållit

en liten oration för oss, och se'n blef där, gualof, liksom litet lättare i luften på gästabudet.

Ty hur det än är, så känns det alltid liksom litet tryckt, så länge en präst är nära.

* *
*

Se'n dröjde det inte heller så värst länge, förr än vi druckit så pass, att vi voro mogna för politiken, och innan vi visste hur det kom sig, hade vi börjat angripa rösträtten.

Och vi hade inte debatterat mer än vid pass fem minuter eller så, förr än vi allesamman voro så inne i ämnet och talade med sådan styrka och med sådana lungor och tungor, att fruntimren skockade sig vid bortre spismuren och höllo för öronen. Så grymt regerade vi.

Ty vi hojtade allesamman på en gång, hvem som värst var, samt stampade och knytte näfvarne under nosen på hvarandra, så att det var en stor lust och glädje däråt. Och det skulle för visso varit en nyttig skola för vår riksdagsman, om han varit med på detta välsignade och storpolitiska barnsöl.

— Du följer väl med i krokarna, så att du kan skrifva reelt om'et! skrek Johannes till mig, som, skam till sägandes, satt med rusthållarns tös i knäet på soffan vid dörren och gaf attan i rösträtten, hvilken just inte tilltalar min gom.

— Jojomen! hojtade jag tillbaka.

Men sanningen att säga, var det platt omöjligt att få hum om hvad gubbarne anförde.

Så mycket begrep jag dock, att en del ville sänka strecket och att de, søm sådant äskade, hotades med smörj på hemvägen af de andra.

Rätt hvad det var, kommo de allesamman i en hög ute på golfvet och politiserade så djädrigt, att de välte omkull vaggan med lillan.

Då blef den nyss kyrkotagna moran alldeles ifrån sig och skrek:

— I ska' väl inte disputera ihjäl dä' osköldiga barnet, edra gubbstofiler och vintrattar! Och var dä' inte dä' jag sa', att dä'

skulle barka för skam i våld med hela kalaset, när du kokade ihop så mycket vin, Johannes!

Men, gudskelof, det hände inte lillan något ondt.

När vaggan välte, föll barnungen ner i kyrkovärdens galosch, hvilken stod där bredvid, och i den föll tösabiten lent och godt.

— Där ha' vi änglavakten! sa' orgelnisten.

— Jo jo, och tänk att den kan uppenbara sig, där di tala i politik! pep rusthållarmoran.

Men strax därpå var diskussionen åter i gång värre än förut, och om ett par minuter fingo några förhärdade män fatt i Magnus i Bråten, hvilken var den argaste motståndaren till rösträtten, och skulle häfva ut honom.

Men han fick hjälp, så att de fingo honom inte längre än i dörröppningen. Där skreks och döks och svors det en lång vändning, men ut fingo de inte Magnus.

— Skrif att rösträtten körde sig fast i gluggen! ropade Johannes till mig.

Strax därpå fick han rent i dörrgluggen genom att vifta med flaskan mellan de stridande.

Nå, när nu rösträttsfrågan på detta sätt afgjorts, skulle vi gifva oss i färd med andra spörsmål, det begrips.

Men den följande debatten mynnade bums ut i ett enhälligt förklenande af allt hvad riksdagsmän heter, besynnerligen af vår egen.

— Gick jag inte dag ut och dag in i fjorton dars tid och värfvade röster för honom för tre år se'n, den lurifaxen! skrek kyrkovärden.

— Nå, hvem hundingen bad dig om det?

— Jo, han lofvade mej mä' hand och mun ett statsanslag till utdikning af min mad. Men skam och inget statsanslag fick jag! röt kyrkovärden med en vådlig indignation.

Och allesamman höllo ihop och förklarade, att det kvittade antingen valkretsen skickade upp någon riksdagsman eller ej.

Ty om de rätt sände åstad en bra karl, så lurade herrarne honom snart och gjorde en rackelhane af honom, dundrade gubbarne.

Och följden af hela denna delvis mycket djuptänkta öfverläggning blef, att alla enades om att skrifva till den herren, som

gjort »Farfadern», den där bysten i Stockholm, och anhålla, att han ville yxa till och gjuta en riksdagsman af brons eller af någon annan bra och billig materia åt vår valkrets.

— Jaha, dä' sekonderas! En sådan gubbe sätta vi in på bänken i kammaren, så räcker han bå' i vår och våra barns och barnbarns tid! lät Johannes.

— Och vi slippa sätta till tid med val och trassel och elände! sa' Magnus.

— Och få vi en så'n helgjuten representant, så blir dä' lögn att göra honom till socialist, ej heller lurar de honom med några brorskålar! skrek rusthållaren.

— Men han kan ju inte votera! inföll organisten.

— Botera! Nej, det förstås, men så bedrar han heller ingen! utlät sig kyrkovärden.

* *
*

Ni kan aldrig tro, hur maffiga vi voro åt vår genialiska idé att beställa oss en riksdagsman af en riktig konstgjutare.

Vi drucko skålar för vår bronsgubbe och grinade och voro så förtjusta samt så uppfyllda af vin och satir, att det inte kan omtalas.

Och på den grund slutades debatten, som i början såg litet hemsk ut, i frid, glädje, sämja och stor gamman.

Bönhörd.

Viken var icke så synnerligt bred, men hon sades vara djup och skar långt in i bygden, så att när man rodde ut på sjön och tittade åt det hållet, var man böjd att anse henne för en bra stor älf, som mynnade ut i insjön.

Men hon var bara en vik. Dock var hon en duktig sådan och hon skilde också två socknar åt. Ja, Gu' vet, om hon inte till och med äfven utgör en häradsgräns.

Men därmed må nu vara huru det vill och kan, säkert är emellertid, att hon inte har något särdeles godt rykte om sig. Folk ha i alla tider haft lätt för att drunkna i den viken och det säges af de gamle i socknen, att sjötrollet håller till där. Nutidsfolket tror inte på den saken, det förstås, men de kunna dock icke förneka, att ju icke en hel hop människor kommit om lifvet i denna vik, rätt så smal hon är. Det kunna de inte disputera bort, ty det står ju i kyrkoböckerna.

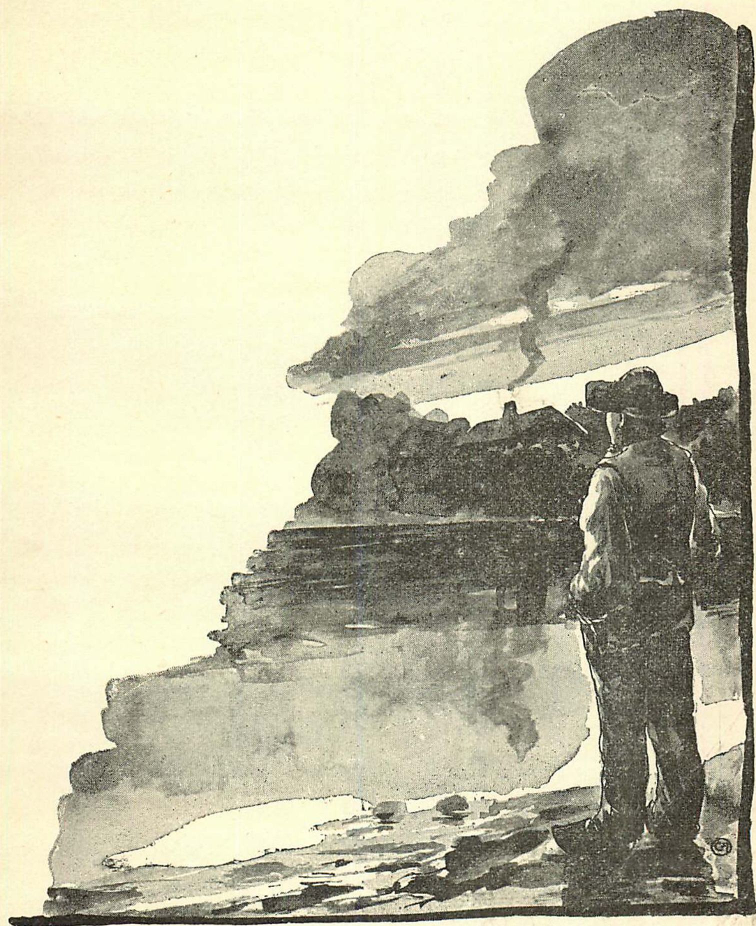
Är det mörkt, aktar man sig därför gärna för att vanka öfver henne vare sig roende eller på is, om det är vintertid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett stycke upp från sjöstranden ligger på östra sidan ett litet hemman, som kallas Fågelsången, och alldeles midt öfver viken på motsatta stranden har man en ungefär lika stor gård, som heter Ugglekull.

Det är väl inte mera än ett par bösshåll mellan ställena fågelvägen öfver, och vill man anstränga sina skrikverktyg, kan man då godt från förstugutrappan på ena gården prata med folket midt emot.

Men det hade inte händt på mången god dag, ty gårdsboarna hade inte på öfver 20 års tid haft något hopahang, utan det såg mera ut som om de hatat och afskytt hvarandra. Till den grad undveko de all ömsesidig beröring.

De, som kände till paschasorna i orten, kunde nog också tala om, hvarför de inte sökte hvarandras sällskap, men det fanns ingen, som hade ett ondt ord att säga om någondera parten, ty det bodde ett reelt och bra folk både i Fågelsången och Ugglekull.

Men det var, sades det, på det viset, att för en tjugo år se'n eller så hade Erik i Ugglekull och Sven i Fågelsången, som på den tiden voro unga och goda bussar, samtidigt skolat öfvertaga hemmanen efter sina föräldrar och förty på en gång börjat se sig om efter hvar sin hustru.

Och när det så kom allt omkring, hade de, minsann, råkat att tycka om samma flicka, nämligen Stina i Paradiset.

Erik hade varit bekant med henne litet längre än Sven och honom tyckte hon mest om och han fick hennes löfte också. Så de voro öfverens och säkra om att tillsammans bli husbondefolk i Ugglekull.

Men Jonas i Paradiset, far hennes, var en af de där gamla tjurviggarne, som ingen människa kan få bukt med, och han fick plötsligt i sitt hufvud, att Stina ovillkorligen skulle till Fågelsången.

Och därvid blef det.

— Dä' ä' omöjligt, ja' kommer där aldrig, för ja' hör te' Erik! grät Stina och var alldeles förtviflad.

— Nej, du hörer mej till och ja' sätter dej där ja' vill! dömde Jonas och dref igenom, att Sven fick henne, ty Fågelsången är kantänka ett åttondels mantal större än Ugglekull, och det var det gubben höll på.

* * *

Ifrån den stunden tröt allt umgänge mellan gårdarne och strax efteråt gifte sig Erik med den första flicka han fick fatt uti, ty han behöfde, förstås, en husmor på hemmanet.

Men aldrig såg han efter den betan glad ut, och inte Stina heller.

Bägge två plågades och våndades, när de någon gång fingo syn på hvarandra öfver viken.

Nå, tiden skred emellertid och gick sin gilla gång, och om-

sider började en liten pojkspoling tulta omkring på Fågelsångsstranden.

Folk, som kommo dit och fingo se bytingen, tyckte att han var ovanligt lik Erik midt emot. När de sa' något i den vägen, blef Stina alltid röd som en pion samt ställde till ett annat tal.

Men säkert är att Erik i Ugglekull aldrig nånsin kunde låta bli att titta öfver till gårdsplanen i Fågelsången, sedan pojken började uppenbara sig där. Och hela söndagsaftnar om sommartiden kunde han ligga bakom en buske å sin strand och med ögonen följa barnet, som lekte och tumlade om på den andra. Han brydde sig knappt hälften så mycket om sin egen lilla flicka, fastän hon inte heller var just så illavuren.

Tiden gick och barnen växte. Alltjämt fortforo de båda gårdarnes folk att lefva främmande för hvarandra, men det spordes allt ändå i grannhället, att Fågelsångspojken drog Eriks tankar och ögon öfver viken på ett förunderligt sätt.

Och då log folket och runkade menande med sina hufvuden, men man sa' ingenting.

* * *

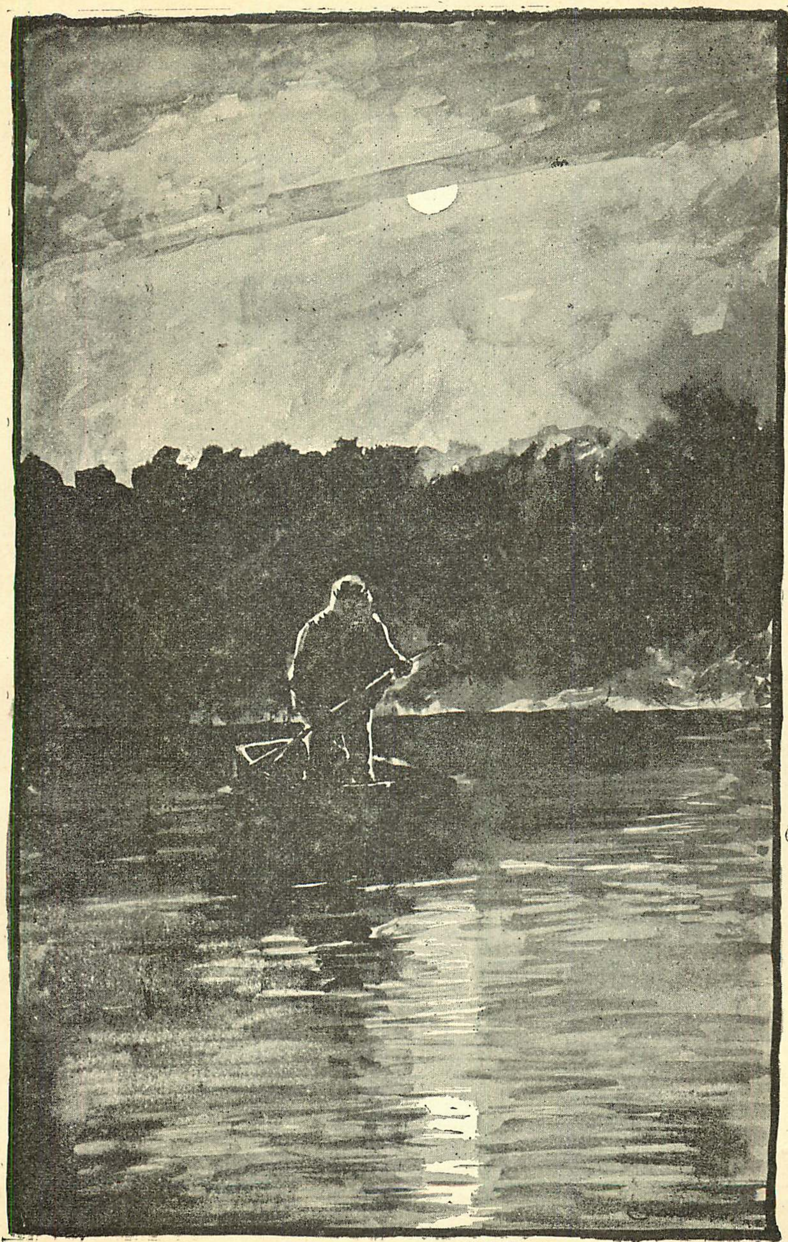
Så hände det en gång, strax efter islossningen ett år, att den unge i Fågelsången, som var en rapp och våghalsig pojk, den där inte trodde så särdeles starkt på de gamla sagorna om vikens bedräglighet, gaf sig ut en kväll på ljustring mellan gårdarne, då gäddorna gått upp för att leka.

Hur han vände sig, slant ljustret vid ett tillfälle plötsligt för honom så illa, att han själf for på hufvudet ner i viken och båten vickade därvid till, så att blosset äfven kom i vattnet och slocknade.

Erik hade efter vanligheten från sin strand följt den unges förehafvande, och det dröjde heller inte många sekunder efter olyckshändelsen, förrän denne sköt ut sitt skepp och ilade mot den plats, där den unge arbetade för sitt lif invid vassbänken.

Erik hörde nog något så när hvar kampen stod, men det var mörkt och svårt att få fatt i den drunknande, så det var med nöd han fick honom upp med lifvet.

Detta lyckades emellertid, och han bar sedan in honom i

sin gård och ägnade honom en vård, som om det varit — hans eget barn. Och häri understöddes han äfven af sin dotter.

När det sedan spordes, att Erik i Ugglekull dragit Johan i Fågelsången ur viken, sa' folket:

— Jaha, det var ingen närmre till det än han.

Men ifrån den betan hände det inte så sällan, att Johan satte öfver vattnet och slank hän till Ugglekull om kvällarne.

Erik blef så nyter som en morgonmjölk i synen, när pojken kom, och mor i Fågelsången hade ingenting emot visiterna, ty hon trodde, att det var Erik, som drog honom dit.

Men en vacker dag slog det ned som en blixt i de båda hemmen, att Johan och Ugglekullsflickan älskade hvarandra.

Sven och Eriks hustru hade ingenting emot det, utan togo saken lugnt; men Stina och Erik blefvo liksom stela af förskräckelse. De försökte nog allt hvad de förmådde att skilja dem åt, men det såg ut som kärleken mellan de unga blott tilltagit i styrka i proportion efter de hinder, som restes upp mot densamma.

De stackars barnen kunde inte begripa hvad som i en hast kommit på, emedan den enes far och den andres mor blefvo ifrån sig, när de talade med dem om sina känslor.

Erik vardt gråhårig på mindre än tre veckor och Stina i Fågelsången blef som en hamn.

— Nu ha de minsann fått att ryckas med, stackars människor. Den ena ledsamheten ä' inte lik den andra, och hva' ska' de nu ta' sej till! menade de af grannfolket, som kände till Eriks och Stinas ungdomshistoria.

Det gick emellertid inte att få de unga att glömma hvarandra. Det var ju så nära tvärs öfver viken, bara några årtag på sommaren och endast ett par språng öfver isen om vintern.

Hvarken Erik eller Stina hade någonsin nattro. Ingen af dem hade likväl hjärta eller mod att säga barnen, hur det egentligen hängde ihop, utan hvar och en af dem hoppades, att Herren skulle komma emellan och hjälpa till, så att de skulle slippa säga dem, att de voro halfsyskon.

Och det gjorde Han också till sist.

Vårfrudagsafton på kvällen visste Stina, att hennes son hoppat öfver viken på isflakarne och begifvit sig till Ugglekull.

Det hade blåst sydligt ett par dar, och viken rensade sig som man säger. Men för en vig pojke var det då inte så särdeles konstigt att kryssa sig öfver på isbitarne, som skockade sig i den smala rännan.

Stina låg om natten och suckade och bad, att intet ondt måtte hända den käre pojken, och att Herren måtte hjälpa honom att bära den hjärtesorg, som en gång rätt snart skulle komma öfver honom, ty innan våren hade hon föresatt sig att säga honom sanningen.

Just som hon låg som djupast försänkt i sin suckan, fick hon höra ett par häftiga rop utifrån, och efter hon tyckte sig känna igen Johans mål, rusade hon ut i natten och ner mot stranden.

Jo, det var han, som gått ner sig på återvägen.

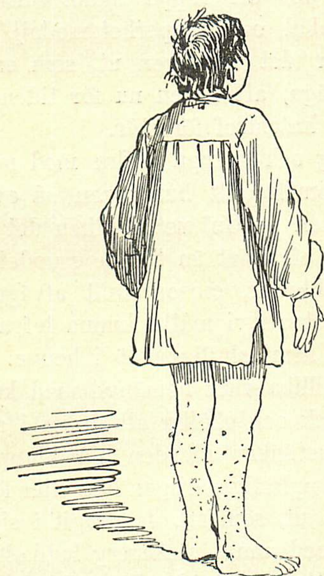
Erik pulsade som en vansinnig mellan isstyckena i sin lilla eka för att få fatt i honom, men ingenstädes stod han att finna; han hade gått ned i det mörka djupet och allt arbete var fåfängt.

Till sist kom Erik i land hos Stina, hvit som ett lakan i ansiktet.

— Herren har skilt dem åt! sa' han och skalf på målet.

— Ja, ja, men hvem kunde tro att han skulle bönhöra på ett så förskräckligt sätt!

— Kan tyckas så. Men hvad han gör, är i alla fall bäst! tröstade Erik och återförde den förkrossade modern till stugan.

Krigiska vindar.

Om man tager hänsyn till inskrifningsskyldigas knep och många illfundigheter för att slippa undan värnplikten och därmed förenade hjältedåd och tapperhetsmedalj, sluring och inskrifningsbok, så ser det verkligen ut, som om de människor hafva rätt, hvilka säga, att luften nu för tiden är mättad med krig, och att en stor katastrof förestår.

Eljest tycker jag och många andra med mig, att det talet är dåraktigt och framför allt hundingen så ovetenskapligt, ty exegetiken eller fysiken — Gu' vet, hvilken det är — lär oss ju, att luften inte består af annat än trenne grundelement, nämligen syre, kväfve och bakterier, omsorgsfullt afvägda och blandade med hvarandra, på det att vi måtte kunna lefva och frodas och bli gamla och starka samt slutligen dö i henne.

Skulle hon nu tillika vara bemängd med krig, så mena vi, att hon skulle bli tjock och ohällig att draga i sig.

Men när man betänker all den hjärtklappning och bröstondska, hvaraf de värnpliktige årligen lida eller föregifva sig lida, så ser det verkligen ut, som om de dragit i sig något ondt af krig och örlig eller med annat rackartyg laddadt och fördärfvadt väder, hvilket nedsätter deras krafter och gör dem obekväma för »de höga hjältelifvets runor».

* * *

Eller hvad kunde det väl eljest vara annat än en förskämd luft, som bragt en stor och stark, målfyllig pojk nere i Säfsjöorten så många och svåra lidanden på en gång just i inskrifningsmomanget.

När han högst obetydligt klädd uppenbarade sina grofva lemmar för herrarne vid mönstringsbordet där nere, var det

egentligen inte godt att se att grymma invärtes lidanden tärde på hans 21-åriga lifstråd.

— Ni är väl frisk? sporde läkaren.

— Nähää!

— Hvar har ni ondt?

— Allastäss i hela min kropp?

— Jaså! Hvar då?

— Inne i hu'et!

— Mer?

— I bröstet! Ja' kommer inte åt att ånnas (andas) i blann'.

— Mer?

— I bena!

— Mer?

— I magen!

— Hur yttrar det sig?

— Ja' har så'n ryselig hjärtklappning i honom!

— Mer?

— Imella majen och bröstet, för ja' tål inte all slags fö'a, utan schväller opp och blir tjocker allri så lite ja' äter.

— Mer?

— I röggen! Ja' schvemlar, äss ja' bara ska' springa allri så lite!

— Mer?

— I örena, för ja' sir så dåli't på långt håll.

— Hm! Ser du med öronen?

— På nära håll, förståss, men dä' ä' dålitt dä' mä'!

— Vidare?

— I ögena, för dä' susar för dom å ja' blir öer, äss ja' ä' iblann' möcke folk och hör många skrika och komdera på en gång!

— Nå, än mer?

— I vänstre armen ä' ja' maktlöser, och dä' ä' klent mä' den anre också!

— Stackars karl! Har du inte flera krämpor?

— Jojomen! Men vi kan la hålla mä' di här så länge; äss dä' fordras, så har ja', gualof, många fler!

Hur det sedan gick med pojken och hans värnpliktsförhållanden, det hör egentligen inte till vårt föreliggande ämne. Men

ingen kan väl tro, att den arme ynglingen skulle blifvit beslagen med så mångahanda krankhet, om han inte gått och dragit väder af krig.

Luften kan alltså, trots vetenskapen, innehålla andra saker än syre, kväfve och bakterier.

Och att den för tillfället är mättad af örlig, det ha vi många bevis på.

Alla värnpliktige bli emellertid inte kroppsligt sjuka däraf. En del bli nämligen andligt rasande, så som det hände med en beväringspojk i Kalmar län.

Länsmannen i besagda ort var en rysansvärd karl. Innan han kom ut åt distriktet och blef konstituerad, hade han låtit utgå det ryktet om sig, att hans styrka vore öfvermänsklig och att hans vrede kunde försätta berg. En hel marknad skulle han kunna reda upp och ge smörj, om man inte hölle sig i styr. Han fruktade och bäfvade för intet vare sig i himmel eller på jord, undantagandes för tre ting, ty tretalet är heligt. Och de tre ting, inför hvilka denne länsmans stolta böljor satte sig, voro: landssekreteraren, hustru hans och framför och öfver dessa två, svärmor hans.

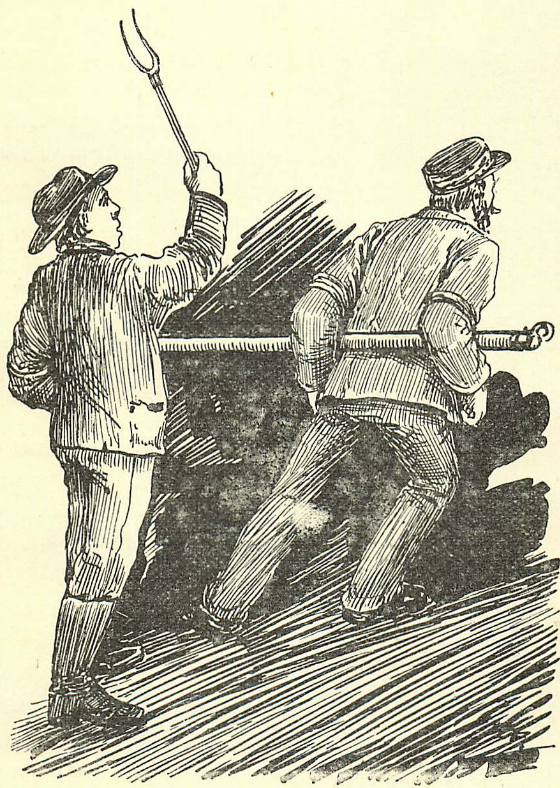
Och allt folket i hela distriktet darrade för denne fruktansvärde befallningsman, undantagandes hans hustru och svärmor.

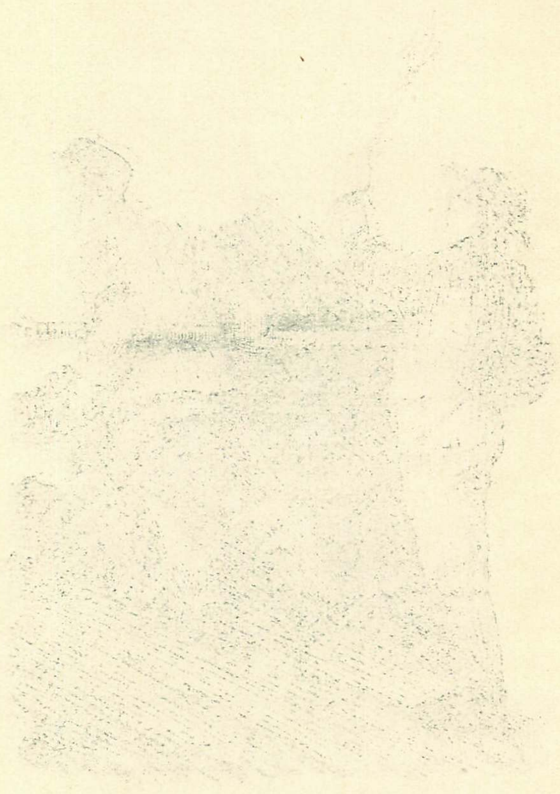
Så kommo årets beväringsmönstringar.

Då hände sig på ett ställe, där mönstringen stod vid en aflägsen gammal gästgifvaregård borta i bygden, att den af krig mättade luften angrep en af pojkarne till den grad, att han tog sig för att upphäfva fruktansvärda härskri och krigstjut vid gästgifvaregårdens ladugård, utan att vederbörande fjärdingsman förmådde med sin ämbetsmyndighet tysta eller stuka honom.

— Ti'er du inte, så går ja' efter länsman, och då får du si hur dä' går för dig! Han slår dej fördärfvad! varnade fjärdingsmannen och hötte med käppen, hvilken är en fjärdingsmans vedertecken.

— Dä' ger ja' attan! För om här kommer te' och mä' en länsman, som har ligget i helseket se'n fjortonhundratalet, så krusar inte en äkta krigarpojk! sa' beväringen och gaf ifrån sig ett tjut, som kom hela inskrifningskommissionen att blekna.

Men då gick länsman ut och förfogade sig ner till pojken, och innan man visste ordet af, barkade det in i tröskverkskörhuset med både länsman och beväring.

— Nu får han smörj, och det kan göra honom godt, den drummeln! log fjärdingsmannen och förmanade de andre, att de skulle hålla sig på afstånd, ty fjärdingsmannen ville naturligtvis inte, att där skulle blifva några vittnen emot länsmannen, ifall han skulle råka att, i kraft af sin hiskeliga styrka, klämma till ett grand för hårdt.

Nä nä, de stora hålla minsann allt ihop, och den ene korpen hugger inte ut ögonen på den andre.

Kaptenen stod på trappan och log och snodde mustascherna, önskandes framgång åt länsmannens lofliga företag.

Rätt hvad det var, hörde man ett och annat stönande från körhuset, men eljest ingenting, förr än med ens tröskverket började skramla på och gå med en förvånande fart och ett grufligt rammel.

Ingen kunde begripa hur det var fatt, eller hur det kom sig. Men tröskverket gick och gick i jämn takt och visade ingen tendens att vilja stanna.

— Hvad f—n är det? undrade slutligen kaptenen.

— Ja, aldrig jag förstår'et! lät fjärdingsmannen.

— Kom ska' vi se efter! sa' kapten och tog fjärdingsmannen med sig.

När de kommo ner i körhuset, fingo de se den förunderligaste syn, som väl någonsin sedan världsalltets skapelse mött ett människoöga.

Kan ni tänka er, go vänner, att den krigiska pojken hade med en töm surrat fast länsmannen vid körbommen och att han sedan, hotande honom till lifvet med en hötjuga, tvingade honom att marschera rundt, dragande verket.

När kaptenen fick se, hur länsmannen i sitt anletes svett och full af ångest gick omkring och drog tröskverket, och hur pojken lommade efter med kraken öfver befallningsmannens hufvud, blef han alldeles perplex. Och hvilken som helst af oss skulle blifvit detsamma. Ty en underlig och upplyftande syn lärer det hafva varit.

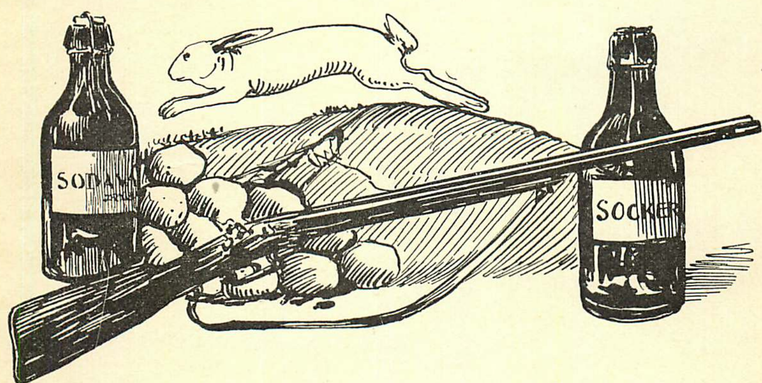
Och kaptenen greps af ögonblickets högtidlighet, så att han

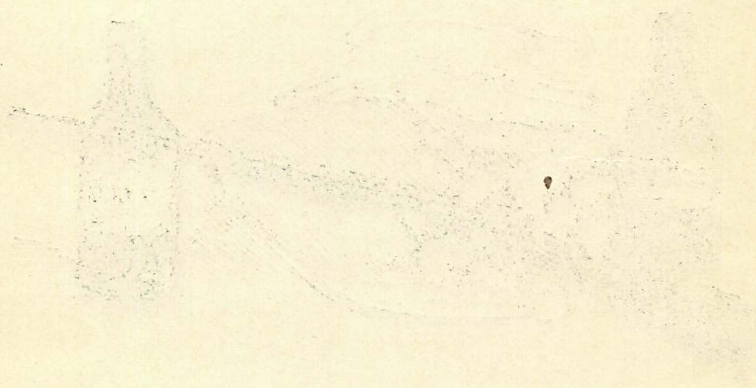
höll sig för skratt, hvilket jag, civil och eländig som jag är, icke skulle kunna hafva gjort, samt gick fram och löste med den segervana handen länsmannen sägandes:

— Stäm honom inte, det vore synd! Ty med sådana trupper kan man trotsa världen!

Och pojken blef icke stämd.

Men luften är likväl mättad af krig.

SOCKER

På jakt.

Inne i städerna kunna ni inte tänka er, hvilket vådligt rabaskande det blir, när jakttiden går in.

Långt i förväg börja vi räkna dagarne alldeles på samma sätt som barnen räkna dem före jul.

— Nu ä' dä' da'n före da'n, före da'n före skjutareda'n! grina de gamla Nimrodarne, och flickorna äro inte flitigare med sina julklappsarbeten i december, än vi med att ladda patroner från den 12 till den 16 augusti.

Ty jakten är ett kungligt nöje, och vill man vara något till karl, får man då inte försumma att ge sig ut och traska med bössan åtminstone den första lofliga dagen.

För den skull kommo jag och patronerna Petersson och Bengtsson öfverens om att göra ett reelt jaktparti tillsammans en måndagsmorgon.

Vi äro just inga viga karlar eller så värst öfverdrifna sportsmän någon af oss, ty vår sammanlagda vikt går väl upp till så där omkring 300 kg. Men gent emot Petersson och Bengtsson är då jag som en sädesärla eller en liljestängel, och då kan man allt tänka sig, huru de se ut.

Bengtsson är blåbandist och nästan litet religiös, ty han har en sparbankssyssla i ögonmärke här neråt, och Gu' vet, om han inte i tysthet går och jobbar ett grand efter riksdagsmannaskap. Någon vidare treflig sällskapsman är han därför inte, men hans förekomst ger alltid en ärevördig prägel åt ett sådant här jaktparti.

Petersson är däremot en glad garçon, men syndig till och med i så måtto, att han gärna drifver skoj med »broder» Bengtsson.

När vi nu gjorde upp fälttågsplanen, lade den senare sitt hufvud på sned och sade:

— Nå't »starkt» får ni inte ta' med i mitt sällskap, men mat så möcke' ni vill, och jag ska' hjälpa till att bära'n.

— Det varder sagdt! lät Petersson.

Klockan tu på morgonen möttes vi hos Petersson, som stod på sin förstugubro med en skock sockerdricksbuteljer vid sina fötter.

— Gu' mor'n, gubbar! hälsade han. Kan du stoppa nå'ra af de här läskedrycksflaskorna i dina fickor, Bengtsson?

— Ja' hjärtans gärna. Dä' va' då snällt, att du inte tatt annat med dej! mente Bengtsson och körde ner en flaska i hvar af sina stora rock- och byxfickor.

Så laggade vi af med eldvapnen på axlar och väskorna fulla af rika håfvor.

— Var lugn du — hviskade Petersson i mitt öra — var lugn, det är »monium» i flaskorna, fast jag girat korkarna med tråd och satt etiketter på dem för att lura Bengtsson.

Just som vi kommo in på jaktmarken och skulle ihop med att släppa hundarne i en backsluttning, halkade emellertid »broder» Bengtsson i den våta ljungen och dråsade baklänges, så att det sang i marken och skottet brann af.

En Guds lycka var det, att hvarken jag eller Petersson stodo i skottlinjen i den stunden, ty då hade hundingen tagit oss. Men Bengtssons ena hund stod där, och just som skottet skrall, började han att tjuta som om han fastnat i en gärdesgård.

— Dog han? stönade den fallne brodern.

— Nä', men svanslös blef han för tid och evighet! svarade Petersson.

Den underrättelsen tröstade synbarligen Bengtsson, och vi reste honom upp.

Då vardt det emellertid uppenbart att han i fallet krossat den »sockerdricksflaska» som hvilat i hans revolverficka. Vätskan rann ner åt hans pantalonger och den dyre brodern luktade som ett drankkar. Men han hade snufva, så han kände det inte, som lycka var.

— Ni ska' få se, att jag skurit mej fördärfvad också af glaset! jämrade han.

Och när vi tittade noga efter, så strömmade det verkligen både brännvin och blod af den gudsmannen, hvadan vårt jaktnöje började på ett särdeles olycksdigert sätt.

Men i detsamma fingo hundarne upp och det bar af nedåt Snufvebohållet.

Broder Bengtsson blef så lifvad af skallet, att han förgat sina blessyrer och masade efter sin svanslöse hund det värsta han förmådde för att söka upp sig ett bra pass. Och jag följde honom för att se efter, att hvarken han eller hund förblödde.

Rätt hvad det var, fick jag syn på något brunaktigt, som rullade fram mellan stubbarna, och innan jag visste ordet af, sköt Bengtsson af sin andra pipa.

Den gången bommade han inte, ty som skottet gick skönjde jag med mycken tillfredsställelse, att ett brunt årslamm gjorde ett luftsprång och en kullerbytta.

— Als todt! vrålade broder Bengtsson och skrefvade i väg så fort han kunde med bössa i näfven, matsäck på rygg och buteljer i fickorna.

Men bra snopen blef han allt, när han kom fram till stubben, där det oskyldiga lammet låg stelt och dödt, ty jag såg, hur han ref sig i hufvudet och fräste och spottade, och vinden förde till mig en svår ed, som tydligen gått öfver hans läppar.

— Ä' dä' en gammal eller en ung? flåsade Petersson, hvilken i detsamma rultade fram till honom.

— Nej, — det är en olyckshändelse; ja' fick inte mina rätta glasögon med mig! suckade den olycklige jägarn och drog upp en »sockerdricksbutelj» ur en bakficka.

— Ja' får lof svalka mej lite! lät han och började lossa korken.

— Man kan då inte påstå, att det är mycket kolsyra i'et, för det fräser inte ett dugg! brummade Bengtsson, när han fått ur korken.

— Nä, inte så värst! Allting försämras! inföll Pett'son.

Men brodern drack bastant.

— Dä' va' vådligt, hva' det har en besk och skarp smak. Såge ja' inte apotekarens etikett, skulle ja' trott att det är brännvin. Men värmer och svalkar gör det.

— Ja, det blir en konstig smak på'et, när en gått och ristat det i fickan. Det ska' egentligen ligga på is! sa' Pett'son och plirade med ögonen.

— Ja, visst dä'! medgaf Bengtsson, som tycktes bli både tröstad och vederkvickt af »drickat».

— Ja' får betala lammakräket, men det må gå, för det var i alla fall ett vackert skott och hållet var långt! stoltserade han.

Rätt hvad det var började hans hund ånyo gläfsa, och vi i väg öfver stock och sten. Ingen kan tänka sig hur lätt Bengtsson lopp, se'n han fick sockerdrickat i sig.

Han vardt till och med så barbarisk, att han försökte skutta öfver en gärdesgård. Men det var då i alla fall för mycket begärdt af hans korpus. Ty han fick honom inte många tum från marken, utan rände i stället framsidan så hårdt mot störarna, att han sprängde de båda buteljerna, som lågo i pantalongerna på'n. »Dreckat» rann och samlade sig i långstöflarne, medan han plockade glasbitarne ur fickorna.

— Tvy sjutton! utlät sig Bengtsson, rätt så allvarlig och gudelig han än vill vara. Men hvarken jag eller Petersson ansågo oss behöriga att varna honom för svordom.

Efter som han emellertid hade en trosförvant och »broder» i Snufvebo, så sa' Bengtsson, att han ville gå dit fram och låna sig en stöfvelknekt och torka sig ett grand, innan han för sin del fortsatte jakten.

Och det gjorde han. Vi andra satte oss ett stycke utanför, ty vi ville inte gå in, utan sa', att vi skulle reda till och duka upp frukosten under tiden.

Det dröjde en god stund innan Bengtsson kom åter, men då var han så arg, att jag aldrig sett en så ursinnig karl.

— Kan ni tänka er ett så'nt pack! skrek han.

— Nä', hur då? Johannes därborta ä' ju din sekreterare i blåbandsföreningen?

— Ja visst! Och nu sa' den uslingen och hela hans hus, att ja' luktade brännvin från topp till tå, att hvarenda tråd jag har på mej flöt och doftade af rena brännvinet.

— Det var då det oförskämdaste ja' hört i all min tid! utbrast Pett'son.

— Ja, är dä' inte dä'! Men nu tar jag afsked, ty har en inte rättighet att ta' mä' sej en flaska sockerdricka på en strapserande jakt, så må den dåli'e vara ordförande i deras förening och inte jag! Har du mer dricka, bror Pett'son?

— Ja, gu'bevars! inföll den spefågeln och räckte honom en flaska.

Och där slöts vår jakt.

Bytet blef inte stort: ett lamm och en hundsvans.

Jo, det var sant, Bengtsson stöp också. Peterssons sockerdricka knäckte honom; och nu svär han på, att han aldrig i lifvet ska' jaga vidare.

Ett pojkstreck.

— Gu' tröste den syndare, som går och ställer sig illa ut med ungdomen i socknarne. Ty jag påstår då bestämdt, att jag tusen gånger hellre vill vara osams med både präst och länsman än med pojkarne i orten, lät Kalle på utkiken en söndag, då vi gingo från Herrans hus.

— Ja! Och för min del så vete då sjutsingen, om jag inte till och med hellre toge emot en skopa ovett i en tidning, fastän det kanske är det vådligaste som finns, än att jag ville bli hundfilad af ungdomen på landsvägen en söndagsafton! inföll nämndemannen.

Vi hade kommit in på det kapitlet och börjat på med det pratet på grund af en hop spektakel och elände, som träffat kyrkovärden på sista tiden, och hvilket liksom börjat draga uppmärksamheten åt socknen.

Ungdom är ungdom, antingen hon växer upp på stadsgatorna eller ute i illmarkerna. Ha' de en ledig stund, så vilja pojkarne gå till flickorna, och flickorna promenera så, att de stöta emot pojkskockarne i solagången om kvällarne. Så var det i vår ungdom och så blir det så länge världen håller, gissar jag,

Och när pojkar och flickor stöta ihop ute på en landsväg under en kvällskvist, kan ingen begära, att de ska' hålla sig som kyrkfolk eller vända sig som om de vore på ett diskussionsmöte, där blott en i sänder har ordet. Utan man måste nog medge, att det är naturligast för dem och trefligast också, om de ta' hvarann' om lifvet och hoppa och hojta och tjoa och tralla ett grand. Och inte kan man säga så särdeles mycket om dem, i fall det också skulle hända, att några gossar, hvilka händelsevis anfäktas af böjelse för samma tös, ta' ett grabbatag med hvarandra och drabba ihop en smula. Om blott armar och

ben och skallar hålla, så gör det i det hela just ingenting. Och något skall väl ungdomen ha rätt att rasa.

* *
*

Men kyrkovärden har ett så besattandes allvarligt sinne och så vådligt ömtåliga öronhinnor, att han blir rakt ifrån vettet, så snart han får höra ett pojkavrål eller ett fruntimmersgnällande i nattena.

Är han då så nära, att det vetter till för honom, rusar han alltid till de ungas samlingsplats och uppenbarar sig för dem såsom en riktig Nathan, botpredikande och trätande och hotande med det vådligaste, som kyrkolag och kyrkoråd i förening med länsman kunde åstadkomma här i riket.

Och därför är det då nästan gifvet, att om ungdomen eljest går jämförelsevis tyst och stadig fram annorstädes förbi gårdarne, då de vanka till och från sina små nöjen, så knäcka de alltid till med det värsta hojtande, som friska bondpojksstrupar kunna åstadkomma, när de komma midt för kyrkovärdens hem.

Fördenskull har han också tidt och tätt ställt till stämmor mot ungdomens nattvandringar samt till och med tubbat pastorn att drabba uppå dem med sina predikningar flerfaldiga gånger.

Men det där båtar kyrkovärden inte af. Läte han ungdomen vara i fred, finge han själf ro, i stället för att nu jämt och samt vara utsatt för ledheter och spektakel.

Ty en uppretad ungdom är illfundig, hämndgirig och djädrig.

* *
*

Ett bösshåll från häradsvägen i östra kanten af socknen bor Mårten-Bökare, en ilsk och konstig kristen, i en stuga.

En jul blef käringen hans sjuk och Mårten var så säker på, att hon skulle dö, att han lät göra och hämta likkistan.

Käringen kom sig dock den gången och se'n stod kistan därute i skjulet.

Men så, serradö, kolade hon ändå af följande år en afton midt i fastan, och Mårten och Stina i Hult kistlade henne da'n därpå.

Nästa natt blef kyrkovärden utaf med två rara fläskskinkor,

som han hade ute i sitt rökhus, och han vardt så besatt däröfver, att han höll på att rifva ner bå' himmel och jord. Och så underligt var inte det, ty han hade lofvat pastorn den ena för hans dråpliga predikningar mot ungdomen i socknen. Kyrkovärden trodde, förstås, att skinkorna voro stulna och det trodde hela grannhället också. Men egentligen voro de bara gömda af några illpojkar, hvilka ville stollas med kyrkovärden.

Så på onsdagsaftonen, innan ryktet att Mårtens käring slutat, hade hunnit komma ut, lockade pojkarne en rännarekäring att inbilla kyrkovärden, det Mårten anammat hans skinkor, samt att han fördolt dem i likkistan, för att få ha dem i fred och vara säker.

— Sicken tjufstryk! Men om han hade dem in i helseket, så ska' ja' ha' dem igen! röt kyrkovärden och satte för märren samt tog två andra gubbar med sig och for till Mårtens, när det blifvit skumt om kvällen.

De kommo dit, men sågo ingen Mårten till, ty han hade af pojkarne blifvit underrättad om tillställningen och höll sig undan. Men kistan funno de i skjulet.

— Vi bryta opp henne och ta' skinkorna bums! sa' kyrkvärden.

— Nej, det tar tid, och kommer Mårten, så skjuter han på oss, den vildingen. Utan vi knäcka hela kistan och ge oss i väg mä' samma! menade den ene gubben.

— Ja, kanske dä'! Och så öppna vi henne i vittnens närvaro där hemma, tyckte den andre.

— Det blir likast! Vi ta' då med oss nämndeman, när vi fara där förbi, inföll kyrkovärden.

Och så buro de ut kistan och satte henne i vagnen och sig själfva ofvanpå samt körde det värsta de förmådde, ty de fruktade, att Mårten möjligen låge på lur och ville skjuta efter dem.

Men det gick lyckligt och bra för dem, ja, till och med så lyckosamt, att de ute på Snufvebo skog mötte både nämndeman och länsman, hvilka kommo från en syn i grannsocknen.

Och när de bägge matadorerna fingo spörja hvarom fråga var, vände de gärna om för att vara vittnen till Mårtens illdåd och kyrkovärdsmorans identifierande af sina skinkor.

* * *

— Slå opp slagbore't, Kajsa! komderade kyrkovärden, när han kom i dörren, stolt som en kung och liksom prestafverande med smällpiskan framför kistan, som bars efter honom in i rummet. Länsman och nämndemannen kommo efteråt, liksom om de varit närmast sörjande.

Men Kajsa blef så förfärad, när hon fick syn på detta kostliga följe, att hon inte kom sig för att röra en lem, utan bara stod midt på golfvet och slog sig på knäna och våjade sig och suckade, så att kyrkovärden fick lof att själf slå upp bordet, på hvilket kistan sedan sattes.

Se'n tog kyrkovärden fram en handyxa och sa' i det han redde sig till att slå af locket:

— Stig nu fram, Kajsa, och säj, om du inte känner igen dina skinkor, som Mårten, den bofven, trodde sej ha' gömt så säkert.

Och kyrkovärden myste och började bösta af locket.

Länsman och nämndemannen och de andra karlarne ställde sig rundt omkring kistan och sträckte på halsarne.

— Dä' va hundingen hvad han bökat ihop det bastant! stönade kyrkovärden, som hade ett vådligt jobb, innan han fick upp spikarne.

Men ett så'nt tjut där blef i stugan, när locket slutligen kom bort och de närvarande fingo syn på Mårtens käring i stället för fläskskinkorna, det kan inte omtalas.

Flera stycken rusade på dörren af förfäran, och kyrkovärden tappade yxan på nämndemannens fot samt tillfogade denne ett svårt sår i vristen.

Själfve länsmannen blef perplex och ref sig i hufvudet.

— Det här var då ett sakramenskadt spektakel! Kör genast tebaks mä' käringen! lät han.

— Köra tebaks nu i natt! Nä' inte för tusen daler! suckade kyrkovärden. Och de andre mente också på, att de inte ville uträtta den saken till och med för en tunna guld.

— Yschianamej, inte vill ja' ha' liket på går'n i natt! Hva' ska' dä' bli af oss? snyftade kyrkovärdsmoran och grät och bölade.

Ja, där vardt ett fasaväckande lif. Fruntimren tjöto, länsman svor, nämndemannen läste böner och bättrade sitt lefverne.

— Yxan, som slank i min fot, har varit i närheten af lik.

Jag ä' blo'förgeftad och dör nok! Dä' ä' din skuld, kyrkevärd! jämrade han och ville partout ha fatt i en psalmbok.

Där var egentligen ingen, som var lugn i stugan mer än Mårtens käring, som låg där på bordet.

Men midt under detta elände kom också Mårten själf inrusandes och ökade ännu mera den rådande fasan.

— Jag anhåller, att länsman häktar körkvärden för inbrott och liktjufnad! skrek han och såg vild ut, ty pojkarne hade instruerat honom med bå' ord och brännvin.

Och länsmannen visste inte själf hur han skulle begå saken.

— Och ja' yrkar ansvar å kyrkovärden för våld mä' lifsfarligt vapen och blo'förgeftning! inföll nämndeman, som började krya till sig, när han fick höra att lagen var på väg att spela in i äfventyret.

Länsman höll på att bli toseter och det började snurra rundt i skallen på'n.

Men till sist kom han sig dock så pass för, att han kunde ställa till med en kompromiss. Och hur de krånglade och vändes med det, blef saken i godo bilagd på det sätt, att kyrkovärden fick förbinda sig att bekosta begrafning åt Mårten, en stor och reel begrafning för tretti personer, hvarjämte han fick lämna en oxhud åt nämndemannen i ersättning för stöfveln samt »för sveda, värk och blo'förgeftning».

* *
*

Nå, all denna kostnaden, den kunde då kyrkovärden stå ut med, men skammen, go' vänner, skammen att ha' varit en gäck och röfvat bort en dö' käring, den får han allt dras med i sin lifstid. Så man får nog hålla med Kalle på Utkiken i hans åsikt:

— Gu' tröste den, som ställer sig illa med ungdomen.

Två bofstreck.

Ungdomen är sig inte lik öfverallt. På sina ställen är han gudfruktig, sedig och anständig både i ord och åthäfvor; i andra socknar åter är han yr och toseter samt full af illstreck och stollastycken. Och om jag ska' säga såsom sanningen är, ty med sanning står man sig längst, så är vår sockens ungdom inte just mycket att hurra för, hvad stadighet och anständighet beträffar.

Det är minsann inte roligt att behöfva sitta och tala om deras bravater och syndalif, men det vore heller inte rätt att tiga med dem eller söka öfverskyla eländet, ty då kan det lätt hända, att folk kommer och vill låta påskina, att man håller med dem och blundar för lasten.

Fördenskull nödgas jag verkligen tala om hvilket spektakel de gjorde med Karl Månsson, riksdagsmannen i vårt grannhärad.

Riksdagsman Månsson ha' hvarken de eller vi ondt eller godt af, för han hör, gualof, inte oss i detta häradet till, och vi ha' inte valt honom. Men ungdomen hade i alla fall fått ett horn i sidan till karlen, emedan de trodde, att han styrt om ett åtal, som de fingo på sig för det de varit inne i hans härad och slagits en efterhöst.

Och det var väl i alla fall inte mer än rätt, att de fingo plikta och skämmas, när de burit sig illa åt. Men de djädrans pojkarne ville hämnas, och så diktade de en visa om honom på inte mindre än tjugosju verser, som inte just voro så granna. Hvarenda byting sjöng sedan visan öfver allt, och vi få nog ondt af det, ty grannhäradsfolket har lofvat att hålla oss varma för det vi inte låta deras riksdagsman vara i fred.

— Dä' kostar fläsk att antasta en så'n, mena de. Och det är nog troligt, att de ha' lag och rätt på sin sida.

Det skulle säkert roa er att höra trallen. Det är dock så

mycket anstötligt i honom, att jag änna skäms. Men ett par af de tjugosju verserna kan jag väl i Guds namn låta höra, då visan i alla fall är så vidt ute förut. Melodien är rätt rörande och sången börjar, så sant jag är en prima syndare, på detta viset:

»I Januari måne omkring den trettonde
Blir riksdagsmannen nyter och börjar på att le;
Ty då så får han dra'
Te' Stockholms stora sta'
Och säga åt ministrarna: ta' pengar, bara ta'».

* * *

Så får han dricka toddy, så näsa blifver blå.
Och på teatern får han mä glada töser gå.
I bakis sen så bra
Hörs farbro' gäspa »ja!»
Till allt hvad herregökarne i kammarn vilja ha'.

* * *

Han sliter ej opp truten med tal mer än han tål;
Han säger bara »ja!» eller »nähä!» eller »skål!»
Han mår liksom en kung,
Han blifver trind och tung,
Och si, kalaset tages ej ur hans egen pung.
Sjung trallalalalej, sjung trallalalalej,
Tjo hej för farbro' Månsson, i evighet tjo hej!»

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ä'ke det ena sakramenskade pojkar till att vara oförskämda? Det är nästan en evinnerlig skam att bara vara far åt dem, när de äro så fulla af rödglödgade synder, att de kunna dikta och sjunga på det förskräckliga viset om en af landsens fäder. Det var minsann inte underligt, att grannhäradsborna blefvo besatta och gåfvo oss smörj, när vi kommo dit upp på marknad efteråt.

* * *

Så har jag vidare ett annat inte stort bättre experiment af dem att omtala.

Vi hade några söndagar å rad profvande orgelnister här i socknen, hvilket var trefligt nog, fast det frestat orgelverket utaf kattsingen.

Om den ene »profoljenisten» hade det sports, att han skulle vara så vådligt granner att se uppå, att vi aldrig skådat maken, och detta rykte förskräckte pojkarne, så att de inte visste sin eviga råd. Ty de befarade naturligtvis, att de inte skulle få ha sina flickor i fred, om han komme att få platsen. Och det kunde de kanske inte ha' så orätt uti.

Nå, han kom på lördagen och gick, som vanligt är, upp i kyrkan och stämde verket och gjorde det perfekt till dagen därpå. Men hur pojkarne nu vändes med det, antingen efteråt på kvällen eller när stöten på söndagsmorgonen öppnat dörren för att otteringa, så hade några af dem kommit in på läktarn och till orgelverket, på hvilket de med någon slags fin, lång och hufvudlös spik böstat ner två eller tre trampor i pedalen, di kallar'n, eller det där verket, som orgelnisten sparkar uti, när det skall låta starkt och fylligt.

Så kom söndagen, och kyrkan blef, förstås, proppande full innan samringningen. Den vackre satt på sin höga pall samt såg fin och vådligt prudentlig ut, och flickorna vände sig om och sträckte halsarne och tittade och myste och blurade och snörpte med mun och rodnade såsom de bruka göra, när de tänka lägga ut giller för en stackars oskyldig karl. Och vacker var orgelnisten, det är inte tu' tal om det, rödlätter och ljuslagd och trindvuren som en liten apostel.

Så kom pastorn ut i altaret och skulle döpa ett barn, gubevars. Och det gick ackurat sin gilla gång, ända till dess han fått fatt i det lilla pyret och skulle gifva det namn. Då blefvo vi förstås alla nyfikna och skulle höra efter hvad Sven i Mogården — för det var hans barnunge — skulle kristna flickan till.

Just vid det momanget tänkte orgelnisten, att han skulle gifva den gamle tramparn en liten väckare, ifall han gått undan, och så ringde han något föga på honom.

Orgeltramparn stod naturligtvis utanför sitt bås i tornförstugan och snusade med pojkarne, och när dessa fingo höra pinglandet, blefvo de tvärt tjänstvilliga och sa' med en mun:

— Kors för tusingen, nu vill han ha' väder! Vi ska' hjälpa er ett grand!

Gubben hann inte hålla dem tillbaka och säga att de skulle vänta tills det ringde därnäst, förrän pojkarne vräkte sig på tramporna och knyckte ner dem i ett tempo.

Många spektakel och stollaforor har jag varit med om i min dag, men knappast något besattare än detta.

Det var just, som sagdt, i samma vefva som pastorn fått fatt i Svens tös för att gifva henne namn, då orgelnisten ringde, och precis som pastorn doppade ner näfven i dopfunten, började orgelverket illhoa som om domen kommit.

Det var en grof dunderbas och en något finare, men de stämde inte med hvarandra, utan det lät sämre och inte bättre än ett sprucket bälgaspel eller dylikt.

Pastorn blef verkligen så förskrämd och altererad, att det var på ett hår när han tappat den lilla flickan, och han skulle bestämdt gjort det, om inte stöten, som stod bredvid och höll handduken, slängt denna och skyndat fram till hjälp och stöd.

Så började barnet gallskrika, och pastorn att vifat och hota med handen uppåt läktaren.

Men det halp inte.

Pojkarne trampade på, så att de höllo på att spränga bälgarne, och bölet fortfor allt rysligare, fastän orgelnisten, på hvilken hvartenda hårstrå rest sig af förfäran och blygsel, sprattlade och sparkade i pedalen såsom ett vilddjur.

Vi visste inte hvad vi skulle tro, och det var inte underligt, att ett par eller tre gummor dånade af, ty hemskt och vådligt lät det. Faddrarne var ock stor synd åt, ty de visste inte antingen de skulle stå kvar därframme eller springa sin väg.

Men rätt hvad det var, läto pojkarna bli att trampa och då blef det tyst förstås, så att döpandet kunde gå för sig till slut.

Bå' orgelnisten och vi sansade oss då ett grand, och han sprang in i verket för att titta efter felet. Men då han ingenting såg till, trodde han väl, att det var nå't tillfälligt fel, som orsakats af kölden och som gifvit med sig till sist. Alltså ville han i behörig tid draga till med ett preludium. Men innan han fick fingrarna till tapplorna klämde de sabla basarne i på samma sätt

som förut och bröto ner hela tonskapelsen för honom, så att det blef den rysligaste låt, som någonsin försports i en kyrka.

Det blef ingen annan råd än att låta orgeln tiga, och den stackars karlen fick draga till att sjunga i stället. Men det gick måntro inte så bra för honom, ty om man ta'r hvar och en till sig själf, kan man allt föreställa sig, hur pass stämd han kunde vara.

På aftonen blef där undersökning af orgeln och då blef knepet uppdagadt, fast det var fint gjordt och utluradt.

Orgelnisten trodde, att det var en tillställning af hans medsökande, men vi, som kände våra pojkar, visste nog attan, hvem som böstat i nubbarne uti pedalen, fast vi ingenting sade.

Men vi botade de gudsförsmädarne, och dem till straff och varnagel gåfvo vi just den orgelnisten rösterna, och de fingo sota för sina brott, när han kom och började nypa fästmör till höger och vänster ifrån dem. Sådant bet verkligen på dem och väckte dem till besinning, när ingenting annat syntes hjälpa.

Ett storartadt friande.

Vid ett tillfälle kom Måns i Månsagård hem till mitt tidigt på dagen och såg grundrik och besynnerlig ut i synen, så att jag tänkte, att antingen hade Måns gjort något stollastycke eller tänkte han sig till.

Han satte sej på den bortersta soffan och ref sig i skallen och tuggade på bussen. Någonting hade han på sinnet, men han kunde inte komma fram med det.

Jag lät honom sitta där.

— Dä ä' ett grant vägalag vi ha! sa' han slutligen.

— Jaha, gualof! genmälde jag.

Sen blef det tyst i stugan igen.

Men när det gått en stund, tyckte jag likväl att det var synd åt Måns, så att jag lät upp munnen.

— Vell du mej nå'et, Måns? sporde jag.

— Ja, dä ä' inte utan. Men ja' velle tala mä' dej i doldom! lät han.

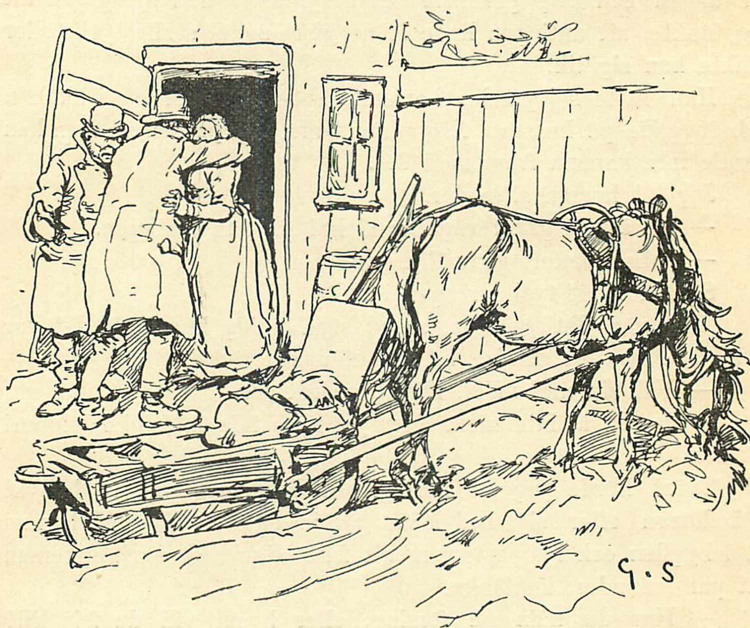
Tvärt körde jag ut käring och barn, och så fort de lykt köksdörren efter sig, bad Måns, att ja' skulle följa med honom ut i bygden och hjälpa honom att fria. Han hade var't änkeman ett par månader, kantänka.

— Har du nå'n på förslag, eller hvem vill du fria till? sporde jag.

— Dä' kvettar! ja' ä' inte så rasande kinkig, bara dä' ä' något så när form på henne, genmälde Måns.

— Men en får väl lof veta något på hållet hvart man ska' ta vägen, för dä ä' en vektig affär, som en inte bör hoppa på alldeles burdus! inföll jag.

— Vesst dä', vesst dä'! Men ja' har tänkt, att vi ge oss ut i socknen och fria brant och djupt till en femtan, sextan stöcken. Sen kan ja' ju ta den, som har de bäste previlejera! förklarade Måns.

Det tyckte jag vara ett klokt förslag, och eftersom Måns hade häst och tyg med sig, helgdagsklädde jag mej och så barkade vi ut på det vildaste frieri, som jag var't med om i all min tid. Svår och konstig var saken just inte, ty det är ju inte farligt att fria hvad heller som är, men lättvindigt går det, när man har en barnlös fjärdingsbonde att bjuda ut i stugorna.

Först kommo vi till Genafä och fingo se änkan traska öfver gården från visthusboden med en fårabog i näfven.

— Vi kan rätt hålla intill här en vändning och pröfva henne ett grand, lät Måns och körde fram till la'gårn i Genafä.

— Är ni ute och färdas i dä' granna väglaget? Sitten ner, fast här sir ledt ut. Ja' ha inte hunnit städa än! sa' änkan, när vi kommo in i stugan.

Vi satte oss och hon slängde kaffekokarn öfver elden.

Då slog jag upp språklådan och friade det värsta jag kunde till henne för Måns' räkning. Denne satt bara och tittade i golfvet och öppnade inte sin mun. Men ju längre jag kom i talet, ju nytrare blef änkan, och innan jag kom till slutet, var hela bordet fullt med mat och brännvin och annan välsignelse. Änkestollan for som ett yrväder emellan skåp och bord för att visa huru rask hon var och hvad mojänger hon hade. Och jag dråsade på som en präst och friade.

— Dä' var ett hederligt tillbud, dä' vore bå' synn och skam å inte anta' dä! sa' hon, när jag slutat. Och så handslog jag med henne, och hon var så hon spratt på stugegolfvet.

— Sir du, att dä' tog skruf Måns! Köss henne! befallde jag.

Och blygare va' de inte än att de kysstes, och det med kläm ändå. Det var lite nymodigt för dem bägge två, kantänka.

Sen stoppade hon oss alldeles fulla med mat och fägning, så att vi knappt kunde röra oss till sist, och saken blef så pass klar, att jag fick lof att sätta för hästen, mens Måns stod och kysstes och vänslades med änkan i förstun, när vi skulle fara våra färde.

— Ska' vi hålla med denna eller ska' vi fortsätta? sporde jag Måns, då vi kommit i släden.

— Vi hålla på till kvällen! Dä' började ju så bra, att dä' vore skam å inte hålla ut! genmälde Måns och torkade sej om munnen.

Om en stund kommo vi ner till Skällebo.

— Vi kan rätt pröfva Svens flicka härnere. Ho' ä' inte så illavulen och ongdom ä' ongdom! sa' Måns.

— Men den, som i sitt femtionde år tar en ung hustru, bjuder döden till gäst, invände jag.

— Ja' ä' inte mer än fyrtiofem. Och om du kommer med ordspråk, så vet ja' ett, som lyder: »den, som tar en änka, får bord och bänka, men möcke å tänka!» svarade Måns och svängde fram till Skällebo.

— Hva' ä' ni ute på för slags kolifej, gubba'? sporde Sven, när vi trädt öfver hans tröskel.

— Jo, vi ha vektiga värf för oss! svarade jag, som var dagens talman, samt drog åstad med friandet, så att det stod härliga till. Jag gjorde en sådan utläggning öfver Månsagårds nye la'gård och öfver Måns och hans fä och slaktesvin och vurningar och barnlöshet och gäldfrihet, att Sven änna baxnade.

När jag höll upp för att dra' andan till mig, gick han till köksdörren och skrek:

— Krestin, kom in i rappet!

Tösen kom och neg. Hon hade bestämdt stått på lur vid dörren.

— Nu ä' di löcka gjord, flecka! Måns vill ha dej te' mor i Månsagård. Dä duger, och du har väl ingenting emot'et?

— Nä, inte hva' ja' nu vet! Och så rodnade hon ett litet grand.

— Köss henne, Måns! komderade jag.

— Ja, dä' får du! Nu ä' ho' så godt som din. Si så, bråka inte nu, flecka, utan statt still och låt karlen kössa dej! befallde Sven. Och så blef det.

Se'n vardt där ett dundrande kalas i Skällebo och ett vidlyftigt tal om hemgift och andra vurningar. Gu' vet hvar Måns och jag bara gjorde af all maten och drickat.

Men allting har en ände. Den tid kom, då jag ånyo måste ut och spänna för, ty Måns skulle naturligtvis stå i förstun och krama Krestin så länge möjligt var.

— Men nu köra vi väl hem? lät jag, ty jag trodde säkert, att Måns hade bestämt sig för Krestin. Han var dock riktigt i tagen och sa':

G.S.

— Hem! Åh, hundingen heller! Ha vi kommit ut att fria, så ska' vi fria rejelt. Sväng nu åt nordsocknen till.

Så kommo vi ner till Stubbhult till Anders Peter, som har tre flickor, och där knäckte jag till på samma sätt och friade alldeles förskräckligt. Gubben blef så glad, att han knappt visste till sig.

— Tack för hedren! Tusen tack! Men hvilken vill du ha, Måns? För du vell väl inte ha alla tre?

— Dä kvettar hvilken jag får. Di ä' väl lika go'a! lät Måns.

Men det var i alla fall ett dumt svar. Ty när det kom till kritan, så ville de minsann ha honom alla tre. Där blef bå' gräl och lip af och Gu' vet, hur det slutat, om inte Måns till sist låtit förmå sig att utkora den mellersta.

— Köss henne tvärt, så ä' vi ifrån den tvisten! befallde jag. Och Måns tog flickan och satte henne i knä't. Om han kysste henne, det såg jag inte. Men det var väl säkert.

Sen blef där kalas i Stubbhult, så att vi slutligen knappt kunde andas.

Framåt eftermiddagen foro vi därifrån, lifvade och glada.

Sen friade vi i Vrå, Ekhult, Käringanäs och Sjöbo, och allt gick som en dans. Det fanns inga hinder. Mat och kalas öfverallt samt kyssar för Måns. Underligt att han bara inte slet opp sin trut.

Framme vid sjutiden kommo vi till skolhuset och friade till lärarinnan, hvilket tog skruf och vid kvällsmatsdags svängde vi fram till Stensnäs och friade till Isak Svenssons gamla Malena.

Där blefvo vi väl mottagna och så trakterade, att bå' Måns och jag blefvo ösfulla och måste stanna öfver natten.

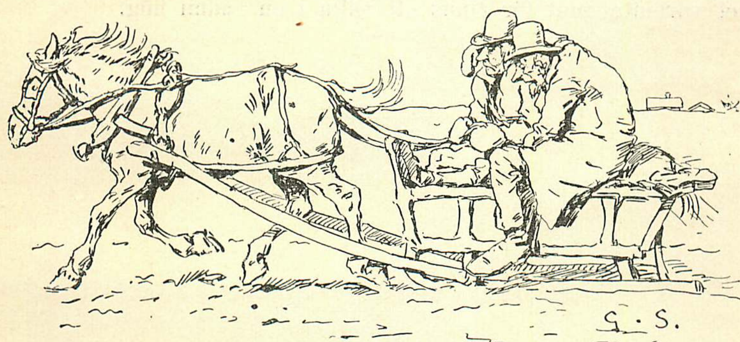
Men vi fingo gök på sängen af Malena morgonen efteråt.

Djädringen så sjuka voro vi emellertid, särdeles Måns, och nu voterade han, att vi skulle köra hem och hvila oss.

— Dä' var en styf dag i går, lät han, när vi kommit i väg. Och det hade han rätt i. Ty om jag får skräppa själf, så kan jag säga, att här nog inte ä' många, som ätit och druckit och friat så bastant, som vi gjorde den gången på en enda dag.

— Nå, hvilken ska' du ta nu? sporde jag.

— Jaha, den som dä' visste ändå! Dä' tål å grunna på, genmälde han.

G. S.

Men sjuka blefvo vi efter det dagsverket med besked. Jag blef liggande i flera dar, och Måns, som ingen hade som såg om sig, var på vippen att stryka med, så han gick länge däroppe i Månsagården och förbannade friaredagen.

Och det gör jag också, ty det kom ut i socknen, hur vidt vi friade, och sen ha alla fäderna lofvat oss smörj för omaket, när de få håll i oss.

Jag för min del tordes knappast gå utom knuten sen det blef mörkt, och än värre blef det för Måns. Det är möjligt, att jag kan slinka undan, men antingen Måns gifter sej eller ej, så kan han vara så säker om stryk, som om han hade henne i näfven.

Ty det var ett för vidlyftigt friande, det medger jag, och det var inte godt för Måns att välja i en sådan hög.

Gummes fall.

En jul inträffade ett icke så värst oäfvet kolifej i Maråsa komministergård, och jag har sannerligen god lust att tala om hela händelsen ifrån början till slut.

Maråsaboarna äro, som ni vet, så snåla, att de nästan stickas, och deras präst är så anspråkslös och beskedlig och ålderstigen och gammaldags, att sockenborna göra med honom alldeles som de vilja, hvilket lyckas dem, eftersom gubben inte heller är något kvickhufvud, gunås. Och det behöfver han heller inte vara, ty han har just ingenting att uträtta.

— Jag har dä' så ledigt och godt, plägar han säga, ty sockenskomakaren sköter det andliga och kommunalordföranden det världsliga här i socknen.

Men om den gamle komministern förstode att stå på sin rätt och på sin kant, kunde han nog när som helst tvinga sin snåla hjord att reparera, ja, till och med att bygga om prästgårdsbyggningen, som i själfva verket är ett odugligt gammalt skrälle, så lågt och så ledt, att ingen mänska kan tro, att det bor en prelat eller en hierark därinne. Nej, det kan ingen föreställa sig, ty så skral och skamfilad ser byggningen ut.

Men prästen är, som sagdt, så anspråkslös och gudelig, att han låter sig nöja. Ibland kan väl en ämbetsbroder förmana honom och säga:

— Håll efter församlingen och påkalla laga syn, så får du en annan bostad, broder!

Men därtill svarar gubben alltid:

— Å, den står nog bi i min tid!

— Men det är då alltför skröpligt. Du bör inte tåla det längre!

— Det förstås. Men jag är ju skröplig jag också! genmäler Maråsaprästen.

Och när denne inte fordrar någon förändring, äro sockenborna glada och låta det vara som det är med prästbyggningen. Densamma är heller icke uppförd i går, ska' jag säga. Man skulle nästan tro, att hon förskrifver sig från den hedniska tiden. Och till bestyrkande af hennes antediluvianska ursprung, vill jag bara som hastigast nämna, att nedstigandet i den prästerliga källaren sker såsom på Gustaf Vasas tid genom en lucka i golfvet strax innanför köksdörren.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu hände det sig, att Gumme på Bygget i Marås socken blef änkeman fort och ledigt, utan någon sin egen förskyllan eller värdighet samt utan föregående utgifter och kostnader för droppar och medikament.

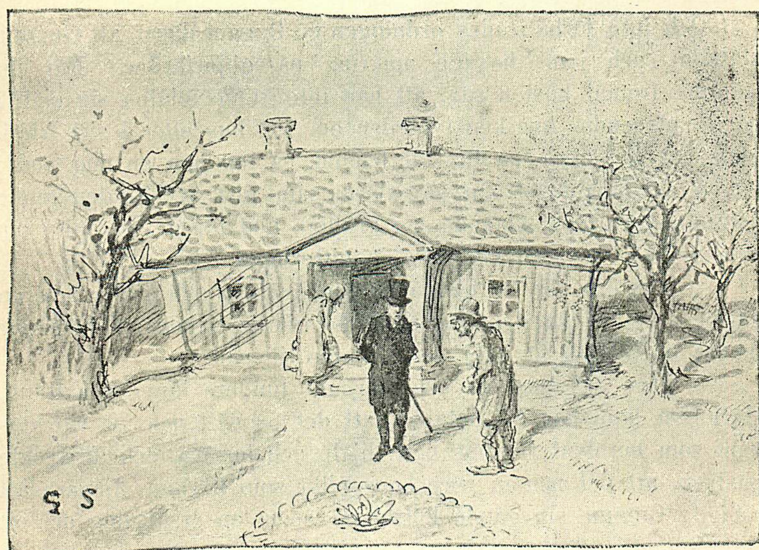
Det gick nämligen — såsom ni väl på sin tid läste i tidningen — till på det viset, att kläppen i storklockan lossnade, när de sammanringde i Marås Vårfrudagen. Den sålunda frigjorda kläppen susade genom torngluggen ut i rymden och for ned på kyrkobacken samt drabbade Gummes käring i hufvudet, så att hon föll och gaf upp andan, utan att säga så mycket som »aj» en gång.

Aldrig i hela min tid har jag varit med om ett större elände på en sabbatsmorgon eller om en sorgligare kyrkogång. Och själfva Gumme blef i början både perplex och snopen, hvilket ingen får förundra sig öfver.

Men han repade snart mod, och efter en kort liten tid knäckte han minsann till att fria och härja härs och tvärs i socknen och utom socknen också, hvarhelst han fick reda på ett fruntimmer uti den ålder, som anstod honom.

Han hade likväl ingen vidare framgång i detta förehafvande, stackars Gumme. Inte för det att det var någon egentlig fara med honom. Ty Gumme är just inte grymmare eller snusigare eller mera stubbskäggad än andra gubbar i socknen. Dessutom är han ju nykter och rejäl i sina affärer, kyrkosam och hederlig samt inte så värst gäldbunden heller, hvadan man kunde tycka, att det borde dugt för hvilken kvinna som helst att flytta upp till Bygget och bli mor där.

Men det var som förgjordt för gubbasjätern. Och när man sporde de visa gummorna i orten, hvarför det vände sig så illa för

Gumme i hans frierier och kärlekssträfvanden, rynkade de sina näsor och fnyste:

— Hvem i alla tider vill flytta te' en så'n, som har otur med att få sina hustrur ödelagda och fördärfvade af körkeklockekläppar!

Under tiden gick det på sin eviga höft med arbetet och hushållningen uppe i Bygget. Ty det veta vi nog litet till mans, att det barkar på sned med ett hus, där det inte finns en hustru, som tar reda på bitarna, utan där man ska' lita på vrånga pigor och legofolk, som bara äflas att få tiden till att gå fort emellan målen.

Och inte förbättrades ordningen på Bygget däraf, att Gumme ständigt och jämt flaxade omkring på giljarfärder. När nu Gumme framåt hösten såg, att han inte kunde hjälpa sig själf i något afseende, hvarken i vården om sitt hus eller i sitt frieri, utan att det gick på tok för honom, så tog han en dag Gud i hågen och helgdagströjan på axlarna samt gick ned till den gamle komministern och klagade sin grufliga nöd för denne, talte om sina vedermödor och jämrade sig bitterligen.

— Pastorn får lof hjälpa mig på trafven och ställa mig en käring i stället för den, jag miste så oförhappandes, annars går dä' åt häcklefjäll för mej! sa' Gumme till sist.

— Hm, lät pastorn och började fundera länge och djupt. Härunder kom han att betänka, att det på sätt och vis var kyrkan, som beröfvat Gumme hans hjälp och husära, och då tyckte pastorn, att det nästan vore hans plikt som kyrkans tjänare att erbjuda Gumme sin gamla kökspiga såsom en ersättning och ett vederlag.

— Skulle du icke, Gumme, — talade pastorn efter det han snusat tre resor, — skulle du inte kunna låta dig nöja med vår gamla Kajsa och anamma henne till äkta?

— Jo, gu'bevars. Inte är hon just någon grannlåt te å si på, för hon ä' allt bra skef och knotig och till och med lite glosögd. Men en får inte va' så noga, och något är väl bättre än intet, genmälde Gumme och ljusnade i synen.

Nå, sen förde pastorn tillsammans kontrahenterna i köket, och det blef inom tio minuter en ganska bra kärlek rådande mel-

G S.

lan Gumme och Kajsa, ja så pass bra, att de kommo öfverens om att gifta sig på nyåret.

Hvilka knep och svartkonster Kajsa sedermera använde på Gumme, det vete Herren allena, men visst och dagsens sanning är, att gubbastollen vardt så toseter efter henne, att han vankade till henne hvarannan lördagskväll hösten igenom, och många gånger midt i veckorna också. Ja, Gumme blef med tiden så pass besatt, att när han var inne i sta'n för att handla sin julafisk och andra grejor och finesser till högtiden, så köpte han en kesschalett med kvarterslånga fransar på till julklapp åt Kajsa. Schaletten kostade inte mindre än åtta kronor, och häraf kan man bäst förstå, hur kärleken grasserade i Gumme.

Så kom ändtligen julaftonen, och Gumme traskade i kvällen neråt prästgården till med schaletten i näfven.

I herdetjället hade man satt sig tidigt till bords den kvällen, ty den gamle skulle ju upp till ottan och möda sig med predikande samt ville därför snart i säng.

Under högtidlig och andaktsfull tystnad tärde man sin fisk. Julefrid och lugn rådde i salen, där Kajsa stultade omkring och passade upp sitt gamla herrskap.

Man skulle just sätta fram gröten på bordet, då tystnaden plötsligen bröts af ett rysansvärdt vrål och ett egendomligt ramlande i köket. Det varade blott en sekund. Sedan vardt allt tyst igen.

Kajsa släppte grötfatet, frun bleknade, och pastorn bäfvade i sitt innersta en lång stund.

— Statt upp, tag ett ljus, Kajsa, och låt oss se efter hvad det är! stammade han dock slutligen.

Så gingo de alla tre och öppnade dörren samt lyste ut åt köket.

— Här synes platt intet. Men du hafver glömt att lägga ner källarlämmen, Kajsa!

— Ja, Gu' tröste mej, jämrade denna.

Omsider vågade de sig likväl skälfvande ut åt själfva köket och förnummo då ett underligt ljud utur källaren.

— Ett spökelse är där nere! skriade Kajsa.

— Vik hädan! ropade pastorn och lät ljusskenet falla ner genom gluggen.

Där nere iakttogo de då ingenting annat än ett par stöflar med sinkor på, hvilka voro vända uppåt vädret och flaxade hit och dit.

— Vade, vade retro! Vik undan, Satanas! framstötte pastorn och höll sig i dörrposten, medan frun alldeles tillintetgjord släpade sig dädan inåt sofrummet. Men Kajsa hade inte länge skådat ner på stöflarna och tillställningen i källaren, förrän det blef lif i henne.

— Dä' ä' ingen Satanas! Herre Gu', dä' ä' ju min Gumme, som dråsat igenom hålet, och nu står han på hufvet i fruns mosastånna där nere. Och dä' ä' jag, som ä' skuld te' alltihop. Herre, misskunda dig, grät Kajsa.

Och såsom en pil släppte hon sig ner i källaren.

Nå, efter mycket stönande och bråk fick hon då slutligen upp den nästan halfkväfde Gumme ur mosastånnan. Men ni kan väl tänka er, hur karlen såg ut, när han höjde sig upp ur gluggen i golfvet. Rödt lingonmos strömmade från hans lekamen. Han såg ut som en man, hvilken vältrat sig i blodet på ett slagfält.

— Är ja' en varg eller en björn, efter du vell fånga mej i fallgrop, Kajsa? röt han omsider och hotade att på stående fot göra slut med fästmön. Så uppretad och förargad var han, hvilket heller inte var så underligt. Man behöfver ju bara taga hvar och en till sig, så finner man nog, att det är stor skillnad på att ramla i en mosatunna i stället för uti en kvinnofamn.

Det hjälpte inte, att pastorn talade visdom och förstånd till honom, det halp inte, att Kajsa lofvade att tvätta och skura honom ren till kropp och kläder samt att gifva honom gröt och fisk och svinahös. Gumme var arg och obeveklig. Moset hade tydligen helt och hållet släckt kärleken i honom.

— Nu går jag sådan jag är, för ja' ska' visa folket utefter hela vägen, hur en ärlig friare blir handterad på julafton utå' sin fästemö, när han vill gå te' henne mä' en sölkesschalett! dundrade Gumme och gaf sig så hisklig, som han såg ut, af mot hemhållet.

Än i dag går han också ogift där uppe i Bygget, och det får han väl göra till döadar, tänker jag.

Men hvar gång Kajsa ser källarlämmen i sitt kök, så gråter hon. Ofta spottar hon i ilska på'n och förevitar honom sin ogifta belägenhet.

Ett fattigvårdsmål.

Kommunalnämnden i Hiarum var samlad och var arg, arg så att det blixtrade och dundrade i den mörka och nerrökta sockenstugan. Och kommunalnämndens vredesmod var kanske i viss mån förlåtligt.

Grannkommunen i Långstorp hade skojat Hiarumsboarne, ty i Långstorp hade de en vådligt knifvig ordförande, som kunde räkna ut saker och ting långt i förväg, och på grund af detta sitt snille hade han nu bragt Hiarum i knipa.

Saken hade det här sammanhanget.

Ordföranden i Långstorp hade på sin tid en torpare, som hette Jonas, en gammal fattig änkeman för resten. Men Jonas hade en dotter, som var rask och grann och lifvad och glad. Tösen hette Ingrid och ordförandens son var så pin trallande kär i flickan, att han ovillkorligen ville gifta sig med henne.

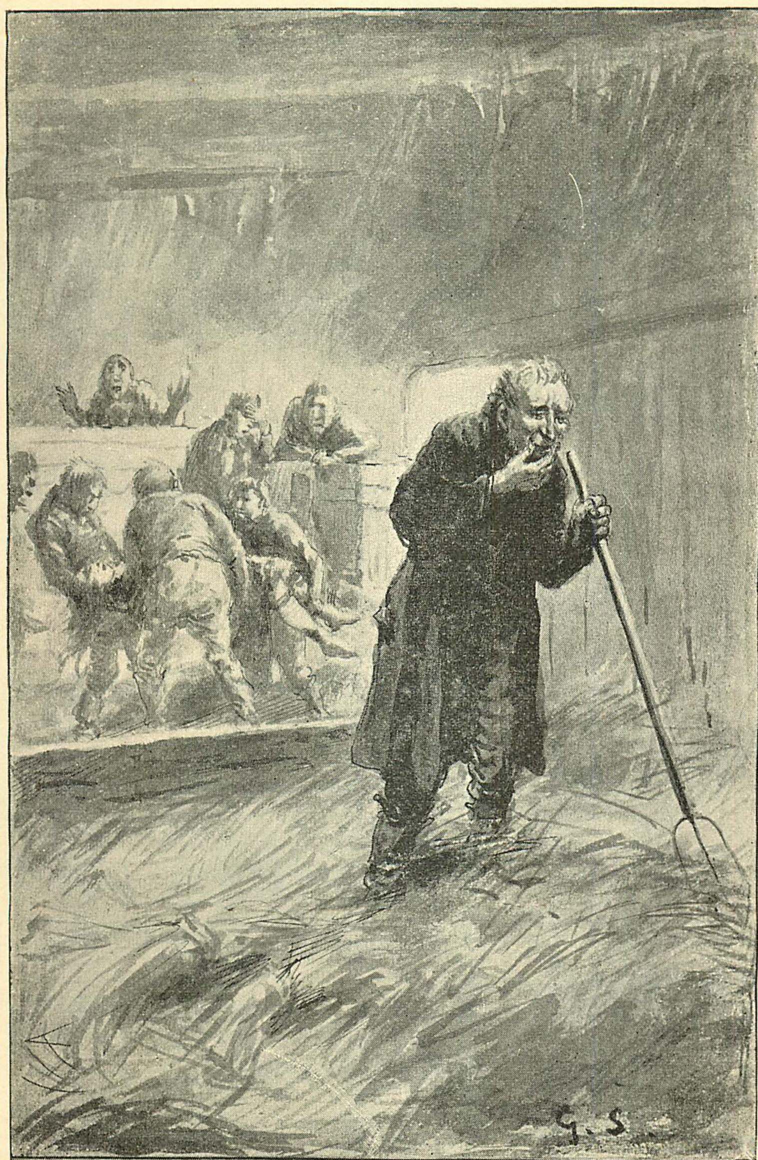
Ordföranden svor och dundrade och hotade. Men det halp inte. Ty fastän han var en öfverdängare i kommunalfrågor, så blef han dock bet, när han tog itu med denna kärlekssak.

Han kunde drifva igenom hvad han ville på stämman, men hemma i sitt hus gick det i denna affär rasande på sned för honom. Och han skulle bestämdt blifvit flintskallig på kuppen, om inte slumpen kommit honom till hjälp.

De tröskade på verk en dag hos den bålde ordföranden, hvilken stod där på logen som ett åskväder, färdigt att urladda sig, när han såg sonens miner med Ingrid.

Allt gick dock sin gilla gång ända tills ungefär midten af sista målbetet.

Om det var för att hon tänkte och tänkte för mycket på sin älskare, det vet jag inte, men Ingrid såg väl inte upp riktigt. Hon fick sin arm in i cylindern på tröskverket. Där blef ett skrik och ett hallo på logen utan like. Hela hennes arm vardt

G. S.

krossad, och Ingrid fördes under natten nära på halfdöd till lasarettet.

— Dä' ä' Guss finger! mumlade ordförar'n.

Ja, godt folk, sen gick det på vanligt vis. Inte kunde sonen vara belåten med en enarmad hustru. Med en sådan reder sig ingen jordbrukare i våra dagar. Han glömde henne därför innan hon blef utskrifven från sjukhuset samt gifte sig tre månader efteråt till ett hemman i Marbäcks socken.

Ingrid blef, förstås, förtviflad i början. Men fastän hon ägde blott en arm, hade hon ett fagert anlete och ett lätt sinne, och dåliga pojkar finnas öfverallt. Hon lät trösta sig af sådana, och så föddes där faderlösa barn, som svulto och skreko i stugan hos Jonas. I sinom tid började ock dennes arbetsförhet att tryta, så det liknade sig till att Långstorps kommun i rappet skulle få en duktig tunga från själfva ordförandens hemman.

Man kan tänka sig att detta skulle gräma denne.

— Jo, vi få oss allt ett påhäng från ditt torp. Eller hva' vill du, att vi ska' göra med Jonas och dottern och ynglet! lät folket till honom.

— Vi ska' vräka hela kosidangsen på Hiarum, hviskade denne.

— Hur i hela lifvet ska' dä' gå till?

Jo, då förklarade ordföranden, att det fanns en liten stugubyggnad med plan till salu i Hiarum för hundra kronor. Köpte nu församlingen densamma och gåfve den åt Jonas samt ställde så till, att denne inte under ett år behöfde begära understöd af grannsocknen, så blefve Hiarum se'n fast för hela sällskapet.

— Hi, hi, hi — grinade Långstorparne — du är ingen vanlig dumbom. Kan du stöka te' mä' saka på dä' viset, så ska' du bli omvald. Djädran i dej, du borde rent af bli riksdagsman!

Ordförar'n dref saken igenom. Lägenheten köptes i Jonas' namn. Familjen drog till Hiarum; året var gånget och nu hade Jonas och Ingrid och hennes barn hemortsrätt i Hiarum.

Långstorparne flatskrattade, gnodde sina händer och prisade sin ordförande. För hundratjugo kronor hade de ju kommit undan hela denna affär, som såg så farlig ut. Hi, hi, hi!

Men i Hiarum var man alldeles förbanskad, och dess kommunalnämnd rasade, som sagdt, så att sockenstugan skalf vid'et.

Nämnden hade kommit in i tidningen, och det var detta, som utgjorde ämnet för betraktelsen under dagens sammanträde. På bordet låg nämligen ett exemplar af självvaste länstidningen, i hvilken under rubrik »En skön kommunalnämnd» omförmäldes granna ting, om huru Hiarum behandlade sina fattiga. I en bofällig och till hälften nerramlad koja i socknens utkant bodde — hette det i bladet — en familj utan mat och nästan naken. Gubben låg ledbruten utan förmåga att reda sig själf, barnen, tre till antalet, voro blågula af hunger och till att sköta alla dessa fanns blott en enarmad af slit och hunger nästan halffånig kvinna. Och så gjorde tidningen vidare sina utläggningar, talade om hjärtlöshet och oduglighet hos kommunalnämnden och hotade med ingripande af länsman och annan kunglig befallningshafvande.

Jesses hvad nämnden var besatt. Ett så'nt ursinne har väl aldrig någonsin försports hos en hel myndighet. Ledamöterna stampade i golfvet, dängde knytnäfvarne i bänkarne, hötte åt Långstorps-hållet samt hojtade allesammans på en gång. Till sist fick ordföranden i Hiarum dock så mycket sans, att han äskade ljud och sporde:

— Hva' ä' att göra, karlar?

— Mä' Jonasabyket, menar du? inföll Måns i Skog.

— Nej, hvem tänker på dem!

— Men vi få lof gendrifva tidningen, annars kan landshöfdingen tro, att vi ä' fähunna allihop.

— Jaha, dä' kan han. Men om länsman kommer och lägger sin näsa i blöt.

— Bah, dä' bäfvar ja' inte för. Vi ta väl ett litet grabbatag i kommunalkassan och muta honom, så skrifver han att dä' inte är så farligt med Jonas och barnen samt att vi gjort vår plikt.

— Jaha, dä' går nog. Men hur i attan ska' vi skrifva genmälet till bla'et. Skam borde ta hvarenda tidningsskrifvare.

— Var inte rädd, dä' gör han säkert!

— Vi skrifva, att Jonas äger stuga och plan och att han således är fastighetsägare!

— Brabo, det biter nok på landshöfdingen!

— Och att fattigvården inte behöfver befatta sej med egenrådandes folk.

— Dä' stämmer. Och att dom icke begärt understöd!

— Jo, Ingrid har varit framme sex gånger och tiggt om hjälp!

— Dä' gör ingenting! Hvem kan kontrallera det. Då invända vi i alla fall, att hon bara tiggt enskildt och ej af kommunen.

— Gillas! Ja, ser ni dä', vi får nog sjutsingen ihop ett genmäle, bara vi grunna efter och hålla tungan rätt i mun. Tag nu till pennan och forma till dä' här, du Måns, så ska' landshöfdingen nog få se, att vi inte ä' hvarken så hårdhjärtade eller så dumma eller så känslolösa för de fattiga och lidande, som den förhärdade tidningsdrummeln utmålar.

Om någon utanordning af hjälp åt de arma blef intet tal.

— Dä' hinna vi tids nog med längre fram, mente de.

Medan alltså kommunalnämnden arbetade och slet med att komponera sitt genmäle till tidningen, låg Jonas därute på sitt plågoläger svältande och jämrande sig under värkens anfäktelser, och de små barnen sprungo barfota i rimfrosten på den kyliga marken och tittade och tittade, om ej den arma, lytta, bleka och skälfvande modern skulle skymta där nere på stigen, förande med sig en beta bröd, gifvet åt deras små blåa munnar af barmhärtiga människor.

Goda bussar.

Byamännen i Hamra och Skrikebo hade varit osams ända sen sjuttonhundratalet på grund af rågångsaffärer.

Under den gamla goda tiden hamrade de på och slogo hvarandra, så snart de stötte ihop, och på grund däraf förekommo många män med afslagna näsben och andra dylika skavanker i byarna Hamra och Skrikebo.

Men under nuvarande bildade tidsålder slåss de nästan aldrig, fastän deras sinnen väl äro lika hätska som förr, utan nu skälla de endast på och munhuggas med och ärekränka och chikanera hvarandra, när de råkas. Hamraborna kalla Skrikebomännen för »grisar» och de senare hafva pålagt de förra det förfärliga vedernamnet »getter».

Så fort alltså en Skrikeboman möter en Hamrabo, det må nu vara hvar som helst, börjar han tvärt ruffa och grymta: — uff — uffui — uff — uff. Och då stannar Skrikebokarlen på ögonblicket samt bräker tills han blir eldröd i synen och håller på att tappa andan:

— Bä-ä-äh, ditt lea kriatur!

I tider, då vredesvågorna gått tämligen högt, har det till och med händt, att de icke kunnat hålla sig ifrån bräkandet och ruffandet ens vid sin kyrkogång. Ty det har tidt och tätt inträffat, att Hamraskocken efter gudstjänstens slut ställt upp sig nere vid kyrkostallarne och höjt mot skyarne ett unisont »uff-uff-uffui!», när Skrikebomännen nalkats. Och dessa ha heller inte varit sena att knäcka till med sitt »bä-ä-äh!» så att luften skakats därvid.

Lifvadt har det varit för oss andra att höra därpå, men inte har det där bölandet egentligen utgjort något passande slut på gudstjänsten.

G. S

Ja, på det viset ha dessa byamän hushållat med hvarandra i långliga tider alldeles som svensken och norrbaggen.

Men en maj blef det liksom ett slags vapenstillestånd dem emellan. Det hampade sig nämligen som så, att Karl Johan, som är den mäktigaste storgubben i Hamra, hade en son, hvilken blef alldeles vild efter Magnussons tös i Skrikebo. Ty kärleken är oregerlig och underlig och låter inte styra sig på något sätt eller vis.

Karl Johan sa' visserligen gång på gång till pojken, att han skulle hålla sig med sina kärleksaffärer inom sin egen by och inte sprattla efter töser inom fiendens läger. Men pojken blef allt besattare.

Och Magnusson förmanade sin flicka och vaktade henne det bästa han kunde, men hon blef endast mer och mer bångstyrig. Och till sist gick det så långt, att de unga plockade tillsammans hvar sina smågrejor, läto järnbanda koffertar samt togo ut attest till Amerika.

Då fingo gubbarne lof att gifva med sig, och Karl Johan och Magnusson gingo tillhopa, utan att bräka och ruffa åt hvarandra, för att styra och ställa åt barnen.

— En ska' få se att Greta i Skrikebo blir en ny slags Fridkulla! menade vi i hela socknen.

Sen gick allt sin gilla gång, och eftersom alla Hamraborna voro släkt med Karl Johans, och Magnusson besläktad med hela Skrikebo, så skulle det ju bli liksom släktskap mellan byalagen i sin helhet. Fördenskull blef det frid, och orden »gris» och »get» nämndes just inte vidare.

Så kommo Karl Johan och Magnusson en afton tillhopa nere hos landthandlarn, den räfven, för att få litet skrifvet och ordnadt på grund af det förestående äktenskapet, och där spände de, gubevars, till att dricka vin och öl inne i bodkammaren så att det stod härliga till.

Handlarn langade in den ena flaskan efter den andra, och gubbarne vordo om en stund både rörda och andäktiga, särskildt Magnusson, som är mera blödig utaf sig. Han grät och gjorde ett ljufveligt tal om försoning och vänskap, och efter talet knäckte bägge gubbarne till att sjunga psalmverser, som voro lämpliga

för stunden. Hela det usla rucklet, hvari handlarn bodde, rent af darrade när de klämde i:

»Som hälsokraft af balsam går,
liksä ett folk af endräkt får
sin rätta tröst och styrka».

Men rätt hvad det var togo de till att tralla visor, och det gick så långt, att själfva Karl Johan föreslog Amerikatrallen:

»Jag öfver pölen dråsa skall
och räknas till den skara all,
som svaja skall
på böljans svall.
Hej dick, hej dack, filismack!»

Och de stampade och grinade, spottade och härjade samt voro ena vådliga bjässar.

Handlarn satt vid bordet och präntade och skref liksom för ro skull på ett aflångt och grant papper.

— Han är en helsefyr te' kunna skrifva bra! utbrast Karl Johan.

— Åh, du ä' inte så dåligt pennavan, du heller! inföll Magnusson.

— Nä', gubevars! Ta' hit pennen, så ska' ja' visa, att ja' kan skrifva mitt namn på folkavis, jag med! lät Karl Johan och tog på sig en lärd min.

— Skrif'et där, så få vi si! sa' handelsmannen och flydde Karl Johan pennan samt pekade nere på högra sidan af remsan.

Och gubben skref så att det gnisslade efter'et.

— Kan Magnusson skrifva maken till det? sporde handlarn.

— Nä' dä' vete hundan! Men ro hit mä' skrefdonen, så får ja' si.

— Skrif där tvärs öfver den där grannlåten! sa' handlarn och svängde om papperet.

— Djädran i den, han ä' vesst värre än ja', lät Karl Johan, som stod och tittade på hur Magnusson svängde till sitt namn.

— Ja, Gu' vet, men försök en gång till på den rena sidan! inföll handlarn och vände upp bakdelen af papperet. Och Karl Johan skref och lirkade med tungan i mungiporna.

— I ä' lika go'a bägge två! Men nu bry vi oss inte om det här vidare, utan nu ta' vi oss en halare till. Skål! sa' handlarn.

S.S.

Och sen förlustade sig gubbarne ytterligare, så att när de framåt kvällen skulle ut genom den mörka boden, voro de så pass, att Magnusson kom på hufvudet i en silltunna, åt hvilket elände Karl Johan kom i sådant grin, att han inte visste till sig förrän han satt i sirapsbaljan.

Men hur det var kommo de helbrägda hem.

Cirka åtta da'r efteråt tog Karl Johan, efter det han fått en breflapp från sta'n, sitt stora spanska rör i näfven och gaf sig i väg till grannbyn. Hvad som gick åt honom visste ingen. Men de, som mötte honom, tyckte, att han såg blek ut, och inte hälsade han heller på folk.

Ett par bösshåll från Skrikebo fick han se Magnusson komma sig till möte, likaledes med käpp i näfven.

När gubbarne fingo syn på hvarandra stannade de bägge två.

— Uff-uff-uffui! grymtade Karl Johan.

— Bä-ä-äh! Ditt le'a lif! bräkade Magnusson. Och när de blifvit hesa och icke orkade ruffa och bräka längre, gingo de löst på hvarandra med käpparne.

— Ja' ska' ge dej för att förfalska namn i banken! röt Karl Johan.

— Och ja' ska' lära dej att stjäla åtta hundra kronor på växel! Din tjuf! Där setta många på Långholmen för mindre! skrek Magnusson.

Och gubbarne foro till en början på hvarandra med käpparne, men se'n togo de till näfvarne och luggades och klöstes, så att det var en sann glädje däråt. De skreko och väsnades, så att hela Skrikebo by genljöd af deras vrål. Men så arga voro de och så ilsket hade de huggit tag i hvarandra, att det var nära nog omöjligt att skilja dem åt.

— Han ä' en förfalskare! pustade den ene.

— Kör efter länsmannen, för han ä' en tjuf! stammade den andre. Och folket kunde inte begripa hvad som satte åt de båda gubbarne.

Så togo de fram hvar sitt notifikationsbref från banken.

— Här ska' ni få se hvad han går för! sa' Karl Johan.

— Titta här, go' vänner, ska' ni få se, hur han förfalskar, värre än en herreman! hånade Magnusson och höll fram sitt bref.

Hvarken folket eller de bägge agerande gubbarne kunde

begripa schäsen, utan där hädades och svors och fördömdes en lång stund, ända tills Magnusson slog sig för pannan och bad Karl Johan att få tala vid honom i doldom.

— Jaså, du vell ändtligen bekänna nu!

— Hör du — hviskade Magnusson — du ska' få se, att det var på en växel vi skrefvo våra namn i fyllan nere hos handlarn här om sistens.

— Kors, ja visst attan, där ha vi ägget! Ah, den banditen ha belånat den. Men tösst mä'et, för all del, annars blir här chikan! Anagga ett sådant elände!

Och till de närvarandes stora förvåning blefvo gubbarne efter sitt enskilda samtal bums sams igen, och äro än i dag de bästa bussar i kristenheten, ty nu förenar dem äfven ett gemensamt hat till handlarn.

Den gemensamma växeln, som sättes om hvar fjärde månad, håller nu tillhopa Hamra och Skrikebo fastare än själfva äktenskapet. Så nu råder där stor försoning mellan byamännen.

Ett mjölkvällingsdrama.

Kommunalnämndsordföranden herr Sven Petter Karlsson i Rinkaby, hvilken i våra dagar ser så allvarsam och förfärlig ut, som om icke endast Rinkaby kommuns utan hela världsalltets väl och ve berodde på honom, har en gång varit ung och tisslat tosingaforor med töser, han som andra. Ty fastän det nu icke finns stort annat än kommunalförfattningar, fyrktalslängder och gamla stämmobeslut i skallen på'n, så har där likväl tumlat om kärleksgriller i det hufvudet, när det en gång inte var så viktigt och grådaskigt eller på hjässan så kalt som det nu är.

En gång under Sven Petter Karlssons ungdomstid hände det honom en kväll, när han med några supar innanför västen återvände från en auktion, att han råkade Ulla i Fårakull ute på vägen.

På den tiden var inte Ulla så värst illa funtad, hon heller, fast hon var klent klädd och endast en fattig torparflicka.

Ett bra kösseverk hade hon likaväl, men aldrig hade det hörts något stolligt eller dåligt om henne. Tvärtom hette det, att hon hade en »svag och klen natur» och att hon var så blyg och enfaldig, att hon skiftade hy och darrade i kroppen, så ofta en karl tittade åt henne.

Eftersom nu unge Sven Petter var ett grand lifvad, och vägen var enslig, när de träffades den kvällen, tog han sig i yrseln för att vänslas med flicksjåtan, klappa henne och prata och regera, så att Ulla i sin oskuld och ovana vid pojkafasoner fick alldeles fullt och bergfast för sig, att han ovillkorligen ville gifta sig med henne.

Och det vill, gunås, icke mycket till, innan en sådan tro går in i en flicka och åvägabringar förunderliga verkningar i henne. Om de lika kvickt kunde bringas att tro på skriften och rätta sig efter den, vore här inte så många ledsamheter till i världen.

Hvad nu emellertid Ulla beträffade, blef hon efter den där betan alldeles förvandlad. Blygheten rymde med ens ifrån henne och hon vardt som en sprittande lärka om våren, så att hennes bekanta aldrig nog kunde förundra sig öfver hennes snabba sinnesändring. Ty de begrepo inte, att det var kärleken, som kommit emellan och förlossat henne från den forna tungsintheten.

Men när hon sedan rätt snart kom underfund med, att Sven Petter bara drifvit skoj med henne, att han inte haft den aflägsnaste mening med allt hvad han sagt den där kvällen på vägen genom Storegårds hage i Rinkaby, undergick hon än en förvandling.

Hon blef, som man säger, toseter och fjantig samt till ingen nytta och till intet gagn. Så länge föräldrarne lefde, satt hon sedan dag ut och dag in och år ut och år in på en soffa vid fönstret i Fårakull och vaggade med kroppen och tittade och väntade Sven Petter.

— Nu ha vi honom snart här, för i da' bär det af till prästen efter lysesedel! voro nästan de enda ord man hörde henne säga.

När sedan föräldrarne gått till vår Herre, hyrde församlingen in henne hos en ensam kvinna, som hade en liten stuga på Rinkaby skog.

Där hade hon nu suttit och vaggat och tittat, tills hon omsider blifvit gamla människan.

Men under tiden hade däremot Sven Petter vuxit till i ålder och visdom samt omsider blifvit ett ljus och en ordförande i Rinkaby.

Ulla tog sig aldrig hvarken ondt eller godt före, så att man godt skulle kunna trott, att hon gått ur världen, om man ej nödgats påminna sig henne vid kvartalen, då fattigsäden och sofvelskillingarne utdelades.

Så mycket mer förvånad blef man därför en söndagsmorgon, då gumman, hos hvilken hon var inackorderad, kom fram till Sven Petter och förklarade, att Ulla med ens blifvit alldeles vild, så att det var nästan vådligt att hafva henne i huset, där ju ingen karl fanns.

— I får lof köra henne till hospetalet bums! rådde gumman.

— Hm! Ja' ska' utreda saken och bereda ämnet och höra stämman om'et! resolverade Sven Petter samt uppsatte därefter

följande kungörelse: »Ledamöterna i kommunalnämnden kallas att sammanträda efter gudstjänstens slut å vanligt ställe, för att fatta beslut om svagsinta Ulla Johansdotters mindre vetande, som är i starkt tilltagande.»

Jag ska' säga, att det blef en både lång och uttömmande öfverläggning inom nämnden den sabbaten, ty man ansåg sig böra göra allt hvad göras kunde för att slippa ifrån hospitalskostnaderna. Framåt aftonen hade man alltså lyckats få ihop den här paragrafen: »Nämnden beslöt att säkerligen endast en hop ondt blod under årens lopp samlat sig i ofta berörda kvinnsperson, hvarigenom hennes mindre vetande förmerats, och på grund häraf anser nämnden, att hon bör unnergå laga syn för utrönande dels af vettets våldsamhet dels om icke en verkställd åderlåtning kan återställa henne till förutvarande normala mindre vetande, och skall nämnden nästa måndag i gemen företaga synen å berörda kvinnsperson».

Nå, dagen därpå masade ledamöterna alltså i väg ner till skogstorpet, där Ulla bodde, och Sven Petter Karlsson skred fram i têten med viktig min.

När de trädde in i stugan, stod föremålet för synen vid spisen och rörde med en träslef i en gryta rykande mjölkvälling.

Aldrig ett ord sa' hon, men ögonen glödde och glänste i henne som på en arg katt, så hon såg allt litet anskrämlig ut.

— Guss fre'! lät kommunalnämnden och började i enlighet med plikt och ämbetsmyndighet syna Ulla från hufvud till fotabjället.

— Ho' ä' rätt fet och hullig, så hon tål en bra tappning! utlät sig v. ordföranden.

— Ja, jag tror, att denna besektning måste ytterligare stadfästa oss i det fattade beslutet! yttrade slutligen Sven Petter.

Men när han talade blef det liksom lif i kvinnan.

— Jaså, ä' dä' du, Sven lelle! Ska' vi gå te' prästen nu? ropade hon och tittade vidöppet på ordföranden.

— Nä'! vi ska' gå ner te' Johannes på Holmen och be honom åderlåta dej, så blir du snart bra igen, för du ä' sjuker nu.

Men han hade inte väl fått ordet ur mun, förrän hon blef all beles dlåblek i synen och knäckte till att röra i grytan, så att det fräste efter'et. Och innan Sven Petter visste ordet af,

G. S.

slängde hon en full slef af den skållheta vällingen midt i synen på'n, så att han tumlade bort emot väggen och vrålade som en tjur. De andra karlarne hunno heller inte sansa sig, förrän hvar och en af dem också fick sin fulla slef välling öfver hufvud och ansikte, ty i sin galenskap slängde hon välling så kvickt som en blixt och mycket fortare än en vettig människa skulle kunna slänga välling i synen på folk. Och en vettig människa skulle heller inte kunnat råka så rätt som hon gjorde.

Smack, smack, smack, lät det i ansiktena på dem. Det immade och rök och osade vidbrändt erbarmligt, och kommunalnämndsledamöterna rusade ut på marken och skrålade, så att det hördes fram till kyrkobyn.

Ett sådant elände hade man då väl aldrig hört talas om förr i någon socken. Hela kommunalnämnden skållad på en gång! Och detta till på köpet utaf mjölkvälling, som ska' vara nästan det djädrigaste en människa kan skålla sig af. Därtill var vällingen tjock och behöll hettan länge i sig, så att när de stackars karlarne sökte torka sig i synen, följde skinnet med och blef sittande i tjocka hvita flankar på deras tröjärmar.

Månntro, det var en fasans och en hjärtslitande syn byamännen i Rinkaby fingo skåda, när ledamöterna i nämnden vid middagstiden vände åter från sin syneförrättning, röda som nykokta kräftor och flådda i ansiktena.

Man kan tro, att det gjorde ondt och att de måste illgrömma sig, och ju mer de illgrömmade sig, ju värre gjorde det, förstås. Det var hjärtskärande att se dem.

— Hva' i himlens namn ha' I råkat ut för slags djäfvulstyg? skriade folket.

— Mjölkavälling, stönade kommunalnämnden och vred sig, ty det gjorde förstås smärta, när de skulle tala och sätta käkarne i gång.

En Guds lycka var, att barnmorskan kom dit i detsamma, ty hon begrep, hvad de ledo utaf.

— Vi få lof vira in deras hufvuden i rårifna potater och det i rappet! ordinerade hon.

Och där kommo fram rifjärn och där refs potater i Rinkaby, så att det yrde efter'et och inom kort hade hvarje kommunalnämndsledamot ett 6 tum tjockt lager af rått potatismos och två

handdukar eller ett stort lintyg om sitt visa hufvud. Sådana fingo de länge gå. Oförståndigt folk grinade och tyckte, att de sågo löjliga ut. Men vi, som hade bättre vett, ansågo det inte så särdeles nöjsamt att skåda våra förtroendemän gå omkring på det viset såsom spöken i socknen.

Men vi fingo väl det där för våra synders skull och för att vi alltid varit så öfversedliga och hädat stadbofolk för deras utsväfningar och svafvelsyredramer.

Våra egna snedsprång och mjölkavällingsdramer äro, min själ, inte stort bättre.

Nemesis.

Mellan Stigamo och Hook växte öfver hela den s. k. »Getamon» en majestätisk skog, en af de ståtligaste och tätaste i hela landskapet. Nu är han ödelagd och raserad, och där förr väldiga furor hejdade stormarna, hviner nu vinden skarp, ohejdad och bitter fram öfver gråa, fula, skrofliga klippor, små buskafällor och tröstlös vrakmark.

Yxa och såg hafva fullbordat sitt förstörelseverk, »Getamon» är till spillo gifven och ligger såsom en öken. Där finnes ännu icke ens virke till en telegraf- eller telefonstolpe, som kan egga en baggbölares håg till pitproppsfällning.

Men fordom stod där, som sagdt, en tät skog, som bildade allé utmed vägen fjärdingsväg efter fjärdingsväg och mil efter mil.

Genom den högtidliga tystnaden i Getamon ströfvade en mörk novemberkväll Kalle i Granhult och Gustaf i Stackebo.

De hade forslat tackjärn in till staden och voro nu på hemväg.

I Stigamo hade de betat, och just som de i mörkret skulle köra därifrån, kom en medelålders man fram till Kalle, hvilken körde efterst, emedan han hade den trögaste hästen, och frågade om han kunde få åka med honom fram till Svenarum.

Det gick för sig. Den främmande karlen satte sig upp på åkbrädan öfver spjälahäcken, och så bar det åstad i sakta lunk in på Getamon.

Det var klart, att Kalle och hans reskamrat snart kommo i språk med hvarandra, och under samtalet inhämtade Kalle, att hans sidokamrat hade sitt hem neråt Sunnerbohållet och att han dref handel med kreatur, dem han köpte därnere och dref uppåt Östergötland.

Han hade just nu varit uppe med en drift, den han hopköpt på höstmarknader söderut.

— Det blir pengar för så'nt!

— Åhja, visst får en röra sej mä' lite grand, men förtjänsten kan ibland bli rätt klen, och den här gången gick det inte så bra. Det ä' därför som jag nu krasslar mej hem på det här billiga viset, meddelade främlingen. Under sådana och dylika samspråk blefvo de omsider allt bättre och bättre bussar, så att kreaturshandlarn till sist anförtrodde Kalle, att han hade inte just så lite pengar på sig.

— Men dä' är inte mina på långt när alla, för dä' är mest andras och lånta medel jag vånglar med! slöt han.

Gu' vet hvad Kalle härvid kom att tänka på, men han började köra allt sämre och sämre och de blefvo betydligt efter Gustaf, hvars vagnsrassel hördes mer och mer i fjärran.

— Kamraten kör ifrån oss! påpekade främlingen.

— Åh, vi finna honom nog framåt Hook; hans häst ger snart tappt!

Så gick det ett par fjärdingsväg under ömsesidig tystnad, men när de kommo till en af de skarpa brinkarne, som finnes midt i mons ödsligaste del, föreslog Kalle att de skulle gå uppför densamma.

Hvad som där utspelades i novemberkvällen, det blir en gåta. Gustaf yttrade väl mången gång att han, som satt och lurade och sof i häcken, medan märren hans gick sin jämna lunk, väcktes upp af ett skrik, som han tyckte komma från väster, från det håll i skogen, där ån rinner fram bakom en hop skrofberg, där ufven och spöken och räfvar sades ha' sina tillhåll. Men han hade då inte lagt vidare märke till det, och han hade inte heller hört mera än ett enda rop.

En stund efteråt fick han emellertid höra hur Kalle kom körande efter, så att det sang i vägen. Och så kommo de åter i sällskap bortåt Snoarp till.

— Dä' va' hundan hvad du blef långt efter där borta! Hörde du inte hur jag hojade på dig! sa' Gustaf, när Kalles häst kom fram med sin nos i hans häck.

— Nä', ja' satt och somnade och då gick hästen som han ville, den drummeln!

— Har du inte hört ett ledt skrålande i skogen, Kalle? Jag blef änna liksom rädder!

— Nä', inte har ja' hört nå't!

— Jaja, kanske ja' drömde't! Men hvar tog karlen vägen, som steg på hos dej borta i Sti'amo.

— Jo, han la' af neråt Byarum, han va' vesst ifrå' Stöstorp, efter hvad ja' kunde töcka! svarade Kalle.

Och sen talade de inte ett ord mera förrän de kommo till Hookadal, där de ånyo skulle beta och titta in till »Ödmanskans», som brukligt var på den tiden. Ty Ödmanskan sålde brännvin. När de stodo därute och betslade af sina hästar, tyckte Gustaf, att det var någonting konstigt med Kalle.

— Dä' va' grymt hvad du ånnas (andas) kvickt, sa' han.

— Åh, ja' vet inte dä'! genmälde den andre.

Men när de kommo in i spisskenet hos »Ödmanskan», blef Gustaf nästan rädd.

— Jess' så bleker och schvetter du ä', och bloig på tröjärmen, Kalle!

— Ja, om ja' ska' säja som sanninga ä', så dråsade ja' af vagnen, när ja' satt och sof därborta på mon! stammade den andre och tillade, att han trodde sig i samma vefva hafva blifvit gastakramad.

Men det påstod Gustaf många gånger se'n att något konstigt var det med honom. Han fick aldrig ur sitt hufvud, att icke Kalle råkat ut för något trolleri den kvällen, och han ställde det i sammanhang med det skrål han tyckt sig höra ur skogen. Ty ifrån den stunden var Kalle sig inte lik ett enda ögonblick.

När de bröto upp från »Ödmanskans», ville han ovillkorligen köra förut och han, som annars alltid var aktsam om hästen, ryckte nu och slog samt for fram som en vilde.

Hemma i Granhult vankade han se'n som en hamn, och ingen skulle någonsin se, att han efter den där stadsresan drog på mun.

Annars gick allt sin gilla gång. Men nedåt Ryssbyhållet hade de ett fasligt prat om en kreatursuppköpare, som rymt med pengarne för en hel stutadrift och som aldrig lät höra af sig.

— Det var en riktig filur att kunna göra det knepigt. Han dunstade af, så att det inte ens spordes en rök efter honom! Men

en barbarisk karl var det i alla fall, som aldrig lät hustru och barn få veta ens ett nysande af sig, sa' man.

Men äfven det pratet, som i början gick vidt och bredt och fördes omkring af färdakarlar, tystnade snart af, och något letande efter den bortblåste kronobergaren anställdes aldrig.

Inte kunde det heller falla någon in, att den »sjuke och förgjorde» Kalle i Granhult hade en hand med i spelet. Utan tiden gick. År efter år blef Kalle allt mer och mer besynnerlig. Ingenting ville sig för honom. Nästan allt hvad han tog sig till gick rasande. Titt och tätt råkade han i olycka med kreatur. Två barn, som kommo till hos honom, blefvo idioter. Hustru hans föll en vintermorgon ner från höskullen och bröt af sig bägge benen, hvaraf hon blef fördärfvad för all sin tid.

Det var som om oturen slagit sig ner för beständigt i Granhult.

Så hände det precis tio år efter den där resan, att folket i Granhultatrakten en morgon väcktes af den underrättelsen:

— Kalle har skurit halsen af sej, men han är inte död ännu!

Det var klart, att man sprang dit, och en ömklig syn mötte då grannarne.

Kalle hade skurit sig i luftstrupen. Det pustade och rosslade i halsen på'n, men lefde gjorde han likaväl. Och de förståndigare påstodo, att därest ett riktigt tätt och bra förband lades kring hals och strupe på'n och han genast kördes in till lasarettet, så skulle han nog bli botad.

Nå, där blef lagdt förband, så duktigt man kunde önska sig. Kalle lades på rygg i en bäddad spjälhäck och Gustaf i Starkebo fick sig uppdraget att forsla in sin gamle färdakamrat till länslasarettet.

Allt gick lyckligt och efter uträkning ända tills man kom i Sonarpa lid. Där blef Gustafs följa skrämd af en stut, som sprang upp ur diket midt för dem, och så bar det af i sken neråt Getamon. Gustaf var inte människa att få bukt med kreaturet, utan det gick allt värre och värre, och just som de svängde ned för den brink, uppför hvilken Kalle och kronobergaren skulle gå den där kvällen, föll Gustaf ned från sin plats å framskalmen, och häck och Kalle slängdes i vägen samt rullade ett långt stycke.

— Aldrig trodde jag, att jag skulle råka ut för ett så'nt elände! plägade Gustaf säga, då han bäfvande omtalade denna

hemska händelse. — Märren fick lof att löpa, för jag måste se om Kalle. När jag kom fram till'en, hade halsbandet lossnat och jag såg grant, att dä' var på opphällningen med'en. Han var precis svartblå i synen. Och när ja' ändtligen sansat mej så pass, att ja' skulle försöka knyta om halsen på'n igen, vinkade han med näfven och fräste:

— Bry dej inte om'et, ja' slutar nu! Precis här ödde (dödade) ja' kreaturshandlarn för tie år se'n, när du körde i förväg! Och när han sagt det, så tröt han.

— Jo jo, det syns allt, att här finns en Gu' till! För länsman och världslig domare gick han fri, men för Herrens hand kunde han inte freda sej! slöt Gustaf alltid sin berättelse om Kalles missgärning och fruktansvärda straff.

Vacker början, dåligt slut.

Lifvet har blifvit symboliseradt på mångtusende olika sätt samt förliknadt vid så många olika ting, att de icke en gång kunna uppräknas.

En har till exempel sagt, att det är en dröm, en annan en våg, en tredje en strid.

En styf karl har förklarat att det liknar en sjukdom, mot hvilken sömnen är ett palliativ och döden en radikalkur.

För min del tycker jag att ett människolif bra nära liknar sådana här bondskisser. Ibland börja de så vackert och förhoppningsfullt, och så tror man, att det skall gå bra alltigenom samt afslutas på ett skönt sätt. Men rätt i rappet stöter där något fult till, något, som icke borde förekommit, och så kan det bli förfuskadt alltsammans och ledt ända till och med slutet.

Hvarifrån kommer stöten? Gu' vet!

En annan gång kan början synas vara långt ifrån god och då gör man sig säker på att det hela ska' varda bara synd och elände. Men rätt i rappet kan det bättra sig och bli reelt samt lyktas väl.

Hvadan kom bättringen? Gu' vet.

Stundom och för det mesta är det hams och lättsinne och strunt och skräp ifrån början intill slutet.

Sådana äro bondkrönikor och sådana ock människolifven.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

För många, många år sen, då jag var en ung pojk, som rann upp till lifvets sorger, kamp och vedermödor, spankulerade jag en kväll, när det var vår, uti Forshaga slåtteräng.

»Häggen blommade, hjärtat slog och trasten han sjöng i lummig lund så skönt i aftonens stund.»

Hvarför skulle jag just nu efter så många år påminna mig särskildt den majkvällen? Gu' vet.

Ungdomen brukade gå dit ner och leka och fröjdas åt våren och vagga sig in i hoppet. Men jag skulle inte kommit ihåg denna kväll, bland de många, därest jag inte just då fått höra Sven i Svanholmen fria till Mari i Lindhult.

Jag skymtade dem sitta under den hvita häggen med armarna om halsen på hvarandra. De hvarken hörde eller sågo, och jag tänkte icke på hur skamligt det är att lyssna på folk. Utan jag kastade mig ner på marken ett stycke bakom och fick höra hvarteviga ord de sade.

Ni kan aldrig tro så vackert de talade till hvarandra och de menade nog också då allt hvad de yttrade. Det fanns säkerligen intet svek i någonderas hjärta. Hvad han skulle älska henne ända in i döden och skydda henne! Men utan henne skulle lifvet blifva svart för honom såsom sotet i pipan. Så talade Sven och sannerligen jag kan få mig att tänka annat, än att han hade mening med det. Ty Sven var en bra pojk, en riktig dunderpojk. Och han blef en bra karl också. Till en tid.

Men Mari hon lutade sig intill honom och grät i glädje.

— När vill du då, Sven lille, att vi ska' gifta oss? log hon emellan glädjetårarne.

— Te' hösten, antingen potater eller kröser slå bra till eller ej.

Och så blef det också. De hade sitt lilla bröllop och voro så lyckliga. Och vi, deras känningar och läskamrater, voro med. Allesammans tyckte vi, att vi aldrig sett ett så strålande brudpar med armarne om hvarandras lif ge sig ut på vandringen.

År kom och år gick. Lycka och tro, kärlek och ro rådde och regerade i Svanholmen.

Här har vi alltså ett exempel på ett par människolif, som började riktigt vackert och bra.

Men plötsligen, precis som en blixt, kom stöten, som kastade dem ur spåret.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En söndagsmorgon, när jag skulle åka bort till kyrkan, hann jag Mari i Svanholmen på vägen och jag undrade så mycket på, att hon gick och inte åkte till templet. Jag tyckte också att hon tunnat af så betydligt, när jag såg henne på ryggen. Hon såg affallen och mager ut.

När jag kom midt för henne, stannade jag naturligtvis och bad henne åka med.

Mari satte sig opp och suckade.

— Hva' går åt dej! Du ser så gråtosad och blek och mager ut! Ä' du sjuk? lät jag.

— Ja!

— Är det nå'n svår och invärtes sjukdom?

— Ja! Och så suckade hon så att det skar i mej.

— Har du inte sökt doktor, så att du kan få bot.

— Mej kan ingen doktor i världen hjälpa. Bara döen och Gu'!

— Men hvad i Herrans namn är det då, som pinar dej! fortfor jag och var nästan förskrämd.

Då vände hon sitt bleka ansikte emot mej och sa' med en röst som jag aldrig kan glömma:

— Åh, dä' ä' förskräckligt, när äktenskapsdjäfvulen kommer in i ett hus!

Jag kunde ingenting säga till den saken och hade ingenting att svara eller trösta henne med. Men jag kom just då att tänka på den där kvällen i maj och den blommande häggen i Forshaga äng.

Jag drog mig också till minnes, att Sven för ett år sen legat svårt sjuk, så svårt, att det blifvit nödvändigt att anskaffa en särskildt lärd sköterska åt honom.

Det talades allmänt om, hvilken dråplig mänska denna sköterska var. Hon vårdade Sven så väl, att han gick igenom, och när han blef frisk, stannade hon kvar för att hjälpa till i huset. Det var dock ingen som just undrat däröfver, och något prat hade inte gått i socknen om den saken.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när jag nu satt och summerade ihop de sakerna, begrep jag till sist hvad Mari menat med sitt tal om äktenskapsdjäfvulen.

En morgon spreds det i socknen, att Mari i Svaneholmen dött. Men det var just ingen, som fäste sig därvid.

Ho' har länge sett skral ut och vi ska' ju för resten alla den vägen gå! hette det.

Men en tre eller fyra dar efteråt blef det en förfärlig uppståndelse i gårdarna.

— Mari i Svaneholm var förgiftad. Doktorn har var't där

och skurit opp henne och hittat skröpligt möcke makurja! ropa des det människorna emellan. Och gummorna ilade såsom skottspolar mellan stugorna med den fruktansvärda nyheten.

Så blef det gifvetvis ett stort undrande hvem som gifvit henne giftet eller om hon tagit det själf. Många voro vi, som trodde det senare.

— Den saken blir nog aldrig klar, sade man och skakade hufvudena. Och det såg äfven så ut, ty det hördes på länge ingenting af. Man hade dock från vissa håll inte släppt saken, utan forskat i doldom samt slutligen fått ljus i det fördolda.

Ty strax efteråt sutto bå' Sven och det där fruntimret inom lås och bom.

Och det underligaste var, att när vi tänkte efter, så var länsman och tog dem just på dagen tio år från den dag, på hvilken Svens och Marias glada bröllop stod en gång.

Ett illdåd.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en tisdagsafton som jag satt på huggkubben ute på vedbacken och grunnade och grunnade. Det föll mig före som om världen inte på sätt eller vis kunde stå bi längre på grund af tecken och under, som börjat visa sig på sistone. Flera storgubbar hade dött i det draget, den ene efter den andre, såsom flugor, när pesten kommer. Mord och dråp hade öfvats i stor skala, smörgåsbordet ville de ta' bort, ölåtgången sades vara i tilltagande och brännvinet steg i pris. Ett par präster hade också vid den tiden fått vandra in i häktelse. Inte såsom fordom på grund af sin tro och för att vinna en ovansklig martyrkrona, utan till följd af förfalskning och oegentligheter.

När präster bära sig åt på det viset, då är det allt på utspel med världen, tänkte jag.

Och det var inga dumma kyrkoherrar ändå, som i de dagarne fått pröfva på friden och komforten i landsens häktelser, utan karlar så knifviga och fulla af vett, att de till och med skrifvit böcker, som jag i min enfald köpt och läst.

Ja, jag satt där, som sagdt, på min huggkubb och stödde mig sorgsen och grundrik mot yxskaftet samt funderade på denna tidens elände och vrånghet.

Banker och miljonbolag lurade hvarandra och voro i upplösningstillstånd, skandaler öfver allt, hvart man vände näsan, falska papper och äktenskapsbrott, lurilej och oäkta barn i alla väderstreck.

— Hvart i hundingen ha dygden och äran och ärligheten i handel och vandel tagit vägen? Hvart har vårt öppna och reela sätt och vårt rättframma väsen flytt, suckade jag. Tvi den dålige en sådan tidsålder och en sådan mänsklighet!

Ja, det var mångahanda saker. som kommo för mig, där

jag satt och tänkte öfver situationen i världen. Och min själ blef trött och mitt hjärta tungt och mitt hufvud sjönk ner mot mitt bröst, så att jag liknade profeten Jonas utanför Nineve. Och en reel och orädd Jonas behöfde vi, sa' jag för mig själf, som komme och förskrämde en del bankdirektörer, kyrkeherrar och docenter, så att de klädde sig i säck och strödde aska på sina flintskallar samt bättrade sig och öfvergåfve sina djädrigheter, sina provisioner, raderingar och slingerbultar.

— Jaha, en Jonas behöfva vi och det tvärt, suckade jag vid mig själf.

I detsamma kom Isaks käring i Paradiset framstörtande på min vedbacke, svett och andfådd samt utan kläde på hufvudet.

— Ä' dä' vådeld hos ert? sporde jag.

— Nä' det ä' inte så väl heller! Vi ha' gualof brandförsäkradt och i ordning. Men det ä' nå't möcke, möcke värre!

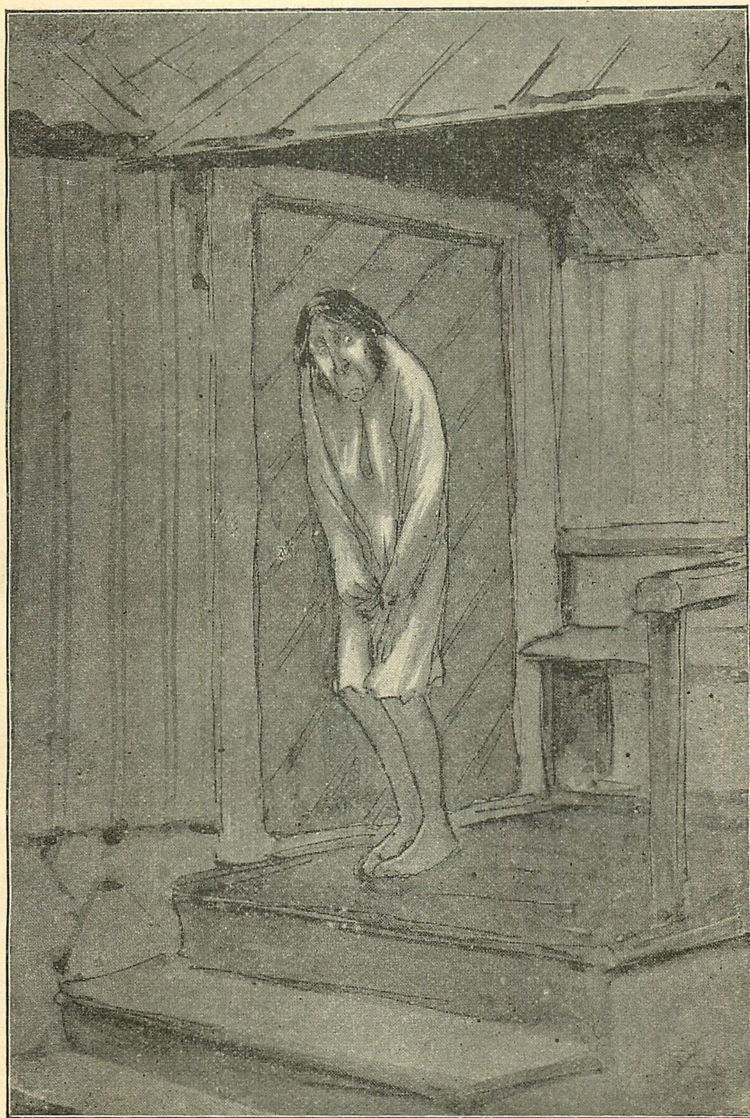
— Bevar' oss väl! Mjältbrannen har väl inte slagit ner iblann era kreatur?

— Åhnej, så illa är det då, gualof, inte. Men ja' ä' rädder, att ja' mister Isak, stammade hon.

— Har han fördärfvat sej?

— Nä', men han ä' möcke sjuker. Halsen har grott igen på'n, han bränner som en eld och yrar och regerar. Nu får du löf spänna för på eviga fläcken och resa efter droppar på apeteket, och så ska' du svänga fram te' länsmannen och anmäla saken, så att di, som ä' skuld te' sjukdomen, bli häktade och dömda att betala bå' för skjutsen och dropparna och för sveda och värk och mistad arbetstid. Skulle så Isak stryka med, vell ja' ha skadestånd med hunra banko om året. För så pass ä' Isak värd och kanske mer till, dä' kan du väl vettna och intyga, du som växt opp tillsammans med honom. Skynda bara på och lägg i väg tvärt på momangen! skrek hon och vände sig som en stolle på vedbacken. Hon sprattlade och lipade och snöt sig i kjortelen och slog ihop händerna och nedkallade åska och eld och svafvel öfver Norragårdspojkarne.

— Hva' ha' di pojkarne gjort för ondt nu igen? frågade jag och gjorde mej inte brådtom. Jag ville kantänka ha reda på hvad sammanhang det fanns emellan Norragårdspojkarne och den sjukdom, med hvilken Isak i Paradiset blifvit beslagen.

— Hva' Norragårdspojkarne gjort! Jo, bli dom inte halshoggna, så finns här ingen rätt i riket! Dom ha ställt dödssjukdom på Isak för det han boterade mot lekstugor på sista stämman. Di ha gjort hemgång och begått många andra brott, som ä' eller borde va' belagda med dödsstraff, predikade käringen.

— Ja, ja, ungdomen ä' ryslig nu för tiden. Den tänker bara på nöje och njutning och djäklastreck. Ungdomen behöfver mycken och god stryk. Men hva' ha' di gjort? lät jag och drog ut vagnen.

Gumman snöt sig. Hon talade inte vidare om någon brådska, när det nu blef tillfälle för henne att få prata och ballra ett kapitel.

— Jo, började hon, i söndags var jag hos vår dotter och måg i Bäckanäs, så att Isak var ensam hemma och jag tänkte mej inte te'baks förrän på måndan. Men så blef mågens stut sjuker på söndagskvällen, illa sjuk, så att jag fick lof resa hem efter dyfvelsträck åt dom, och på det viset kom jag hem. Det var en Guds lycka att stuten blef sjuk, annars hade jag vart kvar i Bäckanäs hela natten och då hade Isak var't förgången och döer och kallnader i detta nu'et!

— Jo, det går underligt till! inföll jag.

— Dä' gör så, ja! På söndagskvällen hade Isak gjort bön i sin ensamhet och lagt sej och befallt sej i Herrans hand, när två Norragårdspojkar, det var för resten Kalle Israel och Albin Johannes, kommo till Paradiset och började trumma på fönstren och sparka i dörrarna och kasta sten igenom pipan och banka i väggarna och vråla och befalla ut Isak att dansa skjortedansen med dem, eftersom han voterat emot anständig polska och rejäla lekstuger. Och på det viset höllo de i bå' länge och väl. Till slut blef Isak så himla förbanskad att han sprang upp ur sänga, nappade potatesstöten och gaf sig ut i kölden barfotad och i bara skjortan för att klå pojkarna.

— Dä' gjorde han rätt i! inföll jag.

— Visst dä'! Nå, när han kom ut, var det beckande mörkt, för det var dimmigt. Men han fick likaväl se Albin Johannes och gaf sig efter honom. Pojken till att springa och Isak efter med potatesstöten. Men det var, som du vet, dimmigt och Isak var arg och sir dåligt gör han, så han visste inte hvart det bar af. Och pojken, den mandråparen, sprang sådana svängar, att

han lockade Isak midt i vår källa. Min karlastackare plumsade burdus i henne och tappade stöten och hade ett fasligt bråk att komma upp igen. Du vet allt, hur kall vår källa är och djup. Det är den liksta källa här finns i sju körkesocknar.

— Isak fick schvalka sej! afbröt jag.

— Jo, han fick det, stackarn! Nå, när han kom upp igen ur källan, hade han inte annat att göra än att gå in igen och få lite torrt på sej. Men nu ska' du få höra på ett expediment till. När Isak jagade efter Albin Johannes och lopp i källan, hade Kalle Israel smugit sig in i stugan och reglat förstudörren inifrån, så att Isak inte var mänska att komma in i sitt eget hus. Kalle Israel hade vräkt alla möbler, skeffanjer och sängar och soffor och bänkar i en hög på golfvet och se'n hade han hoppat ut genom vindsfönstret och sprungit sin kos.

Men den arme Isak fick stå på förstubron i sin våta skjorta och huttra och frysa och kunde inte begripa, att han inte förmådde komma genom dörren. Och dimman blef allt tjockare och natten allt kallare.

Där stod han och skakade och grät timma efter timma, och där sto' han då mågen och jag kommo vid tolftiden. Vi fick lof bryta upp dörren med ett järnspett. Det hade Isak själf kunnat tänkt på, om han inte alltid var't en dumbom.

Men han tålte inte källvattnet. Han har, kanveta, aldrig lögat sej i all sin tid, och nu ä' han dödssjuker. Halsen har grott igen på'n och tacka Gu' om han inte får longinflabbationen på köpet och stryker med. Men då vell ja' ha skadeersättning, fläsade hon.

— Har du nåra vettne på pojkarne? sporde jag.

— Vettne! Titta på Isak, så har du vettne nok! fräste hon.

Och jag for efter droppar, bå' Hoppmans och Falsys och hjärtstyrkande och konjak också, skam till säjandes.

Isak blef liggande i tre veckors tid och sväfvade mellan lif och död.

Jämt och samt lågo de efter mig, att jag skulle pussa länsman på pojkarna, Men det brydde jag mig inte om. Ty jag tänker, som väl sanningen är, att det fordras en högre makt än länsmannens att förbättra moralen. Länsmannen är för kort i rocken och mänskorna för usla i denna tid.

Hur Sven i Böket tillbringar sin dag.

Jag dråsade häromsistens ner till Böket för att i doldom titta efter hur Sven Andersson därsammastädes tillbringade sin dag. Det är ju nämligen så vanligt i våra dagar att beskrifva huru bemärkta karlar fördrifva sin tid, huru dags de stiga upp, huru de arbeta och äta, supa och härja. Jag ville emellertid gå grundligt tillväga, ville riktigt studera min man, så att jag skulle få allt regelrätt och klart för mig. Jag tog matsäck med mig, ty jag ville bli där hela da'n. Men tidigt fick jag ge' mig i väg, ty den, som ska' ta' en bonde på sängen, måste stiga upp med solen. Vi äro nämligen äfven därutinnan olika stadsboarne, att vi lägga oss tidigt och lägga oss nyktra, så att vi orka stiga opp om mornarne.

När jag kom ner till Böket, ställde jag mig på lur vid sidofönstret och glyttade in genom rutan.

Jo vars, Sven låg.

Men hustru hans for omkring därinne i strumpfötena och såg ut som om hon redan gjort ett halft dagsverke.

Hon såg trött ut.

Än var hon vid spisen och pysslade om kokarn, än satte hon sig på soffan och stoppade Svens strumpor. Och brådt tycktes hon ha, det arma lifvet. Men det syntes på henne, att hon just inte var angelägen om att Sven skulle vakna. Ty som en vessla så tyst var hon.

I sinom tid började Sven i alla fall röra på sig, och till sist vaknade han och gäspade, så att man kunnat ränna en half kaka bröd i munnen på'n.

Se'n gnodde han sig i ögonen och tittade därefter myndigt som en imperator omkring sig i stugan. Och när han därpå slängt nattbussen bort åt spisen, hof han upp sin röst:

— Anna Malena!

— Ja, hva' vell du?

— Har du bött mina skinnböxer?

— Nä', dä' har du inte gett nå'n befallning på.

— Ä'ke du en harpa ifrån begynnelsen? Gett befallning! Har du inga ögon, Anna Lena? Svara mej på den frågan.

— Jo, gualof, hva' jag dä' har.

— Nå, hvad har du fått dom till annat än te' att si när mina böxer har ryket sönder och grepera med stora hål bå' här och där! Och Sven kastade af sig täcket och satte sig på sängkanten i djup förtrytelse och stort vredesmod.

— Men dina strumpor har ja' bött nu i ottan, sa' gumman undergifvet.

— Nå', det var då väl! Ta' hit mina klä'er!

Så började han göra sin toalett.

— Anna Malena!

— Hva' vell du nu igen?

— Ä' kaffet kokt?

— Ja.

— Ä' här nå't starkt å slå i'et? Annars kan väl ingen drecka blasket.

— Nä', här finns inte en droppe i huset.

— Nå', så nådigt anagga dä'! fräste Sven.

Så blef det tyst igen vid pass en half stund.

— Anna Malena!

— Hva' ä' dä'?

— Har du drifvit ut drängen på trädan?

— Ja.

— Har du gett grisera?

— Ja.

— Har du släppt ut hästen?

— Ja.

— Nå, ta' då hit dett kaffeslabb och ett stöcke brö' och en skifva ost! Hvar har du nu vräkt mina träskor igen? Aldrig får en ha ett tecken i fre'. Där fruntemmer gå fram, där förstöres allting! gormade Sven.

Rätt i rappet satt Sven vid ett litet lågt bord, som drogs fram för spisen. En spilkum full med kaffe fick han jämte en half kaka bröd och ett stort stycke ost.

Sven Andersson i Böket åt sin första frukost. Och klockan var half sex.

Det dröjde en lång stund innan han gick ut, ty äta tar tid. Ordspråket säger ju också, att »man ska' äta länge och lägga't väl».

Nå, ändtligen kom han ut på gården. Jag stod bakom knuten och »stoderade» honom.

Först tittade han efter hur'dan värakten skulle bli. Rätt som han stod där och glodde sig omkring och la' in snus, tycktes han bli arg och dundrade, så att det hördes öfver hela världen.

— Anna Malena!

Gumman kom ut på förstubron.

— Nå, hva' ä' dä' nu igen?

— Vell du köra dina förbanskade höns ur kålalannet? Har ja' inte sagt dej tusen gånger, att ja' vri'er hufvet af dom, om de sticka åt kålen? Och så började han kasta sten efter dem.

— Men di få väl lof att finnas på jora, invände gumman.

— Tror du inte att jora är så stor, att dina höns få rum på henne utan att de behöfva fördärfva min kål! röt Sven Andersson.

Se'n gick han längre ned åt fäbacken till. Han skred sakta fram, stannade tidt som oftast och tog af sig hättan och ref sig i skallen. Han grunnade tydligen på hvad slags gärning han skulle ta' sig för tills det blef matdags igen; fast det behöfde han väl inte fundera så skarpt på, ty gärning brukar nog inte fattas på ett bondställe.

Men vid ladugårdsväggen stod en spade. Den grep Sven och tittade båd' länge och väl på'n. Se'n slängde han honom på axeln och gick bort till ett dike, som höll på att gräfvas bakom vedboden.

Men han hoppade inte ner med spaden i diket, utan han blef stående vid kanten.

Djupa tankar dvaldes tydligen i hans hjärna, ty han spottade och ref sig i nacken.

Plötsligen tycktes han ha fått den förlösande idén, ty han grep spaden, som han slängt ifrån sig, och gick bort från diket, mycket fortare än han gått dit. Vid la'gårn stod då hustru hans och plockade upp en del pinnar, som lågo där, till bränsle.

— Anna Malena!

— Si så! Hva' står nu på?

— Ä' potaterna kokta?

— Ja.

— Ä' fläsket stekt?

— Rätt i rappet.

— Nå, gack då in och ta' fram mina helgdagsklä'er, för jag stod och kom ihåg att det är auktion i Bagghemmet i da', och jag får lof att gå dit, fast gärningar här hemma står en öfver hufv'et. Men dä' kommer ett par karlar dit, som jag är tvungen att tala vid.

Anna Malena gick in och rustade ut honom. Så gick han, se'n han hade fått i sig vid pass en kappe potatis med fläsk och doppa till.

När han kom ut på gården, stannade han och hojtade:

— Anna Malena!

— Kors, är du inte hunnen längre?

— Si efter så inte drängen latar sej. Fodra grisera väl, men slösa inte med mjölet, det ber ja' dej, och ta' in hästen i solakvällen, och så får jag be' dej så innerligt väl, att du inte låter kaffekokarebena förfrysa, mens ja' ä' undan!

Sade och gick.

— — —

Nu skulle ni kanske vilja påstå, att Sven Andersson i Böket inte kan tillbringa alla sina dagar på samma sätt.

Åhjo, i det närmaste. Och hålles det auktion i grannhället, så stämmer det precis.

Ackord.

Peter i Fållen var inte glad i hågen, där han satt i sitt gamla vagnsäte och smackade på hästen vid sin färd ner till sta'n. Det var ingen rolig resa han var ute på. Hästen fick gå nästan hur han gitte, och Peter lät tömmarna hänga slaka.

Värmen pressade dessutom bå' Peter och häst och dammade gjorde det förfärligt.

— Hå, hå, ja, ja! suckade Peter rätt som han satt, när hästen ville ner i dikena och hugga sig en grässudd.

— Håll dig på vägen! Fastän vi komma då tids nog fram.

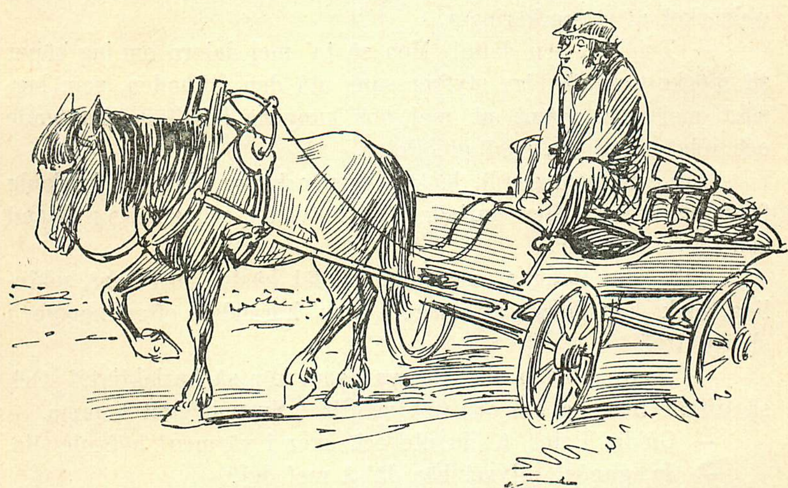
Och så sjönko bå' Peter och häst ånyo in i djupa tankar.

Det var nämligen som så, att handlarn där inne i sta'n, handlarn som Peter köpt kraftfoder och påsagödsel och sill och salt och kaffe och kli utaf, hade lagsökt honom på inte mer och inte mindre än tvåhundrafyrti kronor. Och nu måste Peter in och göra upp för att komma från allt för stora kostnader.

Gu' vete hvarför handlarn hade satt åt honom så strängt just nu? Han hade ju lofvat »delation» till höstmarknaden, då Peter skulle sälja sina stutar. Det hade kanske skralnat till för handlarn, så att han inte var i stånd att vänta längre. Visst hade han skrifvit bå' anmaningsbref och memorandum till Peter. Men denne hade dängt in brefven i »skeffanjeren» utan att låta läsa dem för sig. Ty själf kunde inte Peter »läsa skrefvet». Det var onödigt låta folk veta, hur han hade det med handlarn, och så hade han ju trott att ingen farligare brådska vore å färde, hvadan han gått lugnt vid sina gärningar hemma i Fållen ända tills den förbaskade lagsökningen kom.

Men då hade det blifvit lif i spelet i Fållen och ett grufligt bestyr med pengalånande och dylikt.

— Aldrig har här varit nå'n länsman i mina hus, och mä' Guss och go'a mänskors hjälp ska' här ingen komma i min tid,

menade Peter och for omkring i socknen som en skottspole och tiggde ihop borgesmän till ett sparbankslån, medelst hvilket han skulle betala handlarn och hålla länsman från sina stuguknutar. Efter sju sorger och åtta bekymmer hade Peter fått ihop lånet och nu var han på väg till sta'n med pengarne.

Var det då kanske så underligt, om han var bedröfvad, stackars karl? Han var bå' arg och ledsen, ty det finns väl ingenting värre på jorden än att vräka ut pengar för påsagödsel i torkår, då man inte ser ett dugg till verkan af denna. Och inte är det trefligt att lägga ut schaber för kli, som är uppätet af svin, som längesen slaktats och förtärts eller betala kaffe, utdrucket af rännarkäringar.

— Tvi, tvi, den dålie! Men så ta' mej dalern om jag köper så möcke som för tre styfver snus utå den fähunden, som lagsökt mej och skämt ut mej hos kungens befallningshafvande och i hela världen, spottade Peter.

Han var, som sagdt, både ledsen och arg, där han knekade fram på vägen. Han duttade med hufvudet och småsvor ibland och halfgrät ibland.

Rätt som Peter så satt där och lät hästen lurfva så sakteliga, fick han höra, att någon kom körandes efter honom i skarpt traf.

— Undras hvem dä' kan va', som kör så karlaktigt? Och så tittade han sig om och fick se Ola i Svensbygget komma.

— Gu'da, Peter, ä' du ute och åker i värmen! hälsade Ola.

— Ja, gunås! Hvart bär dä' å me' dej?

— Te' sta'n, lät Ola och körde förbi Peter.

Så åkte de en stund och skreko till och pratade med hvarandra.

— Låt din häst gå löske efter — han följer nok med — och kom hit och åk jämte mej, så kunna vi prata bättre! skrek Ola.

Ja, det gjorde Peter. Och när de åkt och pratat en stund, hade Ola fått reda på Peters ärende och svårigheter.

Ola satt en stund och grunnade och sa' inte ett ord. Men Peter begrep att det var ett djupt ämne, som sysselsatte den gamle lurifaxen och processmakaren. Ty en så'n var Ola.

— Hva' grunnar du på, Ola? sa' Peter efter en stund.

— Jo, jag tänker på, äss vi skulle göra som handlarne själfva ha' för sed, när de icke töcka dä' är roligt att betala sina egna räkningar, flinade Ola.

— Hur vända de sej då?

— Jo, de bju' »ackort», di kallar't, genmälte Ola.

— Hm, sa' Peter, dä' vore inte så dumt! Men hur ska' dä' gå te'?

Gubbarne lutade skallarne tillsamman och lade råd och pratade länge och väl.

Till sist grinade de och handslogo och Ola fick stoppa Peters plånbok i sin ficka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett par timmar efteråt inträdde de på handlarns »kantor», och Ola förde ordet.

— Dä' är ute med Peter. Gården är öfverintecknad och så har han lösöreköp, så med lag kan ingen ta' nå't. Men han vell ingen lura. Allihop därhemma, som ha fordringar å honom, ha tatt tjugefem procents »ackort» och ja' ä' den störste fordringsägaren. Vell handelsman ta tjugefem han som andra? Annars blir dä' konkurs och då blir det inte ett dyft.

— Hm, hm! När kunde man få de fem och tjugo procenten då? sporde handlarn, när han funderat en stund.

— Nu på fläcken. Peter har inga pengar. Men är handelsmannen skeckelig och ta'r »ackortet», så ska' ja' lägga ut för honom! stoltserade Ola.

— Nå ja! Det strider visserligen emot mina principer, men har alla andra gått in på't, så vill jag inte sätta mig på tvären, genmälde handlarn.

Ola räknade upp beloppet och fick kvitto på att Peter betalt hela sin gäld.

Man kan tro, att gubbarne voro litet morska och kavata, när de kommo ut och hade gjort den där bravaden.

— Nu har du tjänt dej en reel och bra dagspenning! log Ola.

— Ja, Gu' välsigne dej, Ola! Du har gjort en stor välgärning i denna dag. På dä' viset ska' en fila opp tänderna på de gamla krubbitarne i städerna. Gu' välsigne dej, Ola! Och Peter grät.

— Men nu ä' du inte för go' att bestå på folkavis! lät Ola.

— Nä nä men! Och nu ska' vi schväfva ut ett grand, för dä' har ja' rå' te', genmälde Peter.

Och så drogo de ner till stadskällaren och knäckte till att festa och supa och regera så att det dundrade efter'et.

— Dä' ä' så godt att ja' har pengarne om hand så länge vi ä' här i sta'n, eftersom du har gjort »ackort». Kommer dä' ut, att du har medel och består, kan dä' kanske komma att osa katt efteråt, förklarade Ola.

— Vesst, vesst! Behåll du planeboka tills vi dråsa hem, svarade Peter.

Så söpo de och åto och drucko bier och vordo fulla, de gamla syndarne.

Ola höll minsann inte på styfrarne, och Peter var så glad och lycklig öfver att han lurat handlarn, att han inte brydde sig om ett tecken, utan lät ruljangsen gå. Nu var han månntro inte så ledsen som när han for hemifrån på morgonen.

Men framåt aftonen ville Peter ha igen sin plånbok.

— Ta' hit mina pengar nu, Ola, för dä' ä' på tiden att vi kneka hem. Vi börja bli liksom lite' fulla, och dä' kan hända att polisen vill tala vid oss.

— Dina pengar! Har ja' dina pengar? Kan du bevisa, att ja' har dina pengar? Vet du inte hut! Har du vettne på, att ja' tatt emot dina pengar? dundrade Ola.

Så blefvo de okontanta och började skälla ut hvarandra.

Men Peter var lika nöjd om att Ola skulle börja skrika ibland folk om ackordet och därför smet han ut af källaren och lät Ola behålla valplatsen.

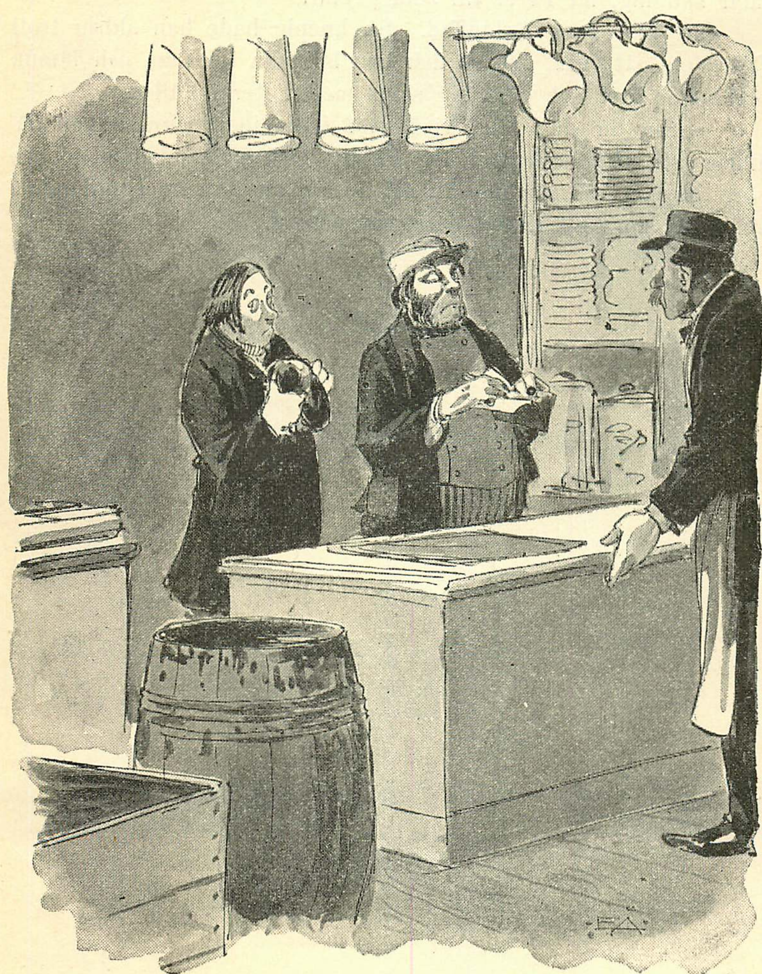
— Illmarig ä' han, men mej ska' han inte lura! mumlade Peter.

Och så gick han bort och tog Olas märr, som var värd tvåhundra kronor mer än hans egen.

— Nu har jag band på'n! tänkte Peter och körde af med Olas märr, lämnande sin luring kvar åt denne.

Ola blef månntro ryss rasande, när han fick se, hur Peter växlat hästar. Och framåt natten kom han till Fållen och började föra ett förskräckligt väsen.

— Nu stämmer ja' dej för häststöld! röt han åt Peter.

— Häststöld! Ha vi inte bytt hästar kanske? Eller kan du neka till att du fick så många pengar jag hade och planeboka i mellangift? Titta efter i fickera på'n, så få ni si att jag talar sanning, lät Peter till sina pojkar.

Ola blef rent förbluffad. Så knepig hade han aldrig trott Peter om att vara, och så fick han lof falla till föga och lämna plånboken åter och göra sig sams med Peter i Fållen.

— Sir du dä', Ola, vi få lof hålla ihop, annars kan dä aldrig bli nå't »ackort»! log Peter. Och så handslogo de och voro bussar och gladdes åt, att de kunnat lura en handlande i sta'n och göra ett riktigt herremansackord.

Thure Sällberg
Humoresker
Och Historier
I